ਗੁਰਮਤ ਸੰਗੀਤ ਸਾਗਰ

ਭਾਗ ਦੂਜਾ

ਕਰਤਾ :
ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ :-
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਵਿਦਿਆ ਭੰਡਾਰ ਟ੍ਰਸਟ
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਸਾਗਰ

(ਭਾਗ ਦੂਜਾ)

ਕਰਤਾ :

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ :

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਵਿਦਿਆ ਭੰਡਾਰ ਟਰੱਸਟ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਦਸੰਬਰ ੨੦੦੩

ਭੇਟਾ : ੧੭੦/- ਰੁਪਏ

ਮਿਲਣ ਦਾ ਪਤਾ :

੧. ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਦਿਆਲਾ
ਗੁ: ਰਕਾਬ ਗੰਜ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ।

੨. ਭਾਈ ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ
ਮਾਈ ਸੇਵਾਂ ਬਾਜ਼ਾਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ।

੩. ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਦਰਜ਼
ਮਾਈ ਸੇਵਾਂ ਬਾਜ਼ਾਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ।

੪. Jas Musical Limited
108-A, The Broadway
South Hall, Middlesex,
UBI 1QF, U.K.

ਛਾਪਕ : ਗਿਆਨ ਆਫਸੈਟ ਪ੍ਰੈਸ, ਦਿੱਲੀ

ਭੂਮਿਕਾ

ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਸਾਗਰ ਦਾ ਦੂਜਾ ਭਾਗ ਅਕਤੂਬਰ ੧੯੮੯ ਵਿਚ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਸਾਲ ਡੂੜ-ਸਾਲ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਤੋਂ ਚਾਲ੍ਹੀ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਪੁਰਾਤਨ ਸ਼ਬਦ-ਰੀਤਾਂ ਤੇ ਪੜਤਾਲਾਂ, ਪੂਜ ਉਸਤਾਦ ਗਿਆਨੀ ਹਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਸਿੱਖੀਆਂ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ-ਰੀਤਾਂ (ਬੰਦਿਸ਼ਾਂ) ਐਸੀਆਂ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਆਧੁਨਿਕ ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀਆਂ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਵੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਠਾਟ, ਜਾਤੀ, ਵਾਦ-ਸੰਵਾਦ ਅਤੇ ਨਾਮ ਆਦਿ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੋ, ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਗਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਛਾਨ-ਬੀਨ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੇਖ ਲਿਖੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਪਰਚਲਿਤ ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਪੁਰਾਤਨ ਤੇ ਨਵੀਨ ਸ਼ਬਦ-ਰੀਤਾਂ ਨੂੰ ਤਾਲ-ਬੱਧ ਸੁਰ-ਲਿਪੀ (ਨੁਟੇਸ਼ਨ) ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇੰਜ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਸਾਗਰ ਦੇ ਦੂਜੇ ਭਾਗ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਛਪਵਾਉਣ ਵਿਚ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲਗ ਗਿਆ।

ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ "ਤੀਨ ਗ੍ਰਾਮ ਇਕੀਸ ਮੂਰਛਨਾ" ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਭਾਵ, ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਾਲ ਵਿਚ ਖੜਜ ਤੇ ਮੱਧਮ ਗ੍ਰਾਮ ਦੀਆਂ ਮੂਰਛਨਾ ਰਾਹੀਂ ਰਾਗ ਕਿਵੇਂ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਉਸ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ, ਫਿਰ ਰਾਗ ਲੱਛਣ, ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ, ਦੱਖਣ ਤੇ ਉੱਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਪੱਧਤੀ ਦੇ ੧੨ ਸੁਰਾਂ ਤੋਂ ੭੨ ਜਾਂ ੩੨ ਠਾਟਾਂ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਆਦਿ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਹਰ ਇਕ ਰਾਗ ਤੇ ਖੋਜ-ਭਰਿਆ ਲੇਖ, ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ, ਤਾਨਾਂ ਅਤੇ ਵਖੋ-ਵਖ ਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ੨੩੪ ਮਨੋਹਰ ਸ਼ਬਦ-ਰੀਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ੧੪ ਪੁਰਾਤਨ ਤੇ ਨਵੀਨ 'ਪੜਤਾਲਾਂ' ਵੀ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਗੁਲਦੱਸਤਿਆਂ ਵਿਚ ਦੋ ਸ਼ਬਦ ਕਾਨੜਾ ਰਾਗ ਦੇ ਅਤੇ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਬਸੰਤ ਰਾਗ ਦਾ ਦਰਜ ਹੈ। ਇੰਜ ੨੧ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ੨੫੦ ਸ਼ਬਦ-ਰੀਤਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਸੁਰ-ਲਿਪੀ 'ਚ ਤਾਲ-ਬੱਧ ਕਰਕੇ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਕਰ-ਕਮਲਾਂ ਤਕ ਪੁਚਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਆਸ ਹੈ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਜਿਥੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਸਿੱਖਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰੇਗੀ, ਉਥੇ ਇਸ ਤੋਂ ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਭੀ ਪੂਰਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣਗੇ ਜਿਹੜੇ ਸਕੂਲਾਂ-ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਗੀਤ ਸਿਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਦਾਸ—
ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ

ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਦਿਆਲਾ
ਗੁ: ਸ੍ਰੀ ਰਕਾਬ ਗੰਜ
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ-੧੧੦੦੦੧,
ਅਪ੍ਰੈਲ ੧੯੯੧

ਕਰਤਾ ਬਾਰੇ

ਜਿਲਾ ਮੇਰਠ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪਿੰਡ ਹੈ ਬਢਲਾ ਸਿੰਘਾਂ। ਹੁਣ ਤੋਂ ਦੋ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪਟਿਆਲਾ ਪਤੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰੀਛਤਗੜ੍ਹ ਦੇ ਰਾਜਾ ਨੈਣ ਸਿੰਘ 'ਗੁੱਜਰ' ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਭੇਜੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਲਿਆ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਜ ਗਿਆ ਸੀ। ਫੌਜ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਸਮੇਂ ਰਾਜਾ ਨੈਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ: ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ: ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਦੋਹਾਂ ਜਰਨੈਲ ਸਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅੱਠ ਹਜ਼ਾਰ ਵਿਘੇ ਦੀ ਜਗੀਰ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਥੇ ਆਪਣੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਬਢਲਾ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਮ ਦੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਵਸਾਇਆ।

ਭਾਈ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਖਾਨਦਾਨ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਹਨ, ਆਪ ਸਕੂਲ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚੇ ਛੱਡ ਕੇ ਸੰਨ ੧੯੪੬ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਦਿਆਲੇ ਆਏ ਅਤੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤਕ ਤਬਲਾ, ਕੀਰਤਨ, ਪਾਠ, ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਕਥਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੋ ਸਾਲ ਦਿਲਰੁਬਾ ਤੇ ਸਰੰਦਾ (ਤੰਤੀ ਸਾਜ਼ਾਂ) ਦੀ ਉਚੇਰੀ ਸਿਖਿਆ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤੀ। ਸੰਗੀਤਕ ਸਿਖਿਆ ਤੋਂ ਬਾਦ ੧੯੫੨ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਮੋਹਨ ਜੀ (ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ) ਅਲੀਬੇਗ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਥੋੜਾ ਚਿਰ ਕਾਨਪੁਰ ਰਹਿ ਕੇ ਆਪ ਪੰਥ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਰਾਗੀ ਜਥੇ ਨਾਲ ਦਿਲਰੁਬਾ ਬਜਾਉਣ ਲੁਧਿਆਣੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਥੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭਾਈ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਕੰਵਲ' ਨੇ ਦੱਸ ਪਾਈ ਕਿ ਸ: ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਐਬਟਾਬਾਦ ਵਾਲੇ ਇਕ ਐਸੇ ਬੰਦੇ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਹਨ ਜਿਹੜਾ ਤੰਤੀਸਾਜ਼ ਬਜਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੁਰਾਤਨ ਸ਼ਬਦ-ਰੀਤਾਂ ਨੂੰ ਤਾਲ-ਬੱਧ ਸੁਰ-ਲਿਪੀ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਵੀ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ। ਸੋ, ਆਪ ਜੀ ਚਾਰ ਸਾਲ ਤਕ ਸ: ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਸ ਰਹਿ ਕੇ 'ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੰਗੀਤ' ਲਿਖਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

ਸੰਨ ੧੯੫੯ ਤੋਂ ੧੯੬੪ ਤਕ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਸਵੇਰੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਤੇ ਸ਼ਾਮੀਂ ਸੋਦਰ ਦੀ ਚੌਕੀ ਨਾਲ ਦਿਲਰੁਬਾ ਬਜਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਪੈਂਹਠ ਵਿਚ ਆਪ ਮੁੜ ਸ: ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਸ ਦਿੱਲੀ ਆ ਕੇ "ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੰਗੀਤ" ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਥਿਊਰੀ ਤੇ ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ) ਲਿਖ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆ ਦਾਤਾ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਗਿਆਨੀ ਹਰਦਿੱਤ ਸਿਘ ਜੀ ਨੂੰ ਰੱਬ ਵਲੋਂ ਸਦੀਵ ਸੱਦਾ ਆ ਗਿਆ। ੬ ਫਰਵਰੀ ੧੯੬੭ ਵਿਚ ਗਿਆਨੀ ਹਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਅਰਦਾਸ ਤੇ ਆਏ ਗੁਣੀ-ਗਿਆਨੀ, ਰਾਗੀ, ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਦੀ ਸਰਬ-ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਵਿਦਿਆ ਭੰਡਾਰ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਦਿਆਲੇ ਦੀ ਇਹ ਮਹਾਨ ਸੇਵਾ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਹੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ।

ਆਪ ਜੀ ਬਤੌਰ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਚੌਬੀ ਸਾਲ ਤੋਂ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਦਿਆਲਾ ਗੁ: ਰਕਾਬ ਗੰਜ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੀਯ ਸੰਗੀਤ (ਕੀਰਤਨ) ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਧੁਨਿਕ ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵੀ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੇਰੀ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਹਤ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ।

ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ 'ਜਾਲੀ'
ਮੈਂਬਰ ਇੰਚਾਰਜ, ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਦਿਆਲਾ
ਗੁ: ਰਕਾਬ ਗੰਜ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ।

ਫਰਵਰੀ ੧੯੯੧

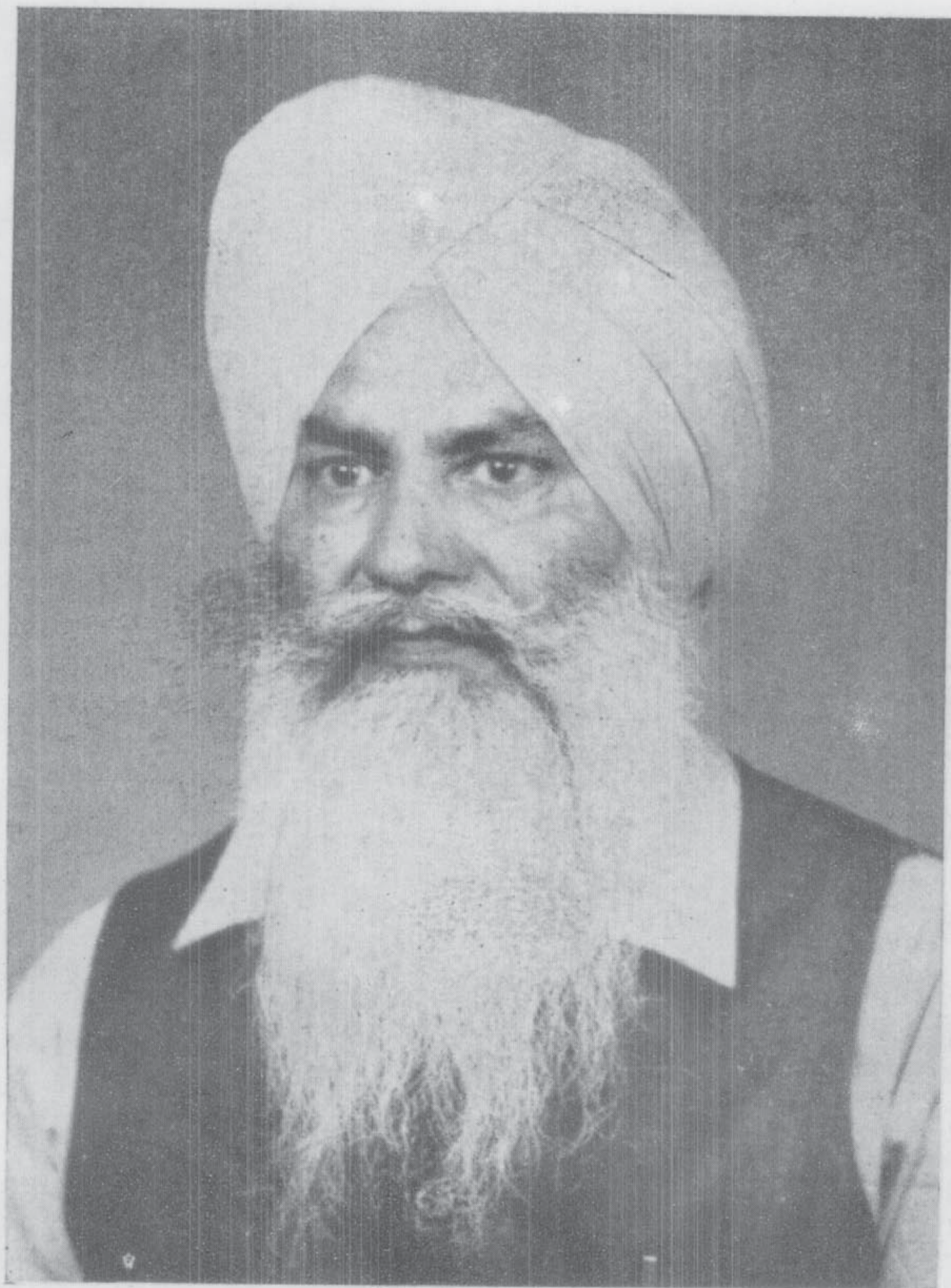
ਸੂਚੀ-ਪੱਤ੍ਰ

ਧੰਨਵਾਦ !

ਨਿਯੂਯਾਰਕ ਤੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆਂ (ਅਮਰੀਕਾ) ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜਾ-ਆ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਐਤਕਾਂ ਟੈਕਸਾਸ ਸਟੇਟ ਦੇ ਆਸਟਨ ਤੇ ਹੌਸਟਨ ਸ਼ਹਿਰ ਵੇਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਆਸਟਨ ਵਿਖੇ ਮੇਰੇ ਅਤੀ ਸਨੇਹੀ ਸ। ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਆਪ ਜੀ ਜਿੱਥੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ ਵਿਚ ਰੁਚੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਆਪਣੇ ਸੰਗੀ-ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਾਗਾਂ ਤੇ ਗਾਉਣ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸੇ ਆਸ਼ੇ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰੱਖ ਕੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਦਾਸ ਨੂੰ ਸੱਦਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ "ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਸਾਗਰ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਸਿਖਿਆ" ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦ ਰੀਤਾਂ ਨੂੰ ਟੇਪ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ-ਸੁਣ ਕੇ ਬੱਚੇ ਕੀਰਤਨ ਸਿੱਖ ਸਕਣ।

ਆਸਟਨ ਵਿਖੇ ਜੋੜੀ ਬਜਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਯੋਗ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਅਸੀਂ ਸ: ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਹੀਰਾ' ਪਾਸ ਹੌਸਟਨ ਚਲੇ ਗਏ। ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ ਜੀ ਅਕਸਰ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਟੇਪ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਇੰਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ੯੦ ਮਿੰਟ ਦੀਆਂ ੬ ਕੈਸਟਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ੩੦ ਰਾਗ ਅਤੇ ੧੧੭ ਸ਼ਬਦ ਰੀਤਾਂ ਟੇਪ ਹਨ। ਆਸ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੈਸਟਾਂ ਤੋਂ ਕੀਰਤਨ ਸਿੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਗੇ।

ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਸਾਗਰ ਦੇ ਇਸ ਭਾਗ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਵੇਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਾਉਣ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਸ: ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਸ: ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਹੀਰਾ' ਨੇ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਵੈਨਕੂਵਰ (ਕੈਨੇਡਾ) ਗੁ: ਅਕਾਲੀ ਸਿੱਖ-ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸ: ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਸੱਲ' ਜਿਹੜੇ ਆਏ-ਗਏ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਤਹਿ ਦਿਲੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਲਈ ਮਾਇਆ ਭੇਜੀ ਹੈ। ਸੋ, ਦਾਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਹੀ ਸ਼ੁਕਰ-ਗੁਜ਼ਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਆਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਗਿਆਨੀ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ,

ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਦਿਆਲਾ, ਗੁ: ਸ੍ਰੀ ਰਕਾਬ ਗੰਜ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

ਤਾਲ ਠੇਕੇ

ਮੱਤ-ਤਾਲ (ਮਾਤਰੇ ੯)

ਤਾਲੀ	×	੨	੩
ਠੇਕਾ	ਧੀਂ ਤ੍ਰਿਕੜ	ਧੀ ਧਾ ਤਿ	ਟ ਧਾਗੇ ਨਧਾ ਤ੍ਰਿਕੜ

ਝਪਤਾਲ (ਮਾਤਰੇ ੧੦)

ਤਾਲੀ	×	੨	੦	੩
ਠੇਕਾ	ਧੀਂ ਤ੍ਰਿਕੜ	ਧੀਂ ਧੀਂ ਨਗ	ਤੀਂ ਨਗ	ਧੀਂ ਧੀਂ ਨਗ

ਭਾਨਮਤੀ-ਤਾਲ (ਸਵਾਰੀ–ਚਾਰਤਾਲ ਮਾਤਰੇ ੧੧)

ਤਾਲੀ	×	੨	੩	੪
ਠੇਕਾ	ਧੀਂ ਧੀਂ ਧਾਗੇ ਤ੍ਰਿਕੜ	ਤਿੰ ਨਾ	ਕੱਤ ਤੀ	ਧਾਗੇ ਨਧਾ ਤ੍ਰਿਕੜ

ਚਾਰ-ਤਾਲ (ਮਾਤਰੇ ੧੨)

ਤਾਲੀ	×	੦	੨	੦	੩	੪
ਠੇਕਾ	ਧਾ ਧਾ	ਧਿੰ ਤਾ	ਕੱਤ ਤਾ	ਧਿੰ ਤਾ	ਤਿਟ ਕਤਾ	ਗਿਦੀ ਗਨ

ਆਡਾ ਚੌਤਾਲਾ (ਮਾਤਰੇ ੧੪)

ਤਾਲੀ	×	੨	੦	੩	੦	੪	੦
ਠੇਕਾ	ਧਾ ऽਕੜ	ਧੀਂ ਧੀਂ	ਧਾ ਧਾ	ਤਿ ਟ	ਧੀਂ ਧੀਂ	ਧਾ ਧਾਗੇ	ਨੱਧਾ ਤ੍ਰਿਕੜ

ਫਰੋਦੱਸਤ (ਮਾਤਰੇ ੧੪)

ਤਾਲੀ	×	੦	੨	੩	੪	੫
ਠੇਕਾ	ਧੀਂ ਧੀਂ	ਧਾਗੇ ਤ੍ਰਿਕੜ	ਤੂੰ ਨਾ	ਕੱਤ ਤੀਂ	ਧਾਤ੍ਰਿ ਕੜਧਿੰ ਨਗ	ਧਾਤ੍ਰਿ ਕੜਧਿੰ ਨਗ

ਝੂਮਰਾ-ਤਾਲ (ਮਾਤਰੇ ੧੪)

ਤਾਲੀ	×	੨	੦	੩
ਠੇਕਾ	ਧੀਂ ऽਧਾ ਤ੍ਰਿਕੜ	ਧੀਂ ਧੀਂ ਧਾਗੇ ਤ੍ਰਿਕੜ	ਤੀਂ ऽਤਾ ਤ੍ਰਿਕੜ	ਧੀਂ ਧੀਂ ਧਾਗੇ ਤ੍ਰਿਕੜ

ਧਮਾਰ-ਤਾਲ (ਮਾਤਰੇ ੧੪)

ਤਾਲੀ	×	੨	੦	੩
ਠੇਕਾ	ਕੇ ਧਿ ਟ ਧਿ ਟ	ਧਾ ऽ	ਗੇ ਤਿ ਟ	ਤਿ ਟ ਤਾ ऽ

ਸਵਾਰੀ ਪੰਜ-ਤਾਲ (ਮਾਤਰੇ ੧੫)

ਤਾਲੀ	×	੨	੩	੪	੫
ਠੇਕਾ	ਧੀਂ ऽਤਾ ऽਕ	ਧੀਂ ਧੀਂ ਧਾ ਧਾ	ਤਿ ਟ ਧੀਂ ਧੀਂ	ਧਾ ਧਾਗੇ	ਨਧਾ ਤ੍ਰਿਕੜ

ਪੰਜਾਬੀ ਠੇਕਾ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ, ਮਾਤਰੇ ੧੬)

ਤਾਲੀ	×	੨	੦	੩
ਠੇਕਾ	ਧਾ ऽਧੀਂ ऽਗ ਧਾ	ਧਾ ऽਧੀਂ ऽਗ ਤਾ	ਤਾ ऽਤੀਂ ऽਗ ਧਾ	ਧਾ ऽਧੀਂ ऽਗ ਧਾ

ਬ੍ਰਹਮ-ਤਾਲ (ਮਾਤਰੇ ੨੮)

ਤਾਲੀ	×	੦	੨	੩	੦	੪	੫
ਠੇਕਾ	ਧਾ ਧੀ	ਧੀਂ ਧਾ	ਤ੍ਰਕ ਧੀਂ	ਧੀਂ ਧਾ	ਤ੍ਰਕ ਧੀਂ	ਧੀਂ ਧਾ	ਤੀਂ ਤੀਂ

੬	੦	੭	੮	੯	੧੦	੦
ਨਾ ਤੀਂ	ਤੀਂ ਨਾ	ਤੁ ਨਾ	ਕੱਤ ਤਾ	ਧਾਗੇ ਨੱਧਾ	ਤ੍ਰਕ ਧੀਂ	ਗਿਦੀ ਗਨ

ਨੋਟ—ਤਬਲੇ ਦੇ ਸਾਧਾਰਣ ਠੇਕੇ 'ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਸਾਗਰ' ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਦਿਤੇ ਹਨ।

ਸ੍ਵਰ-ਲਿੱਪੀ ਚਿੰਨ੍ਹ

ਤਿੰਨ ਸਪਤਕ	ਮੰਦ੍ਰ-ਸਪਤਕ	ਮੱਧ-ਸਪਤਕ	ਤਾਰ-ਸਪਤਕ
ਸ਼ੁਧ-ਸ੍ਵਰ	ਸ਼ ਰ਼ ਗ਼ ਮ਼ ਪ਼ ਧ਼ ਨ਼	ਸ ਰ ਗ ਮ ਪ ਧ ਨ	ਸਂ ਰਂ ਗਂ ਮਂ ਪਂ ਧਂ ਨਂ
ਕੋਮਲ-ਸ੍ਵਰ ਤੀਵਰ ਮੱਧਮ	ਰੁ਼ ਗੁ਼ ਮੰ਼ ਧੁ਼ ਨੁ਼	ਰੁ ਗੁ ਮੰ ਧੁ ਨੁ	ਰੁਂ ਗੁਂ ਮੰਂ ਧੁਂ ਨੁਂ

ਪ — — — ਰੇ ऽ ऽ ऽ	ਪਾ ਦੇ ਅੱਗੇ ਤਿੰਨ ਡੈਸ਼ ਹਨ, ਇੰਜ ਪਾ ਦੇ ਚਾਰ ਮਾਤਰੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿੰਨੇ ਡੈਸ਼ ਕਿਸੇ ਸੁਰ ਨਾਲ ਹੋਣਗੇ ਹੇਠਲਾ ਅੱਖਰ ਉਤਨੇ ਮਾਤਰੇ ਦਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ।
× ੦ ੨ ੩	ਜੋੜੀ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ, ਸਮ (ਗੁਰ) × ਖਾਲੀ ੦ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੋ ਤਿੰਨ ਅੱਗੇ ਤਾਲੀਆਂ ਹਨ।
* * ਸ — * * * *	ਦੋ ਮਾਤਰੇ ਚੁਪ ਰਹਿਣ ਲਈ। ਭਾਵ, ਸਾਜ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵਜਾਉਣਾ, ਅੱਗੇ ਦੋ ਮਾਤਰੇ ਸਾਜ਼ ਵਜਾਉਣ ਲਈ। ਦੋਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਰੂਪ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।
ਰ ਗ ਗ — ਮ	ਉਤਲੀ ਸੁਰ ਛੋਹ ਕੇ ਹੇਠਲੀ ਸੁਰ ਵਜਾਓ ਜਾਂ ਗਾਓ। ਇਸ ਨੂੰ ਕਣ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਕਣ ਮਾਤਰੇ ਦੇ ਚੌਥੇ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
(ਮ)	ਉਤਲੀ ਤੇ ਹੇਠਲੀ ਸੁਰ ਨਾਲ ਵਜਾਓ। ਜਿਵੇਂ :—ਧਮਗਮ, ਜਾਂ ਰਸਨ਼ਸ, ਇਸ ਨੂੰ ਬੜੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਲਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਨੂੰ 'ਗਮਕ' ਆਖਦੇ ਹਨ।
ਧਪ, ਮ ਪਾ ऽ ऽ	ਇਕੋ ਮਾਤਰੇ ਨੂੰ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, ਅੱਧੇ ਮਾਤਰੇ 'ਧਪ' ਤੇ ਅੱਧੇ ਵਿਚ 'ਮ' ਹੇਠਾਂ ਜਿਵੇਂ ਪਾ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਅੱਖਰ ਹੋਵੇ ਉਸੇ ਨੂੰ ਗਾਓ। ਇਸ ਦਾ ਰੂਪ ਦੂਜਾ ਇੰਜ ਹੋਵੇਗਾ, ਧਪ, ਮ- ਜਾਂ ਧਪ, ਮਮ ਇਤਿਆਦਿ।

ਸੰਗੀਤ-ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ

ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ (ਸੰਗੀਤ) ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਗੀਤ-ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦਾ ਗਿਆਨ ਕਰਾਉਣਾ ਜਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੋ, ਅਸੀਂ "ਗੁਰਮਤ-ਸੰਗੀਤ ਸਾਗਰ" ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ :—ਨਾਦ, ਨਾਦ-ਭੇਦ, ਸ਼ਰੁਤੀ, ਸੁਰ, ਸਪਤਕ, ਠਾਟ, ਜਾਤੀ, ਆਰੋਹ-ਅਵਰੋਹ, ਵਾਦੀ-ਸੰਵਾਦੀ, ਪੂਰਵਾਂਗ-ਉਤ੍ਰਾਂਗ, ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ, ਗਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਗੁਣ-ਅਵਗੁਣ ਅਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਰੀਲੀ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਧਨ, ਪੱਥ-ਪਰਹੇਜ਼, ਇਤਿਆਦਿ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਗੋਂ "ਗੁਰਮਤ ਸੰਗੀਤ ਸਾਗਰ" ਦੇ ਇਸ ਦੂਜੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਗ੍ਰਾਮ—ਗ੍ਰਾਮ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸਾਧਾਰਨ ਅਰਥ ਹੈ ਪਿੰਡ; ਜਿਵੇਂ ਮਨੁਖਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਥਾਂ ਨੂੰ 'ਗਾਂਉ' ਪਿੰਡ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਤਿਵੇਂ ਸੰਗੀਤ-ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਅਨੁਸਾਰ ਸੱਤ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਗ੍ਰਾਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਜ਼ਾਤਾਂ ਦੇ ਲੋਕੀਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਵਾਰਾਂ ਸਹਿਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਗ੍ਰਾਮਾਂ ਤੋਂ 'ਮੂਰਛਨਾ ਰਾਹੀਂ' ਵਖੋ-ਵਖ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਰਾਗ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਸੋ, ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰੁਤੀਆਂ ਦੇ ਨੀਅਮ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਸੱਤ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਗ੍ਰਾਮ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ।

ਵੈਦਿਕ ਕਾਲ ਵਿਚ ਗ੍ਰਾਮ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ :—

੧. ਖੜਜ-ਗ੍ਰਾਮ, ੨. ਮੱਧਮ-ਗ੍ਰਾਮ, ੩. ਗੰਧਾਰ-ਗ੍ਰਾਮ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਗੰਧਾਰ-ਗ੍ਰਾਮ ਦਾ ਨਾਮ ਨਿਖਾਦ-ਗ੍ਰਾਮ ਸੀ। ਕਿਉਂ ਕਿ ਇਹ ਨਿਖਾਦ ਸੁਰ ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਗੰਧ੍ਰਵ ਲੋਗ ਹੀ ਗਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਗੰਧ੍ਰਵ ਤੋਂ ਗੰਧਾਰ-ਗ੍ਰਾਮ ਪੈ ਗਿਆ। ਖੈਰ! ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਗ੍ਰਾਮਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਬੜੇ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨੂੰ ਘੋਖਣ ਤੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਗ੍ਰਾਮ-ਰਚਨਾ ਅਤੀ ਉੱਤਮ ਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਠਾਟ (ਮੇਲ) ਪੱਧਤੀ ਪਰਚਲਿਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੀ ਹੁਣ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਤਾਂ ਵੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਾਮ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਸੁਰਾਂ ਤੇ ਸ਼ੁਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਦੀ ਤਰਤੀਬ

ਸ਼ੁਰਤੀ—੪—੭—੯—੧੩—੧੭—੨੦—੨੨
ਸੁਰ— ਸਾ ਰੇ ਗਾ ਮਾ ਪਾ ਧਾ ਨੀ

ਇੰਜ ਸੁਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਤੇ ਜੋ ਗ੍ਰਾਮ ਬਣੇਗਾ, ਉਸੇ ਨੂੰ ਖੜਜ-ਗ੍ਰਾਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਜੇ ਥੋੜਾ ਭੀ ਸ਼ੁਰਤੀ ਅੰਤਰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਇਹ ਖੜਜ-ਗ੍ਰਾਮ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਹੁਣ ਮੱਧਮ-ਗ੍ਰਾਮ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣੇਗਾ ਕਿ ਪੰਚਮ ਸੁਰ ਨੂੰ ਜੋ ੧੭ਵੀਂ ਸ਼ੁਰਤੀ ਤੇ ਹੈ, ਹੇਠਾਂ ਉਤਾਰ ਕੇ ੧੬ਵੀਂ ਤੇ ਲੈ ਆਓ। ਜਿਵੇਂ :—

ਸ਼ੁਰਤੀ—੪—੭—੯—੧੩—੧੬—੨੦—੨੨
ਸੁਰ— ਸਾ ਰੇ ਗਾ ਮਾ ਪਾ ਧਾ ਨੀ

ਇੰਜ ਇਹ ਹੋ ਗਿਆ ਮੱਧਮ-ਗ੍ਰਾਮ। ਹੁਣ ਅੱਗੋਂ ਗੰਧਾਰ-ਗ੍ਰਾਮ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣੇਗਾ ਕਿ ਰਿਖਭ ਇਕ ਸ਼ੁਰਤੀ ਉਤਰ ਕੇ ੬ਵੀਂ ਸ਼ੁਰਤੀ ਤੇ ਆਵੇਗਾ ਅਤੇ ਗੰਧਾਰ ਇਕ ਸ਼ੁਰਤੀ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ੧੦ਵੀਂ ਤੇ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਫਿਰ ਧੈਵਤ ਇਕ ਸ਼ੁਰਤੀ ਉਤਰ ਕੇ ੧੯ ਤੇ, ਅਤੇ ਨਿਖਾਦ ਇਕ ਸ਼ੁਰਤੀ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ੁਰਤੀ ਤੇ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ :—

ਸ਼ੁਰਤੀ—੪—੬—੧੦—੧੩—੧੬—੧੯—੧
ਸੁਰ— ਸਾ ਰੇ ਗਾ ਮਾ ਪਾ ਧਾ ਨੀ

ਇਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਨੋਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ "ਸਪਤ ਸੁਰਨ ਅਰ ਤੀਨ ਗ੍ਰਾਮ ਇਕੀਸ ਮੂਰਛਨਾਂ" ਦਾ ਬਾਰ ਬਾਰ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਗੰਧਾਰ-ਗ੍ਰਾਮ ਉਸ ਸਮੇਂ ਭੀ ਪਰਚਲਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੇਵਲ ਖੜਜ-ਗ੍ਰਾਮ ਤੇ ਮੱਧਮ-ਗ੍ਰਾਮ ਤੋਂ ਹੀ ਰਾਗ ਗਾਏ-ਬਜਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਗੰਧਾਰ-ਗ੍ਰਾਮ ਬਾਰੇ ਜੇ ਕੋਈ ਪੁੱਛ-ਪਰਤੀਤ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਗੱਲ ਮੁਕਾ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਗੰਧਾਰ-ਗ੍ਰਾਮ ਮਾਤ ਲੋਕ ਤੋਂ ਸੁਰਗ ਲੋਕ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗੰਧ੍ਰਬ ਹੀ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਭੀ ਇੰਜ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ :—

ਹਾਹਾ ਹੂਹੂ ਗੰਧ੍ਰਬ ਅਪਸਰਾ ਅਨੰਦ ਮੰਗਲ ਰਸ ਗਾਵਹਿ ਨੀਕੀ ॥

(ਰਾਗ ਮਲਾਰ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੨੭੨)

੨੨ ਸ਼ੁਰਤੀਆਂ ਤੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਤਿੰਨ ਗ੍ਰਾਮਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਚਿੱਤ੍ਰ

ਸ਼ੁਰਤੀ ਨੰ:	ਸ਼ੁਰਤੀ ਨਾਮ	ਖੜਗ-ਗ੍ਰਾਮ	ਮੱਧਮ-ਗ੍ਰਾਮ	ਗੰਧਾਰ-ਗ੍ਰਾਮ
੧	ਤੀਵਰਾ	—	—	—
੨	ਕੁਮੁਦਵਤੀ	—	—	—
੩	ਮੰਦਾ	—	—	—
੪	ਛੰਦੋਵਤੀ	ਖੜਜ	ਖੜਜ	ਖੜਜ
੫	ਦਯਾਵਤੀ	—	—	—
੬	ਰੰਜਨੀ	—	—	ਰਿਖਭ
੭	ਰੱਤਿਕਾ	ਰਿਖਭ	ਰਿਖਭ	—
੮	ਰੌਦ੍ਰੀ	—	—	—
੯	ਕ੍ਰੋਧਾ	ਗੰਧਾਰ	ਗੰਧਾਰ	—
੧੦	ਵਜ੍ਰਿਕਾ	—	—	ਗੰਧਾਰ
੧੧	ਪ੍ਰਸਾਰਿਣੀ	—	—	—
੧੨	ਪ੍ਰੀਤੀ	—	—	—
੧੩	ਮਾਰਜਨੀ	ਮੱਧਮ	ਮੱਧਮ	ਮੱਧਮ
੧੪	ਕਸ਼ਿਤੀ	—	—	—
੧੫	ਰਕਤਾ	—	—	—
੧੬	ਸੰਪੀਦਨੀ	—	ਪੰਚਮ	ਪੰਚਮ
੧੭	ਆਲਾਪਿਨੀ	ਪੰਚਮ	—	—
੧੮	ਮਦੰਤੀ	—	—	—
੧੯	ਰੋਹਿਣੀ	—	—	ਧੈਵਤ
੨੦	ਰਮਯਾ	ਧੈਵਤ	ਧੈਵਤ	—
੨੧	ਉਗ੍ਰਾ	—	—	—
੨੨	ਕਸ਼ੋਭਿਣੀ	ਨਿਖਾਦ	ਨਿਖਾਦ	—
੧	ਤੀਵਰਾ	—	—	ਨਿਖਾਦ

ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰਤੀਆਂ ਤੇ ਗ੍ਰਾਮ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਬਹੁਤੇ ਸੰਗੀਤ-ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਮਤ ਇਹੋ ਹੈ, ਜੋ ਉਤੇ ਚਿੱਤ੍ਰ ਰਾਹੀਂ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਨਕਸ਼ੇ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੱਧਮ-ਗ੍ਰਾਮ ਦੇ ਸੁਰ ਖੜਜ-ਗ੍ਰਾਮ ਦੇ ਸੁਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਕੇਵਲ ਪੰਚਮ-ਸੁਰ ਇਕ ਸ਼ੁਰਤੀ ਹੇਠਾਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਂ, ਗੰਧਾਰ-ਗ੍ਰਾਮ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਫਰਕ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਪਰਚਲਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੋ, ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਐਸਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪੁਰਾਤਨ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਇਸ ਗ੍ਰਾਮ ਯੋਜਨਾ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਵਿਕ੍ਰਿਤ ਸੁਰ ਕਾਇਮ ਕਰਕੇ ਵਖੋ-ਵਖ ਠਾਟ (ਮੇਲ) ਬਣਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਗ੍ਰਾਮ-ਰਚਨਾ ਦੀ ਇਹ ਮਰਿਯਾਦਾ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ੧੨ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਉਂਜ ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਠਾਟ (ਮੇਲ) ਪੱਧਤੀ ਤੋਂ ਅਤੀ ਉੱਤਮ ਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਸੀ।

ਮੂਰਛਨਾ—ਮੂਰਛ ਤੋਂ ਮੂਰਛਨਾ ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ 'ਮੋਹ' ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਛਤ ਹੈ। ਭਾਵ, ਉੱਚਾ, ਵਧਿਆ ਹੋਇਆ, ਉਭਰਿਆ ਹੋਇਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਆਰੋਹ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਖੜਜ ਆਰੰਭਕ ਸੁਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਵਰੋਹ ਦਾ ਅੰਤ ਵੀ ਖੜਜ ਤੇ ਆ ਕੇ ਮੁਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਖੜਜ ਬਾਕੀ ਸੁਰਾਂ ਤੋਂ ਉਭਰਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ, ਹਰੇਕ ਮੂਰਛਨਾ ਵਿਚ ਖੜਜ ਦੀ ਹੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਆਰੋਹ-ਅਵਰੋਹ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਭੀ ਖੜਜ ਨੂੰ ਹੀ ਆਧਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਮੂਰਛਨਾ ਰੱਖਿਆ।

ਅਸੀਂ ਪਿਛੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵੈਦਿਕ ਕਾਲ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਗ੍ਰਾਮ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਗੰਧਾਰ-ਗ੍ਰਾਮ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਦੋਵੇਂ ਗ੍ਰਾਮ ਪਰਚਲਿਤ ਸਨ ਅਤੇ ਮੂਰਛਨਾ ਪੱਧਤੀ ਦੇ ਨੀਅਮ ਵਿਚ ਹੀ ਰਾਗ-ਵਰਗ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਪੱਧਤੀ ਵਿਚ ਸ਼ਰੁਤੀ ਅੰਤਰ, ਗੁਣਾ ਅੰਤਰ, ਕੰਪਨ ਸੰਖਿਆ, ਸੁਰ-ਸੰਵਾਦ ਆਦਿ ਠੀਕ ਠੀਕ ਨਿਸਚਿਤ ਕਰਕੇ ਜਿਹੜੇ ਰਾਗ ਗਾਏ ਬਜਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਨੀਅਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ੁੱਧ ਹੁੰਦੇ ਸਨ :—

ਕ੍ਰਮਾਤਸਵਰਾਣਾਂ ਸਪਤਾਨਾਮਾਰੋਹੋ ਸਚਾਵਰੋਹਣਮ।
ਮੂਰਛਨੇ ਤਯੁਚੱਯਤੇ ਗ੍ਰਾਮ ਤ੍ਰਯੇ ਤਾ: ਸਪਤਸਪਤ ਚ ॥ ੯੨ ॥

(ਸੰਗੀਤ ਰਤਨਾਕਰ)

ਭਾਵ-ਅਰਥ :—ਸਤ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਤਰਤੀਬਵਾਰ ਆਰੋਹ-ਅਵਰੋਹ ਕਰਨ ਨੂੰ ਮੂਰਛਨਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਤਿੰਨ ਗ੍ਰਾਮ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਇਕ ਦੀਆਂ ੭-੭ ਮੂਰਛਨਾ ਹਨ।

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤਿੰਨ ਗ੍ਰਾਮਾਂ ਤੋਂ ੨੧ ਮੂਰਛਨਾ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਕਾਰ ਬਤਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਹੇਠਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਸੁਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ :—

ਖੜਜ ਗ੍ਰਾਮ ਦੀ ਮੂਰਛਨਾ

ਨੰ:	ਨਾਮ ਮੂਰਛਨਾ	ਆਰੋਹ							ਅਵਰੋਹ						
੧	ਉੱਤ੍ਰਾਮੰਦ੍ਰਾ	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਨ	ਧ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰ	ਸ
੨	ਰਜਨੀ	ਨ਼	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਧ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰ	ਸ	ਨ਼
੩	ਉੱਤ੍ਰਾਯਤਾ	ਧ਼	ਨ਼	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰ	ਸ	ਨ਼	ਧ਼
੪	ਸ਼ੁੱਧ ਖੜਜ	ਪ਼	ਧ਼	ਨ਼	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਮ	ਗ	ਰ	ਸ	ਨ਼	ਧ਼	ਪ਼
੫	ਮਤਸਰੀ ਕ੍ਰਿਤਾ	ਮ਼	ਪ਼	ਧ਼	ਨ਼	ਸ	ਰ	ਗ	ਗ	ਰ	ਸ	ਨ਼	ਧ਼	ਪ਼	ਮ਼
੬	ਅਸ਼ਵਕ੍ਰਾਂਤਾ	ਗ਼	ਮ਼	ਪ਼	ਧ਼	ਨ਼	ਸ	ਰ	ਰ	ਸ	ਨ਼	ਧ਼	ਪ਼	ਮ਼	ਗ਼
੭	ਅਭਿਰੁੱਦਗਤਾ	ਰ਼	ਗ਼	ਮ਼	ਪ਼	ਧ਼	ਨ਼	ਸ	ਸ	ਨ਼	ਧ਼	ਪ਼	ਮ਼	ਗ਼	ਰ਼

ਮੱਧਮ ਗ੍ਰਾਮ ਦੀ ਮੂਰਛਨਾ

੧	ਸੌਵੀਰੀ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਗਂ	ਗਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਪ	ਮ
੨	ਹਰਿਣਾਸ਼ਵਾ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਪ	ਮ	ਗ
੩	ਕਲੋਪਨਤਾ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰ
੪	ਸ਼ੁੱਧ ਮੱਧਜਾ	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਨ	ਧ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰ	ਸ
੫	ਮਾਰਗੀ	ਨ਼	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਧ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰ	ਸ	ਨ਼
੬	ਪੌਰਵੀ	ਧ਼	ਨ਼	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰ	ਸ	ਨ਼	ਧ਼
੭	ਹਰਿਸ਼ਜਕਾ	ਪ਼	ਧ਼	ਨ਼	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਮ	ਗ	ਰ	ਸ	ਨ਼	ਧ਼	ਪ਼

ਗੰਧਾਰ ਗ੍ਰਾਮ ਦੀ ਮੂਰਛਨਾ

ਨੋਟ :—ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਗੰਧਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਨਿਖਾਦ ਗ੍ਰਾਮ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੂਰਛਨਾ ਨਿਖਾਦ ਸੁਰ ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

੧	ਨੰਦਾ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਗਂ	ਮਂ	ਪਂ	ਧਂ	ਧਂ	ਪਂ	ਮਂ	ਗਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ
੨	ਵਿਸ਼ਾਲਾ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਗਂ	ਮਂ	ਪਂ	ਪਂ	ਮਂ	ਗਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ
੩	ਸੁਮੁਖੀ	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਗਂ	ਮਂ	ਮਂ	ਗਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਪ
੪	ਵਿਚਿੱਤ੍ਰਾ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਗਂ	ਗਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਪ	ਮ
੫	ਰੋਹਿਣੀ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਪ	ਮ	ਗ
੬	ਸੁਖਾ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰ
੭	ਅਲਾਪਾ	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਨ	ਧ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰ	ਸ

ਗੰਧਾਰ ਗ੍ਰਾਮ ਦੀਆਂ ੭ ਮੂਰਛਨਾ ਸੰਬੰਧੀ ਪੰ: ਦਾਮੋਦਰ ਆਪਣੇ ਸੰਗੀਤ ਦਰਪਣ ਵਿਚ ਲਿਖਦਾ ਹੈ :—

ਤਸ਼ਚ ਸੁਰਗੇ ਪ੍ਰਯੋਕਤੱਵਯਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾਦੱਤ੍ਰ ਨੋਦਿਤਾ ॥ ੯੯ ॥

ਭਾਵ-ਅਰਥ :—ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ (ਅੰਤ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਮੂਰਛਨਾ ਦਾ) ਸੁਰਗ ਲੋਕ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਣਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇੰਜ ਹੋਰ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ੧੪ ਮੂਰਛਨਾ ਦਾ ਹੀ ਸੰਗੀਤ-ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਨਾਮ ੨੧ ਮੂਰਛਨਾ ਦੇ ਹੀ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਸੰਗੀਤ (ਕੀਰਤਨ) ਸਿੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਮੂਰਛਨਾ ਦੇ ਸੁਰ ਦਿਤੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਵ ਕੇਵਲ ਆਰੋਹ-ਅਵਰੋਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਲੈਣਾ, ਸਗੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੜਾ ਗੂੜ੍ਹ ਭਾਵ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਸਾਡੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ੧੨ ਸੁਰਾਂ ਤੋਂ ਜਨਕ-ਜਨਯ (ਠਾਟ-ਮੇਲ) ਬਣਾਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਠਾਟਾਂ ਤੋਂ ਫਿਰ ਵਖੋ-ਵਖ ਜਾਤੀ ਦੇ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਨੇਮ ਬੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਤਿਵੇਂ, ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸ਼ਾਸਤ ਕਰਤਾ ਭੀ ਮੂਰਛਨਾ ਰਾਹੀਂ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਜਾਤੀ ਦੇ ਰਾਗ ਉਤਪੰਨ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਗ੍ਰੰਥ ਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਰਾਗ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਫਲਾਂ ਫਲਾਂ ਸੁਰ ਕੋਮਲ ਜਾਂ ਤੀਵਰ ਹਨ, ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਫਲਾਂ ਮੂਰਛਨਾ

ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ :—

ਖੜਜ ਗ੍ਰਾਮ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੂਰਛਨਾ "ਉੱਤ੍ਰਾਮੰਦ੍ਰਾ" ਨੂੰ ਹੀ ਲਵੋ, ਇਸ ਵਿਚ ਸ, ਰ, ਗ, ਮ, ਪ, ਧ, ਨ, ਇਹ ਸੱਤ ਸੁਰ ਸ਼ੁੱਧ (ਤੀਵਰ) ਹਨ। ਅਜ-ਕਲ ਦੀ ਬੋਲ-ਚਾਲ ਵਿਚ ਅਸੀਂ "ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ" ਜਾਂ ਬਿਲਾਵਲ ਰਾਗ ਕਹਾਂਗੇ। ਇਸੇ ਠਾਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਰਾਗ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਵੇਲੇ ਕਹਾਂਗੇ ਕਿ ਇਹ ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਸਭ ਸੁਰ ਸ਼ੁੱਧ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਪ੍ਰਾਤਨ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇੰਜ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਸਿਰਫ ਇਤਨਾ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਖੜਗ-ਗ੍ਰਾਮ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੂਰਛਨਾ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਦੂਜੀ ਮੂਰਛਨਾ 'ਰਜਨੀ' ਤੋਂ ਸਾ ਰੇ ਗਾ ਮਾ ਆਰੰਭ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ 'ਨੀ ਤੇ ਗਾ' ਦੋ ਸੁਰ ਕੋਮਲ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਫਿਰ ਤੀਜੀ ਮੂਰਛਨਾ 'ਉੱਤ੍ਰਾਯਤਾ' ਤੋਂ ਸਾ ਰੇ ਗਾ ਮਾ ਪਾ ਧਾ ਨੀ ਕਹਾਂਗੇ ਤਾਂ 'ਧਾ ਨੀ ਰੇ ਗਾ' ਚਾਰ ਸੁਰ ਕੋਮਲ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਜਿਵੇਂ :—

ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਪਹਿਲੀ ਮੂਰਛਨਾ
ਨ਼	ਸ	ਰ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਧ	ਦੂਜੀ ਮੂਰਛਨਾ
ਧ਼ੁ	ਨ਼ੁ	ਸ	ਰੁ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਤੀਜੀ ਮੂਰਛਨਾ

ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਰਿਖਭ ਨੂੰ ਖੜਜ ਮੰਨ ਕੇ ਆਰੋਹ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ 'ਗਾ-ਨੀ' ਕੋਮਲ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਗੰਧਾਰ ਸੁਰ ਨੂੰ ਖੜਜ ਮੰਨ ਕੇ ਆਰੋਹ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ, 'ਰੇ ਗਾ ਧਾ ਨੀ' ਕੋਮਲ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਇੰਜ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਾਡੇ ਤਿੰਨ ਠਾਟ ਬਣਨਗੇ—ਬਿਲਾਵਲ, ਕਾਫੀ ਤੇ ਭੈਰਵੀ। ਅਜ-ਕਲ ਦੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ, ਕਾਫੀ ਠਾਟ ਤੇ ਭੈਰਵੀ ਠਾਟ ਹੀ ਤਾਂ ਕਹਾਂਗੇ। ਪਰ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਗ੍ਰੰਥ ਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਨੀਅਮ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੜਜ ਦੀ ਮੂਰਛਨਾ, ਰਿਖਭ ਦੀ ਮੂਰਛਨਾ ਤੇ ਗੰਧਾਰ ਦੀ ਮੂਰਛਨਾ ਕਹਿਣਗੇ। ਜਾਂ ਖੜਜ ਗ੍ਰਾਮ ਦੀ ਪਹਿਲੀ, ਦੂਜੀ, ਤੀਜੀ ਮੂਰਛਨਾ ਦੀ ਸੰਗਜਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੂਰਛਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੰਗੀਤ ਪੰਡਿਤਾਂ ਨੇ ਰਾਗ ਉਤਪੰਨ ਕੀਤੇ, ਅਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਓਡਵ, ਖਾਡਵ, ਸੰਪੂਰਣ ਐਸੇ ਤਿੰਨ ਰੂਪ ਕਰਕੇ ਰਾਗਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਾਤੀਆਂ ਤੋਂ ਫਿਰ ਹੋਰ ਸੈਂਕੜੇ ਰਾਗ ਬਣਾਏ ਗਏ।

ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਾਲ ਤੋਂ ਬਾਦ ਮੱਧ ਕਾਲ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਮੂਰਛਨਾ ਦੇ ਰੂਪ ਹੀ ਬਦਲ ਦਿਤੇ। ਭਾਵ, ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਤਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੰਨਣ ਲਗ ਪਏ। ਜਿਵੇਂ :—ਮਾਲਕੌਂਸ ਰਾਗ ਦੇ ਮੱਧਮ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿ-ਸੁਰ ਅਤੇ ਖੜਜ ਨੂੰ ਨਿਆਸ-ਸੁਰ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ : 'ਰੇ ਅਤੇ ਪਾ' ਵਰਜਿਤ ਕਰਕੇ "ਮਗੁਮਧੁਨੁਧੁਮਗੁਸ" ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਰ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਹ "ਮਾਲਕੌਂਸ ਦੀ ਮੂਰਛਨਾ" ਹੋਵੇਗੀ।

ਮੱਧ ਕਾਲ ਤੋਂ ਬਾਦ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਮੂਰਛਨਾ ਦਾ ਅਰਥ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਰਨਾਟਕੀ (ਦੱਖਣੀ) ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਵਾਨ ਤਾਂ ਹਰੇਕ ਰਾਗ ਦੀ ਆਰੋਹ-ਅਵਰੋਹ ਨੂੰ ਹੀ ਮੂਰਛਨਾ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਸਾਡੇ ਉੱਤ੍ਰੀ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਤਾਂ, ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਹਾਂ, ਕੋਈ-ਕੋਈ ਗਾਇਕ ਅਜੇ ਭੀ ਕਿਸੇ ਸੁਰ ਦੀ ਕੰਪਿਤ ਕ੍ਰਿਆ ਨੂੰ ਮੂਰਛਨਾ ਕਹਿੰਦਾ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ :—ਬਿਲਾਵਲ ਰਾਗ ਦਾ ਧੈਵਤ ਸੁਰ ਕੰਪਿਤ ਅਤੇ ਨਿਖਾਦ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਕੁਝ ਗਾਇਕ ਇਸ ਨੂੰ "ਧੈਵਤ ਤੇ

ਨਿਖਾਦ ਦੀ ਮੂਰਛਨਾ" ਕਹਿਣਗੇ। ਭਾਵ, ਜੋ ਸੁਰ ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਆਵੇ, ਕਦੇ ਨਾ ਆਵੇ, ਫਿਰ ਘਟ-ਵਧ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗੇ ਉਸ ਸੁਰ ਦੇ ਹਿਲਣ ਨੂੰ ਅਜ-ਕਲ ਮੂਰਛਨਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸੋ, ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਾਲ ਵਿਚ ਮੂਰਛਨਾ ਦਾ ਅਰਥ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸੀ; ਮੱਧ ਕਾਲ ਵਿਚ ਹੋਰ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਜ-ਕਲ ਉਸ ਦਾ ਰੂਪ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਵ, ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ੧੨ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਬੇਸੁਰੀ ਤੇ ਅਸ਼ੁੱਧ ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਨੂੰ ਪਰਚਲਿਤ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਮੂਰਛਨਾ ਪੱਧਤੀ ਦਾ ਭੋਗ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਨੋਟ :— ੧੨ ਸੁਰਾਂ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਆਧੁਨਿਕ ਠਾਟਾਂ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀਆਂ ਤਰੁੱਟੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਰਾਗ ਦੇ ੧੦ ਲੱਛਣ

ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਗ੍ਰੰਥਕਾਰਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਦਸ ਲੱਛਣ ਦੱਸੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ :—

੧. ਗ੍ਰਹਿ — ਜਿਸ ਸੁਰ ਤੋਂ ਰਾਗ ਦਾ ਗਾਉਣਾ-ਬਜਾਉਣਾ ਆਰੰਭ ਹੋਵੇ, ਉਸੇ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿ ਸੁਰ ਆਖਦੇ ਹਨ।

੨. ਅੰਸ਼— ਜਿਹੜਾ ਸੁਰ ਰਾਗ ਵਿਚ ਬਾਕੀ ਸੁਰਾਂ ਤੋਂ ਵਧ ਲੱਗੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ ਸੁਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਹੀ ਅਜ-ਕਲ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

੩. ਨਿਆਸ— ਜਿਸ ਸੁਰ ਤੇ ਗਾਉਣਾ-ਬਜਾਉਣਾ ਸਮਾਪਤ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਆਸ ਸੁਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

੪. ਤਾਰ — ਤਾਰ ਸਪਤਕ ਵਿਚ ਗਾਉਣ ਸਮੇ ਜਿਸ ਸੁਰ ਤਕ ਗਾਇਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ ਉਸੇ ਨੂੰ ਤਾਰ ਸੁਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

੫. ਮੰਦ੍ਰ— ਮੰਦ੍ਰ ਸਪਤਕ ਵਿਚ ਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਜਿਸ ਸੁਰ ਤਕ ਹੇਠਾਂ ਗਾਇਕ ਸੁਰ ਲਗਾ ਸਕੇ ਉਸੇ ਨੂੰ ਮੰਦ੍ਰ ਸੁਰ ਆਖਦੇ ਹਨ।

੬. ਅਪਨਿਆਸ—ਜਿਸ ਸੁਰ ਤੇ ਰਾਗ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਖਤਮ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਪਨਿਆਸ ਸੁਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

੭. ਸਨਿਆਸ— ਜਿਸ ਸੁਰ ਤੇ ਰਾਗ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਭਾਗ ਸਮਾਪਤ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਨਿਆਸ ਸੁਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

੮. ਵਿਨਿਆਸ — ਜਿਸ ਸੁਰ ਤੇ ਰਾਗ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਖਤਮ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਨਿਆਸ ਸੁਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

੯. ਬਹੁਤਵ— ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ—(੧) ਅਲੰਘਨ, (੨) ਅਭਿਆਸ।

ਆਲੰਘਨ—ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਸੁਰ ਨੂੰ ਥੋੜਾ ਛੂਹ ਕੇ ਛੱਡ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ : ਇਸ ਦਾ ਵਜ਼ਨ ਦੂਜੇ ਸੁਰਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਅਭਿਆਸ—ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜਾ ਬਾਕੀ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਆ ਕੇ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਇਕੋ ਥਾਂ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਉਚਾਰਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

੧੦. ਅਲਪਤਵ— ਇਸ ਦੇ ਵੀ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ—(੧) ਲੰਘਨ, (੨) ਅਨਭਿਆਸ।

ਲੰਘਨ—ਉਹ ਸੁਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਗ ਦੇ ਆਰੋਹ-ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਛੱਡ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ। ਭਾਵ, ਵਰਜਿਤ ਸੁਰ।

ਅਨਭਿਆਸ—ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜਾ ਰਾਗ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਲਗਦਾ ਹੋਵੇ।

ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ

ਸੰਨ ੧੩ ਤੋਂ ੧੮ ਈ: ਤਕ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਾਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲਗ-ਭਗ ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤ ਉਤੇ ਅਲਾਉੱਦੀਨ ਖਿਲਜੀ ਦਾ ਰਾਜ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਹਜ਼ਰਤ ਅਮੀਰ ਖੁਸਰੋ ਨਾਮ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗਾਇਕ ਰਾਜ-ਮੰਤ੍ਰੀ ਸੀ। ਆਖਦੇ ਨੇ ਇਹ ਬੜਾ ਚਤੁਰ ਕਵੀ ਤੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਅਨੇਕ ਰਾਗ, ਸਾਜ਼ ਤੇ ਤਾਲਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸੇ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਗਾਇਕਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਇਕ ਨਵੀਂ ਪੱਧਤੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਜ-ਕਲ "ਉੱਤ੍ਰੀ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ" ਆਖਦੇ ਹਨ। ੧੫ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਲੋਚਨ ਕਵੀ ਨੇ "ਉੱਤ੍ਰੀ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ" ਪੱਧਤੀ ਤੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗ੍ਰੰਥ 'ਰਾਗਤਰੰਗਿਣੀ' ਲਿਖਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਰਾਗ-ਰਾਗਣੀ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਪੱਧਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਠਾਟ (ਮੇਲ) ਪੱਧਤੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਠਾਟ ਨੂੰ ਮੇਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸੋ, ਉਸ ਨੇ ਰਾਗ-ਰਾਗਣੀ ਦੇ ਬਖੇੜੇ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਜਨਕ-ਜਨਯ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ੧੨ ਜਨਕ ਮੇਲਾਂ (ਠਾਟਾਂ) ਵਿਚ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਠਾਟ ਕਾਫੀ ਠਾਟ ਦੇ ਸਮਾਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਲੋਚਨ ਦੇ ਲਿਖੇ ੧੨ ਮੇਲ (ਠਾਟ) ਇੰਜ ਹਨ :—

੧. ਭੈਰਵੀ, ੨. ਟੋਡੀ, ੩. ਗਉੜੀ, ੪. ਕਰਨਾਟ, ੫. ਕੇਦਾਰ, ੬. ਏਮਾਨ, ੭. ਸਾਰੰਗ, ੮. ਮੇਘ, ੯. ਧਨਾਸਰੀ, ੧੦. ਪੂਰਵੀ, ੧੧. ਮੁਖਾਰੀ, ੧੨. ਦੀਪਕ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਨਕ ਠਾਟਾਂ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਏ ਲਗ-ਭਗ ੭੦ ਜਨਕ-ਜਨਯ ਰਾਗਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਭੀ ਉਸ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਲੋਚਨ ਤੋਂ ਬਾਦ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤਕ ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉੱਨਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਹਾਂ, ਸੰਨ ੧੬੫੫ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਸ੍ਰੀ ਹਿਰਦਯਨਾਰਾਇਣ ਦੇਵ ਨੇ 'ਹਿਰਦਯ ਕੌਤੁਕ' ਤੇ 'ਹਿਰਦਯ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਦੋ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਲੋਚਨ ਦੇ ਲਿਖੇ ਠਾਟਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ਟੀ ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

੧੭ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਆਰੰਭ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤ ਪਾਰਿਜਾਤ ਅਤੇ ਰਾਗ ਵਿਬੋਧ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਤੋਂ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਪੰ: ਸ੍ਰੀ ਨਿਵਾਸ ਨੇ ਮੇਲ ਪੱਧਤੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਠਾਟਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਕਾਫੀ ਮਤ-ਭੇਦ ਰਹੇ। ਜਿਵੇਂ—ਰਾਗ ਵਿਬੋਧ ਦੇ ਕਰਤਾ ਨੇ ਠਾਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ੨੩ ਬਤਾਈ, ਸ੍ਵਰ ਮੇਲ ਕਲਾਨਿਧੀ ਦੇ ਪੰ: ਨੇ ੨੦ ਦਸੇ ਅਤੇ ਚਤੁਰਦੰਡੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਕਾ ਨੇ ੧੯ ਠਾਟ ਮੰਨੇ ਹਨ।

ਦੱਖਣ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਪੰ: ਵਯੰਕਟਮਖੀ ਨੇ ਠਾਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਗਣਿਤ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਹਿਸਾਬ ਲਗਾਕੇ ਠਾਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੁਲ ੨੨ ਬਤਾਈ। ਪਰ ਕੰਮ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ੧੯ ਠਾਟ ਚੁਣ ਲਏ। ਵਯੰਕਟਮਖੀ ਦੀ ਇਸ ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਨੂੰ ਦੱਖਣ ਦੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਅਪਣਾ ਲਇਆ, ਪਰ ਉੱਤਰ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾ ਪਇਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਠਾਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧੀਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉੱਤਰ ਪੱਧਤੀ ਦੇ ਇਹ ਅਨਕੂਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਂਜ ਇਸ ਨੂੰ ਉਹ ਸਹੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਅਖੀਰ ਆਧੁਨਿਕ ਵਿਦਵਾਨ ਸੰਗੀਤਾਚਾਰੀਯ ਪੰ: ਵਿਸ਼ਨੂ ਨਾਰਾਇਣ ਭਾਤਖੰਡੇ ਨੇ ੭੨ ਮੇਲ (ਠਾਟਾਂ) ਵਿਚੋਂ ਕੇਵਲ ੧੦ ਠਾਟ ਚੁਣ ਕੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰੋਂ ਰਾਗ-ਵਰਗ ਬਣਾਏ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਪਰਚਲਿਤ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਲੈ ਆਂਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਚਨ ਕਵੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਇਹ ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਸ੍ਰੀ ਭਾਤਖੰਡੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਗਿਆਨੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਹੋ ਗਈ।

੭੨ ਠਾਟ ਕਿਵੇਂ ਬਣਦੇ ਹਨ ?

ਇਕ ਸਪਤਕ ਵਿਚ ਸ਼ੁੱਧ ਤੇ ਵਿਕ੍ਰਤ (ਤੀਵਰ-ਕੋਮਲ) ਕੁਲ ੧੨ ਸੁਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ :—

ਸ ਰੁ ਰ ਗੁ ਗ ਮ ਮ॑ ਪ ਧੁ ਧ ਨੁ ਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ੧੨ ਸੁਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤੀਵਰ (ਮ॑) ਹਠਾ ਦਿਉ ਅਤੇ ਉਤੇ ਲਿਖੇ ਸਪਤਕ ਵਿਚ (ਸ੍ਹਂ) ਜੋੜ ਕੇ ਮੁੜ ੧੨ ਸੁਰ ਪੂਰੇ ਕਰ ਲਵੋ। ਅਗੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਦੋ ਭਾਗ ਕਰੋ। ਇੰਜ ਪਹਿਲੇ ੬ ਸੁਰਾਂ ਵਾਲੇ ਭਾਗ ਨੂੰ ਪੂਰਵਾਰਧ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ੬ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਭਾਗ ਨੂੰ ਉੱਤ੍ਰਾਰਧ ਕਹਾਂਗੇ। ਜਿਵੇਂ :—

ਪੂਰਵਾਰਧ	ਉੱਤ੍ਰਾਰਧ
ਸ ਰੁ ਰ ਗੁ ਗ ਮ	ਪ ਧੁ ਧ ਨੁ ਨ ਸਂ

ਹੁਣ ਵੇਖਣਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ੬ ਸੁਰਾਂ ਨੂੰ ਅਦਲ-ਬਦਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਚਾਰ-ਚਾਰ ਸੁਰਾਂ ਵਾਲੇ ਕਿੰਨੇ ਠਾਟ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ :—

ਪੂਰਵਾਰਧ					ਉੱਤ੍ਰਾਰਧ				
੧.	ਸ	ਰੁ	ਰ	ਮ	੧.	ਪ	ਧੁ	ਧ	ਸਂ
੨.	ਸ	ਰੁ	ਗੁ	ਮ	੨.	ਪ	ਧੁ	ਨੁ	ਸਂ
੩.	ਸ	ਰੁ	ਗ	ਮ	੩.	ਪ	ਧੁ	ਨ	ਸਂ
੪.	ਸ	ਰ	ਗੁ	ਮ	੪.	ਪ	ਧ	ਨੁ	ਸਂ
੫.	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	੫.	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ
੬.	ਸ	ਗੁ	ਗ	ਮ	੬.	ਪ	ਨੁ	ਨ	ਸਂ

ਉਤੇ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਅਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਠਾਟ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਰਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ। ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਜੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਮਿਲਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ੬×੬=੩੬ ਠਾਟ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣ ਜਾਣਗੇ :—

੩੬ ਠਾਟਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

(੧)

੧.	ਸ	ਰੁ	ਰ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਧ	ਸਂ
੨.	ਸ	ਰੁ	ਰ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਨੁ	ਸਂ
੩.	ਸ	ਰੁ	ਰ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਨ	ਸਂ
੪.	ਸ	ਰੁ	ਰ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨੁ	ਸਂ
੫.	ਸ	ਰੁ	ਰ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ
੬.	ਸ	ਰੁ	ਰ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਨ	ਸਂ

(੨)

੭.	ਸ	ਰੁ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਧ	ਸਂ
੮.	ਸ	ਰ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਨੁ	ਸਂ
੯.	ਸ	ਰੁ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਨ	ਸਂ
੧੦.	ਸ	ਰੁ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨੁ	ਸਂ
੧੧.	ਸ	ਰੁ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ
੧੨.	ਸ	ਰੁ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਨ	ਸਂ

(੩)

੧੩.	ਸ	ਰੁ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਧ	ਸਂ
੧੪.	ਸ	ਰੁ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਨੁ	ਸਂ
੧੫.	ਸ	ਰੁ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਨ	ਸਂ
੧੬.	ਸ	ਰੁ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨੁ	ਸਂ
੧੭.	ਸ	ਰੁ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ
੧੮.	ਸ	ਰੁ	ਗ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਨ	ਸਂ

(੪)

੧੯.	ਸ	ਰ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਧ	ਸਂ
੨੦.	ਸ	ਰ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਨੁ	ਸਂ
੨੧.	ਸ	ਰ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਨ	ਸਂ
੨੨.	ਸ	ਰ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨੁ	ਸਂ
੨੩.	ਸ	ਰ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ
੨੪.	ਸ	ਰ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਨ	ਸਂ

(੫)

੨੫.	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਧ	ਸਂ
੨੬.	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਨੁ	ਸਂ
੨੭.	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਨ	ਸਂ
੨੮.	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨੁ	ਸਂ
੨੯.	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ
੩੦.	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਨ	ਸਂ

(੬)

੩੧.	ਸ	ਗੁ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਧ	ਸਂ
੩੨.	ਸ	ਗੁ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਨੁ	ਸਂ
੩੩.	ਸ	ਗੁ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਨ	ਸਂ
੩੪.	ਸ	ਗੁ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨੁ	ਸਂ
੩੫.	ਸ	ਗੁ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ
੩੬.	ਸ	ਗੁ	ਗ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਨ	ਸਂ

ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਲਿਖੇ ੩੬ ਠਾਟਾਂ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਸ਼ੁੱਧ ਮੱਧਮ ਹੀ ਲਇਆ ਹੈ। ਬਾਕੀ ੩੬ ਠਾਟ ਭੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਨਗੇ। ਫਰਕ ਕੇਵਲ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸ਼ੁੱਧ ਮੱਧਮ ਦੀ ਥਾਂ ਤੀਵਰ ਮੱਧਮ ਲਗਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇੰਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਮੱਧਮਾਂ ਤੋਂ ੩੬×੨=੭੨ ਮੇਲ (ਠਾਟ) ਉਤਪੰਨ ਹੋਣਗੇ। ਉਤੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ੭੨ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਰਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ।

ਨੋਟ :—ਇਥੇ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਬਣਤਰ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਸ਼ੰਕਾ ਉਤਪੰਨ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਠਾਟ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸੰਪੂਰਣ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਸਤ ਸੁਰ ਭੀ ਨੰਬਰਵਾਰ ਆਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤਾਂ, ਕੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਠਾਟ ਨੰ: ੧ ਵਿਚ 'ਗਾ–ਨੀ ਵਰਜਿਤ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਠਾਟ ਨੰ: ੩੧ ਵਿਚ 'ਰੇ–ਨੀ' ਵਰਜਿਤ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇੰਜ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਠਾਟਾਂ ਵਿਚ 'ਰੇ–ਗਾ' ਵਰਜਿਤ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ? ਇਸ ਦਾ ਉੱਤਰ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਪੰ: ਵਯੰਕਟਮਖੀ ਦੇ ਬਾਰਾਂ ਸੁਰ ਸਾਡੇ ਪਰਚਲਿਤ ੧੨ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਕਰਨਾਟਕੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਉੱਤਰ ਸੰਗੀਤ ਪੱਧਤੀ ਦੇ ੧੨ ਸੁਰਾਂ ਤੋਂ ੩੨ ਠਾਟ

ਅਸਾਂ ਪਿਛੇ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰ: ਵਯੰਕਟਮਖੀ ਦੇ ਸੁਰ ਸਾਡੇ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ੭੨ ਠਾਟ ਬਣਾਏ ਸੀ। ਪਰ ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ-ਪੱਧਤੀ ਦੇ ੧੨ ਸੁਰਾਂ ਤੋਂ ਠਾਟ ਰਚਨਾ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਕੇਵਲ ੩੨ ਠਾਟ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਉਹ ੩੨ ਠਾਟ ਕਿਵੇਂ ਬਣਦੇ ਹਨ ?

ਸਪਤਕ ਦੇ ਦੋ ਭਾਗ ਪਹਿਲੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਲਵੋ :—

ਪੂਰਵਾਂਗ ਭਾਗ					ਉੱਤ੍ਰਾਂਗ ਭਾਗ				
੧.	ਸ	ਰ॒	ਗ॒	ਮ	੧.	ਪ	ਧ॒	ਨ॒	ਸਂ
੨.	ਸ	ਰ॒	ਗ	ਮ	੨.	ਪ	ਧ॒	ਨ	ਸਂ
੩.	ਸ	ਰ	ਗ॒	ਮ	੩.	ਪ	ਧ	ਨ॒	ਸਂ
੪.	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	੪.	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ

ਇੰਜ ਚਾਰ-ਚਾਰ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ੮ ਠਾਟ ਬਨਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਓ ਤਾਂ ੪×੪=੧੬ ਠਾਟ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਣਨਗੇ :—

ਸ਼ੁੱਧ ਮੱਧਮ ਵਾਲੇ ੧੬ ਠਾਟ

*੧.	ਸ	ਰ॒	ਗ॒	ਮ	ਪ	ਧ॒	ਨ॒	ਸਂ
੨.	ਸ	ਰ॒	ਗ॒	ਮ	ਪ	ਧ॒	ਨ	ਸਂ
੩.	ਸ	ਰ॒	ਗ॒	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ॒	ਸਂ
੪.	ਸ	ਰ॒	ਗ॒	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ
੫.	ਸ	ਰ॒	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ॒	ਨ॒	ਸਂ
*੬.	ਸ	ਰ॒	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ॒	ਨ	ਸਂ
੭.	ਸ	ਰ॒	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ॒	ਸਂ
੮.	ਸ	ਰ॒	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ
*੯.	ਸ	ਰ	ਗ॒	ਮ	ਪ	ਧ॒	ਨ॒	ਸਂ
੧੦.	ਸ	ਰ	ਗ॒	ਮ	ਪ	ਧ॒	ਨ	ਸਂ
*੧੧.	ਸ	ਰ	ਗ॒	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ॒	ਸਂ
੧੨.	ਸ	ਰ	ਗ॒	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ
੧੩.	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ॒	ਨ॒	ਸਂ
੧੪.	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ॒	ਨ	ਸਂ
*੧੫.	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ॒	ਸਂ
*੧੬.	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ

ਤੀਵਰ ਮੱਧਮ ਵਾਲੇ ੧੬ ਠਾਟ

੧.	ਸ	ਰ॒	ਗ॒	ਮ॑	ਪ	ਧ॒	ਨ॒	ਸਂ
*੨.	ਸ	ਰ॒	ਗ॒	ਮ॑	ਪ	ਧ॒	ਨ	ਸਂ
੩.	ਸ	ਰ॒	ਗ॒	ਮ॑	ਪ	ਧ	ਨ॒	ਸਂ
੪.	ਸ	ਰ॒	ਗ॒	ਮ॑	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ
੫.	ਸ	ਰ॒	ਗ	ਮ॑	ਪ	ਧ॒	ਨ॒	ਸਂ
*੬.	ਸ	ਰ॒	ਗ	ਮ॑	ਪ	ਧ॒	ਨ	ਸਂ
੭.	ਸ	ਰ॒	ਗ	ਮ॑	ਪ	ਧ	ਨ॒	ਸਂ
*੮.	ਸ	ਰ॒	ਗ	ਮ॑	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ
੯.	ਸ	ਰ	ਗ॒	ਮ॑	ਪ	ਧ॒	ਨ॒	ਸਂ
੧੦.	ਸ	ਰ	ਗ॒	ਮ॑	ਪ	ਧ॒	ਨ	ਸਂ
੧੧.	ਸ	ਰ	ਗ॒	ਮ॑	ਪ	ਧ	ਨ॒	ਸਂ
੧੨.	ਸ	ਰ	ਗ॒	ਮ॑	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ
੧੩.	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ॑	ਪ	ਧ॒	ਨ॒	ਸਂ
੧੪.	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ॑	ਪ	ਧ॒	ਨ	ਸਂ
੧੫.	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ॑	ਪ	ਧ	ਨ॒	ਸਂ
*੧੬.	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ॑	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ

ਇੰਜ ੧੬ ਠਾਟ ਸ਼ੁੱਧ ਮੱਧਮ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ੧੬ ਠਾਟ ਤੀਵਰ ਮੱਧਮ ਵਾਲੇ ਮਿਲ ਕੇ ੧੬×੨=੩੨ ਠਾਟ ਉੱਤ੍ਰੀ ਸੰਗੀਤ ਪੱਧਤੀ ਤੋਂ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨੰਬਰਵਾਰ ਸਭ ਸੁਰ ਵੀ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਕੋਈ ਸੁਰ ਵਰਜਿਤ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪਰਚਲਿਤ ੧੦ ਠਾਟ ਇਨ੍ਹਾਂ ੩੨ ਠਾਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਲਏ ਗਏ ਹਨ।

*ਫੂਲ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵਾਲੇ ਆਧੁਨਿਕ ੧੦ ਠਾਟ ਹਨ।

ਗਣਿਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਠਾਟ ਤੋਂ ੪੮੪ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਉਤਪਤੀ

ਇਹ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਨਾਦ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰਤੀ, ਸ਼ੁਰਤੀ ਤੋਂ ਸੁਰ, ਸੁਰ ਤੋਂ ਸਪਤਕ ਅਤੇ ਸਪਤਕ ਦੇ ਸ਼ੁੱਧ ਵਿਕ੍ਰਤ ੧੨ ਸੁਰਾਂ ਤੋਂ ਗਣਿਤ ਅਨੁਸਾਰ ੭੨ ਠਾਟਾਂ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਮਝਣਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ੭੨ ਠਾਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਜਾਤੀ ਦੇ ਕੁਲ ਕਿੰਨੇ ਰਾਗ ਉਤਪੰਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸੰਗੀਤ-ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਪੰਡਿਤਾਂ ਨੇ ਰਾਗਾਂ ਦੀਆਂ ਨੌਂ ਜਾਤੀਆਂ ਮੰਨੀਆਂ ਹਨ :—

(੧) ਸੰਪੂਰਣ-ਸੰਪੂਰਣ, (੨) ਸੰਪੂਰਣ-ਖਾੜਵ, (੩) ਸੰਪੂਰਣ-ਓੜਵ, (੪) ਖਾੜਵ-ਸੰਪੂਰਣ, (੫) ਖਾੜਵ-ਖਾੜਵ, (੬) ਖਾੜਵ-ਓੜਵ, (੭) ਓੜਵ-ਸੰਪੂਰਣ, (੮) ਓੜਵ-ਖਾੜਵ, (੯) ਓੜਵ-ਓੜਵ।

ਇੰਜ ਹਰ ਇਕ ਠਾਟ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਏ ਰਾਗਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਲ ਨੌਂ ਜਾਤੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਂ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹਰੇਕ ਜਾਤੀ ਤੋਂ ਕਿੰਨੇ ਰਾਗ ਉਤਪੰਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੌਂ ਜਾਤੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸਾਰੇ ੭੨ ਠਾਟਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਕੁਲ ਕਿੰਨੇ ਰਾਗ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਪਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸੀਂ ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ ਦੀਆਂ ਨੌਂ ਜਾਤੀਆਂ ਤੋਂ ਕਿੰਨੇ ਰਾਗ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਤੀ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ :—

੧.	ਸੰਪੂਰਣ-ਸੰਪੂਰਣ	੧ ਰਾਗ
੨.	ਸੰਪੂਰਣ-ਖਾੜਵ	੬ ਰਾਗ
੩.	ਸੰਪੂਰਣ-ਓੜਵ	੧੬ ਰਾਗ
੪.	ਖਾੰਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ	੬ ਰਾਗ
੫.	ਖਾੜਵ-ਖਾੜਵ	੩੬ ਰਾਗ
੬.	ਖਾੜਵ-ਓੜਵ	੯੦ ਰਾਗ
੭.	ਓੜਵ-ਸੰਪੂਰਣ	੧੫ ਰਾਗ
੮.	ਓੜਵ-ਖਾੜਵ	੯੦ ਰਾਗ
੯.	ਓੰਡਵ-ਓੜਵ	੨੨੫ ਰਾਗ
	ਕੁਲ	੪੮੪ ਰਾਗ

ਇੰਜ ਗਣਿਤ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇ ਇਕ ਰਾਗ ਤੋਂ ੪੮੪ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਰਾਗ ਉਤਪੰਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ, ੭੨ ਠਾਟਾਂ ਤੋਂ ੪੮੪ × ੭੨ — ੩੪੮੪੮ ਰਾਗ ਬਣਨਗੇ। ਇਹ ਰਾਗ-ਸੰਖਿਆ ਕੇਵਲ ਆਰੋਹ-ਅਵਰੋਹ ਤੋਂ ਗਣਿਤ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉੱਤ੍ਰੀ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਪੱਧਤੀ ਵਿਚ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵੀ ਨੀਅਮ ਹਨ ਜੋ ਕੇਵਲ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਬਦਲਣ ਨਾਲ ਉਤਪੰਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ, ਕਿਸੇ ਰਾਗ ਦੇ ਸੁਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦੂਜਾ ਰਾਗ ਸਿਰਫ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ 'ਭੁਪਾਲੀ' ਦਾ ਵਾਦੀ-ਸੁਰ ਗੰਧਾਰ ਹੈ, ਜੇ ਗੰਧਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਵਾਦੀ ਧੈਵਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ 'ਦੇਸਕਾਰ' ਰਾਗ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 'ਭੀਮਪਲਾਸੀ' ਦਾ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਮੱਧਮ ਹੈ, ਜੇ ਮੱਧਮ ਦੀ ਥਾਂ ਪੰਚਮ ਕਰ ਦਿਉ ਤਾਂ ਇਹ 'ਧਨਾਸਰੀ' ਰਾਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਏਗਾ।

ਇਸ ਲਈ ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਗਣਿਤ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ (੩੪੮੪੮) ਠੀਕ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਰਾਗ ਦੇ ਨੀਅਮ, ਲੱਛਣ ਜਾਂ ਰਾਗ ਦੀ ਪਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਰਾਗ ਸੰਖਿਆ ਬਹੁਤ ਘਟ ਹੋਵੇਗੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਗਾਂ ਦਾ ਇਕ ਮੁੱਖ ਨੀਅਮ ਇਹ ਭੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਰੰਜਕਤਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਰਾਗ ਵਿਚ ਰੰਜਕਤਾ ਨਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਗ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਨਾਲੇ ਰਾਗ ਦੇ ਨੀਅਮ ਅਨੁਸਾਰ 'ਮਾ ਤੇ ਪਾ' ਦੋਵੇਂ ਸੁਰ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਵਰਜਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਇਹ ਨੀਅਮ ਰੰਜਕਤਾ ਦੀ ਹੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ :—ਸਾ ਰੇ ਗਾ × × ਧਾ ਨੀ–ਨੀ ਧ × × ਗਾ ਰੇ ਸਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਮੇਲ ਜਾਂ ਰਾਗ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚ 'ਮਾ–ਪਾ' ਦੋਵੇਂ ਸੁਰ ਵਰਜਿਤ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਗ ਦੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਨੀਅਮ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਗਣਿਤ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਖੇ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਗਾਇਆ–ਬਜਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਉੱਤ੍ਰੀ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਪੱਧਤੀ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਰਾਗ ਪਰਚਲਿਤ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਲ ਸੰਖਿਆ ੨੨੫ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਭੀ ਲਗ–ਭਗ ਸੌ ਡੂਢ ਸੌ ਰਾਗ ਹੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਵਾਨ ਜਾਂ ਖਾਨਦਾਨੀ ਗਾਇਕ ਹੀ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਆਮ ਗਾਇਕ–ਵਾਦਿਕ ਤਾਂ ੭੦–੮੦ ਰਾਗ ਹੀ ਗਾ–ਬਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਵਧ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਭਾਵੇਂ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਗਾਉਣਾ–ਬਜਾਉਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਔਖਾ ਹੈ।

੧੨ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਆਧੁਨਿਕ ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਤੇ ਵੀਚਾਰ

ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਪਰਚਲਿਤ ਹੈ, ਉਸ ਸੰਬੰਧੀ ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਮਤ–ਭੇਦ ਹਨ। ਕੁਝ ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਵਾਨ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ੧੨ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਇਸ ਪਰਚਲਿਤ ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਨੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਅਤੀ ਉੱਤਮ ਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਮੂਰਛਨਾ ਪੱਧਤੀ ਨੂੰ ਨਸਟ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਕਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਧੁਨਿਕ ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਮੂਰਛਨਾ ਪੱਧਤੀ ਦਾ ਹੀ ਇਕ ਬਦਲਿਆ ਹੋਇਆ ਰੂਪ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਬੋਲ–ਚਾਲ, ਵੇਸ਼–ਭੂਸ਼ਾ, ਰਹਿਣ–ਸਹਿਣ ਆਦਿ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਤਿਵੇਂ ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਵਿਚ ਭੀ ਸਹਿਜੇ–ਸਹਿਜੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਗੀਤ ਉਸੇ ਦਾ ਬਦਲਿਆ ਹੋਇਆ ਰੂਪ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤ–ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ (ਰਾਗ–ਵਰਗ) ਦਾ ਇਕ ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਖੈਰ ! ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਖਿਆਲਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ :—

੧੨ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਆਧੁਨਿਕ ਠਾਟ ਸੰਗੀਤ ਪੱਧਤੀ ਨੂੰ ਅਸ਼ੁੱਧ ਤੇ ਬੇਸੁਰੀ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਨ, ਸੰਗੀਤਾਚਾਰੀਯ ਪੰ: ਫਿਰੋਜ਼ ਫਰਾਮ ਜੀ (ਪੂਨਾ) ਵਾਲੇ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਲਿਖੇ (ਸ਼ੁਰਤੀ–ਸ੍ਵਰ ਸ਼ਿਖਸ਼ਾ) ਭਾਵ—'ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਮੂਰਛਨਾ' ਅਤੇ 'ਆਧੁਨਿਕ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੀਯ ਠਾਟ–ਪੱਧਤੀ' ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਗ੍ਰੰਥ ਸੰਨ ੧੯੩੭ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚ ਬੜੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ੧੨ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਅਸ਼ੁੱਧ ਤੇ ਬੇਸੁਰੀ ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਨੂੰ ਪਰਚਲਿਤ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਮੂਰਨਾ ਪੱਧਤੀ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਮੂਰਛਨਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਵਖੋ–ਵਖ ਠਾਟਾਂ ਵਿਚ ਰਾਗ–ਵਰਗ ਬਣਾਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਲਗ–ਭਗ ੧੭੦ ਰਾਗਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਬਹੁਤ

ਸੁੰਦਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਾਵ, ਸ਼ੁਰਤੀ-ਅੰਤਰ, ਗੁਣਾ-ਅੰਤਰ, ਕੰਪਨ-ਸੰਖਿਆ ਤੇ ਸੁਰ-ਸੰਵਾਦ ਆਦਿ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਲਗ-ਭਗ ੩੦ ਸੰਗੀਤ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤਾਲ-ਬੱਧ ਉਸਤਾਦੀ ਬੰਦਿਸ਼ਾਂ, (ਟਿਯੂਨਾਂ) ਰਾਗ ਵਰਣਨ, ਤਾਨਾਂ ਤੇ ਆਲਾਪ ਬਾਤਰਤੀਬ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਪੰ: ਫਿਰੋਜ਼ ਫਰਾਮ ਜੀ ਨਾਲ ਸੰਮਤੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਦੂਜੇ ਸਨ-ਸੰਗੀਤਾਚਾਰੀਯ ਪੰ: ਵਿਨਾਇਕ ਨਾਰਾਇਣ ਪਟਵਰਧਨ, ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ 'ਰਾਗ-ਵਿਗਿਆਨ' ਦੇ ਚੌਥੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੂਰਛਨਾ ਪੱਧਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਿਹੜੀ ਠਾਟ-ਪੱਧਤੀ ਅਜ-ਕਲ ਪਰਚਲਿਤ ਹੈ ਉਸ ਤੇ ਈਰਾਨੀ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ।

ਪਟਵਰਧਨ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਆਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਯੂਨਾਨ, ਈਰਾਨ, ਅਫਗਾਨ ਆਦਿ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਗਾਇਕ-ਵਾਦਿਕ ਭੀ ਆਏ ਸਨ। ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਮੂਰਛਨਾ ਪੱਧਤੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਮਝਦੇ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਆਪਣੀ ਇਕ ਮੁਕਾਮ ਪੱਧਤੀ ਸੀ। ਭਾਵ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੰਤੀ ਸਾਜ਼ਾਂ ਉਤੇ ਬਾਰਹ ਅਚੱਲ ਪਰਦੇ (ਸਾਰਿਕਾਏਂ) ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਰਾਂ ਧੁਨੀਆਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰਾਂ ਧੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵਖੋ-ਵਖ ਨਾਮ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸੱਤ ਜਾਂ ਅੱਠ ਸੁਰਾਂ ਲਗਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਉਹ ਮੁਕਾਮ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਬਾਰਹ ਮੁਕਾਮਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਦੇ ਸਨ।

ਆਧੁਨਿਕ ਉੱਤਰ ਭਾਰਤੀਯ ਸਰਸਵਤੀ ਵੀਣਾ, ਤੇ ਦੱਖਣੀ ਵੀਣਾ ਉਤੇ ਅਚੱਲ ਪਰਦੇ (ਸਾਰਿਕਾਏ) ਕਾਇਮ ਕਰਨੇ, ਖੜਜ-ਪੰਚਮ ਸੁਰ ਦਾ ਅਚੱਲ ਹੋਣਾ, ਉੱਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਠਾਟ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਆਉਣਾ ਅਤੇ ਮੂਰਛਨਾ ਪੱਧਤੀ ਦਾ ਅਲੋਪ ਹੋਣਾ, ਇਕ ਸਪਤਕ ਵਿਚ ਸ, ਰੁ ਰ, ਗੁ ਗ, ਮ ਮੰ, ਪ, ਧੁ ਧ ਨੁ ਨ ਬਾਰਹ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨਾ, ਸ਼ੁਰਤੀ ਅੰਤਰ ੨੨ ਦੀ ਥਾਂ ੨੪ ਮੰਨਣਾ ਆਦਿ ਆਦਿ ਭਾਰਤੀਯ ਸੰਗੀਤ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਐਸਾ ਵੀਚਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

ਅਸੀਂ 'ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ' ਦੇ ਪਰਕਰਣ ਵਿਚ ਦਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਉਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਭਾਰਤੀਯ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵੀਨ ਪੱਧਤੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਆਰੰਭ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਸੀ।

੧੫ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰ: ਲੋਚਨ ਨੇ ਆਪਣੇ 'ਰਾਗ-ਤਰੰਗਿਣੀ' ਵਿਚ ਰਾਗ-ਰਾਗਣੀ (ਪਰਿਵਾਰ-ਵਰਗ) ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਨਕ-ਜਨਯ (ਠਾਟ) ਪੱਧਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਗ-ਵਰਗ ਬਣਾਏ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਰਾਗ ਤੱਤਵਿਬੋਧ, ਪਾਰਿਜਾਤ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖੇ ਗਏ। ਅਖੀਰ ੧੯ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸੰਗੀਤਾਚਾਰੀਯ ਪੰ: ਸ੍ਰੀ ਵਿਸ਼ਣੂ ਨਾਰਾਇਣ ਭਾਤਖੰਡੇ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਕੇ ੧੨ ਸੁਰਾਂ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਨੂੰ ਅਪਨਾਇਆ। ਭਾਵ, ਪੰਡਿਤ ਵਯੰਕਟਮਖੀ ਦੇ ੭੨ ਠਾਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੇਵਲ ੧੦ ਠਾਟ ਉੱਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਪੱਧਤੀ ਲਈ ਚੁਣੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ੧੦ ਠਾਟਾਂ ਵਿਚ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤੀ ਪੱਧਤੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਾਗਾਂ ਦਾ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਉਂ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਰਕੇ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖੇ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਸੁਰਲਿਪੀ ਰਾਹੀਂ ਲਗ-ਭਗ ੧੯ ਸੌ ਪੁਰਾਣੇ ਉਸਤਾਦਾਂ ਦੀਆਂ ਤਾਲ-ਬੱਧ ਬੰਦਿਸ਼ਾਂ (ਟਿਯੂਨਾਂ) ਨੂੰ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਅਤੇ

ਕਈ ਸੰਗੀਤ ਗੋਸ਼ਟੀਆਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਇਸ ਨਵੀਨ ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਦਾ ਐਸਾ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਜ-ਕਲ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਹੋ ਸੰਗੀਤ ਪੱਧਤੀ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੈ।

ਉੱਤਰ ਭਾਰਤੀਯ ਸੰਗੀਤ ਪੱਧਤੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ੧੦ ਠਾਟਾਂ ਦੀ ਸ੍ਰਿੰਖਲਾ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਨਾਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤ ਤਾਂ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਤਰੁੱਟੀਆਂ ਵੀ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ :—ਕਲਿਆਨ ਠਾਟ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ 'ਮੱਧਮ' ਲਗਣ ਵਾਲੇ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ, ਖਮਾਜ ਤੇ ਕਾਫੀ ਠਾਟ ਵਿਚ ਦੋ 'ਗੰਧਾਰ', ਦੋ 'ਨਿਖਾਦ' ਵਾਲੇ ਰਾਗ, ਪੂਰਵੀ ਤੇ ਮਾਰਵਾ ਵਿਚ ਦੋ 'ਮੱਧਮ' ਵਾਲੇ ਰਾਗਾਂ ਦਾ ਆਉਣਾ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਰਿਖਭ-ਧੈਵਤ, ਗੰਧਾਰ-ਨਿਖਾਦ, ਜਾਂ ਤੀਵਰ ਮੱਧਮ ਆਦਿ ਅਤੀ ਕੋਮਲ ਜਾਂ ਤੀਵਰਤਰ ਸੁਰ ਲਗਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ੧੦ ਠਾਟਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ। ਜਿਵੇਂ :– ਭੈਰਵੀ ਠਾਟ ਵਿਚ ਬਿਲਾਸਖਾਨੀ, ਆਸਾਵਰੀ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰੀ, ਕਾਫੀ ਵਿਚ ਬਾਗੇਸ਼੍ਰੀ ਇਤਿਆਦਿ ਰਾਗ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਦੀ-ਸੰਵਾਦੀ ਬਾਰੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਚੌਥਾ ਜਾਂ ਪੰਜਵਾਂ ਸੁਰ ਵਾਦ-ਸੰਵਾਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ :—ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਵਿਚ 'ਰੇ-ਪਾ' ਅਤੇ ਮਾਰਵਾ ਵਿਚ 'ਰੇ-ਧਾ' ਅਜ-ਕਲ ਵਾਦ-ਸੰਵਾਦ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੋ, ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਕਮੀਆਂ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੀਯ ਨੀਅਮ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸ਼ੁੱਧ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਥੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸ਼ੰਕਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਭਾਤਖੰਡੇ, ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਰੁੱਟੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਮਝਦੇ ? ਪੰ: ਭਾਤਖੰਡੇ ਜੀ ਇਕ ਸੂਝਵਾਨ, ਵਿਚਾਰਕ ਤੇ ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦੇ ਚੰਗੇ ਖੋਜੀ ਸਨ, ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਿਆ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਚੰਗੇ ਉਸਤਾਦਾਂ ਤੋਂ ਸਾਲਾਂ-ਬੱਧੀ ਸਿਖਿਆ ਸੀ। ਸੋ, ਆਪ ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ ਸਭ ਬਾਰੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਤੇ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਗਾਉਣਾ-ਬਜਾਉਣਾ ਕੇਵਲ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਜਾਂ ਵੀਚਾਰਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਆਇਗਾ। ਇਸ ਵਿਦਿਆ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਚੰਗੇ ਉਸਤਾਦ (ਗੁਰੂ) ਤੋਂ ਸਿਖਣਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ। ਭਾਵ, ਇਹ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਦਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਮੁਖ ਤੋਂ ਸੁਣ ਕੇ ਹੀ ਸਿਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਤੋਂ ਨਹੀਂ। ਸੋ, ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇਸ ਵਿਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਣਗੇ, ਸੁਰ-ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਗੇ, ਸਹਿਜੇ-ਸਹਿਜੇ ਸੁਰ ਗਿਆਨ ਵਧੇਗਾ, ਤਿਵੇਂ-ਤਿਵੇਂ ਉਹ ਰਾਗਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਰੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲੋ-ਨਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਸਮਝਣਗੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦੇ ਕੁਝ ਨੀਅਮ ਐਸੇ ਹਨ ਕਿ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਲਗਣ ਵਾਲੇ ਕੋਮਲ, ਅਤੀ ਕੋਮਲ ਜਾਂ ਤੀਵਰ-ਤੀਵਤਰ ਸੁਰ ਥੋੜਾ ਧਿਆਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਖੁਦ-ਬਾਖੁਦ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਉਪ੍ਰੋਕਤ ੧੨ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਨੂੰ ਵੀਚਾਰਨ ਉਪ੍ਰੰਤ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਤੇ ਪੁੱਜੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੰਗੀਤ ਕਰਤੇ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਖਣ ਲਈ ਚੰਗੇ ਉਸਤਾਦ (ਗੁਰੂ) ਦੀ ਲੋੜ ਰਹੇਗੀ, ਉਸਤਾਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਇਹ ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਦਿਆ ਕਦਾਚਿਤ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ, ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਾਰੀ ਆਯੂ ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਤੇ ਵੀਚਾਰਦਾ ਰਹੇ। ਹਾਂ ! ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਇਸ ਵਿਦਿਆ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਾਕਾਇਦਾ ਸਿਖੇਗਾ, ਉਸ ਲਈ ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਸੋਨੇ ਤੇ ਸੁਹਾਗੇ ਦਾ ਕੰਮ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨਗੇ।

ਜ਼ਰੂਰੀ ਨੋਟ :—ਗੁਰਮਤ ਸੰਗੀਤ ਸਾਗਰ ਦੇ ਤੀਜੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੀਯ-ਸੰਗੀਤ, ਭਗਤੀ-ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤ-ਸੰਗੀਤ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਰਾਗ ਖਮਾਜ

ਵਾਦੀ—ਗ | ਠਾਟ—ਖਮਾਜ | ਸਮਾਂ—ਰਾਤ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਹਿਰ ।
ਸੰਵਾਦੀ—ਨ | ਜਾਤੀ—ਖਾਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ | ਵਿਸ਼ੇਸ਼—ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ 'ਧ-ਮ' ਸੁਰ-ਸੰਗਤੀ ।

ਆਰੋਹ—ਸ, ਗ, ਮ, ਪ, ਧਨ, ਸਂ

ਅਵਰੋਹ—ਸਂ ਨੁ, ਧ, ਪ, ਮ ਗ, ਰ ਸ

ਪਕੜ—ਸਂ ਨੁਧ, ਮ ਪ ਧ, ਮ ਗ,

ਖਮਾਜ ਰਾਗ ਦਾ ਸ੍ਵਰ-ਰੂਪ ਤਾਂ ਅਤੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਕੁਝ ਤਬਦੀਲੀ ਹੋਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਖਮਾਜ ਦੀ ਥਾਂ, ਕਾਂਬੋਜੀ ਜਾਂ ਕਾਂਭੋਜੀ ਨਾਮ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪੰ: ਹਿਰਦਯ ਨਾਰਾਇਣ ਅਤੇ ਪੁੰਡਰੀਕ ਵਿੱਠਲ ਦੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹ 'ਕੇਦਾਰ ਜਾਂ ਨਟਨਾਰਾਇਣ' ਠਾਟ (ਮੇਲ) ਦੀ ਇਕ ਸ਼ੁੱਧ ਰਾਗਣੀ ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਸੰਗੀਤ ਇਕ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਕਲਾ ਹੈ। ਸੋ,ਜਿਥੇ ਪੁਰਾਤਨ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਖਮਾਜ ਇਕ ਰਾਗਣੀ ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਉਥੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਜਨਕ ਠਾਟ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਾਵ, ਪੰ: ਵਿਸ਼ਨੂ ਨਾਰਾਇਣ ਭਾਤਖੰਡੇ ਜੀ ਦੇ ਲਿਖੇ ਚੋਣਵੇਂ ਦਸ ਠਾਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਖਮਾਜ ਭੀ ਇਕ ਠਾਟ ਹੈ।

ਖਮਾਜ ਠਾਟ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਰਾਗਾਂ ਦਾ ਇਕ ਸਾਧਾਰਣ ਨਿਯਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਯਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਗੰਧਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਯਾ ਫਿਰ ਰਿਖਭ। ਸੋ, ਖਮਾਜ ਪਹਿਲੇ ਵਰਗ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਗੰਧਾਰ ਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਨਿਖਾਦ ਜਾਂ ਧੈਵਤ ਹੈ। ਜਾਤੀ ਖਾਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ ਅਤੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਰਾਤ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਹਿਰ (ਲਗ-ਭਗ ਦਸ ਵਜੇ ਰਾਤ) ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ 'ਰੇ' ਵਰਜਿਤ ਅਤੇ ਅਵਰੋਹ ਸੰਪੂਰਣ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਨਿਖਾਦ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ, ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਤੀਵਰ ਤੇ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਕੋਮਲ ਨਿਖਾਦ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਰਾਗ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ 'ਪੰਚਮ' ਸੁਰ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਬਹੁਤ ਘਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਭੀ ਕਈ ਵੇਰ ਵਕ੍ਰ ਕਰਕੇ ਹੀ ਲਾਈਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ—"ਗ ਮ ਧ ਨ ਸਂ, ਸਂ ਨੁ ਧ, ਮ ਪ ਧ, ਮ ਗ" ਪੰਚਮ ਸੁਰ ਤੇ ਥੋੜਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਠਹਿਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲਗਾ ਕੇ ਦੂਜੇ ਸੁਰ ਤੇ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇ।

ਨੁ
ਇਸ ਦੇ ਅੰਤਰੇ ਦਾ ਉਠਾਵ—"ਗ ਮ ਧ ਨ, ਨ ਸਂ, ਜਾਂ ਗ ਮ ਪ, ਨ, ਸਂ" ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ "ਗ, ਮ, ਪ, ਨ", ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਸੁਰਾਂ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ।

ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਸ਼ਿੰਗਾਰ-ਰਸ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਹੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ। ਭਾਵ, ਖਯਾਲ, ਠੁਮਰੀ, ਗਜ਼ਲ ਹੀ ਅਕਸਰ ਲੋਕੀਂ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਧੁਰਪਦ-ਧਮਾਰ ਘਟ ਹੀ ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ, ਮਿੱਠਾ ਤੇ ਲੋਕ-ਪ੍ਰਿਯ ਰਾਗ ਹੈ, ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਦਰੁੱਤ ਲਯ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

ਗ ਸ ਪ
੧. ਸ—ਸਗ, ਮਗ, ਰਸ —ਸਨ਼ਧ਼ਸ—ਸਗ, ਸਗਮ, ਮਗ, ਰਸ—ਨ਼, ਸਗਮਗ, ਸਗਮ, ਗਮਗ,
ਮਗਰਸ— ।

ਸ ਪ ਪ ਪ ਪ
੨. ਨ਼—ਸਗ, ਗਮਧਪ, ਗਮਗ, ਰਸ—ਸਨ਼ਸਰਸ—ਨ਼ਸਗਮਪ, ਗਮ, ਧ, ਮਪਧ, ਗ, ਮਗ, ਰਸ—
ਧ ਧ ਗ
ਗਮਧਪ, ਧਪਮਗਪ, ਗਮ, ਨੁਧਪ, ਗਮਧ, ਮਗ, ਮਗਰਸ — ।

ਪ ਪ
੩. ਸ—ਗਮਧਪਧ ਮਗਪ, ਗਮਪਧਨੁ—ਨੁਧ, ਮਪਧ ਗ, ਗਮਨੁਧ, ਮਪਮਗ, ਮਗਰਸ—ਗਮਪ, ਨਸਂ,
ਪ ਰ ਨ
ਨੁਧ, ਮਪਧ, ਮਗ, ਗਮਗਰਸ—ਗਮਗਰਸ—ਗਮਧਨਸਂ ਨਸਂ, ਧਨਸਂਰਂਸਂਨੁਧ, ਮਪਧ, ਨੁਧਪ, ਗਮਪ,
ਪ
ਨਸਂ, ਪਨ, ਨਸਂ, ਨੁਧਪ, ਮਧਨੁ, ਧਨੁਸਂਰਂਸਂਨੁਧ, ਮਪਨ, ਨਸਂ, ਸਂਰਂਸਂਨੁਧਮਪਧ ਮਗ, ਰਸ— ।

ਧ ਪ ਪ ਰ ਰ
੪. ਗਮਪਨ, ਨਸਂ—ਨਸਂ, ਸਂਗਂ, ਰਂਸਂ—ਨੁਧ, ਮਪਧ, ਮਗ, ਗਮਪਧਨੁਧ, ਮਗ, ਗ ਸ—ਗਮਧਪ,
ਪ ਪ ਨ
ਮਪਨੁਧ, ਮਪਧ ਗਮਗ, ਮ, ਗ, ਪਧਪਮਗ, ਮਗਰਸ—ਨ਼ਸਗਮਪ, ਸਂ ਨਸਂਰਂਸਂ—ਧਨੁਧ, ਗਮਧਨਸਂ
ਗਂ ਪ ਮ ਗ
ਰਂਸਂ—ਧਨੁਧ, ਪਧਨਸਂ—ਪਧਸਂਰਂਗਂ, ਮਂਗਂਰਂਸਂ—ਸਂਰਂਨਸਂਨੁਧਪ, ਧਨਸਂਰਂਸਂਨੁਧ, ਮਪਧ, ਮਗ, ਪ ਮ
ਰ
ਗਰਸ— ।

੫. ਗਮਪ, ਨ—ਨਸਂ—ਪਨ, ਸਂ, ਰਂਸਂ, ਨੁਧਪ, ਮਪਧ, ਗਮਗ, ਸਗਮਪ-ਸਂ, ਨਸਂ, ਪਨਸਂਰਂਸਂਨੁਧ, ਨਸਂ—
ਸਂ ਗਂ ਨ
ਸਂਗਂ, ਮਂਗਂਰਂਸਂ, ਨ, ਸਂਗਂ, ਮਂਗਂ, ਸਂਗਂਮਂਗਂਰਂਸਂ, ਨਸਂਰਂਸਂਨੁਧਪਮਗ, ਮਧਨਸਂ, ਪਨ, ਨਸਂ, ਧਨਸਂ, ਰਂਸਂ,
ਪ ਰਂ ਪ
ਨੁਧ ਮਪਨ, ਨਸਂ, ਨਸਂਗਂ—ਮਂਗਂ, ਗਂਰਂਸਂ, ਸਂਰਂਗਂ, ਰਂਸਂਨੁਧਨਸਂ—ਨਸਂਰਂਸਂਨੁਧ, ਮਪਧ, ਗਮਗ, ਮਧ,
ਪ ਪ ਨ
ਨੁਧਪਮਗ, ਮ, ਗ, ਮਗਰਸ—ਨ਼ਸਗਮਪਨ, ਨਸਂ, ਧਨਸਂਰਂਸਂ, ਗਮਪਨਸਂ, ਸਂਨੁਧਪਮਗਰਸ, ਨ਼ਸਗਮ
ਪਨਸਂਗਂ, ਗਂਰਂਸਂਨੁਧਪਮਗਰਸ— ।

ਨੋਟ :—ਇਸ ਰਾਗ ਦੀ ਆਰੋਹ ਸੁਰ-ਰਚਨਾ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ :—
(੧) ਨ਼ਸ ਗਮ ਪਧ ਨਸਂ, (੨) ਨ਼ਸ ਗਮ ਪਧ ਸਂ, (੩) ਨ਼ਸ ਗਮ ਪਨ ਸਂ, (੪) ਨ਼ਸ ਗਮ ਧਨ ਸਂ ।

ਖਮਾਜ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਨੰ: ੧)

ਅਸਥਾਈ

	੨				੦				੩				×			
	ਸ	—	ਗ	ਗ	ਮ	—	ਗ	ਗ								
੧.	ਰੇ	ऽ	ਮ	ਨ	ਹਾ	ऽ	ਮ	*	ਨ਼ਸ	ਗਮ	ਪਧ	ਨਸਂ	ਨੁ਼ਧ	ਪਮ	ਗਰ	ਸ
੨.	•	•	•	•	•	•	•	•	ਗਮ	ਪਧ	ਨਸਂ	ਰਂਸਂ	ਨੁ਼ਧ	ਪਮ	ਗਰ	ਸ
੩.	•	,	ਗਮ	ਧਨੁ	ਧਪ	ਗਮ	ਧਨ	ਸਂਨੁ	ਧਪ,	ਗਮ	ਧਨ	ਸਂਰਂ	ਸਂਨੁ	ਧਪ	ਮਗ	ਰਸ
੪.	ਨ਼ਸ	ਗਮ	ਧਪ	ਗਮ,	ਧਨ	ਸਂਰਂ	ਸਂਨੁ	ਧਪ,	ਮਪ	ਧਸਂ	ਗਂਗਂ	ਰਂਸਂ	ਨੁ਼ਧ	ਪਮ	ਗਰ	ਸ
੫.	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	ਗਮ	ਧਧ	ਪਮ,	ਗਮ	ਧਨ	ਸਂਨੁ
	ਧਧ	ਪਮ,	ਗਮ	ਧਨ	ਸਂਰਂ	ਸਂਨੁ	ਧਧ	ਪਮ,	ਗਮ	ਧਨ	ਸਂਗਂ	ਰਂਸਂ	ਨੁ਼ਧ	ਪਮ	ਗਰ	ਸ
੬.	•	•	ਗਮ	ਪਧ	ਨੁ਼ਧ	ਪਮ;	ਗਮ	ਪਧ	ਨਸਂ	ਨੁ਼ਧ	ਪਮ,	ਗਮ	ਪਧ	ਨਸਂ	ਰਂਸਂ	ਨੁ਼ਧ
	ਪਮ;	ਗਮ	ਪਧ	ਨਸਂ	ਗਂਰਂ	ਸਂਨੁ	ਧਪ,	ਗਮ	ਪਧ	ਨਸਂ	ਗਂਮਂ	ਗਂਰਂ	ਸਂਨੁ	ਧਪ	ਮਗ	ਰਸ
੭.	ਨ਼ਸ	ਗਮ	ਪ,	ਗਮ	ਧਨੁ	ਧ,	ਗਮ	ਧਨ	ਸਂ,	ਨਸਂ	ਗਂਮਂ	ਗਂ,	ਸਂਰਂ	ਸਂ,ਨ	ਸਂਨ,	ਧਨੁ
	ਧ,ਪ	ਧਪ,	ਮਪ	ਮ,ਗ	ਮਗ,	ਰਗ	ਰ,ਸ	ਨ਼ਸ,	ਗਮ	ਧਨ	ਸਂਗਂ	ਰਂਸਂ,	ਨੁ਼ਧ	ਪਮ	ਗਰ	ਸ
੮.	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	ਸਗ	ਰਸ,	ਗਮ	ਗਗ
	ਮਗ	ਰਸ,	ਧਨੁ	ਧਧ	ਨੁ਼ਧ	ਪਮ	ਗਰ	ਸ,	ਗਂਮਂ	ਗਂਗਂ	ਮਂਗਂ	ਰਂਸਂ	ਨੁ਼ਧ	ਪਮ	ਗਰ	ਸ,
	ਨ਼ਸ	ਗਮ	ਪਮ,	ਗਮ	ਪਧ	ਨੁ਼ਧ,	ਪਧ	ਨਸਂ	ਰਂਸਂ,	ਸਂਰਂ	ਗਂਮਂ	ਗਂਰਂ,	ਸਂਨੁ	ਧਪ	ਮਗ	ਰਸ

ਅੰਤਰਾ*

	ਮ		ਨੁ													
	ਗ	ਮ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ								
੧.	ਕ	ਹੈ	ऽ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਨ	ਕ	ਸਂਨੁ	ਧਪ	ਮਗ	ਰਸ	ਨ਼ਸ	ਗਮ	ਪਧ	ਨਸ
੨.	•	•	•	•	•	•	•	•	ਸਂਰਂ	ਸਂਨੁ	ਧਪ	ਮਗ	ਰਸ	ਗਮ	ਪਧ	ਨਸਂ
੩.	•	•	•	•	•	•	ਨਸਂ	ਗਂਗਂ	ਰਂਸਂ	ਨੁ਼ਧ	ਪਮ	ਗਰ	ਸ,	ਗਮ	ਪਧ	ਨਸਂ
੪.	•	•	•	•	ਗਂਗਂ	ਮਂਗਂ	ਰਂਸਂ	ਨੁ਼ਧ	ਪਮ	ਗਰ	ਸ,	ਨ਼ਸ	ਗਮ	ਧਨ	ਸਂਰਂ	ਸਂ
੫	ਗਂਮਂ	ਗਂਰਂ	ਸਂਗਂ	ਰਂਸਂ	ਨਸਂ	ਨੁ਼ਧ	ਪਨੁ	ਧਪ	ਗਮ	ਗਰ	ਸਗ	ਰਸ	ਨ਼ਸ	ਗਮ	ਪਧ	ਨਸਂ

*ਸ਼ਬਦ ਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਹੀ ਸੁਰ-ਸਰਗਮ, ਜਾਂ "ਤਾਨਾ" ਲਾਉਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸੇ ਕਾਰਣ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਅੰਤਲੀ ਤੁਕ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਈ ਹੈ।

੬.	.	.	.	.	.	.	ਸੰਨ	ਸੰ	ਧਨੁ	ਪਧ	ਸੰਨ	ਸੰ,	ਨੁਧ	ਪਮ	ਗਮ	ਪਧ
	ਸੰਨ	ਸੰ,	ਨੁਧ	ਪਮ	ਗਰ	ਸਨੁ	ਸ,	ਗਮ	ਪਧ	ਨਸੰ,	ਗਮ	ਪਧ	ਨਸੰ,	ਗਮ	ਪਧ	ਨਸੰ
੭.	.	.	.	.	ਗਮੰ	ਗਗੰ	ਮਗੰ	ਰਸੰ,	ਸਰੰ	ਸਸੰ	ਰਸੰ	ਨੁਧ,	ਧਨੁ	ਧਧ	ਨੁਧ	ਪਮ,
	ਪਧ	ਪਪ	ਧਪ	ਮਗ	ਗਮ	ਗਗ	ਮਗ	ਰਸ	ਗਮ	ਧਨ	ਸੰ,	ਗਮ	ਧਨ	ਸੰ,	ਗਮ	ਧਨ
੮.	ਧਨ	ਸੰ,ਧ	ਨਸੰ,	ਧਨ	ਸਰੰ	ਸੰਨੁ	ਧਪ	ਮਗ	ਰਸ	ਨੁਸ,	ਗਮ	ਗਗ,	ਮਪ	ਮਮ,	ਪਧ	ਪਪ,
	ਧਨੁ	ਧਧ,	ਨਸੰ	ਨਨ	ਸਰੰ	ਸਸੰ,	ਗਮੰ	ਗਰੰ	ਸਨੁ	ਧਪ	ਮਗ	ਰਸ,	ਨੁਸ	ਗਮ	ਪਧ	ਨਸੰ

੧. ਰਾਗ ਖਮਾਜ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਰੇ ਮਨ ਰਾਮ ਸਿਉ ਕਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ॥
ਸ੍ਰਵਨ ਗੋਬਿੰਦ ਗੁਨ ਸੁਨਹੁ ਅਰੁ ਗਾਉ ਰਸਨਾ ਗੀਤਿ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਕਰਿ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਸਿਮਰੁ ਮਾਧੋ ਹੋਹਿ ਪਤਿਤ ਪੁਨੀਤ ॥
ਕਾਲੁ ਬਿਆਲੁ ਜਿਉ ਪਰਿਓ ਡੋਲੈ ਮੁਖੁ ਪਸਾਰੇ ਮੀਤ ॥੧॥
ਆਜੁ ਕਾਲਿ ਫੁਨਿ ਤੋਹਿ ਗ੍ਰਸਿ ਹੈ ਸਮਝਿ ਰਾਖਹੁ ਚੀਤਿ ॥
ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਰਾਮੁ ਭਜਿ ਲੈ ਜਾਤ ਅਉਸਰੁ ਬੀਤਿ ॥੨॥

(ਸੋਰਠਿ ਮਹਲਾ ੯, ਪੰਨਾ ੬੩੧)

ਅਸਥਾਈ

੨				੦				੩				×			
											ਮ				
ਸ	—	ਗ	ਗ	ਮ	—	ਗ	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਗ	ਮ	—	—	ਗ
ਰੇ	ऽ	ਮ	ਨ	ਰਾ	ऽ	ਮ	ਸਿਉ	ऽ	ਕ	ऽ	ਰ	ਪ੍ਰੀ	ऽ	ऽ	ਤ,
ਨੁ												ਸੰ			
ਧ	ਨੁ	ਧ	ਪ	ਧ	ਨੁ	ਧ	ਪ	ਪ	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	ਧ	ਨੁ	ਧ	—
ਸ੍ਰੂ	ਵ	ਨ	ऽ	ਗੋ	ऽ	ਬਿੰ	ਦ	ਗੁ	ऽ	ਨ	ਸੁ	ਨਹੁ	ऽ	ऽ	ऽ
				ਸੰ				ਪ							
ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨੁ	—	ਧ	ਪ	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਧ	(ਮ)	—	ਗ
ਅ	ऽ	ਰ	ऽ	ਗਾ	ऽ	ਉ	ऽ	ਰ	ਸ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ਗੀ	ऽ	ਤ

ਅੰਤਰਾ

ਮ		ਨੁ						ਸੰ							
ਗ	ਮ	ਧ	ਨ	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਨ	ਸੰ	—	(ਸੰ)	—	ਨੁ	ਧ
ਕ	ਰ	ਸਾ	ਧ	ਸੰ	ऽ	ਗ	ਤ	ਸਿ	ਮ	ਰ	ऽ	ਮਾ	ऽ	ਧੋ	ऽ
								ਪ							
ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਸੰ	ਨੁ	ਧ	ਪ	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਧ	(ਮ)	—	ਗ
ਹੋ	ऽ	ਹਿ	ऽ	ਪ	ਤਿ	ਤ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਪੁ	ਨੀ	ऽ	ਤ

ਨੋਟ :—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੨. ਰਾਗ ਖਮਾਜ, ਤ੍ਰਿੰਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਓਅੰਕਾਰਿ ਅਕਾਰੁ ਕਰਿ ਪਉਣੁ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰੁ ਧਾਰੇ ।
ਧਰਤਿ ਅਕਾਸ ਵਿਛੋੜਿਅਨੁ ਚੰਦੁ ਸੂਰੁ ਦੇ ਜੋਤਿ ਸਵਾਰੇ ।
ਖਾਣੀ ਚਾਰਿ ਬੰਧਾਨ ਕਰਿ ਲਖ ਚਉਰਾਸੀਹ ਜੂਨਿ ਦੁਆਰੇ ।
ਇਕਸ ਇਕਸ ਜੂਨਿ ਵਿਚਿ ਜੀਅ ਜੰਤੁ ਅਣਗਣਤ ਅਪਾਰੇ ।
ਮਾਣਸ ਜਨਮੁ ਦੁਲੰਭੁ ਹੈ ਸਫਲ ਜਨਮੁ ਗੁਰ ਸਰਣਿ ਉਧਾਰੇ ।
ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਲਿਵ ਭਾਇ ਭਗਤਿ ਗੁਰ ਗਿਆਨ ਵੀਚਾਰੇ ।
ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੇ ॥ ੧ ॥ (ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੪)

ਅਸਥਾਈ

੨				੦				੩				×			
				ਨ				ਧ							
ਪ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	(ਸਂ)	ਨੁ	ਧਪ	ਨੁ	ਨੁ	ਧਪ	ਗਮ	ਗ	—	—	ਗ
ਪ	ਰ	ਉ	ਪ	ਕਾ	ऽ	ਰੀ	ऽऽ	ਗੁ	ਰੂ	ऽऽ	ऽਪਿ	ਆ	ऽ	ऽ	ਰੇ
ਸਂ				ਰਂ				ਪ							
ਨ	ਨ	ਸਂ	ਗਂ	ਨ	ਸਂ	ਨੁਧ	ਪਧ	ਸਂ	ਨੁ	ਧਪ	ਗਮ	ਗ	—	—	ਮ
ਪ	ਰ	ਉ	ਪ	ਕਾ	ऽ	ਰੀऽ	ऽऽ	ਗੁ	ਰੂ	ऽऽ	ऽਪਿ	ਆ	ऽ	ऽ	ਰੇ

ਅੰਤਰਾ

ਮ												ਨ			
ਗ	ਮ	ਨੁਧ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	(ਸਂ)	ਨੁ	ਧ
ਓ	ਅੰ	ऽऽ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ਰ	ਅ	ਕਾ	ऽ	ऽ	ਰ	ਕ	ਰ	ऽ	ऽ
ਗ						ਸਂ						ਰਂ			
ਮ	—	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਨ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	ਗਂ	ਨ	—	ਸਂ	—
ਪਉ	ऽ	ਣ	ਪਾ	ਣੀ	ऽ	ਬੈ	ऽ	ਸੰ	ऽ	ਤ	ਰ	ਧਾ	ऽ	ਰੇ	ऽ

ਨੋਟ :—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੪. ਰਾਗ ਖਮਾਜ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਭਇਓ ਕਿਰਪਾਲੁ ਦੀਨ ਦੁਖ ਭੰਜਨੁ ਆਪੇ ਸਭ ਬਿਧਿ ਥਾਟੀ ॥
ਖਿਨ ਮਹਿ ਰਾਖਿ ਲੀਓ ਜਨੁ ਅਪੁਨਾ ਗੁਰ ਪੂਰੈ ਬੇੜੀ ਕਾਟੀ ॥੧॥
ਮੇਰੇ ਮਨ ਗੁਰ ਗੋਵਿੰਦੁ ਸਦ ਧਿਆਈਐ ॥
ਸਗਲ ਕਲੇਸ ਮਿਟਹਿ ਇਸੁ ਤਨ ਤੇ ਮਨ ਚਿੰਦਿਆ ਫਲੁ ਪਾਈਐ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜੀਅ ਜੰਤ ਜਾ ਕੇ ਸਭਿ ਕੀਨੇ ਪ੍ਰਭੁ ਊਚਾ ਅਗਮ ਅਪਾਰਾ ॥
ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ ਮੁਖ ਊਜਲ ਭਏ ਦਰਬਾਰਾ ॥੨॥

(ਸੋਰਠਿ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੬੩੦)

ਅਸਥਾਈ

×				੨				੦							
ਨ								ਪ				੩			
ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਧਨੁ	ਪਧ	ਸਂ	ਨੁ	ਧ	ਧਪ	ਮ	ਪ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ
ਮੇ	ਰੇ	ਮ	ਨ	ਗੁऽ	ਰऽ	ਗ	ऽ	ਵਿੰ	ਦऽ	ਸ	ਦ	ਧਿਆ	ਈ	ਐ	ऽ
ਸਂ								ਪ				ਮ			
ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਧਨੁ	ਪਧ	ਸਂ	ਨੁ	ਧ	ਧਪ	ਮ	ਪ	ਗ	ਗ	ਮ	—
ਮੇ	ਰੇ	ਮ	ਨ	ਗੁऽ	ਰऽ	ਗੋ	ऽ	ਵਿੰ	ਦऽ	ਸ	ਦ	ਧਿਆ	ਈ	ਐ	ऽ
ਰ															
ਗ	ਗ	ਰਸ	ਸ	ਗ	—	ਗ	ਗ	ਮ	—	ਮ	ਪ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ
ਸ	ਗ	ਲऽ	ਕ	ਲੇ	ऽ	ਸ	ਮਿ	ਟਹਿ	ऽ	ਇ	ਸ	ਤ	ਨ	ਤੇ	ऽ
ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਗਂ	—	ਸਂ	ਰ	ਨ	—	ਸਂ	—	ਨੁਧ	ਪਮ	ਗਮ	ਪਧ
ਮ	ਨ	ਚਿੰ	ऽ	ਦਿਆ	ऽ	ਫ	ਲ	ਪਾ	ऽ	ਈਐ	ऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ

ਅੰਤਰਾ

ਸਂ								ਪ				ਪ			
ਨ	ਨ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਧਪ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧਪ	ਗ	ਮ	ਗ	ਗ
ਭ	ਇਓ	ਕਿ	ਰ	ਪਾ	ऽ	ਲ	ਦੀऽ	ऽ	ਨ	ਦੁ	ਖऽ	ਭੰ	ऽ	ਜ	ਨ
ਸਂ			ਰਂ					ਧ				ਪ			
ਨ	ਸਂ	ਗਂ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਧਪ	ਨੁ	—	ਧ	ਪ	ਗ	ਮ	ਗ	—
ਆ	ऽ	ਪੇ	ऽ	ਸ	ਭ	ਬਿ	ਧऽ	ਥਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਟੀ	ऽ
ਸ	ਸ	ਗ	—	ਮ	—	ਪ	ਪ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—
ਖਿ	ਨ	ਮਹਿ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ਖ	ਲੀ	ਓ	ऽ	ਜ	ਨ	ਅ	ਪ	ਨਾ	ऽ
ਸਂ	ਗਂ	ਰਂਗਂ	ਮਂ	ਗਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	—	ਸਂ	—	ਨੁਧ	ਪਮ	ਗਮ	ਪਧ
ਗੁ	ਰ	ਪੂऽ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ਬੇ	ੜੀ	ਕਾ	ऽ	ਟੀ	ऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੪. ਰਾਗ ਖਮਾਜ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਬਾਹਰਿ ਢੂਢਨ ਤੇ ਛੂਟਿ ਪਰੇ ਗੁਰਿ ਘਰ ਹੀ ਮਾਹਿ ਦਿਖਾਇਆਥਾ ॥
ਅਨਭਉ ਅਚਰਜ ਰੂਪੁ ਪ੍ਰਭ ਪੇਖਿਆ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਛੋਡਿ ਨ ਕਤਹੂ ਜਾਇਆਥਾ ॥੧॥

ਮਾਨਕੁ ਪਾਇਓ ਰੇ ਪਾਇਓ ਹਰਿ ਪੂਰਾ ਪਾਇਆਥਾ ॥
ਮੋਲਿ ਅਮੋਲੁ ਨ ਪਾਇਆ ਜਾਈ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਗੁਰੂ ਦਿਵਾਇਆਥਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਅਦਿਸਟ ਅਗੋਚਰੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਮਿਲਿ ਸਾਧੂ ਅਕਥੁ ਕਥਾਇਆਥਾ ॥
ਅਨਹਦ ਸਬਦੁ ਦਸਮ ਦੁਆਰਿ ਵਜਿਓ ਤਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਚੁਆਇਆਥਾ ॥੨॥

ਤੋਟਿ ਨਾਹੀ ਮਨਿ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਬੂਝੀ ਅਖੁਟ ਭੰਡਾਰ ਸਮਾਇਆਥਾ ॥
ਚਰਣ ਚਰਣ ਚਰਣ ਗੁਰ ਸੇਵੇ ਅਘੜੁ ਘੜਿਓ ਰਸੁ ਪਾਇਆਥਾ ॥੩॥

ਸਹਜੇ ਆਵਾ ਸਹਜੇ ਜਾਵਾ ਸਹਜੇ ਮਨੁ ਖੇਲਾਇਆਥਾ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਭਰਮੁ ਗੁਰਿ ਖੋਇਆ ਤਾ ਹਰਿ ਮਹਲੀ ਮਹਲੁ ਪਾਇਆਥਾ ॥੪॥

(ਮਾਰੂ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੧੦੦੨)

ਅਸਥਾਈ

×				੨				੦				੩			
		ਨ਼													
		ਸ	ਗ	ਗ	ਮ	—	ਮ	ਪ	ਧ	ਮ	ਗ	ਮ	ਪਧ	ਨਸੰ	ਨ
		ਪਾ	S	ਇਓ	ਰੇ	S	ਮਾ	ਨ	ਕ	ਪਾ	S	ਇਓ	ਪਾS	SS	ਇਓ
						ਨ									
ਸੰ	—	—	—	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	(ਸੰ)	ਨੁ	ਧ	ਪ	ਪਧ	ਨੁਸੰ	ਨੁਧ	ਪਮ
ਰੇ	S	S	S	ਹ	ਰਿ	ਪੂ	S	ਰਾ	ਪਾ	S	ਇਆ	ਥਾS	SS	SS	SS
ਗਰ	ਸ														
SS	S, ਪਾਇਓ														

ਅੰਤਰਾ

	ਮ					ਧ									
	ਗ	ਗ	ਮ	ਪ	ਪ	ਨ	ਨ	ਸੰ	—	ਨ	ਸੰ	ਸੰ	—	—	—
	ਬਾ	ਹ	ਰ	ਢੂ	ਢ	ਨ	ਤੇ	ਛੂ	S	ਟ	ਪ	ਰੇ	S	S	S
								ਰੰ							
ਸੰ	ਨ	ਨ	ਨ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਰੰ	ਨ	—	ਸੰ	—	ਨੁ	—	ਧ	—
ਗੁਰ	ਘ	ਰ	ਹੀ	ਮਾ	S	ਹਿ	ਦਿ	ਖਾ	S	ਇਆ	S	ਥਾ	S	S	S
—	ਨ	ਨ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਧ	ਧ	ਪ	ਪ	ਧ	ਨ	ਨ	ਸੰ	ਸੰ
S	ਅਨ	ਭਉ	S	ਅ	ਚ	ਰ	ਜ	ਰੂ	ਪ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਪੇ	ਖਿਆ	ਮੇ	ਰਾ

								ਮ							
ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਧ	ਪ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਪਧ	ਨੁਸਂ	ਨੁਧ	ਪਮ
ਮਨ	ਛੋ	ਡ	ਨ	ਕ	ਤ	ਹੂ	ऽ	ਜਾ	ऽ	ਇਆ	ऽ	ਥਾऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ

ਗੁਰ ਸ,
ऽऽ ऽ ਪਾਇਓ

ਨੋਟ :—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ)

੫. ਰਾਗ ਖਮਾਜ, ਛੋਟੀ ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਦਿਲਹੁ ਮੁਹਬਤਿ ਜਿੰਨੁ ਸੇਈ ਸਚਿਆ ॥
ਜਿਨੁ ਮਨਿ ਹੋਰੁ ਮੁਖਿ ਹੋਰੁ ਸਿ ਕਾਂਢੇ ਕਚਿਆ ॥੧॥
ਰਤੇ ਇਸਕ ਖੁਦਾਇ ਰੰਗਿ ਦੀਦਾਰ ਕੇ ॥
ਵਿਸਰਿਆ ਜਿਨੁ ਨਾਮੁ ਤੇ ਭੁਇ ਭਾਰ ਥੀਏ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਆਪਿ ਲੀਏ ਲੜਿ ਲਾਇ ਦਰਿ ਦਰਵੇਸ ਸੇ ॥
ਤਿਨ ਧੰਨੁ ਜਣੇਦੀ ਮਾਉ ਆਏ ਸਫਲੁ ਸੇ ॥੨॥
ਪਰਵਦਗਾਰ ਅਪਾਰ ਅਗਮ ਬੇਅੰਤ ਤੂੰ ॥
ਜਿਨਾ ਪਛਾਤਾ ਸਚੁ ਚੁੰਮਾ ਪੈਰ ਮੂੰ ॥੩॥
ਤੇਰੀ ਪਨਹ ਖੁਦਾਇ ਤੂ ਬਖਸੰਦਗੀ ॥
ਸੇਖ ਫਰੀਦੈ ਖੈਰੁ ਦੀਜੈ ਬੰਦਗੀ ॥੪॥

(ਆਸਾ ਸੇਖ ਫਰੀਦ ਜੀਉ, ਪੰਨਾ ੪੮੮)

ਅਸਥਾਈ

×				੨				੦				੩			
						ਸ	—	ਗ	—	ਮ	ਪ	–ਪ	ਪਧ	ਨਸਂ	ਨ
						ਤ	ऽ	ਤੇ	ऽ	ऽ	ਇ	ऽਸ	ਕऽ	ऽऽ	ਖ
											ਗ			ਧ	
ਸਂ	—	—	—	—	ਸਂ	ਨੁ	—	ਧ	—	ਮ	ਮ	—	ਪ	ਪ	ਮ
ਦਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ	ਰੰ	ऽ	ਗ	ऽ	ऽ	ਦੀ	ऽ	ਦਾ	ऽ	ਰ
ਗ	—	—	ਰ	ਸ	—	ਗ /	ਮ	ਪ	—	ਪ	ਧ	—	ਧ	—	ਸਂ
ਕੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ,	ਵਿ	ऽ	ਸ	ऽ	ਰਿ	ਆ	ऽ	ਜਿ	ऽ	ਨ
						ਧ					ਪ				
ਨੁ	—	ਧ	—	ਪ	ਪ	ਨੁ	—	ਧ	ਧ	—	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਮ
ਨ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਮ	ਤੇ	ऽ	ਭੁ	ਇ	ऽ	ਭਾ	ऽ	ਰ	ऽ	ਥੀ
ਗ	—	—	ਰ	ਸ	—										
ਏ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ										

						ਮ							ਧ		
						ਗ	—	ਗ	—	ਮ	ਪ	—	ਨ	—	ਨ
						ਦਿ	ऽ	ਲਹੁ	ऽ	ਮੁ	ਹ	ऽ	ਬ	ऽ	ਤ
ਸਂ	ਸਂ	—	—	—	—	ਸਂਨੁ	—	ਧ	—	—	—	ਨੁ	ਸਂ	—	ਨੁ
ਜਿਂ	ਨੁ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਸੇऽ	ऽ	ਈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਸ	ऽ	ਚਿ
ਧ	—	ਨੁਧ	ਪ	—	—	ਨ	ਨ	ਨ	ਨ	—	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਰਂ
ਆ	ऽ	ऽऽ	ऽ	ऽ	ऽ,	ਜਿ	ਨ	ਮ	ਨ	ऽ	ਹੋ	ਰ	ਮੁ	ऽ	ਖ
						ਸਂ					ਪ				
ਸਂ	—	—	—	—	ਸਂ	ਨੁ	—	ਧ	—	—	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਮ
ਹੋ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਰ	ਸਿ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਕਾਂ	ਢੇ	ਕ	ऽ	ਚਿ
ਗ	—	—	ਰ	ਸ	—										
ਆ	ऽ	ऽ	੨	ऽ	ऽ	ਰਤੇ	ਇ......								

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੬. ਰਾਗ ਖਮਾਜ, ਛੋਟੀ ਤਿੰਨ ਤਾਲ (ਮੱਧਯ ਲਯ)

ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਚਿਤ ਸੁਚਿਤ ਸੁ ਸਾਜਨੁ ਚਾਹੀਐ ॥
ਜਿਸੁ ਸੰਗਿ ਲਾਗੇ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਸੈ ਕਉ ਆਹੀਐ ॥
ਬਨੁ ਬਨੁ ਫਿਰਤ ਉਦਾਸ ਬੂੰਦ ਜਲ ਕਾਰਣੇ ॥
ਹਰਿਹਾਂ ਤਿਉ ਹਰਿ ਜਨੁ ਮਾਂਗੈ ਨਾਮੁ ਨਾਨਕ ਬਲਿਹਾਰਣੇ ॥

(ਫੁਨਹੇ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੩੬੨)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
ਪ	—	ਪ	ਧ	ਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਧ	ਨੁ	ਧ	ਪ	ਮ	ਮ	ਪ	ਧਪ
ਚਾ	ऽ	ਤ੍ਰਿ	ਕ	ਚਿ	ਤ	ਸੁ	ऽ	ਚਿ	ਤ	ਸੁ	ऽ	ਚਿ	ਤ	ਸੁ	ऽऽ
ਮ															
ਗ	—	—	—	ਮ	ਪ	—	ਧ	ਨ	—	—	ਨ	ਸਂ	—	—	—
ਸਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਜ	ऽ	ਨ	ਚਾ	ऽ	ऽ	ਹੀ	ਐ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

														ਮ	ਮ
														ਜਿ	ਸ
ਗ	ਮ	—	ਧਨੁ	ਧ	ਨ	—	—	ਸਂ	—	—	—	—	ਸਂ	ਰਂ	—
ਸੰ	ਗ	ऽ	ਲਾऽ	ऽ	ਗੇ	ऽ	ऽ	ਪ੍ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਣ,	ਜੀ	ऽ

—	—	—	ਗੰਰੰ	ਗੰ	ਰੰ ਸੰ	—	ਸੰ	ਨ	—	—	ਰੰ	ਸੰ	—	—	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਤਿऽ	ऽ	ਸੈ	ऽ	ਕਉ	ਆ	ऽ	ऽ	ਹੀ	ਐ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੭. ਰਾਗ ਖਮਾਜ, ਕਹਿਰਵਾ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਹਉ ਪੰਥੁ ਦਸਾਈ ਨਿਤ ਖੜੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭੁ ਦਸੇ ਤਿਨਿ ਜਾਉ ॥
ਜਿਨੀ ਮੇਰਾ ਪਿਆਰਾ ਰਾਵਿਆ ਤਿਨ ਪੀਛੈ ਲਾਗਿ ਫਿਰਾਉ ॥
ਕਰਿ ਮਿਨੰਤਿ ਕਰਿ ਜੋਦੜੀ ਮੈ ਪ੍ਰਭੁ ਮਿਲਣੈ ਕਾ ਚਾਉ ॥੧॥
ਮੇਰੇ ਭਾਈ ਜਨਾ ਕੋਈ ਮੋਕਉ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਇ ॥
ਹਉ ਸਤਿਗੁਰ ਵਿਟਹੁ ਵਾਰਿਆ ਜਿਨਿ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਦੀਆ ਦਿਖਾਇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਹੋਇ ਨਿਮਾਣੀ ਢਹਿ ਪਵਾ ਪੂਰੇ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਸਿ ॥
ਨਿਮਾਣਿਆ ਗੁਰੁ ਮਾਣੁ ਹੈ ਗੁਰੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਰੇ ਸਾਬਾਸਿ ॥
ਹਉ ਗੁਰੁ ਸਾਲਾਹਿ ਨ ਰਜਊ ਮੈ ਮੇਲੇ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਸਿ ॥੨॥
ਸਤਿਗੁਰ ਨੋ ਸਭ ਕੋ ਲੋਚਦਾ ਜੇਤਾ ਜਗਤ ਸਭੁ ਕੋਇ ॥
ਬਿਨੁ ਭਾਗਾ ਦਰਸਨੁ ਨਾ ਥੀਐ ਭਾਗਹੀਣ ਬਹਿ ਰੋਇ ॥
ਜੋ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਭਾਣਾ ਸੋ ਥੀਆ ਧੁਰਿ ਲਿਖਿਆ ਨ ਮੇਟੈ ਕੋਇ ॥੩॥
ਆਪੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਆਪਿ ਹਰਿ ਆਪੇ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਇ ॥
ਆਪਿ ਦਇਆ ਕਰਿ ਮੇਲਸੀ ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਪੀਛੈ ਪਾਇ ॥
ਸਭੁ ਜਗਜੀਵਨੁ ਆਪ ਹੈ ਨਾਨਕ ਜਲੁ ਜਲਹਿ ਸਮਾਇ ॥ ੪ ॥

(ਸ੍ਰੀ ਰਾਗੁ ਮ: ੪, ਪੰਨਾ ੪੧)

ਅਸਥਾਈ

×				○				×				○		ਸੰ ਮੇ	ਸੰ ਰੇ
ਪ	—	ਪ	ਧ	ਧ	ਸੰ	ਮੰ	ਨੁ	ਧ	ਨੁ	ਧ	ਪ	ਮ	—	ਮ	ਪ
ਭਾ	ऽ	ਈ	ਜ	ਨਾ	ਕੋਈ	ਮੋ	ਕਉ	ਹ	ऽ	ਰਿ	ऽ	ਪ੍ਰ	ऽ	ਭੁ	ऽ
ਮ ਗ	—	—	—	ਮ	ਪ	—	ਧ	ਨ	—	—	—	ਸੰ	—	ਸੰ	—
ਮੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਲ	ऽ	ਮਿ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ	ऽ,	ਹਉ	ऽ
ਮ	ਮ	ਮ	ਮ	ਧਨੁ	ਧ	ਨ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	—	—	ਸੰ	ਸੰ
ਸ	ਤਿ	ਗੁ	ਰ	ਵਿऽ	ऽ	ਟਹੁ	ऽ	ਵਾ	ਰਿ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ਜਿ	ਨ

ਨ	ਨ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	—	—	ਧ	—	ਧ	ਧ
ਰ	ਰਿ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਦੀ	ਆ	S	ਦਿ	ਖਾ	S	S	S	ਇ	S	ਮੇ	ਰੇ

ਅੰਤਰਾ

														ਸਂ	ਸਂ
														ਹਉ	S
—	ਮ	ਮ	ਮ	ਧਨ	ਧ	ਨ	—	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	—	ਸਂ	ਸਂ
S	ਪਂ	ਥ	ਦ	ਸਾS	S	ਈ	S	ਨਿ	ਤ	ਖ	ੜੀ	S	S,	ਕੋ	ਈ
←S	ਜਿਨੀ	ਮੇ	ਰਾ	ਪਿਆ	S	ਰਾ	S	ਰਾ	ਵਿ	ਆ	S	S	S	ਤਿ	ਨ
—	ਨ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਰਂਸਂ	ਸਂ	ਨ	—	—	ਧ	—	—	—
S	ਪ੍ਰ	ਭ	ਦ	ਸੇ	S	ਤਿ	ਨS	ਜਾ	S	S	S	ਉ	S	S	S→
S	ਪੀ	S	ਛੈ	ਲਾ	S	ਗ	ਫਿS	ਰਾ	S	S	S	ਉ	S	S	S
—	ਗਂ	ਗਂ	ਗਂ	ਰਂਗਂ	ਮਂ	ਗਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਨ	ਸਂ	—	—	—
S	ਕ	ਰ	ਮਿ	ਨS	ਤ	ਕ	ਰ	S	ਜੋ	S	ਦ	ਝੀ	S	S	S
ਸਂ	ਨ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਰਂਸਂ	ਸਂ	ਨ	—	—	ਧ	—	ਧ	ਧ
ਮੈ	ਪ੍ਰਭ	ਮਿ	ਲ	ਣੇ	S	ਕਾ	SS	ਚਾ	S	S	S	ਉ	S	ਮੇ	ਰੇ...

ਨੋਟ--ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਭੀ ਤਿੰਨ ਤਿੰਨ ਕੱਠੀਆਂ ਲਗਾਓ ।

੮. ਰਾਗ ਖਮਾਜ, ਦਾਦਰਾ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਥਰਹਰ ਕੰਪੈ ਬਾਲਾ ਜੀਉ ॥ ਨਾ ਜਾਨਉ ਕਿਆ ਕਰਸੀ ਪੀਉ ॥ ੧ ॥
ਰੈਨਿ ਗਈ ਮਤ ਦਿਨੁ ਭੀ ਜਾਇ ॥ ਭਵਰ ਗਏ ਬਗ ਬੈਠੇ ਆਇ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਕਾਚੈ ਕਰਵੈ ਰਹੈ ਨ ਪਾਨੀ ॥ ਹੰਸੁ ਚਲਿਆ ਕਾਇਆ ਕੁਮਲਾਨੀ ॥ ੨ ॥
ਕੁਆਰ ਕੰਨਿਆ ਜੈਸੇ ਕਰਤ ਸੀਗਾਰਾ ॥ ਕਿਉ ਰਲੀਆ ਮਾਨੈ ਬਾਝੁ ਭਤਾਰਾ॥੩॥
ਕਾਗ ਉਡਾਵਤ ਭੁਜਾ ਪਿਰਾਨੀ ॥ ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਇਹ ਕਥਾ ਸਿਰਾਨੀ ॥ ੪ ॥
(ਸੂਹੀ ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀਉ, ਪੰਨਾ ੭੯੨)

ਅਸਥਾਈ

×			੦			×			੦		
			ਸ	ਗ	ਗ	ਮ	—	—	ਪ	—	ਧ
			ਰੈ	ਨ	ਗ	ਈ	S	S	ਮ	S	ਤ
ਪਧ	ਨਸਂ	—	ਨ	ਧ	ਪ	ਪ	ਧ	—	ਮ	ਪ	ਮ
ਦਿS	ਨS	S	ਭੀ	S	S	ਜਾ	S	S	ਇ	S	S
ਗ	—	ਰਸ	ਨ	ਧ	ਨ	ਸਂ	—	—	ਸਂ	—	ਨ
S	S	SS	ਭਵ	ਰ	ਗ	ਏ	S	S	ਬ	S	S

ਸਂ	—	—	ਪ	—	ਧ	ਪਧ	ਨਸਂ	—	ਨੁ	ਧ	ਪ
ਗ	ऽ	ऽ	ਬੈ	ऽ	ਠੇ	ਆऽ	ऽऽ	ऽ	ਇ	ऽ	ऽ
ਮ	ਗ	ਰਸ									
ऽ	ऽ	ऽऽ									

ਅੰਤਰਾ

			ਗ ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	—	—	ਧਨੁ	ਧ	ਨ
			ਬਰ	ਹ	ਰ	ਕੰ	ऽ	ऽ	ਪੈऽ	ऽ	ऽ
ਸਂ	—	—	ਨ	—	ਧਨ	ਸਂ	—	(ਸਂ)	ਨੁ	ਧ	ਨੁ
ऽ	ऽ	ऽ	ਬਾऽ	ऽ	ਲਾऽ	ਜੀ	ऽ	ऽ	ਉ	ऽ	ऽ
ਪ ਧ	ਪ	—	ਨ	—	ਨ	ਸਂ	—	—	ਰਂ	ਸਂ	ਨ
ऽ	ऽ	ऽ,	ਨਾ	ऽ	ਜਾ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ਕਿਆ	ऽ	ऽ
ਸਂ	—	—	ਪ	ਪ	ਧ	ਪਧ	ਨਸਂ	—	ਨੁ	ਧ	ਪ
ऽ	ऽ	ऽ	ਕ	ਰ	ਸੀ	ਪੀऽ	ऽऽ	ऽ	ਉ	ऽ	ऽ
ਮ	ਗ	ਰਸ									
ऽ	ऽ	ऽऽ									

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੯. ਰਾਗ ਖਮਾਜ, ਰੂਪਕ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਆਨੀਲੇ ਕਾਗਦ ਕਾਟੀ ਲੇ ਗੂਡੀ ਆਕਾਸ ਮਧੇ ਭਰਮੀਅਲੇ ॥
ਪੰਜ ਜਨਾ ਸਿਉ ਬਾਤ ਬਤਊਆ ਚੀਤੁ ਸੁ ਡੋਰੀ ਰਾਖੀਅਲੇ ॥ ੧ ॥
ਮਨੁ ਰਾਮ ਨਾਮਾ ਬੇਧੀਅਲੇ ॥
ਜੈਸੇ ਕਨਿਕ ਕਲਾ ਚਿਤੁ ਮਾਂਡੀਅਲੇ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਆਨੀਲੇ ਕੁੰਭੁ ਭਰਾਈਲੇ ਊਦਕ ਰਾਜ ਕੁਆਰਿ ਪੁਰੰਦਰੀਏ ॥
ਹਸਤ ਬਿਨੋਦ ਬੀਚਾਰ ਕਰਤੀ ਹੈ ਚੀਤੁ ਸੁ ਗਾਗਰਿ ਰਾਖੀਅਲੇ ॥ ੨ ॥
ਮੰਦਰੁ ਏਕੁ ਦੁਆਰ ਦਸ ਜਾ ਕੇ ਗਊ ਚਰਾਵਨ ਛਾਡੀਅਲੇ ॥
ਪਾਂਚ ਕੋਸ ਪਰ ਗਊ ਚਰਾਵਤ ਚੀਤੁ ਸੁ ਬਛਰਾ ਰਾਖੀਅਲੇ ॥ ੩ ॥
ਕਹਤ ਨਾਮਦੇਉ ਸੁਨਹੁ ਤਿਲੋਚਨ ਬਾਲਕ ਪਾਲਨੁ ਪਉਢੀਅਲੇ ॥
ਅੰਤਰਿ ਬਾਹਰਿ ਕਾਜ ਬਿਰੂਧੀ ਚੀਤੁ ਸੁ ਬਾਰਿਕ ਰਾਖੀਅਲੇ ॥ ੪ ॥

(ਰਾਮਕਲੀ, ਬਾਣੀ ਨਾਮਦੇਉ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੯੭੨)

ਅਸਥਾਈ

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
													ਰੰਸਂ
													ਮਨ
ਨ਼ਧ	ਪ	ਮਪ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਨ	ਧਨ	ਸਂ	—	—	ਨਸ
ਰਾS	S	Sਮ	ਨਾ	S	ਮਾ	S	ਬੇ	ਧੀ	Sਅ	ਲੇ	S	S,	ਜੈਸੇ
ਰਂ	ਰਂ	-ਸਂ	ਸਂਗ	ਰਂਗਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਨ	ਧਨ	ਸਂ	—	—	ਰਂਸਂ
ਕਨਿ	ਕ	Sਕ	ਲਾS	SS	ਚਿ	ਤ	ਮਾਂ	ਡੀ	Sਅ	ਲੇ	S	S,	ਮਨ

ਅੰਤਰਾ

ਗ			ਧ										
ਮ	ਮ	ਮ	ਨ਼	ਧ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	-ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
ਆ	ਨੀ	Sਲੇ	ਕਾ	S	ਗ	ਦ	ਕਾ	ਟੀ	Sਲੇ	ਗੂ	S	ਡੀ	S
ਨ	ਨ	-ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਨਸਂ	ਨਸਂ	ਰਂਸਂ	ਨ਼	—	ਧ	—
ਆ	ਕਾ	Sਸ	ਮ	S	ਧੇ	S	ਭਰ	ਮੀS	Sਅ	ਲੇ	S	S	S
ਪ					ਧ								
ਗ	ਗ	-ਮ	ਪ	—	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	-ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
ਪੰ	ਚ	Sਜ	ਨਾ	S	ਸਿਉ	S	ਬਾ	ਤ	Sਬ	ਤਊ	S	ਆ	S
ਸਂ	ਰਂ	-ਸਂ	ਸਂਗਂ	ਰੰਗਂ	ਸਂ	—	ਨ	ਨ	ਧਨ	ਸਂ	—	—	ਰੰਸਂ
ਚੀ	ਤ	Sਸੁ	ਡੌS	SS	ਰੀ	S	ਰਾ	ਖੀ	Sਅ	ਲੇ	S	S	ਮਨ...

— ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੧੦. **ਰਾਗ ਖਮਾਜ, ਸੂਲਫ਼ਾਕ** (ਲਗ-ਭਗ ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਹਮ ਅੰਧਲੇ ਅੰਧ ਬਿਖੈ ਬਿਖੁ ਰਾਤੇ ਕਿਉ ਚਾਲਹ ਗੁਰ ਚਾਲੀ ॥
ਸਤਗੁਰੁ ਦਇਆ ਕਰੇ ਸੁਖ ਦਾਤਾ ਹਮ ਲਾਵੈ ਆਪਨ ਪਾਲੀ ॥ ੧ ॥
ਗੁਰਸਿਖ ਮੀਤ ਚਲਹੁ ਗੁਰ ਚਾਲੀ ॥
ਜੋ ਗੁਰ ਕਹੈ ਸੋਈ ਭਲ ਮਾਨਹੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਕਥਾ ਨਿਰਾਲੀ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਹਰਿ ਕੇ ਸੰਤ ਸੁਣਹੁ ਜਨ ਭਾਈ ਗੁਰੁ ਸੇਵਿਹੁ ਬੇਗਿ ਬੇਗਾਲੀ ॥
ਸਤਗੁਰੁ ਸੇਵਿ ਖਰਚੁ ਹਰਿ ਬਾਧਹੁ ਮਤ ਜਾਣਹੁ ਆਜੁ ਕਿ ਕਾਲੀ ॥੨॥
ਹਰਿ ਕੇ ਸੰਤ ਜਪਹੁ ਹਰਿ ਜਪਣਾ ਹਰਿ ਸੰਤੁ ਚਲੈ ਹਰਿ ਨਾਲੀ ॥
ਜਿਨ ਹਰਿ ਜਪਿਆ ਸੇ ਹਰਿ ਹੋਏ ਹਰਿ ਮਿਲਿਆ ਕੇਲ ਕੇਲਾਲੀ ॥੩॥
ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਪਨੁ ਜਪਿ ਲੋਚ ਲੋੁਚਾਨੀ ਹਰਿ ਕਿਰਪਾ ਕਰਿ ਬਨਵਾਲੀ ॥
ਜਨ ਨਾਨਕ ਸੰਗਤਿ ਸਾਧ ਹਰਿ ਮੇਲਹੁ ਹਮ ਸਾਧ ਜਨਾ ਪਗ ਰਾਲੀ ॥੪॥

(ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੪, ਪੰਨਾ ੬੬੭)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੩		੦	
ਸੰ			ਰੰ						
ਨ	ਨ	ਸੰ	ਸੰ	ਨ਼	—	ਧ	—	ਪ	ਧ
ਗੁ	ਰ	ਸਿ	ਖ	ਮੀ	ऽ	ਤ	ऽ	ऽ	ऽ
ਪ									
ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	—	ਸੰ	—	—	—
ਚ	ਲਹੁ	ਗੁ	ਰ	ਚਾ	ऽ	ਲੀ	ऽ	ऽ	ऽ
ਪ	—	ਧ	ਸੰ	ਨ਼	ਨ਼	ਧ	—	—	ਪ
ਜੋ	ऽ	ਗੁ	ਰ	ਕ	ਹੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮ	ਮ	ਪ	ਧ	ਮ	—	ਗ	—	ਰਸ	—
ਸੋ	ਈ	ਭ	ਲ	ਮਾ	ऽ	ਨਹੁ	ऽ	ऽऽ	ऽ
ਨ਼									
ਸ	ਸ	ਗ	ਗ	ਗ	ਮ	ਪ	—	—	—
ਹ	ਰਿ	ਹ	ਰਿ	ਕ	ਥਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	—	ਸੰ	—	—	—
ਕ	ਥਾ	ऽ	ਨਿ	ਰਾ	ऽ	ਲੀ	ऽ	ऽ	ऽ ਹਮ

ਅੰਤਰਾ

ਮ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	—	ਸੰ	—	—	—
ਅੰ	ਧ	ਲੇ	ऽ	ਅੰ	ऽ	ਧ	ऽ	ऽ	ऽ
← ਸ	ਤ	ਗੁ	ਰ	ਦ	ਇਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ			ਰੰ						
ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨ਼	—	ਧ	—	—	—
ਬਿ	ਖੈ	ਬਿ	ਖ	ਰਾ	ऽ	ਤੇ	ऽ	ऽ	ऽ
ਕ	ਰੇ	ਸੁ	ਖ	ਦਾ	ऽ	ਤਾ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ	—	ਨ	—	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	—	—	ਪ
ਕਿਉ	ऽ	ਚਾ	ऽ	ਲਹ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਹ	ऽ	ਮ	ऽ	ਲਾ	ऽ	ਵੈ	ऽ	ऽ	ऽ
ਪ	ਧ	ਧ	ਸੰ	ਨ਼	—	ਧ	—	ਪ	—
ਗੁ	ऽ	ਰ	ऽ	ਚਾ	ऽ	ਲੀ	ऽ	ऽ	ऽ →
ਆ	ऽ	ਪ	ਨ	ਪਾ	ऽ	ਲੀ	ऽ	ऽ	ऽ

ਨੋਟ—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ-ਦੋ ਦੋ ਕੱਠੀਆਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਉਣੀਆਂ ਹਨ।

(ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੧. ਰਾਗ ਖਮਾਜ. ਇਕਤਾਲਾ (ਲਗ-ਭਗ ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਬਹੁ ਪਰਪੰਚ ਕਰਿ ਪਰਧਨ ਲਿਆਵੈ ।
ਸੁਤ ਦਾਰਾ ਪਹਿ ਆਨ ਲੁਟਾਵੈ ॥ ੧ ॥
ਮਨ ਮੇਰੇ ਭੂਲੇ ਕਪਟੁ ਨ ਕੀਜੈ ॥
ਅੰਤਿ ਨਿਬੇਰਾ ਤੇਰੇ ਜੀਅ ਪਹਿ ਲੀਜੈ ॥ ੧ ਰਹਾਉ ॥
ਛਿਨੁ ਛਿਨੁ ਤਨੁ ਛੀਜੈ ਜਰਾ ਜਨਾਵੈ ॥
ਤਬ ਤੇਰੀ ਓਕ ਕੋਈ ਪਾਨੀਓ ਨ ਪਾਵੈ ॥ ੨ ॥
ਕਹਤੁ ਕਬੀਰੁ ਕੋਈ ਨਹੀ ਤੇਰਾ ॥
ਹਿਰਦੈ ਰਾਮੁ ਕੀ ਨ ਜਪਹਿ ਸਵੇਰਾ ॥ ੩ ॥

(ਸੋਰਠਿ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੬੫੬)

ਅਸਥਾਈ

੦		੩		੪		×		੦		੨	
ਪਪ	ਪ	ਧ	ਧਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਧ	ਧ	ਪ	ਮ	ਮ	ਪ
ਮਨ	ਮੇ	ਰੇ	ਭੂS	ਲੈ	S	ਕ	ਪ	ਟ	ਕ	ਪ	ਟ
ਗ	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਧ	ਨ	—	—	ਸਂ	—	—
ਕ	ਪ	S	ਟ	S	ਨ	ਕੀ	S	S	ਜੈ	S	S
ਸਂ	ਰਂ	—	ਰ	--	ਰਂ	ਸਰਂ	ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਰ	—	ਸਂ
ਅੰ	S	S	ਤ	S	ਨਿ	ਬੇS	S	ਰਾ	ਤੇ	S	ਰੇ
ਨ											
ਸਂ	ਸਂ	—	ਨ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਰਂ	ਸਂ	—	—
ਜੀ	ਅ	S	ਪ	ਹਿ	S	ਲੀ	S	S	ਜੈ	S	S

ਅੰਤਰਾ

ਗ											
ਮ	ਮ	--	ਮਪ	ਧਨੁ	ਧ	ਧਨ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਬ	ਹੁ	S	ਪS	SS	ਰ	ਪੰS	S	ਚ	ਕ	S	ਰ
						ਸਂ					
ਨ	ਨ	—	ਸਂ	—	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਧ	—
ਪ	ਰ	S	ਧ	S	ਨ	ਲਿਆ	S	S	ਵੈ	S	S
ਧ	ਰਂ	—	ਰਂ	—	ਸਂ	ਸਂਰਂ	ਗੁਂ	—	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ
ਸੁ	ਤ	S	ਦਾ	S	S	ਰਾS	S	S	ਪ	ਹਿ	S

ਸਂ	—	—	ਨ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਰਂ	ਮਂ	—	—
ਆ	ऽ	ऽ	ਨ	ऽ	ਲੁ	ਟਾ	ऽ	ऽ	ਵੈ	ऽ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

ਨੋਟ –"ਮਨ ਰਾਮ ਨਾਮਾ" ਅਤੇ "ਮਨ ਮੇਰੇ ਭੂਲੇ" ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸ਼ਬਦ ਰੀਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰਗਵਾਸੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਾਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ।

੧੨. ਰਾਗ ਖਮਾਜ, ਚੰਚਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਦੇਹੀ ਗਾਵਾ ਜੀਉ ਧਰ ਮਹਤਉ ਬਸਹਿ ਪੰਚ ਕਿਰਸਾਨਾ ॥
ਨੈਨੂ ਨਕਟੂ ਸ੍ਰਵਨੂ ਰਸਪਤਿ ਇੰਦ੍ਰੀ ਕਹਿਆ ਨ ਮਾਨਾ ॥੧॥
ਬਾਬਾ ਅਬ ਨ ਬਸਉ ਇਹ ਗਾਉ ॥
ਘਰੀ ਘਰੀ ਕਾ ਲੇਖਾ ਮਾਂਗੈ ਕਾਇਥੁ ਚੇਤੂ ਨਾਉ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਧਰਮਰਾਇ ਜਬ ਲੇਖਾ ਮਾਗੈ ਬਾਕੀ ਨਿਕਸੀ ਭਾਰੀ ॥
ਪੰਚ ਕ੍ਰਿਸਾਨਵਾ ਭਾਗਿ ਗਏ ਲੈ ਬਾਧਿਉ ਜੀਉ ਦਰਬਾਰੀ ॥੨॥
ਕਹੈ ਕਬੀਰ ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਸੰਤਹੁ ਖੇਤ ਹੀ ਕਰਹੁ ਨਿਬੇਰਾ ॥
ਅਬ ਕੀ ਬਾਰ ਬਖਸਿ ਬੰਦੇ ਕਉ ਬਹੁਰਿ ਨ ਭਉਜਲਿ ਫੇਰਾ ॥ ੩ ॥

(ਮਾਰੂ, ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੧੧੦੪)

ਅਸਥਾਈ

x			੨				੦			੩			
			ਨ਼							ਪ			
			ਸ	ਸ	ਗ	ਗ	ਮ	—	—	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ
			ਅ	ਬ	ਨਾ	ਬ	ਸਉ	ऽ	ऽ	*	*	ਇ	ਹ
ਨ	—	—	ਸਂ	—	—	—	—	—	—	ਨ਼	ਧ	ਪ	ਧ
ਗਾ	ऽ	ऽ	ਉ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਬਾ	ऽ	ਬਾ	ऽ
ਪ													
ਮ	ਗ	ਰਸ	ਨ	ਨ	—	ਨ	ਸਂ	—	ਨ	ਸਂ	—	—	—
ऽ	ऽ	ऽऽ,	ਘ	ਰੀ	ऽ	ਘ	ਰੀ	ऽ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ऽ	ऽ
—	—	—	ਪ	ਧ	ਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ਼	—	ਧ	ਨ਼	ਧ	ਪ
ऽ	ऽ	ऽ	ਲੇ	ऽ	ਖਾ	ऽ	ਮਾ	ऽ	ऽ	ਗੈਂ	ऽ	ऽ	ऽ
—	—	—	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ਼ਧ	ਪਧ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ਇ	ਥ	ਚੇऽ	ऽऽ	ऽ	ਤੂ	ऽ	ऽ	ऽ
ਗ	—	ਰਸ											
ਨਾ	ऽ	ਉऽ											

			ਮ										
			ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	—	—	ਸਂ	—	—	—
			ਦੇ	S	ਹੀ	S	ਗਾ	S	S	ਵਾ	S	S	S
		←	ਨੈ	S	ਨੂ	·S	ਨ	ਕ	S	ਟੂ	S	S	S
—	—	—	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	—	ਨ̱	—	ਧ	—
S	S	S	ਜੀ	ਉ	ਧ	ਰ	ਮ	ਹ	S	ਤਉ	S	S	S
S	S	S	ਸੂ	ਵ	ਨੂ	S	ਰ	ਸ਼	S	ਪ	ਤ	S	S
ਪ										ਪ			
ਧ	ਪ	—	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਨ̱	ਧ	ਪ	ਗ	—	ਮ	—
S	S	S	ਬ	ਸਹਿ	S	S	ਪੰ	S	ਚ	ਕਿ	S	ਰ	S
S	S	S	ਇਂ	S	ਦ੍ਰੀ	S	ਕ	ਹਿਆ	S	S	S	S	ਨ

ਗ — ਰਸ
ਸਾ S ਨਾS→
ਮਾ S ਨਾS ਅਬ ਨ... ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਭੀ ਦੋ ਦੋ ਕੱਠੀਆਂ ਲਾਉਣੀਆਂ ਹਨ।

(ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੩. ਰਾਗ ਖਮਾਜ, ਆੜਾ ਚੌਤਾਲਾ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਪੂਛਤ ਪਥਿਕ ਤਿਹ ਮਾਰਗਿ ਨ ਧਾਰੈ ਪਗਿ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੈ ਦੇਸ ਕੈਸੇ ਬਾਤਨ ਸੈ ਜਾਈਐ ॥
ਪੂਛਤ ਹੈ ਬੈਦ ਖਾਤ ਔਖਧਿ ਨ ਸੰਜਮ ਸੈ, ਕੈਸੇ ਮਿਟੈ ਰੋਗ ਸੁਖ ਸਹਜਿ ਸਮਾਈਐ ॥
ਪੂਛਤਿ ਸੁਹਾਗਨਿ ਹੈ ਕਰਮਿ ਦੁਹਾਗਨਿ ਕੈ, ਰਿਦੈ ਬਿਭਚਾਰ ਕਤ ਸਿਹਜਾ ਬੁਲਾਈਐ ॥
ਗਾਏ ਸੁਨੈ ਆਖੇਂ ਮੀਚੈ ਪਾਈਐ ਨ ਪਰਮ ਪਦ,
ਗੁਰ ਉਪਦੇਸ ਗਹਿ ਜੌ ਲੌ ਨ ਕਮਾਈਐ ॥ ੪੩੯ ॥

(ਕਬਿੱਤ ਸਵੱਈਏ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ)

ਅਸਥਾਈ

×		੨		੦		੩		੦		੪		੦	
ਸਂ													
ਨ	ਨ	ਸਂਨ	ਸਂ	ਪ	ਪਧ	ਧਨਸਂਰਂ	ਸਂਨ̱	ਧ	ਧਮ	-ਪ	ਗ	ਗਮ	ਪਧ
ਪ੍ਰੀ	ਤ	ਮS	ਕੈ	ਦੇ	ਸS	ਕੈSSS	ਸੇS	ਬਾ	ਤਨ	Sਸੈ	ਜਾ	ਈਐ	SS
ਨ	ਨ	ਸਂਨ	ਸਂ	ਪ	ਪਧ	ਧਨਸਂਰਂ	ਸਂਨ̱	ਧ	ਧਮ	-ਪ	ਗ	ਗਮ	—
ਪ੍ਰੀ	ਤ	ਮS	ਕੈ	ਦੇ	ਸS	ਕੈSSS	ਸੇS	ਬਾ	ਤਨ	Sਸੈ	ਜਾ	ਈਐ	S
ਸ	ਸ	ਗ	ਗ	ਮ	ਮ	ਪ	-ਧ	ਨਨ	-ਸਂ	-ਰਂ	ਸਂਨ̱	-ਧ	ਪਧ
ਪੂ	ਛ	ਤ	ਪ	ਥ	ਕ	ਤਿਹ	SS	ਮਾਰ	Sਗ	Sਨ	ਧਾਰੈ	Sਪ	Sਗ

ਅੰਤਰਾ

ਗ											ਸਂ		
ਮ	ਮ	ਪਧ,ਨ਼	ਧ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਨਨ	-ਸਂ	-ਰਂ	ਨਸਂ	ਨ਼ਧ	ਪਧ
ਪੂ	ਛ	ਤSS	ਹੈ	ਬੈ	ਦ	ਖਾ	ਤ	ਐਖ	Sਧ	Sਨ	ਸੰਜ	ਮਸੈ	SS
ਨ				ਗਂ									
ਸਂ	ਗਂ	ਗਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਗਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨਨ	-ਸਂ	-ਰਂ	ਸਂਨ਼	ਨ਼ਧ	ਪਧ
ਕੈ	ਸੇ	ਮਿ	ਟੈ	ਰੋ	ਗ	ਸੁ	ਖ	ਸਹ	Sਜ	Sਸ	ਮਾS	ਈਐ	SS

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੧੪. ਰਾਗ ਖਮਾਜ, ਚਾਰਤਾਲ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿ ਜੀਉ ॥
ਕਵਲ ਨੈਨ ਮਧੁਰ ਬੈਨ ਕੋਟ ਸੈਨ ਸੰਗ ਸੋਭ
ਕਹਤ ਮਾ ਜਸੋਦ ਜਿਸਹਿ ਦਹੀ ਭਾਤੁ ਖਾਹਿ ਜੀਉ ॥
ਦੇਖਿ ਰੂਪੁ ਅਤਿ ਅਨੂਪੁ ਮੋਹ ਮਹਾ ਮਗ ਭਈ
ਕਿੰਕਨੀ ਸਬਦ ਝਨਤਕਾਰ ਖੇਲੁ ਪਾਹਿ ਜੀਉ ॥
ਕਾਲ ਕਲਮ ਹੁਕਮੁ ਹਾਥਿ ਕਹਹੁ ਕਉਨੁ ਮੇਟਿ ਸਕੈ
ਈਸੁ ਬੰਮ੍ਹ ਗ੍ਹਾਨ ਧ੍ਹਾਨੁ ਧਰਤ ਹੀਐ ਚਾਹਿ ਜੀਉ ॥
ਸਤਿ ਸਾਚੁ ਸ੍ਰੀ ਨਿਵਾਸੁ ਆਦਿ ਪੁਰਖ ਸਦਾ ਤੁਹੀ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿ ਜੀਉ ॥ ੧ ॥ ੬ ॥

(ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਚਉਥੇ ਕੇ ੪, ਪੰਨਾ ੧੩੯੬)

ਅਸਥਾਈ

×		੦				੦		੩		੪	
ਸਂ								ਪ			
ਨ	ਸਂ	ਪ	ਪਧ	ਸਂ	ਨ਼	ਧਪ	ਧ	ਗ	ਮ	—	ਮ
ਕ	ਵ	ਲ	ਨੈS	S	ਨ	ਮS	ਧੁ	ਰ	ਬੈ	S	ਨ
ਗ	ਸ	ਸ	ਗ	—	ਗ	ਮ	ਪ	ਗ	ਮ	—	ਮ
ਕੋ	S	ਟਿ	ਸੈ	S	ਨ	ਸੰ	S	ਗ	ਸੋ	S	ਭ
ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	—	—
ਕ	ਹ	ਤ	ਮਾ	S	ਜ	ਸੋ	ਦ	ਜਿ	ਸਹਿ	S	S
ਸਂ	ਗਂ	—	ਰਂਗਂ.ਮਂ	ਗਂ	ਰਂ	ਸਂਨ	ਸਂ	ਰਂਸਂ	ਨ਼	ਧ	ਪਧ
ਦ	ਹੀ	S	ਭਾSS	S	ਤ	ਖਾS	S	ਹਿS	ਜੀ	S	ਉS

ਅੰਤਰਾ

ਗੋ											
ਮ	ਗ	ਮ	ਪਧ,ਨੁ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਦੇ	ડ	ਖ	ਰੂડડ	ડ	ਪ	ਅ	ਤਿ	ਅ	ਨੂ	ડ	ਪ
ਸ											
ਨ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	ਨ	ਸਂ	(ਸਂ)	ਨੁ	ਧ	ਪ
ਮੋ	ਹ	ડ	ਮ	ਹਾ	ડ	ਮ	ડ	ਗ	ਭ	ડ	ਈ
ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਕਿੰ	ડ	ਕ	ਨੀ	ડ	ડ	ਸ	ਬ	ਦ	ਝ	ਨ	ਤ
ਸਂ	ਗਂ	ਮਂ	ਗਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	ਰਂਸਂ	ਨੁ	ਧ	ਪਧ
ਕਾ	ડ	ਰ	ਖੇ	ડ	ਲ	ਪਾ	ડ	ਹਿડ	ਜੀ	ડ	ਉਡ

ਨੋਟ—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚਲੰਤ ਤਾਲ ਵਿਚ ਵੀ ਗਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਧ੍ਰੁਰਪਦ ਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਲਯ ਦੀ ਵੰਡ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਭਾਵ, ਠਾਅ, ਦੁਗੁਨ, ਤਿਗੁਨ ਆਦਿ।

(ਖਮਾਜ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤਿ)

ਰਾਗ ਦੁਰਗਾ

ਵਾਦੀ—ਮ | ਠਾਟ—ਬਿਲਾਵਲ | ਸਮਾਂ—ਰਾਤ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਹਿਰ।
ਸੰਵਾਦੀ—ਸ | ਜਾਤੀ—ਓਡਵ-ਓਡਵ | ਵਿਸ਼ੇਸ਼—ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ 'ਪੰਚਮ' ਘਟ ਤੇ ਵਕ੍ਰ ਕਰਕੇ ਲਾਈਦਾ ਹੈ।

ਮ
ਆਰੋਹ—ਸ. ਰ ਮ, ਪ ਧ ਸਂ।

ਅਵਰੋਹ—ਸਂ, ਧ ਮ, ਰ ਮ ਰ ਪ. ਮਪਧਪਮਰ, ਧ਼ ਸ।

ਮ
ਪਕੜ—ਸਂ, ਧ ਮ, ਪ ਰ, ਧ਼ ਸ।

ਦੁਰਗਾ ਰਾਗ ਦੇ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪਰਚਲਿਤ ਹਨ। ਇਕ ਖਮਾਜ ਠਾਟ ਦਾ ਜੋ ਖਮਾਜ ਅੰਗ ਨਾਲ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ ਦਾ, ਜੋ ਮਲ੍ਹਾਰ ਅੰਗ ਨਾਲ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖਮਾਜ ਠਾਟ ਦੇ ਦੁਰਗਾ ਵਿਚ 'ਰੇ-ਪਾ' ਸੁਰ ਵਰਜਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ ਦੇ ਦੁਰਗਾ ਵਿਚ 'ਗਾ-ਨੀ' ਵਰਜਿਤ ਹਨ। ਦੁਰਗਾ ਭਾਵੇਂ ਦੋਹਾਂ ਠਾਟਾਂ ਵਿਚ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਵਾਦ-ਸੰਵਾਦ ਤੇ ਜਾਤੀ ਇਕੋ ਜੇਹੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ ਦੇ ਦੁਰਗਾ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਹੁਤਾ ਪਰਚਲਿਤ ਹੈ.

ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ ਦੇ ਇਸ ਰਾਗ ਦਾ ਵਾਦੀ ਮੱਧਮ ਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਖੜਜ ਹੈ। ਕੁਝ ਗਾਇਕ ਧੈਵਤ ਤੇ ਰਿਖਭ ਸੁਰ ਨੂੰ ਵਾਦ-ਸੰਵਾਦ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਜਾਤੀ ਓਡਵ-ਓਡਵ ਅਤੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ—ਰਾਤ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਹਿਰ (ਲਗ-ਭਗ ਦਸ ਵਜੇ ਰਾਤ) ਹੈ।

ਆਧੁਨਿਕ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਦੁਰਗਾ ਭਾਵੇਂ ਇਕ ਲੋਕ-ਪ੍ਰਿਅ ਰਾਗ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ। ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਵੀਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਦੱਖਣੀ ਪੱਧਤੀ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਇਕ 'ਸ਼ੁਧ ਸਾਵੇਰੀ' ਨਾਮ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ ਉਸੇ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਗਾਇਕਾਂ ਨੇ ਦੁਰਗਾ ਨਾਮ ਤੋਂ ਪਰਚਾਰਿਆ ਹੈ। ਦੁਰਗਾ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ-ਜੁਲਦਾ ਰਾਗ ਸ਼ੁੱਧ ਮਲਾਰ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਜੋੜੀ ਦੇ ਰਾਗ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਾਉਣ-ਬਜਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ—

ਮ
"ਸ, ਰ ਮ, ਮ ਪ ਪ, ਮ ਪ ਧ ਸਂ, ਧ ਪ ਮ, ਸ ਰ ਮ," ਇਹ ਸੁਰ-ਰੂਪ 'ਸ਼ੁੱਧ ਮਲਾਰ' ਵਿਚ ਬਾਰ ਬਾਰ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣਗੇ। ਪਰ ਦੁਰਗਾ ਦੀ ਚਾਲ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ—"ਸ, ਰਮ ਰਪ, ਮ ਪ ਧ ਸਂ,

ਮ
ਧ ਮ, ਪ ਰ, ਧ਼ ਸ" ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਜਿਥੇ 'ਪੰਚਮ' ਵੱਕ੍ਰ ਤੇ ਘੱਟ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ "ਧ ਮ, ਰ ਪ,

ਮ ਰ, ਧ ਸਂ ਇਹ ਸੁਰ-ਸੰਗਤੀ ਬਾਰ ਬਾਰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸੋ, ਦੁਰਗਾ ਦੀ ਆਪਣੀ ਇਕ ਨਿਰਾਲੀ ਚਾਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਰਾਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਆਲਾਪ ਜਾਂ ਤਾਨਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਖੜਜ ਸੁਰ ਤੇ ਆਉਣ ਵੇਲੇ ਮੰਦ੍ਰ ਸਪਤਕ ਦਾ ਧੈਵਤ ਸੁਰ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਧ੍ਰੁਪਦ-ਧਮਾਰ, ਖਯਾਲ ਆਦਿ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਗਾਏ-ਬਜਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਮਧੁਰ ਤੇ ਲੋਕ-ਪ੍ਰਿਅ ਰਾਗ ਹੈ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

ਸ ਸ ਸ ਸ ਰ
੧. ਸ—ਸਰ, ਧ਼ਸ—ਸਰ ਧ਼ਪ਼, ਮ਼ਪ਼ ਧ਼ਸ—ਸਰ ਮਰ, ਧ਼ਸ—ਸਮ ਰ, ਪ—ਮਰ, ਧ਼ਸ—।

ਸ ਮ ਮ ਸ
੨. ਸ—ਸਰਮਰ, ਪ—ਧਮ ਰ, ਧ਼ਸ—ਰਮਰਪ, ਧਮਪ ਰ, ਧ਼ਸ—ਸਰਮਪਮ, ਰਪ, ਧਮਪ ਰ, ਧ਼ਸ—

ਸ ਸ ਸ ਸ
ਧ਼ ਧ਼ਰ, ਧ਼ਸ—ਸਮਰਪ, ਮਪਧ, ਮ ਰ, ਧ਼ਸ—।

ਮ ਮ ਸ ਸ
੩. ਸ—ਰਮ, ਰਪ, ਮਪਧਮਪ ਰ, ਧ਼ਸ—ਧ਼ਰ ਸਮ ਰਪ, ਧ ਮ ਰ, ਧ਼ਸ—ਸਰਮਪਧਮਪਮਰ ਧ਼ਸ—

ਸ ਪ ਮ
ਸਮ ਰਪ, ਧਮਰ, ਮਪਧ ਮਰ, ਮਪਧਸਂ, ਧ ਮ, ਮਪਧ ਮਰ, ਧ਼ਸ—ਸਰਮਪਧ, ਮ ਰਪ, ਧਪਮ ਰ,

ਸਂ ਪ ਮ ਮ
ਧ਼ਸ—ਮਪਧਸਂ—ਧ, ਮ. ਰ, ਮਪਧਮਪ ਰ, ਮਪਧ, ਮ ਰ, ਧ਼ਸ—।

ਰੰ
੪. ਸਰਮਪਧਸਂ—ਰਂਧਸਂ—ਧਸਂਧਮ, ਪਧਸਂ—ਸਂਰਂਸਂ ਧਸਂਧਪ, ਰਮਰਪ, ਧਮ, ਪਧਸਂ—ਧਪਮ, ਮਪਧਮ,

ਮ ਸ
ਪਧਸਂ—ਰਂਧਸਂ—ਰਂਮਂਰਂਧਸਂ—ਧਸਂਧਮ, ਪ ਰ, ਧ਼ਸ—ਸਮਰਪਧਮਪਧਸਂ—ਧਪਮਪਮਰਪ, ਧਮ,

ਸ
ਪਧਸਂ—ਸਂਰਂਧਸਂਧਮ, ਪਧਸਂ—ਧਸਂਰਂਮਂ, ਮਂਰਂ ਰਂਸਂ ਸਂਧ, ਧਪਮ, ਪਧਸਂ, ਧਪਮਰ, ਧ਼ਸ—।

੫. ਮ, ਪਧਸਂ—ਸਂਰਂਸਂ, ਸਂਰਂਮਂ, ਮਂਰਂ, ਧਸਂਧਪਮ, ਪਧਸਂ—ਧਸਂਧਰਂਸਂ, ਰਂਮਂਰਂਸਂਧ—ਪਮ ਪਧਸਂ—ਧਰਂ

ਸਂਮਂ, ਮਂਰਂ ਰਂਸਂਧਪਮ, ਰਮਰਪਧਮ, ਪਧਸਂਰਂਸਂ—ਸਂਰਂਧਸਂ ਧਪਮ, ਪਧਸਂਰਂਧਸਂ—ਰਂਮਂ ਰਂਪਂ, ਮਂਰਂ ਧਸਂ,

ਸਂਰਂਮਂ, ਮਂਰਂ, ਮਰ, ਰਮਪਧਸਂਰਂ ਧ, ਮ ਰ, ਧ਼ਸ—ਮ, ਪਧਸਂ—ਸਂਧਰਂਸਂ ਮਂਰਂਪਂ, ਮਂਰਂ, ਧਸਂ—ਧਸਂ
ਧਪਮ, ਸਰ ਰਮ ਮਪ ਪਧ ਧਸਂ ਸਂਰਂ ਰਂਮਂ, ਮਂਰਂ ਰਂਸਂ ਸਂਧ ਧਪ ਪਮ ਮਰ ਰਧ਼ ਸ—।

ਦੁਰਗਾ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਗੀਤ ਨੰ: ੧)

ਅਸਥਾਈ

	੦	੩	×	੨
	ਮਪ ਧਸਂ ਧ ਧ	(ਮ) — ਰ ਸ		
੧.	ਸਾ ऽऽ ਜ ਨ	ਤੇ ऽ ਰੇ ऽ	ਸਰ ਮਪ ਧਸਂ ਧਪ	ਮਪ ਮਮ ਰਸ ਧ਼ਸ.
੨.	. . . .	. . ਸਰ ਮਪ	ਧਸਂ ਰਂਸਂ ਧਪ ਮਮ	ਪਧ ਮਮ ਰਸ ਧ਼ਸ.
੩.	. . . ਧ਼ਰ	ਸਸ, ਰਪ ਮਮ, ਪਸਂ	ਧਧ, ਸਂਮਂ ਰਂਰਂ ਮਂਮਂ	ਰਂਸਂ ਧਮ ਰਸ ਧ਼ਸ.
੪.	. . ਸਰ ਮਪ,	ਰਮ ਪਧ, ਮਪ ਧਸਂ,	ਪਧ ਸਂਰਂ ਧਸਂ ਰਮਂ	ਰਂਸਂ ਧਮ ਰਸ ਧ਼ਸ.
੫.	ਸਧ਼ ਰਸ, ਮਰ ਪਮ,	ਧਪ ਸਂਧ, ਰਂਸਂ ਮਂਰਂ	ਸਂਰਂ ਸਂਸਂ, ਧਸਂ ਧਧ,	ਮਪ ਮਮ, ਸਰ ਸਸ.
੬.	. . . . ਸਂਰਂ ਸਂਸਂ ਧਮ ਰਸ	. . . . ਧ਼ਸ, ਰਮ ਪ,ਮ ਪਧ,	ਸਰ ਮਮ ਰਸ ਧ਼ਸ, ਪਧ ਸਂ,ਧ ਸਂਰਂ, ਮਂਮਂ	ਧਪ ਧਮ ਰਸ ਧ਼ਸ, ਰਂਸਂ ਧਮ ਰਸ ਧ਼ਸ.
੭.	. . . . ਰਂਰਂ ਸਂਧ, ਸਂਰਂ ਮਂਰਂ	. . ਸਰ ਮਰ ਮਂਮਂ ਰਂਸਂ, ਰਂਰਂ ਸਂਧ,	ਮਮ ਰਸ, ਮਪ ਧਪ ਸਂਸਂ ਧਪ, ਧਧ ਪਮ,	ਧਧ ਪਮ, ਧਸਂ ਰਂਸਂ ਪਪ ਮਰ, ਮਮ ਰਸ.
੮.	. . . . ਮਪ ਧਧ ਪਮ, ਪਧ ਪਧ ਮ, ਮਪ ਧਸਂ	. . . . ਸਂਸਂ ਧਪ, ਧਸਂ ਰਂਰਂ ਧ, ਧਸਂ ਰਂਮਂ ਰਂ,	. . ਸਰ ਮਮ ਸਂਧ, ਸਂਰਂ ਮਂਮਂ ਰਂਸਂ, ਸਂਰਂ ਸਂ,ਧ ਸਂਧ. ਮਪ	ਰਸ, ਰਮ ਪਪ ਮਰ, ਸਰ ਮਪ ਰ, ਰਮ ਮ,ਰ ਮਰ, ਸਰ ਸ.

ਅੰਤਰਾ

	ਮ — ਪ ਧ	ਸਂ ਸਂ ਸਂ ਸਂ		
੧.	ਨਾ ऽ ਨ ਕ	ਸ ਰ ਣ ਤੁ	ਸਂਰਂ ਸਂਸਂ ਧਪ ਮਮ	ਰਸ, ਰਮ ਪਧ ਸਂ.
੨.	. . . .	ਸਂਰਂ ਮਂਮਂ ਰਂਸਂ ਧਮ,	ਸਂਸਂ ਧਪ ਮਰ ਸਸ,	ਰਮ ਪਧ ਮਪ ਸਂ.
੩.	ਰਂਮਂ ਰਂਰਂ, ਸਂਰਂ ਸਂਸਂ,	ਧਸਂ ਧਧ, ਮਪ ਮਮ.	ਸਰ ਸਸ, ਧ਼ਸ ਰ,ਰ	ਮਪ, ਮਪ ਧ,ਪ ਧਸਂ.
੪.	. . . . ਮਮ, ਮਂਮਂ ਰਂਰਂ ਸਂਸਂ	. . . . ਧਪ ਮਮ, ਰਸ ਧ਼ਸ,	. . ਸਂਸਂ ਧਪ ਰਮ ਰ,ਮ ਪਮ, ਪਧ	ਮਮ, ਰਂਰਂ ਸਂਸਂ ਧਪ ਪ,ਧ ਸਂਧ ਸਂਰਂ ਸਂ.
੫.	. . ਪਧ ਸਂ,ਪ ਮਰ ਧ਼ਸ, ਸਂਰਂ ਮਂ,ਸਂ	ਧਸਂ, ਪਧ ਸਂਸਂ ਧਮ ਰਂਮਂ ਸਂਰਂ ਮਂਮਂ ਰਂਸਂ	ਰਸ ਧ਼ਸ, ਧਸਂ ਰਂ,ਧ ਧਮ ਰਸ ਧ਼ਸ, ਸਮ	ਸਂਰਂ, ਧਸਂ ਰਂਰਂ ਸਂਧ ਰਪ ਮਧ ਪਸਂ ਧਸਂ.
੬.	ਰਂਮਂ ਰਸਂ ਰਂਸਂ, ਧਸਂ ਮਰ ਮਰ, ਪਧ ਪਮ	ਧਪ ਧਪ, ਸਂਰਂ ਸਂਧ ਪਮ, ਰਮ ਰਸ ਰਸ,	ਸਂਧ, ਪਧ ਪਮ ਪਮ, ਰਮ ਪਧ ਸਂ, ਰਮ	ਧਸਂ ਧਪ ਧਪ, ਮਪ ਪਧ ਸਂ, ਰਮ ਪਧ

੭.	. . . . ਮਮ ਰਮ, ਪਪ ਮਪ, ਧਧ ਮਮ, ਧਧ ਮਮ	. . . . ਧਧ ਪਧ, ਸਂਸਂ ਧਸਂ, ਰਰ ਸਸ, ਸਰ ਰ,ਰ	ਸਂਸਂ ਧਪ, ਧਧ ਮਰ, ਰਂਰਂ ਸਂਰਂ, ਮਂਮਂ ਰਂਰਂ ਮਮ, ਮਪ ਪ,ਪ ਧਧ,	ਮਮ ਰਸ, ਰਰ ਸਰ, ਸਂਸਂ ਧਧ, ਰਂਰਂ ਸਂਸਂ ਧਸਂ ਸਂ,ਸਂ ਰਂਰਂ ਧਸਂ.
੮.	. . . . ਮਪ ਧਧ ਮਰ, ਸਰ ਮਂ,ਰਂ ਰਂਰਂ, ਸਂਸਂ ਸਂਧ ਰਰ, ਸਰ ਮਪ ਧਸਂ	. . . . ਮਮ ਰਸ, ਰਰ ਰ;ਮ ਧਧ, ਰਂਰਂ ਰਂ,ਸਂ ਸਂਸਂ ਪਧ ਸਂ, ਸਰ ਮਪ	. . ਸਂਰਂ ਮਂਮਂ ਮਮ ਪਪ ਪ,ਧ ਧਧ ਧਧ ਧ,ਮ ਮਮ, ਸਂਸਂ ਧਸਂ ਪਧ ਸਂ ਸਰ	ਰਂਸਂ, ਧਸਂ ਰਂਰਂ ਸਂਧ. ਸਂਸਂ ਸਂ.ਰਂ ਰਂਰਂ ਮਂਮਂ ਸਂ,ਧ ਧਧ ਮਮ ਮ,ਰ ਮਪ ਧਸਂ ਪਧ ਸਂ.

੧. ਰਾਗ ਦੁਰਗਾ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਸਲੋਕੁ ॥ ਸਾਜਨ ਤੇਰੇ ਚਰਨ ਕੀ ਹੋਇ ਰਹਾ ਸਦ ਧੂਰਿ ॥
ਨਾਨਕ ਸਰਣਿ ਤੁਹਾਰੀਆ ਪੇਖਉ ਸਦਾ ਹਜੂਰਿ ॥ ੧ ॥

(ਮਾਰੂ, ਮਹਲਾ ੧, ਪੰਨਾ ੯੯੯)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
								ਰ							
ਮਪ	ਧਸਂ	ਧ	ਧ	(ਮ)	—	ਰ	ਸ	ਧ਼	ਸ	—	ਸ	ਮ	ਰ	ਪ	—
ਸਾ੨	੨੨	ਜ	ਨ	ਤੇ	੨	ਰੇ	੨	ਚ	ਰ	੨	ਨ	ਕੀ	੨	੨	੨
ਮ															
ਰ	—	ਰ	ਸ	ਰ	ਮ	ਪ	ਧ	ਮਪ	ਧਸਂ	ਰਂਸਂ	ਧਪ	ਮਪ	ਧਪ	ਮਰ	ਸ
ਹੋ	੨	ਇ	ਰ	ਹਾ	੨	ਸ	ਦ	ਧੂ੨	੨੨	੨੨	੨੨	੨੨	੨੨	੨੨	ਰ

ਅੰਤਰਾ

ਮ	—	ਪ	ਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	—	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਧ	—
ਨਾ	੨	ਨ	ਕ	ਸ	ਰ	ਣ	ਤੁ	ਹਾ	੨	੨	ਰੀ	ਆ	੨	੨	੨
ਧ	ਸਂ	ਰਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਧ	ਧਪ	ਮਪ	ਧਸਂ	ਰਂਸਂ	ਧਪ	ਮਪ	ਧਪ	ਮਰ	ਸ
ਪੇ	੨	ਖਉ	੨	ਸ	ਦਾ	੨	ਹ੨	ਜੂ੨	੨੨	੨੨	੨੨	੨੨	੨੨	੨੨	ਰ

(ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੨. ਰਾਗ ਦੁਰਗਾ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਦੁਲਭ ਜਨਮੁ ਪੁੰਨ ਫਲ ਪਾਇਓ ਬਿਰਥਾ ਜਾਤ ਅਬਿਬੇਕੇ ॥
ਰਾਜੇ ਇੰਦ੍ਰ ਸਮਸਰਿ ਗ੍ਰਿਹ ਆਸਨ ਬਿਨ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਕਹਹੁ ਕਿਹ ਲੇਖੈ ॥੧॥
ਨ ਬੀਚਾਰਿਓ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਕੋ ਰਸੁ ॥
ਜਿਹ ਰਸ ਅਨਰਸ ਬੀਸਰਿ ਜਾਹੀ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਜਾਨਿ ਅਜਾਨ ਭਏ ਹਮ ਬਾਵਰ ਸੋਚ ਅਸੋਚ ਦਿਵਸ ਜਾਹੀ ॥
ਇੰਦ੍ਰੀਂ ਸਬਲ ਨਿਬਲ ਬਿਬੇਕ ਬੁਧਿ ਪਰਮਾਰਥ ਪਰਵੇਸ ਨਹੀ ॥
ਕਹੀਅਤ ਆਨ ਅਚਰੀਅਤ ਅਨ ਕਛੁ ਸਮਝ ਨ ਪਰੈ ਅਪਰ ਮਾਇਆ ॥
ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਉਦਾਸ ਦਾਸ ਮਤਿ ਪਰਹਰਿ ਕੋਪੁ ਕਰਹੁ ਜੀਅ ਦਇਆ ॥੩੮॥

(ਸੋਰਠਿ, ਬਾਣੀ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੬੫੮)

ਅਸਥਾਈ

੩				×				੨				੦			
ਧ											ਸ				
ਸੰ	ਸੰ	ਧ	—	(ਮ)	—	—	ਰ	ਮ	ਰ	—	ਧ਼	ਸ	—	ਸ	ਸ
ਨ	ਬੀ	ਚਾ	ऽ	ਰਿਓ	ऽ	ऽ	ਰਾ	ਜਾ	ਰਾ	ऽ	ਮ	ਕੋ	ऽ	ਰ	ਸ
ਸ	ਰ	ਮ	ਰ	*	ਪ	ਪ	ਧ	ਮ	ਪ	ਧ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਧ	—
ਜਿ	ਹ	ਰ	ਸ	*	ਅਨ	ਰ	ਸ	ਬੀ	ऽ	ਸ	ਰ	ਜਾ	ऽ	ਈ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਮ.	ਮ	ਪ	ਧ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	ਧ	ਧ	ਮੰ	ਰੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	—
ਦੁ	ਲ	ऽ	ਭ	ਜ	ਨ	ਮ	ऽ	ਪੁੰ	ਨ	ਫ	ਲ	ਪਾ	ऽ	ਇਓ	ऽ
ਧ	ਸੰ	ਰੰ	ਮੰ	ਰੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਧ	—	ਰੰ	—	ਸੰ	—	ਧ	—
ਬਿ	ਰ	ਥਾ	ऽ	ਜਾ	ਤ	ਅ	ਬਿ	ਬੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ਕੇ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮ	—	ਪ	ਧ	ਮ	—	ਰ	ਸ	ਰ	ਮ	ਪ	ਧ	ਮ	—	ਮ	ਮ
ਰਾ	ऽ	ਜੇ	ऽ	ਇੰ	ऽ	ਦ੍ਰ	ਸਮ	ਸ	ਰ	ਗ੍ਰਿ	ਹ	ਆ	ऽ	ਸ	ਨ
ਪ	ਧ	ਸੰ	ਸੰ	ਰੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਧ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਧ	—	ਮ	—
ਬਿ	ਨ	ਹ	ਰਿ	ਭ	ਗ	ਤ	ਕ	ਹਹੁ	ऽ	ਕਿ	ਹ	ਲੇ	ऽ	ਖੈ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੩. ਰਾਗ ਦੁਰਗਾ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਮ ਲਯ)

ਆਉ ਜੀ ਤੂ ਆਉ ਹਮਾਰੈ ਹਰਿ ਜਸੁ ਸ੍ਰਵਨ ਸੁਨਾਵਨਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਤੁਧੁ ਆਵਤ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਤਨੁ ਹਰਿਆ ਹਰਿ ਜਸੁ ਤੁਮ ਸੰਗਿ ਗਾਵਨਾ ॥੧॥
ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ ਹਿਰਦੈ ਵਾਸੈ ਦੂਜਾ ਭਾਉ ਮਿਟਾਵਨਾ ॥੨॥
ਭਗਤ ਦਇਆ ਤੇ ਬੁਧਿ ਪਰਗਾਸੈ ਦੁਰਮਤਿ ਦੂਖ ਤਜਾਵਣਾ ॥੩॥
ਦਰਸਨੁ ਭੇਟਤ ਹੋਤ ਪੁਨੀਤਾ ਪੁਨਰਪਿ ਗਰਭਿ ਨ ਪਾਵਨਾ ॥੪॥
ਨਉਨਿਧਿ ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਪਾਈ ਜੋ ਤੁਮਰੈ ਮਨਿ ਭਾਵਨਾ ॥੫॥
ਸੰਤ ਬਿਨਾ ਮੈ ਥਾਉ ਨ ਕੋਈ ਅਵਰ ਨ ਸੂਝੈ ਜਾਵਨਾ ॥੬॥
ਮੋਹਿ ਨਿਰਗੁਨ ਕਉ ਕੋਇ ਨ ਰਾਖੈ ਸੰਤਾ ਸੰਗਿ ਸਮਾਵਨਾ ॥੭॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਗੁਰਿ ਚਲਤੁ ਦਿਖਾਇਆ ਮਨ ਮਧੇ ਹਰਿ ਹਰਿ ਰਾਵਨਾ ॥੮॥

(ਮਾਰੂ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੧੦੧੮)

ਅਸਥਾਈ

×				੨				੦				੩			
											ਮ	ਪ	ਪਧ	—	ਪ
											ਆ	ਉ	ਜੀऽ	ऽ	ਤੂ
ਮ	—	ਰ	ਸ	ਧ਼	ਸ	ਸ	—	—	—	—	ਮ	ਪ	ਪਧ	—	ਪ
ਆ	ऽ	ਉ	ਹ	ਮਾ	ऽ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਆ	ਉ	ਜੀऽ	ऽ	ਤੂ
ਮ	—	ਰ	ਸ	ਧ਼	ਸ	ਸ	—	—	—	—	—	ਰ	ਮ	ਪ	ਧ
ਆ	ऽ	ਉ	ਹ	ਮਾ	ऽ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਹ	ਰਿ	ਜ	ਸ
			ਰਂ			ਪ									
ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	—	ਮ	ਪ	ਮ	ਰ	ਸ					
ਸ੍ਰ	ਵ	ਨ	ਸੁ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ਵ	ਨਾ	ऽ	ऽ					

ਅੰਤਰਾ

													ਮ	ਪ	ਧ
													ਤੁ	ਧ	ਆ
ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਧ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	—	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ
ਵ	ਤ	ਮੇ	ਰਾ	ਮ	ਨ	ਤ	ਨ	ਹ	ਰਿ	ਆ	ऽ	ऽ	ਹਰਿ	ਜ	ਸ
ਮਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਧ	ਸਂ	ਧਪ	ਮਰ	ਸ					
ਤੁ	ਮ	ਸੰ	ਗ	ਗਾ	ऽ	ऽ	ਵ	ਨਾऽ	ऽऽ	ऽ	ਆਉ...				

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਉ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੪. ਰਾਗ ਦੁਰਗਾ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਸਜਣੁ ਮੈਡਾ ਰੰਗੁਲਾ ਰੰਗੁ ਲਾਏ ਮਨੁ ਲੇਇ ॥
ਜਿਉ ਮਜੀਠੈ ਕਪੜੇ ਰੰਗੇ ਭੀ ਪਾਹੇਹਿ ॥
ਨਾਨਕ ਰੰਗੁ ਨ ਉਤਰੈ ਬਿਆ ਨ ਲਗੈ ਕੇਹ ॥ ੨ ॥

(ਵਾਰਿ ਸੋਰਠਿ, ਸਲੋਕ ਮ: ੩, ਪੰਨਾ ੬੪੪)

ਅਸਥਾਈ

×				੨				੦				੩			
											ਪ				ਪ
											ਧ	ਧ	ਧ	—	ਮ
											ਸ	ਜਣ	ਮੈ	ऽ	ਡਾ
ਧ															
ਪ	—	—	ਮ	ਰ	—	—	ਸ	ਧ̣	ਸ	—	ਰ	ਮ	ਮ	ਪ	ਧ
ਰੰ	ऽ	ऽ	ਗ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ;	ਰੰ	ਗ	ਲਾ	ਏ	ਮਨ
ਸ̇	—	—	—	ਧ	—	ਸ̇	ਧ	ਸ̇	—	—	ਧ	ਧ			
ਲੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ,	ਸ	ਜਣ...			

ਅੰਤਰਾ

											ਮ	ਮ	ਪ	ਧ	ਧ
											ਜਿਉ	ਮਾ	ਜੀ	ऽ	ਠੇ
ਸ̇	—	—	ਸ̇	ਸ̇	—	—	ਧ	ਸ̇	—	—	ਰ̇	ਰ̇	ਰ̇	—	ਸ̇
ਕ	ऽ	ऽ	ਪ	ੜੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਰੰ	ਗੇ	ਭੀ	ऽ	ਪਾਂ
										ਪ	ਪ				
ਰ̇	ਰ̇	—	—	ਸ̇	—	—	—	ਧ	—	ਮ	ਧ	—			
ਹੇ	ਹਿ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਸ	ਜਣ...			

—ਅਗਲੀ ਤੁਕ ਭੀ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੫. ਰਾਗ ਦੁਰਗਾ, ਕਹਿਰਵਾ (ਮੱਧਯ ਲਯ)

ਨਸਿ ਵੰਞਹੁ ਕਿਲਵਿਖਹੁ ਕਰਤਾ ਘਰਿ ਆਇਆ ॥
ਦੂਤਹ ਦਹਨੁ ਭਇਆ ਗੋਵਿੰਦੁ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ॥
ਪ੍ਰਗਟੇ ਗੁਪਾਲ ਗੋਬਿੰਦ ਲਾਲਨ ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਵਖਾਣਿਆ ॥
ਆਚਰਜੁ ਡੀਠਾ ਅਮਿਉ ਵੂਠਾ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦੀ ਜਾਣਿਆ ॥
ਮਨਿ ਸਾਂਤਿ ਆਈ ਵਜੀ ਵਧਾਈ ਨਹ ਅੰਤੁ ਜਾਈ ਪਾਇਆ ॥
ਬਿਨਵੰਤਿ ਨਾਨਕ ਸੁਖ ਸਹਜਿ ਮੇਲਾ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪਿ ਬਣਾਇਆ ॥ ੨ ॥
(ਆਸਾ ਮ: ੫, ਛੰਤ, ਪੰਨਾ ੪੬੦)

ਅਸਥਾਈ

○				+				○				+			
									ਮ			ਰ			
—	ਧਸਂ	ਧ	ਪ	ਮ	—	—	—	ਪ	ਰ	ਰ	ਸ	ਧ਼	ਸ	—	—
ਙ	ਨS	ਸ	ਵੰ	ਞਹੁ	S	S	S	S	ਕਿ	ਲ	ਵਿ	ਖਹ	S	S	S
	ਪ			ਸਂ											
—	ਧ	ਧ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ	ਮ	ਮ	-ਧ	ਪ	—	ਧਪ	ਮਪ	ਧ	—
S	ਜੀ	ਕ	ਰ	ਤਾ	S	ਘ	ਰ	ਆ	SS	ਇਆ	S	SS	SS	S	S
				ਸਂ											
—	ਧ	ਧ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ	ਮ	ਮ	-ਧ	ਪ	—	—	—	—	—
S	ਜੀ	ਕ	ਰ	ਤਾ	S	ਘ	ਰ	ਆ	SS	ਇਆ	S	S	S	S	S

ਅੰਤਰਾ

	ਮ	ਪ	ਧ	ਸਂਧ	ਸਂ	ਸਂ	—	—	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂਧ	ਸਂ	—	—
	ਦੂ	S	ਤਹ	ਦਹ	S	ਨ	S	S	ਦਹ	ਨ	ਭ	ਇਆ	S	S	S
				ਸਂ											
—	ਧ	—	ਸਂ	ਧ	ਧ	ਪ	ਮ	ਮ	-ਧ	ਪ	—	—	—	—	—
S	ਜੀ	S	ਗੋ	ਬਿੰ	ਦ	ਪ੍ਰ	ਗ	ਟਾ	SS	ਇਆ	S	S	S	S	S

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੬. ਰਾਗ ਦੁਰਗਾ, ਦਾਦਰਾ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਦੀਵਾਲੀ ਦੀ ਰਾਤਿ ਦੀਵੇ ਬਾਲੀਅਨਿ ॥
ਤਾਰੇ ਜਾਤਿ ਸਨਾਤਿ ਅੰਬਰਿ ਭਾਲੀਅਨਿ ॥
ਫੁਲਾਂ ਦੀ ਬਾਗਾਤਿ ਚੁਣਿ ਚੁਣਿ ਚਾਲੀਅਨਿ ॥
ਤੀਰਥਿ ਜਾਤੀ ਜਾਤਿ ਨੈਣ ਨਿਹਾਲੀਅਨਿ ॥
ਹਰਿ ਚੰਦਉਰੀ ਝਾਤਿ ਵਸਾਇ ਉਚਾਲੀਅਨਿ ॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੁਖ ਫਲ ਜਾਤਿ ਸਬਦਿ ਸਮ੍ਹਾਲੀਅਨਿ ॥ ੬ ॥

(ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੧੯)

ਅਸਥਾਈ

+			੦			+			੦		
ਰ			ਮ					ਪ			
ਧ਼	ਸ	—	ਰ	ਮ	ਮ	ਪਧ	—	-ਮ	ਮਧ	ਪ	—
ਦੀ	ਵਾ	ऽ	ਲੀ	ऽ	ਦੀ	ਰਾऽ	ऽ	ऽਤ	ਦੀऽ	ਵੇ	ऽ
ਮ			ਧ਼						ਸੰ		
ਰ	—	-ਸ	ਸ	—	—	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰਰੰ	ਧ	—	ਪਮ
ਬਾ	ऽ	ऽਲੀ	ਅਨ	ऽ	ऽ	ਦੀ	ਵਾ	ऽऽ	ਲੀ	ऽ	ਦੀऽ
ਪ		ਪ				ਮ					
ਧ	—	-ਮ	ਮਧ	ਪ	—	ਰ	—	-ਸ	ਧ਼ਸ	—	—
ਰਾ	ऽ	ऽਤ	ਦੀऽ	ਵੇ	ऽ	ਬਾ	ऽ	ऽਲੀ	ਅਨ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਮ	ਮ	—	ਪ	ਧ	ਸੰਧ	ਸੰ	—	ਰੰ	ਸੰ	—	—
ਤਾ	ਰੇ	ऽ	ਜਾ	ਤਿ	ऽਸ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ਤ	ऽ	ऽ
ਪੰ					ਸੰ						
ਰੰ	ਰੰ	-ਮੰ	ਰੰ	—	ਧਧ	ਸੰ	—	—	ਧ	ਪ	ਮ
ਅੰ	ਬ	ऽਰ	ਭਾ	ऽ	ऽਲੀ	ਅਨ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਦੀਵਾਲੀ...

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ . (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੭. ਰਾਗ ਦੁਰਗਾ, ਰੂਪਕ–ਢਾਈਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਮਿਰਤਕ ਕਉ ਪਾਇਓ ਤਨਿ ਸਾਸਾ ਬਿਛੁਰਤ ਆਨਿ ਮਿਲਾਇਆ ॥
ਪਸੂ ਪਰੇਤ ਮੁਗਧ ਭਏ ਸ੍ਰੋਤੇ ਹਰਿਨਾਮਾ ਮੁਖਿ ਗਾਇਆ ॥ ੧ ॥
ਪੂਰੇ ਗੁਰ ਕੀ ਦੇਖੁ ਵਡਾਈ ॥
ਤਾ ਕੀ ਕੀਮਤਿ ਕਹਣੁ ਨ ਜਾਈ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਦੂਖ ਸੋਗ ਕਾ ਢਾਹਿਓ ਡੇਰਾ ਅਨਦ ਮੰਗਲ ਬਿਸਰਾਮਾ ॥
ਮਨ ਬਾਂਛਤ ਫਲ ਮਿਲੇ ਅਚਿੰਤਾ ਪੂਰਨ ਹੋਏ ਕਾਮਾ ॥ ੨ ॥
ਈਹਾ ਸੁਖੁ ਆਗੈ ਮੁਖ ਊਜਲ ਮਿਟਿ ਗਏ ਆਵਣ ਜਾਣੇ ॥
ਨਿਰਭਉ ਭਏ ਹਿਰਦੈ ਨਾਮੁ ਵਸਿਆ ਅਪੁਨੇ ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਮਨਿ ਭਾਣੇ ॥੩॥
ਊਠਤ ਬੈਠਤ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਵੈ ਦੂਖੁ ਦਰਦ ਭ੍ਰਮੁ ਭਾਗਾ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਾ ਕੇ ਪੂਰ ਕਰੰਮਾ ਜਾ ਕਾ ਗੁਰ ਚਰਨੀ ਮਨ ਲਾਗਾ ॥ ੪ ॥
(ਸੋਰਠਿ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੬੧੪)

ਅਸਥਾਈ

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
			ਪ				ਮ						
ਧ	ਪ	ਧ	ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	ਰ	ਰ	–ਧ਼	ਸ	—	ਸ	—
ਪੂ	ऽ	ਰੇ	ਗੁ	ਰ	ਕੀ	ऽ	ਦੇ	ਖ	ऽਵ	ਡਾ	ऽ	ਈ	ऽ
										ਧ		⏞	
ਰ	ਮ	ਰ	ਪ	—	ਪ	ਪ	ਧ	ਮ	ਪ	ਸਂ	—	ਧ	ਮ
ਤਾ	ऽ	ਕੀ	ਕੀ	ऽ	ਮ	ਤ	ਕਹ	ਣ	ਨ	ਜਾ	ऽ	ਈ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਮ	ਪ	ਧ	ਸਂ	—	—	—	ਧ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
ਮਿਰ	ਤ	ਕ	ਕਉ	ऽ	ऽ	ऽ	ਪਾ	ਇਓ	ਤਨ	ਸਾ	ऽ	ਸਾ	ऽ
ਸਂ	ਰਂ	ਮਂ	ਰਂ	—	ਧਂ	ਸਂ	ਧ	—	ਰਂ	ਸਂ	—	—	—
ਬਿਛ	ਰ	ਤ	ਆ	ऽ	ਨ	ਮਿ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ਇਆ	ऽ	ऽ	ऽ
			ਸਂ							ਮ			
ਧ	ਮ	ਪ	ਧ	ਸਂ	ਸਂ	–ਸਂ	ਧ	ਮ	ਪ	ਰ	—	ਸ	—
ਪ	ਸੂ	ऽ	ਪ੍ਰੇ	ऽ	ਤ	ऽਮੁ	ਗ	ਧ	ਭਏ	ਸ੍ਰੋ	ऽ	ਤੇ	ऽ
ਰ			ਮ							ਧ		⏞	
ਧ਼	ਸ	ਸ	ਰ	ਮ	ਮ	ਮ	ਪਧ	ਮ	ਪ	ਸਂ	—	ਧ	ਮ
ਹ	ਰਿ	ਨਾ	ਮਾ	ऽ	ਮੁ	ਖ	ਗਾऽ	ऽ	ऽ	ਇਆ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੮. ਰਾਗ ਦੁਰਗਾ, ਇਕਤਾਲਾ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਸਾਜਨਾ ਸੰਤ ਆਉ ਮੇਰੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਆਨੰਦਾ ਗੁਨ ਗਾਇ ਮੰਗਲ ਕਸਮਲਾ ਮਿਟਿ ਜਾਹਿ ਪਰੇਰੈ ॥ ੧ ॥
ਸੰਤ ਚਰਨ ਧਰਉ ਮਾਥੈ ਚਾਂਦਨਾ ਗ੍ਰਿਹਿ ਹੋਇ ਅੰਧੇਰੈ ॥ ੨ ॥
ਸੰਤ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕਮਲੁ ਬਿਗਸੈ ਗੋਬਿੰਦ ਭਜਉ ਪੇਖਿ ਨੇਰੈ ॥ ੩ ॥
ਪ੍ਰਭ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ ਸੰਤ ਪਾਏ ਵਾਰਿ ਵਾਰਿ ਨਾਨਕ ਉਹ ਬੇਰੈ ॥ ੪ ॥
(ਕਾਨੜਾ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੧੩੦੧)

ਅਸਥਾਈ

+		੦		੨		੦		੩		੪	
						ਪ			ਰ		
ਮ	ਰ	ਪ	—	ਪ	ਧ	ਮ	—	ਰ	ਧ਼	ਸ	ਸ
ਸਾ	ਜ	ਨਾਂ	ਙ	ਸੰ	ਤ	ਆ	ਙ	ਉ	ਮੇ	ਙ	ਰੈ
ਸ	ਸ	ਰ	—	ਸ	ਧ਼	ਮ	—	ਰ	ਪ	ਪ	ਪ
ਆ	ਨੰ	ਦਾ	ਙ	ਗੁ	ਨ	ਗਾ	ਙ	ਇ	ਮੰ	ਗ	ਲ
			ਸਂ								
ਧ	ਮ	ਪ	ਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਧ	ਪ	ਮ	ਰ	ਸ
ਕ	ਸ	ਮ	ਲਾ	ਮਿ	ਟ	ਜਾ	ਹਿ	ਪ	ਰੇ	ਙ	ਰੈ

ਅੰਤਰਾ

ਮ	—	ਮ	ਪ	ਧ	ਧ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	—
ਸੰ	ਙ	ਤ	ਚ	ਰ	ਨ	ਧ	ਰਉ	ਙ	ਮਾ	ਥੈ	ਙ
ਧ											
ਸਂ	ਰਂ	ਮਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	ਧ	ਧ	ਪ	ਮ	ਰ	ਸ
ਚਾਂ	ਙ	ਦ	ਨਾ	ਙ	ਗ੍ਰਿਹਿ	ਹੋ	ਇ	ਅ	ਧੇ	ਙ	ਰੈ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸ੍ਵਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੯. ਰਾਗ ਦੁਰਗਾ, ਇਕਤਾਲਾ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਗਲੀਂ ਅਸੀ ਚੰਗੀਆ ਆਚਾਰੀ ਬੁਰੀਆਹ ॥
ਮਨਹੁ ਕੁਸੁਧਾ ਕਾਲੀਆ ਬਾਹਰਿ ਚਿਟਵੀਆਹ ॥
ਰੀਸਾ ਕਰਹਿ ਤਿਨਾੜੀਆ ਜੋ ਸੇਵਹਿ ਦਰੁ ਖੜੀਆਹ ॥
ਨਾਲਿ ਖਸਮੈ ਰਤੀਆ ਮਾਣਹਿ ਸੁਖਿ ਰਲੀਆਹ ॥
ਹੋਦੈ ਤਾਣਿ ਨਿਤਾਣੀਆ ਰਹਹਿ ਨਿਮਾਨਣੀਆਹ ॥
ਨਾਨਕ ਜਨਮੁ ਸਕਾਰਥਾ ਜੇ ਤਿਨ ਕੈ ਸੰਗਿ ਮਿਲਾਹ ॥ ੨ ॥

(ਸ੍ਰੀ ਰਾਗੁ ਵਾਰ ਮ: ੧, ਪੰਨਾ ੮੫)

ਅਸਥਾਈ

+		੦		੨		੦		੩		੪	
ਮ	ਪ	ਮਪ	ਧਸਂ	ਰਂਸਂ	ਧਪ	ਮ	ਰ	ਸ	—	—	—
ਗ	ਲੀ	ਆऽ	ऽऽ	ऽऽ	ਸੀऽ	ਚੰ	ਗੀ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ
ਰ	ਮ	ਮ	ਪ	ਧ	**ਪਧ**	ਸਂ	—	—	ਧ	ਮ	—
ਆ	ऽ	ਚਾ	ਰੀ	ऽ	ਬੁਰੀ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	ਧ	ਧ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	—
ਮ	ਨਹੁ	ਕੁ	ਸੁ	ऽ	ਧਾ	ਕਾ	ऽ	ਲੀ	ਆਂ	ऽ	ऽ
ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਧ	—	ਮ	—
ਬਾ	ਹ	ਰ	ਚਿ	ਟ	ਵੀ	ਆਹ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੧੦. ਰਾਗ ਦੁਰਗਾ, ਝਪਤਾਲ (ਲਗ-ਭਗ ਬਿਲੰਬਿਤ)

ਹਸਤ ਖੇਲਤ ਤੇਰੇ ਦੇਹੁਰੇ ਆਇਆ ॥
ਭਗਤਿ ਕਰਤ ਨਾਮਾ ਪਕਰਿ ਉਠਾਇਆ ॥ ੧ ॥
ਹੀਨੜੀ ਜਾਤ ਮੇਰੀ ਜਾਦਿਮ ਰਾਇਆ ॥
ਛੀਪੇ ਕੇ ਜਨਮਿ ਕਾਹੇ ਕਉ ਆਇਆ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਲੈ ਕਮਲੀ ਚਲਿਓ ਪਲਟਾਇ ॥
ਦੇਹੁਰੈ ਪਾਛੈ ਬੈਠਾ ਜਾਇ ॥ ੨ ॥
ਜਿਉ ਜਿਉ ਨਾਮਾ ਹਰਿ ਗੁਣ ਉਚਰੈ ॥
ਭਗਤਿ ਜਨਾ ਕਉ ਦੇਹੁਰਾ ਫਿਰੈ ॥ ੩ ॥

(ਭੈਰਉ, ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੧੧੬੪)

ਅਸਥਾਈ

×		੨			੦		੩		
ਸੰ	ਸੰ	[illegible]	ਮ	ਪਧ	ਮ	ਰ	ਧ਼	ਸ	ਸ
ਹ	ਸ	ਤ	ऽ	ਖੇऽ	ਲ	ਤ	ਤੇ	ऽ	ਰੇ
ਧ	ਧ	ਪਧ	ਮ	ਪ	ਧ	ਸੰ	ਧ	ਮ	ਪ
ਦੇ	ਹੁ	ਰੇऽ	ऽ	ऽ	ਆ	ऽ	ਇਆ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਮ	ਮ	ਪ	ਧ	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	ਸੰ
ਹ	ਸ	ਤ	ऽ	ਖੇ	ਲ	ਤ	ਤੇ	ऽ	ਰੇ
ਸੰ	ਧ	ਸੰ	—	ਰੰ	ਧ	ਸੰ	ਧ	ਮ	ਪ
ਦੇ	ਹੁ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ਆ	ऽ	ਇਆ	ऽ	ऽ
ਮੰ	ਮੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਧ	ਮ	ਪ	ਧ	—	ਧ
ਭ	ਗ	ਤਿ	ऽ	ਕ	ਰ	ਤ	ਨਾ	ऽ	ਮਾ
ਸੰ	ਧ	ਸੰ	—	ਰੰ	ਧ	ਸੰ	ਧ	ਮ	ਪ
ਪ	ਕ	ਰ	ऽ	ਉ	ਠਾ	ऽ	ਇਆ	ऽ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੧੧. ਰਾਗ ਦੁਰਗਾ, ਝਪਤਾਲ (ਲਗ-ਭਗ ਬਿਲੰਬਿਤ)

ਨ ਦੇਵ ਦਾਨਵਾ ਨਰਾ ॥ ਨ ਸਿਧ ਸਾਧਿਕਾ ਧਰਾ ॥
ਅਸਤਿ ਏਕ ਦਿਗਰਿ ਕੁਈ ॥ ਏਕ ਤੁਈ ਏਕ ਤੁਈ ॥ ੨ ॥

(ਵਾਰ ਮਾਝ ਕੀ ਮ: ੧, ਪੰਨਾ ੧੪੩)

ਅਸਥਾਈ

x		੨			੦		੩		
ਧ		ਪ				ਪ			
ਸੰ	ਪ	ਮ	—	ਪ	ਪ	ਰ	ਧ਼ਸ	—	ਸ
ਏ	ਕ	ਤੂ	ऽ	ਈ	ਏ	ਕ	ਤੂੰऽ	ऽ	ਈ
								ਪ	
ਧ	ਧ	ਧ	ਮ	ਪ	ਧ	ਸੰ	ਧ	ਮ	ਪ
ਅਸ	ਤ	ਏ	ऽ	ਕ	ਦਿ	ਗ	ਰ	ਕੁ	ਈ

ਅੰਤਰਾ

									-ਪ
									ਨ
ਮ	ਮ	ਪ	ਧ	ਧ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	-ਸੰ
ਦੇ	ਵ	ਦਾਂ	ऽ	ਨ	ਵਾ	ਨ	ਰਾ	ऽ	ऽਨ
					ਧ				
ਸੰ	ਧ	ਸੰ	—	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਧ	—	—
ਸਿ	ਧ	ਸਾ	ऽ	ਧਿ	ਕਾ	ਧ	ਰਾ	ऽ	ऽ
ਸਰ	ਮਪ	ਧਪ	ਧਪ	ਸੰਧ	ਸੰਰੰ	ਸੰਧ	-ਸੰ	ਧਪ	ਮਪ
ਅਸਤ	ਏਕ	ਦਿਗਰ	ਕੁਈ	ਏਕ	ਤੁਈ	ਏਕ	ऽਤੁ	ਏਕ	ਤੁਈ— ਅਸਥਾਈ

ਨੋਟ—ਇਹ ਸੱਤ ਸਲੋਕ ਹਨ, ਇਥੇ ਇਕ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਬਾਕੀ ਗਾਉਣਾ ਚਾਹੋ ਤਾਂ ਗਾ ਸਕਦੇ ਹੋ।

(ਦੁਰਗਾ ਰਾਗ ਸਮਾਪਿਤੀ)

ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ

ਵਾਦੀ—ਗ	ਠਾਟ—ਖਮਾਜ	ਸਮਾਂ—ਰਾਤ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਹਿਰ।
ਸੰਵਾਦੀ—ਨ	ਜਾਤੀ—ਓਡਵ-ਓਡਵ	ਵਿਸ਼ੇਸ਼—'ਨ਼ ਪ' ਦੀ ਸੁਰ-ਸੰਗਤਿ।

ਆਰੋਹ—ਨ਼ ਸ ਗ, ਮ ਪ ਨ, ਸਂ।

ਅਵਰੋਹ—ਸਂ, ਨ਼ ਪ, ਮ ਗ, ਸ।

ਪ
ਪਕੜ—ਗ ਮ ਨ਼-ਪ, ਮ ਗ, ਸ।

ਤਿਲੰਗ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਾਲ ਦੇ ਪਰਚਲਿਤ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਆਧੁਨਿਕ ਸ੍ਵਰ-ਰੂਪ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸਰੂਪ ਤੋਂ ਕੁਝ ਭਿੰਨ ਹੈ। ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਦਾ ਵਰਣਨ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ, ਪਰ 'ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਾਂਤ' ਵਿਚ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ (ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ) ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਰਾਗੀ-ਰਬਾਬੀ ਇਸ ਰਾਗ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ੩੧ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਸ ਦਾ ਨੰਬਰ ਚੌਦਵਾਂ ਹੈ।

ਖੋਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਿਲੰਗ ਰਾਗ ਦਾ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸ੍ਵਰ-ਰੂਪ ਖਮਾਜ ਰਾਗ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਭਾਵ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਓਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਾਤਨ ਸ਼ਬਦ ਰੀਤਾਂ ਤੋਂ ਭੀ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਰਾਗੀ-ਰਬਾਬੀ ਸੀਨਾ-ਬਸੀਨਾ ਗਾਉਂਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਾਤਨ ਸ਼ਬਦ-ਰੀਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਬੰਦਿਸ਼ਾਂ (ਟਿਊਨਾਂ) ਅਜੇ ਭੀ ਖਮਾਜ ਦੀਆ ਚੀਜ਼ਾਂ (ਟਿਊਨਾਂ) ਨਾਲ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਲਗ-ਭਗ ਦੋ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤਿਲੰਗ ਤੇ ਖਮਾਜ ਦਾ ਸ੍ਵਰ-ਰੂਪ ਇਕੋ ਸੀ। ਉਂਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਅਜੇ ਭੀ ਬਹੁਤਾ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਲਈ ਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਖਮਾਜ ਰਾਗ ਵਿਚ 'ਧੈਵਤ' ਸੁਰ ਨਾ ਲਾਓ ਤਾਂ ਉਹ ਤਿਲੰਗ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇਗਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾ ਰਾਗਾਂ ਦਾ ਵਾਦ-ਸੰਵਾਦ ਇਕੋ ਹੈ ਅਤੇ ਖਮਾਜ ਵਿਚ 'ਰਿਖਭ' ਸੁਰ ਉਂਜ ਵੀ ਘੱਟ ਲਗਦਾ ਹੈ।

ਤਿਲੰਗ ਖਮਾਜ ਠਾਟ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ, ਇਸ ਦਾ ਠਾਟ-ਖਮਾਜ, ਜਾਤੀ ਓਡਵ-ਓਡਵ,ਵਾਦੀ ਗੰਧਾਰ ਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਨਿਖਾਦ ਹੈ ਅਤੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਰਾਤ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਹਿਰ (ਲਗ-ਭਗ ਦਸ ਵਜੇ ਰਾਤ) ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ 'ਰੇ-ਧਾ' ਸੁਰ ਵਰਜਿਤ ਹਨ। ਪਰ ਤਾਰ ਸਪਤਕ ਵਿਚ "ਸਂਰਂ ਨਸ, ਜਾਂ ਪਨਸਂਰਂਸਂਨਸਂ" ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਿਖਭ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਹਾਂ—"ਸਂ ਰਂ ਗਂ ਜਾਂ ਪ ਨ ਸਂ ਰਂ ਗਂ" ਇੰਜ

ਪ ਮ
ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ। ਇਸ ਦਾ ਚਲਨ—"ਗ ਮ ਪ ਨ਼, ਪ ਮ ਗ, ਗ ਮ ਪ ਨ, ਸਂ-ਨ਼ ਪ, ਗ ਮ ਗ, ਸ" ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ। ਰਾਗ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ—"ਗ ਪ ਨ" ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਸੁਰਾਂ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ।

ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਠੁਮਰੀ, ਗਜ਼ਲ ਆਦਿ ਹੀ ਲੋਕੀਂ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਧੁਰਪਦ-ਧਮਾਰ ਜਾਂ ਖਯਾਲ ਘੱਟ ਹੀ ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਨੋਟ :—ਗੁਰੂ ਮਰਿਆਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਅਕਾਲ-ਚਲਾਣੇ ਸਮੇਂ ਤਿਲੰਗ ਅਤੇ ਮਾਰੂ ਰਾਗ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

੧. ਸ—ਸਨ਼, ਨ਼ਸ— ਸਗ—ਗਮਗ, ਸ— ਨ਼ੁਪ਼, ਪ਼ਨ਼, ਨ਼ਸ—ਸਗ—ਮ, ਗਮਪ, ਮਗ—ਸ।

ਪ ਪ ਮ
੨. ਸਨ਼, ਨ਼ਸਗ—ਸਗਮ, ਗਮਗ—ਸ— ਸਗਮਪ, ਨੁਪਮਗ, ਪ ਗਮਗ—ਸ, ਨ਼ਸਗਮਪ—ਮਗ,

ਪ ਮ ਪ ਮ
ਗਮਪ, ਨੁ—ਪ, ਗਮਗ, ਮਨੁਪ, ਮਗ, ਸ—ਸਗਮਪਗ, ਮਪਮਗ—ਸ—।

ਪ ਪ ਪ
੩. ਨ਼ਸ—ਨ਼ਸਗ, ਮਪਨੁਪ, ਨੁਪਮਗ—ਸਗਮਪ, ਨੁ—ਨੁਪਮਗ—ਮਪਨੁਪਗਮਗ—ਮ, ਪਮਗ—ਸਗ

ਪ ਪ
ਮਪ—ਗਮਪਨੁ, ਨੁਪ—ਸਂ, ਨੁਪ ਗਮਪਗਮਗ—ਗਮਪਨ—ਨੁਪਮਗ—ਮ, ਗਮਪਨੁ, ਪਨੁਸਂਨੁਪ

ਮ
ਮਗ—ਗਮਪ, ਗਮਗ—ਸ।

ਪ ਪ
੪. ਨ਼ਸ—ਗਮਪਨੁ—ਨੁਪਮਗ—ਗਮਪਨ—ਨਸਂ—ਨੁਪਗਮਗ—ਗਮਪਨੁਪਮਗ—ਗਮ, ਗ—ਸ;

ਸਂ ਸਂ ਪ ਪ ਪ
ਗਮਪਨ—ਨ ਨਸਂ—ਨੁਪਮਗ—ਗਮਪਨੁਪਨ—ਨੁਪਮਗ, ਸ—ਗਮਪਨੁ, ਨੁਪਮਗ—ਗਮਪਨ—

ਸਂ ਪ ਪ
ਨਸਂ—ਰੰਨਸਂ, ਪਨਸਂ, ਨੁਪਮਗ, ਗਮਪਨਸਂ—ਨਸਂਰੰਸਂਨੁਪਮਗ—ਗਮਪਨੁਪਸਂ—(ਸਂ) ਨੁਪਮਗ, ਗਮ

ਪ ਨੁ ਮ
ਪਮਗ, ਗਮਪਨਸਂ—ਨਸਂ, ਪਨਸਂ, ਨੁ—ਸਂਨੁਪ. ਗਮਪਨਸਂ—ਨਸਂ (ਸਂ) ਨੁਪਮਗ—ਸ।

ਸਂ ਸਂ ਪ
੫. ਨ਼ਸਗਮਪਨ—ਨਸਂ ਨ ਨਸਂ—ਨਸਂਰੰਸਂਨੁਪਮਗ—ਗਮਪਨੁਪ, ਗਮਗ, ਗਮ, ਮਪ, ਪਨ, ਨਸਂ, ਨਸਂ

—ਸਂਗਂ—ਸਂ, ਨਸਂਨ, ਸਂਰੰਸਂ, ਰੰਨਸਂਨੁਪ, ਗਮਪਨਸਂ—(ਸਂ) ਨੁਪਮਗ—ਸ, ਗਮਪਨਸਂਰੰਸਂਨੁਪਮਗ,

ਪ
ਗਮਗ—ਸ, ਗਮਪਨ— ਨਸਂ, ਸਂਗਂ, ਗਂਮਂਗਂ—ਸਂ, ਸਂਰੰਸਂਨ, ਨੁਪ ਮਗ, ਗਮਪਮਗ—ਸ, ਨ਼ਸਗਮਗ

—ਗਮਪਗਮਗ—ਗਮਪਨੁਪਮਗ— ਗਮਪਨਸਂਨੁਪਮਗ—ਗਮਪਨਸਂਗਂ, (ਸਂ) ਨੁਪਮਗਮਗ ਸ, ਨ਼ਸ ਗਮਪਨਸਂ, ਨੁਪਮਗ, ਸ।

ਤਿਲੰਗ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਨੰ: ੧)

ਅਸਥਾਈ

	੦	੩	×	੨
	ਪ ਸਂ ਨ ਸਂ	ਪ ਨੁ ਪ ਪ		
੧.	ਹ ਰਿ ਜ ਸ	ਰੇ ऽ ਮ ਨ	ਨ਼ਸ ਗਮ ਪਨੁ ਸਂਨੁ	ਪਨੁ ਪਮ ਗਮ ਗਸ.
੨.	. . . .	. . . .	ਨ਼ਸ ਗਮ ਪਨ ਸਂਰਂ	ਸਂਨੁ ਪਮ ਗਮ ਗਸ.
੩.	. . . .	. . ਨ਼ਸ ਗਮ	ਪਨ ਸਂਗਂ ਮਂਗਂ ਸਂਨੁ	ਪਨੁ ਪਮ ਗਮ ਗਸ.
੪.	ਨ਼ਸ ਗਮ ਪਨੁ ਪਪ,	ਗਮ ਪਨ ਸਂਸਂ ਨੁਪ,	ਗਮ ਪਨ ਸਂਰਂ ਸਂਨੁ	ਪਨੁ ਪਮ ਗਮ ਗਸ.
੫.	. . . . ਮਪ ਮਮ, ਪਨੁ ਪਪ,	. . . . ਨਸਂ ਨਨ ਸਂਰਂ ਸਂਸਂ	. . ਨ਼ਸ ਨ਼ਨ਼, ਗਂਮਂ ਗਂਗਂ ਸਂਸਂ ਨੁਨੁ	ਸਗ ਸਸ. ਗਮ ਗਗ, ਪਪ ਮਮ ਗਗ ਸਸ.
੬.	. . . . ਸਂਰਂ ਸਂਨੁ ਪਮ, ਗਮ	ਗਮ ਪਨ ਸਂਗਂ ਮਂਗਂ ਪਨ ਸਂਨੁ ਸਂਨੁ ਸਂਨੁ	ਮਂਗਂ ਮਂਗਂ ਸਂਨੁ ਪਮ, ਪਮ, ਗਮ ਪਨੁ ਪਨੁ	ਗਮ ਪਨ ਸਂਰਂ ਸਂਰਂ ਪਨੁ ਪਮ ਗਮ ਗਸ.
੭.	ਗਮ ਪਮ ਗਮ ਪ, ਮਪ ਗਮ ਗਗ ਗ,ਮ	ਮਪ ਨੁਪ ਮਪ ਸਂ, ਮਮ, ਪਪ ਪ,ਨ ਨਨ,	ਨਸਂ ਰਂਸਂ ਨਸਂ ਗਂ, ਸਂਸਂ ਸਂऽ ਪਨ ਸਂਰਂ	ਗਂਮਂ ਸਂਰਂ, ਨਸਂ ਪਨੁ ਸਂਨੁ ਪਮ ਗਮ ਗਸ.
੮.	ਮਮ ਗਮ ਗਗ, ਪਾ' ਗਂਮਂ ਗਂ,ਗਂ ਮਂਗਂ ਸਂਸਂ	ਮਪ ਮਮ, ਨੁਨੁ ਪਨੁ ਨੁਸਂ ਨੁ,ਨੁ ਸਂਨੁ ਪਪ,	ਪਪ, ਸਂਸਂ ਨਸਂ ਨਨ, ਪਨੁ ਪ,ਪ ਨੁਪ ਮਮ,	ਗਂਗਂ ਸਂਗਂ ਸਂਸਂ ਨਸਂ. ਗਮ ਗ,ਗ ਮਗ ਸਸ.

ਅੰਤਰਾ

	ਗ ਮ — ਗ ਮ	ਪ ਨੁ ਪ ਨ		
੧.	ਨਾ ऽ ਨ ਕ	ਕ ਹ ਤ ਪੁ	ਸਂਸਂ ਨੁਪ ਗਮ ਗਸ	ਨ਼ਸ ਗਮ ਪਨ ਸਂ.
੨.	. . . .	ਨਸਂ ਰਂਸਂ ਨੁਪ ਮਪ	ਨੁਨੁ ਪਮ ਗਮ ਗਸ	ਨ਼ਸ ਗਮ ਪਨ ਸਂ.
੩.	ਸਂਗਂ ਗਂ,ਨ ਸਂਸਂ, ਪਨੁ	ਨੁ,ਮ ਪਪ, ਗਮ ਮ,ਸ	ਗਗ ਨ਼ਸ ਸ, ਗਮ	ਪ,ਮ ਪਨੁ ਪਨ ਸਂ.
੪.	. . . . ਮਪ ਨੁਨੁ ਪਮ ਪਮ,	. . . . ਗਮ ਪਮ ਮਗ ਮਗ,	. . . . ਸਗ ਮਮ ਗਸ ਗਸ,	ਪਨ ਸਂਸਂ ਨੁਪ ਨੁਪ. ਨ਼ਸ ਗਮ ਪਨ ਸਂ.
੫.	. . . . ਪਨੁ ਸਂਨੁ, ਮਪ ਨੁਪ,	. . . . ਗਮ ਪਮ, ਸਗ ਮਗ,	. . . . ਨ਼ਸ ਗ,ਸ ਗਮ, ਗਮ	ਸਂਗਂ ਮਂਗਂ. ਨਸਂ ਰਂਸਂ. ਪ,ਮ ਪਨੁ ਪਨ ਸਂ.

੬.	. . . . ਸਂਗਂ, ਪਨ ਸਂ,ਮ ਪਨੁ,	. . ਪਮ ਗਮ, ਗਮ ਪ,ਸ ਗਮ, ਨ਼ਸ	ਨੁਪ ਮਪ, ਸਂਨੁ ਪਨੁ, ਗਗ. ਸਗ ਮਮ, ਗਮ	ਰਂਸਂ ਨਸਂ, ਸਂਗਂ ਮਂ,ਨ ਪਪ, ਮਪ ਨੁਨੁ ਪਸਂ.
੭.	. . ਨਸਂ ਗਂਗਂ ਪਪ ਮਮ, ਸਗ ਮਮ	ਗਂਗਂ ਸਂਸਂ, ਪਨ ਸਂਸਂ ਮਮ ਗਗ, ਨ਼ਸ ਗਗ	ਸਂਸਂ ਨੁਨੁ, ਮਪ ਨੁਨੁ ਗਗ ਸਸ, ਸਗ ਮਪ,	ਨੁਨੁ ਪਪ ਗਮ ਪਪ ਗਮ ਪਨੁ ਮਪ ਨਸਂ
੮.	ਪਨ ਸਂ,ਪ ਨਸਂ ਪਨ ਸਂਰਂ ਸਂਨੁ, ਪਮ ਗਮ.	ਸਂਨੁ ਪਮ ਗਮ ਗਸ, ਗਸ ਨ਼ਸ, ਗਮ ਪਨ	ਮਗ ਪਮ ਨੁਪ ਸਂਨ ਸਂ ਸ. ਗਮ ਪਨ	ਰਂਸਂ ਮਂਗਂ ਪਂਮਂ ਗਂਸਂ, ਸਂ ਸ, ਗਮ ਪਨ.

੧. ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਹਰਿ ਜਸੁ ਰੇ ਮਨਾ ਗਾਇ ਲੈ ਜੋ ਸੰਗੀ ਹੈ ਤੇਰੋ ॥
ਅਉਸਰੁ ਬੀਤਿਓ ਜਾਤੁ ਹੈ ਕਹਿਓ ਮਾਨ ਲੈ ਮੇਰੋ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਸੰਪਤ ਰਥ ਧਨ ਰਾਜ ਸਿਉ ਅਤਿ ਨੇਹੁ ਲਗਾਇਓ ॥
ਕਾਲ ਫਾਸ ਜਬ ਗਲਿ ਪਰੀ ਸਭ ਭਇਓ ਪਰਾਇਓ ॥੧॥
ਜਾਨਿ ਬੂਝ ਕੈ ਬਾਵਰੇ ਤੈ ਕਾਜੁ ਬਿਗਾਰਿਓ ॥
ਪਾਪ ਕਰਤ ਸੁਕਚਿਓ ਨਹੀ ਨਹ ਗਰਬ ਨਿਵਾਰਿਓ ॥੨॥
ਜਿਹ ਬਿਧਿ ਗੁਰ ਉਪਦੇਸਿਆ ਸੋ ਸੁਨੁ ਰੇ ਭਾਈ ॥
ਨਾਨਕ ਕਹਤ ਪੁਕਾਰਿ ਕੈ ਗਹੁ ਪ੍ਰਭ ਸਰਨਾਈ ॥੩॥

(ਤਿਲੰਗ ਮਹਲਾ ੯, ਪੰਨਾ ੭੨੭)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
ਪ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਪ	ਨੁ	ਪ	ਪ	ਮ ਗ	—	ਮ	ਮ	ਗ	—	ਸ	—
ਹ	ਰਿ	ਜ	ਸ	ਰੇ	ऽ	ਮ	ਨਾ	ਗਾ	ऽ	ऽ	ਇ	ਲੈ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ਼	—	ਸ	—	ਸ	ਮ	ਗ	—	ਗ	ਮ	ਪ	ਨ	ਪਨ	ਸਂਰਂ	ਸਂਨੁ	ਪਮ
ਜੋ	ऽ	ਸੰ	ऽ	ਗੀ	ऽ	ਹੈ	ऽ	ਤੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ਰੋऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ

ਅੰਤਰਾ

ਗ ਮ	—	ਗ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਪ	ਨ	ਸਂ	—	—	ਸਂ	ਪਨ	ਸਂਰਂ	ਸਂ	—
ਅਉ	ऽ	ਸ	ਰ	ਬੀ	ऽ	ਤਿਓ	ऽ	ਜਾ	ऽ	ऽ	ਤ	ਹੈऽ	ऽऽ	ऽ	ऽ
ਗਂ	ਗਂ	—	ਮਂ	ਗਂ	ਗਂ	ਸਂ	—	ਸਂਰਂ	ਸਂਨੁ	ਪਨੁ	ਪਮ	ਗਮ	ਪਨ	ਸਂਰਂ	ਸਂ
ਕ	ਹਿਓ	ऽ	ਮਾ	ऽ	ਨ	ਲੈ	ऽ	ਮੇऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ਰੋऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੨. ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਸਾਧੋ ਗੋਬਿੰਦ ਕੇ ਗੁਨ ਗਾਵਉ ॥
ਮਾਨਸ ਜਨਮੁ ਅਮੋਲਕੁ ਪਾਇਓ ਬਿਰਥਾ ਕਾਹਿ ਗਵਾਵਉ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਪਤਤਿ ਪੁਨੀਤ ਦੀਨ ਬੰਧ ਹਰਿ ਸਰਨਿ ਤਾਹਿ ਤੁਮ ਆਵਉ ॥
ਗਜ ਕੋ ਤ੍ਰਾਸ ਮਿਟਿਓ ਜਿਹ ਸਿਮਰਤ ਤੁਮ ਕਾਹੇ ਬਿਸਰਾਵਉ ॥
ਤਜਿ ਅਭਿਮਾਨ ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਫੁਨਿ ਭਜਨ ਰਾਮ ਚਿਤੁ ਲਾਵਉ ॥
ਨਾਨਕ ਕਹਤ ਮੁਕਤਿ ਪੰਥ ਇਹੁ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਇ ਤੁਮ ਪਾਵਉ ॥੨॥

(ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੯, ਪੰਨਾ ੨੧੯)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
ਨ					ਪ										
ਸਂ	—	ਪ	ਨ̱	ਪ	ਗ	—	ਮ	ਗ	—	ਗ	ਸ	ਗ	ਮ	ਪ	—
ਸਾ	ऽ	ਧੋ	ਗੋ	ऽ	ਬਿੰ	ऽ	ਦ	ਕੇ	ऽ	ਗੁ	ਨ	ਗਾ	ऽ	ਵਉ	ऽ
										ਸਂ		ਨ̱			
ਗ	ਮ	ਪ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਪ	ਨ	ਰਂ	ਸਂ	ਪ	ਨ̱	ਪ	—
ਮਾ	ऽ	ਨ	ਸ	ਜ	ਨ	ਮ	ਅ	ਮੋ	ऽ	ਲ	ਕ	ਪਾ	ऽ	ਇਓ	ऽ
												ਨ̱			
ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਗਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	—	ਸਂ	—	ਪ	ਨ̱	ਪ	—
ਬਿ	ਰ	ਥਾ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ਹੇ	ਗ	ਵਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਵਉ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

								ਨ							
ਗ	ਮ	ਪ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	(ਸਂ)	ਨ̱	ਪ
ਪ	ਤ	ਤਿ	ਪੂ	ਨੀ	ऽ	ਤ	ऽ	ਦੀ	ऽ	ਨ	ਬੰ	ऽ	ਧ	ਹ	ਰਿ
												ਨ̱			
ਸ	ਸ	ਗ	ਮ	ਪ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਗਂ	—	ਸਂ	—	ਪ	ਨ̱	ਪ	—
ਸ	ਰ	ਨ	ਤਾ	ਹਿ	ऽ	ਤੁ	ਮ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ਵਉ	ऽ	ऽ	ऽ

— ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੩. ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਤੇ ਭਗਤਿ ਕਮਾਈ ॥ ਤਬ ਇਹ ਮਾਨਸ ਦੇਹੀ ਪਾਈ ॥
ਇਸ ਦੇਹੀ ਕਉ ਸਿਮਰਹਿ ਦੇਵ ॥ ਸੋ ਦੇਹੀ ਭਜੁ ਹਰਿ ਕੀ ਸੇਵ ॥੧॥
ਭਜਹੁ ਗੋਬਿੰਦ ਭੂਲਿ ਮਤ ਜਾਹੁ ॥ ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਕਾ ਏਹੀ ਲਾਹੁ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਜਬ ਲਗੁ ਜਰਾ ਰੋਗੁ ਨਹੀ ਆਇਆ ॥ ਜਬ ਲਗਿ ਕਾਲਿ ਗ੍ਰਸੀ ਨਹੀ ਕਾਇਆ ॥
ਜਬ ਲਗੁ ਬਿਕਲ ਭਈ ਨਹੀ ਬਾਨੀ ॥ ਭਜਿ ਲੇਹਿ ਰੇ ਮਨ ਸਾਰਿਗ ਪਾਨੀ॥੨॥
ਅਬ ਨ ਭਜਸਿ ਭਜਸਿ ਕਬ ਭਾਈ ॥ ਆਵੈ ਅੰਤੁ ਨ ਭਜਿਆ ਜਾਈ ॥
ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰਹਿ ਸੋਈ ਅਬ ਸਾਰ ॥ ਫਿਰਿ ਪਛਤਾਹੁ ਨ ਪਾਵਹੁ ਪਾਰ ॥੩॥
ਸੋ ਸੇਵਕੁ ਜੋ ਲਾਇਆ ਸੇਵ ॥ ਤਿਨ ਹੀ ਪਾਏ ਨਿਰੰਜਨ ਦੇਵ ॥
ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਤਾ ਕੇ ਖੁਲ੍ਹ੍ਹੇ ਕਪਾਟ ॥ ਬਹੁਰਿ ਨ ਆਵੈ ਜੋਨੀ ਬਾਟ ॥੪॥
ਏਹੀ ਤੇਰਾ ਅਉਸਰੁ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਾਰ ॥ ਘਟਿ ਭੀਤਰਿ ਤੂ ਦੇਖੁ ਬਿਚਾਰਿ ॥
ਕਹਤ ਕਬੀਰੁ ਜੀਤਿ ਕੈ ਹਾਰਿ ॥ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਕਹਿਓ ਪੁਕਾਰਿ ਪੁਕਾਰਿ ॥੫॥

(ਭੈਰਉ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀਉ, ਪੰਨਾ ੧੧੫੯)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
ਪ						ਪ		ਗ							
ਗ	ਮ	ਪ	ਨ	ਸਂ	(ਸਂ)	ਨ਼	ਪ	ਮ	(ਮ)	ਗ	ਸ	ਗ	ਮ	ਪ	—
ਭ	ਜਹੁ	ऽ	ਗੁ	ਬਿੰ	ऽ	ਦ	ऽ	ਭੂ	ਲ	ਮ	ਤ	ਜਾ	ऽ	ਹੁ	ऽ
						ਨ		ਪ				ਗ			
ਨ਼	—	ਨ਼	ਪ	ਪਨ਼	ਸਂਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ਼	—	ਪ	—	ਮ	—	ਗ	—
ਮਾ	ऽ	ਨ	ਸ	ਜऽ	ਨऽ	ਮ	ਕਾ	ਏ	ऽ	ਹੀ	ऽ	ਲਾ	ऽ	ਹੁ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

	ਮ			ਨ਼											
	ਗ	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
	ਗੁ	ਰ	ਸੇ	ਵਾ	ऽ	ਤੇ	ऽ	ਭ	ਗ	ਤ	ਕ	ਮਾ	ऽ	ਈ	ऽ
—	ਪ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਨਸਂ	ਰਂਸਂ	ਨ਼	—	ਪ	—
ऽ	ਤ	ਬ	ਏਹ	ਮਾ	ऽ	ਨ	ਸ	ਦੇ	ऽ	ਹੀऽ	ऽऽ	ਪਾ	ऽ	ਈ	ऽ
	ਪ			ਨ਼											
—	ਗ	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਨ	—	ਸਂ	—
ऽ	ਇ	ਸ	ਦੇ	ਹੀ	ऽ	ਕਉ	ऽ	ਸਿ	ਮ	ਰਹਿ	ऽ	ਦੇ	ऽ	ਵ	ऽ
						ਨ		ਪ				ਗ			
—	ਨ਼	—	ਪ	ਪਨ਼	ਸਂਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ਼	ਨ਼	ਪ	—	ਮ	—	ਗ	—
ऽ	ਸੋ	ऽ	ਦੇ	ਹੀऽ	ऽऽ	ਭ	ਜ	ਹ	ਰਿ	ਕੀ	ऽ	ਸੇ	ऽ	ਵ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੪. ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ, ਤ੍ਰਿਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਜਾਗ ਲੇਹੁ ਰੇ ਮਨਾ ਜਾਗ ਲੇਹੁ ॥ ਕਹਾ ਗਾਫਲ ਸੋਇਆ ॥
ਜੋ ਤਨ ਉਪਜਿਆ ਸੰਗ ਹੀ ਸੋ ਭੀ ਸੰਗ ਨ ਹੋਇਆ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਸੁਤ ਬੰਧ ਜਨ ਹਿਤੁ ਜਾ ਸਿਉ ਕੀਨਾ ॥
ਜੀਉ ਛੂਟਿਓ ਜਬ ਦੇਹ ਤੇ ਡਾਰਿ ਅਗਨਿ ਮੈ ਦੀਨਾ ॥ ੧ ॥
ਜੀਵਤ ਲਉ ਬਿਉਹਾਰੁ ਹੈ ਜਗ ਕਉ ਤੁਮ ਜਾਨਉ ॥
ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਗੁਨ ਗਾਇ ਲੈ ਸਭ ਸੁਫਨ ਸਮਾਨਉ ॥ ੨ ॥

(ਤਿਲੰਗ ਮਹਲਾ ੯, ਪੰਨਾ ੭੨੬)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
ਗਮ	ਪਨੁ	ਪਮ	ਪਨ	ਸਂ	ਨੁਪ	ਗ	ਮ	ਗ	—	ਗਮ	ਪਮ	ਗ	ਗ	ਗਸ	ਸ
ਜਾਠ	ਗਠ	ਲੇਹੁ	ਰੇਠ	ਠ	ਮਨ	ਜਾ	ਗ	ਲੇਹੁ	ਠ	ਕਹਾ	ਗਾਠ	ਫ	ਲ	ਸੋਠ	ਇਆ
ਸ	—	ਗ	—	ਮ	ਗਮ	ਪ	—	ਗਮ	ਪਨੁ	–	ਨੁਨੁ	ਪਨੁ	ਸਂਨੁ	ਪ	ਮ
ਜਾ	ਠ	ਗ	ਠ	ਲੇ	ਹੁਠ	ਠ	ਠ	ਰੇਠ	ਠਠ	ਠ	ਮੰਨਾ	ਜਾਠ	ਗਠ	ਲੇ	ਹੁ

ਅੰਤਰਾ

ਗ	ਮ	ਪ	ਪ	ਨੁ	ਪ	ਨ	—	ਸਂ	—	—	ਸਂ	ਨ	—	ਸਂ	—
ਜੋ	ਠ	ਤ	ਨ	ਉ	ਪ	ਜਿਆ	ਠ	ਸੰ	ਠ	ਠ	ਗ	ਹੀ	ਠ	ਠ	ਠ
ਸਂ	ਗਂ	ਗਂ	ਮਂ	ਗਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂਰਂ	-ਸਂ	ਨਸਂ	-ਨੁ	ਪਨੁ	-ਪ	ਮਪ	-ਮ
ਸੋ	ਠ	ਭੀ	ਠ	ਸੰ	ਠ	ਗ	ਨ	ਹੋਠ	ਠਠ	ਇਆ	ਠਠ	ਠਠ	ਠਠ	ਠਠ	ਠਠ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੫. ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਲਗ-ਭਗ ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਹਲੇ ਯਾਰਾਂ ਹਲੇ ਯਾਰਾਂ ਖੁਸਿ ਖਬਰੀ ॥
ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਂਉ ਹਉ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਂਉ ॥
ਨੀਕੀ ਤੇਰੀ ਬਿਗਾਰੀ ਆਲੇ ਤੇਰਾ ਨਾਉ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਕੁਜਾ ਆਮਦ ਕੁਜਾ ਰਫਤੀ ਕੁਜਾ ਮੇਰਵੀ ॥
ਦ੍ਵਾਰਿਕਾ ਨਗਰੀ ਰਾਸਿ ਬਗੋਈ ॥
ਖੂਬੁ ਤੇਰੀ ਪਗਰੀ ਮੀਠੇ ਤੇਰੇ ਬੋਲ ॥
ਦ੍ਵਾਰਿਕਾ ਨਗਰੀ ਕਾਹੇ ਕੇ ਮਗੋਲ ॥ ੨ ॥
ਚੰਦੀ ਹਜ਼ਾਰ ਆਲਮ ਏਕਲ ਖਾਨਾਂ ॥
ਹਮ ਚਿਨੀ ਪਾਤਿਸਾਹ ਸਾਂਵਲੇ ਬਰਨਾਂ ॥ ੩ ॥
ਅਸਪਤਿ ਗਜਪਤਿ ਨਰਹ ਨਰਿੰਦ ॥
ਨਾਮੇ ਕੇ ਸ੍ਵਾਮੀ ਮੀਰ ਮੁਕੰਦ ॥ ੪ ॥

(ਤਿਲੰਗ, ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੭੨੭)

ਅਸਥਾਈ

×				੨				੦				੩			
											ਗ	ਮ	ਪਨ	ਸਂ	ਨ
											ਮੀ	ਠੇ	ਤੇऽ	ऽ	ਰੇ
ਸਂ	—	—	ਸਂ	ਪ	ਨ਼	ਪ	ਮ	ਗ	—	ਸ	ਸ	ਸ	ਗ	—	ਮ
ਬੋ	ऽ	ऽ	ਲ	ਏ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ਬੋ	ऽ	ਲ,	ਖ਼ੂ	ਬ	ਤੇ	ऽ	ਰੀ
ਪ	ਪ	—	ਗ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	—	ਸ	ਗ	[illegible]			
ਪ	ਗ	ऽ	ऽ	ਰੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ,	ਮੀ	ਠੇ...			

ਅੰਤਰਾ

													ਮ			
													ਗ	—	ਮ	ਮ
													ਹਲੇ	ऽ	ਯਾ	ਰਾਂ
												←	ਬ	ਲ	ਬ	ਲ
ਨ਼																
ਪ	—	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	—	—		ਨ	ਨ	ਨ	ਨ
ਹਲੇ	ऽ	ਯਾ	ਰਾਂ	ਖੁ	ਸ	ਖ	ਬ	ਰੀ	ऽ	ऽ	ऽ	→				
ਜਾਂ	ਉ	ऽ	ਹਉ	ਬ	ਲ	ਬ	ਲ	ਜਾਂ	ऽ	ਉ	ऽ		ਨੀ	ਕੀ	ਤੇ	ਰੀ
ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਨ	ਮਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ਼	—	ਪ						
ਬਿ	ਗਾ	ਰੀ	ऽ	ਆ	ਲੇ	ਤੇ	ਰਾ	ਨਾ	ऽ	ਉ			ਮੀਠੇ ਤੇਰੇ...			

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੬. ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ, ਛੋਟੀ ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਭਉ ਤੇਰਾ ਭਾਂਗ ਖਲੜੀ ਮੇਰਾ ਚੀਤੁ ॥
ਮੈ ਦੇਵਾਨਾ ਭਇਆ ਅਤੀਤੁ ॥
ਕਰ ਕਾਸਾ ਦਰਸਨ ਕੀ ਭੂਖ ॥
ਮੈ ਦਰ ਮਾਗਉ ਨੀਤਾ ਨੀਤ ॥ ੧ ॥
ਤਉ ਦਰਸਨ ਕੀ ਕਰਉ ਸਮਾਇ ॥
ਮੈ ਦਰਿ ਮਾਗਤੁ ਭੀਖਿਆ ਪਾਇ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਕੇਸਰਿ ਕੁਸਮ ਮਿਰਗਮੈ ਹਰਣਾ ਸਰਬ ਸਰੀਰੀ ਚੜ੍ਹਣਾ ॥
ਚੰਦਨ ਭਗਤਾ ਜੋਤਿ ਇਨੇਹੀ ਸਰਬੇ ਪਰਮਲੁ ਕਰਣਾ ॥ ੨ ॥
ਘਿਅ ਪਟ ਭਾਂਡਾ ਕਹੈ ਨ ਕੋਇ ॥
ਐਸਾ ਭਗਤੁ ਵਰਨ ਮਹਿ ਹੋਇ ॥
ਤੇਰੇ ਨਾਮਿ ਨਿਵੇ ਰਹੇ ਲਿਵ ਲਾਇ ॥
ਨਾਨਕ ਤਿਨ ਦਰਿ ਭੀਖਿਆ ਪਾਇ ॥ ੩ ॥

(ਤਿਲੰਗ ਮਹਲਾ ੧, ਪੰਨਾ ੭੨੧)

ਅਸਥਾਈ

×				੨				੦				੩			
						ਮ						ਨ਼		ਮ	
						ਗ	ਮ	ਪ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਪ	ਪ	ਗ	ਮ
						ਤਉ	ਦਰ	ਸ	ਨ	ਕੀ	ऽ	ऽ	ਕ	ਰਉ	ਸ
						ਮ						ਨ਼		ਮ	
ਗ	—	—	—	ਸ	ਸ	ਗ	ਮ	ਪ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਪ	ਪ	ਗ	ਮ
ਮਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ,	ਤਉ	ਦਰ	ਸ	ਨ	ਕੀ	ऽ	ऽ	ਕ	ਰਉ	ऽ
									ਸ						
ਗ	—	—	—	ਸ	—	—	—	ਸ	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਨ	ਨ
ਮਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ	ਮੈ	ਦ	ਰ	ਮਾ	ऽ	ਗ	ਤ
ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਨ਼	ਪ										
ਭਿ	ऽ	ਖਿਆ	ऽ	ਪਾ	ਇ										

ਅੰਤਰਾ

									ਗ						
									ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	ਪ	ਨ	ਨ
									ਭਉ	ਤੇ	ਰਾ	ਭਾਂ	ਗ	ਖ	ਲ
ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	—	ਨ	—	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
ੜੀ	ऽ	ਮੇ	ਰਾ	ਚੀ	ऽ	ਤ	ऽ	ऽ,	ਮੈ	ऽ	ਦੇ	ਵਾ	ऽ	ਨਾ	ऽ

ਨ	ਸਂ	ਰ	ਸਂ	ਨ਼	ਪ									
ਭ	ਇਆ	ऽ	ਅ	ਤੀ	ਤ	ਤਉ ਦਰ...	—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।							

ਨੋਟ :—ਇਸ ਸ਼ਬਦ-ਰੀਤ ਨੂੰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਾਉਂਦੇ ਸਨ ।

੭. ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ, ਛੋਟੀ ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਦਿਲਹੁ ਮੁਹਬਤਿ ਜਿੰਨ੍ ਸੇਈ ਸਚਿਆ ॥
ਜਿਨ੍ ਮਨਿ ਹੋਰੁ ਮੁਖਿ ਹੋਰੁ ਸਿ ਕਾਂਢੇ ਕਚਿਆ ॥ ੧ ॥
ਰਤੇ ਇਸਕ ਖੁਦਾਇ ਰੰਗਿ ਦੀਦਾਰ ਕੇ ॥
ਵਿਸਰਿਆ ਜਿਨ੍ ਨਾਮੁ ਤੇ ਭੁਇ ਭਾਰੁ ਥੀਏ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਆਪਿ ਲੀਏ ਲੜਿ ਲਾਇ ਦਰਿ ਦਰਵੇਸ ਸੇ ॥
ਤਿਨ ਧੰਨੁ ਜਣੇਦੀ ਮਾਉ ਆਏ ਸਫਲੁ ਸੇ ॥ ੨ ॥
ਪਰਵਦਗਾਰ ਅਪਾਰ ਅਗਮ ਬੇਅੰਤ ਤੂ ॥
ਜਿਨਾ ਪਛਾਤਾ ਸਚੁ ਚੁੰਮਾ ਪੈਰੁ ਮੂੰ ॥ ੩ ॥
ਤੇਰੀ ਪਨਹ ਖੁਦਾਇ ਤੂ ਬਖਸੰਦਗੀ ॥
ਸੇਖ ਫਰੀਦੈ ਖੈਰੁ ਦੀਜੈ ਬੰਦਗੀ ॥ ੪ ॥

(ਆਸਾ, ਸੇਖ ਫਰੀਦ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੪੮੮)

ਅਸਥਾਈ

×				੨				੦				੩			
						ਨ਼ ਸ ਰ	— ऽ	ਗ ਤੇ	— ऽ	ਮ ऽ	ਪ ਇ	ਪ ऽਸ	ਪਨ ਕऽ	ਸਂ ऽ	ਨ ਖੁ
ਸਂ ਦਾ	— ऽ	— ऽ	— ऽ	— ऽ	ਸਂ ਇ	ਪ ਨ਼ ਰੰ	-- ऽ	ਨ਼ ਗ	ਪ ऽ	— ऽ	ਗ ਦੀ	ਮ ऽ	ਪ ਦਾ	— ऽ	ਮ ਰ
ਗ ਕੇ	— ऽ	— ऽ	ਸ ऽ	— ऽ	— ऽ,	ਨ ਵਿ	— ऽ	ਨ ਸ	ਨ ਰਿ	— ऽ	ਨ ਆ	— ऽ	ਸਂ ਜਿ	— ऽ	ਨ ਨ
ਸਂ ਨਾ	— ऽ	— ऽ	— ऽ	— ऽ	ਸਂ ਮ	ਪ ਤੇ	ਨ਼ ऽ	ਨ਼ ਭੁ	ਪ ਇ	— ऽ	ਗ ਭਾ	ਮ ऽ	ਪ ਰ	— ऽ	ਮ ਥੀ
ਗ ਏ	— ऽ	— ऽ	ਸ ऽ	— ऽ	— ऽ										

ਅੰਤਰਾ

						ਗ									
						ਮ	—	ਗ	ਮ	—	ਪ	—	ਨ	—	ਨ
						ਦਿ	ऽ	ਲਹੁ	ਮੁ	ऽ	ਹ	ऽ	ਬ	ऽ	ਤ
ਸਂ	ਸਂ	—	—	—	—	ਪ	—	ਨ	—	—	ਨ	ਸਂ	ਨਸਂ	ਰਂ	ਸਂ
ਜਿ	ਨ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਸੇ	ऽ	ਈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਸऽ	ऽ	ਚਿ
ਧ						ਗ									
ਨ਼	—	—	—	ਪ	—	ਮ	ਮ	ਗ	ਮ	—	ਪ	ਪ	ਨ	—	ਨ
ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਜਿ	ਨ	ਮ	ਨ	ऽ	ਹੋ	ਰ	ਮ	ऽ	ਖ
						ਪ									
ਸਂ	—	—	—	—	ਸਂ	ਨ਼	—	—	ਪ	—	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਮ
ਹੋ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਰ	ਸਿ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਕਾਂ	ਢੇ	ਕ	ऽ	ਚਿ
ਗ	—	—	ਸ	—	—										
ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ										

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸ੍ਵਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੮. ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ, ਕਹਿਰਵਾ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਮੀਰਾਂ ਦਾਨਾ ਦਿਲ ਸੋਚ ॥
ਮੁਹਬਤੇ ਮਨਿ ਤਨਿ ਬਸੈ ਸਚੁ ਸਾਹ ਬੰਦੀ ਮੋਚ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਦੀਦ ਨੇ ਦੀਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕਛੁ ਨਹੀ ਇਸ ਕਾ ਮੋਲੁ ॥
ਪਾਕ ਪਰਵਦਗਾਰ ਤੂ ਖੁਦਿ ਖਸਮੁ ਵਡਾ ਅਤੋਲੁ ॥ ੧ ॥
ਦਸਤਗੀਰੀ ਦੇਹਿ ਦਿਲਾਵਰ ਤੂ ਹੀ ਤੂ ਹੀ ਏਕ ॥
ਕਰਤਾਰ ਕੁਦਰਤਿ ਕਰਣ ਖਾਲਕ ਨਾਨਕ ਤੇਰੀ ਟੇਕ ॥ ੨ ॥

(ਤਿਲੰਗ, ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੭੨੪)

ਅਸਥਾਈ

0				×				0				×			
ਪ		ਪ													
ਨ਼	ਪ	ਗ	ਮ	ਗ	—	—	—	ਸ	—	ਗ	ਗ	ਮ	—	—	—
ਦਾ	ਨਾ	ਦਿ	ਲ	ਸੋ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਚ	ਮੀ	ਰਾਂ	ऽ	ऽ	ऽ
										ਪ					
ਗ	ਮ	ਪ	ਨ	ਸਂ	—	—	—	ਨ਼	ਪ	ਗ	ਮ	ਗ	—	—	—
ਦਾ	ਨਾ	ਦਿ	ਲ	ਸੋ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਚ	ਮੀ	ਰਾਂ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

					ਮ			ਨ਼							
					ਗ	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਨ	ਨ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਨ
	ਦਾਨਾ	ਦਿਲ		*	ਮੁ	ਹ	ਬ	ਤੇ	ऽ	ਮ	ਨ	ऽ	ਤ	ਨ	ਬ
					ਗ			ਨ਼							
ਸੰ	—	—	—	—	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਨ	ਨ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਨ
ਸੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਮੁ	ਹ	ਬ	ਤੇ	ऽ	ਮ	ਨ	ऽ	ਤ	ਨ	ਬ
ਸੰ	—	—	—	ਸੰ	ਨ	—	ਨ	ਸੰ	—	ਸੰ	—	ਨ	ਸੰ	—	—
ਸੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ਸਚ	ਸਾ	ऽ	ਹ	ਬੰ	ऽ	ਦੀ	ऽ	ਮੋ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ	ਸੰ	ਰੰ	ਸ	ਨ਼	ਪ	—	—								
ऽ	ऽ	ਚ	ਮੀ	ਰਾਂ	ऽ	ऽ	ऽ	ਦਾਨਾ...ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।							

(ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੯. ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ, ਦਾਦਰਾ (ਮੱਧ ਲਯ)

ਮੈ ਅੰਧੁਲੇ ਕੀ ਟੇਕ ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਖੁੰਦਕਾਰਾ ॥
ਮੈ ਗਰੀਬ ਮੈ ਮਸਕੀਨ ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਹੈ ਆਧਾਰਾ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਕਰੀਮਾਂ ਰਹੀਮਾਂ ਅਲਾਹ ਤੂ ਗਨੀ ॥
ਹਾਜਰਾ ਹਜੂਰਿ ਦਰਿ ਪੇਸਿ ਤੂ ਮਨੀ ॥ ੧ ॥
ਦਰੀਆਉ ਤੂ ਦਿਹੰਦ ਤੂ ਬਿਸੀਅਰ ਤੂ ਧਨੀ ॥
ਦੇਹਿ ਲੇਹਿ ਏਕੁ ਤੂੰ ਦਿਗਰ ਕੋ ਨਹੀ ॥ ੨ ॥
ਤੂੰ ਦਾਨਾਂ ਤੂੰ ਬੀਨਾ ਮੈ ਬੀਚਾਰੁ ਕਿਆ ਕਰੀ ॥
ਨਾਮੇ ਕੇ ਸੁਆਮੀ ਬਖਸੰਦ ਤੂੰ ਹਰੀ ॥ ੩ ॥

(ਤਿਲੰਗ,ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੭੨੭)

ਅਸਥਾਈ

+			੦			+			੦		
											ਨ਼
											ਸ
											ਮੈ
							ਰ				
ਗ	—	ਗ	ਗ	—	ਮ	ਗਮ	ਗ	-ਗ	ਮ	ਪ	—
ਅੰ	ऽ	ਧੁ	ਲੇ	ऽ	ਕੀ	ਟੇऽ	ऽ	ऽਕ	ਤ	ਰਾ	ऽ
ਪ			ਪ								
ਸੰ	—	-ਸੰ	ਨ਼	ਪ	ਪ	ਗਮ	ਪ	ਮ	ਗ	—	ਰਸ
ਨਾ	ऽ	ऽਮ	ਖੁੰ	ऽ	ਦ	ਕਾऽ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ,	ਮੈऽ

ਅੰਤਰਾ

											ਸਸ ਮੈਂਗ
ਗ ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—
ਰੀ	ऽ	ਬ	ਮੈ	ਮ	ਸ	ਕੀ	ऽ	ਨ	ਤੇ	ਰਾ	ऽ
ਪ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	-ਰਂ	ਨ	ਸਂ	—	ਪਨ਼	ਪਮ	ਗਸ
ਨਾ	ऽ	ਮ	ਹੈ	ऽ	ऽਅ	ਧਾ	ਰਾ	ऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽਮੈ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੦. ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ, ਤਾਲ ਰੂਪਕ (ਮੱਧਮ ਲਯ)

ਯਕ ਅਰਜ ਗੁਫਤਮ ਪੇਸਿ ਤੋ ਦਰ ਗੋਸ ਕੁਨ ਕਰਤਾਰ ॥
ਹਕਾ ਕਬੀਰ ਕਰੀਮ ਤੂ ਬੇਐਬ ਪਰਵਦਗਾਰ ॥ ੧ ॥
ਦੁਨੀਆ ਮੁਕਾਮੇ ਫਾਨੀ ਤਹਕੀਕ ਦਿਲ ਦਾਨੀ ॥
ਮਮ ਸਰ ਮੂਇ ਅਜਰਾਈਲ ਗਿਰਫਤਹ ਦਿਲ ਹੇਚਿ ਨ ਦਾਨੀ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਜ਼ਨ ਪਿਸਰ ਪਦਰ ਬਿਰਾਦਰਾਂ ਕਸਨੇਸ ਦਸਤੰਗੀਰ ॥
ਆਖਿਰ ਬਿਅਫਤਮ ਕਸ ਨ ਦਾਰਦ ਚੂੰ ਸਵਦ ਤਕਬੀਰ ॥ ੨ ॥
ਸਬ ਰੋਜ ਗਸਤਮ ਦਰ ਹਵਾ ਕਰਦੇਮ ਬਦੀ ਖਿਆਲ ॥
ਗਾਹੇ ਨ ਨੇਕੀ ਕਾਰ ਕਰਦਮ ਮਮ ਈਂ ਚਿਨੀ ਅਹਵਾਲ ॥ ੩ ॥
ਬਦ ਬਖਤ ਹਮਚੁ ਬਖੀਲ ਗਾਫਿਲ ਬੇਨਜਰ ਬੇਬਾਕ ॥
ਨਾਨਕ ਬੁਗੋਯਦ ਜਨੁ ਤੁਰਾ ਤੇਰੇ ਚਾਕਰਾਂ ਪਾਖਾਕ ॥ ੪ ॥

(ਤਿਲੰਗ, ਮਹਲਾ ੧, ਪੰਨਾ ੭੨੧)

ਅਸਥਾਈ

⊕			੧	੨		⊕			੧		੨	
												ਨ਼ ਸਸ ਦੁਨੀ
ਗ	—	-ਮ	ਗਮਪਨ ਸਂ	ਪ ਨ਼	ਪ	ਗ ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	—	ਰ ਸ	ਰਸ
ਆ	ऽ	ऽਮੁ	ਕਾऽऽऽ ऽ	ਮੇ	ऽ	ਫਾ	ऽ	ऽ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ਦੁਨੀ
ਗ	—	-ਮ	ਗਮਪਨ ਸਂ	ਪ ਨ਼	ਪ	ਗ ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	—	—	ਗ
ਆ	ऽ	ऽਮੁ	ਕਾऽऽऽ ऽ	ਮੇ	ऽ	ਫਾ	ऽ	ऽ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ਤਹ

							ਨ						ਰ
ਨ	—	ਨ	ਸਂ	—	ਪਨ	ਸਰਂ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਪ	ਮ	ਗ	ਸ
ਕੀ	ऽ	ਕ	ਦਿਲ	ऽ	ਦਾऽ	ऽऽ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਦੁਨੀ

ਅੰਤਰਾ

ਗ			ਪ										
ਮ	ਗ	ਮ	ਨੁਪ	—ਪ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ
ਯਕ	ਅਰ	ਜ	ਗੁऽ	ऽਫ	ਤ	ਮ	ਪੇ	ऽ	ਸऽ	ਤੋ	ऽ	ਦ	ਰ
										ਪ			
ਪ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	(ਸਂ)	ਨੁ	—	ਪ	—
ਗੋ	ऽ	ਸ	ਕੁਨ	ऽ	ਕ	ਰ	ਤਾ	ऽ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ	ऽ
ਸਂ			ਰਂ						ਰਂ	ਪ			
ਗਂ	ਗਂ	ਮਂ	ਗਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	—	ਪ	ਪ
ਹ	ਕਾ	ਕ	ਬੀ	ऽ	ऽ	ਰ	ਕ	ਰੀ	ਮ	ਤੂ	ऽ	ऽ	ਬੇ
					ਪ		ਗ					ਰ	
ਨ	—	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	—	ਸ	ਨੁਸ
ਐ	ऽ	ਬ	ਪ	ਰ	ਵ	ਦ	ਗਾ	ऽ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ	ਦੁਨੀ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੧. ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ, ਸੂਲਫ਼ਾਕ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਕਰਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਮੁਸਤਾਕੁ ॥
ਦੀਨ ਦੁਨੀਆਂ ਏਕ ਤੂ ਹੀ ਸਭ ਖਲਕ ਹੀ ਤੇ ਪਾਕੁ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਖਿਨ ਮਹਿ ਥਾਪਿ ਉਥਾਪਦਾ ਆਚਰਜ ਤੇਰੇ ਰੂਪ ॥
ਕਉਣੁ ਜਾਣੈ ਚਲਤ ਤੇਰੇ ਅੰਧਿਆਰੇ ਮਹਿ ਦੀਪ ॥ ੧ ॥
ਖੁਦਿ ਖਸਮ ਖਲਕ ਜਹਾਨ ਅਲਹ ਮਿਹਰਵਾਨ ਖੁਦਾਇ ॥
ਦਿਨਸੁ ਰੈਣਿ ਜਿ ਤੁਧੁ ਆਰਾਧੇ ਸੋ ਕਿਉ ਦੋਜਕਿ ਜਾਇ ॥ ੨ ॥
ਅਜਰਾਈਲੁ ਯਾਰੁ ਬੰਦੇ ਜਿਸੁ ਤੇਰਾ ਆਧਾਰੁ ॥
ਗੁਨਹ ਉਸ ਕੇ ਸਗਲ ਆਫੂ ਤੇਰੇ ਜਨ ਦੇਖਹਿ ਦੀਦਾਰੁ ॥ ੩ ॥
ਦੁਨੀਆ ਚੀਜ ਫਿਲਹਾਲ ਸਗਲੇ ਸਚੁ ਸੁਖੁ ਤੇਰਾ ਨਾਉ ॥
ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਨਾਨਕ ਬੂਝਿਆ ਸਦਾ ਏਕਸੁ ਗਾਉ ॥

(ਤਿਲੰਗ, ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੭੨੪)

ਅਸਥਾਈ

×		0		੨		੩		0	
				ਗ	ਮ	ਪ	ਨ	ਸਂ	—
				ਕ	ਰ	ਤੇ	S	S	S
				ਪ					
(ਸਂ)	ਸਂ	—	ਸਂ	ਨ̣	—	ਪ	—	—	ਪ
ਕੁ	ਦ	S	ਰ	ਤੀ	S	S	S	S	ਮੁਸ
ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਗ	ਮ	ਪ	ਨ	ਸਂ	—
ਤਾ	S	S	ਕ੍ਹ	ਕ	ਰ	ਤੇ	S	S	S
				ਪ					
(ਸਂ)	ਸਂ	—	ਸਂ	ਨ̣	—	ਪ	—	—	ਪ
ਕੁ	ਦ	S	ਰ	ਤੀ	S	S	S	S	ਮੁਸ
ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	—	—	—	—	—	ਗ
ਤਾ	S	S	S	S	S	S	S	S	ਕ
ਸ	—	ਗ	ਗ	ਗ	ਮ	ਪ	—	—	—
ਦੀ	S	S	ਨ	ਦੁ	ਨੀ	ਆ	S	S	S
ਪ									
ਨ̣	ਪ	—	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਪ	ਪ
ਏ	S	S	ਕ	ਤੂ	S	ਹੀ	S	ਸ	ਭ
ਨ	ਨ	—	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	—	—
ਖ	ਲ	S	ਕ	ਹੀ	S	ਤੇ	S	S	S
ਪ									
ਨ̣	ਪ	—	ਮ						
ਪਾ	S	S	ਕ	ਕਰਤੇ	—				

ਅੰਤਰਾ

ਸ	ਸ	ਗ	—	ਗ	ਮ	ਪ	—	—	ਪ
ਖਿ	ਨ	ਮਹਿ	S	ਥਾ	S	ਪ	S	S	ਉ
ਪ									
ਨ̣	ਪ	—	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	—	—	—
ਥਾ	S	S	ਪ	ਦਾ	S	S	S	S	S

ਨ	ਨ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	—	—
ਅ	ਚ	ਰ	ਜ	ਤੇ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ऽ
ਪ	ਨ	ਸਂ	ਰਂਸਂ	ਨ਼	—	ਪ	—	—	—
ਰੂ	ऽ	ऽ	ऽऽ	ਪ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮ									
ਗ	ਮ	ਪ	ਪ	ਨ	—	ਸਂ	—	—	—
ਕਉ	ऽ	ऽ	ਣ	ਜਾ	ऽ	ਣੈ	ऽ	ऽ	ऽ
				ਰਂ					
ਗਂ	ਗਂ	—	ਮਂ	ਗਂ	—	ਸਂ	—	—	—
ਚ	ਲ	ऽ	ਤ	ਤੇ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ									
ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਨਨ਼	ਰਂਸਂ	ਨ਼	ਪ	—	—
ਅਂ	ऽ	ਧਿਆ	ऽ	ਰੇऽ	ऽऽ	ਮਹਿ	ऽ	ऽ	ऽ
ਪ									
ਨ਼	ਪ	—	ਮ						
ਦੀ	ऽ	ऽ	ਪ	ਕਰਤੇ					

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੨. ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ, ਸੂਲਫਾਕ (ਦਰੁਤ ਲਯ)

ਤੁਧੁ ਬਿਨੁ ਦੂਜਾ ਨਾਹੀ ਕੋਇ ॥ ਤੂ ਕਰਤਾਰੁ ਕਰਹਿ ਸੋ ਹੋਇ ॥
ਤੇਰਾ ਜੋਰੁ ਤੇਰੀ ਮਨਿ ਟੇਕ ॥ ਸਦਾ ਸਦਾ ਜਪਿ ਨਾਨਕ ਏਕ ॥ ੧ ॥
ਸਭ ਊਪਰਿ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਦਾਤਾਰੁ ॥ ਤੇਰੀ ਟੇਕ ਤੇਰਾ ਆਧਾਰੁ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਹੈ, ਤੂ ਹੈ ਤੂ ਹੋਵਨਹਾਰ ॥ ਅਗਮ ਅਗਾਧਿ ਊਚ ਅਪਾਰ ॥
ਜੋ ਤੁਧ ਸੇਵਹਿ ਤਿਨ ਭਉ ਦੁਖੁ ਨਾਹਿ ॥ ਗੁਰਪਰਸਾਦਿ ਨਾਨਕ ਗੁਣ ਗਾਹਿ ॥੨॥
ਜੋ ਦੀਸੈ ਸੋ ਤੇਰਾ ਰੂਪੁ ॥ ਗੁਣ ਨਿਧਾਨ ਗੋਵਿੰਦ ਅਨੂਪ ॥
ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਜਨ ਸੋਇ ॥ ਨਾਨਕ ਕਰਮਿ ਪਰਾਪਤਿ ਹੋਇ ॥੩॥
ਜਿਨਿ ਜਪਿਆ ਤਿਸੁ ਕਉ ਬਲਿਹਾਰ ॥ ਤਿਸ ਕੈ ਸੰਗਿ ਤਰੈ ਸੰਸਾਰ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭ ਲੋਚਾ ਪੂਰਿ ॥ ਸੰਤ ਜਨਾ ਕੀ ਬਾਛਉ ਧੂਰਿ ॥੪॥
(ਤਿਲੰਗ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੭੨੩)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੩		੦	
ਨ									
ਸ	—	ਗ	—	ਗ	ਮ	ਪ	—	—	ਪ
ਤੇ	ऽ	ਰੀ	ऽ	ਟੇ	ऽ	ਕ	ऽ	ऽ	ਤੇ
ਨ				ਗ					
ਸੰ	—	ਨੁ	ਪ	ਮ	—	ਗ	—	—	—
ਰਾ	ऽ	ਆ	ऽ	ਧਾ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ	ऽ
ਗ									
ਮ	ਮ	ਪ	—	ਨ	ਨ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ
ਸ	ਭ	ਊ	ऽ	ਪ	ਰ	ऽ	ऽ	ਪਾ	ਰ
ਨ	ਨ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰਰੰ	ਸੰਨੁ	ਪਨੁ	ਧਮ	ਗਰ	ਸ
ਬ੍ਰ	ਹ	ਮ	ਦਾ	ਤਾऽ	ऽऽ	ਰऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਗ									
ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਨ	—	ਸੰ	—	—	—
ਤੁ	ਧ	ਬਿ	ਨ	ਦੂ	ऽ	ਜਾ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ									
ਸੰ	—	ਸੰ	—	ਸੰਨ	ਰੰਸੰ	ਨੁ	—	ਪ	—
ਨਾ	ऽ	ਹੀ	ऽ	ਕੋऽ	ऽऽ	ਇ	ऽ	ऽ	ऽ
ਗੰ	—	ਗੰ	ਮੰ	ਗੰ	—	ਸੰ	—	—	ਸੰ
ਡੂ	ऽ	ਕ	ਰ	ਤਾ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ	ਕ
ਨ	—	ਸੰ	—	ਸੰਰੰ	ਸੰਨੁ	ਪਨੁ	ਧਮ	ਗਰ	ਸ
ਰਹਿ	ऽ	ਸੋ	ऽ	ਹੋऽ	ऽऽ	ਇऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽ

ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ)

੧੩. ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ, ਝਪਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਜੈਸੇ ਏਕ ਆਗ ਤੇ ਕਨੂਕਾ ਕੋਟ ਆਗ ਉਠੇ,
ਨਿਆਰੇ ਨਿਆਰੇ ਹੁਇ ਕੈ ਫੇਰ ਆਗ ਮੈ ਮਿਲਾਹਿੰਗੇ ॥
ਜੈਸੇ ਏਕ ਧੂਰ ਤੇ ਅਨੇਕ ਧੂਰ ਪੂਰਤ ਹੈਂ,
ਧੂਰਿ ਕੇ ਕਨੂਕਾ ਫੇਰਿ ਧੂਰਿ ਹੀ ਸਮਾਹਿੰਗੇ ॥
ਜੈਸੇ ਏਕ ਨਦ ਤੇ ਤਰੰਗ ਕੋਟ ਉਪਜਤ ਹੈ,
ਪਾਨ ਕੇ ਤਰੰਗ ਸਬੈ ਪਾਨ ਹੀ ਕਹਾਹਿੰਗੇ ॥
ਤੈਸੇ ਬਿਸ੍ਵ ਰੂਪ ਤੇ ਅਭੂਤ ਭੂਤ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇ,
ਤਾਹੀ ਤੇ ਉਪਜ ਸਬੈ ਤਾਹੀ ਮੈ ਸਮਾਹਿੰਗੇ ॥੧੭॥੮੭॥ (ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ ਪਾ: ੧੦)

ਅਸਥਾਈ

×		੨			੦		੩		
ਸ	ਸ	ਗ	—	ਮ	ਪ	ਪ	ਨੁ	ਮ	ਪ
ਤਾ	ਹੀ	ਤੇ	਽	ਉ	ਪ	ਜ	ਸ	਽	ਭ
[ਨ] ਸੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਪ	ਨੁ	[ਪ] ਮ	ਮ	ਗ	—	—
ਤਾ	ਹੀ	ਮੈ	਽	ਸ	ਮਾ	ਹਿੰ	ਗੇ	਽	਽
ਨ	ਨ	ਸੰ	—	ਗੰ	[ਰੰ] ਸੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਮ	ਪ
ਤਾ	ਹੀ	ਮੈ	਽	ਸ	ਮਾ	ਹਿੰ	ਗੇ	ਸ	ਭ
[ਨ] ਸੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਪ	ਨੁ	[ਪ] ਮ	ਮ	ਗ	—	—
ਤਾ	ਹੀ	ਮੈ	਽	ਸ	ਮਾ	ਹਿੰ	ਗੇ	਽	਽

ਅੰਤਰਾ

ਗ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਪ	ਨ	ਨ	ਸੰ	—	ਸੰ
ਜੈ	ਸੇ	ਏ	਽	ਕ	ਆ	ਗ	ਤੇ	਽	ਕ
ਪ	ਨ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਪ	ਨੁ	ਪ	ਮ	ਗ
ਨੂ	ਕਾ	ਕੋ	਽	ਟ	ਆ	ਗ	ਉ	਽	ਠੇ
ਨ	ਨ	ਸੰ	—	ਗੰ	[ਰੰ] ਨ	ਸੰ	ਨੁ	ਮ	ਪ
ਨਿਆ	ਰੇ	ਨਿਆ	਽	ਰੇ	ਹੋਇ	ਕੈ	ਫੇ	਽	ਰ
ਨ	ਸੰ	ਨੁ	ਪ	ਪ	ਮ	ਮ	ਗ	—	—
ਆ	ਗ	ਮੈ	਽	ਮਿ	ਲਾ	ਹਿੰ	ਗੇ	਽	਽

ਨੋਟ :—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤਿੰਨੇ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ਅਤੇ ਅਸਥਾਈ ਅੰਤਰੇ ਦੀ ਠਾਅ, ਦੁਗੁਨ, ਤਿਗੁਨ ਆਦਿ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਤਿਹਾਈ ਲਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ।

੧੪. ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ, ਚਾਰਤਾਲ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਗੁਨ ਗੋਬਿੰਦ ਗਾਇਓ ਨਹੀ, ਜਨਮੁ ਅਕਾਰਥ ਕੀਨੁ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਭਜੁ ਮਨਾ ਜਿਹ ਬਿਧਿ ਜਲ ਕਉ ਮੀਨੁ ॥ ੧ ॥

(ਸਲੋਕ ਮ: ੯, ਪੰਨਾ ੧੪੨੬)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
ਨ਼				ਪ		ਪ					
ਸਂ	ਸ	ਗ	ਮਪ	ਗ	ਮ	ਨੁ	ਪ	ਨ	ਸਂ	—	—
ਗੁ	ਨ	ਗੋ	ਬਿੰऽ	ਦ	ਗਾ	ਇਓ	ऽ	ਨ	ਹੀ	ऽ	ऽ
ਪਨੁ	ਨੁ	ਪ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਗਮ	ਪ	ਗਮ	ਗ
ਜਨ	ਮ	ਅ	ਕਾ	ਰ	ਥ	ਕੀ	ऽ	ऽऽ	ਨ	ऽऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਗ											
ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	ਨ	ਨਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—	—
ਕ	ਹੁ	ਨਾ	ਨ	ਕ	ਹਰਿ	ਭ	ਜ	ਮ	ਨਾ	ऽ	ऽ
						ਪ				ਗ	
ਪ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂਰਂ	ਨੁ	ਪ	ਗਮ	ਪ	ਮ	ਗ
ਜਿਹ	ਬਿ	ਧ	ਜ	ਲ	ਕਉ	ਮੀ	ऽ	ऽऽ	ਨ	ऽ	ऽ

ਨੋਟ :—ਧ੍ਰੁਪਦ ਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਲਯ ਨੂੰ ਕਾਯਮ ਰੱਖੋ ਤੇ ਅਸਥਾਈ ਅੰਤਰੇ ਦੀ ਠਾਅ, ਦੁਗੁਨ, ਤਿਗੁਨ ਆਦਿ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਤਿਹਾਈ ਜ਼ਰੂਰ ਲਾਓ ।

੧੫. ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ, ਚਾਰਤਾਲ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਤੁਧੁ ਬਿਨ ਦੂਜਾ ਨਾਹੀ ਕੋਇ ॥
ਤੂ ਕਰਤਾਰ ਕਰਹਿ ਸੋ ਹੋਇ ॥
ਤੇਰਾ ਜੋਰੁ ਤੇਰੀ ਮਨਿ ਟੇਕ ॥
ਸਦਾ ਸਦਾ ਜਪਿ ਨਾਨਕ ਏਕ ॥ ੧ ॥

(ਤਿਲੰਗ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੭੨੩)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
							ਮ	ਗ	ਮ	—	ਪ
							ਤੂ	ਧ	ਕਿ	ऽ	ਨ
ਸੰ	—	ਸੰ ਰੰ	ਸੰ	-ਪ	ਨ਼	ਪ	ਗ	ਮ	ਗ	—	ਰ ਸ
ਦੂ	ऽ	ऽ	ਜਾ	ऽऽ	ਜੀ	ऽ,	ਨਾ	ਹੀ	ਕੋ	ऽ	ਇ
ਸ	—	—	ਗ	—	ਮ	ਪ	—	—	ਨ	—	ਨ
ਤੂ	ऽ	ऽ	ਕ	ऽ	ਰ	ਤਾ	ऽ	ऽ	ਰ	ऽ	ਕ
ਸੰ	—	ਸੰ ਰੰ	ਸੰ	-ਪ	ਨ਼	ਪ					
ਰੇ	ऽ	ਸੋ	ਹੋ	ऽऽ	ਇ	ऽ					

ਅੰਤਰਾ

ਗ	—	ਮ	ਪ	ਨ	—	ਸੰ	—	ਨ	ਸੰ	—	ਸੰ
ਤੇ	ऽ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ਜੇ	ऽ	ऽ	ਰ	ऽ	ਤੇ
ਨ	—	—	ਸੰ	—	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ	-ਪ	ਨ਼	ਪ	ਮ
ਰੀ	ऽ	ऽ	ਮ	ऽ	ਨ	ਟੇ	ऽ	ऽऽ	ਕ	ऽ	ऽ
ਸ	ਸ	-ਸ	ਗ	—	ਮ	ਪ	—	ਪ	ਨ	—	ਨ
ਸ	ਦਾ	ऽਸ	ਦਾ	ऽ-	ऽ	ਜ	ऽ	ਪ	ਨਾ	ऽ	ਨ
ਸੰ	—	ਸੰ ਰੰ	ਸੰ	-ਪ	ਨ਼	ਪ					
ਕ	ऽ	ऽ	ਏ	ऽऽ	ਕ	ऽ-	ਤੁਧ	ਬਿਨ :—			

ਨੋਟ :—ਚਾਰਤਾਲ ਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਜੇ ਸੰਪੂਰਣ ਸ਼ਬਦ ਗਾਉਣਾ ਚਾਹੋ ਤਾਂ ਪਿੱਛੇ ਇਸੇ ਰਾਗ ਵਿਚ ਨੰ: ੧੨ ਤੇ ਇਹੋ ਸ਼ਬਦ 'ਤਾਲ ਸੂਲਫਾਕ' ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ।

(ਤਿਲੰਗ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤਿ)

ਰਾਗ ਹਮੀਰ

ਵਾਦੀ—ਧ	ਠਾਟ – ਕਲਿਆਣ	ਸਮਾਂ—ਰਾਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਰ ।
ਸੰਵਾਦੀ – ਗ	ਜਾਤੀ –ਸੰਪੂਰਣ-ਸੰਪੂਰਣ	ਵਿਸ਼ੇਸ਼ – ਗ ਮ ਧ, ਦੀ ਸੁਰ ਸੰਗਤੀ ।

ਆਰੋਹ— ਸ, ਰ ਸ, ਗ ਮ ਧ, ਨਧ ਸਂ

ਅਵਰੋਹ—ਸਂ, ਨਧ, ਪ, ਮੰਪਧਪ ਗ, ਮ ਰ ਸ

ਨ

ਪਕੜ—ਸ, ਰ ਸ, ਗ ਮ ਧ,

ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਵਾਨ ਹਮੀਰ ਨੂੰ ਕਲਿਆਣ ਠਾਟ ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਦੇ ਹਨ । ਪਰ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ੰਕਰਾ ਭਰਣ ਮੇਲ (ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ) ਦਾ ਰਾਗ ਦੱਸਿਆ ਹੈ । ਜਿਵੇਂ ਕਿ— "ਰਾਗ ਤਰੰਗਣੀ ਤੇ ਹਿਰਦਯ ਪ੍ਰਕਾਸ਼" ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਮੀਰ ਵਿਚ 'ਰੇ ਗਾ ਧਾ ਨੀ' ਤੀਵਰ ਤੇ 'ਮੱਧਮ' ਸ਼ੁੱਧ ਲਕਦਾ ਹੈ । ਭਾਵ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਸਭ ਸੁਰ ਸ਼ੁੱਧ ਲਗਦੇ ਸਨ । ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਸਹਿਜੇ-ਸਹਿਜੇ ਇਸ ਦੇ ਸ੍ਰਰ-ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੁਝ ਪਰਿਵਰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਇਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਸਾਂ ਨੂੰ "ਰਾਗ ਚੰਦਰਿਕਾ, ਕਲਪਦਰੁਮਾਂਕੁਰ ਤੇ ਅਭਿਨਵ ਰਾਗ ਮੰਜਰੀ" ਆਦਿ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਮੀਰ ਵਿਚ 'ਰੇ ਗਾ ਧਾ ਨੀ' ਤੀਵਰ ਤੇ 'ਮੱਧਮ' ਦੋਵੇਂ ਲਗਦੇ ਹਨ । ਸੋ, ਉੱਤੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ 'ਮੱਧਮਾਂ' ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੁਣ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਰਚਲਿਤ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਸੀ ।

ਕਲਿਆਣ ਠਾਟ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀ ਤਿੰਨ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਸਕਦੇ ਹਾਂ । ਪਹਿਲਾ ਵਰਗ ਐਸੇ ਰਾਗਾਂ ਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 'ਮੱਧਮ' ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਵਰਜਿਤ ਹੈ, ਜੇ ਲਗਦਾ ਭੀ ਹੈ ਤਾਂ ਥੋੜਾ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ "ਭੁਪਾਲੀ, ਸ਼ੁੱਧ ਕਲਿਆਣ, ਜੈਤ ਕਲਿਆਣ, ਚੰਦ੍ਰਕਾਂਤ" ਆਦਿ ਇਸੇ ਵਰਗ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ । ਦੂਜੇ ਵਰਗ ਦੇ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਤੀਵਰ 'ਮੱਧਮ' ਹੀ ਲਗਦਾ ਹੈ । ਜਿਵੇਂ— "ਏਮਨ, ਕਲਿਆਣ, ਰਾਜ ਕਲਿਆਣ, ਸ੍ਰੀ ਕਲਿਆਣ, ਹਿੰਡੋਲ" ਆਦਿ । ਤੀਜਾ ਵਰਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਗਾਂ ਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ 'ਮੱਧਮਾਂ' ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ—"ਹਮੀਰ, ਕੇਦਾਰਾ, ਕਾਮੋਦ, ਛਾਇਆਨਟ, ਗੌਂਡ ਸਾਰੰਗ" ਇਤਿਆਦਿ ਰਾਗ ਇਸੇ ਵਰਗ ਵਿਚ ਰਖੇ ਗਏ ਹਨ । ਸੋ, ਹਮੀਰ ਕਲਿਆਣ ਠਾਟ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ । ਇਸ ਦੀ ਜਾਤੀ-ਸੰਪੂਰਣ, ਵਾਦੀ-ਧੈਵਤ, ਸੰਵਾਦੀ-ਗੰਧਾਰ ਅਤੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ-ਰਾਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਰ (ਅੱਠ-ਨੌ ਵਜੇ ਰਾਤ) ਹੈ ।

ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਦੋਵੇਂ 'ਮੱਧਮ' ਲਗਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਤੀਵਰ 'ਮੱਧਮ' ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਬਹੁਤ ਘਟ ਅਤੇ ਉਹ ਭੀ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਹਾਂ, ਸ਼ੁੱਧ ਮੱਧਮ (ਕੋਮਲ) ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਤੀਵਰ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਅਤੇ

ਨ

ਆਰੋਹ-ਅਵਰੋਹ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਜਿਵੇਂ :—"ਸ, ਰ ਸ, ਗ ਮ ਧ, ਨਧ ਸਂ ਨਧ, ਪ, ਮੱਪਧਪ,

ਗ ਮ ਰ, ਗ ਮ ਧ—ਪ, ਗ ਮ ਰ ਸ" ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੇਖੋ, ਕਿ ਇਸ ਟੁਕੜੇ ਵਿਚ ਤੀਵਰ 'ਮੱਧਮ' ਕੇਵਲ ਇਕਵਾਰ 'ਮੱਪਧਪ' ਇੰਜ ਪੰਚਮ ਸੁਰ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਲਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਸ਼ੁੱਧ ਮੱਧਮ ਆਰੋਹ ਤੇ ਅਵਰੋਹ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅੰਤਰੇ ਦਾ ਉਠਾਵ ਅਕਸਰ "ਪ, ਮੱਪਧਪ, ਸੰ, ਜਾਂ ਪ ਪ, ਸੰ, ਸੰ ਨਧ, ਸੰ ਰੰ ਸੰ" ਇੰਜ ਸਿੱਧਾ ਪੰਚਮ ਤੋਂ ਖੜਜ ਤੇ ਜਾਈਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਦੀ ਜਾਤੀ ਭਾਵੇਂ ਸੰਪੂਰਣ ਹੈ, ਪਰ ਤਾਂ ਵੀ "ਸ ਰ ਗ ਮ ਪ, ਜਾਂ ਪ, ਨ ਧ, ਨ ਸੰ" ਇੰਜ ਆਰੋਹ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸਗੋਂ "ਸ, ਰਸ, ਗ ਮ ਧ, ਪ, ਸੰ" ਇੰਜ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਵਰੋਹ ਕਰਨ ਸਮੇਂ "ਸੰ ਨਧ, ਪ, ਮੱਪਧਪ, ਗ ਮ ਰ ਸ" ਇੰਜ 'ਗੰਧਾਰ' ਵਕ੍ਰ ਕਰ ਕੇ ਲਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਨਿਖਾਦ ਸੁਰ ਨੂੰ ਧੈਵਤ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ, ਧੈਵਤ ਨਿਖਾਦ ਆਸਰੇ ਰਹੇਗਾ। ਕਦੇ ਕਦੇ ਕੋਮਲ ਨਿਖਾਦ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ 'ਕਣ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭੀ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਮੀਰ ਆਪਣੇ ਖੜੇ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਕਾਰਣ ਅਤੇ 'ਧੈਵਤ' ਤੇ ਨਿਖਾਦ ਜਾਂ ਖੜਜ ਦਾ ਕਣ ਲਾਉਣ ਨਾਲ ਓਜ ਭਰਪੂਰ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਵਾਨ (ਗਾਇਕ) ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਤੇ ਬੀਰ-ਰਸ ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਦੇ ਹਨ .

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

੧. ਸ—ਰਸ, ਗ ਮ ਧ—ਪ, ਮੱਪ, ਗ ਮਪ ਗਮਰ, ਸ - ਸ (ਸ) ਧ—ਪ ਪ ਸ, ਰਸ—।

੨. ਸ—ਰਸ, ਗਮਰ—ਸ, ਗਮਪ, ਗਮਰ—ਸ—ਗਮਧ—ਪ, ਗਮਰ, ਗਮਪ, ਗਮਰ—ਸ, ਗਮਧ—ਪਧਮੱਪ, ਗਮਪ ਗਮਧ—ਪ, ਗ—ਮਪਗਮਰ—ਸ, ਗਮਰ, ਗਮਧ—ਪ, ਗਮਰ, ਸ।

੩. ਗ—ਮ ਧ—ਪ, ਮੱਪ (ਪ) ਗ -ਮਰ, ਗਮਪਗਮਧ—ਪ, ਗਮ (ਮ) ਰਸਰ—ਸ, ਗਮਧ, ਧ—ਪ, ਮੱਪ, ਮੱਪਧਮੱਪ (ਪ) ਗ -ਮਧ - ਗ - ਮਰ - ਰਗਮ, ਗਮਧ ਪ, ਗਮਰ, ਗਮਧ—ਪਧਮੱਪਗ—ਮ ਧ, ਧ—ਪ, ਮੱਪ, ਮੱਪਧ, ਧਪਮੱਪਗ—ਮਰ—ਰਗਮਧ—ਗਮਰ—ਸ—।

੪. ਗਮਧ—ਨਧਸੰ—ਧਪਮੱਪਸੰ—ਨਧ; ਪ, ਮੱਪਧ, ਮੱਪ ਗਮਧ—ਧ, ਪ—ਮੱਪਧਨਸੰ—ਸੰ ਧ--ਪ, ਮੱਪਧਮੱਪਸੰ—ਰੰਸੰ—ਸੰ ਧ—ਨੂਪ—ਮੱਪ ਧਸੰ—ਨਸੰ—(ਸੰ) ਧ - ਪ, ਗਮਧ—ਧਮੱਪਗਮਧ ਗ—ਮਰ—ਸ—ਸੰ ਧ—ਨਧ—ਪ, (ਪ) ਗਮ ਧ, ਧ, ਸੰ (ਸੰ) ਨਧਸੰ, ਮੱਪਧ ਮੱਪਸੰ—ਸੰਰੰਸੰ ਮੱਪਧਨਸੰਰੰਸੰ—(ਸੰ) ਧਸੰ, ਧ—ਪ, ਮੱਪਧ ਮੱਪਗਮਰ—ਰਗਮਧ—ਨਧ ਸੰ—ਸੰਰੰਸੰ ਧ—ਮੱਪਧ ਪਗ—ਮਰ ਸ—।

ਮੱ ਨ ਨ ਪ ਨ ਪ
੫. ਪ—ਪ ਸਂ —ਧ ਧਸਂ —ਮੱਪਧਮੱਪਸਂ —ਧਨਸਂਰਂ—ਸਂ ਧ, ਪ, ਮੱਪਸਂ—ਸਂਰਂਸਂ—ਸਂਗਂ—ਮਂਰਂ, ਸਂ—

ਨ ਨ ਸਂ ਨ ਨ
ਧਨਸਂਰਂਸਂ ਧ—ਪ, ਮੱਪਧਨਸਂਰਂ —ਸਂ, ਗਂਮਂਰਂ, ਸਂ—ਧ ਧ ਸਂ, ਰਂਸਂ – ਗਂ—ਗਂਮਂਰਂ, ਧ—ਧ, ਧਸਂ—

ਪ ਨ ਨ ਨ ਪ ਪ
ਮੱਪਸਂ—ਸਂਰਂਸਂ, ਗਂਮਂਰਂ—ਸਂਰਂਸਂਧ—ਪ, ਮੱਪਗਮ ਧ—ਧਸਂ—ਧ—ਮੱਪ, ਗ—ਗਮਪਗਮਰ—ਸ,

ਪ ਨ ਨ ਨ
ਸਰਸ, ਗਮਰਸ, ਗਮਪਗਮਰ, ਗਮਧ, ਗਮਰਸ, ਗਮਧ, ਪਸਂ—ਧ—ਮੱਪਗਮਰਸ— ਗਮਪਗਮ ਧ,

ਨ ਮੱ ਨ ਪ
ਸਂ—ਸਂਰਂਸਂ ਧ, ਪ ਮੱਪਧਮੱਪਗਮਰ, ਸ—ਪ ਸਂ—ਸਂਰਂਸਂ—ਗਂਮਂਰਂਸਂ—(ਸਂ) ਧ, ਪ—ਮੱਪਧ
ਮੱਪਗਮਰ, ਸ —।

ਹਮੀਰ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਨੰ: ੧)

ਅਸਥਾਈ

	੦				੩				×				੨			
	ਪ	ਮੱ	ਪ	ਪ	ਗ	ਮ	ਗ	ਮ								
੧.	ਹ	ਮਾ	ਰੈ	ਇਹ	ਕਿ	ਰ	ਪਾ	ऽ	ਮੱਪ	ਧਨ	ਸਂਨ	ਧਪ	ਗਮ	ਧਪ	ਗਮ	ਰਸ
੨.	.	.	.	.	.	.	ਨ਼ਸ	ਗਮ	ਧਨ	ਸਂਰਂ	ਸਂਨ	ਧਪ	ਗਮ	ਧਪ	ਗਮ	ਰਸ
੩.	ਨ਼ਸ	ਗਮ	ਧਨ	ਸਂਰਂ	ਸਂਨ	ਧਪ	ਗਂਮਂ	ਰਂਸਂ	ਰਂਰਂ	ਸਂਨ	ਧਪ	ਮੱਪ	ਗਮ	ਧਪ	ਗਮ	ਰਸ
੪.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	ਗਮ	ਧਪ	ਧਨ	ਸਂਨ
	ਧਨ	ਰਂਸਂ	ਨਧ	ਮੱਪ	ਧਨ	ਸਂਰਂ	ਗਂਮਂ	ਰਂਸ਼	ਧਨ	ਸਂਨ	ਧਪ	ਮੱਪ	ਗਮ	ਧਪ	ਗਮ	ਰਸ
੫.	.	.	.	.	.	.	ਧਨ	ਸਂਰਂ	ਨਸਂ	ਧਪ	ਮੱਪ	ਧਨ	ਸਂਰਂ	ਨਸਂ	ਗਂਮਂ	ਰਂਸਂ
	ਨਸਂ	ਰਂ,	ਧਪ	ਮੱਪ	ਸਂ,	ਧਪ	ਮੱਪ	ਨ,	ਧਪ	ਮੱਪ	ਗਮ	ਧ,	ਗਮ	ਧਪ	ਗਮ	ਰਸ
੬.	.	.	.	.	ਸਰ	ਗਮ	ਰਰ	ਸਸ,	ਸਰ	ਗਮ	ਪੱਪ	ਗਮ	ਰਰ	ਸਸ,	ਸਰ	ਗਮ
	ਧਧ	ਪਪ	ਮੱਪ	ਧਪ	ਗਮ	ਰਸ,	ਸਰ	ਗਮ	ਧਪ	ਨਧ	ਸਂਨ	ਧਪ	ਮੱਪ	ਧਪ	ਗਮ	ਰਸ
੭.	ਧਨ	ਸਂ,ਧ	ਨਸਂ,	ਧਨ	ਸਂਰਂ	ਸਂਨ	ਧਪ	ਮੱਪ	ਗਮ	ਰਸ,	ਨ਼ਸ	ਗਮ	ਧਪ	ਧ,	ਮੱਪ	ਨਧ
	ਨ,	ਧਨ	ਸਂਨ	ਸਂ,	ਧਨ	ਰਂਸ	ਰਂ,	ਗਂਮਂ	ਰਂਸਂ	ਸਂਰਂ	ਨਸਂ	ਧਨ	ਪਧ	ਮੱਪ	ਗਮ	ਰਸ
੮.	ਧਨ	ਸਂਰਂ	ਨਸਂ	ਧਪ	ਮੱਪ	ਗਮ	ਰਸ	ਨ਼ਸ,	ਗਮ	ਧਪ	ਮੱਪ	ਗਮ	ਧਨ	ਸਂਰਂ	ਨਸਂ	ਗਂਮੱ
	ਪਂਗਂ	ਮਂਰਂ	ਸਂਰਂ	ਨਸਂ	ਧਪ	ਮੱਪ	ਗਮ	ਰਸ,	ਨ਼ਸ	ਗਮ	ਪਧ,	ਨ਼ਸ	ਗਮ	ਪਧ,	ਨ਼ਸ	ਗਮ

ਅੰਤਰਾ

	ਪ ਪ ਪ	ਧ — ਮੱ ਪ (ਪ above ਮੱ)		
੧.	* ਬਿਨ ਮਿ ਲ	ਬੇ ઽ ਨਾ ઽ	ਧੰਰੰ ਸੰਨ ਧਪ ਮੱਪ	ਗਮ ਧਪ ਧਨ ਸੰ.
੨.	* . . .	ਧਨ ਸੰਰੰ ਸੰਨ ਧਪ	ਗਮ ਧਪ ਗਮ ਰਸ,	ਗਮ ਧਪ ਧਨ ਸੰ.
੩.	ਧਨ ਸੰਨ ਧਪ ਮੱਪ	ਗਮ ਧਪ ਗਮ ਰਸ	ਗਮ ਧਪ ਸੰ, ਗਮ	ਧਪ ਸੰ, ਗਮ ਧਪ.
੪.	. . . . ਧਪ ਮੱਪ ਗਮ ਰਸ	. . . . ਧ਼ਨ਼ ਸਰ ਸ, ਸਰ	. . . . ਗਮ ਗ, ਗਮ ਪਧ	ਸੰਰੰ ਗੰਮੰ ਰੰਸੰ ਨਣੰ ਪ, ਧਨ ਸੰਰੰ ਸੰ.
੫.	. . . . ਸੰ,ਧ ਨਸੰ, ਧਨ ਸੰਰੰ	. . . . ਸੰਨ ਧਪ ਗਮ ਪ,ਗ	ਧਨ ਸੰਨ ਧਪ, ਧਨ ਮਪ, ਗਮ ਧਪ ਗਮ	ਸੰਰੰ ਸੰਨ ਧਪ, ਧਨ ਰਸ, ਗਮ ਧਪ ਸੰ.
੬.	. . . . ਧਪ, ਨਧ ਨਧ ਪਮੰ,	. . . . ਧਪ ਧਪ ਗਮ ਰਸ,	ਗੰਰੰ ਗੰਰੰ ਸੰਨ, ਰੰਸੰ ਗਮ ਗਗ, ਪਧ ਪਪ,	ਰੰਸੰ ਨਧ, ਸੰਨ ਸੰਨ ਨਸੰ ਨਨ ਸੰਰੰ ਸੰਸੰ.
੭.	. . . . ਸਨ਼ ਰਸ ਗਰ ਮਗ	ਸੰਰੰ ਸੰਸੰ, ਨਸੰ ਨਨ, ਪਮੱ ਧਪ ਨਧ ਸੰਨ	ਧਨ ਧਧ, ਪਧ ਪਪ, ਧਨ ਸੰਰੰ ਸੰ, ਧਨ	ਗਮ ਰਰ, ਸਰ ਸਸ, ਸੰਰੰ ਸੰ, ਧਨ ਸੰਰੰ.
੮.	ਰੰਸੰ ਸੰਨ ਨਧ ਧਪ ઽਸੰ, ਮੰਮੰ ਰੰ,ਮੰ ਮੰਰੰ	ਪਮੱ ਮਗ ਗਰ ਰਸ, ਸੰਸੰ, ਧਧ ਪ,ਧ ਧਪ	ਸਰ ਸਗ ઽਗ, ਮਗ ਮੱਪ, ਮਮ ਰ,ਮ ਮਰ	ਮਧ ઽਧ, ਨਧ ਨਸੰ ਸਸ, ਗਮ ਧਨ ਸੰ.

੧. ਰਾਗ ਹਮੀਰ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਹਮਾਰੈ ਇਹ ਕਿਰਪਾ ਕੀਜੈ ॥
ਅਲਿ ਮਕਰੰਦ ਚਰਨ ਕਮਲ ਸਿਉ ਮਨੁ ਫੇਰਿ ਫੇਰਿ ਰੀਝੈ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਆਨ ਜਲਾ ਸਿਉ ਕਾਜੁ ਨ ਕਛੂਐ ਹਰਿ ਬੂੰਦ ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਕਉ ਦੀਜੈ ॥੧॥
ਬਿਨੁ ਮਿਲਬੇ ਨਾਹੀ ਸੰਤੋਖਾ ਪੇਖਿ ਦਰਸਨੁ ਨਾਨਕ ਜੀਜੈ ॥੨॥

(ਕਲਿਆਣੁ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੩੨੧)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
															ਪ ਧ ਹ
ਪ	ਮੱ	ਪ	ਪ	ਗ	ਮ	ਗ	ਮ	ਸੰ ਧ	—	—	ਨ	ਧਨ	ਸੰ	ਨ	ਧ
ਮਾ	ઽ	ਰੈ	ਇਹ	ਕਿ	ਰ	ਪਾ	ઽ	ਕੀ	ઽ	ઽ	ઽ	ਜੈઽ	ઽ	ઽ	ਹ

								ਸੰ							
ਪ	ਮ॑	ਪ	ਪ	ਗ	ਮ	ਗ	ਮ	ਧ	—	—	—	ਪ	ਮ॑	ਪ	—
ਮਾ	ऽ	ਰੈ	ਇਹ	ਕਿ	ਰ	ਪਾ	ऽ	ਕੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ਜੈ	ऽ	ऽ	ऽ

	ਪ					ਪ		ਪ							
—	ਗ	ਗ	ਰ	ਗਮ	ਪਧ	ਮ॑	ਪ	ਗ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	—
ऽ	ਅਲਿ	ਮ	ਕ	ਰੰऽ	ऽऽ	ਦ	ऽ	ਚ	ਰ	ਨ	ਕ	ਮ	ਲ	ਸਿਉ	ऽ

—	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਧ	ਨ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨ	ਧ	ਨ	ਧਨ	ਸੰ	ਨ	ਧ
ऽ	ਮ	ਨ	ਫੇ	ऽ	ਰ	ਫੇ	ਰ	ਗੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ਝੈऽ	ऽ	ऽ;	ਹ

ਅੰਤਰਾ

						ਪ									
	ਪ	ਪ	ਪ	ਧ	—	ਮ॑	ਪ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—
	ਆ	ਨ	ਜ	ਲਾ	ऽ	ਸਿ	ਉ	ਕਾ	ऽ	ਜ	ਨ	ਕ	ਛੂ	ਐ	ऽ

ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਧ	ਨ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨ	ਧ	ਨ	ਧਨ	ਸੰ	ਨ	ਧ
ਹਰਿ	ਬੂੰ	ਦ	ਚਾ	ਤ੍ਰਿ	ਕ	ਕਉ	ऽ	ਦੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ਜੈऽ	ऽ	ऽ;	ਹਮਾਰੈ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

ਨੋਟ—ਇਸ ਟਿਯੂਨ (ਤਰਜ਼) ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਲਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਟਿਯੂਨ ਹੈ ।

੨. ਰਾਗ ਹਮੀਰ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਹਰਿ ਕੇ ਦਰਸਨ ਕੋ ਮਨਿ ਚਾਉ ॥
ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਸਤ ਸੰਗਿ ਮਿਲਾਵਹੁ ਤੁਮ ਦੇਵਹੁ ਅਪਨਾ ਨਾਉ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਕਰਉ ਸੇਵਾ ਸਤ ਪੁਰਖ ਪਿਆਰੇ ਜਤ ਸੁਨੀਐ ਤਤ ਮਨਿ ਰਹਸਾਉ ॥
ਵਾਰੀ ਫੇਰੀ ਸਦਾ ਘੁਮਾਈ ਕਵਨੁ ਅਨੂਪੁ ਤੇਰੋ ਠਾਉ ॥ ੧ ॥
ਸਰਬ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਹਿ ਸਗਲ ਸਮਾਲਹਿ ਸਗਲਿਆ ਤੇਰੀ ਛਾਉ ॥
ਨਾਨਕ ਕੇ ਪ੍ਰਭ ਪੁਰਖ ਬਿਧਾਤੇ ਘਟਿ ਘਟਿ ਤੁਝਹਿ ਦਿਖਾਉ ॥ ੨ ॥

(ਕੇਦਾਰਾ, ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੨੦)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
ਨ		ਧ		ਪ		ਪ		ਸੰ				ਨ			
ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਧ	ਮ॑	ਪ	ਗ	ਮ	ਧ	—	ਨ	ਸੰ	ਧ	—	ਪ	—
ਹ	ਰਿ	ਕੇ	ऽ	ਦ	ਰ	ਸ	ਨ	ਕੋ	ऽ	ਮ	ਨ	ਚਾ	ऽ	ਉ	ऽ

ਪ		ਪ		ਧ				ਪ							
ਗ	ਮ	ਧ	ਧ	ਪ	ਧ	ਪ	ਪ	ਗ	—	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	—
ਕ	ਰ	ਕਿ	ਰ	ਪਾਂ	ऽ	ਸ	ਤ	ਸੰ	ऽ	ਗ	ਮਿ	ਲਾ	ऽ	ਵਹੁ	ऽ

ਨ਼								ਪ		ਨ				ਨ	
ਸ	—	ਮ	ਗ	ਪ	ਮੱ	ਧ	ਪ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	—	ਧਨ	ਸਂਰਂ	ਸਂ	—
ਤੁ	ऽ	ਮ	ऽ	ਦੇ	ऽ	ਵਹੁ	ऽ	ਅ	ਪ	ਨਾ	ऽ	ਨਾऽ	ऽऽ	ਉ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਮੱ								ਸਂ	ਨ						
ਪ	ਪ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਰਂ	ਸਂ	ਧ	ਧ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਪ
ਕ	ਰਉ	ऽ	ਸੇ	ਵਾ	ऽ	ਸ	ਤ	ਪੂ	ਰ	ਖ	ਪਿ	ਆ	ऽ	ਰੇ	ऽ
ਮਂ				ਨ				ਨ						ਨ	
ਗਂ	ਗਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਧ	ਪ	ਪ	ਧਨ	ਸਂਰਂ	ਸਂ	—
ਜ	ਤ	ਸੁ	ਨੀ	ਐ	ऽ	ਤ	ਤ	ਮ	ਨ	ਰ	ਹ	ਸਾਂऽ	ऽऽ	ਉ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੩. ਰਾਗ ਹਮੀਰ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਪ੍ਰਿਅ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪਿਆਰੀ ॥
ਮਗਨ ਮਨੈ ਮਹਿ ਚਿਤਵਉ ਆਸਾ ਨੈਨਹੁ ਤਾਰ ਤੁਹਾਰੀ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਓਇ ਦਿਨ ਪਹਰ ਮੂਰਤ ਪਲ ਕੈਸੇ ਓਇ ਪਲ ਘਰੀ ਕਿਹਾਰੀ ॥
ਖੂਲੇ ਕਪਟ ਧਪਟ ਬੁਝਿ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਜੀਵਉ ਪੇਖਿ ਦਰਸਾਰੀ ॥ ੧ ॥
ਕਵਨੁ ਸੁ ਜਤਨੁ ਉਪਾਉ ਕਿਨੇਹਾ ਸੇਵਾ ਕਉਨ ਬੀਚਾਰੀ ॥
ਮਾਨੁ ਅਭਿਮਾਨੁ ਮੋਹੁ ਤਜਿ ਨਾਨਕ ਸੰਤਹ ਸੰਗਿ ਉਧਾਰੀ ॥ ੨ ॥

(ਕੇਦਾਰਾ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੨੦)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
ਪ				ਪ				ਸਂ							
ਮੱ	ਪ	ਪ	ਧ	ਮੱ	ਪ	ਗ	ਮ	ਧ	—	—	ਪ	ਧਨ	ਸਂਰਂ	ਸਂਨ	ਧਪ
ਪ੍ਰਿ	ਅ	ਕੀ	ऽ	ਪ੍ਰੀ	ऽ	ਤ	ਪਿ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ਰੀऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ
ਗ	ਗ	ਮ	ਰ	ਗ	ਧ	ਪ	—	ਗ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	—
ਮ	ਗ	ਨ	ਮ	ਨੈ	ऽ	ਮਹਿ	ऽ	ਚਿ	ਤ	ਵਉ	ऽ	ਆ	ऽ	ਸਾ	ऽ
ਨ															
ਸਂ	—	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਪ	ਧਨ	ਸਂਰਂ	ਸਂਨ	ਧਪ
ਨੈ	ऽ	ਨਹੁ	ऽ	ਤਾ	ऽ	ਰ	ਤੁ	ਹਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਰੀऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—
ਓ	ਇ	ਦਿ	ਨ	ਪ	ਹ	ਰ	ਮੂ	ਰ	ਤ	ਪ	ਲ	ਕੈ	ऽ	ਸੇ	ऽ
ਮਂ ਗਂ	ਗਂ	ਗਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਪ	ਧਨ	ਸਂਰਂ	ਸਂਨ	ਧਪ
ਓ	ਇ	ਪ	ਲ	ਘ	ਰੀ	ऽ	ਕਿ	ਹਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਰੀऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੪. ਰਾਗ ਹਮੀਰ, ਰੂਪਕ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਕੋਇ ਨ ਚਾਲਸਿ ਸਾਥ ॥
ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਕਰੁਣਾਪਤਿ ਸੁਆਮੀ ਅਨਾਥਾ ਕੇ ਨਾਥ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸੁਤ ਸੰਪਤਿ ਬਿਖਿਆ ਰਸ ਭੋੁਗਵਤ ਨਹ ਨਿਬਹਤ ਜਮ ਕੈ ਪਾਥ ॥
ਨਾਮ ਨਿਧਾਨੁ ਗਾਉ ਗੁਨ ਗੋਬਿੰਦ ਉਧਰੁ ਸਾਗਰ ਕੇ ਖਾਤ ॥ ੧ ॥
ਸਰਨਿ ਸਮਰਥ ਅਕਥ ਅਗੋਚਰ ਹਰਿ ਸਿਮਰਤ ਦੁਖ ਲਾਥ ॥
ਨਾਨਕ ਦੀਨ ਧੂਰਿ ਜਨ ਬਾਂਛਤ ਮਿਲੈ ਲਿਖਤ ਧੁਰ ਮਾਥ ॥ ੨ ॥

(ਕੇਦਾਰਾ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੨੦)

ਅਸਥਾਈ

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
										ਪ ਮਂ	ਪ	ਪ ਗ	ਮ
										ਹ	ਰਿ	ਬਿ	ਨ
ਸਂ ਧ	ਧ	ਧ	ਨ	ਧ	ਧ ਸਂ	ਸਂਨ	ਧ	ਨ ਪ	ਪ	ਪ ਮਂ	ਪ	ਪ ਗ	ਮ
ਕੋ	ਇ	ਨ	ਚਾ	ऽ	ਲ	ਸऽ	ਸਾ	ऽ	ਥ,	ਹ	ਰਿ	ਬਿ	ਨ
ਸਂ ਧ	ਧ	ਧ	ਨ	ਧ	ਧ ਸਂ	ਸਂਨ	ਧ	—	—	ਪ	—	—	—
ਕੋ	ਇ	ਨ	ਚਾ	ऽ	ਲ	ਸऽ	ਸਾ	ऽ	ऽ	ਥ	ऽ	ऽ	ऽ
ਪ ਗ	—	ਮ	ਧ	—	ਪ	ਮਂਪ	ਪ ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	—
ਦੀ	ऽ	ਨਾ	ਨਾ	ऽ	ਥ	ਕਰ	ਣਾ	ਪ	ਤ	ਸੁਆ	ऽ	ਮੀ	ऽ
ਮ	ਗ	ਮ	ਨ ਧ	—	ਨ	ਸਂ	ਨ ਧ	—	ਪ				
ਅ	ਨਾ	ऽ	ਥਾ	ऽ	ਕੇ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਥ	ਹਰਿ...			

ਅੰਤਰਾ

										ਨ			
ਪ	ਪ	ਪ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਸੁ	ਤ	ਸੀ	ਪ	ਤ	ਬਿ	ਖਿ	ਆ	ਰ	ਸ	ਭੁ	ਗ	ਵ	ਤ
ਨ⏜							ਨ			ਨ			
ਸਂ	ਧ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ	—
ਨਹ	ऽ	ऽ	ਨਿ	ਬ	ਹ	ਤ	ਜ	ਮ	ਕੈ	ਪਾ	ऽ	ਥ	ऽ
ਪ							ਪ						
ਮੱ	ਪ	ਪ	ਧ	—	ਪ	—	ਗ	ਮ	ਰਰ	ਸ	ਰ	ਸ	ਸ
ਨਾ	ਮ	ਨਿ	ਧਾ	ऽ	ਨ	ऽ	ਗਾ	ਉ	ਗੁਨ	ਗੌ	ऽ	ਬਿੰ	ਦ
			ਨ				ਨ						
ਮ	ਗ	ਮ	ਧ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ				
ਉਧ	ਰ	ਸਾ	ਗ	ਰ	ਕੇ	ऽ	ਖਾ	ऽ	ਤ	ਹਰਿ ਬਿ...			

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੫. ਰਾਗ ਹਮੀਰ, ਰੂਪਕ (ਮੱਧਯ ਲਯ)

ਖਟੁ ਕਰਮ ਕੁਲ ਸੰਜੁਗਤੁ ਹੈ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਹਿਰਦੈ ਨਾਹਿ ॥
ਚਰਨਾਰਬਿੰਦ ਨ ਕਥਾ ਭਾਵੈ ਸੁਪਚ ਤੁਲਿ ਸਮਾਨਿ ॥ ੧ ॥
ਰੇ ਚਿਤ ਚੇਤਿ ਚੇਤ ਅਚੇਤ ॥
ਕਾਹੇ ਨ ਬਾਲਮੀਕਹਿ ਦੇਖ ॥
ਕਿਸੁ ਜਾਤਿ ਤੇ ਕਿਹ ਪਦਹਿ ਅਮਰਿਓ ਰਾਮ ਭਗਤ ਬਿਸੇਖ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸੁਆਨ ਸਤ੍ਰੁ ਅਜਾਤੁ ਸਭ ਤੇ ਕ੍ਰਿਸਨ ਲਾਵੈ ਹੇਤੁ ॥
ਲੋਗ ਬਪੁਰਾ ਕਿਆ ਸਰਾਹੈ ਤੀਨਿ ਲੋਕ ਪ੍ਰਵੇਸ ॥ ੨ ॥
ਅਜਾਮਲੁ ਪਿੰਗੁਲਾ ਲੁਭਤੁ ਕੁੰਚਰੁ ਗਏ ਹਰਿ ਕੈ ਪਾਸਿ ॥
ਐਸੇ ਦੁਰਮਤਿ ਨਿਸਤਰੇ ਤੂ ਕਿਉ ਨ ਤਰਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ॥ ੩ ॥
(ਰਾਗੁ ਕੇਦਾਰਾ, ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੧੧੨੪)

ਅਸਥਾਈ

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
										ਨ	ਧ	ਨ	ਸਂ
										ਰੇ	ऽ	ਚਿ	ਤ
ਨ			ਪ				ਸਂ						
ਧ	––	ਪ	ਮੱ	ਪ	ਗ	ਮ	ਧ	––	ਧ	ਨ	ਧ	ਨ	ਸਂ
ਚੇ	ऽ	ਤਿ	ਚੇ	ऽ	ਤ	ਅ	ਚੇ	ऽ	ਤ	ਰੇ	ऽ	ਚਿ	ਤ

ਨ			ਪ				ਸਂ			ਮੱ			
ਧ	—	ਪ	ਮੱ	ਪ	ਗ	ਮ	ਧ	—	—	ਪ	—	—	—
ਚੇ	ऽ	ਤਿ	ਚੰ	ऽ	ਤ	ਅ	ਚੇ	ऽ	ऽ	ਤ	ऽ	ऽ	ऽ
ਗ	ਗ	ਰ	ਗ	ਧ	ਪ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	—	—	ਸ
ਕਾ	ਹੇ	ਨ	ਬਾ	ऽ	ऽ	ਲ	ਮੀ	ऽ	ਕਹਿ	ਦੇ	ऽ	ऽ	ਖ
ਨ਼							ਨ਼						
ਸ	ਸ	—	ਰ	ਰ	ਸ	—	ਧ਼	ਧ਼	ਪ਼	ਸ	ਸ	ਸ	—
ਕਿ	ਸ	ऽ	ਜਾ	ਤਿ	ਤੇ	ऽ	ਕਿਹ	ਪ	ਵਹਿ	ਅ	ਮ	ਰਿਓ	ऽ
			ਨ				ਨ						
ਸਂ	—	ਸਂ	ਧ	ਧ	ਰਂ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ				
ਰਾ	ऽ	ਮ	ਭ	ਗ	ਤ	ਬਿ	ਸੇ	ऽ	ਖ	ਰੇ ਚਿਤ...			

ਅੰਤਰਾ

ਮੱ													
ਪ	ਪ	ਪ	ਧ	ਧ	ਪ	ਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ
ਖ	ਟ	ਕ	ਰ	ਮ	ਸੰ	ऽ	ਜੁ	ऽਗ	ਤ	ਹੈ	ऽ	ਹ	ਰਿ
ਸਂ	ਨ	ਨ					ਨ			ਸਂ		ਨ਼	
ਧ	ਧ	ਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ	—
ਭ	ਗ	ਤ	ਹਿ	ਰ	ਦੈ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ਹਿ	ऽ	ऽ	ऽ
ਪ							ਪ						
ਮੱ	ਪ	ਪ	ਧ	—	ਪ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	—
ਚਰ	ਨਾ	ਰ	ਬਿੰ	ऽ	ਦ	ਨ	ਕ	ਥਾ	ऽ	ਭਾ	ऽ	ਵੈ	ऽ
			ਨ				ਨ						
ਮ	ਗ	ਮ	ਧ	—	ਨ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ				
ਸੂ	ਪ	ਚ	ਤੁ	ऽ	ਲ	ਸ	ਮਾ	ऽ	ਨ	ਰੇ ਚਿਤ...			

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੬. ਰਾਗ ਹਮੀਰ, ਸੂਲਫ਼ਾਕ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਬਿਸਰਤ ਨਾਹਿ ਮਨ ਤੇ ਹਰੀ ॥
ਅਬ ਇਹ ਪ੍ਰੀਤਿ ਮਹਾ ਪ੍ਰਬਲ ਭਈ ਆਨ ਬਿਖੈ ਜਰੀ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਬੂੰਦ ਕਹਾਂ ਤਿਆਗਿ ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਮੀਨ ਰਹਤ ਨ ਘਰੀ ॥
ਗੁਨ ਗੋਪਾਲ ਉਚਾਰੁ ਰਸਨਾ ਟੇਵ ਇਹ ਪਰੀ ॥ ੧ ॥
ਮਹਾ ਨਾਦ ਕੁਰੰਕ ਮੋਹਿਓ ਬੇਧਿ ਤੀਖਨ ਸਰੀ ॥
ਪ੍ਰਭ ਚਰਨ ਕਮਲ ਰਸਾਲ ਨਾਨਕ ਗਾਠਿ ਬਾਂਧਿ ਧਰੀ ॥ ੨ ॥

(ਕੇਦਾਰਾ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੨੧)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੩		੦	
						ਨ			
						ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ
						ਬਿ	ਸ	ਰ	ਤ
ਸਂ		ਨ				ਪ		ਪ	
ਨ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ	—	ਮੰ	ਪ	ਗ	ਮ
ਨਾ	ऽ	ਹਿ	ऽ	ऽ	ऽ	ਮ	ਨ	ਤੇ	ਹ
ਸਂ						ਪ			
ਧ	—	—	—	ਪ	—	ਗ	ਗ	ਗ	ਰ
ਰੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ;	ਅ	ਬ	ਇ	ਹ
		ਮੰ				ਪ			
ਗਮ	ਪਧ	ਪ	—	—	ਪ	ਗ	—	ਮ	ਰ
ਪ੍ਰੀऽ	ऽऽ	ਤ	ऽ	ऽ	ਮ	ਹਾ	ऽ	ਪ੍ਰ	ऽ
ਸ	ਰ	ਸ	ਸ	—	—	ਸਂ	—	—	ਨ
ਬ	ਲ	ਭ	ਈ	ऽ	ऽ	ਆ	ऽ	ऽ	ਨ
				ਨ		ਪ			
ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਮੰ	ਪ	ਗ	ਮ
ਬਿ	ਖੈ	ऽ	ਜ	ਰੀ	ऽ,	ਮ	ਨ	ਤੇ	ਹੀ —ਬਿਸ ..

ਅੰਤਰਾ

ਮੰ		ਧ							
ਪ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	—	—	—
ਬੂੰ	ਦ	ऽ	ਦ	ਕ	ਹਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ

						ਨ			
ਧ	ਨ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰਨ	ਸੰ	ਧ	ਧ	ਪ	—
ਤਿਆ	ऽ	ऽ	ਗ	ਚਾऽ	ऽ	ਤ੍ਰਿ	ਕ	ऽ	ऽ
ਮੰ									
ਗੰ	—	—	ਮੰ	ਰੰ	ਰੰ	ਸੰ	—	—	—
ਮੀ	ऽ	ऽ	ਨ	ਰ	ਹ	ਤ	ऽ	ऽ	ऽ
				ਨ		ਪ			
ਧ	ਨ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	—	ਮੱ	ਪ		
ਰਹ	ਤ	ਨ	ਘ	ਰੀ	ऽ	ਮ	ਨ	ਤੇ ਹਰੀ...	

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੭. ਰਾਗ ਹਮੀਰ, ਇਕਤਾਲਾ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਹਮਾਰੀ ਪਿਆਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ॥
ਗੁਰਿ ਨਿਮਖ ਨ ਮਨ ਤੇ ਟਾਰੀ ਰੇ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਦਰਸਨ ਪਰਸਨ ਸਰਸਨ ਹਰਸਨ ਰੰਗਿ ਰੰਗੀ ਕਰਤਾਰੀ ਰੇ ॥ ੧ ॥
ਖਿਨੁਰਮ ਗੁਰਗਮ ਹਰਿਦਮ ਨਹ ਜਮ, ਹਰਿ ਕੰਠਿ ਨਾਨਕ ਉਰਿ ਹਾਰੀ ਰੇ॥੨॥

(ਰਾਗ ਆਸਾ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੪੦੪)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
				ਨ	ਧ	ਪ	ਮੱ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ
				ਗੁ	ਰ	ਨਿਮ	ਖ	ਨ	ਮ	ਨ	ਤੇ
ਨ											
ਧ	ਧ	ਧਨ	ਸੰ	ਨ	ਧ	ਪ	ਮੱ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ
ਟਾ	ਰੀ	ਰੇऽ	ऽ,	ਗੁ	ਰ	ਨਿਮ	ਖ	ਨ	ਮ	ਨ	ਤੇ
						ਮ					
ਗ	ਗ	ਰ	ਗਮ	ਪਧ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ
ਹ	ਮਾ	ਰੀ	ਪਿਆ	ऽऽ	ਰੀ	ਅੰ	ਮ੍ਰਿ	ਤ	ਧਾ	ऽ	ਰੀ
ਸੰ											
ਨ	ਧ	ਨ	ਸੰ	ਨ	ਧ	ਪ	ਮੱ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ
ਨਿਮ	ਖ	ਨ	ਮ	ਨ	ਤੇ	ਨਿਮ	ਖ	ਨ	ਮ	ਨ	ਤੇ —ਟਾਰੀ...

ਅੰਤਰਾ

			ਧ								
ਪ	ਪ	ਪ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ
ਦਰ	ਸ	ਨ	ਪ੍ਰ	ਸ	ਨ	ਸਰ	ਸ	ਨ	ਹਰ	ਸ	ਨ

ਨ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਪ	ਮਂ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ
ਰਂ	ਗ	ਰਂ	ਗੀ	ऽ	ऽ	ਰਂ	ਗ	ਰਂ	ਗੀ	ਕ	ਰ

ਨ				
ਧ	ਧ	ਧਨ	ਸਂ	
ਤਾ	ਰੀ	ਰੇऽ	ऽ;	ਗੁਰ ਨਿਮਖ... ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਭੀ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

ਨੋਟ—ਇਹ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਟਿਊਨ ਹੈ ।

੮. ਰਾਗ ਹਮੀਰ, ਚਾਰਤਾਲ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਹੇ ਅਜਿਤ ਸੂਰ ਸੰਗ੍ਰਾਮੰ ਅਤਿ ਬਲਨਾ ਬਹੁ ਮਰਦ ਨਹ ॥
ਗਣ ਗੰਧਰਵ ਦੇਵ ਮਾਨੁਖੵੰ ਪਸੁ ਪੰਖੀ ਬਿਮੋਹਨਹ ॥
ਹਰਿ ਕਰਣਹਾਰੰ ਨਮਸਕਾਰੰ ਸਰਣਿ ਨਾਨਕ ਜਗਦੀਸ੍ਵਰਹ ॥ ੪੫ ॥
(ਸਲੋਕ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੩੫੮)

ਅਸਥਾਈ

X		੦		੨		੦		੩		੪	
								ਪ		ਪ	
								ਮਂ	ਪ	ਗ	ਮ
								ਹੇ	ਅ	ਜਿ	ਤ
ਨ			ਨ				ਨ	ਪ		ਪ	
ਧ	—	ਧ	ਧ	ਨ	ਧ	—	ਸਂ	ਮਂ	ਪ	ਗ	ਮ
ਸੂ	ऽ	ਰ	ਸੰ	ऽ	ਗ੍ਰਾ	ऽ	ਮੰ;	ਹੇ	ਅ	ਜਿ	ਤ
ਨ			ਨ				ਨ		ਸਂ	ਪ	
ਧ	—	ਧ	ਧ	ਨ	ਧ	—	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਮਂ	ਪ
ਸੂ	ऽ	ਰ	ਸੰ	ऽ	ਗ੍ਰਾ	ऽ	ਮੰ	ਅ	ਤਿ	ਬ	ਲ
								ਨ਼		ਮ	
ਧ	—	ਪ	—	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਸ	ਸ	ਗ	ਮ
ਨਾ	ऽ	ਬਹੁ	ऽ	ਮ	ਰ	ਦ	ਨਹ	ਗ	ਣ	ਗੰ	ऽ
						ਨ਼					
ਰ	ਰ	ਸ	ਸ	ਸ	ਧ਼	ਪ਼	ਪ਼	ਸ	ਸ	ਰ	ਸ
ਧਰ	ਬ	ਦੇ	ਵ	ਮਾ	ਨੁ	ऽ	ਖੰ	ਪ	ਸੁ	ਪੰ	ऽ
ਨ਼			ਨ		ਨ	ਨ					
ਸ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਸਂਰਂ	ਸਂ	ਧ	—				
ਖੀ	ऽ	ਬਿ	ਮੋ	ਹऽ	ਨਹ	ऽ	ऽ				

ਅੰਤਰਾ

ਮੱ			ਪ			ਨ					
ਪ	—	ਪ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਰਂ	ਸਂ	—	—
ਹ	ऽ	ਰ	ਕ	ਰ	ਣ	ਹਾ	ऽ	ऽ	ਰੰ	ऽ	ऽ
ਸਂ	ਨ								ਸਂ		
ਧ	ਧ	—	ਸਂ	—	ਰਂ	ਸਂ	—	ਨ	ਧ	—	ਪ
ਨ	ਮ	ऽ	ਸ	ऽ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ऽ	ਰੰ	ऽ	ऽ
ਪ						ਪ					
ਗ	ਗ	ਮ	ਧ	—	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	—	—
ਸ	ਰ	ऽ	ਣ	ऽ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਨ	ਕ	ऽ	ऽ
ਨ			ਨ		ਨ	ਨ					
ਸ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਸਂਰਂ	ਸਂ	ਧ	—				
ਜ	ਗ	ਦੀ	ऽ	ਸੁऽ	ਰਹ	ऽ	ऽ				

ਨੋਟ—ਧੁਰਪਦ ਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਠਾਅ, ਦੁਗੁਨ ਆਦਿ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

੯. ਰਾਗ ਹਮੀਰ, ਭਾਨਮਤੀ ਜਾਂ ਸਵਾਰੀ ਚਾਰਤਾਲ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਜੋ ਨਰੁ ਦੁਖ ਮੈ ਦੁਖ ਨਹੀ ਮਾਨੈ ॥
ਸੁਖ ਸਨੇਹੁ ਅਰ ਭੈ ਨਹੀ ਜਾ ਕੈ ਕੰਚਨ ਮਾਟੀ ਮਾਨੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਨਹ ਨਿੰਦਿਆ ਨਹ ਉਸਤਤਿ ਜਾ ਕੈ ਲੋਭ ਮੋਹੁ ਅਭਿਮਾਨਾ ॥
ਹਰਖ ਸੋਗ ਤੇ ਰਹੈ ਨਿਆਰਉ ਨਾਹਿ ਮਾਨ ਅਪਮਾਨਾ ॥੧॥
ਆਸਾ ਮਨਸਾ ਸਗਲ ਤਿਆਗੈ ਜਗ ਤੇ ਰਹੈ ਨਿਰਾਸਾ ॥
ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧੁ ਜਿਹ ਪਰਸੈ ਨਾਹਨਿ ਤਿਹ ਘਟਿ ਬ੍ਰਹਮੁ ਨਿਵਾਸਾ ॥੨॥
ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਜਿਹ ਨਰ ਕਉ ਕੀਨੀ ਤਿਹ ਇਹ ਜੁਗਤਿ ਪਛਾਨੀ ॥
ਨਾਨਕ ਲੀਨ ਭਇਓ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿਉ ਜਿਉ ਪਾਨੀ ਸੰਗਿ ਪਾਨੀ ॥੩॥

(ਸੋਰਠਿ ਮ: ੯, ਪੰਨਾ ੬੩੩)

ਅਸਥਾਈ

×				੨		੩		੪		
									ਪ	ਪ
								ਧਨ	ਮੱਪ	ਗਮ
								ਜੋऽ	ਨਰ	ਦੁਖ
ਸਂ						ਸਂ ਰਂ			ਪ	ਪ
ਧ	—	-ਧ	ਨ	—	ਸਂਰਂ	ਨ ਸਂ	ਨਧ	ਧਨ	ਮੱਪ	ਗਮ
ਮੈ	ऽ	ऽਦੁ	ਖ	ऽ	ਨਹੀ	ਮਾऽ	ਨੈऽ	ਜੋऽ	ਨਰ	ਦੁਖ

ਸੰ		ਪ						ਪ		
ਧ	—	ਗ	ਗ	ਗਰ	ਗਧ	ਧਪ	-ਪ	ਗ	-ਮ	-ਰ
ਮੈ	ऽ	ਸੁ	ਖ	ऽਸ	ਨੇऽ	ਹੁਅ	ऽਰ	ਭੈ	ऽਨ	ऽਹੀ

			ਨ			ਨ	
ਸਰ	ਸ	ਗਮ	ਧਧ	ਨਧ	ਧਨਸੰਰੰ	ਸੰ	ਨਧ
ਜਾऽ	ਕੈ	ਕੰऽ	ਚਨ	ਮਾऽ	ਟੀऽऽऽ	ਮਾ	ਨੈऽ

ਅੰਤਰਾ

								ਗੰ
ਪਪ	-ਸੰ	-ਸੰ	ਸੰ	-ਸੰ	ਸੰ	ਧਨ	ਸੰਰੰ	ਨ
ਨਹ	ऽਨਿੰ	ऽਦਿ	ਆ	ऽਨ	ਹ	ਉ,ऽਸ	ਤਤ	ਜਾ

						ਨ			ਪ	ਪ
ਸੰਨ	ਧਪ	ਪ	ਪਪ	ਨਧ	ਨਸੰ,ਰੰ	ਸੰ	ਨਧ	ਧਨ	ਮੰਪ	ਗਮ
ਕੇऽ	ऽऽ	ਲੋ	ਭਮੋਂ	ਹੁऽ	ਅऽਭ	ਮਾ	ਨਾऽ,	ਜੋऽ	ਨਰ	ਦੁਖ

ਨੋਟ--ਇਹ ਬੰਦਿਸ਼ (ਟਿਊਨ) ਅਤੀ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਹੈ; ਸਿਆਣੇ ਰਾਗੀ-ਰਬਾਬੀ ਠਾਅ, ਦੁਗੁਨ ਤਿਗੁਨ ਆਦਿ ਵੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਹੇਠਾਂ ਇਸੇ ਟਿਯੂਨ ਨੂੰ 'ਤਿੰਨਤਾਲ' ਵਿਚ ਨੁਟੇਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਤਿੰਨਤਾਲ (ਲਗ-ਭਗ ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਅਸਥਾਈ

X				੨				੦				੩			
												ਪ		ਪ	
											ਧ	ਮੰ	ਪ	ਗ	ਮ
											ਜੋ	ਨ	ਰ	ਦੁ	ਖ
ਸੰ								ਸੰ		ਨ		ਪ		ਪ	
ਧ	—	—	—	ਧ	ਨ	ਸੰ	ਰੰ	ਨ	ਸੰ	ਧ	ਪ	ਮੰ	ਪ	ਗ	ਮ
ਮੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ਦੁ	ਖ	ਨ	ਹੀ	ਮਾ	ऽ	ਨੈ;	ਜੋ	ਨ	ਰ	ਦੁ	ਖ
*	ਗ	ਗ	ਰ	ਗਮ	ਧ	ਪ	ਪ	ਗ	—	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	—
*	ਸੁ	ਖ	ਸ	ਨੇऽ	ਹੁ	ਅ	ਰਿ	ਭੈ	ऽ	ਨ	ਹੀ	ਜਾ	ऽ	ਕੈ	ऽ
								ਸੰ		ਨ					
—	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਧ	ਨ	ਸੰ	ਰੰ	ਨ	ਸੰ	ਧ	ਪ				
*	ਕ	ਚ	ਨ	ਮਾ	ऽ	ਟੀ	ऽ	ਮਾ	ऽ	ਨੈ	ਜੋ	ਨਰ...			

ਅੰਤਰਾ

			ਪ									ਸਂ		ਨ	
	ਪ		ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	ਧ	ਪ
	ਨਹ	ऽ	ਨਿੰ	ਦਿਆ	ऽ	ਨ	ਹ	ਉ	ऽਸ	ਤ	ਤ	ਜਾ	ऽ	ਕੈ	ऽ
	ਮਂ									ਨ					
—	ਗਂ	ਗਂ	ਮਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਧ	ਪ				
ऽ	ਲੋ	ਭ	ਮੋ	ਹੁ	ऽ	ਅ	ਭਿ	ਮਾ	ऽ	ਨਾ	ਜੋਂ				

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੧੦. ਰਾਗ ਹਮੀਰ, ਧਮਾਰ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਪ੍ਰਭੁ ਮੇਰਾ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਜਾਣੁ ॥
ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਪੂਰਨ ਪਰਮੇਸਰ ਨਿਹਚਲੁ ਸਚੁ ਸਬਦੁ ਨਿਸਾਣੁ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਆਨ ਨ ਕੋਈ ਸਮਰਥੁ ਤੇਰੀ ਆਸ ਤੇਰਾ ਮਨਿ ਤਾਣੁ ॥
ਸਰਬ ਘਟਾ ਕੇ ਦਾਤੇ ਸੁਆਮੀ ਦੇਹਿ ਸੁ ਪਹਿਰਣੁ ਖਾਣੁ ॥੧॥
ਸੁਰਤਿ ਮਤਿ ਚਤੁਰਾਈ ਸੋਭਾ ਰੂਪੁ ਰੰਗੁ ਧਨੁ ਮਾਣੁ ॥
ਸਰਬ ਸੂਖ ਆਨੰਦ ਨਾਨਕ ਜਪਿ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਕਲਿਆਣੁ ॥੨॥

(ਕਲਿਆਨੁ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੩੨੩)

ਅਸਥਾਈ

					੨		੦			੩			
			ਨ		ਸਂ		ਸਂ						
			ਧ	ਨ	ਰਂ	ਸਂ	ਧ	ਪਮੰ	ਪ	ਗਮ	ਰ	ਗ	ਮ
			ਪ੍ਰ	ਭ	ਮੇ	ਰਾ	ਅੰ	ਤऽ	ਰ	ਜਾऽ	ऽ	ਮੀ	ऽ
ਸਂ													
ਧ	—	ਧ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	λ ਧ	—	—	—	—	ਪ	ਧ
ਜਾ	ऽ	ਣ,	ਕ	ਰ	ਕਿ	ਰ	ਪਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਪੂ	ऽ
ਧ	ਪ	—	—	—	ਪ	ਧ	ਧ	—	—	ਪ	—	ਗ	ਗਮ
ਰ	ਨ	ऽ	ऽ	ऽ	ਪ	ਰ	ਮੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਸऽ
										ਨ		ਨ	
ਰ	—	—	ਸ	ਸ	ਸ	ਸ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਧ	ਧ	ਸਂ	ਰਂ
ਰ	ऽ	ऽ	ਨਿ	ਹ	ਚ	ਲ	ਸ	ऽ	ਚ	ਸ	ਬ	ਦ	ਨਿ
		ਨ											
ਸਂਨ	ਸਂ	ਧ											
ਸਾऽ	ऽ	ਣ	ਪ੍ਰਭ ..										

ਅੰਤਰਾ

			ਪ	ਪ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	—	—	—	ਸਂ	ਸਂ
			ਹ	ਰਿ	ਖਿ	ਨ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਨ	ਨ
	ਨ												
ਸਂ	ਧ	—	—	—	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	—	—	ਸਂ	ਨ
ਕੋ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਈ	ऽ	ਸ	ਮ	ऽ	ऽ	ऽ	ਰ	ऽ
	ਨ				ਮਂ					ਨ			
ਸਂ	ਧ	—	ਪ	—	ਗਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ
ਬ	ऽ	ऽ,	ऽ	ऽ	ਤੇ	ਰੀ	ਆ	ਸ	ਤੇ	ਰਾ	ऽ	ਮ	ਨ
		ਨ											
ਸਂਨ	ਸਂ	ਧ											
ਤਾऽ	ऽ	ਣ	ਪ੍ਰਭ...										

ਨੋਟ – 'ਧਮਾਰ' ਦੀ ਠਾਅ, ਦੁਗੁਨ ਆਦਿ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸੇ ਟਿਯੂਨ ਨੂੰ 'ਤਿੰਨਤਾਲ' ਵਿਚ ਗਾਉਣ ਨਾਲ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਰਸ ਆਵੇਗਾ।

੧੧. ਰਾਗ ਹਮੀਰ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਲਗ-ਭਗ ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਅਸਥਾਈ

×				੨				੦				੩			
				ਨ				ਸਂ				ਪ		ਪ	
				ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	ਧ	ਧ	ਮਂ	ਪ	ਗ	ਮ
				ਪ੍ਰ	ਭ	ਮੇ	ਰਾ	ਅੰ	ऽ	ਤ	ਰ	ਜਾ	ऽ	ਮੀ	ऽ
ਸਂ				ਨ				ਸਂ				ਪ		ਪ	
ਧ	—	—	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	ਧ	ਧ	ਮਂ	ਪ	ਗ	ਮ
ਜਾ	ऽ	ऽ	ਣ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਮੇ	ਰਾ	ਅੰ	ऽ	ਤ	ਰ	ਜਾ	ऽ	ਮੀ	ऽ
ਸਂ									ਪ						
ਧ	—	—	—	ਪ	—	ਪ	—	—	ਗ	ਗ	ਰ	ਗਮ	ਧ	ਪ	–
ਜਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਣ	ऽ	ऽ	ਕਰ	ਕਿ	ਰ	ਪਾऽ	ऽ	ਪੂ	ऽ
ਗ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	ਸ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ
ਰ	ਨ	ਪ	ਰ	ਮੇ	ਸਰ	ਨਿਹ	ਚਲ	ऽ	ਸ	ਚ	ਸ	ਬ	ਦ	ਨੀ	ऽ
ਨ															
ਸਂ	—	ਧ	ਧ												
ਸਾ	ऽ	ऽ	ਣ												

ਅੰਤਰਾ

												ਨ			
					ਪ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ
					ਹਰਿ	ਬਿ	ਨ	ਆ	ऽ	ਨ	ਨ	ਕੌ	ऽ	ਈ	ऽ
ਸਂ		ਨ			ਮ							ਨ			
ਨ	ਸਂ	ਧ	ਪ	—	ਗਂ	—	ਮਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ
ਸ	ਮ	ਰ	ਥ	ऽ	ਤੇ	ऽ	ਰੀ	ਆ	ऽ	ਸ	ਤੇ	ਗ	ऽ	ਮ	ਨ
ਨ															
ਸਂ	—	ਧ	ਧ												
ਤਾ	ऽ	ऽ	ਣ												

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੧੨. ਰਾਗ ਹਮੀਰ, ਪੜਤਾਲ, ਇਕਤਾਲਾ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਕੇ ਲੀਨੇ ਗਤਿ ਨਹੀ ਏਕੈ ਜਾਨੀ ॥
ਫੂਟੀ ਆਖੈ ਕਛੂ ਨ ਸੂਝੈ ਬੂਡਿ ਮੂਏ ਬਿਨੁ ਪਾਨੀ ॥
ਚਲਤ ਕਤ ਟੇਢੇ ਟੇਢੇ ਟੇਢੇ ॥
ਅਸਤਿ ਚਰਮ ਬਿਸਟਾ ਕੇ ਮੂੰਦੇ ਦੁਰਗੰਧ ਹੀ ਕੇ ਬੇਢੇ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਰਾਮ ਨ ਜਪਹੁ ਕਵਨ ਭ੍ਰਮ ਭੂਲੇ ਤੁਮ ਤੇ ਕਾਲੁ ਨ ਦੂਰੇ ॥
ਅਨਿਕ ਜਤਨ ਕਰਿ ਇਹੁ ਤਨੁ ਰਾਖਹੁ ਰਹੈ ਅਵਸਥਾ ਪੂਰੇ ॥੨॥
ਆਪਨ ਕੀਆ ਕਛੂ ਨ ਹੋਵੈ ਕਿਆ ਕੋ ਕਰੈ ਪਰਾਨੀ ॥
ਜਾ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਸਤਿਗੁਰੁ ਭੇਟੈ ਏਕੋ ਨਾਮੁ ਬਖਾਨੀ ॥੩॥
ਬਲੂਆ ਕੇ ਘਰੂਆ ਮਹਿ ਬਸਤੇ ਫੁਲਵਤ ਦੇਹ ਅਇਆਨੇ ॥
ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਜਿਹ ਰਾਮੁ ਨ ਚੇਤਿਓ ਬੂਡੇ ਬਹੁਤੁ ਸਿਆਨੇ ॥੪॥

(ਕੇਦਾਰਾ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੧੧੨੩-੨੪)

ਅਸਥਾਈ

X		੦		੨		੦		੩		੪	
											ਪ
											ਚ
							ਧ				
ਪ	ਨ	ਧ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਨ	ਪ	—	ਪ	ਗ	ਮ
ਲ	ਤ	ऽ	ਕ	ਤ	ऽ	ਟੇ	ऽ	ऽ	ਢੇ	ऽ	ਜੀ
ਸਂ											
ਧ	—	—	ਧ	—	ਨ	ਧਨ	ਸਂ	ਨ	ਧਨ	ਪ	ਪ
ਟੇ	ऽ	ऽ	ਢੇ	ऽ	ऽ	ਟੇऽ	ऽ	ऽ	ਢੇऽ	ऽ	ਚ

ਧ	ਨ	ਧ	ਰੰ	ਸੰ	—	ਨ	ਧ ਪ	—	ਪ	ਗ	ਮ
ਲ	ਤ	ऽ	ਕ	ਤ	ऽ	ਟੋ	ऽ	ऽ	ਢੇ	ऽ	ਜੀ
ਸੰ ਧ	—	—	ਧ	—	ਨ	ਧਨ	ਸੰ	ਨ	ਧਨ	ਪ	—
ਟੇ	ऽ	ऽ	ਢੇ	ऽ	ऽ	ਟੇऽ	ऽ	ऽ	ਢੇऽ	ऽ	ऽ
ਗ	—	ਗ	ਮ	ਰ	ਰ	ਗ	ਧ	—	ਪ	—	ਪ
ਅ	ऽ	ऽਸ	ਤਿ	ऽ	ਚ	ਰ	ਮ	ऽ	ਬਿ	ऽ	ऽਸ
ਗ	—	—	ਮ	ਰ	—	ਸ	—	ਰ	ਸ	—	—
ਟਾ	ऽ	ऽ	ਕੇ	ऽ	ऽ	ਮੂੰ	ऽ	ऽ	ਦੇ	ऽ	ऽ
ਸ	ਸ	ਮ	ਗ	ਪ	ਮੰ	ਧ	ਪ	ਨ ਸੰ	—	ਨ	ਧ
ਦੂ	ਰ	ਗੰ	ਧ	ਹੀ	ऽ	ਕੇ	ऽ	ਬੇ	ऽ	ਢੇ,	ਚ

ਅੰਤਰਾ–ਸੂਲਫਾਕ (ਇਕਤਾਲੇ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਲਯ)

×		੦		੨		੩		੪	
ਪ	—	ਸੰ	—	ਸੰ	—	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ
ਕਾ	ऽ	ਮ	ऽ	ਕ੍ਰੋ	ऽ	ਧ	ऽ	ਤ੍ਰਿ	ਸ
ਨ ਧ	ਨ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ ਨ	—	ਸੰ	ਧ	—	ਪ
ਨਾ	ऽ	ਕੇ	ऽ	ਲੀ	ऽ	ਨੇ	ऽ	ऽ	ऽ
ਪ ਗ	ਗ	ਗ	ਰ	ਗ	ਧ	ਪ		—	—
ਗ	ਡ	ਨ	ਹੀ	ਏ	ऽ	ਕੈ	ऽ	ऽ	ऽ
ਗ	—	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	—	—	—
ਜਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਸ ਧ਼	—	ਪ਼	—	ਸ	—	ਸ	—	—	—
ਫੂ	ऽ	ਟੀ	ऽ	ਆ	ऽ	ਖੈ	ऽ	ऽ	ऽ
ਗ	ਗ	—	ਮ	ਰ	—	ਸ	—	—	—
ਕ	ਛੂ	ऽ	ਨ	ਸੂ	ऽ	ਝੈ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮੰ ਗੰ	—	ਗੰ	ਮੰ	ਰੰ	—	ਸੰ	—	—	—
ਬੂ	ऽ	ਡ	ਮੂ	ਏ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ

ਨ				ਸਂ					
ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	—	ਸਂ	ਧ	—	ਪ
ਬਿ	ऽ	ਨ	ऽ	ਪਾ	ऽ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ਚ—ਲਤ ਕ:

ਅੰਤਰਾ—ਸੂਲਫਾਕ (ਇਕਤਾਲੇ ਦੀ ਬਰਾਂਬਰ ਲਯ)

×		੦		੨		੩		੦	
ਪ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	—	—	ਸਂ
ਰਾ	ऽ	ਮ	ਨ	ਜ	ਪਹੁ	ऽ	ऽ	ऽ	ਕ
ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	—	ਸਂ	ਧ	—	ਪ
ਵ	ਨ	ਭੂ	ਮ	ਭੂ	ऽ	ਲੇ	ऽ	ऽ	ऽ
ਗ	ਗ	ਗ	ਰ	ਗ	ਧ	ਪ	—	—	—
ਤੁ	ਮ	ਤੇ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ਲ	ऽ	ऽ	ऽ
ਗ	—	ਮ	ਰ॰	ਸ	ਰ	ਸ	—	—	—
ਕਾ	ऽ	ਲ	ਨ	ਦੂ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ऽ
ਸ									
ਧ਼	ਧ਼	ਪ਼	ਪ਼	ਸ	ਸ	ਸ	ਸ	—	—
ਅ	ਨਿ	ਕ	ਜ	ਤ	ਨ	ਕ	ਰ	ऽ	ऽ
ਗ	ਗ	ਗ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—	—	—
ਇ	ਹੁ	ਤ	ਨ	ਰਾ	ऽ	ਖਹੁ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮਂ									
ਗਂ	ਗਂ	—	ਮਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	—	ਸਂ
ਰ	ਹੈ	ऽ	ਅ	ਵ	ऽਸ	ਥਾ	ऽ	ऽ	ਅ
ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	—	ਸਂ	ਧ	—	ਪ
ਵ	ऽਸ	ਥਾ	ऽ	ਪੂ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ਚ

ਅੰਤਰਾ—ਤਾਲ ਰੂਪਕ (ਇਕਤਾਲੇ ਦੀ ਠਾਅ, ਭਾਵ ਦੋ ਮਾਤਰੇ ਵਿਚ ਇਕ ਮਾਤਰਾ)

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
ਪ	ਪ	ਪ	ਧ	—	ਪ	ਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸ਼ਂ	—	ਸਂ	—
ਆ	ਪ	ऽਨ	ਕੀ	ऽ	ਆ	ऽ	ਕ	ਛੂ	ਨ	ਹੋ	ऽ	ਵੈ	ऽ
ਨ			ਨ				ਨ			ਨ			
ਸਂ	—	ਸਂ	ਧ	ਧ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	—	ਧ	—	ਪ	—
ਕਿਆ	ऽ	ਕੋਂ	ਕ	ਰੈ	ऽ	ਪ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ऽ
ਪ													
ਗ	ਗ	ਮਰ	ਗ	ਧ	ਪ	—	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	—	ਸ	—
ਜਾ	ਤਿ	ਸੁऽ	ਭਾ	ऽ	ਵੈ	ऽ	ਸਤਿ	ਗੁ	ਰ	ਭੇ	ऽ	ਟੈ	ऽ

			ਨ				ਨ			ਨ				
ਸਂ	—	ਸਂ	ਧ	—	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	—	ਧ	—	ਪ	—
ਏ	ऽ	ਕੋ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਬ	ਖਾ	ऽ	ऽ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ऽ

ਤਿੰਨਤਾਲ (ਇਕ: ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਲਯ ਜਾਂ ਰੂਪਕ ਦੀ ਦੁਗੁਨ)

×				੨				੦				੩			
ਪ	ਪ	ਪ	—	ਧ	—	ਪ	ਧ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—
ਬ	ਲੂ	ਆ	ऽ	ਕੇ	ऽ	ਘ	ਰੂ	ਆ	ऽ	ਮ	ਹਿ	ਬ	ऽਸ	ਤੇ	ऽ
ਨ												ਨ			
ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਰਂ	ਸਂ	—	—	—	ਧ	—	ਪ	—
ਫੁ	ਲ	ਵ	ਤ	ਦੇ	ਹ	ऽ	ਅ	ਇਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ਨੇ	ऽ	ऽ	ऽ
ਗ	ਗ	—	ਰ	ਗ	ਧ	ਪ	ਪ	ਗ	—	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	—
ਕ	ਹੁ	ऽ	ਕ	ਬੀ	ਰ	ਜਿ	ਹ	ਰਾ	ऽ	ਮ	ਨ	ਚੇ	ऽ	ਤਿਓ	ऽ
								ਨ				ਨ			
ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	—	—	ਧ	—	ਪ	ਪ
ਬੂ	ऽ	ਡੇ	ऽ	ਬ	ਹੁ	ਤ	ਸਿ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ਨੇ	ऽ	ऽ	ਚਲਤ

(ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

ਨੋਟ—ਪੜਤਾਲ ਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਲਯ ਇਕੋ ਥਾਂ ਟਿਕੀ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਭਾਵ, ਅਸਥਾਈ ਦੀ ਤਾਲ ਦੇ ਬਰਾਬਰ, ਲਯ ਭਾਵੇਂ ਠਾਅ, ਦੁਗੁਨ, ਤਿਗੁਨ ਆਦਿ ਵਿਚ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਹੋਵੇ ਕਿਸੇ ਮਰਿਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ।

(ਹਮੀਰ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤਿ)

ਰਾਗ ਕਾਮੋਦ

ਵਾਦੀ—ਪ | ਠਾਟ – ਕਲਿਆਣ | ਸਮਾਂ —ਰਾਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਰ ।
ਸੰਵਾਦੀ – ਰ | ਜਾਤੀ – ਵਕ੍ਰ-ਸੰਪੂਰਣ | ਵਿਸ਼ੇਸ਼ – 'ਰੇ-ਪਾ' ਦੀ ਸੁਰ-ਸੰਗਤੀ ।

ਆਰੋਹ - ਸ, ਰ ਪ, ਮੰਪ, ਨਧ, ਪ; ਸਂ । (ਮ)

ਅਵਰੋਹ – ਸਂ, ਨਧ ਪ, ਗਮਪ, ਗਮਰ, ਸ ।

ਪਕੜ —ਰ ਪ, ਮੰਪਧਪ, ਗਮਪਗਮਰ, ਸ । (ਮ)

ਕਾਮੋਦ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਰਾਗ ਹੈ। ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਕਾਮੋਦ, ਕਾਮੋਦਾ, ਕਾਮੋਦੀ ਤੇ ਕਾਮੋਦਿਕਾ ਨਾਮ ਲਿਖੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਪਰਿਵਾਰ-ਵਰਗ (ਰਾਗ-ਰਾਗਣੀ) ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਰਾਗ ਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਵਖੋ-ਵਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ :—'ਸ਼ਿਵ-ਮਤ' ਇਸ ਨੂੰ ਨਟ ਨਾਰਾਇਣ ਰਾਗ ਦੀ ਰਾਗਣੀ (ਇਸਤ੍ਰੀ) ਮੰਨਦਾ ਹੈ। 'ਕਾਲੀ ਨਾਥ-ਮਤ' ਮੇਘ ਰਾਗ ਦੀ ਰਾਗਣੀ, 'ਭਰਤ-ਮਤ' ਦਾ ਕਰਤਾ ਮਾਲਕੌਂਸ ਰਾਗ ਦੀ ਨੂੰਹ (ਪੁਤ੍ਰ-ਵਧੂ) ਅਤੇ 'ਹਨੂਮਾਨ-ਮਤ' ਦਾ ਕਰਤਾ ਇਸੇ ਰਾਗ ਨੂੰ ਦੀਪਕ ਰਾਗ ਦੀ ਰਾਗਣੀ ਕਰਕੇ ਲਿਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਕਾਮੋਦ ਨੂੰ ਸ਼ੰਕਰਾ ਭਰਣ ਮੇਲ (ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ) ਦਾ ਰਾਗ ਭੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਵਾਨ ਇਸ ਨੂੰ ਕਲਿਆਣ ਠਾਟ ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ— ਹਮੀਰ, ਕਾਮੋਦ ਕੇਦਾਰਾ, ਛਾਇਆਨਟ ਆਦਿ ਰਾਗ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ ਦੇ ਰਾਗ-ਵਰਗ ਵਿਚ ਸਨ, ਉਹ ਦੋਵੇਂ 'ਮੱਧਮਾਂ' ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੋਣ ਕਾਰਣ, ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਠਾਟ-ਪੱਧਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕਲਿਆਣ ਠਾਟ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਸੋ, ਕਾਮੋਦ ਕਲਿਆਣ ਠਾਟ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਜਾਤੀ-ਸੰਪੂਰਣ (ਵਕ੍ਰ-ਸੰਪੂਰਣ) ਵਾਦੀ ਪੰਚਮ ਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਰਿਖਭ ਹੈ ਅਤੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਰਾਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਰ (ਲਗ-ਭਗ ਅੱਠ ਨੌਂ ਵਜੇ ਰਾਤ) ਹੈ।

ਕਲਿਆਣ ਠਾਟ ਦੇ ਦੋਵੇਂ 'ਮੱਧਮ' ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ 'ਨਿਖਾਦ' ਤੇ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ 'ਗੰਧਾਰ' ਸੁਰ ਦੁਰਬਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਗਾਇਕ ਕਾਮੋਦ ਰਾਗ ਨੂੰ 'ਓਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ ਜਾਤੀ ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਦੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ-ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦੀ ਇਹ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਤੀਂ ਗਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰਾਗ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦਿਨ ਨੂੰ ਗਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰਾਗ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਲਿਆਣ ਠਾਟ ਦੇ ਇਸ ਵਰਗ ਦੇ ਛੇ ਰਾਗਾਂ ਦਾ ਸੁਰ-ਰੂਪ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ :—

ਸਂ ਪ
(੧) ਹਮੀਰ—ਸ, ਰਸ, ਗਮ ਧ, ਪ, ਸਂ, ਸਂ ਨਧ, ਪ, ਮੰਪਧਪ, ਗ, ਮਰ, ਸ।

ਗ
(੨) ਕੇਦਾਰਾ—ਸ, ਮ. ਮਪ, ਧਮੰਧਪਮ, ਮ ਸਰ. ਸ।

(੩) ਛਾਇਆ ਨਟ—ਧ, ਪ, ਰ ਗ ਮ ਪ, ਮਗ ਮਰ, ਸ।

ਮ
(੪) ਕਾਮੋਦ—ਸ, ਰਪ, ਧਪ, ਗਮਪ, ਗਮਰ, ਸ।

ਮ
(੫) ਸ਼ਯਾਮ ਕਲਿਆਣ—ਸ, ਰ, ਮੰਪ, ਪਧਪ, ਮੰਪਧਪ, ਮ ਰ, ਨ਼ਸ।

(੬) ਗੌਂਡ ਸਾਰੰਗ—ਸ, ਗਰ, ਮਗ, ਪ, ਮੰਪ ਧਪ, ਮਗ, ਰਗਰਮਗ, ਪਰ, ਸ।

ਉਤੇ ਲਿਖੇ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਸੁਰ-ਰੂਪ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਥੋੜਾ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਰਾਗ ਬਦਲ ਜਾਏਗਾ। ਜਿਵੇਂ :—"ਸ ਮਰ, ਮੰਪ" ਸ਼ਯਾਮ ਕਲਿਯਾਣ ਤੇ

ਸਂ ਗ
"ਸ ਰਪ, ਧਪ" ਕਾਮੋਦ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ "ਸ, ਰਸ, ਗਮ ਧ, ਪ, ਗਮ ਰਸ" ਹਮੀਰ ਤੇ "ਸ, ਧਧਪ, ਰ ਰਗ

ਮ
ਮਪ, ਗਮਰ, ਸ" ਛਾਯਾਨਟ। ਸੋ, ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਖਸ਼ਮ ਨਿਯਮਾਂ ਵਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕਾਮੋਦ ਵਿਚ 'ਰੇ-ਪਾ' ਦੀ ਸੁਰ-ਸੰਗਤੀ ਮਹੱਤਵ-ਪੂਰਣ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਬੰਦਿਸ਼ਾਂ (ਟਿਯੂਨਾਂ) ਅਕਸਰ 'ਰੇ-ਪਾ' ਜਾਂ ਮ ਰ ਪ' ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਅੰਤਰੇ ਦਾ ਉਠਾਵ—

ਮ
"ਪ ਪ ਸਂ, ਸਂ ਰਂ ਸਂ" ਇੰਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ "ਸ, ਰਪ, ਮੰਪ, ਧਪ, ਗਮਪ ਗਮਰ, ਸ" ਇਹ ਤਾਨ ਬਾਰ ਬਾਰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਪਾਟ ਤਾਨਾਂ ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਲਾਉਣੀਆਂ ਕਠਿਨ ਹਨ, ਚੰਗੇ ਸੁਲਝੇ ਗਾਇਕ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਦੇ ਕਦੇ ਕੋਮਲ 'ਨੀ' ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਣ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਗੰਭੀਰ ਪਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਖਯਾਲ ਤੇ ਧੁਰਪਦ-ਧਮਾਰ ਹੀ ਅਕਸਰ ਗਾਏ ਬਜਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

ਮ ਨ਼ ਨ਼ ਮ ਗ ਸ ਸ
੧. ਸ—ਰ. ਸ, ਸ ਧ਼, ਪ਼—ਪ਼ਧ਼ਪ਼, ਸ—ਸ ਰਪ, ਪ ਮ ਰ—ਸਰਸ, ਧ਼ਪ਼, ਪ਼ਸ—ਸਰਸ—।

ਸ ਮ
੨. ਸ—ਰਪ—ਮੰਪ (ਪ) ਗਮ ਰਪ, ਮੰਪਧਪ, ਗਮਪ, ਗਮਰ—ਸ. ਸ ਰ—ਪ, ਮੰਧ, ਪ—ਮੰਪਧਮੰਪਗ,

ਗ ਸ ਮ
ਮਰ—ਪ, ਮਰਪ—ਮੰਧ, ਮੰਪਧਮੰਪ (ਪ) ਗਮਪਗਮਰ—ਸ, ਸ ਰਪ—ਧਮੰਧਪ, ਧਗਮਰ, ਸਰਸ—।

ਸ
੩, ਸ—ਸਮਰਪ—ਮੱਧ, ਪ, ਧਧਪ, ਮੱਪਮੱਧਪ, ਧਗ, ਮ (ਪ) ਗ—ਮ ਰ—ਸ, ਸਰਸਪ—ਗਮਰਪ,
ਨ ਸੰ
ਗਮਪਗਮ—ਰਪ, ਮੱਪ, ਧਪ, (ਪ) ਗ, ਮਰ—ਸ, ਸਰਸ, ਨ਼ਸਰਨ਼ਸਮਰਪ—ਮੱਪਧਮੱਪਸੰ—ਧ—ਪ,
ਸ ਮ ਨ਼
ਧਮੱਪਗਮਰ—ਸ, ਸ ਰਪ, ਗਮਰਪ, ਗਮਪਗਮਰ—ਸਰਪ, ਮੱਪਧਮੱਪ, ਧਸੰ—(ਸੰ) ਧ—ਪ, ਮੱਪਧ
ਮੱਪ, ਗਮਪਗਮਰ, ਸ—।

ਨ ਨ
੪. ਪ—ਪਧਪਸੰ—ਸੰਰੰਸੰ—ਪਧਮੱਪਸੰ—(ਸੰ) ਧ—ਪ, ਮੱਪਧਮੱਪਸੰ—ਪ, ਸੰਰੰਸੰ, ਸੰ ਧ, ਨ਼ਪ—
ਮ ਗ ਸੰ ਨ
ਧਮੱਪ, ਗਮਪਗਮਰ—ਸ, ਸ ਰਪਧਪਸੰ—ਧ, ਪ, ਮਰਪਮੱਧਪਸੰ—ਸੰਰੰਸੰ—ਨਸੰਰੰਨਸੰ ਰੰ—ਸੰ, ਧ,
ਨ਼ ਨ
ਪ—ਪਧਮੱਪਧਗ—ਮਰ, ਸਰਸਮਰਪ—ਧਮੱਪਸੰ—ਸੰਨਰੰਸੰਧ, ਪ—ਮੱਪਧਨਧਸੰ—ਧ, ਪ—ਸੰਰੰ
ਨ਼
ਸੰਧ—ਪ, ਮੱਪਧਮੱਪਗ, ਗਮਪਗਮਰ—ਸਰਸ—।

ਮੰ ਗੰ ਨ
੫. ਪ—ਮੱਪਧਮੱਪਸੰ—ਰੰਸੰ, ਰੰਪੰ—ਗੰਮੰਰੰ—ਸੰਰੰਸੰ—ਮੰਰੰ—ਪੰਗੰਮੰਰੰ—ਸੰਰੰਸੰ ਧ, ਨ਼ਪ—ਮੱਪਸੰ—
ਨ ਨ਼ ਧ ਪ ਮ ਨ ਮੰ
(ਸੰ) ਧ—ਪ, ਮੱਪਧਪ, ਧ, ਪ, ਮੱ, ਗ, ਰ, ਸਰਸ—ਨ਼ਸ ਮਰ ਪਮੱ ਧਪਸੰ—ਧਸੰਰੰਸੰ—ਰੰਪੰ—
ਗੰ
ਮੰਰੰ—ਸੰਰੰਨਸੰਧ—ਪ, ਮੱਪਧਪਗਮਰ—ਪ, ਧਗ ਮਰਪ—ਧਪ, ਗਮਪਗਮਰ—ਪ, ਮੱਪਗਮਰ,
ਨ਼
ਸਰਪ—(ਪ) ਗ (ਮ) ਰ, ਪਧਪਸੰ—(ਸੰ) ਧ, ਪ, ਗਮਪਗਮਰ ਸਰ—ਸ—। ਸਸ ਰਰ ਸਸ;
ਸਸ ਮਰ ਪਪ ਗਮ ਰਰ ਸਸ—, ਸਸ ਮਰ ਪਮੱ ਧਪ ਗਮ ਰਸ—ਸਸ ਮਰ ਪਮੱ ਧਪ ਸੰਸੰ ਧਪ ਗਮ
ਰਸ—, ਸਸ ਮਰ ਪਮੱ ਧਪ ਸੰਰੰ ਸੰਨ ਧਪ ਮੱਪ ਗਮ ਰਸ—ਸਸ ਮਰ ਪਮੱ ਧਪ ਸੰਸੰ ਮੰਮੰ ਰੰਸੰ ਧਪ
ਗਮ ਪਗ ਮਰ ਸਸ—।

ਕਮੋਦ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਨੰ: ੧)

ਅਸਥਾਈ

	੦				੩				×				੨			
		ਮ														
	ਸ	ਰ	ਪ	—	ਮੱ	ਪ	ਧ	ਪ								
੧.	ਸ	ਰ	ਨੀ	ऽ	ਆ	ऽ	ਇਓ	ऽ	ਮਰ	ਪਪ	ਮੱਪ	ਧਪ	ਗਮ	ਪਗ	ਮਰ	ਸਸ.
੨.	.	.	.	.	.	.	ਮਰ	ਪਪ	ਮੱਪ	ਸੰਸੰ	ਧਪ	ਗਮ	ਪਗ	ਮਰ	ਸਰ	ਸਸ.

੩.	. . ਸਮ ਰਪ	ਮੱਪ ਧਪ ਸਂਸਂ ਧਪ	ਮੱਪ ਸਂਰਂ ਸਂਸਂ ਧਪ	ਗਮ ਪਗ ਮਰ ਸਸ.
੪.	ਸਸ ਮਮ ਰਰ ਪਪ	ਮੱਪ ਧਧ ਪਪ ਸਂਸਂ	ਰਂਸਂ ਮਂਮਂ ਰਂਸਂ ਧਪ	ਗਮ ਪਗ ਮਰ ਸਸ.
੫.	. . . .	. . . .	. . . .	ਮਰ ਪਪ ਧਪ, ਮੱਪ
	ਸਂਸਂ ਧਪ, ਮੱਪ ਸਂਰਂ	ਸਂਸਂ ਧਪ, ਮੱਪ ਸਂਸਂ	ਮਂਮਂ ਰਂਸਂ ਧਪ, ਗਮ	ਪਗ ਮਰ ਸਰ ਸਸ.
੬.	. . . .	. . ਸਮ ਰਪ,	ਗਮ ਰਪ, ਮੱਪ ਧਪ	ਗਮ ਰਪ, ਮੱਪ ਸਂਰਂ
	ਸਂਸਂ ਧਪ ਗਮ ਰਪ,	ਮੱਪ ਸਂਸਂ ਗਂਮਂ ਰਂਪਂ,	ਗਂਮਂ ਰਂਰਂ ਸਂਰਂ ਸਂਨ	ਧਪ ਮੱਪ ਗਮ ਰਸ
੭.	ਮਰ ਪਪ, ਗਮ ਪਗ	ਮਰ ਪਪ, ਧਪ ਗਮ	ਪਗ ਮਰ ਪਪ, ਮੱਪ	ਸਂਸਂ ਧਪ ਗਮ ਪਗ
	ਮਰ ਪਪ, ਸਂਰਂ ਸਂਸਂ	ਧਪ ਗਮ ਪਗ ਮਰ	ਪਪ, ਸਂਰਂ ਮਂਮਂ ਰਂਸਂ	ਧਪ ਗਮ ਪਗ ਮਰ
੮.	ਰਰ ਸਸ, ਰਪ ਗਮ	ਰਰ ਸਸ, ਰਪ ਮੱਧ	ਮੱਪ ਗਮ ਰਰ ਸਸ,	ਰਪ ਮੱਧ ਪਸਂ ਪਧ
	ਮੱਪ ਗਮ ਰਰ ਸਸ,	ਰਪ ਮੱਧ ਪਸਂ ਰਂਸਂ	ਗਂਮਂ ਪਂਗਂ ਮਂਰਂ ਸਂਸਂ,	ਗਮ ਪਗ ਮਰ ਸਸ

ਅੰਤਰਾ

	ਪ — ਸਂ ਸਂ	ਸਂ — ਰਂ ਸਂ		
੧.	ਨਾ ऽ ਨ ਕ	ਕਉ ऽ ਹ ਰਿ	ਸਂਸਂ ਧਪ ਗਮ ਪਗ	ਮਰ ਸਰ ਸਮ ਰਪ
੨.	. . . .	ਮੱਪ ਸਂਰਂ ਸਂਨ ਧਪ	ਗਮ ਪਗ ਮਰ ਸਸ,	ਮਰ ਪਮੱ ਧਪ ਸਂ.
੩.	ਸਂਸਂ ਗਂਮਂ ਰਂਸਂ ਸਂਰਂ	ਸਂਨ ਧਪ ਮੱਪ ਧਮੱ	ਪਗ ਮਪ ਗਮ ਰਸ	ਮਰ ਪਮੱ ਧਪ ਰਂਸਂ
੪.	. . . .	. . . .	. . . .	ਮੱਪ ਸਂਸਂ ਧਪ, ਮੱਪ
	ਸਂਰਂ ਸਂਸਂ ਧਪ, ਮੱਪ	ਗਂਮਂ ਰਂਸਂ ਸਂਰਂ ਸਂਨ	ਧਪ ਗਮ ਪਗ ਮਰ	ਸਮ ਰਪ ਮੱਧ ਪਸਂ,
੫.	. . . .	. . . .	ਗਂਮਂ ਪਂ,ਗਂ ਮਂਪਂ ਗਂਮਂ,	ਨਸਂ ਰਂ,ਨ ਸਂਰਂ ਨਸਂ,
	ਮੱਪ ਧ,ਮੱ ਪਧ ਮੱਪ,	ਗਮ ਪ,ਗ ਮਪ ਗਮ.	ਰਸ, ਸਰ ਸਸ ਰਮ	ਰਰ ਪਧ ਪਪ ਸਂ.
੬.	. . . .	. . . .	ਗਂਮਂ ਸਂਰਂ ਨਸਂ ਪਧ	ਮੱਪ ਗਮ ਸਰ ਨ਼ਸ਼,
	ਰਮ ਰਪ ऽਪ, ਮੱਪ	ਮੱਧ ऽਧ, ਪਧ ਪਸਂ	ऽਸਂ, ਸਂਰਂ ਸਂਮਂ ऽਮਂ	ਰਂਸਂ ਧਪ ਮੱਪ ਸਂ.
੭.	. . . .	ਨ਼ਸ ਰ,ਨ਼ ਸਰ ਨ਼ਸ.	ਮੱਪ ਧ,ਮੱ ਪਧ ਮੱਪ,	ਨਸਂ ਰਂ,ਨ ਸਂਰਂ ਨਸਂ,
	ਗਂਮਂ ਰਂਰਂ ਸਂਰਂ ਸਂਸਂ,	ਪਧ ਪਪ ਗਮ ਰਰ	ਸਰ ਸਸ, ਸਨ਼ ਰਸ	ਮਰ ਪਮੱ ਧਪ ਰਂਸਂ
੮.	. . . .	. . . .	ਸਂਸਂ ਧਪ ਗਮ ਰਸ,	ਰਂਰਂ ਸਂਸਂ ਧਪ ਮੱਪ
	ਗਮ ਰਸ, ਮਂਮਂ ਰਂਸਂ	ਧਪ ਮੱਪ ਗਮ ਰਸ,	ਸਰ ਰ,ਰ ਪਪ ਗਮ	ਰਸ, ਰਪ ਪ,ਪ ਧਧ
	ਮੱਪ ਗਮ ਰਸ, ਪਧ	ਧ,ਪ ਸਂਸਂ ਧਪ ਮੱਪ	ਗਮ ਰਸ, ਸਰ ਸਮ	ਰਪ ਮੱਧ ਪਨ ਧਸਂ.

੧. ਰਾਗ ਕਾਮੋਦ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਸਰਨੀ ਆਇਓ ਨਾਥ ਨਿਧਾਨ ॥
ਨਾਮ ਪ੍ਰੀਤ ਲਾਗੀ ਮਨ ਭੀਤਰਿ ਮਾਗਨ ਕਉ ਹਰਿ ਦਾਨ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਸੁਖਦਾਈ ਪੂਰਨ ਪਰਮੇਸੁਰ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਰਾਖਹੁ ਮਾਨ ॥
ਦੇਹੁ ਪ੍ਰੀਤਿ ਸਾਧੂ ਸੰਗਿ ਸੁਆਮੀ ਹਰਿ ਗੁਨ ਰਸਨ ਬਖਾਨ ॥੧॥
ਗੋਪਾਲ ਦਇਆਲ ਗੋਬਿੰਦ ਦਮੋਦਰ ਨਿਰਮਲ ਕਥਾ ਗਿਆਨ ॥
ਨਾਨਕ ਕਉ ਹਰਿ ਕੈ ਰੰਗਿ ਰਾਗਹੁ ਚਰਨ ਕਮਲ ਸੰਗਿ ਧਿਆਨ ॥੨॥

(ਕੇਦਾਰਾ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੧੯)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
	ਮ							ਪ							
ਸ	ਰ	ਪ	—	ਮੰ	ਪ	ਧ	ਪ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮਗ	ਮ	ਸ	ਰ	ਸ
ਸ	ਰ	ਨੀ	ऽ	ਆ	ऽ	ਇਓ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਥ	ਨਿऽ	ਧਾ	ऽ	ऽ	ਨ
ਸ	ਪ	ਗ	—	ਮ	ਰ	ਸ	ਸ	ਸ	—	ਰ	ਸ	ਧ਼	ਨ਼ੁਪ਼	ਪ਼	ਪ਼
ਨਾ	ऽ	ਮ	ऽ	ਪ੍ਰੀ	ऽ	ਤ	ਲ	ਗੀ	ऽ	ਮ	ਨ	ਭੀ	ऽऽ	ਤ	ਰ
ਪ਼	—	ਸ	ਸ	ਰ	—	ਸ	—	ਗ	ਮ	ਪ	ਮਗ	ਮ	ਸ	ਰ	ਸ
ਮਾ	ऽ	ਗ	ਨ	ਕਉ	ऽ	ऽ	ऽ	ਹ	ऽ	ਰਿ	ऽऽ	ਦਾ	ऽ	ऽ	ਨ

ਅੰਤਰਾ

														ਨ	
ਪ	ਪ	ਸੰ	—	ਸੰ	—	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਧ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	—	ਧ	ਪ
ਸੁ	ਖ	ਦਾ	ऽ	ਈ	ऽ	ਪੂ	ऽ	ਰ	ਨ	ਪ	ਰ	ਮੇ	ऽ	ਸੁ	ਰ
ਸ	—	ਮ	ਮਗ	ਪ	ਪ	ਧ	ਪ	ਗ	ਮ	ਪ	ਗ	ਮ	ਸ	ਰ	ਸ
ਕ	ऽ	ਰ	ऽऽ	ਕਿ	ਰ	ਪਾ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ਖਹੁ	ऽ	ਮਾ	ऽ	ऽ	ਨ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੨. ਰਾਗ ਕਾਮੋਦ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਕਾਹੇ ਪੂਤ ਝਗਰਤ ਹਉ ਸੰਗਿ ਬਾਪ ॥
ਜਿਨ ਕੇ ਜਣੇ ਬਡੀਰੇ ਤੁਮ ਹਉ ਤਿਨ ਸਿਉ ਝਗਰਤ ਪਾਪ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਜਿਸੁ ਧਨ ਕਾ ਤੁਮ ਗਰਬੁ ਕਰਤ ਹਉ ਸੋ ਧਨੁ ਕਿਸਹਿ ਨ ਆਪ ॥
ਖਿਨ ਮਹਿ ਛੋਡਿ ਜਾਇ ਬਿਖਿਆ ਰਸੁ ਤਉ ਲਾਗੈ ਪਛੁਤਾਪ ॥੧॥
ਜੋ ਤੁਮਰੇ ਪ੍ਰਭ ਹੋਤੇ ਸੁਆਮੀ ਹਰਿ ਤਿਨ ਕੇ ਜਾਪਹੁ ਜਾਪ ॥
ਉਪਦੇਸੁ ਕਰਤ ਨਾਨਕ ਜਨ ਤੁਮ ਕਉ ਜਉ ਸੁਨਹੁ ਤਉ ਜਾਇ ਸੰਤਾਪ ॥੨॥

(ਸਾਰੰਗ ਮਹਲਾ ੪, ਪੰਨਾ ੧੨੦੦)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
								ਮੰ							
ਸ	ਮਰ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਧ	ਧ	ਪ	—	ਧ	—	ਧ	ਪ	—	ਪ
ਕਾ	ਹੇS	ਪੂ	ਤ	ਝ	ਗ	ਰ	ਤ	ਹਉ	S	ਸੰ	S	ਗ	ਬਾ	S	ਪ
												ਸ			
ਗ	ਮ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਸ	ਸ	—	ਰ	ਸ	ਧ̣	ਧ̣	ਪ̣	—
ਜਿ	ਨ	ਕੇ	S	ਜ	S	ਣੇ	ਬ	ਡੀ	S	ਰੇ	S	ਤੁ	ਮ	ਹਉ	S
								ਮੰ							
ਪ̣	ਪ̣	ਸ	ਸ	ਰ	ਰ	ਸ	ਸ	ਪ	ਗਮ	ਰ	ਸ	—	ਰ	—	ਸ
ਤਿ	ਨ	ਸਿਉ	S	ਝ	ਗ	ਰ	ਤ	ਝ	ਗS	ਰ	ਤ	S	ਪਾ	S	ਪ

ਅੰਤਰਾ

ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—
ਜਿ	ਸ	ਧ	ਨ	ਕਾ	S	ਤੁ	ਮ	ਗ	ਰ	ਬ	ਕ	ਰ	ਤ	ਹਉ	S
ਨੋ		ਨ	ਨ					ਨ				ਨ			
ਧ	—	ਧ	ਧ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਧ	—	ਨ̣	ਪ
ਸੋ	S	ਧ	ਨ	ਕਿ	ਸਹਿ	S	ਨ	ਆ	S	S	S	S	S	S	ਪ
ਪ															
ਮੰ	ਮੰ	ਪ	—	ਧ	—	ਪ	ਪ	ਗ	ਮ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਸ
ਖਿ	ਨ	ਮਹਿ	S	ਛੋ	S	ਡ	ਜਾ	ਇ	S	ਬਿ	ਖਿ	ਆ	S	ਰ	ਸ
ਸ	—	ਮ	ਰ	ਪ	—	ਮੰ	ਪ	ਮੰਪ	ਧਸਂ	ਧਪ	ਮੰਪ	ਧਪ	ਗਮ	ਰ	ਸ
ਤਉ	S	ਲਾ	S	ਗੈ	S	ਪ	ਛ	ਤਾS	SS	SS	SS	SS	SS	S	ਪ

— ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੩. ਰਾਗ ਕਾਮੋਦ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਕਵਨ ਗੁਨ ਪ੍ਰਾਨਪਤਿ ਮਿਲਉ ਮੇਰੀ ਮਾਈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਰੂਪ ਹੀਨ ਬੁਧਿ ਬਲ ਹੀਨੀ ਮੋਹਿ ਪਰਦੇਸਨਿ ਦੂਰ ਤੇ ਆਈ ॥੧॥
ਨਾਹਿਨ ਦਰਬੁ ਨ ਜੋਬਨ ਮਾਤੀ ਮੋਹਿ ਅਨਾਥ ਕੀ ਕਰਹੁ ਸਮਾਈ ॥੨॥
ਖੋਜਨ ਖੋਜਤ ਭਈ ਬੈਰਾਗਨਿ ਪ੍ਰਭ ਦਰਸਨ ਕਉ ਹਉ ਫਿਰਤ ਤਿਸਾਈ ॥੩॥
ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਪ੍ਰਭ ਨਾਨਕ ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਮੇਰੀ ਜਲਨਿ ਬੁਝਾਈ ॥੪॥

(ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੨੦੪)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
ਸ	ਮ	ਰ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਧ	ਪ	ਪ	ਪ	ਗਮ	ਪ	ਗਮ	ਰ	ਸ
ਕ	ਵ	ਨ	ਗੁ	ਨ	ਪ੍ਰਾ	ਨ	ਪ	ਤ	ਮਿ	ਲਉ	ਮੇS	S	ਗੀS	ਮਾ	ਈ
ਰ	—	ਰ	—	—	ਸ	—	ਸ	ਸਧ਼	ਧ਼	ਧ਼	—	ਧ਼	ਧ਼ਪ਼	—	ਪ਼
ਰੂ	S	ਪ	S	S	ਹੀ	S	ਨ	ਬੁS	ਧ	ਬ	S	ਲ	ਹੀS	S	ਨੀ
	ਮ														
ਸ	ਰ	ਪਮੱ	ਪ	ਧ	ਸਂ	ਧ	ਪ	ਮੱ	ਪ	ਗਮ	ਪ	ਗਮ	ਰ	ਸ	—
ਮੋ	ਹਿ	ਪS	ਰ	ਦੇ	S	ਸ	ਨ	ਦੂ	S	ਰS	S	ਤੇS	ਆ	ਈ	S

ਅੰਤਰਾ

									ਨ					ਨ	
	ਪ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਧ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂਨ	ਸਂ	ਧ	ਪ
	ਨਾ	ਹ	ਨ	ਦ	ਰ	ਬ	ਨ	*	ਜੋ	ਬ	ਨ	ਮਾS	S	ਤੀ	S
								ਮੱ				ਗ			
ਸ	ਮਰ	ਪਮੱ	ਪ	ਮੱਪ	ਧਸਂ	ਧ	ਪ	ਪ	—	ਗਮ	ਪ	ਮ	ਰ	ਸ	—
ਮੋ	SS	ਹਿS	ਅ	ਨਾS	SS	ਬ	ਕੀ	ਕ	S	ਰਹੁ	S	ਸ	ਮਾ	ਈ	S

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

ਨੋਟ—ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ (ਟਿਯੂਨ) ਜਿਥੇ 'ਸਮ' ਕੇ ਕਾਰਨ ਕਠਿਨ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਅਤੀ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਭੀ ਹੈ।

੪. ਰਾਗ ਕਾਮੋਦ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਤਨੁ ਰੈਨੀ ਮਨੁ ਪੁਨਰਪਿ ਕਰਿ ਹਉ ਪਾਚਉ ਤਤ ਬਰਾਤੀ ॥
ਰਾਮ ਰਾਇ ਸਿਉ ਭਾਵਰਿ ਲੈਹਉ ਆਤਮ ਤਿਹ ਰੰਗ ਰਾਤੀ ॥ ੧ ॥
ਗਾਉ ਗਾਉ ਰੀ ਦੁਲਹਨੀ ਮੰਗਲਚਾਰਾ ॥
ਮੇਰੇ ਗ੍ਰਿਹ ਆਏ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਭਤਾਰਾ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਨਾਭਿ ਕਮਲ ਮਹਿ ਬੇਦੀ ਰਚਿ ਲੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਉਚਾਰਾ ॥
ਰਾਮ ਰਾਇ ਸੋ ਦੂਲਹੁ ਪਾਇਓ ਅਸ ਬਡ ਭਾਗ ਹਮਾਰਾ ॥ ੨ ॥
ਸੁਰਿ ਨਰ ਮੁਨਿ ਜਨ ਕਉਤਕ ਆਏ ਕੋਟਿ ਤੇਤੀਸ ਉਜਾਨਾ ॥
ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਮੋਹਿ ਬਿਆਹਿ ਚਲੇ ਹੈ ਪੁਰਖ ਏਕ ਭਗਵਾਨਾ ॥ ੩ ॥

(ਆਸਾ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੪੮੨)

ਅਸਥਾਈ

੩				×				੨				੦			
															ਸ
															ਗਾ
ਮ															
ਰ	ਪ	—	ਮੰਪ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ	ਗ	ਮ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ
ਉ	ਗਾ	ऽ	ਉऽ	ਰੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ਦੂ	ਲਹ	ऽ	ऽ	ਨੀ	ऽ	ऽ;	ਮੰ
ਪ	ਪ	—	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	—	ਧ਼	—	ਪ਼	ਸ	ਸ	—	ਰ	—
ऽ	ਗ	ऽ	ਲ	ਚਾ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ਮੇ	ऽ	ਰੇ	ਗ੍ਰਿ	ਹ	ऽ	ਆ	ऽ
		ਰ						ਨ				ਗ			
ਸ	—	ਮ	ਰ	ਪ	—	ਪਧ	ਸਂ	ਧ	ਪ	ਮੰਪ	ਧਪ	ਮ	ਰ	ਸ	
ਏ	ऽ	ਰਾ	ਜਾ	ਰਾ	ऽ	ਮऽ	ਭ	ਤਾ	ऽ	ऽऽ	ऽऽ	ਰਾ	ऽ	ऽ ਗਾਉ...	

ਅੰਤਰਾ

੩				×				੨				੦			
				ਨ				ਨ	ਨ			ਸਂ			
ਪ	ਪ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਧ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	ਧ	ਪ
ਤ	ਨ	ਰੈ	ऽ	ਨੀ	ऽ	ਮ	ਨ	ਪੁ	ਨ	ਰ	ਪ	ਕ	ਰ	ਹਉ	ऽ
		ਮਂ						ਨ				ਨ			
ਸਂ	—	ਗਂ	ਮਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	—	ਸਂ	—	ਧ	—	ਪ	—
ਪਾ	ऽ	ਚਉ	ऽ	ਤ	ऽ	ਤ	ਬ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਤੀ	ऽ	ऽ	ऽ
ਪ															
ਮੰ	—	ਧ	ਪ	ਧ	—	ਪ	—	ਗ	ਮ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	—
ਰਾ	ऽ	ਮ	ਰਾ	ਇ	ऽ	ਸਿਉ	ऽ	ਭਾ	ऽ	ਵ	ਰਿ	ਲੈ	ऽ	ਹਉ	ऽ

ਸ	—	ਮ	ਰ	ਪ	—	ਪਧ	ਸਂ	ਧ	ਪ	ਮਂਪ	ਧਪ	ਗ ਮ	ਰ	ਸ
ਆ	ऽ	ਤ	ਮ	ਤੇ	ऽ	ਰੰऽ	ਗ	ਰਾ	ऽ	ऽऽ	ऽऽ	ਤੀ	ऽ	ऽ ਗਾਉ...

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੫. ਰਾਗ ਕਾਮੋਦ, ਰੂਪਕ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਟੇਢੀ ਪਾਗ ਟੇਢੇ ਚਲੇ ਲਾਗੇ ਬੀਰੇ ਖਾਨ ॥
ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਸਿਉ ਕਾਜ ਨ ਕਛੂਐ ਮੇਰੋ ਕਾਮ ਦੀਵਾਨ ॥੧॥
ਰਾਮੁ ਬਿਸਾਰਿਓ ਹੈ ਅਭਿਮਾਨਿ ॥
ਕਨਿਕ ਕਾਮਨੀ ਮਹਾ ਸੁੰਦਰੀ ਪੇਖਿ ਪੇਖਿ ਸਚੁ ਮਾਨਿ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਲਾਲਚ ਝੂਠ ਬਿਕਾਰ ਮਹਾ ਮਦ ਇਹ ਬਿਧਿ ਅਉਧ ਬਿਹਾਨਿ ॥
ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਅੰਤ ਕੀ ਬੇਰ ਆਇ ਲਾਗੋ ਕਾਲੁ ਨਿਦਾਨਿ ॥੨॥

(ਰਾਗ ਕੇਦਾਰਾ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੧੧੨੪)

ਅਸਥਾਈ

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
ਮ ਰ	ਪ	ਪ	ਧ	—	ਪ	—	ਪ ਗ	ਮ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ
ਰਾ	ऽਮ	ਬਿ	ਸਾ	ऽ	ਰਿਓ	ऽ	ਹੈ	ਅ	ਭਿ	ਮਾ	ऽ	ऽ	ਨ
ਸ	ਸ	ਸ	ਰ	ਰ	ਸ	—	ਨ਼ ਧ਼	ਧ਼	ਪ਼	ਸ	ਸ	ਸ	—
ਕ	ਨਿ	ਕ	ਕਾ	ऽਮ	ਨੀ	ऽ	ਮ	ਹਾ	ऽ	ਸੁੰ	ਦ	ਰੀ	ऽ
ਸਂ	ਧ	ਧ	ਪ	—	ਮੱ	ਪ	ਗ	ਮ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ
ਪੇ	ऽ	ਖ	ਪੇ	ऽ	ऽ	ਖ	ਸ	ऽ	ਚ	ਮਾ	ऽ	ऽ	ਨ

ਅੰਤਰਾ

ਪ	—	ਪ	ਸਂ	—	—	ਸਂ	ਨ ਸਂ	—	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	—
ਟੇ	ऽ	ਢੀ	ਪਾ	ऽ	ऽ	ਗ	ਟੇ	ऽ	ਢੇ	ਚ	ਲੇ	ऽ	ऽ
ਸਂ ਧ	—	ਧ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਨ ਧ	—	ਸਂ ਰਂ	ਸਂ	—	—	—
ਲਾ	ऽ	ਗੇ	ਬੀ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ਖਾ	ऽ	ऽ	ਨ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮਂ ਗਂ	ਗਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਨ ਧ	ਨ਼	ਧ	ਪ	ਪ	ਪ	—
ਭਾ	ਉ	ਭ	ਗ	ਤ	ਸਿਉ	ऽ	ਕਾ	ਜ	ਨ	ਕ	ਛੂ	ਐ	ऽ

ਮ	ਰ	ਰ	ਪ	—	ਮੱ	ਪ	ਧ	—	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ
ਮੇ	S	ਰੋ	ਕਾ	S	ਮ	ਦੀ	ਵਾ	S	S	ਨ	S	S	S

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੬. ਰਾਗ ਕਾਮੋਦ, ਸੂਲਫਾਕ (ਦਰੁਤ ਲਯ)

ਮੈਂ ਨਾਹੀ ਪ੍ਰਭ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਤੇਰਾ ॥
ਈਘੈ ਨਿਰਗੁਨ ਊਘੈ ਸਰਗੁਨ ਕੇਲ ਕਰਤ ਵਿਚਿ ਸੁਆਮੀ ਮੇਰਾ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਨਗਰ ਮਹਿ ਆਪਿ ਬਾਹਰਿ ਫੁਨਿ ਆਪਨ ਪ੍ਰਭ ਮੇਰੋ ਕੋ ਸਗਲ ਬਸੇਰਾ ॥
ਆਪੇ ਹੀ ਰਾਜਨ ਆਪੇ ਹੀ ਰਾਇਆ ਕਹ ਕਹ ਠਾਕੁਰ ਕਹ ਕਹ ਚੇਰਾ ॥੧॥
ਕਾ ਕਉ ਦੁਰਾਉ ਕਾ ਸਿਉ ਬਲਬੰਚਾ ਜਹ ਜਹ ਪੇਖਉ ਤਹ ਤਹ ਨੇਰਾ ॥
ਸਾਧ ਮੂਰਤ ਗੁਰੁ ਭੇਟਿਓ ਨਾਨਕ ਮਿਲਿ ਸਾਗਰ ਬੂੰਦ ਨਹੀ ਅਨ ਹੇਰਾ ॥੨॥

(ਰਾਗ ਬਿਲਾਵਲ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੮੨੭)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੩		੦	
ਮ									
ਰ	—	ਪ	—	ਪ	ਮੱ	ਧ	ਪ	—	—
ਮੈਂ	S	ਨਾ	S	ਹੀ	S	ਪ੍ਰ	ਭ	S	S
ਗ	ਮ	ਪ	ਗ	ਮ	ਸ	ਰ	ਸ	—	—
ਸ	ਭੁ	ਕਿ	ਛੁ	ਤੇ	S	ਰਾ	S	S	S
ਪ	—	ਗ	—	ਮ	ਰ	ਸ	ਸ	—	—
ਈ	S	ਘੈ	S	ਨਿ	ਰ	ਗੁ	ਨ	S	S
ਸ	—	ਰ	ਸ	ਧ਼	ਧ਼	ਪ਼	ਪ਼	—	—
ਉ	S	ਘੈ	S	ਸ	ਰ	ਗੁ	ਨ	S	S
ਪ਼	—	ਸ	ਨ਼	ਰ	ਰ	ਸ	ਸ	—	—
ਕੇ	S	ਲ	ਕ	ਰ	ਤ	ਵਿ	ਚ	S	S
ਗ	ਮ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	—	—	—
ਸੁਆ	S	ਮੀ	S	ਮੇ	S	ਰਾ	S	S	S

ਅੰਤਰਾ

ਪ	ਪ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	ਰੰ	ਸੰ	—	ਸੰ
ਨ	ਗ	ਰ	ਮਹਿ	ਆ	S	ਪ	S	S	ਬਾ

ਨ				ਨ		ਨ			
ਧ	ਧ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਧ	ਧ	ਪ	—
ਹ	ਰ	ਫੂ	ਨ	ਆ	ऽ	ਪ	ਨ	ऽ	ऽ
ਸ	ਸ	ਮ	ਰ	ਪ	ਮੱ	ਧ	ਪ	—	—
ਪ੍ਰ	ਭ	ਮੇ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ਕਉ	ऽ	ऽ	ऽ
ਗ	ਮ	ਪ	ਗ	ਮ	ਸ	ਰ	ਸ	—	—
ਸ	ਗ	ਲ	ਬ	ਸੇ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੭. ਰਾਗ ਕਾਮੋਦ, ਇਕਤਾਲਾ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਕਿਨ ਹੀ ਬਨਜਿਆ ਕਾਂਸੀ ਤਾਂਬਾ ਕਿਨ ਹੀ ਲਉਗ ਸੁਪਾਰੀ ॥
ਸੰਤਹੁ ਬਨਜਿਆ ਨਾਮੁ ਗੋਬਿੰਦ ਕਾ ਐਸੀ ਖੇਪ ਹਮਾਰੀ ॥ ੧ ॥
ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮ ਕੇ ਬਿਆਪਾਰੀ ॥
ਹੀਰਾ ਹਾਥਿ ਚੜਿਆ ਨਿਰਮੋਲਕੁ ਛੂਟਿ ਗਈ ਸੰਸਾਰੀ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਸਾਚੇ ਲਾਏ ਤਉ ਸਚ ਲਾਗੇ ਸਾਚੇ ਕੇ ਬਿਉਹਾਰੀ ॥
ਸਾਚੀ ਬਸਤੁ ਕੇ ਭਾਰ ਚਲਾਏ ਪਹੁੰਚੇ ਜਾਇ ਭੰਡਾਰੀ ॥ ੨ ॥
ਆਪਹਿ ਰਤਨ ਜਵਾਹਰ ਮਾਨਿਕ ਆਪੈ ਹੈ ਪਾਸਾਰੀ ॥
ਆਪੈ ਦਹਦਿਸ ਆਪ ਚਲਾਵੈ ਨਿਹਚਲੁ ਹੈ ਬਿਆਪਾਰੀ ॥ ੩ ॥
ਮਨੁ ਕਰਿ ਬੈਲੁ ਸੁਰਤਿ ਕਰਿ ਪੈਡਾ ਗਿਆਨ ਗੋਨਿ ਭਰਿ ਡਾਰੀ ॥
ਕਹਤੁ ਕਬੀਰੁ ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਸੰਤਹੁ ਨਿਬਹੀ ਖੇਪ ਹਮਾਰੀ ॥ ੪ ॥

(ਰਾਗ ਕੇਦਾਰਾ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੧੧੨੩)

ਅਸਥਾਈ

X		੦		੨		੦		੩		੪	
										ਮ	ਰ
										ਹ	ਰਿ
				ਪ							
ਪ	—	ਧ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	—	—
ਕੇ	ऽ	ਨਾ	ਮ	ਕੇ	ऽ	ਬਿਆ	ਪਾ	ऽ	ਰੀ;	*	*
ਸ	ਨ਼										
ਧ਼	ਪ਼	ਪ਼	ਸ	ਸ	ਸ	ਰ	ਰ	ਰ	ਸ	ਸ	ਸ
ਹੀ	ऽ	ਰਾ	ਹਾ	ਥ	ਚ	ੜਿਆ	ਨਿ	ਰ	ਮੋ	ਲ	ਕ
						ਨ					
ਪ	ਪ	ਪ	ਸਂਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ	—	ਮ	ਰ
ਛੂ	ਟ	ਗ	ਈऽ	ऽ	ਸੰ	ਸਾ	ऽ	ਰੀ	ऽ	ਹ	ਰਿ

ਅੰਤਰਾ

			ਪ								
ਪ	ਪ	ਪ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ
ਕਿ	ਨ	ਹੀ	ਬ	ਨ	ਜਿਆ	ਕਾਂ	ऽ	ਸੀ	ਤਾਂ	ऽ	ਬਾ
		ਨ	ਨ							ਨੁ	
ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਧ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਪ	ਪ
ਕਿ	ਨ	ऽ	ਹੀ	ऽ	ऽ	ਲਉ	ਗ	ਸੁ	ਪਾ	ऽ	ਰੀ
ਸ	ਸ	—	ਰ	ਪ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਸ	ਸ
ਸੰ	ਤਹੁ	ऽ	ਬ	ਨ	ਜਿਆ	ਨਾ	ਮ	ਗੋ	ਬਿੰ	ਦ	ਕਾ
						ਨ					
ਪ	—	ਪ	ਸਂਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ	—	ਮ	ਰ
ਐ	ऽ	ਸੀ	ਖੇऽ	ਪ	ਹ	ਮਾ	ऽ	ਰੀ	ऽ,	ਹ	ਰਿ

ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਤਰਜ਼ (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੮. ਰਾਗ ਕਾਮੋਦ, ਇਕਤਾਲਾ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਸੰਤਹ ਧੂਰਿ ਲੇ ਮੁਖਿ ਮਲੀ ॥
ਗੁਣਾ ਅਚੁਤ ਸਦਾ ਪੂਰਨ ਨਹ ਦੋਖ ਬਿਆਪਹਿ ਕਲੀ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਗੁਰਬਚਨਿ ਕਾਰਜ ਸਰਬ ਪੂਰਨ ਈਤ ਊਤ ਨ ਹਲੀ ॥
ਪ੍ਰਭ ਏਕ ਅਨਿਕ ਸਰਬਤ ਪੂਰਨ ਬਿਖੈ ਅਗਨਿ ਨ ਜਲੀ ॥੧॥
ਗਹਿ ਭੁਜਾ ਲੀਨੋ ਦਾਸੁ ਅਪਨੋ ਜੋਤਿ ਜੋਤੀ ਰਲੀ ॥
ਪ੍ਰਭ ਚਰਨ ਸਰਨ ਅਨਾਥੁ ਆਇਓ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਸੰਗਿ ਚਲੀ ॥੨॥

(ਰਾਗ ਕੇਦਾਰਾ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੨੧)

ਅਸਥਾਈ

੦		੩		੪		×		੦		੨	
ਪ						ਰ					
ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	—	ਸ	ਮ	ਰ	ਪ	ਪਮੰ	ਧ	ਪ
ਸੰ	ऽ	ਤਹ	ਧੂ	ऽ	ਰ	ਲੇ	ऽ	ਮੁ	ਖऽ	ਮ	ਲੀ
ਗ	ਮ		ਸ	ਸ	ਸ	ਧ਼	ਪ਼	—	ਸ	ਸ	ਸ
ਗੁ	ਣਾ	ऽ	ਅ	ਚੁ	ਤ	ਸ	ਦਾ	ऽ	ਪੂ	ਰ	ਨ
ਮ	ਰੁ	ਰ	ਪ	—	—	ਮੱਪ	ਧਸਂ	ਧਪ	ਗਮ	ਰ	ਸ
ਨਹ	ਦੋ	ਖ	ਬਿਆ	ऽ	ऽ	ਪਹਿ	ऽऽ	ਕऽ	ਲੀऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਪ	ਪ	ਪ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਬ	ਚ	ਨ	ਕਾ	ਰ	ਜ	ਸ	ਰ	ਬ	ਪੂ	ਰਨ੍ਹ	ਗੁਰ
ਪ	ਪ	ਪ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਬ	ਚ	ਨ	ਕਾ	ਰ	ਜ	ਸ	ਰ	ਬ	ਪੂ	ਰ	ਨ
						ਨ		ਸਂ		ਨ	
ਸਂ	—	ਧ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਧ	—	ਰਂ	ਸਂ	ਧ	ਪ
ਈ	ऽ	ਤ	ਉ	ऽ	ਤ	ਨ	ऽ	ਹ	ਲੀ	ऽ	ਪ੍ਰਭ
ਪ											
ਮ॑	ਪ	ਪ	ਧ	ਪ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਸ	ਸ
ਏ	ਕ	ਅ	ਨਿ	ਕ	ਸਰ	ਬ	ऽ	ਤ	ਪੂ	ਰ	ਨ
ਮ	ਰ	—	ਪ	ਪ	ਪ	ਮ॑ਪ	ਧਸਂ	ਧਪ	ਗਮ	ਰ	ਸ
ਬਿ	ਖੈ	ऽ	ਅ	ਗ	ਨ	ਨऽ	ऽऽ	ਜऽ	ਲੀऽ	ऽ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੯. ਰਾਗ ਕਾਮੋਦ, ਝਪਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਹਸਤ ਖੇਲਤ ਤੇਰੇ ਦੇਹੁਰੇ ਆਇਆ ॥
ਭਗਤਿ ਕਰਤ ਨਾਮਾ ਪਕੜਿ ਉਠਾਇਆ ॥ ੧ ॥
ਹੀਨੜੀ ਜਾਤਿ ਮੇਰੀ ਜਾਦਿਮ ਰਾਇਆ ॥
ਛੀਪੇ ਕੇ ਜਨਮਿ ਕਾਹੇ ਕਉ ਆਇਆ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਲੈ ਕਮਲੀ ਚਲਿਓ ਪਲਟਾਇ ॥
ਦੇਹੁਰੈ ਪਾਛੈ ਬੈਠਾ ਜਾਇ ॥ ੨ ॥
ਜਿਉ ਜਿਉ ਨਾਮਾ ਹਰਿ ਗੁਣ ਉਚਰੈ ॥
ਭਗਤ ਜਨਾ ਕਉ ਦੇਹੁਰਾ ਫਿਰੈ ॥ ੩ ॥

(ਰਾਗ ਭੈਰਉ, ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੧੧੬੪)

ਅਸਥਾਈ

X		੨			੦		੩		
		ਮ							
ਸ	ਸ	ਰ	ਪ	—	ਧ	ਪ	ਧ	—	ਪ
ਹੀ	ਨ	ੜੀ	ऽ	ऽ	ਜਾ	ਤ	ਮੇ	ऽ	ਰੀ
ਪ		ਸਂ	ਨੁ				ਗ	ਸ	
ਸਂ	—	ਧ	ਪ	ਪ	ਮ॑ਪ	ਧਪ	ਮ	ਰ	ਸ
ਜਾ	ऽ	ਦਿ	ऽ	ਮ	ਰਾऽ	ऽऽ	ਇਆ	ऽ	ऽ

		ਸ	ਨ਼.						
ਸ	—	ਧ਼	ਪ਼	ਪ਼	ਸ	ਸ	ਰ	—	ਗ
ਛੀ	ऽ	ਪੇ	ऽ	ਕੇ	ਜ	ਨ	ਮ	ऽ	ऽ
					ਪ				
ਮ	ਰ	ਪ	—	ਧ	ਗ	ਮ	ਰ	—	ਸ
ਕਾ	ऽ	ਹੇ	ऽ	ਕਉ	ਆ	ऽ	ਇਆ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਪ	ਪ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਹ	ਸ	ਤ	ऽ	ਖੇ	ਲ	ਤ	ਤੇ	ऽ	ਰੇ
ਸਂ					ਸਂ		ਨ		
ਧ	ਧ	ਸਂ	—	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	ਧ	ਪ	—
ਦੇ	ਹੁ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ਆ	ऽ	ਇਆ	ऽ	ऽ
ਨ		ਮਂ							
ਸਂ	ਸਂ	ਗਂ	—	ਮਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਭ	ਗ	ਤ	ऽ	ਕ	ਰ	ਤ	ਨਾ	ऽ	ਮਾ
ਪ	ਪ	ਗ	ਮ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	—	ਸ
ਪ	ਕ	ਰ	ऽ	ਉ	ਠਾ	ऽ	ਇਆ	ऽ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੧੦. ਰਾਗ ਕਾਮੋਦ, ਚਾਰਤਾਲ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਦ੍ਰੋਪਤੀ ਕੁਪੀਨ ਮਾਤ੍ਰ ਦਈ ਜਉ ਮੁਨੀਸਰਹਿ,
ਤਾਂ ਤੇ ਸਭਾ ਮਧਿ ਬਹਿਓ ਬਸਨ ਪ੍ਰਵਾਹ ਜੀ ॥
ਤਨਕ ਤੰਦੁਲ ਜਗਦੀਸਹਿ ਦਏ ਸੁਦਾਮਾ
ਤਾ ਤੇ ਪਾਏ ਚਤੁਰ ਪਦਾਰਥ ਅਥਾਹ ਜੀ ॥
ਦੁਖਤ ਗਜਿੰਦ ਅਰਬਿੰਦ ਗਹਿ ਭੇਟ ਰਾਖੇ,
ਤਾ ਕੇ ਕਾਜੇ ਚਕ੍ਰਪਾਨ ਅਨਿ ਗੂਸੇ ਗ੍ਰਾਹ ਜੀ ॥
ਕਹਾ ਕਊ ਕਰੈ ਕਛੂ ਹੋਤ ਨ ਕਾਹੂ ਕੇ ਕੀਏ,
ਜਾਂ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਮਾਨ ਲੈਹਿ ਸਭੇ ਸੁਖ ਤਾਹ ਜੀ ॥ ੪੩੫ ॥
(ਕਬਿੱਤ ਸਵੱਏ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ)

ਅਸਥਾਈ

X		0		2		0		3		4	
ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	—	ਸ	ਰ	ਧ	ਪ	ਪ	—	ਪ
ਦੂੰ	ऽ	ਪ	ਤੀ	ऽ	ਕੁ	ਪੀ	ऽ	ਠ	ਮਾ	ऽ	ਤੂ
ਮੰ	ਪ	—	ਧ	—	ਪ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	—	ਸ
ਬ	ਈ	ऽ	ਜੋ	ऽ	ਮੁ	ਠੀ	ऽ	ਸ	ਰਹਿ	ऽ	ऽ
ਸ	—	ਰ	ਪ	—	ਪ	ਰੰ	ਮੰ	ਸੰ	ਧ	ਨੁਪ	ਪ
ਤਾ	ऽ	ਤੇ	ਸ	ऽ	ਭਾ	ਮ	ऽ	ਧ	ਬ	ऽऽ	ਹਿਉ
ਮੰ	ਪ	ਧ	ਪ	ਗਮ	ਪ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	—
ਬ	ਸ	ਠ	ਪ	ऽऽ	ਰ	ਵਾ	ऽ	ਹ	ਜੀ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਪ	ਪ	—	ਸੰ	—	—	ਸੰ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	—	ਸੰ
ਤ	ਨ	ऽ	ਕ	ऽ	ऽ	ਤੰ	ਦੁ	ਲ	ਜ	ऽ	ਗ
ਸੰ	ਧ	—	ਸੰ	—	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਧ	ਨੁ ਪ	ਪ
ਈ	ऽ	ऽ	ਸਹਿ	ऽ	ऽ	ਦ	ਏ	ਸੁ	ਦਾ	ऽ	ਮਾ
ਮੰ	ਪ	ਪ	ਧ	—	ਪ	ਮਗ	ਮਰ	ਸ	ਧ਼	ਨੁ. ਪ਼	—
ਤਾ	ऽ	ਤੇ	ਪਾ	ऽ	ਏ	ਚऽ	ਤੁऽ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ
ਸ	ਸ	—	ਰ	ਸ	ਪ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	—
ਪ	ਦਾ	ऽ	ਰ	ਬ	ਅ	ਥਾ	ਹ	ऽ	ਜੀ	ऽ	ऽ ਦੋ:

ਸੰਚਾਰੀ

ਸ	ਸ	—	ਪ	—	ਪ	ਪ	—	ਧ	ਧ	—	ਪ
ਦੁ	ਖ	ऽ	ਤ	ऽ	ਗ	ਜਿੰ	ऽ	ਦ	ਅ	ऽ	ਰਿ
ਮੰ ਪ	—	ਪ	ਸੰ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਧ	ਨੁਪ	ਪ
ਬਿੰ	ऽ	ਦ	ਗ	ਹਿ	ऽ	ਛੇ	ऽ	ਟ	ਰਾ	ऽऽ	ਖੈ
ਪ ਮੰ	ਪ	ਪ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮਗ	ਮ	ਰ	ਸ	—	ਸ
ਤਾ	ऽ	ਕੇ	ਕਾ	ऽ	ਜੇ	ਚऽ	ऽ	ਕੂ	ਪਾ	ऽ	ਠ

ਸ	ਨੁ.										
ਧ਼	ਪ਼	ਪ਼	ਸ	—	ਸ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	—	ਸ
ਅ	ਨਿ	ऽ	ਗੁ	ऽ	ਸੇ	ਗੁਾ	ਹ	ऽ	ਜੀ	ऽ	ऽ

ਅਭੋਗ

ਪ	ਪ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਕ	ਹਾ	ऽ	ਕੋ	ਊ	ऽ	ਕ	ਰੈ	ऽ	ਕ	ऽ	ਛ
			ਮਂ						ਸਂ	ਨੁ	
ਸਂ	—	ਸਂ	ਗਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਰਂ	ਧ	ਪ	ਪ
ਹੋ	ऽ	ਤ	ਨਾ	ऽ	ਕਾ	ਹੂ	ऽ	ਕੇ	ਕੀ	ऽ	ਏ
									ਸ	ਨੁ.	
ਮ´	ਪ	ਪ	ਧ	—	ਪ	ਮਗ	ਮ	ਰ	ਧ਼	ਪ਼	—
ਜਾ	ऽ	ਕੀ	ਪ੍ਰ	ऽ	ਭ	ਮਾऽ	ऽ	ਨ	ਲੇ	ऽ	ऽ
ਸ	ਸ	—	ਰ	—	ਸ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	—
ਸ	ਭੇ	ऽ	ਸੁ	ऽ	ਖ	ਤਾ	ਹ	ऽ	ਜੀ	ऽ	ऽ

ਨੋਟ—ਠਾਅ, ਦੁਗੁਨ, ਤਿਗੁਨ, ਚੌਗੁਨ ਆਦਿ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਤਿਹਾਈ ਲਾਉਣੀ ਅਤੇ ਲਯ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ, ਇਸੇ ਨੂੰ ਧੁਰਪਦ ਗਾਉਣਾ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਸੋ, ਇਹੋ ਨਿਯਮ ਨਿਭਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅੰਤਰੀ ਤੇ ਆਭੋਗ ਕੋਈ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ।

(ਕਾਮੋਦ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤਿ)

ਰਾਗ ਛਾਇਆਨਟ

ਵਾਦੀ—ਪ	ਠਾਟ—ਕਲਿਆਣ	ਸਮਾਂ—ਰਾਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਰ।
ਸੰਵਾਦੀ—ਰ	ਜਾਤੀ—ਸੰਪੂਰਣ-ਸੰਪੂਰਣ	ਵਿਸ਼ੇਸ਼—'ਪਾ ਰੇ' ਦੀ ਸੁਰ-ਸੰਗਤੀ।

ਗ
ਆਰੋਹ—ਸ, ਰ, ਗਮ ਪ, ਧ, ਪ, ਸਂ।

ਮ
ਅਵਰੋਹ—ਸਂ ਨਧ ਪ, ਮੱਪਧਪ, ਗ ਮ ਰ, ਸ।

ਪਕੜ—ਪ, ਰ, ਗ ਮ ਪ, ਮ ਗ ਮ ਰ, ਸ।

ਰਾਗ ਕਾਮੋਦ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛਾਇਆਨਟ ਭੀ ਕਲਿਆਣ ਠਾਟ ਦੇ ਉਸੇ ਵਰਗ ਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ 'ਮੱਧਮ' ਲਗਦੇ ਹਨ। ਪਿਛੇ ਕਾਮੋਦ ਦੇ ਪਰਕਰਣ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਲਿਆਣ ਠਾਟ ਦੇ ਦੋਵੇਂ 'ਮੱਧਮ' ਲਗਣ ਵਾਲੇ ਰਾਗਾਂ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ।

ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਮਤ ਹੈ ਕਿ 'ਛਾਇਆਨਟ' ਇਕ ਮਿਸ਼੍ਰ ਰਾਗ ਹੈ। ਭਾਵ, ਛਾਇਆ ਤੇ ਨਟ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਨਾਲ ਇਹ ਰਾਗ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਛਾਇਆ ਵਿਚ ਤੀਵਰ 'ਮੱਧਮ' ਅਤੇ ਨਟ ਦਾ ਅੰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਟ, ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸੁਰ-ਰੂਪ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:— "ਸ, ਗ, ਮ, ਪ ਗ ਮ, ਰ ਗ ਮ ਪ, ਮ ਗ ਮਰ, ਸ" ਇਸ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਕੁਛ ਸਚਾਈ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਐਸੇ ਗਾਇਕ ਬਹੁਤ ਘਟ ਮਿਲਣਗੇ ਜਿਹੜੇ ਛਾਇਆ ਤੇ ਛਾਇਆਨਟ ਨੂੰ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਕਰਕੇ ਗਾ ਸਕਣ। ਜਿਵੇਂ, ਬਿਲਾਵਲ ਤੇ ਅਲ੍ਹੀਯਾ, ਭੀਮ ਤੇ ਪਲਾਸੀ, ਜਾਂ ਇਮਨ ਤੇ ਕਲਿਆਣ ਨੂੰ ਵਖੋ-ਵਖ ਕਰਕੇ ਗਾਉਣਾ ਔਖਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਛਾਇਆ ਤੇ ਛਾਇਆਨਟ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨਾ ਬਾਲ ਦੀ ਖੱਲ ਉਤਾਰਣ ਬਰਾਬਰ ਹੈ।

ਛਾਇਆਨਟ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਤੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਰਾਗ ਹੈ। 'ਸੰਗੀਤ ਪਾਰਿਜਾਤ' ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਭੀ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ ਦਾ ਰਾਗ ਸੀ। ਪਰ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਵਾਨ ਇਸ ਨੂੰ ਭੀ ਹਮੀਰ, ਕਾਮੋਦ ਆਦਿ ਰਾਗਾਂ ਵਾਂਗ ਕਲਿਆਣ ਠਾਟ ਦਾ ਰਾਗ ਹੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਵਾਦੀ ਸੁਰ 'ਪੰਚਮ' ਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਰਿਖਭ ਹੈ। ਜਾਤੀ ਸੰਪੂਰਣ-ਸੰਪੂਰਣ ਤੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਰਾਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਰ (ਲਗ-ਭਗ ੯ ਵਜੇ ਰਾਤ) ਹੈ।

ਛਾਇਆਨਟ ਦੀ ਖਾਸ ਵਿਸ਼ੇਸਤਾ ਹੈ 'ਪਾ ਰੇ' ਦੀ ਸੁਰ-ਸੰਗਤਿ। ਜਿਵੇਂ, ਕਾਮੋਦ ਵਿਚ, 'ਰੇ ਪਾ' ਦੀ ਸੁਰ-ਸੰਗਤਿ ਮਹੱਤਵ-ਪੂਰਣ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਛਾਇਆਨਟ ਵਿਚ 'ਪਾ ਰੇ' ਦੀ ਸੁਰ-ਸੰਗਤਿ ਇਕ ਖਾਸ ਸਥਾਨ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਪੱਧਤੀ ਦਾ ਇਹ ਬੜਾ ਵਿਲੱਖਣ ਤੇ ਚਮਤਕਾਰ-ਪੂਰਣ ਨਿਯਮ ਹੈ, ਕਿ ਕਿਤੇ 'ਰੇ ਪਾ' ਦੀ ਸੁਰ-ਸੰਗਤਿ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ

'ਧਾ ਰੇ' ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਰਾਗ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੋ, ਛਾਇਆਨਟ ਵਿਚ ਕੇਵਲ "ਧ ਧ ਪ ਪ, ਰ ਗ ਮ ਪ, ਮ ਗ ਮ ਰ, ਸ ਰਸ" ਇਸ ਸੁਰ-ਰੂਪ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਲੈਣਾ ਹੀ ਕਾਫੀ ਹੈ।

ਛਾਇਆਨਟ ਵਿਚ ਤੀਵਰ ਮੱਧਮ ਅਤੇ ਨਿਖਾਦ ਸੁਰ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ, ਕਲਿਆਣ ਠਾਟ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਮੱਧਮ ਲਗਣ ਵਾਲੇ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਤੀਵਰ ਮੱਧਮ ਘੱਟ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਲਈ ਛਾਇਆਨਟ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਭੀ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਵੀ ਰਾਗ ਦੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ। ਛਾਇਆਨਟ ਵਿਚ ਤੀਵਰ ਮੱਧਮ ਨੂੰ ਵਾਦੀ ਸੁਰ 'ਪੰਚਮ' ਦੇ ਨਾਲ ਇੰਜ

ਮ ਨ ਗ

ਵਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ :—"ਪ, ਮੱਪ, ਰ ਗ ਮ ਪ, ਗ ਮ ਰ, ਸ' ਜਾਂ ਧ ਧ ਪ ਸਂ, ਧਪ, ਪਰ, ਰਗਮ (ਪ) ਮਗਮਰ, ਸਰਸ। ਸੋ, ਕਿਤੇ 'ਕਣ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਪੰਚਮ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਹੀ ਲਾਈਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ

ਮੰ ਨ

ਅੰਤਰੇ ਦਾ ਉਠਾਵ :—"ਪ ਪ. ਸਂ, ਸਂ ਰਂ ਸਂ, ਜਾਂ ਪ ਪ, ਧਪ, ਸਂ, ਸਂ ਰਂ ਸਂ" ਇੰਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਕਦੇ ਕਦੇ ਕੋਮਲ ਨਿਖਾਦ ਲਾਉਣ ਨਾਲ ਰਾਗ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਹੋਰ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 'ਸਂ ਧ ਨੁਪ, ਰਗਮਪ' ਜਾਂ ਰਗਮ ਨੁਧਪ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਮਲ ਨਿਖਾਦ ਵਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ (ਟਿਯੂਨਾਂ) ਦਾ ਉਠਾਵ ਅਕਸਰ ਧੈਵਤ ਸੁਰ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਮਧੁਰ ਤੇ ਲੋਕ-ਪ੍ਰਿਅ ਰਾਗ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾਰ ਸ੍ਰੋਤਾ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਗਾਇਕ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

ਨ਼ ਸ ਨੁ਼. ਮੰ਼ ਗ ਨ਼ ਗ

੧. ਸ—(ਸ) ਧ਼—ਪ਼, ਪ਼ਸ, ਸਰਸ, ਧ਼—ਪ਼—ਪ਼, ਧ਼ਪ਼ਸ—ਰਗ ਗਮਰ—ਸ—ਪ—ਰ, ਰਗਮਪ,

ਮ

ਗਮਰ, ਸ।

ਨ਼ ਨੁ਼. ਗ ਮ ਗ ਗ

੨. ਸ—(ਸ) ਧ—ਪ—ਪ਼ਧ਼ਪ਼ਰ—ਰਗਮਪ, ਗ,ਮਰ—ਸਰਸ, ਨ਼ਸਰ—ਗਮਪ, ਰ, ਨਰਗਮ, ਰਗਮਪ,

ਗ

ਗਮਰ—ਸ, ਸਪ—ਰ, ਰਗਮਪ—ਮਗਮਰ—ਸਰ ਪ—ਰ, ਗਮਪ, ਮਗਮ, ਰਗਮਪਗਮਰ, ਸ।

ਸ ਨ਼ ਗ ਮ ਮੰ

੩. ਸਰ, ਨ਼ਸਰ—(ਸ) ਧ਼—ਪ਼, ਪ਼ਰ—(ਪ) ਰਗਮਪ—ਮੱਪ, ਧਪ, ਗਮਰ—ਸ, ਧ ਧ ਪ, ਪ (ਪ) ਰ,

ਗ ਗ

ਰਗਮਪ, ਗਮਰਸ, ਪ—ਮੱਪਧਪਰ, ਗਮਪ, ਗਮਨੁਧਪ, ਗਮਰਗਮਪਗਮਰ, ਪ—ਰ, ਰਗਮਪ, ਮਗ

ਮੰ ਨ ਮ ਮ ਨੁ

ਮਰ—ਸਰਸ, ਧ—ਧ ਪ—ਧਪ, ਮੱਪ ਰ—ਗਮਧਪ, ਧਧ ਪਰ—ਗਮਰ, ਗਮਪਗਰ, ਧ—ਪ—

ਗ ਮ ਮ

ਮੱਪਧਮੱਪ ਰ—ਰਗਮਨੁਧਪ, ਧਧ ਪ, ਗਮ, ਰਗਮਪ, ਗਮਰ, ਸਰਸ।

ਮੰ ਨ ਮੰ

੪. ਸਰ—ਸ, ਨ਼ਸਰਨ਼ਸ, ਮਗਮਰ—ਗਮਪ, ਰਗਮਧਪ, ਪ ਧਪ, ਧਧ ਪ (ਪ) ਰ—ਗ, ਮ, ਪ, ਧਗ,

ਗ ਪ ਗ ਮ

ਪਰ, ਰਗਮਪਗਮਰਸਰਸ, ਧ—ਮੰਪ—(ਪ) ਰ, ਗ—ਗਮਪਰ, ਰ, ਗਮਨ਼ੁਧਪਰ—ਗਮਪ, ਗਮਰ—

ਮੰ ਨ ਗ ਨ ਨ਼ੁ ਪ ਗ

ਸਰਸ, ਧ ਧ ਪ, ਪਸੰ—ਧ ਪਰ—ਰਗਮਪ—ਪਧਪਸੰ—ਸੰਰੰਸੰ, (ਸੰ) ਧ, ਪ, ਰਗਮਪ—ਰ, ਰ,

ਮ ਨ ਨ਼ੁ ਗ ਗ

ਗਮਪ ਗਮਰਸ, ਸਧਧ ਪ, ਮੰਪ, ਪਸੰ—ਧ, ਪ, ਮੰਪਧਮੰਪ ਰ, ਰਗਮਨ਼ੁਧਪ, ਰਗ, (ਮ) ਰ, ਸਰਸ।

ਮੰ ਸੰ ਗ

੫. ਪ—ਪਸੰ—ਰੰਸੰ, ਧ—ਪ, ਮੰਪਧਮੰਪਸੰ—ਪਧਮੰਪਸੰ—ਸੰਰੰਸੰ—(ਸੰ) ਧ, ਨ਼ੁਪ, ਪਰ—ਰਗਮਪਗਮ

ਨ ਗੰ

ਰਸ, ਪਧਪਸੰ—ਸੰਰੰਸੰ—ਗੰਮੰਰੰ—ਸੰ, ਧਨ਼ੁਪ, ਰ, ਰੰ, ਸੰਰੰਸੰ—ਪੰ, ਰੇ, ਰੰਗੰਮੰਰੰ—ਸੰਰੰਸੰ—(ਸੰ) ਧ,

ਮੰ ਮੰ ਨ ਗੰ ਮੰ

ਪ—ਪਧ ਪਸੰ—ਰੰਸੰ—ਧਪਮੰਪਸੰ—ਗੰਮੰਰੰ—ਸੰ, ਪੰ—ਰੰ, ਰੰਗੰਮੰਪੰ ਗੰਮੰਰੰ, ਸੰ—ਧਨ਼ੁਪ, ਰੰ—

ਗ ਸੰ ਗੰ ਮੰ

ਰਗਮਪਧਮੰਪਸੰ—ਰੰਸੰ, ਸੰਰੰ—ਨਰੰਸੰ—ਰੰਗੰਮੰਪੰਗੰਮੰਰੰ—ਸੰਰੰਸੰ—(ਸੰ) ਧ—ਪ, ਪਧ ਪ, ਧਧਪ,

ਪ ਮ

ਰ—ਗਮਪਰ—ਗਮਰਗਮਪਮਗਮਰ—ਸਰਸ—। ਸਰ ਸ—, ਸਰਗਮਰਰ ਸ, ਸਰ ਗਮ ਧਧ ਧਪ ਰਗ ਮਪ ਗਮ ਰਸ, ਸਰ ਗਮ ਧਪ ਸੰ, ਧਪ ਮੰਪ ਧਨ਼ੁ ਧਪ ਰਗ ਮਪ ਗਮ ਰਸ, ਸਰ ਗਮ ਧਧ ਪਪ ਸੰਸੰ ਰੰਰੰ ਸੰਸੰ ਧਪ ਰਗ ਮਪ ਗਮ ਰਸ, ਸਰ ਗਮ ਧਪ ਸੰ—ਰੰਗੰ ਮੰਰੰ ਸੰਨ ਧਪ ਰਗ ਮਪ ਗਮ ਰਸ, ਸਰ ਗਮ ਧਪ ਸੰ—ਰੰਗੰ ਮੰਪੰ ਗੰਮੰ ਰੰਸੰ, ਧਨ਼ੁ ਧਪ ਰਗ ਮਪ ਮਗ ਮਰ, ਸਰ ਸ—।

ਛਾਇਆਨਟ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਨੰ: ੪)

ਅਸਥਾਈ

	੦				੩				X				੨			
	ਸ ਪ਼	ਪ਼ ਪ਼	ਸ	ਸ	ਗ ਰ	ਗ	ਮ	ਪ								
੧.	ਚ	ਰ	ਨ	ਕ	ਮ	ਲ	ਸੰ	ਗ	ਰਗ	ਮਨ਼ੁ	ਧਪ	ਮੰਪ	ਰਗ	ਮਪ	ਗਮ	ਰਸ.
੨.	.	.	.	.	ਰਗ	ਮਪ	ਗਮ	ਨ਼ੁਧ	ਮੰਪ	ਸੰਸੰ	ਧਪ	ਰਗ	ਮਪ	ਗਮ	ਰਸ	ਨ਼ਸ.
੩.	ਮੰਪ	ਧਪ	ਮੰਪ	ਸੰਨ	ਧਪ,	ਮੰਪ	ਸੰਰੰ	ਸੰਨ	ਧਪ	ਰਗ	ਮਨ਼ੁ	ਧਪ	ਰਗ	ਮਪ	ਗਮ	ਰਸ.
੪.	. ਸੰਸੰ	. ਧਪ	. ਮੰਪ,	. ਸੰਰੰ	. ਸੰਸੰ	. ਧਪ	. ਮੰਪ,	. ਗੰਮੰ	. ਰੰਸੰ	. ਧਪ	. ਮੰਪ,	. ਰਗ	ਰਗ ਮਪ	ਮਪ ਗਮ	ਧਪ ਰਸ	ਮੰਪ ਨ਼ਸ.

੫.	.	.	.	.	.	.	.	.	ਰਗ	ਮਪ	ਗਮ	ਰਸ	ਧ਼ਪ਼	ਮ਼́ਪ਼	ਰਗ	ਮਨ਼
	ਧਪ	ਮ́ਪ,	ਰਗ	ਮਪ	ਸੰਨ	ਧਪ	ਮ́ਪ,	ਰਗ	ਮਪ	ਸੰਰੰ	ਸੰਨ	ਧਪ	ਰਗ	ਮਪ	ਗਮ	ਰਸ.
੬.	.	.	.	.	.	.	.	.	ਸਰ	ਗਮ	ਪਧ	ਮ́ਪ,	ਸੰਰੰ	ਨਸੰ	ਪਧ	ਮ́ਪ,
	ਗੰਮੰ	ਰੰਸੰ	ਨਸੰ	ਪਧ	ਮ́ਪ,	ਰੰਗੰ	ਮੰਪੰ	ਗੰਮੰ	ਰੰਸੰ	ਨਸੰ	ਪਧ	ਮ́ਪ,	ਰਗ	ਮਪ	ਗਮ	ਰਸ.
੭.	ਰਰ	ਸਸ,	ਧਧ	ਪਪ	ਰਗ	ਮਪ	ਗਮ	ਰਸ,	ਸੰਸੰ	ਧਧ	ਪਪ	ਰਗ	ਮਪ	ਗਮ	ਰਸ,	ਰੰਰੰ
	ਸੰਸੰ	ਧਧ	ਪਪ	ਰਗ	ਮਪ	ਗਮ	ਰਸ,	ਮੰਮੰ	ਰੰਰੰ	ਸੰਸੰ	ਧਧ	ਪਪ	ਰਗ	ਮਪ	ਗਮ	ਰਸ.
੮.	ਨ਼ਸ	ਰਸ	ਗਮ	ਰਸ,	ਰਗ	ਮਪ	ਗਮ	ਰਸ,	ਰਗ	ਮਪ	ਸੰਸੰ	ਧਪ	ਗਮ	ਰਸ,	ਰਗ	ਮਪ
	ਸੰਰੰ	ਸੰਨ	ਧਪ	ਗਮ	ਰਸ,	ਰਗ	ਮਪ	ਰੰਗੰ	ਮੰਪੰ	ਗੰਮੰ	ਰੰਸੰ	ਰਗ	ਮਪ	ਗਮ	ਰਸ	ਨ਼ਸ.

ਅੰਤਰਾ

	ਮੱ ਪ	—	ਪ	ਪ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ								
੧.	ਨਾਂ	ऽ	ਨ	ਕ	ਮੇ	ऽ	ਲ	ਲੀ	ਸੰਸੰ	ਧਪ	ਰਗ	ਮਪ	ਗਮ	ਰਸ	ਰਗ	ਮਪ.
੨.	.	.	.	.	ਮੱਪ	ਰੰਰੰ	ਸੰਸੰ	ਧਪ	ਮੱਪ	ਰਗ	ਮਪ	ਗਮ	ਰਸ,	ਰਗ	ਮਪ	ਸੰ.
੩.	ਮ́ਪ	ਧਪ	ਸੰਰੰ	ਸੰਸੰ,	ਰੰਗੰ	ਮੰਰੰ	ਸੰਰੰ	ਸੰਸੰ,	ਧਪ	ਮੱਪ	ਰਗ	ਮਪ	ਗਮ	ਰਸ	ਰਗ	ਮਪ.
੪.	ਸੰਸੰ	ਗੰਮੰ	ਰੰਰੰ	ਸੰਸੰ	ਧਪ	ਮ́ਪ	ਰੰਰੰ	ਸੰਸੰ	ਧਪ	ਮ́ਪ	ਸੰਸੰ	ਧਪ	ਰਗ	ਮਪ	ਗਮ	ਰਸ.
੫.	.	.	.	.	.	.	.	.	ਧਧ	ਮ́ਪ	ਸੰਨ	ਸੰਰੰ	ਸੰਨ	ਧਪ	ਮੱਪ,	ਧਾ
	ਮੱਪ	ਰਗ	ਮਪ	ਗਮ	ਰਸ,	ਰਗ	ਮਪ	ਧਧ	ਮ́ਪ	ਸੰ,	ਧਧ	ਮੱਪ	ਸੰ,	ਧਧ	ਮੱਪ	ਸੰ.
੬.	ਧਧ	ਪਪ	ਰਗ	ਮਪ	ਗਮ	ਰਸ,	ਰੰਰੰ	ਸੰਸੰ	ਧਧ	ਪਪ	ਰਗ	ਮਪ	ਗਮ	ਰਸ,	ਮੰਮੰ	ਰੰਸੰ
	ਧਧ	ਪਪ	ਰਗ	ਮਪ	ਗਮ	ਰਸ,	ਰਰ	ਗਗ	ਮਮ	ਪਪ	ਸੰ	ਧਧ	ਪਪ	ਸੰ	ਧਧ	ਪਪ.
੭.	.	.	.	.	.	.	.	.	ਰੰਰੰ	ਸੰ,ਰੰ	ਰੰਸੰ	ਨਸੰ,	ਧਧ	ਪ,ਧ	ਧਪ	ਮ́ਪ,
	ਰਰ	ਸ,ਰ	ਰਸ	ਨ਼ਸ,	ਸਰ	ਗਮ,	ਰਗ	ਮਪ,	ਗਮ	ਧਪ,	ਸੰਰੰ	ਨਸੰ	ਰੰਗੰ	ਮੰਪੰ	ਗੰਮੰ	ਰੰਸੰ,
	ਸੰਰੰ	ਸੰਨ	ਧਪ	ਮ́ਪ	ਰਗ	ਮਪ	ਗਮ	ਰਸ,	ਸਰ	ਗਮ	ਪਧ	ਮ́ਪ	ਸੰ,	ਪਧ	ਮ́ਪ	ਸੰ.
੮.	.	.	.	.	.	.	.	.	ਸੰਰੰ	ਸੰਨ	ਧਪ	ਮ́ਪ	ਧਧ	ਮ́ਪ	ਗਮ	ਰਗ
	ਮਪ	ਧਮ́	ਪਗ	ਮਰ	ਸਤ	ਸਜ,	ਰਗ	ਮਧ	ਮ́ਪ	ਧਨ	ਸੰਰੰ	ਸੰਸੰ	ਰੰਗੰ	ਮੰਪੰ	ਗੰਮੰ	ਰੰਸੰ
	ਪਧ	ਮ́ਪ	ਗਮ	ਰਗ	ਸਤ	ਸਜ,	ਸਰ	ਗਮ	ਧਧ	ਪਪ	ਸੰ,	ਧਧ	ਪਪ	ਸੰ	ਧਧ	ਪਪ.

੧. ਰਾਗ ਛਾਇਆਨਟ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਯ ਲਯ)

ਉਲਾਹਨੋ ਮੈ ਕਾਹੂ ਨ ਦੀਓ ॥
ਮਨ ਮੀਠ ਤੁਹਾਰੋ ਕੀਓ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਆਗਿਆ ਮਾਨਿ ਜਾਨਿ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਨਾਮੁ ਤੁਹਾਰੋਜੀਓ ॥
ਈਹਾ ਊਹਾ ਹਰਿ ਤੁਮਹੀ ਤੁਮਹੀ ਇਹੁ ਗੁਰ ਤੇ ਮੰਤ੍ਰੁ ਦ੍ਰਿੜੀਓ ॥੧॥
ਜਬ ਤੇ ਜਾਨ ਪਾਈ ਏਹ ਬਾਤਾ ਤਬ ਕੁਸਲ ਖੇਮ ਸਭ ਥੀਓ ॥
ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਨਾਨਕ ਪਰਗਾਸਿਓ ਆਨ ਨਾਹੀ ਰੇ ਬੀਓ ॥੨॥

(ਨਟ ਨਰਾਇਨ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੯੭੮)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
				ਪ			ਧ								
ਸ	ਧ	—	ਪ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	—
ੳ	ਲਾ	ऽ	ਹ	ਨੋ	ऽ	ਮੈ	ऽ	ਕਾ	ਹੂ	ऽ	ਦੀ	ਓ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ਼		ਮ						ਨ਼				ਸ	ਨ਼.		
ਸ	—	ਗ	—	ਮ	ਰ	ਸ	ਸ	ਸ	—	ਰ	ਸ	ਧ਼	ਪ਼	ਪ਼	—
ਮ	ऽ	ਨ	ऽ	ਮੀ	ऽ	ਠ	ਤੁ	ਹਾ	ऽ	ਰੋ	ऽ	ਕੀ	ऽ	ਓ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

				ਧ											
ਪ	—	ਪ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—
ਆ	ऽ	ਗਿਆ	ऽ	ਮਾ	ऽ	ਨ	ਜਾ	ऽ	ऽ	ਸੁ	ਖ	ਪਾ	ऽ	ਇਆ	ऽ
ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ						ਨ				ਸਂ			
ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਧ	ਨ਼	ਪ	—
ਸੁ	ਨ	ਸੁ	ਨ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਤੁ	ਹਾ	ऽ	ਰੋ	ऽ	ਜੀ	ऽ	ਓ	ऽ
ਪ								ਪ				ਨ਼		ਸ	
ਮ'	—	ਪ	—	ਧ	—	ਪ	ਪ	ਗ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਸ	ਧ਼	ਪ਼
ਈ	ऽ	ਹਾ	ऽ	ਊ	ऽ	ਹਾ	ਹਰਿ	ਤੁ	ਮ	ਹੀ	ऽ	ਤੁ	ਮ	ਹੀ	ऽ
								ਗ							
ਪ਼	ਪ਼	ਸ	—	ਰ	ਰ	ਸ	—	ਰ	ਗਮ	ਪ	ਮਗ	ਮ	ਰ	ਸ	—
ਇ	ਹੁ	ऽ	ऽ	ਗੁ	ਰ	ਤੇ	ऽ	ਮੰ	ऽऽ	ਤ੍ਰ	ਦ੍ਰਿऽ	ੜੀ	ऽ	ਓ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੨. ਰਾਗ ਛਾਇਆਨਟ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਹਉ ਵਾਰਿ ਵਾਰਿ ਜਾਉ ਗੁਰ ਗੋਪਾਲ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਮੋਹਿ ਨਿਰਗੁਨ ਤੁਮ ਪੂਰਨ ਦਾਤੇ ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਦਇਆਲ ॥ ੧ ॥
ਊਠਤ ਬੈਠਤ ਸੋਵਤ ਜਾਗਤ ਜੀਅ ਪ੍ਰਾਨ ਧਨ ਮਾਲ ॥ ੨ ॥
ਦਰਸਨ ਪਿਆਸ ਬਹੁਤੁ ਮਨਿ ਮੇਰੈ ਨਾਨਕ ਦਰਸ ਨਿਹਾਲ ॥ ੩ ॥

(ਰਾਗ ਨਟ, ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੯੮੦)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
														ਗ	
														ਰ	ਗ਼
														ਹਉ	ऽ
							ਧ							ਨ਼	
ਮ	ਮਨ਼	ਧ	ਪ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ਼	ਮ	ਰ	ਸ	ਸ	ਸ	—
ਵਾ	ऽऽ	ਰਿ	ਵਾ	ऽ	ਰਿ	ਜਾ	ਉ	ਗੁ	ਰ	ਗੋ	ਪਾ	ऽ	ਲ,	ਹਉ	ऽ
ਗ					ਨ			ਨ							
ਰ	—	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ਼	ਸੰਰੰ	ਸੰ	ਧ	ਨ਼	ਧ	ਧ਼	ਪ	ਪ		
ਵਾ	ऽ	ਰਿ	ਵਾ	ऽ	ਰਿ	ਜਾऽ	ਉ	ਗੁ	ਰ	ਗੋ	ਪਾ	ऽ	ਲ	ਹਉ...	

ਅੰਤਰਾ

ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	—
ਮੋ	ਹਿ	ਨਿ	ਰ	ਗੁ	ਨ	ਤੁ	ਮ	ਪੂ	ऽ	ਰ	ਨ	ਦਾ	ऽ	ਤੇ	ऽ
ਨ		ਸੰ						ਨ							
ਸੰ	—	ਧ	—	ਸੰ	—	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	—	ਧ	ਨ਼	ਧ	ਪ		
ਦੀ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਥ	ਦ	ਇਆ	ऽ	ऽ	ਠ	ऽ	ਲ	ਹਉ...	

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੩. ਰਾਗ ਛਾਇਆਨਟ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਦੀਨਨ ਕੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਕਰੈ ਨਿਤ ਸੰਤ ਉਬਾਰ ਗਨੀਮਨ ਗਾਰੈ ॥
ਪਛ ਪਸੂ ਨਗ ਨਾਗ ਨਰਾਧਪ ਸਰਬ ਸਮੈ ਸਭ ਕੋ ਪ੍ਰਤਿ ਪਾਰੈ ॥
ਪੋਖਤ ਹੈ ਜਲ ਮੈ ਥਲ ਮੈ, ਪਲ ਮੈ ਕਲ ਕੇ ਨਹੀ ਕਰਮ ਬਿਚਾਰੈ ॥
ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਦਇਆ ਨਿਧਿ,ਦੋਖਨ ਦੇਖਤ ਹੈ ਪਰ ਦੇਤ ਨ ਹਾਰੈ ॥ ੧ ॥

(ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ ਪਾ: ੧੦, ਸਵੱਯੇ ਨੰ: ੨੪੩)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
ਸ			ਪ	ਗ			ਧ								
ਧ	—	ਪ	ਰ	ਰ	ਗ	ਗਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	ਸ
ਦੀ	ऽ	ਨੈ	ਨ	ਕੀ	ऽ	ਪੂऽ	ਤ	ਪਾ	ऽ	ਲ	ਕ	ਰੈ	ऽ	ਨਿ	ਤ
ਨ		ਮ						ਗ							
ਸ	—	ਗ	ਮਗ	ਮ	ਰ	ਰ	ਸ	ਰ	ਗ	ਗਮ	ਪ	ਸ	ਰ	ਸ	—
ਸੰ	ऽ	ਤ	ਉऽ	ਥਾ	ऽ	ਰ	ਗ	ਨੀ	ऽ	ਮऽ	ਨ	ਗਾ	ऽ	ਰੈ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

								ਸੰ	ਨ					ਸੰ	
ਪ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	ਰੰ	ਸੰ	ਧ	ਧ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	—	ਧ	ਨੁਪ
ਪ	ऽ	ਛ	ਪ	ਸੂ	ऽ	ਨ	ਗ	ਨਾ	ऽ	ਗ	ਨ	ਰਾ	ऽ	ਧ	ਪऽ
ਮੰ		ਪ		ਨ		ਸੰ		ਗ							
ਪ	ਪ	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	ਧ	ਨੁਪ	ਰ	ਗ	ਗਮ	ਪ	ਸ	ਰ	ਸ	—
ਸ	ਰ	ਬ	ਸ	ਮੈ	ऽ	ਸ	ਭऽ	ਕੋ	ऽ	ਪੂऽ	ਤਿ	ਪਾ	ऽ	ਰੈ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੪. ਰਾਗ ਛਾਇਆਨਟ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਰ ਲਯ)

ਚਰਨ ਕਮਲ ਸੰਗਿ ਲਾਗੀ ਡੋਰੀ ॥
ਸੁਖ ਸਾਗਰ ਕਰਿ ਪਰਮ ਗਤਿ ਮੋਰੀ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਅੰਚਲਾ ਗਹਾਇਓ ਜਨ ਅਪੁਨੇ ਕਉ ਮਨੁ ਬੀਧੋ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਖੋਰੀ ॥
ਜਸੁ ਗਾਵਤ ਭਗਤਿ ਰਸੁ ਉਪਜਿਓ ਮਾਇਆ ਕੀ ਜਾਲੀ ਤੋਰੀ ॥ ੧ ॥
ਪੂਰਨ ਪੂਰਿ ਰਹੇ ਕਿਰਪਾਨਿਧਿ ਆਨ ਨ ਪੇਖਉ ਹੋਰੀ ॥
ਨਾਨਕ ਮੇਲਿ ਲੀਓ ਦਾਸੁ ਅਪੁਨਾ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨ ਕਬਹੂ ਥੋਰੀ ॥ ੨ ॥

(ਨਟ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੯੭੯)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
ਸ		ਪ੍		ਗ											
ਪ੍	ਪ੍	ਸ	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	—
ਚ	ਰ	ਨ	ਕ	ਮ	ਲ	ਸੰ	ਗ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ਗੀ	ਡੋ	ऽ	ਰੀ	ऽ
				ਪ											
ਧ	ਧ	ਪ	—	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	—
ਸੁ	ਖ	ਸਾ	ऽ	ਗ	ਰ	ਕਰਿ	ਪ	ਰ	ਮ	ਗ	ਤ	ਮੋ	ऽ	ਰੀ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਮੰ															
ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਸ਼ਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—
ਅੰ	ਚ	ਲਾ	ਗਾ	ਹਾ	ऽ	ਇਓ	ऽ	ਜ	ਨ	ਅ	ਪ	ਨੇ	ऽ	ਕਉ	ऽ
ਨ		ਸਂ						ਨ				ਸਂ			
ਸਂ	—	ਧ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਨ਼	ਪ	—
ਮ	ऽ	ਨ	ऽ	ਬੀ	ऽ	ਧੋ	ऽ	ਪ੍ਰੇ	ऽ	ਮ	ਕੀ	ਖੋ	ऽ	ਰੀ	ऽ
ਗ								ਮੰ				ਸਂ			
ਮ	ਮ	ਮ	ਗ	ਪ	ਪ	—	ਪ	ਪ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਨ਼	ਪ	—
ਜ	ਸ	ਗਾ	ऽ	ਵ	ਤ	ऽ	ਭ	ਗ	ਤ	ਰ	ਸ	ਉ	ਪ	ਜਿਓ	ऽ
ਗ						ਧ									
ਰ	—	ਗ	—	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਮ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	—
ਮਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇਆ	ऽ	ਕੀ	ऽ	ਜਾ	ऽ	ਲੀ	ऽ	ਤੌ	ऽ	ਰੀ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੫. ਰਾਗ ਛਾਇਆਨਟ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਨਰ ਅਚੇਤ ਪਾਪ ਤੇ ਡਰੁ ਰੇ ॥
ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਸਗਲ ਭੈ ਭੰਜਨ ਸਰਨਿ ਤਾਹਿ ਤੁਮ ਪਰੁ ਰੇ ॥ ੧ ॥
ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਜਾਸ ਗੁਨ ਗਾਵਤ ਤਾ ਕੋ ਨਾਮ ਹੀਐ ਮੋ ਧਰ ਰੇ ॥
ਪਾਵਨੁ ਨਾਮ ਜਗਤਿ ਮੈ ਹਰਿ ਕੋ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਕਸਮਲ ਸਭੁ ਹਰੁ ਰੇ ॥੧॥
ਮਾਨਸ ਦੇਹ ਬਹੁਰਿ ਨਹ ਪਾਵੈ ਕਛੂ ਉਪਾਉ ਮੁਕਤਿ ਕਾ ਕਰੁ ਰੇ ॥
ਨਾਨਕ ਕਹਤ ਗਾਇ ਕਰੁਨਾਮੈ ਭਵ ਸਾਗਰ ਕੈ ਪਾਰਿ ਉਤਰੁ ਰੇ ॥ ੨ ॥

(ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੯, ਪੰਨਾ ੨੨੦)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
														ਸਰ	ਸ
														ਨਰ	ਅ
ਗ			ਧ					ਸ							
ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮਗ	ਮ	ਰ	—	ਨ਼	ਨ਼	ਸ	—	—	—	—	—
ਚੇ	ऽ	ਤ	ਪਾ	ऽऽ	ਪ	ਤੇ	ऽ	ਡ	ਰ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
	ਸ													ਰ	
—	ਨ਼	ਧ	ਪ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ	—	ਗਰ	ਗ	ਸ	ਸ
ऽ	ਡਰ	ਰ	ਡੂ	ਡ	ਰ	ਰੇ	ऽ	ਡ	ਰ	ਰੇ	ऽ	ऽऽ	ऽ	ਨਰ	ਅ

ਅੰਤਰਾ

	ਮੰ			ਨ		ਨ									
	ਪ	ਪ	ਪ	ਧ	—	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ
	ਦੀ	ਨ	ਦ	ਇਆ	਽	ਲ	ਸ	ਗ	ਲ	ਭੈ	਽	ਭੰ	਽	ਜ	ਨ
				ਨ				ਧੰ				ਨ		ਨ	
—	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	ਧ	ਨ	ਸੰ	ਰੰ	ਨ	ਨ	ਸੰ	—	ਧ	—	ਪ	—
਽	ਸਰ	ਨ	ਤਾਂ	ਹਿ	਽	ਤੁ	ਮ	ਪ	ਰ	ਰੇ	਽	਽	਽	਽	਽
				ਗ			ਧ							ਰ	
—	ਮ	ਗ	ਮ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ	—	ਗਰ	ਗ	ਸ	ਸ
਽	ਸਰ	ਨ	ਤਾ	ਹਿ	਽	ਤੁ	ਮ	ਪ	ਰ	ਰੇ	਽	਽਽	਽,	ਨਰ...	

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੬. ਰਾਗ ਛਾਇਆਨਟ, ਰੂਪਕ (ਮੱਧਸ ਲਯ)

ਰਾਮ ਹਉ ਕਿਆ ਜਾਨਾ ਕਿਆ ਭਾਵੈ ॥
ਮਨਿ ਪਿਆਸ ਬਹੁਤ ਦਰਸਾਵੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸੋਈ ਗਿਆਨੀ ਸੋਈ ਜਨੁ ਤੇਰਾ ਜਿਸੁ ਊਪਰਿ ਰੁਚ ਆਵੈ ॥
ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਜਿਸੁ ਪੁਰਖ ਬਿਧਾਤੇ ਸੋ ਸਦਾ ਸਦਾ ਤੁਧੁ ਧਿਆਵੈ ॥ ੧ ॥
ਕਵਨ ਜੋਗ ਕਵਨ ਗਿਆਨ ਧਿਆਨਾ ਕਵਨ ਗੁਨੀ ਰੀਝਾਵੈ ॥
ਸੋਈ ਜਨੁ ਸੋਈ ਨਿਜ ਭਗਤਾ ਜਿਸੁ ਊਪਰਿ ਰੰਗੁ ਲਾਵੈ ॥ ੨ ॥
ਸਾਈ ਮਤਿ ਸਾਈ ਬੁਧਿ ਸਿਆਨਪ ਜਿਤੁ ਨਿਮਖ ਨ ਪ੍ਰਭ ਬਿਸਰਾਵੈ ॥
ਸੰਤ ਸੰਗਿ ਲਗਿ ਏਹੁ ਸੁਖ ਪਾਇਓ ਹਰਿ ਗੁਨ ਸਦ ਹੀ ਗਾਵੈ ॥ ੩ ॥
ਦੇਖਿਓ ਅਚਰਜੁ ਮਹਾ ਮੰਗਲ ਰੂਪ ਕਿਛੁ ਆਨ ਨਹੀ ਦਿਸਟਾਵੈ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਮੋਰਚਾ ਗੁਰਿ ਲਾਹਿਓ ਤਹ ਗਰਭ ਜੋਨਿ ਕਹ ਆਵੈ ॥ ੪ ॥

(ਨਟ ਨਰਾਇਨ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੯੭੮)

ਅਸਥਾਈ

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
ਧ			ਗ							ਰ			
ਪ	ਸ	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ	ਸ	ਰ	ਸ	—
ਕਿਆ	਽	ਜਾ	ਨਾ	਽	ਕਿਆ	਽	ਭਾ	਽	ਵੈ	ਰਾ	਽ਮ	ਹਉ	਽
ਧ			ਗ							ਰ			
ਪ	ਸ	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ	ਸ	ਰ	ਸ	ਸ
ਕਿਆ	਽	ਜਾ	ਨਾ	਽	ਕਿਆ	਽	ਭਾ	਽	਽	ਵੈ	਽	ਮ	ਨ
ਸ			ਪ			ਧ							
ਧ	—	ਪ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ				
ਪਿਆ	਽	ਸ	ਬਹੁ	ਤ	ਦ	ਰ	ਸਾ	਽	ਵੈ ਰਾਮ... ..				

ਅੰਤਰਾ

ਮੰ													
ਪ	—	ਪ	ਸੰ	—	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰਰੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	—
ਸੋ	S	ਈ	ਗਿਆ	S	ਨੀ	S	ਸੋ	ਈ	ਜਨ	ਤੇ	S	ਰਾ	S
			ਨ		ਸੰ								
ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਧ	ਧ	ਰੰ	ਰੰ	ਸੰ	—	ਨ	ਸੰ	ਧ	—	ਪ
ਜਿ	ਸ	ਉ	ਪ	ਰ	ਰੁ	ਚ	ਆ	S	S	ਵੈ	S	S	S
						ਧ							
ਮ	ਗ	ਮ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ	ਰ	—	ਸ	ਸ
ਕਿ	ਰ	ਪਾ	ਕ	ਰਹੁ	ਜਿ	ਸ	ਪੂਰ	ਖ	ਬਿ	ਧਾ	S	ਤੇ	ਸੋ
ਸ			ਪ			ਧ							
ਨੁ	ਧ	ਪ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ				
ਸ	ਦਾ	ਸ	ਦਾਂ	S	ਤੁ	ਧ	ਧਿਆ	S	ਵੈ	ਰਾਮ...			

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੭. ਰਾਗ ਛਾਇਆਨਟ, ਸੂਲਫ਼ਾਕ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਜਾ ਕਉ ਭਈ ਤੁਮਾਰੀ ਧੀਰ ॥
ਜਮ ਕੀ ਤ੍ਰਾਸ ਮਿਟੀ ਸੁਖ ਪਾਇਆ ਨਿਕਸੀ ਹਉਮੈ ਪੀਰ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਤਪਤਿ ਬੁਝਾਨੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਨੀ ਤ੍ਰਿਪਤੇ ਜਿਉ ਬਾਰਿਕ ਖੀਰ ॥
ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਸਾਜਨ ਸੰਤ ਮੇਰੇ ਸੰਤ ਸਹਾਈ ਬੀਰ ॥੧॥
ਖੁਲੇ ਭ੍ਰਮ ਭੀਤਿ ਮਿਲੇ ਗੋਪਾਲਾ ਹੀਰੈ ਬੇਧੇ ਹੀਰ ॥
ਬਿਸਮ ਭਏ ਨਾਨਕ ਜਸੁ ਗਾਵਤ ਠਾਕੁਰ ਗੁਨੀ ਗਹੀਰ ॥੨॥

(ਨਟ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੯੭੮)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੩		੦	
ਪ				ਪ			ਧ		
ਸੰ	—	ਧ	ਪ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਪ
ਜਾ	S	ਕਉ	S	ਭ	ਈ	S	S	S	ਤੁ
ਮ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	—	—	ਸ
ਮਾ	S	ਰੀ	S	ਧੀ	S	S	S	S	ਰ
ਮ									
ਗ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	—	—	ਸ
ਜ	ਮ	ਕੀ	S	ਤ੍ਰਾ	S	ਸ	S	S	ਮਿ

ਨ਼									
ਧ਼	—	ਪ਼	ਪ਼	ਸ	—	ਸ	—	—	—
ਟੀ	ऽ	ਸੁ	ਖ	ਧਾ	ऽ	ਇਆ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ਼						ਮੱ			
ਸ	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਧ	ਪ	—	—	—
ਨਿ	ਕ	ਸੀ	ऽ	ਹਉ	ऽ	ਮੈ	ऽ	ऽ	ऽ
ਪ									
ਗ	—	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	—	—	ਸ
ਹਉ	ऽ	ਮੈ	ऽ	ਪੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਰ

ਅੰਤਰਾ

ਮੱ									
ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	—	—
ਤ	ਪ	ਤ	ਬੁ	ਝਾ	ऽ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ									
ਧ	—	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	—	—
ਅੰ	ऽ	ਮ੍ਰਿ	ਤ	ਬਾ	ऽ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ				ਨ					
ਧ	ਧ	ਸਂ	—	ਧ	—	ਮੱਪ	—	—	—
ਤ੍ਰਿ	ਪ	ਤੇ	ऽ	ਜਿਉ	ऽ	ऽऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਪ									
ਗ	—	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	—	—	ਸ
ਬਾ	ऽ	ਰਿ	ਕ	ਖੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਰ

— ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੯. ਰਾਗ ਛਾਇਆਨਟ, ਝਪਤਾਲ (ਮੱਧ ਲਯ)

ਰੇ ਮਨ ਮੂਸ ਬਿਲਾ ਮਹਿ ਗਰਬਤ ਕਰਤਬ ਕਰਤ ਮਹਾਂ ਮੁਘਨਾ ॥
ਸੰਪਤ ਦੋਲ ਝੋਲ ਸੰਗਿ ਝੂਲਤ ਮਾਇਆ ਮਗਨ ਭ੍ਰਮਤ ਘੁਘਨਾ ॥
ਸੁਤ ਬਨਿਤਾ ਸਾਜਨ ਸੁਖ ਬੰਧਪ ਤਾ ਸਿਉ ਮੋਹੁ ਬਢਿਓ ਸੁਘਨਾ ॥
ਬੋਇਓ ਬੀਜ ਅਹੰ ਮਮ ਅੰਕੁਰੁ ਬੀਤਤ ਅਉਧ ਕਰਤ ਅਘਨਾ ॥
ਮਿਰਤੁ ਮੰਜਾਰ ਪਸਾਰਿ ਮੁਖੁ ਨਿਰਖਤ ਭੁੰਚਤ ਭੁਗਤਿ ਭੂਖ ਭੁਖਨਾ ॥
ਸਿਮਰਿ ਗੁਪਾਲ ਦਇਆਲ ਸਤ ਸੰਗਤਿ ਨਾਨਕ ਜਗੁ ਜਾਨਤ ਸੁਪਨਾ ॥੪॥

(ਸਵਯੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਬਾਕ੍ਯ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੩੮੭)

ਅਸਥਾਈ

×		2			0		3		
		ਪ							
ਪ	—	ਰ	ਗ਼ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ
ਰੇ	S	ਮ	SS	ਨ	ਮੂ	S	ਸ	S	ਬਿ
ਨ਼					ਸ				
ਸ	—	ਰ	—	ਸ	ਧ਼	ਧ਼	ਨ਼	ਪ਼	ਪ਼
ਲਾ	S	ਮਹਿ	S	S	ਗ	ਰ	ਬ	S	ਤ
ਪ਼	ਪ਼	ਸ	—	ਸ	ਰ	ਰ	ਸ	—	ਸ
ਕ	ਰ	ਤ	S	ਬ	ਕ	ਰ	ਤ	S	ਮ
					ਗ				
ਗਰ	—	ਗ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰ	—	ਸ
ਹਾਂS	S	ਮੁ	S	ਘ	ਨਾ	S	S	S	S

ਅੰਤਰਾ

ਪ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਸੰ	S	ਪ	S	ਤ	ਦੋ	S	ਲ	S	ਝੋ
					ਪਂ		ਮਂ		
—	ਗਂਰਂ	ਗਂ	ਮਂ	ਪਂ	ਗਂ	—	ਰਂ	—	ਸਂ
S	ਲS	ਸੰ	S	ਗ	ਝੂ	S	ਲ	S	ਤ
ਨ		ਨ					ਨ਼		
ਧ	—	ਸਂ	—	ਰਂ	ਸਂ	ਧ	ਪ	—	ਪ
ਮਾ	S	ਇਆ	S	S	ਮ	ਗ	ਨ	S	ਝੂ
ਪ					ਗ		ਮ		
ਰ	ਗਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰ	—	ਸ
ਮ	ਤS	ਘੁ	S	ਘ	ਨਾ	S	S	S	S

ਨੋਟ—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ਜਾਂ ਅਗੋਂ ਇਸੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਉਤੇ ਲਿਖੀ 'ਸੂਲਫਾਕ' ਦੀ ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਤੇ ਗਾਓ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਰਸ ਆਵੇਗਾ।

੯. ਰਾਗ ਛਾਇਆਨਟ, ਧਮਾਰ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਸੈਂਮਨ ਜਉ ਇਸ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਦਮ ਕਿਹੁ ਹੋਤੀ ਸਾਟ ॥
ਰਾਵਨ ਹੁਤੇ ਸੁ ਰੰਕ ਨਹਿ ਜਿਨਿ ਸਿਰ ਦੀਨੇ ਕਾਟਿ ॥੧॥

(ਚਉਬੋਲੇ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੧੩੬੩)

ਅਸਥਾਈ

×					੨		੦			੩			
						ਧ	ਪ						
ਸ	ਧ	ਪ	ਰ	ਗ	ਗਮ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	—
ਸੰ	ਮ	ਨ	ਜਉ	ऽ	ਇऽ	ਸ	ਪ੍ਰੇ	ऽ	ਮ	ਕੀ	ऽ	ऽ	ऽ
							ਗ						
ਗਮ	ਰ	ਸ	ਧ	ਧ਼ਨ਼	ਪ਼	—	ਰ	ਗ	ਗਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਦऽ	ਮ	ਕਿਹੁ	ਹੈ	ऽऽ	ਤੀ	ऽ	ਸਾ	ऽ	ऽऽ	ਟ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਮ			ਪ				ਨ						
ਪ	ਪ	ਪ	ਸੰ	—	—	ਸੰ	ਸੰ	—	ਰੰ	ਸੰ	—	—	—
ਰਾ	ਵ	ਨ	ਹੁਤੇ	ऽ	ऽ	ਸੁ	ਰੰ	ऽ	ਕ	ਨਹਿ		ऽ	ऽ
ਨ							ਮ						
ਧ	ਧ	ਧਰੰ	ਸੰ	ਧ	ਧਨ਼	ਪ	ਪ	ਗ	-ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਜਿ	ਨ	ਸਿਰ	ਦੀ	ऽ	ऽऽ	ਨੇ	ਕਾ	ऽ	ऽऽ	ਟ	ऽ	ऽ	ऽ

ਨੋਟ—ਧੁਰਪਦ-ਧਮਾਰ ਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਲਯ ਕਾਇਮ ਕਰਕੇ ਠਾਅ, ਦੁਗੁਨ, ਤਿਗੁਨ, ਚੌਗੁਨ ਆਦਿ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਤਿਹਾਈ ਜ਼ਰੂਰ ਲਾਓ ।

੧੦. ਰਾਗ ਛਾਇਆਨਟ, ਪੜਤਾਲ, ਇਕਤਾਲਾ (ਲਗ-ਭਗ ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਕੋਊ ਹੈ ਮੇਰੋ ਸਾਜਨੁ ਮੀਤੁ ॥ ਹਰਿਨਾਮੁ ਸੁਨਾਵੈ ਨੀਤ ॥
ਬਿਨਸੈ ਦੁਖੁ ਬਿਪਰੀਤਿ ॥ ਸਭੁ ਅਰਪਉ ਮਨੁ ਤਨੁ ਚੀਤੁ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਆਪਨ ਕੀਤ ॥ ਸੰਗਿ ਚਰਨ ਕਮਲ ਮਨੁ ਸੀਤ ॥
ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਹਰਿ ਜਸੁ ਦੀਤ ॥੧॥
ਹਰਿ ਭਜਿ ਜਨਮ ਪਦਾਰਥੁ ਜੀਤ ॥ ਕੋਟਿ ਪਤਿਤ ਹੋਹਿ ਪੁਨੀਤ ॥
ਨਾਨਕ ਦਾਸ ਬਲਿ ਬਲਿ ਕੀਤ ॥੨॥

(ਨਟ ਪੜਤਾਲ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੯੮੦)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
ਧ	ਪ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	-ਸ
ਕੋ	ਊ	ਹੈ	ऽ	ਮੇ	ਰੋ	ਸਾ	ऽ	ਜ	ਨ	ਮੀ	ऽਤ

ਨ਼											
ਸ	ਸ	ਸ	—	ਰ	ਸ	ਧ	—	ਨ਼	ਪ	ਪ਼	-ਪ਼
ਹ	ਰਿ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਸੁ	ਨਾ	ऽ	ਵੈ	ऽ	ਨੀ	ऽਤ
ਪ	—	ਰ	ਰੇ	ਰ	ਗ	ਮ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	-ਸ
ਹਾਂ	ऽ	ਬਿ	ਨ	ਸੈ	ऽ	ਦੁ	ਖ	ਬਿ	ਪ	ਰੀ	ऽਤ
		ਨ									
ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਧ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਧ	ਪ	-ਪ
ਸ	ਭ	ਅ	ਰ	ਪਉ	ऽ	ਮ	ਨ	ਤ	ਨ	ਚੀ	ऽਤ

ਅੰਤਰਾ–ਤਿੰਨਤਾਲ (ਇਕਤਾਲੇ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਲਯ)

×				੨				੦				੩			
ਮੱ						ਮੱ									
ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਧ	—	ਪ	ਪ	ਸਂ	—	—	—	ਸਂ	—	—	—
ਕੋਈ	ਵਿ	ਰ	ਲਾ	ਆ	ऽ	ਪ	ਨ	ਕੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ਤ	ऽ	ऽ	ऽ
	ਨ							ਨ							
ਸਂ	ਧ	ਧ	ਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	—	ਨ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ
ਸੰਗ	ਚਰ	ਨ	ਕ	ਮ	ਲ	ਮ	ਨ	ਸੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ਤ	ऽ	ऽ	ऽ ਪੈ:
ਪ	ਰ	ਰ	ਰ	ਗ	ਗ	ਮ	ਪ	ਪ	ਗ	—	—	ਮ	ਰ	ਸ	—
ਕਰਿ	ਕਿ	ਰ	ਪਾ	ਹ	ਰਿ	ਜ	ਸ	ਦੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ਤ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ ਦੂਜਾ–ਰੂਪਕ (ਇਕਤਾਲੇ ਦੀ ਠਾਅ:)

⊗			੧		੨		⊗			੧		੨	
												ਮੱ	
												ਪ	ਪ
												ਹਰਿ	ਭਜ
			ਸਂ		ਸਂ							ਮੱ	
ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	—	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਨ	ਸਂ	ਧ	ਪ	ਪ
ਜਨ	ਮ	ਪ	ਦਾ	ऽ	ਰ	ਥ	ਜੀ	ऽ	ऽ	ਤ	ऽ;	ਹਰਿ	ਭਜ
			ਸਂ		ਸਂ								
ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	—	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਨ	ਸਂ	ਧ	ਪ	ਪ
ਜਨ	ਮ	ਪ	ਦਾ	ऽ	ਰ	ਥ	ਜੀ	ऽ	ऽ	ਤ	ऽ	ਕੋ	ਟਿ
ਗਂ			ਗਂ										
ਰਂ	ਰਂ	ਗਂ	ਮੱ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ	(ਸਂ)	—	ਧ	ਨ਼	ਪ	ਪ	ਪ
ਪ	ਤਿ	ਤ	ਹੋ	ਹਿ	ऽ	ਪੂ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ਤ	ऽ;	ਕੋ	ਟਿ

ਗਂ			ਗਂ										
ਰਂ	ਰਂ	ਗਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ	(ਸਂ)	—	ਧ	ਨ਼	ਪ	ਪ	ਪ
ਪ	ਤਿ	ਤ	ਹੇ	ਹਿ	ऽ	ਪੁ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ਤ	ऽ	ਨਾ	ਨ
ਧ	—	ਪ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	—	ਮ	ਰ	ਸ	—
ਦਾ	ऽ	ਸ	ਬ	ਲ	ਬ	ਲ	ਕੀ	ऽ	ऽ	ਤ	ऽ	ऽ	ऽ

ਨੋਟ— ਪੜਤਾਲ ਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਅਸਥਾਈ ਦੀ ਗਤ ਨਾਲ ਬਾਕੀ ਤਾਲਾਂ ਦਾ ਮੇਲ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਭਾਵ, ਅਸਥਾਈ ਦੀ ਲਯ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਕੀ ਤਾਲ, ਠਾਅ, ਦੁਗੁਨ, ਤਿਗੁਨ ਜਾਂ ਚੌਗੁਨ ਲਯ ਵਿਚ ਹੋਣ ਅਤੇ ਲਯ ਇਕੋ-ਸਾਰ ਹੋਵੇ।

(ਛਾਇਆਨਟ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤਿ)

ਰਾਗ ਪ੍ਰਦੀਪਕੀ

ਵਾਦੀ—ਪ	ਠਾਟ—ਕਾਫੀ	ਸਮਾਂ—ਦਿਨ ਦਾ ਤੀਜਾ ਪਹਿਰ।
ਸੰਵਾਦੀ—ਸ	ਜਾਤੀ—ਓਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ	ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਗ—ਨ਼, ਸ ਗੁ ਰ ਸ।

ਮ
ਆਰੋਹ—ਨ਼, ਸ ਗੁ ਮ ਪ, ਨ, ਸਂ।

ਅੰਵਰੋਹ—ਸਂ, ਨ ਧ ਪ, ਮ ਗੁ ਰ ਸ, ਨ਼, ਸ ਗੁ ਰ ਸ।

ਮ ਮ
ਪਕੜ—ਨ਼, ਸ ਗੁ ਮ ਪ, ਮ ਧ ਪ, ਗੁ, ਰ ਸ।

ਪ੍ਰਦੀਪ; ਪ੍ਰਦੀਪਕੀ ਜਾਂ ਪਟਦੀਪ ਤੇ ਪਟਦੀਪਕੀ, ਇਹ ਇਕੋ ਰਾਗ ਦੇ ਨਾਮ ਹਨ। ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ 'ਪ੍ਰਦੀਪਕੀ' ਰਾਗ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਪਰ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲਿਖੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ—ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੋ ਗੰਧਾਰ, ਦੋ ਮੱਧਮ ਅਤੇ 'ਧਾ ਨੀ' ਕੋਮਲ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਗਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇ। ਦੂਜਾ—ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਗੰਧਾਰ ਤੇ ਨਿਖਾਦ ਕੋਮਲ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਠਾਟ ਕਾਫੀ, ਜਾਤੀ ਓਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ, ਵਾਦੀ ਮੱਧਮ ਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਖੜਜ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਚਲਣ "ਨ਼ਸ, ਗਮ ਪ

ਮ ਮ
ਗੁਮ; ਨੁਧਪ ਮਗਮ; ਪ ਗੁ, ਰਸ" ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ। ਕਈ ਵੇਰ ਇਸ ਵਿਚ 'ਹੰਸਕੰਕਿਣੀ' ਰਾਗ ਦਾ ਸਰੂਪ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਹੰਸਕੰਕਿਣੀ ਦਾ ਵਾਦੀ ਪੰਚਮ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਵਾਦੀ ਮੱਧਮ ਹੈ। ਸੋ, ਮੱਧਮ ਸੁਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਬਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਛਾਇਆ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਦੀਪ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰਕਾਰ ਭੀਮਪਲਾਸੀ ਅੰਗ ਨਾਲ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦਾ ਤੀਜਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੰਧਾਰ ਕੋਮਲ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸੁਰ ਸ਼ੁੱਧ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਾਂਤ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਪਰਚਲਿਤ ਹੈ। ਭਾਵ, ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੇ ਗਾਇਕ (ਰਾਗੀ-ਰਬਾਬੀ) ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨੂੰ ਗਾਉਂਦੇ ਬਜਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਦਾ ਠਾਟ ਕਾਫੀ, ਜਾਤੀ ਓਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ, ਵਾਦੀ ਪੰਚਮ, ਸੰਵਾਦੀ ਖੜਜ, ਅਤੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ—ਦਿਨ ਦਾ ਤੀਜਾ ਪਹਿਰ (ਲਗ-ਭਗ ਚਾਰ ਵਜੇ) ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ 'ਰੇ-ਧਾ' ਸੁਰ ਵਰਜਿਤ ਹਨ। ਪਰ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਧੈਵਤ ਭੀ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ, ਪ ਨ ਧ ਨ ਸਂ। ਇਸ ਰਾਗ ਨੂੰ ਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਮਲ ਨਿਖਾਦ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾ ਲਗੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਪ੍ਰਦੀਪਕੀ ਤੋਂ ਭੀਮਪਲਾਸੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਦਾ ਚਲਣ 'ਨ਼ ਸ

ਮ ਪ ਮ
ਗੁ ਰ ਸ, ਨ਼, ਸ ਗੁਮਪ, ਨ, ਧਪ, ਮਧਪ ਗੁ, ਰਸ" ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ। ਅੰਤਰੇ ਦਾ ਉਠਾਵ—ਪ, ਮਪ ਨ,

ਮ
ਸਂ, ਜਾਂ ਪ, ਗੁ ਮ ਪ ਨ, ਸਂ, ਇੰਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਿਖਾਦ ਸੁਰ ਤੇ ਥੋੜਾ ਰੁਕ ਕੇ ਫਿਰ ਨੀ, ਤੋਂ ਹੀ 'ਨ, ਸਂ ਗੁਰੰ ਸਂ' ਇਹ ਸੁਰ ਲਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਦੀਪਕੀ ਇਕ ਮਧੁਰ ਤੇ ਸਰਲ ਰਾਗ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ ਮੰਦ੍ਰ ਤੇ ਮੱਧ ਸਪਤਕ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਤਿੰਨੇ ਸਪਤਕਾਂ ਵਿਚ ਗਾਉਂਦੇ ਬਜਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

ਸ
੧. ਸ—ਨ਼ਸ, ਗੁਰਸਨ਼, ਧ਼ਪ਼, ਪ਼ਨ਼, ਸ, ਸਰਨ਼ਧ਼ਪ਼, ਧ਼ਮ਼ਪ਼, ਪ਼ਨ਼ਧ਼ਪ਼ ਨ਼, ਸ—ਮਗੁਰਸਨ਼, ਧ਼ਪ਼, ਮ਼ਧ਼ਪ਼, ਨ਼ਧ਼ਪ਼ ਨ਼, ਸ—।

ਰ ਮ ਨ਼ ਮ ਮ ਮ
੨. ਸ—ਨ਼ਸ ਗੁਮਪ—ਮਗੁਰਸ, ਰਨ਼ ਸਧ਼ਪ਼, ਮ਼ਪ਼ਨ਼ਸਗੁਰਸ, ਨ਼ਸ ਗੁਮਪ—ਗੁਮਧਪ, ਗੁ, ਰਸ, ਨਸ
ਮ ਮ ਮ਼
ਗੁਮਧ ਗੁਰਸ, ਸਗੁਰਸਰਨ਼ਸਧ਼ਪ਼, ਗੁਮ਼ਪ਼ਨ਼, ਸ—।

ਮ ਮ ਮ ਮ
੩. ਸ—ਰਸਨ, ਸ ਗੁਮਪ—ਧਪ, ਗੁ, ਮਪ,ਮਧਪ ਗੁਰਸ—ਨ਼ਸ, ਗੁਮਪ—ਪਨ, ਧਪ, ਧਮਪਨ, ਧਪ,
ਮ ਮ ਮ ਸ ਰ ਮ ਪ ਧ ਪ ਮ ਧ
ਗੁਮਪਨ, ਧਪ, ਮਪ, ਗੁਮਪ, ਗੁਰਸ—ਨ਼, ਸ, ਗੁ, ਮ, ਪ, ਨ, ਧਪ, ਮਪ, ਗੁਮਪਨਧਪ, ਮਪਨਧਪ—
ਮ ਮ
ਗੁਮਧਪ ਗੁ ਰਸ—ਸਗੁਰਮਗੁਰਸਨ਼, ਪ਼ਨ਼ਸਗੁਰਸ—।

ਰ ਮ ਪ ਮ ਨ
੪. ਨ਼ਸ, ਗੁਮਪ—ਪਧਮਪਗੁਮਪਨ -ਸਂ—ਨਧਪ, ਮਪਨ, ਸਂ—ਰੰਨ, ਸਂਧ, ਪ, ਧਮਪਨ, ਸਂ—ਸਂਨਧਪ,
ਮ ਮ ਨ ਨ ਪ
ਮਪ ਗੁਮਪਨ, ਧਨਸਂ, ਨਸਂ ਗੁਂ, ਰੰਸਂਨ, ਧਪ, ਧਮਪ ਗੁਮਪਨ, ਸਂ—ਰੰਨਸਂ ਧਪਨ, ਧਨਸਂ, ਧ ਮਪਨ,
ਨ
ਸਂ—ਨਸਂ, ਗੁਰੰਸਂਨਧਪ, ਧਮਪਨ, ਸਂ—ਰੰਨ, ਸਂਧ, ਨਪ, ਧਮ, ਪਗੁ, ਮਪਨ, ਸਂ ਨਸਂ ਧਪ, ਧਮਪ
ਮ ਮ
ਗੁ,ਰਸ—ਨ਼ਸਗੁਮਪ—।

ਮ ਮ ਮ ਸ ਮ ਨ ਨ
੫. ਮਪ, ਮਧਪ, ਨ, ਧਪ, ਗੁਮਪਨ, ਧਪ ਗੁ—ਸ, ਗੁਮਪਨਧਪ, ਨ, ਸ ਗੁਮਪਨ, ਸਂ ਨਸਂ, ਸਂ ਧਪ,
ਨ ਪ ਮ ਮ
ਮਧਪ, ਨਧਪ, ਸਂ—ਨਧਪ, ਸਂ, ਗੁਰੰਸਂਨਧਪ, ਨਸਂ, ਪਨਸਂ, ਮਪਨਸਂ, ਗੁਮਪਨਸਂ ਸ, ਗੁਮਪਨਸਂ—
ਮ
ਨਸਂਰੰਨ, ਧਪ, ਧਮਪਨ, ਧਪ ਗੁ, ਰਸਨ਼, ਸਗੁਰਸ, ਨ਼ਸਗੁਮਪ, ਮਗੁਰਸ, ਨ਼ਸਗੁਮਪਪ ਧਪ ਮਗੁਰਸ,
ਮ਼ ਮ
ਨ਼ਧ਼ਪ਼ਮ਼ਪ਼, ਗੁਮ਼ਪ਼ਨ਼, ਸਗੁਰਸ—ਗੁਮਪਪ ਨਨਧਪਮਗੁਰਸ, ਨ਼ਸਗੁਮਪਨਸਂ—ਨਸਂ ਰੰਨ ਸਂਧ ਨਪ ਧਪ
ਮ
ਪਗੁ ਮਗੁਰਸ, ਧਪ ਗੁਮਪਨਸਂ, ਸਂਗੁਰੰਸਂਨਧਪ ਨਧਪ ਮਧਪਮਗੁਰਸ ਨ਼ਸ ਗੁਮਪ—।

ਪ੍ਰਦੀਪਕੀ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਗੀਤ ਨੰ: ੧)

ਅੰਸਥਾਈ

	੦	੩	×	੨
	ਪ	ਮ		
	ਮ	ਪ ਗੁ — ਮ	ਪ — —	
੧.	ਮੇ	ਰਾ ਮ ਤ੍ਰੈ ਨ	ਲਾ ऽ ऽ ਨ਼ਸ	ਗੁਮ ਪਨ ਸੰਸੰ ਨਧ
੨.	ਪਮ ਗੁਰ ਸ, ਮੇ	ਰਾ ਮ ਤ੍ਰੈ ਨ	. . . ਨ਼ਸ	ਗੁਮ ਪਨ ਸੰਰੰ ਸੰਨ
੩.	ਧਪ ਮਗੁ ਰਸ, ਮੇ	ਰਾ . . .	ਨ਼ਸ ਗੁਮ ਪਪ ਗੁਮ	ਪਨ ਸੰਗੁੰ ਰੰਸੰ ਨਧ
	ਪਮ ਗੁਰ ਸ, ਮੇ	ਰਾ . . .	. . . .	. . . .
੪.	. . . ਨ਼ਸ	ਗੁਮ ਪਨ ਧਪ ਗੁਮ	ਪਨ ਧਨ ਸੰਗੁੰ ਰੰਸੰ	ਨਧ ਪਨ ਸੰਰੰ ਸੰਨ
	ਧਪ ਮਗੁ ਰਸ.			
੫.	ਨ਼ਸ ਗੁਮ ਪਨ ਸੰਰੰ	ਸੰਨ ਧਪ ਮਪ ਸੰ,	ਸੰਨ ਧਪ ਮਪ ਨ,	ਨਧ ਪਮ ਗੁਮ ਪ.
	ਪਮ ਗੁਰ ਸ, ਮੇ	ਰਾ ਮ ऽ ਨ	ਲਾ . . .	. . . .
੬.	. . . .	. . . .	. ਨਨ ਧਪ, ਧਧ	ਪਮ, ਪਪ ਮਗੁ, ਮਮ
	ਗੁਰ, ਗੁਗੁ ਰਸ, ਗੁਮ	ਪਪ, ਮਪ ਨਨ ਧਨ	ਸੰਸੰ ਗੁੰਗੁੰ ਰੰਸੰ ਨਧ	ਪਮ ਨਨ ਧਪ ਮਗੁ
	ਰਸ, ਨ਼ਸ ਗੁਮ, ਮੇ	ਰਾ ਮ ऽ ਨ	ਲਾ . . .	. . . .
੭.	ਨ਼ਸ ਗੁਗੁ, ਸਗੁ ਮਮ,	ਗੁਮ ਪਪ, ਮਪ ਨਨ,	ਧਨ ਸੰਸੰ, ਨਸੰ ਗੁੰਗੁੰ,	ਸੰਰੰ ਨਸੰ ਧਨ ਪਧ
	ਮਪ ਗੁਮ ਪਨ ਸੰਨ	ਧਪ, ਮਪ ਨਧ ਪਮ,	ਗੁਮ ਧਪ ਮਗੁ, ਸਗੁ	ਮਗੁ ਰਸ, ਨ਼ਸ ਗੁਰ
	ਸਨ਼ ਸਗੁ ਮਪ, ਮੇ	ਰਾ ਮ ऽ ਨ	ਲਾ ऽ ऽ ऽ	

ਅੰਤਰਾ

		ਧ ਮ		
	* ਪ — ਪ	ਪਮ ਪ ਗੁ ਮ		
੧.	* ਕੋ ऽ ਈ	ਗਾऽ ऽ ਵੈ ऽ	ਸੰਨ ਧਪ ਮਗੁ ਰਸ,	ਨ਼ਸ ਗੁਮ ਪਨ ਸੰ
੨.	* ਕੋ ऽ ਈ	ਪਨ ਸੰਰੰ ਸੰਨ ਧਪ,	ਨਨ ਧਪ ਮਗੁ ਰਸ,	ਨ਼ਸ ਗੁਮ ਪਨ ਸੰ
੩.	ਸੰਸੰ ਨਧ, ਨਨ ਧਪ,	ਧਧ ਪਮ, ਪਪ ਮਗੁ	ਮਮ ਗੁਰ, ਗੁਗੁ ਰਸ,	ਨ਼ਸ ਗੁਮ ਪਨ ਸੰ
੪.	* ਕੋ ऽ ਈ	. . . .	ਨਸੰ ਗੁੰਗੁੰ ਰੰਸੰ, ਧਨ	ਸੰਨ ਧਪ, ਮਪ ਨਧ
	ਪਮ, ਗੁਮ ਧਪ ਮਗੁ,	ਸਗੁ ਮਗੁ ਰਸ, ਨ਼ਸ	ਗੁਗੁ, ਸਗੁ ਮਮ, ਗੁਮ	ਪਪ ਮਪ ਨਨ ਧਨ

੫.	ਸੰ, ਕੋ ऽ ਈ	. . . .	ਨਸੰ ਰੰ,ਨ ਸੰਰੰ ਨਸੰ,	ਧਨ ਸੰ,ਧ ਨਸੰ ਧਨ,
	ਮਪ ਧ,ਮ ਪਧ ਮਪ	ਗੁਮ ਪ,ਗ ਮਪ ਗੁਮ,	ਨ਼ਸ ਰ,ਨ਼ ਸਰ ਨ਼ਸ	ਸਗੁ ਗੁਮ ਮਪ ਧਨ,
	ਸੰ ਕੋ ऽ ਈ	. . . .	. . . .	. . . .
੬.	ਨਸੰ ਗੁੰਰੰ, ਧਨ ਸੰਨ,	ਮਪ ਧਪ, ਗੁਮ ਪਮ,	ਗੁਰ ਸ, ਸਗੁ ਗੁ,ਗੁ	ਮਮ, ਮਪ ਪ,ਪ ਨਨ
	ਨਸੰ ਸੰ,ਸੰ ਗੁੰਗੁੰ ਸੰਰੰ	ਰੰ,ਨ ਸੰਸੰ; ਪਧ ਧ,ਮ	ਪਪ, ਗੁਮ ਮ,ਗੁ ਰਸ,	ਨ਼ਸ ਗੁਮ ਪਨ ਸੰਰੰ
	ਸੰ, ਕੋ ऽ ਈ			
੭.	ਗੰਰੰ ਗੁੰ,ਰੰ ਸੰਰੰ, ਸੰਨ	ਸੰ,ਨ ਧਨ, ਧਪ ਧ,ਪ	ਮਪ, ਮਗੁ ਮ,ਗੁ ਰਸ,	ਸਮ ਗੁਪ ਮਧ ਪਸੰ
	ਨਰੰ ਸੰਮੰ ਗੁੰਰੰ ਸੰਨ	ਧਪ ਮਗੁ ਰਸ, ਗੁਮ	ਪਨ ਸੰਗੁੰ ਰੰਸੰ ਨਧ	ਪਮ ਗੁਰ ਸ, ਗੁਮ
	ਪਨ ਸੰਗੁੰ ਰੰਸੰ ਨਧ	ਪਮ ਗੁਰ ਸ, ਗੁਮ	ਪਨ ਸੰਗੁੰ ਰੰਸੰ ਨਧ	ਪਮ ਗੁਰ ਸ, ਨ਼ਸ
	ਗੁਮ, ਕੋ ऽ ਈ			

੧. ਰਾਗ ਪ੍ਰਦੀਪਕੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਏਕ ਜੋਤਿ ਏਕਾ ਮਿਲੀ ਕਿੰਬਾ ਹੋਇ ਮਹੋਇ ॥
ਜਿਤੁ ਘਟਿ ਨਾਮੁ ਨ ਉਪਜੈ ਫੂਟਿ ਮਰੈ ਜਨੁ ਸੋਇ ॥ ੧ ॥
ਸਾਵਲ ਸੁੰਦਰ ਰਾਮਈਆ ॥
ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਲਾਗਾ ਤੋਹਿ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸਾਧੁ ਮਿਲੈ ਸਿਧਿ ਪਾਈਐ ਕਿ ਏਹੁ ਜੋਗੁ ਕਿ ਭੋਗੁ ॥
ਦੁਹੁ ਮਿਲਿ ਕਾਰਜੁ ਉਪਜੈ ਰਾਮ ਨਾਮ ਸੰਜੋਗੁ ॥ ੨ ॥
ਲੋਗੁ ਜਾਨੈ ਇਹੁ ਗੀਤੁ ਹੈ ਇਹੁ ਤਉ ਬ੍ਰਹਮ ਬੀਚਾਰ ॥
ਜਿਉ ਕਾਸੀ ਉਪਦੇਸੁ ਹੋਇ ਮਾਨਸ ਮਰਤੀ ਬਾਰ ॥ ੩ ॥
ਕੋਈ ਗਾਵੈ ਕੋ ਸੁਣੈ ਹਰਿਨਾਮਾ ਚਿਤੁ ਲਾਇ ॥
ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਸੰਸਾ ਨਹੀ ਅੰਤਿ ਪਰਮ ਗਤਿ ਪਾਇ ॥ ੪ ॥

(ਗਉੜੀ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੩੩੫)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
			ਪ		ਮ										
			ਮ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਪ	—	ਨ	—	—	ਧ	ਧਨ	ਸੰਨ
			ਮੇ	ਰਾ	ਮ	ऽ	ਨ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਗਾऽ	ऽऽ
					ਮ										
ਧ	ਪ	—	ਪਮ	ਧਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਪ	—	ਨ	—	—	ਧ	ਧਨ	ਸੰਨ
ਤੋ	ਹਿ	ऽ	ਮੇऽ	ਰਾऽ	ਮ	ऽ	ਨ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਗਾऽ	ऽऽ

								ਮ							
ਧ	ਪ	—	ਪ	ਮ	ਮਪ	ਧ	ਪ	ਗੁ	—	ਰ	ਸ	ਰ	—	ਸ	ਨ਼
ਤੋ	ਹਿ	ऽ	ਸਾ	ऽ	ਵਡ਼	ऽ	ਲ	ਸੂੰ	ऽ	ਦ	ਰ	ਗਾ	ऽ	ਮਈ	ऽ
ਸ	—	—													
ਆ	ऽ	ऽ													

ਅੰਤਰਾ

					ਧ	ਮ									
	ਪ	ਪ	ਪ	ਪਮ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	—	—
	ਏ	ਕ	ਜੋ	ऽऽ	ਤ	ਏ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ऽ	ਮਿ	ਲੀ	ऽ	ऽ	ऽ
—	ਸਂ	—	ਗੁਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂਰਂ	ਨ	—	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਪ	—
ऽ	ਕਿੰ	ऽ	ਬਾ	ਹੋ	ऽ	ਇ	ਮ	ਹੋऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ	ऽ
										ਮ					
—	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	ਗੁ	ਮ	ਗੁ	ਰ	ਸ	—
ऽ	ਜਿਤ	ਘ	ਟ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਨ	ਊ	ऽ	ऽ	ਪ	ਜੈ	ऽ	ऽ	ऽ
ਸ						ਮ									
ਨ਼	—	ਨ਼	ਨ਼	ਸ	—	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	ਨ	—	—	ਧ	ਧਨ	ਸਂਨ
ਵੂ	ऽ	ਟ	ਮ	ਰੇ	ऽ	ਜ	ਨ	ਸੋ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽऽ	ऽऽ

ਧ ਪ — ਪਮ
ਇ ऽ ऽ ਮੇਰਾ... ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੨. ਰਾਗ ਪ੍ਰਦੀਪਕੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਚਾਰੇ ਜਾਗੇ ਚਹੁ ਜੁਗੀ ਪੰਚਾਇਣ ਪ੍ਰਭੁ ਆਪੇ ਹੋਆ ॥
ਆਪੇ ਪਟੀ ਕਲਮਿ ਆਪਿ ਆਪੇ ਲਿਖਣਿਹਾਰਾ ਹੋਆ ॥
ਬਾਝੁ ਗੁਰੂ ਅੰਧੇਰੁ ਹੈ ਖਹਿ ਖਹਿ ਮਰਦੇ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਲੋਆ ॥
ਵਰਤਿਆ ਪਾਪੁ ਜਗਤ੍ਰਿ ਤੇ ਧਉਲੁ ਉਡੀਣਾ ਨਿਸਿਦਿਨ ਰੋਆ ॥
ਬਾਝੁ ਦਇਆ ਬਲਹੀਣ ਹੋਇ ਨਿਘਰੁ ਚਲੌ ਰਸਾਤਲਿ ਟੋਆ ॥
ਖੜਾ ਇਕਤੇ ਪੈਰਿ ਤੇ ਪਾਪ ਸੰਗਿ ਬਹੁ ਭਾਰਾ ਹੋਆ ॥
ਥੰਮੇ ਕੋਇ ਨ ਸਾਧੁ ਬਿਨੁ ਸਾਧੁ ਨ ਦਿਸੈ ਜਗਿ ਵਿਚ ਕੋਆ ॥
ਧਰਮ ਧਉਲੁ ਪੁਕਾਰੈ ਤਲੈ ਖੜੋਆ ॥ ੨੨ ॥

(ਵਾਰਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ਪਹਿਲੀ)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
				ਮ								ਮ			
—	ਪ	ਮ	ਪ	ਗੁ	—	ਰ	ਸ	ਰ	ਨ਼	ਸ	—	ਗੁ	ਮ	ਪ	—
ऽ	ਧ	ਰ	ਮ	ਧੋ	ऽ	ਲ	ਪੁ	ਕਾਂ	ऽ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
				ਮ										ਮ	
—	ਪ	ਮ	ਪ	ਗੁ	—	ਰ	ਸ	ਰ	ਨ਼	ਸ	—	—	—	ਗੁ	ਮ
ऽ	ਧ	ਰ	ਮ	ਧੋ	ऽ	ਲ	ਪੁ	ਕਾ	ऽ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ਹੇ	ਪੁ
ਪ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਨ	ਧ	ਪ	ਮ	ਧ	ਪ	—	ਮ	ਗੁ	ਰ	ਸ
ਕਾ	ऽ	ਰੈ	ऽ	ਤ	ਲੈ	ऽ	ਖ	ਝੋ	ऽ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

	ਪ	—	ਪ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨ	ਸਂ	—	—	—	—	—
	ਚਾ	ऽ	ਰੇ	ਜਾ	ऽ	ਗੇ	ऽ	ਚਹੁ	ਜੁ	ਗੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂਗੁਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	–ਰਂ	ਨ	—	ਸਂ	—	ਨ	ਧ	ਪ	—
ਪਂ	ਚਾ	ਇਣ	ਪ੍ਰਭ	ਆ	ऽ	ਪੇ	ऽऽ	ਹੋ	ऽ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ

—
ऽ ਧਰਮ... ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੩. ਰਾਗ ਪ੍ਰਦੀਪਕੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਯ ਲਯ)

ਅਬ ਮੈ ਕਉਨੁ ਉਪਾਉ ਕਰਉ ॥
ਜਿਹ ਬਿਧਿ ਮਨ ਕੋ ਸੰਸਾ ਚੂਕੈ ਭਉ ਨਿਧਿ ਪਾਰਿ ਪਰਉ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜਨਮ ਪਾਇ ਕਛੁ ਭਲੋ ਨ ਕੀਨੋ ਤਾ ਤੇ ਅਧਕ ਡਰਉ ॥
ਮਨ ਬਚ ਕ੍ਰਮ ਹਰਿ ਗੁਨ ਨਹੀ ਗਾਏ ਯਹ ਜੀਅ ਸੋਚ ਧਰਉ ॥ ੧ ॥
ਗੁਰਮਤਿ ਸੁਨਿ ਕਛੁ ਗਿਆਨੁ ਨ ਉਪਜਿਓ ਪਸੁ ਜਿਉ ਉਦਰੁ ਭਰਉ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭ ਬਿਰਦੁ ਪਛਾਨਉ ਤਬ ਹਉ ਪਤਿਤ ਤਰਉ ॥ ੨ ॥

(ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ ੯, ਪੰਨਾ ੬੮੫)

ਅਸਥਾਈ

੨				੦				੩				×			
								ਮ							
ਨ਼ਸ	ਗੁਰ	ਸ	ਨ਼	ਸ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਨ਼	ਸ	—	—	—
ਅऽ	ਬऽ	ਮੈ	ऽ	ਕਉ	ऽ	ਨ	ਉ	ਪਾ	ऽ	ਉ	ਕ	ਰਉ	ऽ	ऽ	ऽ;
										ਮ		ਧ		ਮ	
—	—	—	—	—	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	ਗੁ	ਮ
ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਜਿਹ	ਬਿ	ਧਿ	ਮ	ਨ	ਕੋ	ऽ	ਸੰ	ऽ	ਸਾ	ऽ

				ਸ		ਮ						ਸਂ			
ਗੁ	ਰ	ਸ	—	ਨ਼	ਸ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨ	ਸਂ	ਸਰਂ	ਨ਼	ਸਂ	—	ਨ
ਚੂ	ऽ	ਕੈ	ऽ	ਭਉ	ऽ	ਨਿ	ਧ	ਪਾ	ऽ	ਰ	ਪऽ	ਰਉ	ऽ	ऽ	ऽ
ਧ	ਪ	ਮਗੁ	ਰਸ	—	ਸਗੁ	ਮ	ਪ								
ऽ	ऽ	ऽऽ	ऽऽ	*	ਕਉऽ	ਨ	ਉ								

ਅੰਤਰਾ

										ਮ		ਧ			
					ਪ	ਪ	ਪ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਪ	ਨ	ਨ
					ਜਨ	ਮ	ਪਾ	ਇ	ऽ	ਕ	ਛ	ਭ	ਲੋ	ऽ	ਨ
					ਨ										
ਸਂ	—	ਸਂ	—	—	ਸਂ	—	ਗੁਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਰਂ	ਨ	—	—	ਸਂ
ਕੀ	ऽ	ਨੋ	ऽ	ऽ	ਤਾ	ऽ	ਤੇ	ਅ	ਧਿ	ਕ	ਡऽ	ਰਉ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ										ਮ		ਧ		ਮ	
ਧ	—	ਪ	—	—	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਮ
ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਮਨ	ਬ	ਚ	ਕ੍ਰੋ	ਮ	ਹ	ਰਿ	ਗੁ	ਨ	ਨ	ਹੀ
						ਮ						ਸਂ			
ਗੁ	ਰ	ਸ	—	ਨ਼	ਸ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨ਼	ਸਂ	ਸਰਂ	ਨ	ਸਂ	—	ਨ
ਗਾ	ऽ	ਏ	ऽ	ਯ	ਹ	ਜੀ	ਅ	ਸੋ	ऽ	ਚ	ਧऽ	ਰਉ	ऽ	ऽ	ऽ
ਧ	ਪ	ਮਗੁ	ਰਸ	—	ਸਗੁ										
ऽ	ऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽ	ਕਉ...										

ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੪. ਰਾਗ ਪ੍ਰਦੀਪਕੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧ ਲਯ)

ਮੋਹਿ ਮਸਕੀਨ ਪ੍ਰਭੁ ਨਾਮੁ ਅਧਾਰੁ ॥ ਖਾਟਣ ਕਉ ਹਰਿ ਹਰਿ ਰੋਜਗਾਰ ॥
ਸੰਚਣ ਕਉ ਹਰਿ ਏਕੋ ਨਾਮੁ ॥ ਹਲਤਿ ਪਲਤਿ ਤਾ ਕੈ ਆਵੈ ਕਾਮ ॥ ੧ ॥
ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਪ੍ਰਭੁ ਰੰਗਿ ਅਪਾਰ ॥ ਸਾਧ ਗਾਵਹਿ ਗੁਣ ਏਕ ਨਿਰੰਕਾਰ ॥ਰਹਾਉ॥
ਸਾਧ ਕੀ ਸੋਭਾ ਅਤਿ ਮਸਕੀਨੀ ॥ ਸੰਤ ਵਡਾਈ ਹਰਿ ਜਸੁ ਚੀਨੀ ॥
ਅਨੰਦੁ ਸੰਤਨ ਕੈ ਭਗਤਿ ਗੋਵਿੰਦ ॥ ਸੂਖੁ ਸੰਤਨ ਕੈ ਬਿਨਸੀ ਚਿੰਦ ॥ ੨ ॥
ਜਹ ਸਾਧ ਸੰਤਨ ਹੋਵਹਿ ਇਕਤ੍ਰ ॥ ਤਹ ਹਰਿ ਜਸੁ ਗਾਵਹਿ ਨਾਦ ਕਵਿਤ ॥
ਸਾਧ ਸਭਾ ਮਹਿ ਅਨਦ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥ ਉਨ ਸੰਗੁ ਸੋ ਪਾਏ ਜਿਸੁ ਮਸਤਕਿ ਕਰਾਮ॥੩॥
ਦੁਇ ਕਰ ਜੋੜਿ ਕਰੀ ਅਰਦਾਸਿ ॥ ਚਰਨ ਪਖਾਰਿ ਕਹਾਂ ਗੁਣਤਾਸ ॥
ਪ੍ਰਭ ਦਇਆਲ ਕਿਰਪਾਲ ਹਜੂਰਿ ॥ ਨਾਨਕੁ ਜੀਵੈ ਸੰਤਾ ਧੂਰਿ ॥ ੪ ॥

(ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੬੭੯)

ਅਸਥਾਈ

੩				×				੨				੦			
															ਪ
															ਨ
															ਨਾ
ਧ	ਪਮ	—	ਧ	ਪ	—	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਮ	ਗੁਮ	ਪਮ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਨ਼
ऽ	ਮऽ	ऽ	ਰ	ਤੇ	ऽ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਰੰ	ऽ	ਗऽ	ਅऽ	ਪਾ	ऽ	ਰ;	ਸਾ
						ਮ									
—	ਸ	—	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਪ	ਨ
ऽ	ਧ	ऽ	ਗਾ	ਵਹਿ	ऽ	ਗੁ	ਣ	ਏ	ਕ	ਨਿ	ਰੰ	ਕਾ	ऽ	ਰ	ਨਾ

ਅੰਤਰਾ

					ਧ	ਮ									
ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪਮ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	ਨ	ਨ	ਸ	—	ਸਂ	—
ਮੋ	ਹਿ	ਮ	ਸ	ਕੀऽ	ਨ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਅ	ਧਾ	ऽ	ਰ	ऽ
												ਨ			
ਨ	—	ਸਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ	—
ਖਾ	ऽ	ਟ	ਣ	ਕਉ	ऽ	ਹ	ਰਿ	ਹ	ਰਿ	ਰੋ	ਜ	ਗਾ	ऽ	ਰ	ऽ
				ਨ				ਮ				ਮ			
ਪ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਰ	ਸ	—
ਸੰ	ऽ	ਚ	ਣ	ਕਉ	ऽ	ਹ	ਰਿ	ਏ	ऽ	ਕੋ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ऽ
ਸ		ਮ													
ਨ਼	ਸ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	—	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਪ	ਨ
ਹ	ਲ	ਤ	ਪ	ਲ	ਤ	ਤਾ	ਕੈ	ਆ	ऽ	ਵੈ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ਮ,	ਨਾ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੫. ਰਾਗ ਪ੍ਰਦੀਪਕੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਗਹਰੀ ਕਰਿ ਕੈ ਨੀਵ ਖੁਦਾਈ ਊਪਰ ਮੰਡਪ ਛਾਏ ॥
ਮਾਰਕੰਡ ਤੇ ਕੋ ਅਧਿਕਾਈ ਜਿਨਿ ਤ੍ਰਿਣ ਧਰਿ ਮੂੰਡ ਬਲਾਏ ॥ ੧ ॥
ਹਮਰੋ ਕਰਤਾ ਰਾਮੁ ਸਨੇਹੀ ॥
ਕਾਹੇ ਰੇ ਨਰ ਗਰਬੁ ਕਰਤ ਹਹੁ ਬਿਨਸਿ ਜਾਇ ਝੂਠੀ ਦੇਹੀ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਮੇਰੀ ਮੇਰੀ ਕੈਰਉ ਕਰਤੇ ਦੁਰਜੋਧਨ ਸੇ ਭਾਈ ॥
ਬਾਰਹ ਜੋਜਨ ਛਤ੍ਰੁ ਚਲੈ ਥਾ ਦੇਹੀ ਗਿਰਝਨ ਖਾਈ ॥ ੨ ॥
ਸਰਬ ਸੋੁਇਨ ਕੀ ਲੰਕਾ ਹੋਤੀ ਰਾਵਣ ਸੇ ਅਧਿਕਾਈ ॥
ਕਹਾ ਭਇਓ ਦਰਿ ਬਾਂਧੇ ਹਾਥੀ ਖਿਨ ਮਹਿ ਭਈ ਪਰਾਈ ॥ ੩ ॥
ਦੁਰਬਾਸਾ ਸਿਉ ਕਰਤ ਠਗਉਰੀ ਜਾਦਵ ਏ ਫਲ ਪਾਏ ॥
ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੀ ਜਨ ਅਪੁਨੇ ਊਪਰ ਨਾਮਦੇਉ ਹਰਿ ਗੁਨ ਗਾਏ ॥ ੪ ॥

(ਧਨਾਸਰੀ, ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੬੯੨)

ਅਸਥਾਈ

੩				×				੨				੦			
		ਮ		ਧ								ਨ			
	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਪ	ਪ	—	—	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ	—
	ਹ	ਮ	ਰੋ	ਕ	ਰ	ਤਾ	ऽ	ऽ	ਰਾ	ਮ	ਸ	ਨੇ	ऽ	ਹੀ	ऽ
	ਮ														
—	ਗੁ	—	ਗੁ	ਰ	—	ਸ	ਸ	—	ਨ਼	ਸ	ਗੁ	ਰ	ਰ	ਸ	—
ऽ;	ਕਾ	ऽ	ਹੇ	ਰੇ	ऽ	ਨ	ਰ	ऽ	ਗਰ	ਬ	ਕ	ਰ	ਤ	ਹੁ	ऽ
ਸ		ਮ													
ਨ਼	ਸ	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	—	ਨਧ	ਧਨ	ਸਂਨ	ਧਪ	ਮਗੁ
ਬਿ	ਨ	ਸ	ਜਾ	ਇ	ऽ	ਝੂ	ਠੀ	ਦੇ	ऽ	ऽ	ऽऽ	ਹੀऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ

ਰਸ
ऽ ऽ ਹਮਰੋ...

ਅੰਤਰਾ

				ਪ		ਮ									
	ਪ	—	ਧ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
	ਗਹ	ऽ	ਰੀ	ਕ	ਰ	ਕੈ	ऽ	ਨੀ	ऽ	ਵ	ਖੁ	ਦਾ	ऽ	ਈ	ऽ
												ਨ			
—	ਸਂ	ਸਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂਨ	—	—	ਸਂ	ਧ	—	ਪ	—
ऽ	ਊ	ਪ	ਰ	ਮੰ	ऽ	ਡ	ਪ	ਛਾऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਏ	ऽ	ऽ	ऽ

				ਨ				ਮ				ਮ			
—	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਧ	ਧ	ਪ	—	ਗੁ	—	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਰ	ਸ	—
ऽ	ਮਾ	ਰ	ਕੈਂ	ऽ	ਡ	ਤੇ	ऽ	ਕੋ	ऽ	ਅ	ਧਿ	ਕਾ	ऽ	ਈ	ऽ
	ਨ਼	ਮ													
ਸ	ਸ	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	—	ਨਧ	ਧਨ	ਸਂਨ	ਧਪ	ਮਗੁ
ਜਿਨ	ਤ੍ਰਿਣ	ਧ	ਰ	ਮੂੰ	ऽ	ਡ	ਬ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ऽऽ	ਏऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ

ਰਸ
ऽ ऽ ਹਮਰੋ... ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੬. ਰਾਗ ਪ੍ਰਦੀਪਕੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਭਈ ਸਚੁ ਭੋਜਨੁ ਖਾਇਆ ॥
ਮਨਿ ਤਨਿ ਰਸਨਾ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ ॥੧॥
ਜੀਵਨਾ ਹਰਿ ਜੀਵਨਾ ॥
ਜੀਵਨੁ ਹਰਿ ਜਪਿ ਸਾਧ ਸੰਗਿ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰੀ ਬਸਤ੍ਰ ਓਢਾਏ ॥
ਅਨਦਿਨੁ ਕੀਰਤਨੁ ਹਰਿ ਗੁਨ ਗਾਏ ॥੨॥
ਹਸਤੀ ਰਥ ਅਸੁ ਅਸਵਾਰੀ ॥
ਹਰਿ ਕਾ ਮਾਰਗੁ ਰਿਦੈ ਨਿਹਾਰੀ ॥੩॥
ਮਨ ਤਨ ਅੰਤਰਿ ਚਰਨ ਧਿਆਇਆ ॥
ਹਰਿ ਸੁਖ ਨਿਧਾਨ ਨਾਨਕ ਦਾਸਿ ਪਾਇਆ ॥੪॥

(ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੬੮੪)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
														ਪਨ	ਸਂਨ
														ਜੀਵ	ਵऽ
						ਮ									
ਧਪ	ਮਪ	—	ਨਨ	ਧਪ	ਮਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	—	—	ਪਧ	ਮਪ	ਪਨ	ਸਂਨ
ਨਾऽ	ऽऽ	ऽ	ਹऽ	ਰऽ	ऽऽ	ਜੀ	ਵ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽऽ	ऽऽ	ਜੀऽ	ਵऽ
						ਮ									
ਧਪ	ਮਪ	—	ਨਨ	ਧਪ	ਮਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	—	ਮ	ਗੁ	ਰ	ਸ	—
ਨਾऽ	ऽऽ	ऽ	ਹऽ	ਰऽ	ऽऽ	ਜੀ	ਵ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਸ						ਮ									
ਨ਼	—	ਸ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨ	ਧਨ	ਸਂਨ	ਧਪ	ਮਪ	ਪਨ	ਸਂਨ
ਜੀ	ऽ	ਵ	ਨ	ਹ	ਰਿ	ਜ	ਪ	ਸਾ	ऽ	ਧऽ	ਸੰऽ	ऽऽ	ਗऽ,	ਜੀऽ	ਵऽ

ਅੰਤਰਾ

						ਮ									
	ਪ	ਪ	ਪ	ਪਮ	ਧਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
	ਤ੍ਰਿਪ	ਤ	ਭ	ਈ਽	਽਽	ਸ	ਚ	ਭੌ	਽	ਜ	ਨ	ਖਾ	਽	ਇਆ	਽
—	ਨ	ਸਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਨ	—	ਧਨ	ਸਂਨ	ਧ	ਪ	ਪਨ	ਸਂਨ
਽	ਮਨ	ਤ	ਨ	ਰ	ਸ	ਨਾ	਽	ਨਾ	਽	ਮ਽	ਧਿ਽	ਆ	ਇਆ	ਜੀ਽	ਵ਽

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੭. ਰਾਗ ਪ੍ਰਦੀਪਕੀ, ਦਾਦਰਾ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸੁਆਮੀ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪਨਾ ਸੀਤਲ ਤਨੁ ਮਨੁ ਛਾਤੀ ॥
ਰੂਪ ਰੰਗ ਸੂਖ ਧਨੁ ਜੀਅ ਕਾ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਮੋਰੈ ਜਾਤੀ ॥੧॥
ਰਸਨਾ ਰਾਮ ਰਸਾਇਨਿ ਮਾਤੀ ॥
ਰੰਗ ਰੰਗੀ ਰਾਮ ਅਪਨੇ ਕੈ ਚਰਨ ਕਮਲ ਨਿਧਿ ਥਾਤੀ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜਿਸ ਕਾ ਸਾ ਤਿਨ ਹੀ ਰਖਿ ਲੀਆ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਭਾਤੀ ॥
ਮੇਲਿ ਲੀਓ ਆਪੇ ਸੁਖਦਾਤੈ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਰਾਖੀ ਪਾਤੀ ॥੨॥

(ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੬੮੧)

ਅਸਥਾਈ

×			੦			×			੦		
ਪ			ਨ			ਮ			ਮ		
ਨ	ਨ	-ਸਂ	ਧ	ਧ	-ਪ	ਗੁ	ਮ	-ਗੁ	ਪ	ਪ	—
ਰਸ	ਨਾ	਽਽	ਰਾ	ਮ	਽ਰ	ਸਾ	ਇ	਽ਨ	ਮਾ	ਤੀ	਽
ਪ	ਪ	-ਮ	ਗੁ	—	ਸ	ਸਗੁ	ਮਪ	ਪਮ	ਗੁਰ	ਸ	—
ਰੰ	ਗ	਽ਰੰ	ਗੀ	਽	਽	ਰਾ਽	ਮ਽	ਅਪ	ਨੇ਽	ਕੈ	਽
ਮ									ਧ		
ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨ	ਸਂ	-ਰਂ	ਨ	ਸਂ	—	ਨ	ਧ	ਪ
ਚਰ	ਨ	਽ਕ	ਮਲ	ਨਿ	਽ਧ	ਥਾ	ਤੀ	਽	਽	਽	਽

ਅੰਤਰਾ

				ਮ							
ਪਂ	ਪ	—	ਮਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	—
ਸਿਮ	ਰ	਽	ਸਿਮ	ਰ	ਸੁਆ	ਮੀ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਅਪ	ਨਾਂ	਽
									ਧ		
ਨ	ਸਂ	-ਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂਰਂ	ਨ	ਸਂ	—	ਨ	ਧ	ਪ
ਸੀ	ਤ	਽ਲ	ਤਨ	ਮ	ਨ਽	ਛਾ	ਤੀ	਽	਽	਽	਽

ਮ				ਮ			ਮ				
ਧ	ਪ	—	ਮਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਮਗੁ	ਰ	ਸ	—
ਰੂ	ਪ	ऽ	ਰੰऽ	ਗ	ऽ	ਸੂ	ਖ	ਧਨ	ਜੀਅ	ਕਾ	ऽ
ਮ									ਧ		
ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨ	ਸਂ	ਸਂਰਂ	ਨ	ਸਂ	—	ਨ	ਧ	ਪ
ਧਾ	ऽ	ਰ	ਬ੍ਰਹ	ਮ	ਮੋਰੈ	ਜਾ	ਤੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੮. ਰਾਗ ਪ੍ਰਦੀਪਕੀ, ਦਾਦਰਾ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਆਵਣ ਜਾਣ ਰਹੇ ਚੂਕਾ ਭੋਲਾ ਰਾਮ ॥
ਹਉਮੈ ਮਾਰਿ ਮਿਲੇ ਸਾਚਾ ਚੋਲਾ ਰਾਮ ॥
ਹਉਮੈ ਗੁਰਿ ਖੋਈ ਪਰਗਟੁ ਹੋਈ ਚੂਕੇ ਸੋਗ ਸੰਤਾਪੈ ॥
ਜੋਤੀ ਅੰਦਰਿ ਜੋਤਿ ਸਮਾਣੀ ਆਪੁ ਪਛਾਤਾ ਆਪੈ ॥
ਪੇਈਅੜੈ ਘਰਿ ਸਬਦਿ ਪਤੀਣੀ ਸਾਹੁਰੜੈ ਪਿਰ ਭਾਣੀ ॥
ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰਿ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਈ ਚੂਕੀ ਕਾਣਿ ਲੋਕਾਣੀ ॥੪॥

(ਤੁਖਾਰੀ ਛੰਤ ਮ: ੧, ਪੰਨਾ ੧੧੧੧)

ਅਸਥਾਈ

×			o			×			o		
ਪ	ਨ	ਨਸਂ	ਨਧ	ਪਮ	ਮਧ	ਪ	—	—	ਮ	ਗੁ	ਸ
ਆ	ਵ	ऽਣ	ਜਾऽ	ਣऽ	ऽਰ	ਹੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਸਗੁ	ਮਪ	ਪ	ਮਗੁ	ਰਗੁ	ਸਨ਼	ਸ	—	—	—	—	ਸ
ਚੂऽ	ऽऽ	ਕਾ	ਭੋऽ	ऽऽ	ਲਾऽ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽਮ
ਨ਼						ਮ					
ਸ	ਸ	-ਰ	ਸਨ਼	ਸ	-ਸ	ਗੁ	—	—	ਮ	ਪ	—
ਹਉ	ਮੈ	ऽऽ	ਮਾऽ	ਰ	ऽਮਿ	ਲੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ						ਸਂ					
ਸਂ	—	ਸਂਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂਰਂ	ਨ	ਸਂ	—	ਨ	ਧ	ਪ
ਸਾ	ऽ	ਚਾऽ	ਚੋ	ऽ	ਲਾऽ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽਮ

ਅੰਤਰਾ

				ਮ							
ਪ	ਪ	ਪ	ਮਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨ	-ਨ	ਸਂ	ਸਂ	—
ਹਉ	ਮੈ	ਗੁਰ	ਖੋऽ	ਈ	ऽ	ਪਰ	ਗ	ऽਟ	ਹੋ	ਈ	ऽ

						ਸੰ					
ਸੰ	ਸੰ	ਗੁੰ	ਰੰ	ਸੰ	-ਰੰ	ਨ	ਸੰ	—	ਨ	ਧ	ਪ
ਚੂ	ਕੇ	ऽ	ਸੋ	ਗ	ऽਸੰ	ਤਾ	ਪੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
				ਮ			ਮ				
ਪ	ਪ	—	ਮਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਗੁਰ	ਸ	—
ਜੋ	ਤੀ	ऽ	ਅੰऽ	ਦ	ਰ	ਜੋ	ਤ	ऽਸ	ਮਾऽ	ਣੀ	ऽ
ਮ						ਸੰ					
ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨ	ਸੰ	ਸੰਰੰ	ਨ	ਸੰ	—	ਨ	ਧ	ਪ
ਆ	ਪ	ऽਪ	ਛਾ	ਤਾ	ऽ९	ਆ	ਪੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੯. ਰਾਗ ਪ੍ਰਦੀਪਕੀ, ਇਕਤਾਲਾ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਰਾਮ ਸਿਮਰਿ ਰਾਮ ਸਿਮਰਿ ਰਾਮ ਸਿਮਰਿ ਭਾਈ ॥
ਰਾਮ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਬਿਨੁ ਬੂਡਤੇ ਅਧਿਕਾਈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਬਨਿਤਾ ਸੁਤ ਦੇਹ ਗ੍ਰੇਹ ਸੰਪਤਿ ਸੁਖਦਾਈ ॥
ਇਨ ਮੈ ਕਛੁ ਨਾਹਿ ਤੇਰੋ ਕਾਲ ਅਵਧ ਆਈ ॥੧॥
ਅਜਾਮਲ ਗਜ ਗਨਿਕਾ ਪਤਿਤ ਕਰਮ ਕੀਨੇ ॥
ਤੇਊ ਉਤਰਿ ਪਾਰਿ ਪਰੇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਲੀਨੇ ॥੨॥
ਸੂਕਰ ਕੂਕਰ ਜੋਨਿ ਭ੍ਰਮੇ ਤਊ ਲਾਜ ਨ ਆਈ ॥
ਰਾਮ ਨਾਮ ਛਾਡਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਾਹੇ ਬਿਖੁ ਖਾਈ ॥੩॥
ਤਜਿ ਭਰਮ ਕਰਮ ਬਿਧਿ ਨਿਖੇਧ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਲੇਹੀ ॥
ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਜਨ ਕਬੀਰ ਰਾਮੁ ਕਰਿ ਸਨੇਹੀ ॥੪॥

(ਧਨਾਸਰੀ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੬੯੨)

ਅਸਥਾਈ

X		0		੨		0		੩		੪	
ਪ	—	ਪ	ਪਧ	ਮ	ਪ	ਪ	ਨ	ਨ	ਧ	ਪ	ਪ
ਰਾ	ऽ	ਮ	ਸਿऽ	ਮ	ਰ	ਰਾ	ऽ	ਮ	ਸਿ	ਮ	ਰ
						ਮ					
ਪ	—	ਮ	ਗੁਮ	ਪਧ	ਪ	ਗੁ	—	ਰ	ਸ	—	—
ਰਾ	ऽ	ਮ	ਸਿऽ	ਮऽ	ਰ	ਭਾ	ऽ	ऽ	ਈ	ऽ	ऽ;
	·			ਸ		ਮ					
ਸ	—	ਸ	ਰ	ਨ਼	ਸ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ
ਰਾ	ऽ	ਮ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਸਿ	ਮ	ਰ	ਨ	ਬਿ	ਨ

ਪ	ਨ	ਨ	ਨ	ਨ	ਨ	ਧਨ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਪ	ਮ
ਬੂ	ऽ	ਡ	ਤੇ	ਅ	ਧਿ	ਕਾऽ	ऽ	ऽ	ਈ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

				ਮ							
ਪ	ਪ	ਮਧ	ਪ	ਗ਼	ਮ	ਪ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	—
ਬ	ਨਿ	ਤਾऽ	ऽ	ਸੁ	ਤ	ਦੇ	ਹ	ऽ	ਗ੍ਰਿ	ਹ	ऽ
ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਗ਼ਂ	ਰਂ	—	ਨ	ਸਂ	—	—
ਡੂੰ	ऽ	ਪ	ਤ	ਸੁ	ਖ	ਦਾ	ऽ	ऽ	ਈ	ऽ	ऽ
ਨ	ਨ	ਨ	—	ਨ	ਸਂ	ਧਨ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਪ	ਪ
ਇ	ਨ	ਮੈ	ऽ	ਕ	ਛ	ਨਾऽ	ऽ	ਹਿ	ਤੇ	ऽ	ਰੋ
						ਮ					
ਪ	—	ਮ	ਗ਼ਮ	ਪਧ	ਪ	ਗ਼	—	ਰ	ਸ	—	—
ਕਾ	ऽ	ਲ	ਅऽ	ਵऽ	ਧ	ਆ	ऽ	ऽ	ਈ	ऽ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੦. ਰਾਗ ਪ੍ਰਦੀਪਕੀ, ਝਪਤਾਲ (ਮੱਧਯ ਲਯ)

ਤੇਜ ਹੂੰ ਕੋ ਤਰੁ ਹੈਂ ਕਿ ਰਾਜਸੀ ਕੋ ਸਰੁ ਹੈਂ
ਕਿ ਸੁੱਧਤਾ ਕੋ ਘਰੁ ਹੈਂ ਕਿ ਸਿੱਧਤਾ ਕੀ ਸਾਰ ਹੈਂ ॥
ਕਾਮਨਾ ਕੀ ਖਾਣ ਹੈਂ ਕਿ ਸਾਧਨਾ ਕੀ ਸਾਨ ਹੈਂ
ਕਿ ਬਿਰਕਤਤਾ ਕੀ ਬਾਨ ਹੈਂ ਕਿ ਬੁੱਧ ਕੋ ਉਦਾਰ ਹੈਂ ॥
ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ ਹੈਂ ਕਿ ਭੂਪਨ ਕੋ ਭੂਪ ਹੈਂ
ਕਿ ਰੂਪ ਹੂੰ ਕੋ ਰੂਪ ਹੈਂ ਕੁਮਤਿ ਕੋ ਪ੍ਰਹਾਰੁ ਹੈਂ ॥
ਦੀਨਨ ਕੋ ਦਾਤਾ ਹੈਂ ਗਨੀਮਨ ਕੋ ਗਾਰਕ ਹੈਂ
ਸਾਧਨ ਕੋ ਰੱਛਕ ਹੈਂ ਗੁਨਨ ਕੋ ਪਹਾਰੁ ਹੈਂ ॥ ੭ ॥–੨੫੯ ॥

(ਅਕਾਲ ਉਸਤਤ ਪਾ: ੧੦, ਕਬਿੱਤ ਨ: ੨੫੯)

ਅਸਥਾਈ

×		੨			੦		੩		
ਪ									
ਨ	ਧ	ਪ	ਮ	ਧ	ਪ	ਪ	ਮ	—	ਗ਼ਮ
ਦੀ	ਨ	ਨ	ऽ	ਕੋ	ਦਾ	ਤਾ	ਹੈਂ	ऽ	ऽਗ
ਸ	ਗ਼	ਸਗ਼	ਮਪ	ਪਮ	ਗ਼	ਰਰ	ਸ	—	—
ਨੀ	ਮ	ਨऽ	ऽऽ	ਕੋऽ	ਗਾ	ਰਕ	ਹੈਂ	ऽ	ऽ

ਨ	—	ਸ	ਸ	ਗੁ	ਰ	ਰਰ	ਸ	—	ਸ
ਸਾ	ऽ	ਧ	ਨ	ਕੋ	ਰੱ	ਛਕ	ਹੈਂ	ऽ	ਗੁ
ਮ									
ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਪ
ਨ	ਨ	ਕੋ	ऽ	ਪ	ਹਾ	ਰ	ਹੈਂ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਪ	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਤੇ	ਜ	ਹੂੰ	ऽ	ਕੋ	ਤ	ਰ	ਹੈਂ	ऽ	ਕਿ
ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਗੁਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਰਾ	ਜ	ਸੀ	ऽ	ਕੋ	ਸ	ਰ	ਹੈਂ	ऽ	ਕਿ
			ਧ				ਧ		
ਪ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਪ	ਮ	ਪ	—	ਮ
ਸੁੱ	ਧ	ਤਾ	ऽ	ਕੋ	ਘ	ਰ	ਹੈਂ	ऽ	ਕਿ
ਗ	ਸ	ਸਗੁ	ਮਪ	ਮ	ਗੁ	ਰ	ਸ	—	—
ਸਿੱ	ਧ	ਤਾ	ऽऽ	ਕੀ	ਸਾ	ਰ	ਹੈਂ	ऽ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੧. ਰਾਗ ਪ੍ਰਦੀਪਕੀ, ਤਾਲ ਚੰਚਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਮਾਰਵਾੜਿ ਜੈਸੇ ਨੀਰੁ ਬਾਲਹਾ ਬੇਲਿ ਬਾਲਹਾ ਕਰਹਲਾ ॥
ਜਿਉ ਕੁਰੰਕ ਨਿਸਿ ਨਾਦੁ ਬਾਲਹਾ ਤਿਉ ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਰਾਮਈਆ ॥ ੧ ॥
ਤੇਰਾ ਨਾਮੁ ਰੂੜੋ ਰੂਪੁ ਰੂੜੋ ਅਤਿ ਰੰਗੁ ਰੂੜੋ ਮੇਰੋ ਰਾਮਈਆ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜਿਉ ਧਰਣੀ ਕਉ ਇੰਦ੍ਰੁ ਬਾਲਹਾ ਕੁਸਮ ਬਾਸੁ ਜੈਸੇ ਭਵਰਲਾ ॥
ਜਿਉ ਕੋਕਿਲ ਕਉ ਅੰਬੁ ਬਾਲਹਾ ਤਿਉ ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਰਾਮਈਆ ॥ ੨ ॥
ਚਕਵੀ ਕਉ ਜੈਸੇ ਸੂਰੁ ਬਾਲਹਾ ਮਾਨ ਸਰੋਵਰ ਹੰਸੁਲਾ ॥
ਜਿਉ ਤਰੁਣੀ ਕਉ ਕੰਤੁ ਬਾਲਹਾ ਤਿਉ ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਰਾਮਈਆ ॥ ੩ ॥
ਬਾਰਿਕ ਕਉ ਜੈਸੇ ਖੀਰੁ ਬਾਲਹਾ ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਮੁਖ ਜੈਸੇ ਜਲ ਧਰਾ ॥
ਮਛੁਲੀ ਕਉ ਜੈਸੇ ਨੀਰੁ ਬਾਲਹਾ ਤਿਉ ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਰਾਮਈਆ ॥ ੪ ॥
ਸਾਧਿਕ ਸਿਧ ਸਗਲ ਮੁਨਿ ਚਾਹਹਿ ਬਿਰਲੇ ਕਾਹੂ ਡੀਠੁਲਾ ॥
ਸਗਲ ਭਵਣ ਤੇਰੋ ਨਾਮੁ ਬਾਲਹਾ ਤਿਉ ਨਾਮੇ ਮਨਿ ਬੀਠੁਲਾ ॥ ੫ ॥
(ਧਨਾਸਰੀ, ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੬੯੩)

ਅਸਥਾਈ

×			੨				੦			੩			
			ਸ		ਮ								
			ਨ਼	ਸ	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	ਮ	ਧ	ਪ	—	—
			ਤੇ	ਰਾ	ਨਾ	ਮ	ਰੂ	ऽ	ऽ	ੜੋ	ऽ	ऽ	ऽ
							ਨ		ਪ	ਧ			
—	—	—	ਨ	—	—	ਸਂ	ਧ	—	ਮ	ਪ	—	—	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਰੂ	ऽ	ऽ	ਪ	ਰੂ	ऽ	ऽ	ੜੋ	ऽ	ऽ	ऽ
			ਸਂ										
ਮਗੁ	ਰਸ	ਨ਼	ਨ	ਨ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	—	—
ऽऽ	ऽऽ	ऽ;	ਅ	ਤਿ	ਰੰ	ਗ	ਰੂ	ऽ	ੜੋ	ਮੇ	ਰੋ	ऽ	ऽ
			ਮ										
ਨ	ਧ	ਪ	ਗੁ	—	ਰ	ਸ	ਰ	—	ਧ ਨ਼	ਸ	—	—	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ਮਈ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
—	—	—											
ऽ	ऽ	ऽ											

ਅੰਤਰਾ

					ਮ								
			ਪ	—	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	—
			ਮਾ	ऽ	ਰ	ਵਾ	ऽ	ੜ	ऽ	ਜੈ	ਸੇ	ऽ	ऽ
		←	ਜਿਉ	ऽ	ऽ	ਕੁ	ਰੰ	ਕ	ऽ	ਨਿ	ਸ	ऽ	ऽ
—	—	—	ਨ	—	ਸਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	—	—	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਨੀ	ऽ	ਰ	ਬਾ	ऽ	ਲ	ऽ	ਹਾ	ऽ	ऽ	ऽ
ऽ	ऽ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਦ	ਬਾ	ऽ	ਲ	ऽ	ਹਾ	ऽ	ऽ	ऽ
							ਨ	ਧ ਮ		ਧ			
—	—	—	ਨ	—	ਨ	ਸਂ	ਧ	ਧ	ਮ	ਪ	—	—	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਬੇ	ऽ	ਲ	ਬਾ	ऽ	ਲ	ऽ	ਹਾ	ऽ	ऽ	ऽ
ऽ	ऽ	ऽ	ਤਿਉ	ऽ	ऽ	ਮੇ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ਮ	ਨ	ऽ	ऽ
			ਮ										
—	—	—	ਗੁ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਰ	—	ਨ਼	ਸ	—	—	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਕ	ਰ	ऽ	ਹ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ऽ	ऽ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ਮਈ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
—	—	—											
ऽ	ऽ	ऽ	→										
ऽ	ऽ	ऽ	ਤੇਰਾ ਨਾਮ...										

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਓ। (ਸ੍ਵਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

(ਪ੍ਰਦੀਪਕੀ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤਿ)

ਰਾਗ ਧਨਾਸਰੀ

ਵਾਦੀ—ਪ	ਠਾਟ—ਕਾਫੀ	ਸਮਾਂ—ਦਿਨ ਦਾ ਤੀਜਾ ਪਹਿਰ ।
ਸੰਵਾਦੀ—ਸ	ਜਾਤੀ—ਓਡਵ-ਸੰਪੂਰਨ	ਵਿਸ਼ੇਸ਼—'ਪਾ ਗਾ' ਦੀ ਸੁਰ-ਸੰਗਤੀ ।

ਆਰੋਹ-ਅਵਰੋਹ (ਕਾਫੀ ਠਾਟ)—ਸ, ਗੁ ਮ ਪ, ਨੁ ਸਂ । ਸਂ, ਨੁ ਧ ਪ, ਮ ਗੁ, ਰ ਸ ।

ਆਰੋਹ-ਅਵਰੋਹ (ਭੈਰਵੀ ਠਾਟ)—ਸ, ਗੁ, ਮ ਪ, ਨੁ ਸਂ । ਸਂ ਨੁ ਧੁ ਪ, ਮ ਗੁ, ਰੁ ਸ ।

ਮ

ਪਕੜ—ਸ, ਨੁਸ ਗੁ ਮ ਪ, ਨੁ,ਧਪਗੁ, ਪ, ਗੁ, ਰਸਨੁ, ਸ ।

ਧਨਾਸਰੀ ਇਕ ਪੁਰਾਤਨ ਰਾਗ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਉਲੇਖ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਧਨਜਾਸੀ, ਧੰਨਾਸੀ, ਧਨਾਸਿਕਾ ਤੇ ਧਨਾਸਰੀ ਨਾਮਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ । ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵੀ ਲਿਖੇ ਹਨ । ਜਿਵੇਂ—ਕਾਫੀ ਠਾਟ ਦੀ ਧਨਾਸਰੀ, ਭੈਰਵੀ ਠਾਟ ਦੀ ਧਨਾਸਰੀ, ਖਮਾਜ ਠਾਟ ਦੀ ਧਨਾਸਰੀ ਅਤੇ ਪੂਰੀਆ ਧਨਾਸਰੀ (ਪੂਰਵੀ ਠਾਟ) ਜੋ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ । ਭਾਵ, ਧਨਾਸਰੀ ਰਾਗ ਵਖੋ-ਵਖ ਚਾਰ ਠਾਟਾਂ ਵਿਚ ਪਰਚਲਿਤ ਹੈ, ਧਨਾਸਰੀ ਦੇ ਇਹ ਸੁਰ-ਰੂਪ ਕਿਥੋਂ ਅਤੇ ਕਦੋਂ ਪਰਿਵਰਤਣ ਹੋਏ ਇਸ ਤੇ ਵੀਚਾਰ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ।

ਧਨਾਸਰੀ ਰਾਗ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਸਰੂਪ ੧੩ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਪੰਡਤ ਸਾਰੰਗਦੇਵ ਨੇ ਆਪਣੇ "ਸੰਗੀਤ ਰਤਨਾਕਰ" ਵਿਚ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਦੇ ਰਾਗ ਬਾਗੇਸ਼੍ਰੀ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ । ਭਾਵ, ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਠਾਟ ਦਾ ਰਾਗ ਸੀ । ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਰਾਗ-ਰਾਗਣੀ (ਪਰਿਵਾਰ-ਵਰਗ) ਦੇ ਮਤ-ਮਤਾਂਤ ਆਰੰਭ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਭਰਤ ਮਤ—ਧਨਾਸਰੀ ਨੂੰ ਮਾਲਕੌਂਸ ਦੀ ਨੂੰਹ (ਪੁੱਤ੍ਰ-ਵੱਧੂ) ਮੰਨਦਾ ਹੈ । ਕਾਲੀ ਨਾਥ ਮਤ—ਇਸ ਨੂੰ ਮੇਘ ਰਾਗ ਦੀ ਰਾਗਣੀ (ਇਸਤ੍ਰੀ) ਮੰਨਦਾ ਹੈ । ਹਨੂਮਾਨ ਮਤ—ਧਨਾਸਰੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਦੀ ਰਾਗਣੀ ਅਤੇ 'ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ' ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਰਾਗਮਾਲਾ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਮਾਲਕੌਂਸ ਦੀ ਰਾਗਣੀ ਹੈ । ਇੰਜ ਧਨਾਸਰੀ ਰਾਗ ਵਖੋ-ਵਖ ਤਿੰਨ ਠਾਟਾਂ ਵਿਚ ਪਰਚਲਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ । ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਾਲਕੌਂਸ ਦਾ ਸੁਰ-ਰੂਪ ਆਧੁਨਿਕ ਭੈਰਵੀ ਠਾਟ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਸੀ, ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਕਾਫੀ ਠਾਟ ਨਾਲ ਅਤੇ ਮੇਘ ਖਮਾਜ ਠਾਟ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ । ਬਾਕੀ ਰਿਹਾ ਪੂਰੀਆ ਧਨਾਸਰੀ; ਭਾਵ—ਕਿ ਪੂਰੀਆ ਧਨਾਸਰੀ (ਪੂਰਵੀ ਠਾਟ) ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਆਇਆ । ਇਸ ਦਾ ਉੱਤਰ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਫੀ ਠਾਟ ਵਿਚ ਪਰਚਲਿਤ ਸੀ ਫਿਰ ਉਹ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਕੇ ਪੂਰਵੀ ਠਾਟ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਤਿਵੇਂ, ਧਨਾਸਰੀ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਨਾਲ ਪੂਰਵੀ ਠਾਟ ਵਿਚ ਆਇਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਨੂੰ ਬੰਗਾਲ ਪ੍ਰਾਂਤ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ ।

ਇਥੇ ਇਕ ਗੱਲ ਬੜੀ ਸੰਵਾਦੀ ਤੇ ਨੋਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਧਨਾਸਰੀ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਜੇ ਵੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ । ਭਾਵ, ਭੈਰਵੀ, ਕਾਫੀ, ਖਮਾਜ ਤੇ ਪੂਰਵੀ ਠਾਟ ਦੀ ਧਨਾਸਰੀ ਦੀ ਜਾਤੀ, ਵਾਦੀ-ਸੰਵਾਦੀ, ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਅਤੇ 'ਪਾ ਗਾ' ਦੀ ਸੁਰ-ਸੰਗਤਿ ਅਜੇ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਇਮ ਹਨ ।

ਉਤੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਧਨਾਸਰੀ ਰਾਗ ਦੇ ਵਖੋ-ਵਖ ਰੂਪਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਸਾਂ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲਈ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਕਾਫ਼ੀ ਠਾਟ ਦੀ ਧਨਾਸਰੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ :—

ਪੰਡਤ ਅਹੋਬਲ ਨੇ "ਸੰਗੀਤ ਪਾਰਿਜਾਤ" ਵਿਚ ਜਿਸ ਧਨਾਸਰੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਧੁਨਿਕ ਧਨਾਸ਼ਰੀ ਰਾਗ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਰੂਪ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਧਨਾਸਰੀ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਣ, ਖਾੜਵ ਤੇ ਓਡਵ ਰਾਗ ਦਸਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੰਧਾਰ-ਨਿਖਾਦ ਕੋਮਲ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸੁਰ ਸ਼ੁੱਧ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਇੰਜ ਕਾਫ਼ੀ ਠਾਟ ਦੀ ਧਨਾਸਰੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਰੂਪ ਹੋਏ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾ ਦੇ ਤਿੰਨ ਨਾਮ ਵੀ ਦਿਤੇ ਹਨ :—

੧. ਓਡਵ-ਓਡਵ ਜਾਤੀ ਦੀ ਧਨਾਸਰੀ ਨੂੰ ਧਾਨੀ ਰਾਗ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਆਰੋਹ-ਅਵਰੋਹ :— ਸ, ਗੁ ਮ ਪ, ਨੁ ਸਂ। ਸਂ ਨੁ ਧ, ਮ ਗੁ ਸ।

੨. ਓਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ ਜਾਤੀ ਦੀ ਧਨਾਸਰੀ ਨੂੰ ਧਨਾਸਰੀ ਜਾਂ ਸ਼ੁੱਧ ਧਨਾਸਰੀ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਆਰੋਹ-ਅਵਰੋਹ :— ਸ, ਗੁ ਮ ਪ, ਨੁ ਸਂ। ਸਂ ਨੁ ਧ ਪ, ਮ ਗੁ ਰ ਸ।

੩. ਖਾੜਵ-ਸੰਪੂਰਣ ਜਾਤੀ ਦੀ ਧਨਾਸਰੀ ਨੂੰ ਧੰਨਾਸੀ ਰਾਗ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਆਰੋਹ-ਅਵਰੋਹ :— ਸ, ਗੁ ਮ ਪ, ਨੁ, ਧਨੁ ਸਂ। ਸਂ ਨੁ ਧ ਪ, ਮ ਗੁ ਰ ਸ। ਧਨਾਸਰੀ ਦਾ ਇਹ ਤੀਜਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਗਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇ।

ਭੀਮਪਲਾਸੀ ਤੇ ਧਨਾਸਰੀ ਦੋਵੇਂ ਸਮਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿਕ ਰਾਗ ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਬੁਨਿਆਦੀ ਫਰਕ ਵੀ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਇਹ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ :— (੧) ਭੀਮਪਲਾਸੀ ਦਾ ਵਾਦੀ ਮੱਧਮ ਹੈ। ਪਰ ਧਨਾਸਰੀ ਦਾ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਪੰਚਮ ਹੈ। ਨਾਲੇ ਭੀਮਪਲਾਸੀ ਵਿਚ ਮੱਧਮ ਇਕ ਮਹੱਤਵ-ਪੂਰਣ ਸੁਰ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ ਧਨਾਸਰੀ ਵਿਚ ਉਹ ਦੁਰਬਲ (ਗੌਣ) ਹੈ। (੨) ਭੀਮਪਲਾਸੀ ਵਿਚ 'ਗੁ ਤੇ ਨੁ' ਇਕ-ਇਕ ਪ੍ਰਮਾਣ ਸਰੁਤੀ ਉੱਚੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ 'ਮਾ ਤੇ ਸਾ'

ਮ ਸ

ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਗੁ. ਨੁ. ਇੰਜ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹ ਅੰਦੋਲਿਤ ਭੀ ਹਨ, ਪਰ ਧਨਾਸਰੀ ਵਿਚ ਉਹ ਕੋਮਲ ਤੇ 'ਕਾਫ਼ੀ' ਵਾਂਗ ਮੁਕਤ ਹਨ। (੩) ਧਨਾਸਰੀ ਵਿਚ "ਸ ਗੁ, ਪ ਗੁ" ਦੀ ਸੁਰ ਸੰਗਤਿ ਹੈ। ਪਰ ਭੀਮਪਲਾਸੀ ਵਿਚ ਇਹ ਸੁਰ-ਸੰਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। (੪) ਧਨਾਸਰੀ ਭਾਵੇਂ ਓਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ ਜਾਤੀ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ 'ਧਾ ਰੇ' ਦੁਰਬਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਦ ਕਿ ਭੀਮਪਲਾਸੀ ਵਿਚ

ਪ ਸ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਸਗੋਂ ਧ, ਤੇ ਰ, ਇੰਜ 'ਕਣ' ਲਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਥੋੜਾ ਠਹਿਰਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਧਨਾਸਰੀ ਰਾਗ ਦਾ

ਸ ਪ ਮ

ਚਲਣ "ਸ, ਗੁ ਰਸਨੁ, ਸ, ਗੁਮਪ, ਨੁ, ਧਪਗੁ, ਪ, ਜਾਂ ਨੁਪ ਗੁ, ਪ, ਗੁ, ਰਸਨੁ, ਸ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ।

ਸ ਮ ਮ ਪ ਮ ਮ ਸ

ਭੀਮਪਲਾਸੀ ਦਾ ਸੁਰ-ਰੂਪ "ਨੁ ਸ, ਗੁਮ, ਪ ਗੁਮ, ਨੁ, ਧ, ਪ, ਗੁਮ, ਗੁ, ਰ, ਸ" ਇੰਜ ਰਹੇਗਾ।

ਉਤੇ ਲਿਖੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਜੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ, ਸਾਡੇ ਵੀਚਾਰ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਗਾਉਣਾ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਂ, ਤਾਨ ਲਾਉਣ ਸਮੇਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰ ਵਿਖਾਉਣਾ ਕਠਿਨ ਕੰਮ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਤਾਨਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਲਗ-ਭਗ ਭੀਮਪਲਾਸੀ ਵਾਂਗ ਹੀ ਰਹਿਣਗੀਆਂ।

ਨੋਟ—ਕਾਫੀ ਠਾਟ ਦੀ ਧਨਾਸਰੀ ਵਿਚ 'ਰੇ ਧਾ' ਸੁਰ ਕੋਮਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਭੈਰਵੀ ਠਾਟ ਦੀ ਧਨਾਸਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਵਧੇਰੇ ਲਿਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਕਈ ਸੰਗੀਤਕਾਰ (ਗਾਇਕ) ਭੈਰਵੀ ਠਾਟ ਦੀ ਧਨਾਸਰੀ ਨੂੰ 'ਕੋਮਲ ਧਨਾਸਰੀ' ਭੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

੧, ਸ—ਨੁਸਗੁ, ਰਸ, ਸਗੁਰਸਨੁ, ਸ—ਸਗੁ, ਮਪਗੁ, ਰਸ—ਨੁਸਗੁਮਪ, ਪਗੁ, ਮਪਗੁ, ਰਸ—।

੨. ਸ—ਸਗੁਰਸਨੁ, ਸਗੁਮਪ—ਮਪਗੁ, ਪ, ਗੁ, ਰਸ—ਸਗੁ ਗੁਮਪ, ਗੁਮਪਗੁ, ਪਗੁ, ਰਸਨੁ ਸ—
ਨੁਸਗੁਮਪ ਗੁ, ਰਸ—।

੩. ਨੁਸ, ਸਗੁ, ਗੁਮਪ, ਨੁ, ਧਪਗੁ, ਪ, ਮਪਨੁਧਪਗੁ, ਰਸ, ਨੁਸਗੁਮਪ, ਨੁਧਪਗੁ—ਪ, ਮਪਗੁ, ਰਸ—
ਰਨੁਸਗੁਮਪ, ਧਪ, ਨੁਧਪ, ਮਪ ਗੁਮਪਨੁਧਪਗੁ, ਪਗੁ, ਰਸ—ਨੁਸਗੁ, ਸਗੁਮ ਗੁਮਪ, ਨੁਨੁਧਪਗੁਮਪ—
ਪਗੁ, ਰਸਨੁਸਗੁਮਪ—ਮਪਨੁ—ਧਪਗੁ, ਮਪ ਗੁ, ਪਗੁਰਸ—।

੪, ਪ—ਪਪ ਗੁਮਪ—ਪਨੁਧਪ ਗੁਮਪ, ਮਪਨੁ, ਨੁਧਪਗੁ ਪਗੁ, ਰਸ ਨੁਸਗੁਮਪ—ਗੁ, ਰਸਰਨੁਸਗੁਮਪ—
ਗੁਮਪਨੁ, ਨੁਸੰ—ਨੁਧਪ, ਨੁਨੁਪਗੁ, ਮਪ, ਮਪਨੁ, ਨੁਸੰ—ਨੁਧਪਗੁ, ਰਸ—ਨੁਸ, ਸਗੁ, ਗੁਮਪਨੁ, ਨੁਸੰ—
ਰੰਨੁਸੰਨੁਧਪ, ਪਨੁਸੰ, ਮਪਨੁਸੰ, ਗੁਮਪਨੁਸੰ—ਸੰਰੰਨੁ, ਨੁਧਪਗੁ, ਮਪਨੁ, ਪਨੁਸੰ—ਸੰਰੰਨੁਸੰਨੁਧਪ, ਨੁਨੁ
ਪਗੁ, ਪਗੁ, ਰਸ—।

੫. ਪ—ਮਪਗੁਮਪ—ਪਨੁਧਪ, ਮਪਨੁਨੁਧਪ, ਸੰ—ਨੁਧਪ, ਮਪ ਗੁਮਪ, ਗੁ, ਰਸ, ਰਨੁਸਗੁਮਪ, ਨੁਧਪ,
ਮਪਗੁਮਪ—ਗੁ, ਮਪਨੁਸੰ—ਸੰਗੁੰਰਸੰ—ਨੁਧਪ, ਮਪਨੁਸੰਗੁੰ, ਰੰਸੰ ਨੁਧਪ, ਪਨੁਪਗੁ, ਮਪਨੁਸੰ—ਨੁਨੁਸੰ,
ਪਨੁਸੰ, ਮਪਨੁਸੰ, ਸੰਗੁੰਰੰਸੰ, ਸੰਗੁੰ ਗੁੰਮੰਪੰਗੁੰ, ਰੰਸੰ, ਸੰਗੁੰਰੰਸੰਨੁਸੰ, ਪਨੁਸੰ—ਨੁਨੁਧਪਮਪਗੁ, ਪਗੁ, ਰਸ—
ਸਗੁਰਸ, ਨੁਸਗੁਗੁ ਰਸ, ਸਗੁਮਪਗੁਗੁ ਰਸ, ਨੁਸਗੁਮਪਪ ਮਗੁਰਸ, ਗੁਮਪਨੁਧਪਗੁਗੁਰਸ, ਨੁਸਗੁਮਪਨੁਸੰ,
ਨੁਧਪਪਮਗੁਰਸ, ਗੁਮਪਨੁਸੰਗੁੰਰੰਸੰ ਨੁਧਪਪਮਗੁਰਸ, ਨੁਸਗੁਮਪਪਨੁਨੁਸੰ, ਸੰਗੁੰਮੰਪੰਗੁੰਗੁੰਰੰਸੰ, ਨੁਧਪਪ
ਗੁਗੁਰਸ—।

ਧਨਾਸਰੀ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਖਾਸ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਨੰ: ੬)

ਅਸਥਾਈ

	×		੦		੨		੩		੦		
	ਪ	ਪ	ਪ	—	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	—	
	ਗੁ	ਰ	ਬਾ	ऽ	ਣੀ	ऽ	ऽ	ਸੁ	ਣ	ऽ	
੧.	ਸਗੁ	ਰਸ	ਨੁ̣ਸ	ਗੁਮ	ਪਨੁ	ਸੰਰੰ	ਸੰਨੁ	ਧਪ	ਮਗੁ	ਰਸ,	—ਗੁਰਬਾ...
੨.	ਗੁਗੁ	ਰਸ,	ਨੁ̣ਸ	ਗੁਮ	ਪਪ	ਗੁਗੁ	ਰਸ,	ਨੁ̣ਸ	ਗੁਮ	ਪਨੁ	
	ਧਪ	ਗੁਗੁ	ਰਸ,	ਨੁ̣ਸ	ਗੁਮ	ਪਨੁ	ਸੰਨੁ	ਧਪ	ਗੁਗੁ	ਰਸ	—ਗੁਰਬਾ...
੩.	ਗੁਗੁ	ਰਸ,	ਪਪ	ਮਗੁ	ਰਸ,	ਨੁਨੁ	ਧਪ	ਮਗੁ	ਰਸ,	ਸੰਸੰ	
	ਨੁਨੁ	ਧਪ	ਮਗੁ	ਰਸ,	ਗੁੰਗੁੰ	ਰੰਸੰ	ਨੁਨੁ	ਧਪ	ਮਗੁ	ਰਸ	—ਗੁਰਬਾ...
੪.	ਨੁ̣ਸ	ਗੁਗੁ,	ਸਗੁ	ਮਮ,	ਗੁਮ	ਪਪ,	ਮਪ	ਨੁਨੁ,	ਪਨੁ	ਸੰਸੰ	
	ਨੁਸੰ	ਗੁੰਗੁੰ	ਰੰਰੰ	ਸੰਸੰ	ਨੁਨੁ	ਧਧ	ਪਪ	ਮਮ	ਗੁਗੁ	ਰਸ	—ਗੁਰਬਾ...
੫.	ਗੁਗੁ	ਰ,ਗੁ	ਗੁਰ	ਨੁ̣ਸ,	ਪਪ	ਮ,ਪ	ਪਮ	ਗੁਮ,	ਨੁਨੁ	ਧ,ਨੁ	
	ਨੁਧ	ਮਪ,	ਸੰਸੰ	ਨੁ,ਸੰ	ਸੰਨੁ	ਪਨੁ	ਗੁੰਗੁੰ	ਰੰ,ਗੁੰ	ਗੁੰਰੰ	ਨੁਸੰ,	
	ਸੰਨੁ	ਧਪ,	ਨੁਧ	ਪਮ,	ਧਪ	ਮਗੁ,	ਪਮ	ਗੁਰ,	ਮਗੁ	ਰਸ,	—ਗੁਰਬਾ...

ਅੰਤਰਾ

	ਪ	—	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਸੰ	ਸੰ	—	—	
	ਮਿ	ऽ	ਲ	ऽ	ਪ੍ਰੀ	ऽ	ਤ	ਮ	ऽ	ऽ	
੧.	ਸੰਗੁੰ	ਰੰਸੰ	ਨੁਧ	ਪਪ	ਗੁਗੁ	ਰਸ,	ਨੁ̣ਸ	ਗੁਮ	ਪਨੁ	ਸੰ	—ਮਿਲ ਪ੍ਰੀ...
੨.	ਨੁਸੰ	ਗੁੰਰੰ	ਸੰਨੁ	ਧਪ	ਮਗੁ	ਰਸ,	ਨੁ̣ਸ	ਗੁਗੁ,	ਸਗੁ	ਮਪ,	
	ਗੁਮ	ਪਪ,	ਮਪ	ਨੁਨੁ,	ਪਨੁ	ਸੰਸੰ	ਨੁਨੁ	ਧਪ	ਮਗੁ	ਰਸ	—ਮਿਲ ਪ੍ਰੀ...
੩.	ਸੰਗੁੰ	ਰੰਸੰ,	ਨੁਰੰ	ਸੰਨੁ,	ਪਸੰ	ਨੁਧ,	ਮਨੁ	ਧਪ,	ਗੁਪ	ਮਗੁ,	
	ਸਗੁ	ਰਸ,	ਨੁ̣ਸ	ਗੁ,ਸ	ਗੁਮ,	ਗੁਮ	ਪ,ਮ	ਪਨੁ,	ਪਨੁ	ਸੰ-	—ਮਿਲ ਪ੍ਰੀ..
੪.	ਗੁੰਗੁੰ	ਰੰ,ਗੁੰ	ਗੁੰਰੰ	ਨੁਸੰ	ਨੁਨੁ	ਧ,ਨੁ	ਨੁਧ	ਮਪ,	ਪਪ	ਗੁ,ਪ	
	ਪਗੁ	ਮਪ,	ਗੁਗੁ	ਰ,ਗੁ	ਗੁਰ	ਨੁ̣ਸ	ਗੁਮ	ਪਨੁ	ਸੰਰੰ	ਨੁਸੰ	—ਮਿਲ ਪ੍ਰੀ..
੫.	ਗੁੰਗੁੰ	ਰੰਸੰ,	ਰੰਰੰ	ਸੰਨੁ,	ਸੰਸੰ	ਨੁਧ,	ਨੁਨੁ	ਧਪ,	ਧਧ	ਪਮ,	
	ਪਪ	ਮਗੁ,	ਮਮ	ਗੁਰ,	ਗੁਗੁ	ਰਸ,	ਨੁ̣ਸ	ਗੁਮ,	ਸਗੁ	ਮਪ,	
	ਗੁਮ	ਪਨੁ,	ਮਪ	ਨੁਸੰ,	ਪਨੁ	ਸੰਰੰ	ਸੰ,	ਪਨੁ	ਸੰਰੰ	ਸੰ,	—ਮਿਲ ਪ੍ਰੀ...

੧. ਰਾਗ ਧਨਾਸਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਯ ਲਯ)

ਸਾਧੋ ਇਹੁ ਜਗੁ ਭਰਮ ਭੁਲਾਨਾ ॥
ਰਾਮ ਨਾਮ ਕਾ ਸਿਮਰਨੁ ਛੋਡਿਆ ਮਾਇਆ ਹਾਥਿ ਬਿਕਾਨਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਭਾਈ ਸੁਤ ਬਨਿਤਾ ਤਾ ਕੈ ਰਸਿ ਲਪਟਾਨਾ ॥
ਜੋਬਨੁ ਧਨੁ ਪ੍ਰਭਤਾ ਕੈ ਮਦ ਮੈ ਅਹਿਨਿਸਿ ਰਹੈ ਦਿਵਾਨਾ ॥੧॥
ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਸਦਾ ਦੁਖ ਭੰਜਨ ਤਾ ਸਿਉ ਮਨੁ ਨਾ ਲਗਾਨਾ ॥
ਜਨ ਨਾਨਕ ਕੋਟਨ ਮੈ ਕਿਨਹੂ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਇ ਪਛਾਤਾ ॥੨॥

(ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ ੯, ਪੰਨਾ ੬੮੪-੮੫)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
														ਸ	ਨ਼
														ਸਾ	ਧੋ
				ਮ											
ਸ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਰ	ਨ਼	ਸ	—	ਸ	—	ਨ਼ਸ	ਗੁਰ	ਸ	ਨ਼
ਇ	ਹੁ	ਜ	ਗ	ਭ	ਰ	ਮ	ਭੁ	ਲਾ	S	ਨਾ	S	ਹਾS	SS,	ਸਾ	ਧੋ
				ਮ											
ਸ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਰ	ਨ਼	ਸ	—	ਸ	—	—	—	—	—
ਇ	ਹੁ	ਜ	ਗ	ਭ	ਰ	ਮ	ਭੁ	ਲਾ	S	ਨਾ	S	S	S	S	S
—	ਪ	ਪ	ਪ	—	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਗ	ਰ	ਸ	—
S	ਰਾ	ਮ	ਨਾ	S	ਮ	ਕਾ	S	ਸਿ	ਮ	ਰ	ਨ	ਛੋ	S	ਡਿਆ	S
ਸ												ਮ			
ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ਼	ਧ	ਪ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਨ਼
ਮਾ	S	ਇਆ	S	ਹਾ	S	ਥ	ਬਿ	ਕਾ	S	S	S	ਨਾ	S,	ਸਾ	ਧੋ

ਅੰਤਰਾ

ਪ	—	ਪ	ਪ	ਪ	—	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—
ਮਾ	S	ਤ	ਪਿ	ਤਾ	S	ਭਾ	S	ਈ	S	ਸੁ	ਤ	ਬ	ਨਿ	ਤਾ	S
ਸਂ	ਨੁ	ਨੁ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	—	ਨੁ	ਧ	ਪ	—
ਤਾ	S	ਕੈ	S	ਰ	ਸ	ਲ	ਪ	ਟਾ	S	S	S	ਨਾ	S	S	S
ਪ	—	ਪ	ਪ	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	ਗੁ	ਮ	ਗੁ	ਰ	ਸ	—
ਜੋ	S	ਬ	ਨ	ਧ	ਨ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਤਾ	S	ਕੈ	S	ਮ	ਦ	ਮੈ	S

												ਮ			
ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਧ	ਪ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਨ਼
ਅ	ਹ	ਨਿ	ਸ	ਰ	ਹੈ	ऽ	ਦਿ	ਵਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਸਾ	ਧੋ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਦੋਵੇਂ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੨. ਰਾਗ ਧਨਾਸਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਬੰਦਨਾ ਹਰਿ ਬੰਦਨਾ ਗੁਣ ਗਾਵਹੁ ਗੋਪਾਲ ਰਾਇ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਵਡੈ ਭਾਗਿ ਭੇਟੇ ਗੁਰਦੇਵਾ ॥ ਕੋਟਿ ਪਰਾਧ ਮਿਟੇ ਹਰਿ ਸੇਵਾ ॥੧॥
ਚਰਨ ਕਮਲ ਜਾ ਕਾ ਮਨੁ ਰਾਪੈ ॥ ਸੋਗ ਅਗਨਿ ਤਿਸੁ ਜਨ ਨ ਬਿਆਪੈ ॥੨॥
ਸਾਗਰੁ ਤਰਿਆ ਸਾਧੂ ਸੰਗੇ ॥ ਨਿਰਭਉ ਨਾਮੁ ਜਪਹੁ ਹਰਿ ਰੰਗੇ ॥੩॥
ਪਰਧਨ ਦੋਖ ਕਿਛੁ ਪਾਪ ਨ ਫੇੜੇ ॥ ਜਮ ਜੰਦਾਰੁ ਨ ਆਵੈ ਨੇੜੇ ॥੪॥
ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਅਗਨਿ ਪ੍ਰਭਿ ਆਪਿ ਬੁਝਾਈ ॥ ਨਾਨਕ ਉਧਰੇ ਪ੍ਰਭ ਸਰਣਾਈ ॥੫॥
(ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੬੮੩)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
														ਪ	ਮ
														ਬੰ	ਦ
ਪ	—	—	ਗੁ	ਗੁ	ਰ	—	ਨ਼	ਸ	—	—	—	—	—	ਪ	ਮ
ਨਾ	ऽ	ऽ	ਹ	ਰਿ	ਬੰ	ऽ	ਦ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ,	ਬੰ	ਦ
ਪ	—	—	ਗੁ	ਗੁ	ਰ	—	ਨ਼	ਸ	—	—	—	—	—	—	—
ਨਾ	ऽ	ऽ	ਹ	ਰਿ	ਬੰ	ऽ	ਦ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
—	ਪ਼	ਨ਼	ਨ਼	ਸ	—	ਗੁ	—	ਮ	ਪ	ਪ	ਪ	ਮ	ਗੁ		
ऽ	ਗੁ	ਣ	ਗਾ	ਵਹੁ	ऽ	ਗੋ	ऽ	ਪਾ	ऽ	ਲ	ਰਾ	ऽ	ਇ	ਬੰਦਨਾ...	

ਅੰਤਰਾ

	ਪ	ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਨੁ	—	ਸਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸ਼ਂ	—
	ਵ	ਡੈ	ਭਾ	ऽ	ਗ	ਭੇ	ऽ	ਟੇ	ऽ	ਗੁ	ਰ	ਦੇ	ऽ	ਵਾ	ऽ
				ਸਂ		ਧ		ਮ				ਮ			
—	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਨੁ	—	ਪ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਰਸ		
ऽ	ਕੋ	ਟ	ਪ	ਰਾ	ऽ	ਧ	ਮਿ	ਟੇ	ऽ	ਹ	ਰਿ	ਸੇ	ਵਾऽ	ਬੰਦ...	

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

ਇਸ ਤੇ ਛੋਟੀ ਤਿੰਨਤਾਲ
ਭੀ ਚਲ ਜਾਉਂਦੇ ਹਨ।

੩. ਰਾਗ ਧਨਾਸਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਜਿਨਿ ਤੁਮ ਭੇਜੇ ਤਿਨਹਿ ਬੁਲਾਏ ਸੁਖ ਸਹਜ ਸੇਤੀ ਘਰਿ ਆਉ ॥
ਅਨਦ ਮੰਗਲ ਗੁਨ ਗਾਉ ਸਹਜ ਧੁਨਿ ਨਿਹਚਲ ਰਾਜੁ ਕਮਾਉ ॥੧॥
ਤੁਮ ਘਰਿ ਆਵਹੁ ਮੇਰੇ ਮੀਤ ॥
ਤੁਮਰੇ ਦੋਖੀ ਹਰਿ ਆਪਿ ਨਿਵਾਰੇ ਅਪਦਾ ਭਈ ਬਤੀਤ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਨੇ ਪ੍ਰਭ ਕਰਨੇਹਾਰੇ ਨਾਸਨ ਭਾਜਨ ਥਾਕੇ ॥
ਘਰਿ ਮੰਗਲ ਵਜਹਿ ਨਿਤ ਵਾਜੇ ਅਪੁਨੈ ਖਸਮਿ ਨਿਵਾਜੇ ॥੨॥
ਅਸਥਿਰ ਰਹਹੁ ਡੋਲਹੁ ਮਤ ਕਬਹੂ ਗੁਰ ਕੈ ਬਚਨਿ ਅਧਾਰਿ ॥
ਜੈ ਜੈਕਾਰ ਸਗਲ ਭੂ ਮੰਡਲ ਮੁਖ ਊਜਲ ਦਰਬਾਰ ॥੩॥
ਜਿਨ ਕੇ ਜੀਅ ਤਿਨੈ ਹੀ ਫੇਰੇ ਆਪੇ ਭਇਆ ਸਹਾਈ ॥
ਅਚਰਜੁ ਕੀਆ ਕਰਨੈਹਾਰੈ ਨਾਨਕ ਸਚੁ ਵਡਿਆਈ ॥੪॥

(ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੬੭੮)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
												ਪ	ਪ	ਪ	ਮ
												ਤੁ	ਮ	ਘ	ਰ
ਪ	ਨ਼	ਧ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	—	ਪ	—	—	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਮ
ਆ	ऽ	ਵਹੁ	ऽ	ਮੇ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ਮੀ	ऽ	ऽ	ਤ	ਤੁ	ਮ	ਘ	ਰ
ਪ	ਨ਼	ਧ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	—	ਪ	—	—	ਮ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਸ
ਆ	ऽ	ਵਹੁ	ऽ	ਮੇ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ਮੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਤ
ਨ਼	ਨ਼	ਸ	—	ਗੁ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਨ਼	ਸ	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	ਪ	—
ਤੁ	ਮ	ਰੇ	ऽ	ਦੋ	ਖੀ	ਹ	ਰਿ	ਆ	ऽ	ਪ	ਨਿ	ਵਾ	ऽ	ਰੇ	ऽ
ਮ	ਪ	ਨ਼	—	ਪ	ਨ਼	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨ਼	ਧ	ਪ				
ਅ	ਪ	ਦਾ	ऽ	ਭ	ਈ	ऽ	ਬ	ਤੀ	ऽ	ऽ	ਤ	—ਤੁਮ ..			

ਅੰਤਰਾ

ਪ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨ਼	ਪ	ਨ਼	ਸੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ
ਜਿ	ਨ	ਤੁ	ਮ	ਭੇ	ऽ	ਜੇ	ऽ	ਤਿ	ਨਹਿ	ऽ	ਬੁ	ਲਾ	ऽ	ਏ	ऽ
													—	ਏ	ਸੁ	ਖ
ਨ਼	—	ਸੰ	ਸੰ	ਗੁੰ	—	ਰੰ	ਸੰ	ਨ਼	—	ਸੰ	—	ਨ਼	ਧ	ਪ	—
ਸਹ	ऽ	ਜ	ਸ	ਤੀ	ऽ	ਘ	ਰ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ਉ	ऽ	ऽ	ऽ

			ਰਂ									ਮ			
ਪ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ਼	ਧ	ਪ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਸ਼
ਅ	ਨ	ਦ	ਮਂ	ਗ	ਲ	ਗੁ	ਨ	ਗਾ	ऽ	ਉ	ਸਹ	ऽ	ਜ	ਧੁ	ਨ
ਨ਼	ਸ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨ਼	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ਼	ਧ	ਪ				
ਨਿ	ਹ	ਚ	ਲ	ਰਾ	ऽ	ਜ	ਕ	ਮਾ	ऽ	ਉ	ऽ	ਭ੍ਰਮ ਘਰਿ...			

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੪. ਰਾਗ ਧਨਾਸਰੀ, ਛੋਟੀ ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਕਾਹੇ ਰੇ ਬਨ ਖੋਜਨ ਜਾਈ ॥
ਸਰਬ ਨਿਵਾਸੀ ਸਦਾ ਅਲੇਪਾ ਤੋਹੀ ਸੰਗਿ ਸਮਾਈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਪੁਹਪ ਮਧਿ ਜਿਉ ਬਾਸੁ ਬਸਤੁ ਹੈ ਮੁਕਰਿ ਮਾਹਿ ਜੈਸੇ ਛਾਈ ॥
ਤੈਸੇ ਹੀ ਹਰਿ ਬਸੇ ਨਿਰੰਤਰਿ ਘਟ ਹੀ ਖੋਜਹੁ ਭਾਈ ॥੧॥
ਬਾਹਰਿ ਭੀਤਰਿ ਏਕੋ ਜਾਨਹੁ ਇਹੁ ਗੁਰ ਗਿਆਨ ਬਤਾਈ ॥
ਜਨ ਨਾਨਕ ਬਿਨੁ ਆਪਾ ਚੀਨੈ ਮਿਟੈ ਨ ਭ੍ਰਮ ਕੀ ਕਾਈ ॥੨॥
(ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੯, ਪੰਨਾ ੬੮੪)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
														ਪ	ਮ
														ਕਾ	ऽ
		ਮ													
ਪ	—	ਗੁ	—	—	ਰ	—	ਨ਼	ਸ	—	—	—	—	—	ਨ਼	ਨ਼
ਹੇ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ਬ	ऽ	ਨ	ਖੋ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਬ	ਨ
					ਮ										
ਸ	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	ਗੁ	—	ਰ	ਨ਼	—	ਸ	—	—	—		
ਖੋ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਜ	ऽ	ਨ	ਜਾ	ऽ	ਈ	ऽ	ऽ	ऽ		

ਅੰਤਰਾ

														ਪ	ਪ
														ਸ	ਰ
ਮ															
ਗੁ	—	ਮ	ਪ	—	ਨ਼	—	—	ਸਂ	—	—	—	—	—	ਨ਼	—
ਬ	ऽ	ਨਿ	ਵਾ	ऽ	ਸੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਸ	ऽ

													ਪ		
ਸੰ	—	ਗੁ	ਰੰ	—	ਸੰ	—	—	ਨੁ	—	—	ਧ	ਪ	—	ਨੁ	—
ਦਾ	ऽ	ਅ	ਲੇ	ऽ	ਪਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ,	ਤੋ	ऽ

ਧ (————)					ਮ			ਮ						
ਪ	—	—	ਗੁ	—	ਪ	—	ਪ	ਗੁ	—	—	ਰ	ਸ	—	
ਹੀ	ऽ	ऽ	ਸੰ	ऽ	ਗ	ऽ	ਸ	ਮਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਈ	ऽ	ਕਾਹੇ ਰੇ ...

ਨੋਟ—ਇਹ ਅਤੀ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਹੈ, ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੫. ਰਾਗ ਧਨਾਸਰੀ, ਰੂਪਕ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਮਾਰਵਾੜਿ ਜੈਸੇ ਨੀਰੁ ਬਾਲਹਾ ਬੇਲਿ ਬਾਲਹਾ ਕਰਹਲਾ ॥
ਜਿਉ ਕੁਰੰਕ ਨਿਸਿ ਨਾਦੁ ਬਾਲਹਾ ਤਿਉ ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਰਾਮਈਆ ॥੧॥
ਤੇਰਾ ਨਾਮੁ ਰੂੜੋ ਰੂਪੁ ਰੂੜੋ ਅਤਿ ਰੰਗੁ ਰੂੜੋ ਮੇਰੋ ਰਾਮਈਆ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜਿਉ ਧਰਣੀ ਕਉ ਇੰਦ੍ਰੁ ਬਾਲਹਾ ਕੁਸਮ ਬਾਸੁ ਜੈਸੇ ਭਵਰਲਾ ॥
ਜਿਉ ਕੋਕਿਲ ਕਉ ਅੰਬੁ ਬਾਲਹਾ ਤਿਉ ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਰਾਮਈਆ ॥੨॥
ਚਕਵੀ ਕਉ ਜੈਸੇ ਸੂਰੁ ਬਾਲਹਾ ਮਾਨ ਸਰੋਵਰ ਹੰਸੁਲਾ ॥
ਜਿਉ ਤਰੁਣੀ ਕਉ ਕੰਤੁ ਬਾਲਹਾ ਤਿਉ ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਰਾਮਈਆ ॥੩॥
ਬਾਰਿਕ ਕਉ ਜੈਸੇ ਖੀਰੁ ਬਾਲਹਾ ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਮੁਖ ਜੈਸੇ ਜਲ ਧਰਾ ॥
ਮਛੁਲੀ ਕਉ ਜੈਸੇ ਨੀਰੁ ਬਾਲਹਾ ਤਿਉ ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਰਾਮਈਆ ॥੪॥
ਸਾਧਿਕ ਸਿਧ ਸਗਲ ਮੁਨਿ ਚਾਹਹਿ ਬਿਰਲੇ ਕਾਹੂ ਡੀਠੁਲਾ ॥
ਸਗਲ ਭਵਣ ਤੇਰੋ ਨਾਮੁ ਬਾਲਹਾ ਤਿਉ ਨਾਮੇ ਮਨਿ ਬੀਠਲਾ ॥੫॥

(ਧਨਾਸਰੀ, ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੬੯੩)

ਅਸਥਾਈ

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
													ਸਰ ਤੇਰਾ
			ਸ				ਮ						
ਨੁ	—	-ਸ	ਗੁ	—	ਮ	ਗੁ	ਪ	—	-ਮ	ਪ	ਪ	—	ʼਪਪ
ਨਾ	ऽ	ऽਮ	ਰੂ	ऽ	ੜੋ	ऽ	ਰੂ	ऽ	ऽਪ	ਰੂ	ੜੋ	ऽ	ਅਤਿ
ਪ							ਮ						
ਗੁ	—	ਗੁਸ	ਗੁਮ	ਮਗੁ	ਮਪ	ਪ	ਗੁ	—	ਰਰ	ਸ	—	—	ਸਰ
ਰੰ	ऽ	ਗ'	ਰੂੜ੍ਹ	ੜੋऽ	ਮੇऽ	ਰੋ	ਰਾ	ऽ	ਮਈ	ਆ	ऽ	ऽ.	ਤੇਰੇ

ਅੰਤਰਾ

ਪ	ਗੁ	-ਮ	ਪ	ਪ	ਨੁ	ਨੁਪ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	—
ਮਾ	ਰ	ऽਵਾ	ऽ	ੜਿ	ਜੈ	ਸੇऽ	ਨੀ	ਰ	ਬਾ	ऽ	ਲ	ਹਾ	ऽ
ਨੁ	ਸੰ	ਸੰ	ਗੁੰ	ਗੁੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਸੰ	ਰੰਸੰ	ਨੁ	ਧ	ਪ	—
ਬੇ	ਲ	ਬਾ	ऽ	ਲ	ਹਾ	ऽ	ਕ	ਰ	ਹऽ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ऽ
					ਧ								
ਪ	ਸੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਨੁ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਪ	ਪ	—
ਜਿਉ	ऽ	ਕੁ	ਰੰ	ਕ	ਨਿ	ਸ	ਨਾ	ਦ	ਬਾ	ऽ	ਲ	ਹਾ	ऽ
							ਮ						
ਪ	—	ਪ	ਗੁ	—	ਮਪ	ਪ	ਗੁ	—	ਰਰ	ਸ	—	—	ਸਰ
ਤਿਉ	ऽ	ਮੇ	ਰੈ	ऽ	ਮऽ	ਨ	ਗਾ	ऽ	ਮਈ	ਆ	ऽ	ऽ,	ਤੇਰਾ

ਨੋਟ - ਇਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਦੂਜੀ ਰੀਤ (ਟਿਯੂਨ) ਨੰ: ੧੦ ਤਾਲ ਦਾਦਰਾ ਵਿਚ ਭੀ ਹੈ।

(ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੬. ਰਾਗ ਧਨਾਸਰੀ, ਸੂਲਫਾਕ (ਦਰੁਤ ਲਯ)

ਜੋ ਹਰਿ ਸੇਵਹਿ ਤਿਨ ਬਲਿ ਜਾਉ ॥ ਤਿਨ ਹਿਰਦੈ ਸਾਚੁ ਸਚਾ ਮੁਖਿ ਨਾਉ ॥
ਸਾਚੋ ਸਾਚੁ ਸਮਾਲਿਹੁ ਦੁਖੁ ਜਾਇ ॥ ਸਾਚੈ ਸਬਦਿ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਇ ॥੧॥
ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੁਣਿ ਮੈਲੁ ਗਵਾਏ ॥ ਸਹਜੇ ਹਰਿਨਾਮੁ ਮੰਨਿ ਵਸਾਏ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਕੂੜੁ ਕੁਸਤੁ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਅਗਨਿ ਬੁਝਾਏ ॥ ਅੰਤਰਿ ਸਾਂਤਿ ਸਹਜਿ ਸੁਖੁ ਪਾਏ ॥
ਗੁਰ ਕੈ ਭਾਣੈ ਚਲੈ ਤਾ ਆਪੁ ਜਾਇ ॥ ਸਾਚੁ ਮਹਲੁ ਪਾਏ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਇ ॥੨॥
ਨ ਸਬਦੁ ਬੂਝੈ ਨ ਜਾਣੈ ਬਾਣੀ ॥ ਮਨਮੁਖਿ ਅੰਧੇ ਦੁਖਿ ਵਿਹਾਣੀ ॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਭੇਟੇ ਤਾ ਸੁਖੁ ਪਾਏ ॥ ਹਉਮੈ ਵਿਚਹੁ ਠਾਕਿ ਰਹਾਏ ॥੩॥
ਕਿਸਨੋ ਕਹੀਐ ਦਾਤਾ ਇਕੁ ਸੋਇ ॥ ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ ਸਬਦਿ ਮਿਲਾਵਾ ਹੋਇ ॥
ਮਿਲਿ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਾਚੇ ਗੁਣ ਗਾਵਾ ॥ ਨਾਨਕ ਸਾਚੇ ਸਾਚਾ ਭਾਵਾ ॥੪॥

(ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ ੩, ਪੰਨਾ ੬੬੫)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੩		੦	
ਪ	ਪ	ਪ	—	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	—
ਗੁ	ਰ	ਬਾ	ऽ	ਣੀ	ऽ	ऽ	ਸੁ	ਣ	ऽ

				ਮ					
ਮ	ਗੁ	ਮਪ	ਧ	ਗੁ	—	ਰ	ਸ	—	—
ਮੈ	ऽ	ਲऽ	ਗ	ਵਾ	ऽ	ਏ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨੁ̣	ਨੁ̣	ਸ	ਸ	ਗੁ	—	ਰ	ਸ	—	—
ਸਹ	ਜੋ	ਹ	ਰਿ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ऽ	ऽ	ऽ
ਸਂ	—	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਧ	ਪ	—
ਮੰ	ऽ	ਨ	ਵ	ਸਾ	ऽ	ਏ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਪ	—	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਸਂ	—	—	—
ਜੋ	ऽ	ਹ	ਰਿ	ਸੇ	ऽ	ਵਹਿ	ऽ	ऽ	ऽ
ਪ	ਨੁ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਧ	ਪ	—
ਤਿ	ਨ	ਬ	ਲ	ਜਾ	ऽ	ਉ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਗੁਂ	—	ਰਂ	—	ਸਂ	—
ਤਿ	ਨ	ਹਿ	ਰ	ਦੈ	ऽ	ਸਾ	ऽ	ਚ	ऽ
ਪ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਧ	ਪ	—
ਸ	ਚਾ	ਮੁ	ਖ	ਨਾ	ऽ	ਉ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸ੍ਵਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੭. ਰਾਗ ਧਨਾਸਰੀ, ਪੜਤਾਲ, ਚਾਰਤਾਲ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਹਲਤਿ ਸੁਖੁ ਪਲਤਿ ਸੁਖੁ ਨਿਤ ਸੁਖੁ ਸਿਮਰਨੋ ਨਾਮੁ ਗੋਬਿੰਦ ਕਾ ਸਦਾ ਲੀਜੈ ॥
ਮਿਟਹਿ ਕਮਾਣੇ ਪਾਪ ਚਿਰਾਣੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਮੁਆ ਜੀਜੈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਰਾਜ ਜੋਬਨ ਬਿਸਰੰਤ ਹਰਿ ਮਾਇਆ ਮਹਾ ਦੁਖੁ ਏਹੁ ਮਹਾਂਤ ਕਹੈ ॥
ਆਸ ਪਿਆਸ ਰਮਣ ਹਰਿ ਕੀਰਤਨ ਏਹੁ ਪਦਾਰਥੁ ਭਾਗਵੰਤੁ ਲਹੈ ॥੧॥
ਸਰਣਿ ਸਮਰਥ ਅਕਥ ਅਗੋਚਰਾ ਪਤਿਤ ਉਧਾਰਣ ਨਾਮ ਤੇਰਾ ॥
ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਨਾਨਕ ਕੇ ਸੁਆਮੀ ਸਰਬਤ ਪੂਰਨ ਠਾਕੁਰੁ ਮੇਰਾ ॥੨॥

(ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੬੮੩)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
						ਮ					
ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਰਨੁ̣	ਸ	—	ਸ
ਹ	ਲ	ਤ	ਸੁ	ऽ	ਖ	ਪ	ਲ	ਤऽ	ਸੁ	ऽ	ਖ

ਨੁ	ਸ	—	ਗੁ	—	ਮ	ਪੰ	ਪ	ਪ	ਪ	—	—
ਨਿ	ਤ	ऽ	ਸੁ	ऽ	ਖ	ਸਿ	ਮ	ਰ	ਨੋ	ऽ	ऽ
ਮ ਪ	—	—	ਗੁ	—	ਮ	ਪ	ਨੁ	—	ਸੰ	—	—
ਨਾ	ऽ	ऽ	ਮ	ऽ	ਗੋ	ਬਿੰ	ਦ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ऽ
ਨੁ	—	—	ਧਪ	—	—	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	—
ਸ	ऽ	ऽ	ਦਾऽ	ऽ	ऽ	ਲੀ	ऽ	ऽ	ਜੈ	ऽ	ऽ

ਸੂਲਫਾਕ (ਚਾਰਤਾਲ ਦੀ ਚੌਗੁਨ ਲਯ)

×		੦		੨		੩		੦	
ਪ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਸੰ	—	—	—
ਮਿ	ਟਹਿ	ऽ	ਕ	ਮਾ	ऽ	ਣੇ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨੁ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਗੁੰ	—	ਰੰ	ਸੰ	—	—
ਪਾ	ऽ	ਪ	ਚਿ	ਰਾ	ऽ	ਣੇ	ऽ	ऽ	ऽ
ਪ	ਨੁ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਧ	ਪ	—
ਸਾ	ऽ	ਧ	ਸੰ	ਗ	ਤ	ਮਿ	ਲ	ऽ	ऽ
ਪ	—	ਮ	ਗੁ	ਪ	—	ਪ	—	—	—
ਮੁ	ऽ	ਆ	ऽ	ਜੀ	ऽ	ਜੈ	ऽ	ऽ	ऽ ਹਲਤ ਸੁਖ...

ਰੂਪਕ, ਢਾਈਤਾਲ (ਚਾਰਤਾਲ ਦੀ ਦੁਗੁਨ ਲਯ)

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
ਪ	—	ਪ	ਪ	—	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਨੁਨੁ	ਸੰ	—	ਸੰ	—
ਰਾ	ऽ	ਜ	ਜੋ	ऽ	ਬ	ਠ	ਬਿਸ	ਰੰਤ	ਹੋਰਿ	ਮਾ	ऽ	ਇਆ	ऽ
ਸੰ	—	—	ਨੁ	ਨੁ	ਪ	ਪ	ਪ	ਨੁ	ਨੁ	ਸੰ	—	—	—
ਮਹਾ	ऽ	ऽ	ਦੁ	ਖ	ਏ	ਹੁ	ਮਹ	ਤ	ऽਕ	ਹੈ	ऽ	ऽ	ऽ
ਸੰ	ਗੁੰ	ਗੁੰ	ਸੰ	ਗੁੰ	ਮੰ	ਪੰ	ਗੁੰ	ਗੁੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ
ਆ	ऽ	ਸ	ਪਿਆ	ऽ	ਸ	ਰ	ਮ	ਣ	ਹਰਿ	ਕੀ	ਰ	ਤ	ਨ
ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਨੁ	ਧ ਪ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ ਪ	—	—	—
ਏ	ਹੁ	ਪ	ਦਾ	ਰਬ	ਭਾ	ਗ	ਵੰ	ਤ	ਲ	ਹੈ	ऽ	ऽ	ऽ

ਹਲਤ ਸੁਖ...

ਸਵਾਰੀ ਪੰਜਤਾਲ (ਚਾਰਤਾਲ ਦੀ ਦੁਗੁਨ)

×			੨				੩				੪		੫	
ਪ	ਨ਼	-ਨ਼	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਪ	ਨ਼	ਨ਼	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—
ਸ	ਰ	ऽਣ	ਸ	ਮ	ਰ	ਥ	ਅ	ਕ	ਥ	ਅ	ਗੌ	ਚ	ਰਾ	ऽ
ਸਂ	ਸਂ	-ਸਂ	ਗੁਂ	—	ਰਂ	ਸਂ	ਨ਼	—	—	ਧ	ਪ	—	ਪ	—
ਪ	ਤਿਤ	ऽਉ	ਧਾ	ऽ	ਰ	ਣ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ਮ	ਤੇ	ऽ	ਰਾ	ऽ

ਤਿੰਨਤਾਲ (ਚਾਰਤਾਲ ਦੀ ਚੌਗੁਨ ਤੇ ਸਵਾਦੀ ਦੀ ਦੁਗੁਨ)

×				੨				੦				੩			
ਪ	—	ਪ	ਪ	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨ਼	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਰ	ਸ	—
ਅਂ	ऽ	ਤ	ਰ	ਜਾ	ऽ	ਮੀ	ਨ	ਨ	ਕ	ਕੇ	ऽ	ਸੁਆ	ऽ	ਮੀ	ऽ
								ਮ							
ਨ਼	ਨ਼	ਸ	ਸ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਰ	ਨ਼	ਸ	—	—	—
ਸਰ	ਬ	ਤ	ਪ	ਰ	ਨ	ਠਾ	ऽ	ਕੁ	ਰ	ਮੇ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਹਲਤ ਸੁਖ...

ਨੋਟ—ਪੜਤਾਲ ਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਚਾਰਤਾਲ' ਦੀ ਲਯ ਕਾਇਮ ਰਹੇ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਤਾਲਾਂ ਉਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਖੋ-ਵਖ ਲਯ ਵਿਚ ਚਲਦੀਆਂ ਰਹਿਣ। (ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜਤਾਲ ਦੀ ਸੋਧ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੮. ਰਾਗ ਧਨਾਸਰੀ (ਭੈਰਵੀ ਠਾਟ), ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਬਾਰਿ ਜਾਉ ਗੁਰ ਅਪੁਨੇ ਊਪਰਿ ਜਿਨਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਾਯਾ ॥
ਮਹਾ ਉਦਿਆਨ ਅੰਧਕਾਰ ਮਹਿ ਜਿਨਿ ਸੀਧਾ ਮਾਰਗੁ ਦਿਖਾਯਾ ॥ ੧ ॥
ਹਮਰੇ ਪ੍ਰਾਨ ਗੁਪਾਲ ਗੋਬਿੰਦ ॥
ਈਹਾਂ ਊਹਾ ਸਰਬ ਥੋਕ ਕੀ ਜਿਸਹਿ ਹਮਾਰੀ ਚਿੰਦ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜਾ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਸਰਬ ਨਿਧਾਨਾ ਮਾਨੁ ਮਹਤੁ ਪਤਿ ਪੂਰੀ ॥
ਨਾਮੁ ਲੈਤ ਕੋਟਿ ਅਘ ਨਾਸੇ ਭਗਤ ਬਾਛਹਿ ਸਭਿ ਧੂਰੀ ॥ ੨ ॥
ਸਰਬ ਮਨੋਰਥ ਜੇ ਕੋ ਚਾਹੈ ਸੇਵੈ ਏਕੁ ਨਿਧਾਨਾ ॥
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਅਪਰੰਪਰ ਸੁਆਮੀ ਸਿਮਰਤ ਪਾਰਿ ਪਰਾਨਾ ॥ ੩ ॥
ਸੀਤਲ ਸਾਂਤਿ ਮਹਾ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ਸੰਤ ਸੰਗਿ ਰਹਿਓ ਓਲਾ ॥
ਹਰਿ ਧਨੁ ਸੰਚਨੁ ਹਰਿਨਾਮੁ ਭੋਜਨੁ ਇਹੁ ਨਾਨਕ ਕੀਨੋ ਚੋਲਾ ॥ ੪ ॥

(ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੬੭੨)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
	ਸ										ਮ				
	ਰੁ	ਸ	ਰੁ	ਨ਼ੁ	ਸ	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	—	ਗੁ	ਮ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ
	ਪ੍ਰਾ	ਨ	ਗੁ	ਪਾ	ऽ	ਲ	ਗੋ	ਬਿੰ	ऽ	ऽ	ऽ	ਦ	ऽ	ਹ	ਮ
											ਮ				
ਗੁ	ਰੁ	ਸ	ਰੁ	ਨ਼ੁ	ਸ	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	—	ਗੁ	ਮ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ
ਰੇ	ਪ੍ਰਾ	ਣ	ਗੁ	ਪਾ	ऽ	ਲ	ਗੋ	ਬਿੰ	ऽ	ऽ	ऽ	ਦ	ऽ	ऽ	ऽ
				ਸ											
—	ਨ਼ੁ	—	ਸ	ਗੁ	—	ਮ	—	ਪ	ਪ	ਪ	ਨ਼ੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	—
ऽ	ਈ	ऽ	ਹਾਂ	ਉ	ऽ	ਹਾਂ	ऽ	ਸ	ਰ	ਬ	ਥੋਂ	ऽ	ਕ	ਕੀ	ऽ
—	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨ਼ੁ	ਪ	ਨ਼ੁ	ਸਂ	—	—	ਨ਼ੁ	ਧੁਪ	ਮਗੁ	ਰੁ	ਸ
ऽ	ਜਿ	ਸਹਿ	ਹ	ਮਾ	ऽ	ਰੀ	ऽ	ਚਿੰ	ऽ	ऽ	ऽ	ਦऽ	ऽऽ,	ਹ	ਮ

ਅੰਤਰਾ

												ਨ			
ਪ	—	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	ਪ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਨੁ	ਪ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ
ਬਾ	ऽ	ਰ	ਜਾ	ਉ	ऽ	ਗੁ	ਰ	ਅ	ਪ	ਨੇ	ऽ	ਊ	ऽ	ਪਰ	ਜਿਨ
ਨੁ	ਸਂ	ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਰੁਂ	—	ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	—	—	ਨੁ	ਧੁ	—	ਪ	—
ਹ	ਰ	ਹ	ਰ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਦ੍ਰਿ	ੜਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਯਾ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮ															
ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	ਨ਼ੁ	ਸ	ਮ	—	ਮ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਪ	ਪ
ਮ	ਹਾ	ऽ	ਉ	ਦਿਆ	ऽ	ऽ	ਨ	ਅੰ	ऽ	ਧ	ਕਾ	ऽ	ਰ	ਮਹਿ	ਜਿਨ
ਮ	ਪ	ਨੁ	—	ਪ	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ
ਸੀ	ऽ	ਧਾ	ऽ	ਮਾ	ਗ	ਰ	ਦਿ	ਖਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਯਾ	ऽ,	ਹ	ਮ
ਗੁ	ਰੁ	ਸ	ਰੁ	ਨ਼ੁ	ਸ	ਗੁ	ਮ								
ਰੇ	ਪ੍ਰਾ	ਨ	ਗੁ	ਪਾ	ऽ	ਲ	ਗੋ	—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।							

(ਟਿਊਨ ਦੀ ਸੋਧ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੯. ਰਾਗ ਧਨਾਸਰੀ, ਦਾਦਰਾ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਪਾਨੀ ਪਖਾ ਪੀਸਉ ਸੰਤ ਆਗੈ ਗੁਣ ਗੋਵਿੰਦ ਜਸੁ ਗਾਈ ॥
ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਮਨੁ ਨਾਮ ਸਮ੍ਹਾਰੈ ਇਹੁ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਨਿਧਿ ਪਾਈ ॥ ੧ ॥
ਤੁਮ੍ਹ ਕਰਹੁ ਦਇਆ ਮੇਰੇ ਸਾਈ ॥
ਐਸੀ ਮਤਿ ਦੀਜੈ ਮੇਰੇ ਠਾਕੁਰ ਸਦਾ ਸਦਾ ਤੁਧੁ ਧਿਆਈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਤੁਮਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ ਮੋਹੁ ਮਾਨੁ ਛੂਟੈ ਬਿਨਸਿ ਜਾਇ ਭਰਮਾਈ ॥
ਅਨਦ ਰੂਪੁ ਰਵਿਓ ਸਭ ਮਧੇ ਜਤ ਕਤ ਪੇਖਉ ਜਾਈ ॥ ੨ ॥
ਤੁਮ ਦਇਆਲ ਕਿਰਪਾਲ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਿ ਪਤਿਤ ਪਾਵਨ ਗੋਸਾਈ ॥
ਕੋਟਿ ਸੂਖ ਅਨੰਦ ਰਾਜ ਪਾਏ ਮੁਖ ਤੇ ਨਿਮਖ ਬੁਲਾਈ ॥ ੩ ॥
ਜਾਪ ਤਾਪ ਭਗਤਿ ਸਾ ਪੂਰੀ ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਮਨਿ ਭਾਈ ॥
ਨਾਮੁ ਜਪਤ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਸਭ ਬੁਝੀ ਹੈ ਨਾਨਕ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਅਘਾਈ ॥ ੪ ॥

(ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੬੭੩)

ਅਸਥਾਈ

×			०			×			०		
											ਪਨ਼ ਤੁਮ
ਧ਼ਪ	ਮਗ਼	ਮਗ਼	ਰੁਸ	ਸਰੁ	ਨ਼ਨ਼	ਸ	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	—
ਕS	ਰਹੁ	Sਦ	ਇਆ	SS	ਮੇਰੇ	ਸਾ	S	S	ਈ	S,	S
ਪ	ਪ	—	ਪਧ਼	ਪਧ਼	ਮ	ਪ	—	ਪਨ਼	ਧ਼	ਪ	ਪ
ਐ	ਸੀ	S	ਮS	ਤS	ਦੀ	ਜੈ	S	ਮੇਰੇ	ਠਾ	ਕੁ	ਰ
						ਪ					
ਸਂ	ਸਂ	ਸਂਨ਼	ਸਂਨ	ਧ਼ਪ	ਪਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਮਗ਼	ਰੁਸ	ਪਨ਼
ਸ	ਦਾ	Sਸ	ਦਾS	SS	ਤੁਧ	ਧਿਆ	S	S	ਈS	SS	ਤੁਮ...

ਅੰਤਰਾ

ਪ	ਪ	—	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨ਼	ਨ਼	ਸਂ	ਸਂ	—
ਪਾ	ਨੀ	S	ਪ	ਖਾ	ਪੀ	ਸਉ	ਸੰ	ਤ	ਆ	ਗੈ	S
ਸਂ											
ਨ਼	ਸਂ	ਗਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂਰਂ	ਨ਼	ਸਂ	-ਨ਼	ਧ਼	ਪ	—
ਗੁ	ਣ	ਗੋ	ਵਿੰ	ਦ	ਜਸ	ਗਾ	S	SS	ਈ	S	S

ਪ	ਪ	—	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਗੁਰੁ	ਸ	—
ਸਾ	ਸ	S	ਸਾ	ਸ	ਮਨ	ਨਾ	ਮ	ਸ	ਮਾS	ਰੈ	S
ਨੁ	ਸ	ਗੁਮ	ਪ	ਨੁ	ਪਨੁ	ਸਂ	—	-ਨੁ	ਧੁਪ	ਮਗੁ	ਪਨੁ
ਇ	ਹੁ	ਬਿਸ	ਰਾ	ਮ	ਨਿਧ	ਪਾ	S	SS	ਈS	SS	ਤੁਮ ਕਰਹੁ...

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੦. ਰਾਗ ਧਨਾਸਰੀ, ਦਾਦਰਾ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਰੂੜੋ ਰੂਪੁ ਰੂੜੋ ਅਤਿ ਰੰਗੁ ਰੂੜੋ ਮੇਰੋ ਰਾਮਈਆ ॥

ਨੋਟ—ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪਾਠ ਪਿਛੇ ਨੰ: ੫ ਤੇ ਨੋਟ ਹੈ ।

ਅਸਥਾਈ

X			੦			X			੦		
											ਨੁਸ
											ਤੇਰਾ
						ਪ					
ਮ	—	-ਗੁ	ਪ	ਪ	—	ਨੁ	—	ਸਂਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਪਨੁ
ਨਾ	S	Sਮ	ਰੂ	ੜੋ	S	ਰੂ	S	Sਪੁ	ਰੂ	ੜੋ	ਅਤਿ
ਧੁ	ਪ	-ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਮਪ	ਮ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	-ਰੁ	ਨੁਸ
ਰੰ	S	Sਗੁ	ਰੂ	ੜੋ	ਮੇਰੋ	ਰਾ	S	ਮਈ	ਆ	SS,	ਤੇਰਾ..

ਅੰਤਰਾ

ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਪਨੁ	ਸਂਸਂ	ਸਂ	—
ਮਾ	ਰ	ਵਾ	Sੜ	ਜੈ	ਸੇ	ਨੀ	ਰ	ਬਾS	Sਲ	ਹਾ	S
ਨੁ	ਸਂ	ਗੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਰੁਂ	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂਨੁ	ਧੁ	ਪ	—
ਬੋ	ਲ	ਬਾ	S	ਲ	ਹਾ	ਕ	ਰ	ਹS	ਲਾ	S	S
						ਪ					
ਪ	—	ਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਪਪ	ਗੁ	ਮ	ਮਗੁ	ਪ	ਪ	—
ਜਿਉ	S	ਕੁ	ਰੰ	ਕ	ਨਿਸ	ਨਾ	ਦ	ਬਾS	Sਲ	ਹਾ	S
ਪ	—	ਪ	ਗੁ	—	ਮਪ	ਮ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	-ਰੁ	ਨੁਸ
ਤਿਉ	S	ਮੇ	ਰੈ	S	ਮਨ	ਰਾ	S	ਮਈ	ਆ	SS	ਤੇਰਾ...

— ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੧. ਰਾਗ ਧਨਾਸਰੀ, ਚਾਰਤਾਲ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਹਰਿ ਏਕੁ ਸਿਮਰਿ ਏਕੁ ਸਿਮਰਿ ਏਕੁ ਸਿਮਰਿ ਪਿਆਰੇ ॥
ਕਲਿ ਕਲੇਸ ਲੋਭ ਮੋਹ ਮਹਾ ਭਉਜਲੁ ਤਾਰੇ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਨਿਮਖ ਨਿਮਖ ਦਿਨਸੁ ਰੈਨਿ ਚਿਤਾਰੇ ॥
ਸਾਧ ਸੰਗ ਜਪਿ ਨਿਸੰਗ ਮਨਿ ਨਿਧਾਨੁ ਧਾਰੇ ॥੧॥
ਚਰਨ ਕਮਲ ਨਮਸਕਾਰ ਗੁਨ ਗੋਬਿੰਦ ਬੀਚਾਰੇ ॥
ਸਾਧ ਜਨਾ ਕੀ ਰੇਨ ਨਾਨਕ ਮੰਗਲ ਸੂਖ ਸਧਾਰੇ ॥੨॥

(ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੬੭੯)

ਅਸਥਾਈ

X		੦		੨		੦		੩		੪	
ਪ											
ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ
ਹ	ऽ	ਰਿ	ਏ	ऽ	ਕ	ਸਿ	ਮ	ਰ	ਏ	ऽ	ਕ
ਰੁ	ਨੁ	ਸ	ਗੁ	—	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ
ਸਿ	ਮ	ਰ	ਏ	ऽ	ਕ	ਸਿ	ਮ	ਰ	ਪਿਆ	ऽ	ਰੇ
ਸਰੁ	ਨੁ	ਸ	ਮ	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	ਨੁ	ਧੁ	ਪ	—
ਕऽ	ਲ	ਕ	ਲੇ	ऽ	ਸ	ਲੋ	ऽ	ਭ	ਮੋ	ਹ	ऽ
ਪ	ਨੁ	ਸੰ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ
ਮਹਾ	ऽ	ऽ	ਭਉ	ਜ	ਲ	ਤਾ	ऽ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਪ	—	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਨੁ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ
ਸਾ	ऽ	ਸ	ਸਾ	ऽ	ਸ	ਨਿ	ਮ	ਖ	ਨਿ	ਮ	ਖ
ਚ	ਰ	ਨ	ਕ	ਮ	ਲ	ਨ	ਮ	ਸ	ਕਾ	ऽ	ਰ
ਸੰ	ਨੁ	ਨੁ	ਸੰ	ਸੰ	ਗੁੰ	ਰੁੰ	ਸੰ	—	ਨੁ	ਧੁ	ਪ
ਦਿ	ਨ	ਸ	ਰੈ	ਨ	ਚਿ	ਤਾ	ऽ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ऽ
ਗੁ	ਨ	ਗੋ	ਬਿੰ	ਦ	ਬੀ	ਚਾ	ऽ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ऽ
ਪ	—	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ
ਸਾ	ऽ	ਧ	ਸੰ	ऽ	ਗ	ਜ	ਪ	ਨਿ	ਸੰ	ऽ	ਗ
ਸਾ	ਧ	ਜ	ਨਾ	ऽ	ਕੀ	ਰੇ	ऽ	ਨ	ਨਾ	ਨ	ਕ

ਪ	ਨੁ	ਸਂ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ
ਮ	ਨ	ਨਿ	ਧਾ	ਝ	ਨ	ਧਾ	ਝ	ਝ	ਰੇ	ਝ	ਝ -ਤਿਹੈ—
ਮੰ	ਗ	ਲ	ਸੂ	ਖ	ਸਿ	ਧਾ	ਝ	ਝ	ਰੇ	ਝ	ਝ

ਨੋਟ—ਧੁਰਪਦ ਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਦੁਗੁਨ, ਤਿਗੁਨ, ਚੋਗੁਨ ਆਦਿ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਤਿਹਾਈ ਲਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

੧੨. ਰਾਗ ਧਨਾਸਰੀ, ਪੜਤਾਲ, ਝਪਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਕਤਹੂੰ ਸੁਚੇਤ ਹੁਇ ਕੈ ਚੇਤਨਾ ਕੋ ਚਾਰ ਕੀਓ,
ਕਤਹੂੰ ਅਚਿੰਤ ਹੁਇ ਕੈ ਸੋਵਤ ਅਚੇਤ ਹੋ ॥
ਕਤਹੂੰ ਭਿਖਾਰੀ ਹੁਇ ਕੈ ਮਾਂਗਤ ਫਿਰਤ ਭੀਖ,
ਕਹੂੰ ਮਹਾ ਦਾਨ ਹੁਇ ਕੈ ਮਾਂਗਿਓ ਧਨ ਦੇਤ ਹੋ ॥
ਕਹੂੰ ਮਹਾਂ ਰਾਜਨ ਕੋ ਦੀਜਤ ਅਨੰਤ ਦਾਨ,
ਕਹੂੰ ਮਹਾਂਰਾਜਨ ਤੇ ਛੀਨ ਛਿਤ ਲੇਤ ਹੋ ॥
ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਰੀਤ, ਕਹੂੰ ਤਾ ਸਿਉ ਬਿਪ੍ਰੀਤ,
ਕਹੂੰ ਤ੍ਰਿਗੁਨ ਅਤੀਤ, ਕਹੂੰ ਸੁਰਗੁਨ ਸਮੇਤ ਹੋ ॥੧॥੧੧॥

(ਅਕਾਲ ਉਸਤਤ ਪਾ: ੧੦, ਕਬਿੱਤ ਨੰ: ੧੧)

ਅਸਥਾਈ

X		੨			੦		੩		
ਸ									
ਨੁ	ਸ	ਮ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	ਨੁ	ਸ	ਸ	ਸ
ਕ	ਤ	ਹੂੰ	ਝ	ਸੁ	ਚੇ	ਤ	ਹੁ	ਇ	ਕੈ
ਨੁ	ਸ	ਗੁ	—	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਪ
ਚੇ	ਤ	ਨਾ	ਝ	ਕੋ	ਚਾ	ਰ	ਕੀ	ਝ	ਓ
ਪ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਕ	ਤ	ਹੂੰ	ਝ	ਅ	ਚਿੰ	ਤ	ਹੁ	ਇ	ਕੈ
ਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	—	—
ਸੋ	ਵ	ਤ	ਝ	ਅ	ਚੇ	ਤ	ਹੋ	ਝ	ਝ

ਅੰਤਰਾ ਇਕਤਾਲਾ (ਝਪਤਾਲ ਦੀ ਦੁਗੁਣ ਜਾਂ ਤਿਗੁਣ ਲਯ:)

×		੦		੨		੦		੩		੪	
ਪ	ਪ	—	ਪ ਗੁ	—	ਮ	ਪ	ਨੁ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਕ	ਤ	ऽ	ਹੂੰ	ऽ	ਭਿ	ਖਾ	ਰੀ	ऽ	ਹੁ	ਇ	ਕੈ
ਸਂ	ਨੁ	—	ਸਂ	ਗੁਂ	ਰੁਂ	ਨੁ	ਸਂ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਪ
ਮਾਂ	ਗ	ऽ	ਤ	ऽ	ਫਿ	ਰ	ਤ	ऽ	ਭੀ	ऽ	ਖ
ਪ	ਪ	—	ਪ ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਪ	ਪ
ਕ	ਹੂੰ	ऽ	ਮ	ਹਾ	ऽ	ਦਾ	ऽ	ਨ	ਹੁ	ਇ	ਕੈ
ਪ	ਪ	—	ਪ ਗੁ	—	ਮ	ਗੁ	—	ਰੁ	ਸ	—	—
ਮਾਂ	ਗਿਓ	ऽ	ਧ	ऽ	ਨ	ਦੇ	ऽ	ਤ	ਹੈ	ऽ	ऽ

ਅਸਥਾਈ ਕਤਹੂੰ...

ਸੰਚਾਰੀ, ਰੂਪਕ (ਝਪਤਾਲ ਦੀ ਦੁਗੁਣ:)

×			੧		੨		×			੧		੨	
ਸ	ਸ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਨੁ	—	ਸ	ਸ	—	ਸ	—	ਸ	—
ਕ	ਹੂੰ	ऽ	ਮ	ਹਾਂ	ऽ	ऽ	ਰਾ	ਜ	ऽ	ਨ	ऽ	ਕੋ	ऽ
ਨੁ	ਸ	—	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਮ	ਪ	—	ਪ	ਪ	—	—	ਪ
ਦੀ	ਜ	ऽ	ਤ	ऽ	ऽ	ਅ	ਨੰ	ऽ	ਤ	ਦਾ	ऽ	ऽ	ਨ
ਪ	ਪ	—	ਪ ਗੁ	ਗੁ	ਮ	—	ਪ	ਨੁ	—	ਧੁ	—	ਪ	—
ਕ	ਹੂੰ	ऽ	ਮ	ਹਾਂ	ऽ	ऽ	ਰਾ	ਜ	ऽ	ਨ	ऽ	ਤੇ	ऽ
ਪ	—	ਪ	ਪ ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਮ ਗੁ	—	ਰੁ	ਸ	—	—	—
ਛੀ	ऽ	ਨ	ਛਿ	ਤ	ऽ	ऽ	ਲੇ	ऽ	ਤ	ਹੈ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅਭੋਗ, ਸੂਲਫਾਕ (ਰੂਪਕ ਦੀ ਦੁਗੁਣ ਜਾਂ ਝਪ ਦੀ ਚੌਗੁਣ ਲਯ:)

×		੦		੨		੩		੦	
ਪ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ
ਕ	ਹੂੰ	ਬੇ	ਦ	ਰੀ	ऽ	ਤ	ऽ	ਕ	ਹੂੰ
ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	ਰੁਂ	ਨੁ	ਸਂ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਪ
ਤਾ	ਸਿਉ	ਬਿ	ਪ	ਰੀ	ऽ,	ਤ	ऽ	ਕੈ	ਹੂੰ

ਪ										
ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਸਂ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਪ	
ਤ੍ਰਿ	ਗੁ	ਣ	ਅ	ਤੀ	ऽ	ਰ	ऽ	ਕ	ਹੂੰ	
				ਮ						
ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	—	—	—	
ਸੁਰ	ਗੁ	ਣ	ਜ	ਮੈ	ਤ	ਹੋ	ऽ	ऽ	ऽ	—ਅਸਥਾਈ ਕਤਹੂੰ ਸੁਚੇਤ...

(ਪੜਤਾਲ ਦੀ ਸੂਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

(ਧਨਾਸਰੀ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤਿ)

ਰਾਗ ਮਧੁਵੰਤੀ

ਵਾਦੀ—ਪ ਸੰਵਾਦੀ—ਸ	ਠਾਟ—ਟੌਡੀ ਜਾਤੀ—ਓੜਵ-ਸੰਪੂਰਣ	ਸਮਾਂ—ਦਿਨ ਦਾ ਤੀਜਾ ਪਹਿਰ। ਮੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼—'ਪ ਗੁ' ਸੁਰ-ਸੰਗਤੀ।

ਮੰ
ਆਰੋਹ—ਨ਼ਸ, ਗੁ, ਮੰ ਪ, ਨ, ਸਂ।

ਸ
ਅਵਰੋਹ—ਸਂ ਨ ਧ, ਪ, ਮੰ ਗੁ, ਰ, ਸ।

ਮੰ ਮੰ ਸ
ਪਕੜ—ਗੁ, ਮੰ ਪ ਨ—ਧਪ, ਮੰਪ ਗੁ, ਰ ਸ।

ਮਧੁਵੰਤੀ ਜਾਂ ਮਧੁਮੰਤੀ ਇਕ ਆਧੁਨਿਕ ਅਤੇ ਮੁਲਤਾਨੀ ਅੰਗ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ 'ਰਿਖਭ-ਧੈਵਤ' ਤੀਵਰ (ਸ਼ੁੱਧ) ਲਗਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਚਲਣ, ਜਾਤੀ, ਵਾਦੀ-ਸੰਵਾਦੀ, ਮੁਲਤਾਨੀ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕਈ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁਲਤਾਨੀ ਰਾਗ ਦਾ ਇਕ ਨਵਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ।

ਮਧੁਵੰਤੀ ਟੌਡੀ ਠਾਟ ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਓੜਵ-ਸੰਪੂਰਣ, ਵਾਦੀ-ਪੰਚਮ ਤੇ ਸੰਵਾਦੀ-ਖੜਜ ਅਤੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿਨ ਦਾ ਤੀਜਾ ਪਹਿਰ (ਲਗ-ਭਗ ਚਾਰ ਵਜੇ) ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਗੰਧਾਰ ਕੋਮਲ, ਮੱਧਮ ਤੀਵਰ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸੁਰ ਸ਼ੁੱਧ ਲਗਦੇ ਹਨ।

ਮਧੁਵੰਤੀ ਭਾਵੇਂ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਇਕ ਸੁਤੰਤ੍ਰ ਰਾਗ ਹੈ, ਪਰ ਤਾਂ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਪੂਰਵਾਂਗ ਵਿਚ ਮੁਲਤਾਨੀ ਅਤੇ ਉਤ੍ਰਾਂਗ ਵਿਚ ਨਿਖਾਦ ਸੁਰ ਪ੍ਰਬਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਦੀਪ ਰਾਗ ਦੀ ਛਾਇਆ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ, ਇਸ ਵਿਚ ਕਲਿਆਨ ਦਾ ਅੰਗ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ—

ਮੰ ਸ
"ਸਂ, ਰਂ ਨ, ਧਪ, ਮੰਪ ਨ, ਧਪ" ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਦ "ਮੰਪ ਗੁ, ਰ ਸ" ਇਹ ਸੁਰ ਲਾਉਣ ਨਾਲ ਇਹ

ਮੰ
ਕਲਿਆਨ, ਪ੍ਰਦੀਪ ਅਤੇ ਮੁਲਤਾਨੀ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਚਲਣ—"ਨ਼ਸ, ਗੁ, ਮੰਪ, ਜਾਂ

ਮੰ ਸ
ਨ਼ਸ, ਮੰਗੁ, ਮੰਪਨ—ਧਪ, ਮੰਪ ਗੁ, ਰ, ਸ" ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅੰਤਰੇ ਦਾ ਉਠਾਵ

ਪ ਮੰ
"ਪ ਪ ਮੰ ਪ ਨ, ਸਂ-ਜਾਂ ਪ ਪ, ਗੁ ਮੰ ਪ ਨ, ਸਂ" ਇੰਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਦਾ ਵਾਦੀ ਸੁਰ 'ਪੰਚਮ' ਇਕ ਵਿਸੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਗੰਧਾਰ ਕੋਮਲ, ਮੱਧਮ ਤੀਵਰ ਤੇ ਨਿਖਾਦ ਸੁਰ ਵੀ ਮਹੱਤਵ-ਪੂਰਣ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਮਧੁਵੰਤੀ ਜਿਥੇ ਇਕ ਮਨੋਹਰ ਰਾਗ ਹੈ ਉਥੇ ਇਹ ਬਹੁਤ ਲੋਕ-ਪ੍ਰਿਅ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਜ-ਕਲ ਇਹ ਰਾਗ ਅਕਸਰ ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਕਈ ਸੰਗੀਤ ਕਰਤਾ ਮਧੁਮਾਲਤੀ ਜਾਂ ਅੰਬਿਕਾ ਰਾਗ ਭੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

ਸ ਪ ਧ
੧. ਸ—ਨ਼, ਨ਼ਸ — ਨ਼, ਪ਼ਨ਼ਸ, ਪ਼, ਪ਼ਨ਼, ਨ਼ਸ - ਸਨ਼, ਧ਼ਪ਼, ਮ਼ੰਪ਼ਨ਼, ਪ਼ਨ਼, ਸ—।

ਸ ਮੰ ਮੰ ਸ
੨. ਸ—ਰਸਨ਼, ਧ਼ਪ਼, ਪ਼ਨ਼, ਸਨ਼ਧ਼ਪ਼, ਮ਼ੰਪ਼ਨ਼, ਸ—ਸਰਨ਼, ਧ਼ਪ਼, ਪ਼ਨ਼, ਪ਼ਨ਼ਸ - ਨ਼ਸ, ਗੁ, ਰ, ਸ—

ਮੰ ਸ
ਰਨ਼, ਪ਼ਨ਼, ਨ਼ਸ ਗੁ, ਰ, ਸ—।

ਮੰ ਪ ਮੰ ਮੰ ਸ ਮੰ ਮੰ ਸ ਮੰ
੩. ਸ—ਨ਼ਸ ਗੁ, ਰਸਨ਼, ਧ਼ਪ਼, ਮ਼ੰਪ਼ਨ਼, ਨ਼ਸ ਗੁ, ਮੰਪ ਗੁ, ਰ, ਸ – ਨ਼ਸ ਗੁਮੰਪ—ਮੰਪ ਗੁ, ਨ਼ਸ ਗੁ,

ਮੰ ਸ ਮੰ ਮੰ ਮੰ ਮੰ
ਮੰਪ—ਗੁ, ਰਸ, ਪ਼ਨ਼ਸ ਗੁ, ਨ਼ਸ, ਗੁ, ਮੰਗੁਰਸਨ਼, ਪ਼ਨ਼ਸ, ਪ਼ਨ਼ਸਰਨ਼ਸ ਗੁ, ਮੰਪ, ਧਪ, ਮੰਪ ਗੁ, ਮੰਪ

ਮੰ ਸ
ਗੁ, ਰ, ਸ—।

ਮੰ ਮੰ ਸ ਮੰ ਮੰ ਮੰ
੪. ਨ਼ਸ, ਗੁ, ਮੰਪ ਗੁ, ਨ਼ਸਮੰਗੁਮੰਪ – ਮੰਪ, ਗੁਪ, ਨ਼ਸ ਗੁ ਮੰਪ, ਧਪ, ਗੁ ਮੰਪ, ਨਧਪ, ਧਮੰ, ਪਗੁ, ਮੰਗੁ

ਨ਼ ਮੰ ਮੰ ਮੰ ਸ ਮੰ ਮੰ ਸ
ਰਸਨ਼, ਸ ਗੁਮੰਪਨ, ਧਪ, ਮੰਪ ਗੁਮੰਪਨ, ਨਧਪ, ਮੰਪ ਗੁ, ਰ, ਸ – ਨ਼ਸ ਗੁਮੰਪਨ, ਧਪ, ਗੁਮੰਪਨ, ਨ਼ਸ

ਮੰ ਮੰ ਮੰ
ਗੁਮੰਪਨ, ਪਨ, ਸਂ – ਸਂਨ, ਨਧਪ, ਮੰਗੁਮੰਮੰਪ, ਧਪ, ਨਧਪ, ਮੰਪਨਧਪ, ਗੁਮਪਨ, ਧਪ, ਮੰਪ ਗੁ,

ਸ
ਰ, ਸ।

ਮੰ ਮੰ ਮੰ ਮੰ ਮੰ
੫. ਨ਼ਸ ਗੁਮੰਪਨ – ਗੁਮੰਪਨ, ਮੰਪਨ, ਨਧਪ—ਮੰ, ਗੁਮੰਪਨ, ਸਂ—ਸਂਰਂਨ, ਧਪ, ਗੁ, ਮੰਪ ਗੁ, ਰਸ, ਨ਼ਸ

ਮੰ ਮੰ ਸਂ ਮੰ ਮੰ
ਗੁਮੰਪਨ, ਸਂ—ਨਸਂ ਗੁਂ, ਰਂ, ਸਂ—ਪਨਸਂ, ਰਂਨ, ਧਪ, ਮੰਪਨ, ਨਧਪ ਮੰਪ ਗੁਮੰਪ; ਨ਼ਸ ਗੁਮੰਪ, ਪਨ,

ਮੰ ਮੰ ਮੰ
ਨਧ, ਧਪ, ਮੰਪ ਗੁਮੰਪ, ਨ਼ਸ, ਗੁਮੰਪ, ਮੰਪ ਗੁਮੰਪਨ, ਸਂ—ਨਸਂਰਂਨ, ਸਂਨਧਪ, ਮੰਪਧਪ ਨਧਪ, ਮੰਪਨ,

ਮੰ ਮੰ ਮੰ ਮੰ ਮੰ ਮੰ ਮੰ ਮੰ
ਰਂਨਧਪਮੰਪ ਗੁਮੰਪ ਗੁ, ਰਸ। ਨ਼ਸ ਗੁਰਸ, ਨ਼ਸ ਗੁਮੰਗੁਰਸ, ਨ਼ਸ ਗੁਮੰਪ ਗੁਰਸ, ਨ਼ਸ ਗੁਮੰਪਧਪ

ਮੰ ਮੰ ਮੰ ਸਂ ਮੰ ਮੰ
ਗੁਰਸ, ਨ਼ਸ ਗੁਮੰਪਨਧਪ ਗੁਰਸ, ਨ਼ਸ ਗੁਮੰਪਨਸਂ, ਨਧਪਮੰਪ ਗੁਰਸ, ਨ਼ਸ ਗੁਮੰਪਨਸਂਰਂਨ ਧਪਮੰਪ

ਮੰ ਸ ਮੰ ਮੰ ਮੰ
ਗੁ, ਰ, ਸ, ਨ਼ਸ ਗੁਮੰਪਨਸਂ ਗੁਂਰਂਸਂ, ਸਂਨਧ, ਨਧਪ, ਧਪਮੰ, ਪਮੰਗੁ, ਮੰਗੁਰਸ, ਨ਼ਸ ਗੁਮੰਪ—।

ਮਧੁਵੰਤੀ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਨੰ: ੧)

ਅਸਥਾਈ

	੦	੩	×	੨
	ਪ ਮੰ ਪ	ਮੰ ਗੁ — ਰ ਸ		
੧.	* ਜਿ ਹ ਵਾ	ਏ ऽ ਕ ਕ	ਨ਼ਸ ਗੁਮੰ ਪਨ ਸੰਨ	ਧਪ ਮੰਗੁ ਰਸ ਨ਼ਸ.
੨.	*	ਨ਼ਸ ਮੰਗੁ ਮੰਪ ਨਨ	ਧਪ ਮੰਪ ਨਸੰ ਰੰਸੰ	ਨਨ ਧਪ ਮੰਗੁ ਰਸ.
੩.	ਨ਼ਸ ਮੰਗੁ ਪਮੰ ਧਪ	ਨਧ ਸੰਨ ਰੰਸੰ ਨਨ	ਧਪ ਮੰਪ ਮੰਗੁ ਮੰਪ	ਮੰਗੁ ਮੰਗੁ ਰਸ ਨ਼ਸ,
੪.	* . . . . ਮੰਗੁ ਰਸ, ਨ਼ਸ ਰਸ,	. . . . ਨਨ ਧਪ ਮੰਗੁ ਰਸ,	ਨ਼ਸ ਰਸ, ਮਗੁ ਰਸ, ਨ਼ਸ ਰਸ, ਨਸੰ ਰਸੰ	ਨ਼ਸ ਰਸ, ਪਮੰ ਧਪ ਨਨ ਧਪ ਮੰਗੁ ਰਸ.
੫.	* ਜਿ ਹ ਵਾ ਮੰਗੁ ਰਸ, ਗੁਗੁ ਰੰਸੰ	ਗੁਗੁ ਰਸ, ਮੰਪ ਮੰਗੁ ਨਨ ਧਪ ਮੰਗੁ ਰਸ,	ਰਸ, ਨਨ ਧਪ ਮੰਗੁ ਨ਼ਸ ਗੁਮੰ ਪਨ ਸੰਰੰ	ਰਸ, ਰੰਰੰ ਸੰਨ ਧਪ ਸੰਨ ਧਪ ਮੰਗੁ ਰਸ.
੬.	ਮੰਗੁ ਮੰਪ ਮੰਗੁ ਮੰਪ ਮੰਗੁੰ ਰੰਸੰ, ਰੰਰੰ ਸੰਨ,	ਮੰਗੁ ਰਸ, ਨਧ ਨਸੰ ਸੰਸੰ ਨਧ, ਨਨ ਧਪ,	ਨਧ ਨਸੰ ਨਨ ਧਪ ਧਧ ਪਮੰ, ਪਪ ਮੰਗੁ	ਮੰਗੁੰ ਮੰਪੰ ਮੰਗੁੰ ਮੰਪੰ ਮੰਮੰ ਗੁਰ, ਗੁਗੁ ਰਸ
੭.	ਮੰਮੰ ਗੁ,ਮੰ ਮੰਗੁ ਮੰਗੁ, ਰੰਰੰ ਸੰਸੰ ਨਨ ਧਧ	ਨਨ ਧ,ਨ ਨਧ ਨਧ, ਪਪ ਮੰਮੰ ਗੁਗੁ ਰਸ,	ਰੰਰੰ ਸੰ,ਰੰ ਰੰਸੰ ਰੰਸੰ, ਨ਼ਸ ਗੁਮੰ ਪਨ ਸੰਰੰ	ਮੰਮੰ ਗੁੰ,ਮੰ ਮੰਗੁੰ ਮੰਗੁੰ ਸੰਨ ਧਪ ਮੰਗੁ ਰਸ.
੮.	* . . . . ਮੰਗੁ ਮੰਪ ਧਪ ਮੰਗੁ ਨਨ ਧਪ ਮੰਗੁ ਰਸ	. . . . ਰਸ ਨ਼ਸ, ਮੰਗੁ ਮੰਪ ਨ਼ਸ, ਮੰਗੁ ਮੰਪ ਨਸੰ	ਮੰਗੁ ਰਸ ਨ਼ਸ, ਮੰਗੁ ਨਨ ਧਪ ਮੰਗੁ ਰਸ ਰੰਸੰ ਮੰਗੁੰ [illegible] ਨਨ	ਮੰਪ ਮੰਗੁ ਰਸ ਨ਼ਸ, ਨ਼ਸ, ਮੰਗੁ ਮੰਪ ਨਸੰ, ਧਪ ਮੰਗੁ ਰਸ ਨ਼ਸ.

ਅੰਤਰਾ

	ਪ ਪ ਮੰ ਗੁ ਮੰ	ਪ ਪ ਨ ਨ		
੧.	ਤੂ ਮ ਰੀ ऽ	ਸ ਰ ਣ ਤੂ	ਸੰਨ ਧਪ ਮੰਗੁ ਰਸ	ਨ਼ਸ ਗੁਮੰ ਪਨ ਸੰ.
੨.	. . . .	ਸੰਰੰ ਸੰਨ ਧਪ ਮੰਪ	ਨਨ ਧਪ ਮੰਗੁ ਰਸ	ਨ਼ਸ ਗੁਮੰ ਪਨ ਸੰ,
੩.	ਮੰਪ ਧਪ, ਮੰਪ ਨਨ	ਧਪ, ਮੰਪ ਸੰਨ ਧਪ	ਮੰਪ ਸੰਰੰ ਸੰਨ ਧਪ	ਮੰਗੁ ਰਸ ਨ਼ਸ ਗੁਮੰ.
੪.	. . . . ਧਪ ਮੰਗੁ, ਪਮੰ ਗੁਰ,	. . . . ਮੰਗੁ ਰਸ, ਨ਼ਸ ਗੁਗੁ,	. . . . ਸਗੁ ਮੰਮੰ ਗੁਮੰ ਪਪ,	ਸੰਨ ਧਪ, ਨਧ ਪਮੰ, ਮੰਪ ਨਨ, ਪਨ ਸੰਸੰ

੫.	. . . . ਨ਼ਨ਼ ਧਪ, ਰਂਰਂ ਸਂ,ਰਂ	. . . . ਰਂਸਂ ਰਂਰਂ ਸਂਨ ਧਪ	ਪਪ ਮੱ,ਪ ਪਮੱ ਪਪ ਮੱਗੁ ਰਸ, ਨ਼ਸ ਮੱਗੁ	ਮੱਗੁ, ਨਨ ਪ,ਨ ਨਪ ਪਮੱ ਧਪ ਨਧ ਸਂਨ.
੬.	ਮੱਪ ਪ,ਮੱ ਪਪ ਮੱਪ, ਧਧ ਪਮੱ, ਪਪ ਮੱਗੁ,	ਨਸਂ ਸਂ,ਨ ਸਂਸਂ ਨਸਂ, ਮੱਮੱ ਗੁਰ, ਗੁਗੁ ਰਸ,	ਗੁਂਗੁਂ ਰਂਸਂ, ਰਂਰਂ ਸਂਨ, ਗੁਮੱ ਪਨ ਸਂ, ਗੁਮੱ	ਸਂਸਂ ਨਧ, ਨਨ ਧਪ, ਪਨ ਸਂ, ਗੁਮੱ ਪਨ.
੭.	ਪਨ ਸਂ,ਪ ਨਸਂ ਪਨ ਨ਼ਸ ਗੁ,ਸ ਗੁਮੱ, ਗੁਮੱ	ਸਂਨ ਧਪ ਮੱਗੁ ਰਸ, ਪ,ਮੱ ਪਨ, ਪਨ ਸਂ,	ਨ਼ਸ ਗੁ,ਸ ਗੁਮੱ, ਗੁਮੱ ਨ਼ਸ ਗੁ,ਸ ਗੁਮੱ, ਗੁਮੱ	ਪ,ਮੱ ਪਨ, ਪਨ ਸਂ, ਪ,ਮੱ ਪਨ, ਪਨ ਸਂ.
੮.	ਮੱਪ ਧਪ, ਮੱਪ ਧਪ, ਗੁਗੁ ਰਸ, ਮੱਮੱ ਗੁਗੁ ਰਂਰਂ ਸਂਨ ਧਪ ਮੱਗੁ	ਮੱਪ ਧਪ ਮੱਗੁ ਰਸ, ਰਸ, ਪਪ ਮੱਗੁ ਰਸ, ਰਸ, ਗੁਂਗੁਂ ਰਂਸਂ ਰਂਨ	ਨਸਂ ਰਂਸਂ, ਨਸਂ ਰਂਸਂ, ਨਨ ਧਪ ਮੱਗੁ ਰਸ, ਸਂਨ ਧਪ ਮੱਗੁ ਰਸ,	ਨਸਂ ਰਂਸਂ ਨਧ ਪਮੱ ਸਂਨ ਧਪ ਮੱਗੁ ਰਸ, ਨ਼ਸ ਗੁਮੱ ਪਨ ਸਂ.

੧. ਰਾਗ ਮਧੁਵੰਤੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਤੁਮ ਦਾਤੇ ਠਾਕੁਰ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਕ ਨਾਇਕ ਖਸਮ ਹਮਾਰੇ ॥
ਨਿਮਖ ਨਿਮਖ ਤੁਮਹੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਹੁ ਹਮ ਬਾਰਿਕ ਤੁਮਰੇ ਧਾਰੇ ॥੧॥
ਜਿਹਵਾ ਏਕ ਕਵਨ ਗੁਨ ਕਹੀਐ ॥
ਬੇਸੁਮਾਰ ਬੇਅੰਤ ਸੁਆਮੀ ਤੇਰੋ ਅੰਤੁ ਨ ਕਿਨਹੀ ਲਹੀਐ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਕੋਟਿ ਪਰਾਧ ਹਮਾਰੇ ਖੰਡਹੁ ਅਨਿਕ ਬਿਧੀ ਸਮਝਾਵਹੁ ॥
ਹਮ ਅਗਿਆਨ ਅਲਪ ਮਤਿ ਥੋਰੀ ਤੁਮ ਆਪਨ ਬਿਰਦੁ ਰਖਾਵਹੁ ॥੨॥
ਤੁਮਰੀ ਸਰਣਿ ਤੁਮਾਰੀ ਆਸਾ ਤੁਮ ਹੀ ਸਜਨ ਸੁਹੇਲੇ ॥
ਰਾਖਹੁ ਰਾਖਨਹਾਰ ਦਇਆਲਾ ਨਾਨਕ ਘਰਿ ਕੇ ਗੋਲੇ ॥੩॥

(ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੬੭੪)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
				ਮੱ										ਮੱ	
	ਪ	ਮੱ	ਪ	ਗੁ	—	ਰ	ਸ	ਰ	ਰ	ਸ	ਸ	ਨ਼	ਸ	ਗੁ	ਮੱ
	ਜਿ	ਹ	ਵਾ	ਏ	ऽ	ਕ	ਕ	ਵ	ਨ	ਗੁ	ਨ	ਕ	ਹੀ	ਐ	ऽ
				ਮੱ											
ਪ	ਪ	ਮੱ	ਪ	ਗੁ	—	ਰ	ਸ	ਰ	ਰ	ਸ	ਸ	ਨ਼	ਨ਼	ਸ	—
ऽ	ਜਿ	ਹ	ਵਾ	ਏ	ऽ	ਕ	ਕ	ਵ	ਨ	ਗੁ	ਨ	ਕ	ਹੀ	ਐ	ऽ
ਸ			ਮੱ			ਸ		ਮੱ				ਮੱ			
ਨ਼	ਸ	ਸ	ਗੁ	—	ਰ	ਨ਼	ਸ	ਗੁ	—	ਮੱ	ਪ	ਗੁ	ਰ	ਸ	—
ਬੇ	ऽ	ਸੁ	ਮਾ	ऽ	ਰ	ਬੇ	ऽ	ਅੰ	ऽ	ਤ	ਸੁ	ਆ	ऽ	ਮੀ	ऽ

ਮ´	ਪ													ਪ	
ਗ̲	ਮ´	ਪ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਪ	—	ਮ´	ਗ̲	ਮ´	ਪ
ਤੇ	S	ਰੇ	S	ਅੰ	S	ਤ	ਨ	ਕਿ	ਨ	ਹੀ	S	ਲਹੀ	S	ਐ	S
—	ਪ	ਮ´	ਪ												
S	ਜਿ	ਹ	ਵਾ												

ਅੰਤਰਾ

		ਮ´													
ਪ	ਪ	ਗ̲	ਮ´	ਪ	—	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਤੁ	ਮ	ਦਾ	S	ਤੇ	S	ਠਾ	S	ਕੁ	ਰ	ਪੂ	ਤ	ਪਾ	S	ਲ	ਕ
ਨ		ਮ´										ਨ			
ਸਂ	—	ਗ̲ਂ	ਗ̲ਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂਨ	—	—	ਸਂ	ਧ	—	ਪ	—
ਨਾ	S	ਇ	ਕ	ਖ	ਸ	ਮ	ਹ	ਮਾS	S	S	S	ਰੇ	S	S	S
								ਮ´				ਮ´			
ਨ	ਨ	ਧ	ਧ	ਪ	ਪ	ਮ´	ਪ	ਗ̲	—	ਮ´	ਪ	ਗ̲	ਰ	ਸ	ਸ
ਨਿ	ਮ	ਖ	ਨਿ	ਮ	ਖ	ਤੁ	ਮ	ਹੀ	S	ਪੂ	ਤ	ਪਾ	S	ਲਹੁ	ਹਮ
ਸ		ਮ´										ਨ		ਪ	
ਨ਼	ਸ	ਗ̲	ਮ´	ਪ	ਪ	ਨ	—	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	ਧ	—	ਮ´	ਪ
ਬਾ	S	ਰਿ	ਕ	ਤੁ	ਮ	ਰੇ	S	ਧਾ	S	S	S	ਰੇ	S	S	S

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੨. ਰਾਗ ਮਧੁਵੰਤੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਗੋਪਾਲ ਤੇਰਾ ਆਰਤਾ ॥
ਜੋ ਜਨ ਤੁਮਰੀ ਭਗਤਿ ਕਰੰਤੇ ਤਿਨ ਕੇ ਕਾਜ ਸਵਾਰਤਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਦਾਲਿ ਸੀਧਾ ਮਾਗਉ ਘੀਉ ॥ ਹਮਰਾ ਖੁਸੀ ਕਰੈ ਨਿਤ ਜੀਉ ॥
ਪਨੀਆ ਛਾਦਨੁ ਨੀਕਾ ॥ ਅਨਾਜੁ ਮਾਗਉ ਸਤ ਸੀਕਾ ॥੧॥
ਗਊ ਭੈਸ ਮਗਉ ਲਾਵੇਰੀ ॥ ਇਕ ਤਾਜਨਿ ਤੁਰੀ ਚੰਗੇਰੀ ॥
ਘਰ ਕੀ ਗੀਹਨਿ ਚੰਗੀ ॥ ਜਨੁ ਧੰਨਾ ਲੇਵੈ ਮੰਗੀ ॥੨॥

(ਧਨਾਸਰੀ, ਭਗਤ ਧੰਨਾ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੬੯੫)

ਅਸਥਾਈ

×				੨				੦				੩			
															ਨ਼
															ਸ
															ਗੋ
						ਪ					ਮ´				
ਪ	—	—	—	ਮ´	ਗੁ	ਮ´	—	ਪ	—	—	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਨ਼	ਸ
ਪਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਲ	ਤੇ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ਆ	ਰ	ਤਾ	ऽ,	ਗੋ
						ਪ					ਮ				
ਪ	—	—	—	ਮ´	ਗੁ	ਮ´	—	ਪ	—	—	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਨ਼	ਸ
ਪਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਲ	ਤੇ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ਆ	ਰ	ਤਾ	ऽ	ऽ
ਮ´										ਮ´					
ਗੁ	—	ਗੁ	ਗੁ	ਰ	ਰ	ਸ	—	ਨ਼	ਸ	ਗੁ	ਮ´	ਪ	—	ਪ	—
ਜੋ	ऽ	ਜ	ਨ	ਤੁ	ਮ	ਰੀ	ऽ	ਭ	ਗ	ਤ	ਕ	ਰੰ	ऽ	ਤੇ	ऽ
		ਮ´						ਨ							
ਮ´	ਪ	ਗੁ	ਮ´	ਪ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ	ਪ	ਮ´ਪ	ਮ´ਗੁ	ਰਸ	ਨ਼ਸ
ਤਿ	ਨ	ਕੇ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ਜ	ਸ	ਵਾ	ऽ	ऽ	ਰ	ਣਾऽ	ऽऽ	ऽऽ	ਗੋऽ

ਅੰਤਰਾ

	ਮ´					ਮ´									
*	ਪ	—	ਪ	ਮ´	ਪ	ਗੁ	ਮ´	ਪ	—	ਨ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	—
*	ਦਾ	ऽ	ਲ	ਸੀ	ऽ	ਧਾ	ऽ	ਮਾਂ	ऽ	ਗਉ	ऽ	ਖੀ	ऽ	ਉ	ऽ
	ਨ		ਮ´					ਰਂ				ਨ			
—	ਸਂ	ਸਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	—	ਨ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ	—
ऽ	ਹ	ਮ	ਰਾ	ਖੁ	ਸੀ	ऽ	ਕ	ਰੈ	ऽ	ਨਿ	ਤ	ਜੀ	ऽ	ਉ	ऽ
				ਮ´											
—	ਪ	ਪ	ਪ	ਗੁ	—	ਰ	ਸ	ਰ	—	—	—	ਸ	—	—	—
ऽ	ਪ	ਨ੍ਹੀ	ਆ	ਛਾ	ऽ	ਦ	ਨ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ਼	ਮ´							ਨ							
ਸ	ਗੁ	ਮ´	ਮ´	ਪ	—	ਨ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ	—	ਮ´ਪ	ਮ´ਗੁ	ਰਸ	ਨ਼ਸ
ਅ	ਨਾਂ	ਜ	ਮਾਂ	ਗਉ	ऽ	ਸ	ਤ	ਸੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ਕਾऽ	ऽऽ	ऽऽ	ਗੋऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੩. ਰਾਗ ਮਧੁਵੰਤੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਸਨਕ ਸਨੰਦ ਮਹੇਸ ਸਮਾਨਾ ॥ ਸੇਖ ਨਾਗਿ ਤੇਰੋ ਮਰਮੁ ਨ ਜਾਨਾ ॥੧॥
ਸੰਤ ਸੰਗਤ ਰਾਮੁ ਰਿਦੈ ਬਸਾਈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਹਨੂਮਾਨ ਸਰਿ ਗਰੁੜ ਸਮਾਨਾ ॥ ਸੁਰਪਤਿ ਨਰਪਤਿ ਨਹੀ ਗੁਨ ਜਾਨਾਂ ॥੨॥
ਚਾਰਿ ਬੇਦ ਅਰੁ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਪੁਰਾਨਾਂ ॥ ਕਮਲਾ ਪਤਿ ਕਵਲਾ ਨਹੀ ਜਾਨਾਂ ॥੩॥
ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਸੋ ਭਰਮੈ ਨਾਹੀ ॥ ਪਗ ਲਗਿ ਰਾਮ ਰਹੈ ਸਰਨਾਂਹੀ ॥੪॥

(ਧਨਾਸਰੀ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੬੯੧)

ਅਸਥਾਈ

੩				×				੨				੦			
	ਨ਼	ਮ'													
—	ਸ	ਗ	ਮ'	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਮ'	ਧ	ਪ	ਮ'	ਗੁਮ'	ਪਮ'	ਗੁਰ	ਸ
ऽ	ਸੰ	ਤ	ਸੰ	ਗ	ਤ	ਰਾ	ਮ	ਰਿ	ਦੈ	ऽ	ਬ	ਸਾऽ	ऽऽ	ਈऽ	ऽ
	ਨ਼	ਮ'						ਪ							
—	ਸ	ਗੁ	ਮ'	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਨ	ਨ	ਧ	ਪਮ'	ਗੁਮ'	ਪਮ'	ਗੁਰ	ਸ
ऽ	ਸੰ	ਤ	ਸੰ	ਗ	ਤ	ਰਾ	ਮ	ਰਿ	ਦੈ	ऽ	ਬऽ	ਸਾऽ	ऽऽ	ਈऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

		ਮ'													
ਪ	ਪ	ਗੁ	ਮ'	ਪ	—	ਨ	ਨ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	—
ਸ	ਨ	ਕ	ਸ	ਨੰ	ऽ	ਦ	ਮ	ਹੇ		ਸ	ਸ	ਮਾ	ऽ	ਨਾ	ऽ
ਸੰ		ਮ'													
ਨ	ਸੰ	ਗੁੰ	ਗੁੰ	ਰੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਨ	ਧ	ਪਮ'	ਗੁਮ'	ਪਮ'	ਗੁਰ	ਸ
ਸੇ	ऽ	ਖ	ਨਾ	ऽ	ਗ	ਤੇ	ਰੋ	ਮ	ਰ	ਮ	ਨऽ	ਜਾऽ	ऽऽ	ਨਾऽ	ऽ
	ਨ਼	ਮ'													
—	ਸ	ਗੁ	ਮ'												
ऽ	ਸੰ	ਤ	ਸੋ												

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੪. ਰਾਗ ਮਧੁਵੰਤੀ, ਰੂਪਕ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਘੋਲਿ ਘੁਮਾਈ ਲਾਲਨਾ ਗੁਰਿ ਮਨੁ ਦੀਨਾ ॥
ਸੁਣਿ ਸਬਦੁ ਤੁਮਾਰਾ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਭੀਨਾ ॥
ਇਹੁ ਮਨੁ ਭੀਨਾ ਜਿਉ ਜਲ ਮੀਨਾ ਲਾਗਾ ਰੰਗੁ ਮੁਰਾਰਾ ॥
ਕੀਮਤਿ ਕਹੀ ਨ ਜਾਈ ਠਾਕੁਰ ਤੇਰਾ ਮਹਲੁ ਅਪਾਰਾ ॥
ਸਗਲ ਗੁਣਾ ਕੇ ਦਾਤੇ ਸੁਆਮੀ ਬਿਨਉ ਸੁਨਹੁ ਇਕ ਦੀਨਾ ॥
ਦੇਹੁ ਦਰਸੁ ਨਾਨਕ ਬਲਿਹਾਰੀ ਜੀਅੜਾ ਬਲਿ ਬਲਿ ਕੀਨਾ ॥ ੧ ॥

(ਤੁਖਾਰੀ ਛੰਤ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੧੭)

ਅਸਥਾਈ

×			੧		੨		×			੧		੨	
ਮ́			ਮ́		ਪ		ਮ́		ਸ				
ਪ	ਪ	-ਪ	ਗੁ	—	ਮ́	ਪ	ਗੁ	—	ਰ	ਸ	—	—	—
ਘੋ	ਲ	ऽਘੁ	ਮਾ	ऽ	ਈ	ऽ	ਲਾਂ	ऽ	ऽਲ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ऽ
			ਮ́										
ਨ਼	ਸ	—	ਗੁ	—	ਮੱ	—	ਪ	ਨ	—	ਧ	—	ਪ	—
ਗੁ	ਰ	ऽ	ਮ	ऽ	ਨ	ऽ	ਦੀ	ऽ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਮੱ			ਮ́										
ਪ	ਪ	—	ਗੁ	ਗੁ	ਮੱ	ਮੱ	ਪ	ਨ	—	ਸਂ	—	—	—
ਸੁ	ਣ	ऽ	ਸ	ਬ	ਦ	ਤੁ	ਮਾ	ऽ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮੱ							ਰਂ						
ਗੁਂ	—	ਗੁਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	—	ਨ	—	-ਸਂ	ਧ	—	ਪ	—
ਮੇ	-	ਰਾ	ਮ	ऽ	ਨ	ऽ	ਭੀ	ऽ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੫. ਰਾਗ ਮਧੁਵੰਤੀ, ਸੂਲਫ਼ਾਕ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਗੁਰ ਕੇ ਚਰਨ ਜੀਅ ਕਾ ਨਿਸਤਾਰਾ ॥
ਸਮੁੰਦੁ ਸਾਗਰ ਜਿਨਿ ਖਿਨ ਮਹਿ ਤਾਰਾ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਕੋਈ ਹੋਆ ਕ੍ਰਮ ਰਤੁ ਕੋਈ ਤੀਰਥ ਨ੍ਹਾਇਆ ॥
ਦਾਸੀਂ ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ ॥ ੧ ॥
ਬੰਧਨ ਕਾਟਨਹਾਰੁ ਸੁਆਮੀ ॥
ਜਨ ਨਾਨਕੁ ਸਿਮਰੈ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ॥ ੨ ॥

(ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੬੮੪)

ਅਸਥਾਈ

X		੦		੨		੩		੦	
ਮ´									ਸ
ਗੁ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਰ	ਨ਼	ਸ	—	—	ਰ
ਗੁ	ਰ	ਕੇ	਽	ਚ	ਰ	ਨ	਽	਽	ਜੀਅ
				ਮ´		ਪ			
ਨ਼	—	ਸ	ਸ	ਗੁ	—	ਮ´	—	ਪ	—
ਕਾ	਽	ਨਿ	਽ਸ	ਤਾ	਽	ਰਾ	਽	਽	਽;
ਮ´						ਨ			
ਪ	ਪ	ਨ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਧ	ਧ	ਪ	—
ਸ	ਮੁੰ	ਦ	ਸਾ	ਗ	ਰ	ਜਿ	ਨ	਽	਽
ਮ´	ਧ	ਪ	—	ਮ´	ਗੁ	ਮ´	—	ਪ	—
ਖਿ	ਨ	ਮਹਿ	਽	ਤਾ	਽	ਰਾ	਽	਽	਽

ਅੰਤਰਾ

		ਮ´							
ਪ	ਪ	ਗੁ	ਮ´	ਪ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	—	—
ਕੋ	ਈ	ਹੋ	ਆ	ਕੂ	ਮ	ਰ	ਤ	਽	਽
			ਮ´						
ਪ	ਨ	ਸਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	—	ਨ	ਧ
ਕੋ	ਈ	ਤੀ	ਰਥ	ਨ੍ਹਾ	਽	ਇਆ	਽	਽	਽
						ਨ			
ਪ	—	ਨ	—	ਨ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ	—
ਦਾ	਽	ਸੀਂ	਽	ਹ	ਰਿ	ਕਾ	਽	਽	਽
ਮ´	ਧ	ਪ	ਪ	ਮ´	ਗੁ	ਮ´	—	ਪ	—
ਨਾ	਽	ਮ	ਧਿ	ਆ	਽	ਇਆ	਽	਽	਽

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੬. ਰਾਗ ਮਧੁਵੰਤੀ, ਇਕਤਾਲਾ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਹਰਿ ਏਕੁ ਸਿਮਰਿ ਏਕੁ ਸਿਮਰਿ ਏਕੁ ਸਿਮਰਿ ਪਿਆਰੇ ॥
ਕਲਿ ਕਲੇਸ ਲੋਭ ਮੋਹ ਮਹਾ ਭਉਜਲੁ ਤਾਰੇ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਨਿਮਖ ਨਿਮਖ ਦਿਨਸੁ ਰੈਨਿ ਚਿਤਾਰੇ ॥
ਸਾਧ ਸੰਗ ਜਪਿ ਨਿਸੰਗ ਮਨਿ ਨਿਧਾਨੁ ਧਾਰੇ ॥ ੧ ॥
ਚਰਨ ਕਮਲ ਨਮਸਕਾਰ ਗੁਨ ਗੋਬਿਦ ਬੀਚਾਰੇ ॥
ਸਾਧ ਜਨਾ ਕੀ ਰੇਨ ਨਾਨਕ ਮੰਗਲ ਸੂਖ ਸਧਾਰੇ ॥ ੨ ॥

(ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੬੭੯)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
											ਪ
											ਹਰਿ
						ਨ					
ਪ	ਨ	ਨ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਧ	ਨ	ਧ	ਪ	ਮ'	ਪ
ਏ	ऽ	ਕ	ਸਿ	ਮ	ਰ	ਏ	ऽ	ਕ	ਸਿ	ਮ	ਰ
			ਮ'			ਮ'					
ਮ'ਪ	ਧ	ਪ	ਗੁ	ਰਸ	ਨ਼ਸ	ਗੁ	—	ਮ'	ਪ	—	ਪ
ਏऽ	ऽ	ਕ	ਸਿ	ਮऽ	ਰऽ	ਪਿਆ	ऽ	ऽ	ਰੇ	ऽ;	ऽ
ਮ'											
ਗ	ਗੁ	ਰ	ਸ	—	ਸ	ਨ	—	ਨ਼	ਸ	ਸ	—
ਕ	ਲ	ਕ	ਲੇ	ऽ	ਸ	ਲੋਂ	ऽ	ਭ	ਮੋ	ਹ	ऽ
ਸ			ਮ'								
ਨ਼	ਸ	—	ਗੁ	ਮ'	ਪ	ਪ	ਨ	—	ਸਂਨ	ਧਪ	ਮ'ਪ
ਮ	ਹਾ	ऽ	ਭਉ	ਜ	ਲ	ਤਾ	ऽ	ऽ	ਰੇऽ	ऽऽ	ਹਰਿ

ਅੰਤਰਾ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
ਮ'				ਮ'							
ਪ	—	ਪ	ਮ'ਪ	ਗੁ	ਮ'	ਪ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਸਾ	ऽ	ਸ	ਸਾऽ	ऽ	ਸ	ਨਿ	ਮ	ਖ	ਨਿ	ਮ	ਖ
						ਨ					
ਪ	ਨ	ਨ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਧ	ਨ	ਧ	ਪ	—	—
ਦਿ	ਨ	ਸ	ਰੈ	ਨ	ਚਿ	ਤਾ	ऽ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ऽ

ਮੰ			ਮੰ		ਰ			ਸ			
ਪ	—	ਪ	ਗੁ	—	ਸ	ਰ	ਰ	ਨ਼	ਸ	—	ਸ
ਸਾ	ऽ	ਧ	ਸੰ	ऽ	ਗ	ਜ	ਪ	ਨਿ	ਸੰ	ऽ	ਗ
ਸ			ਮੰ								
ਨ਼	ਸ	ਸ	ਗੁ	ਮੰ	ਪ	ਪ	ਨ਼	—	ਸੰਨ	ਧਪ	ਮੰਪ
ਮ	ਨ	ਨਿ	ਧਾ	ऽ	ਨ	ਧਾ	ऽ	ऽ	ਰੇऽ	ऽऽ	ਹਰਿ ਏਕਸਿ...

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੭. ਰਾਗ ਮਧੁਵੰਤੀ, ਚੰਚਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਹਮ ਸਰਿ ਦੀਨੁ ਦਇਆਲੁ ਨ ਤੁਮ ਸਰਿ ਅਬ ਪਤੀਆਰੁ ਕਿਆ ਕੀਜੈ ॥
ਬਚਨੀ ਤੋਰ ਮੋਰ ਮਨੁ ਮਾਨੈ ਜਨ ਕਉ ਪੂਰਨ ਦੀਜੈ ॥ ੧ ॥
ਹਉ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਉ ਰਮਈਆ ਕਾਰਨੇ ॥
ਕਾਰਨ ਕਵਨ ਅਬੋਲ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਬਹੁਤ ਜਨਮ ਬਿਛੁਰੇ ਥੇ ਮਾਧਉ ਇਹੁ ਜਨਮੁ ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ ਲੇਖੇ ॥
ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਆਸ ਲਗਿ ਜੀਵਉ ਚਿਰ ਭਇਓ ਦਰਸਨੁ ਦੇਖੇ ॥ ੨ ॥

(ਧਨਾਸਰੀ, ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੬੯੪)

ਅਸਥਾਈ

×			੨				੦			੩			
			ਸ		ਮੰ								
			ਨ਼	ਸ	ਗੁ	ਮੰ	ਪ	ਪ	ਮੰ	ਪ	ਪ	—	—
			ਹਉ	ऽ	ਬ	ਲ	ਬ	ਲ	ऽ	ਜਾ	ਉ	ऽ	ऽ
							ਨ						
—	—	—	ਪ	ਨ	ਨ	ਸੰ	ਧ	—	ਧ	ਪ	—	—	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਰ	ਮਈ	ਆ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ਰ	ਨੇ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮੰ							ਪ			ਮੰ		ਰ	
ਗੁ	ਰ	ਸ	ਪ	ਮੰ	ਧ	ਧ	ਮੰ	ਪ	—	ਗੁ	—	ਸ	ਰ
ऽ	ऽ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ਰ	ਨ	ਕ	ਵ	ऽ	ਨ	ऽ	ऽ	ਅ
ਸ													
ਨ਼	ਸ	ਸ											
ਬੋ	ऽ	ਲ											

ਅੰਤਰਾ

		ਮੰ							
ਪ	ਪ	ਗੁ	ਮੰ	ਪ	ਨ	—	ਸੰ	—	—	—
ਹ	ਮ	ਸ	ਰ	ਦੀ	ऽ	ऽ	ਨ	ऽ	ऽ	ऽ

			ਨ			ਮੰ'							
—	—	—	ਸੰ	—	ਸੰ	ਗੁੰ	ਰੰ	ਰੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	—	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਦਯਾ	ऽ	ਲ	ਨ	ਤੁ	ਮ	ऽ	ਸ	ਰ	ऽ	ऽ
							ਮੰ			ਪ			
ਨ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਗੁ	—	—	ਮੰ	—	ਪ	ਪ
ऽ	ऽ	ऽ	ਅ	ਬ	ਪ	ਤਿ	ਆ	ऽ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ	ਕਿਆ
ਮੱ													
ਗੁ	ਰ	ਸ											
ਕੀ	ऽ	ਜੈ	ਹਉ ਬਲ...										

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ')

੮. ਰਾਗ ਮਧੁਵੰਤੀ, ਪੜਤਾਲ, ਝਪਤਾਲ (ਲਗ-ਭਗ ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਚਿਤ ਸਿਮਰਨੁ ਕਰਉ ਨੈਨ ਅਵਿਲੋਕਨੋ ਸ੍ਰਵਨ ਬਾਨੀ ਸੁਜਸੁ ਪੂਰਿ ਰਾਖਉ ॥
ਮਨੁ ਸੁ ਮਧੁਕਰੁ ਕਰਉ ਚਰਨ ਹਿਰਦੇ ਧਰਉ ਰਸਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਾਮ ਨਾਮ ਭਾਖਉ॥੧॥
ਮੇਰੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿਉ ਜਿਨਿ ਘਟੈ ॥
ਮੈ ਤਉ ਮੋਲਿ ਮਹਗੀ ਲਈ ਜੀਅ ਸਟੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਬਿਨਾ ਭਾਉ ਨਹੀ ਊਪਜੈ ਭਾਵ ਬਿਨੁ ਭਗਤਿ ਨਹੀ ਹੋਇ ਤੇਰੀ ॥
ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਇਕ ਬੇਨਤੀ ਹਰਿ ਸਿਉ ਪੈਜ ਰਾਖਹੁ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਮੇਰੀ ॥ ੨ ॥
(ਧਨਾਸਰੀ, ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੬੯੪)

ਅਸਥਾਈ

×		੨			੦		੩		
	ਮੱ	ਪ			ਮੱ			ਸ	
ਪ	ਗੁ	ਮੱ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਰਸ	ਰ	ਨ਼	ਸਸ
ਪ੍ਰੀ	ऽ	ਤ	ऽ	ਗੋ	ਬਿੰ	ਦऽ	ਸਿ	ਉ	ਮੇਰੀ
	ਮੱ	ਪ			ਮੱ			ਸ	
ਪ	ਗੁ	ਮੱ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਰਸ	ਰ	ਨ਼	ਸ
ਪ੍ਰੀ	ऽ	ਤ	ऽ	ਗੋ	ਬਿੰ	ਦऽ	ਸਿ	ऽ	ਉ
		ਮੱ							ਸ
ਪ	—	ਗੁ	ਮੱ	ਮੱ	ਪਮੱ	ਧ	ਪਮੱ	ਗੁਰ	ਨ਼ਸ
ਜਿ	ऽ	ਨ	ऽ	ਘ	ਟੈऽ	ऽ	ਮੇऽ	ऽऽ	ਰੀऽ
	ਮੱ	ਪ			ਮੱ			ਸ	
ਪ	ਗੁ	ਮੱ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਰਸ	ਰ	ਨ਼	ਸ
ਪ੍ਰੀ	ऽ	ਤ	ऽ	ਗੋ	ਬਿੰ	ਦऽ	ਸਿ	ऽ	ਉ

		ਮੰ							
ਪ	—	ਗੁ	ਮੰ	ਮੰ	ਪਮੰ	ਧ	ਪ	—	ਪ
ਜਿ	ऽ	ਨ	ऽ	ਘ	ਟੈऽ	ऽ	ਮੈ	ऽ	ਤਉ
ਪ		ਮੰ							
ਮੰ	ਪ	ਗੁ	ਮੰ	ਮੰ	ਪ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਮੋ	ऽ	ਲ	ऽ	ਮਹ	ਗੀ	ऽ	ਲ	ऽ	ਈ
ਰੇਂ									ਸ
ਨ	ਨ	ਧ	ਪ	ਪ	ਪਮੰ	ਧ	ਪਮੰ	ਗੁਰ	ਨ਼ਸ
ਜੀ	ਅ	ऽ	ऽ	ਸ	ਟੈऽ	ऽ	ਮੇऽ	ऽऽ	ਗੀऽ

ਸੂਲਫਾਕ (ਝਪਤਾਲ ਦੀ ਚੌਗੁਨ ਲਯ)

×		੦		੨		੩		੦	
ਮੰ									
ਪ	ਪ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—	—
ਚਿ	ਤ	ਸਿ	ਮ	ਰ	ਨ	ਕ	ਰਉ	ऽ	ऽ
ਮੰ॰									
ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	—	—	—
ਨੈ	ਨ	ਅ	ਵਿ	ਲੋ	ਕ	ਨੋ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਧ	ਧ	ਪ	ਪ	—	—
ਸੁ	ਵ	ਨ	ਬਾ	ਨੀ	ਸੁ	ਜ	ਸ	ऽ	ऽ
ਮੰ				ਮੰ		ਸ		ਸ	
ਗੁ	—	ਮੰ	ਪ	ਗੁ	—	ਰ	—	ਨ਼	ਸ
ਪੂ	ऽ	ਰ	ਰਾ	ਖਉ	ऽ	ऽ	ऽ	ਮੇ	ਰੀ ਪ੍ਰੀਤ ਗੋ...

ਇਕਤਾਲਾ (ਝਪ ਦੀ ਚੌਗੁਨ)

×		੦		੨		੦		੩		੪	
ਪ	ਪ	—	ਮੰ	ਗੁ	ਮੰ	ਪ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	—
ਮ	ਨ	ऽ	ਸੁ	ਮ	ਧੁ	ਕ	ਰ	ਕ	ਰਉ	ऽ	ऽ
ਨ			ਮੰ॰			ਸਂ		ਸਂ			
ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਗੁਂ	—	ਗੁਂ	ਰਂ	—	ਨ	ਸਂ	—	—
ਚ	ਰ	ਨ	ਹਿ	ऽ	ਰ	ਦੇ	ऽ	ਧ	ਰਉ	ऽ	ऽ
ਪ	ਨ	—	ਨ	—	ਸਂ	ਧ	—	ਧ	ਪ	—	ਪ
ਰ	ਸ	ऽ	ਨ	ऽ	ਅੰ	ਮ੍ਰਿ	ऽ	ਤ	ਰਾ	ऽ	ਮ

ਮੱ						ਮੱ					
ਗੁ	—	—	ਮੱ	—	ਪ	ਗੁ	—	ਰ	ਸ	ਨ	ਸ
ਨਾ	ऽ	ऽ	ਮ	ऽ	ਭਾ	ਖਉ	ऽ	ऽ	ऽ	ਮੇ	ਰੀ ਪ੍ਰੀਤ ਗੋ .

ਤਾਲ—ਰੂਪਕ (ਝਪ ਦੀ ਦੁਗੁਨ...)

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
ਮੱ			ਮੱ										
ਪ	—	—	ਗੁ	—	ਮੱ	ਮੱ	ਪ	ਮੱ	ਧ	ਪ	ਪ	—	—
ਸਾ	ऽ	ऽ	ਧ	ऽ	ऽ	ਸੰ	ਗ	ਤ	ऽ	ਖਿ	ਨ	ऽ	ऽ
ਮੱ	ਪ	—	ਨ	ਨ	—	ਸਂ	ਧ	ਧ	—	ਪ	—	—	—
ਭਾ	ਉ	ऽ	ਨ	ਹੀ	ऽ	ऽ	ਉ	ਪ	ऽ	ਜੇ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮੱ													
ਪ	ਪ	—	ਮੱ	ਗੁ	ਮੱ	—	ਪ	ਮੱ	ਧ	ਪ	—	—	ਪ
ਭਾ	ਵ	ऽ	ਬਿ	ऽ	ਨ	ऽ	ਭ	ਗ	ऽ	ਤਿ	ऽ	ऽ	ਨਹੀਂ
ਮੱ													
ਗੁ	—	—	ਰ	—	ਸ	ਸ	ਰ	ਨ਼	—	ਸ	—	—	—
ਹੋ	ऽ	ऽ	ਇ	ऽ	ऽ	ਤੇ	ਰੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ →

ਤਿੰਨਤਾਲ (ਝਪ ਦੀ ਚੌਗੁਨ ਲਯ)

×				੨				੦				੩			
ਮੱ						ਮੱ									
←ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਮੱ	ਪ	ਗੁ	ਮੱ	ਪ	—	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—
ਕ	ਹੈ	ਰ	ਵਿ	ਦਾ	ਸ	ਇ	ਕ	ਬੇ	ऽ	ਨ	ਤੀ	ਹ	ਰਿ	ਜਿਉ	ऽ
ਨ		ਮੱ										ਨ			
ਸਂ	—	ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂਨ	—	ਨ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ	—
ਪੈ	ऽ	ਜ	ਰਾ	ਖਹੁ	ऽ	ਰਾ	ਜਾ	ਰਾऽ	ऽ	ਮ	ਮੇ	ਰੀ	ऽ	ऽ	ऽ
				ਨ				ਮੱ				ਮੱ		ਸ	
ਪ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ	ਪ	ਗੁ	—	ਮੱ	ਪ	ਗੁ	—	ਨ਼	ਸ
ਪੈ	ऽ	ਜ	ਰਾ	ਖਉ	ऽ	ਰਾ	ਜਾ	ਰਾ	ऽ	ਮ	ਮੇ	ਰੀ	ऽ	ਮੇਂ	ਰੀ

(ਪੜਤਾਲ ਦੀ ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

(ਮਧੁਵੰਤੀ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤਿ)

ਰਾਗ ਕਾਨੜਾ (ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ)

ਵਾਦੀ—ਮ	ਠਾਟ—ਕਾਫੀ	ਸਮਾਂ—ਰਾਤ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਹਿਰ।
ਸੰਵਾਦੀ—ਸ	ਜਾਤੀ—ਖਾਡਵ-ਖਾਡਵ	ਵਿਸ਼ੇਸ਼—ਦੋਵੇਂ ਨਿਖਾਦ ਤੇ 'ਰ ਪਾ' ਦੀ ਸੁਰ-ਸੰਗਤੀ।

ਮ ਮ ਪ
ਆਰੋਹ—ਸ, ਰ ਪ, ਗ਼ ਮ, ਰ ਸ, ਮ, ਪ, ਨ਼ ਪ ਨ, ਸਂ।

ਪ ਮ ਮ
ਅਵਰੋਹ—ਸਂ, ਨ਼ ਪ, ਨ਼ ਮ ਪ ਗ਼—ਗ਼ ਮ, ਰ, ਸ।

ਮ ਪ ਮ ਮ
ਪਕੜ—ਸ, ਰ ਪ, ਨ਼ਪ, ਗ਼ - ਗ਼ਮ, ਰਸਰ, ਸ।

ਕਾਨੜਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਰਾਗ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਨਾਮ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ—ਕਰਣਾਟ, ਕਰਣਾਟੀ, ਕੰਨੜ, ਕਾਨੜੀ ਜਾਂ ਕੰਨੜ ਗੌਂਡ, ਕਰਣਾਟ ਗੌਂਡ ਆਦਿ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ੧੮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ—ਦਰਬਾਰੀ, ਅਡਾਣਾ, ਸ਼ਹਾਨਾ, ਨਾਇਕੀ, ਹੁਸੈਨੀ, ਅਭੋਗੀ, ਕੌਂਸੀ, ਸੂਹਾ, ਸੁਘੜਈ, ਬਾਗੇਸ਼੍ਰੀ, ਕਾਫੀ, ਗਾਰਾ, ਟੰਕੀ, ਨਾਗਧਵਨੀ, ਕੋਲਾਹਲ, ਮੁੱਦ੍ਰਿਕਾ, ਮੰਗਲ, ਦੇਵਸ਼ਾਖ ਅਤੇ ਜੈਜਾਵੰਤੀ ਕਾਨੜਾ, ਖਮਾਜੀ ਕਾਨੜਾ, ਸੋਰਠੀ ਕਾਨੜਾ, ਸ਼ਜਾਮ ਕਾਨੜਾ ਆਦਿ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਕਾਨੜਾ (ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ) ਦਾ ਉਲੇਖ ਹੀ ਕਰਾਂਗੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤਕਾਰ (ਗਾਇਕ) ਜਿਸ ਰਾਗ ਨੂੰ ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਉਸੇ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੋਂ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੇ ਗਾਇਕ-ਵਾਦਿਕ (ਰਾਗੀ-ਰਬਾਬੀ) ਸਿਰਫ ਕਾਨੜਾ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਕੀਰਤਨੀਏਂ ਇਸੇ ਕਾਨੜਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਿਚ ਪੁਰਾਤਨ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸ਼ਬਦ ਰੀਤਾਂ, ਪੜਤਾਲਾਂ, ਗਾਇਨ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਅਜ ਕਲ ਸੰਗੀਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੜ੍ਹਨ-ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਭੀ ਇਸ ਨੂੰ ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ ਹੀ ਆਖਣ ਲਗ ਪਏ ਹਨ। ਸੋ, ਅਸੀਂ ਉਸੇ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਥੇ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ ਕਾਫੀ ਠਾਟ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ। ਜਾਤੀ ਵੱਕ੍ਰ-ਖਾਡਵ-ਖਾਡਵ, ਵਾਦੀ ਮੱਧਮ, ਸੰਵਾਦੀ ਖੜਜ ਹੈ। ਕਈ 'ਪੰਚਮ-ਖੜਜ' ਸੰਵਾਦ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਰਾਤ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਹਿਰ (ਲਗ-ਭਗ ੧੦ ਵਜੇ ਰਾਤੀਂ) ਹੈ।

ਇਸ ਰਾਗ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਾਨੜਾ ਅਤੇ ਸਾਰੰਗ ਦੇ ਮਿਸ਼ਰਣ ਤੋਂ ਹੋਈ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਮ ਮ ਮ ਮ ਪ
ਜਿਵੇਂ—"ਸ, ਰ ਗ਼—ਗ਼ ਮ ਰ ਸ, ਜਾਂ ਸ, ਰ ਪ, ਗ਼—ਗ਼ ਮ, ਰ ਸ" ਕਾਨੜਾ ਅੰਗ। ਮ, ਨ਼ ਪ, ਨ ਸਂ,
ਪ
ਨ਼ਪ, ਸਾਰੰਗ ਅੰਗ। ਇਸ ਵਿਚ ਨਿਖਾਦ ਤੇ ਪੰਚਮ ਅਤੇ ਗੰਧਾਰ ਤੇ ਮੱਧਮ ਦਾ ਕਣ ਲਗਦਾ ਹੈ।

ਵੇਖੋ —ਆਰੋਹ-ਅਵਰੋਹ। ਨਾਲੇ ਗੰਧਾਰ ਅੰਦੋਲਿਤ ਤੇ ਵੱਕ੍ਰ ਕਰਕੇ ਲਾਈਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ, ਆਰੋਹ ਕਰਨ

ਮ ਮ

ਸਮੇਂ ਗੰਧਾਰ ਤੇ ਦੋ ਵਾਰ ਅੰਦੋਲਿਤ ਕਰਕੇ "ਪ ਗੁ — ਗੁਮ, ਰ, ਸ" ਇੰਜ ਖੜਜ ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਮ ਮ ਮ ਮ ਮ

ਇਸ ਦਾ ਚਲਣ "ਸ, ਰ ਗੁ—ਗੁ ਮ, ਰ, ਸ, ਜਾਂ ਸ, ਰ ਪ, ਗੁ —ਗੁਮ, ਰ, ਸ" ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪ

ਇਸ ਦੇ ਅੰਤਰੇ ਦਾ ਉਠਾਵ "ਮ, ਮਪ ਨ, ਸਂ, ਜਾਂ ਨੁਪ, ਮ ਪ ਨ, ਸਂ—ਸਂ" ਇੰਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੀਵਰ ਨਿਖਾਦ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਸਿਰਫ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਕੋਮਲ ਨਿਖਾਦ ਆਰੋਹ-ਅਵਰੋਹ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਉਂਜ ਅਨੁਵਾਦੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੋਈ ਕੋਈ ਗਾਇਕ ਇਸ ਦੇ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਕੋਮਲ ਜਾਂ ਤੀਵਰ ਧੈਵਤ ਭੀ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਦੇ ਸਮਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿਕ ਰਾਗ ਹਨ – ਸੂਹਾ, ਸੁਘੜਈ, ਸ਼ਹਾਨਾ ਤੇ ਦੇਵਸ਼ਾਖ। ਪਰ ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ 'ਰੇ ਪਾ' ਦੀ ਸੁਰ ਸੰਗਤੀ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸੂਹਾ ਵੱਖ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਸੂਹਾ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਰਿਖਭ ਵਰਜ ਹੈ। ਸੁਘੜਈ ਤੇ ਸ਼ਹਾਨਾ ਵਿਚ ਧੈਵਤ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਨਾਇਕੀ ਵਿਚ ਧੈਵਤ ਵਰਜਿਤ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਵਸ਼ਾਖ ਵਿਚ 'ਗਾ ਪਾ' ਦੀ ਸੁਰ ਸੰਗਤੀ ਮੱਧਮ ਗੌਣ ਤੇ ਪੰਚਮ ਮਹੱਤਵ-ਪੂਰਣ ਹੋਣ ਨਾਲ ਇਹ ਭੀ ਨਾਇਕੀ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਇਕੀ ਵਿਚ ਰਿਖਭ ਪਰਬਲ 'ਰੇ ਪਾ' ਸੁਰ ਸੰਗਤੀ ਅਤੇ ਮੱਧਮ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਗਾਂ ਦਾ ਪਾਰਸਪਰਿਕ ਭੇਦ ਹੇਠਾਂ ਵੇਖੋ :—

ਮ ਮ ਮ

ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ—ਸ, ਰ ਪ, ਗੁ—ਗੁਮ, ਰ, ਸ।

ਮ ਮ

ਸੂਹਾ—ਨੁਸ, ਗੁ - ਮ ਪ, ਗੁ ਮ ਰ, ਸ।

ਮ ਮ

ਸ਼ਹਾਨਾ—ਨੁ ਸ, ਗੁ—ਮ, ਨੁ ਧ ਨੁ ਪ, ਨੁ ਮ ਪ, ਗੁ —ਮ ਰ ਸ।

ਮ

ਸੁਘੜਈ —ਧ, ਪ ਮ ਰ, ਸ, ਨੁ ਸ ਰ ਗੁ—ਮ ਰ ਸ।

ਮ ਮ ਮ

ਦੇਵਸ਼ਾਖ—ਨੁ ਸ ਗੁ ਗੁ ਪ, ਗੁ —ਮ ਰ, ਸ।

ਇਹ ਇਕ ਗੰਭੀਰ ਪਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਮੱਧ ਤੇ ਤਾਰ ਸਪਤਕ ਵਿਚ ਹੀ ਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਧ੍ਰੁਪਦ-ਧਮਾਰ ਖਯਾਲ ਆਦਿ ਅਕਸਰ ਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਵੀਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰਾਗ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ੧੩ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਲਾਉੱਦੀਨ ਖ਼ਿਲਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰੀ ਨਾਇਕ ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

ਪ ਮ ਮ ਸ
੧. ਸ —ਨ਼ਸ, ਸਰਨ਼ਸ —ਨ਼ਪ਼, ਮ਼ਪ਼ਸ— ਸਰ ਗੁ ਗੁਮ, ਰਸ— ਨ਼ਸਰ, ਰਸ।

ਸ ਮ ਮ ਸ ਪ ਮ ਮ ਸ ਮ ਮ
੨. ਸਰ, ਨ਼ਸ – ਰਪ ਗੁ ਗੁਮ, ਰਸਰ, ਨ਼ਸ—ਨ਼ਪ਼, ਮ਼ਪ਼ਸ– ਸਰ– ਗੁ ਗੁਮ, ਮਰ, ਰਸ—ਰਨ਼ਸਗੁ ਗੁ

ਮ ਮ ਮ
ਮਰ, ਸਰਨ਼ਸਰ, ਰਪ, ਗੁ ਗੁਮ, ਤ, ਸ — ।

ਮ ਮ ਸ ਪ ਮ ਮ ਮ ਮ ਪ ਮ ਮ
੩. ਸਰਨ਼ਸਰ ਗੁ ਗੁਮ, ਮਰ, ਨ਼, ਸਰਪ, ਨ਼ਪ ਗੁ ਗੁਮ, ਰਸਰ, ਸ—ਰਨ਼ਸਰਪ ਗੁ ਗੁਮ, ਨ਼ਪ ਗੁ ਗੁਮ,

ਪ ਪ ਮ ਮ ਸ ਮ ਪ ਪ ਮ ਮ ਮ
ਰਸ --ਮ, ਮਪ ਨ਼ਪ, ਨ਼ਮਪ ਗੁ ਗੁਮ, ਮਰ, ਰਸ—ਰਪ, ਨ਼ ਨ਼ਪ, ਮਪ, ਗੁ ਗੁ ਮਪ, ਗੁਮਰਸ—

ਮ ਪ ਪ ਮ ਮ ਸ
ਨ਼ਸਰ, ਰਪ, ਨ਼ਮਪਸਂ— ਨ਼ਪਮਪ ਗੁ ਗੁਮ, ਰਸਨ਼ਰ —ਰਸ— ।

ਮ ਪ ਪ ਪ ਮ ਮ ਮ ਮ ਮ ਮ ਪ ਸਂ ਪ ਧ ਮ ਮ
੪. ਨ਼ਸਰ, ਰਪ, ਨ਼ ਨ਼ਪ ਨ਼ਮਪ ਗੁ – ਗੁਮ, ਰਪ, ਪ ਗੁ ਗੁਮ, ਨ਼ਪ ਨ, ਸਂ – ਨ਼ ਨ਼ਪ, ਮਪ ਗੁ —ਗੁਮ,

ਸ ਮ ਮ ਪ ਪ ਮ ਮ ਸ
ਮਰ, ਰਸ—ਨ਼ਸਰ ਗੁ ਗੁਮ, ਮਪ ਨ਼ਪ, ਮਪਸਂ—ਨ਼ਪ ਮਮਪ ਗੁ ਗੁਮਰ, ਰਸ ਮਪਨ਼ਮਪਸਂ —ਨਸਂ —

ਪ ਸਂ ਸਂ ਪ ਪ ਧ ਮ ਮ
ਨ਼ਪਮਪਨ, ਸਂ —ਨਸਂਰਂ, ਨ, ਸਂ—ਨ਼ਪ, ਨ਼ ਨ਼ਪ ਮਪ ਗੁ—ਗੁਮ, ਮਰ, ਰਸ—ਮਪਨ਼ਮਪਸਂ – ਸਂਰਂ

ਮਂ ਮਂ ਸਂ ਪ ਮ ਮ ਸ
ਗੁਂ—ਗੁਂਮਂਰਂ, ਰਂਸਂ, ਨ਼ਪ ਮਪ ਗੁ—ਗੁਮਰ, ਰਸ — ।

ਸਂ ਮਂ ਮਂ ਮ ਮ ਮਂ
੫. ਮਪਨ਼ਮਪਨ, ਸਂ ਨਸਂਰਂ, ਸਂਰਂ ਗੁਂ ਗੁਂਮਂ, ਰਂਸਂਨਸਂਰਂ, ਸਂਰਂ ਨਸਂ ਪਨ਼ਮਪ ਗੁ ਗੁਮ, ਮਪਸਂ—ਸਂਰਂ ਰਂਪਂ

ਮਂ ਮਂ ਪ ਪ ਮ ਮ
ਗੁਂ—ਗੁਂਮਂ, ਮਂਰਂ, ਰਂਸਂ ਨ਼ਪ, ਮਪਸਂ, ਨ਼ਪ ਮਪ ਗੁ – ਗੁਮ, ਰ —ਰਸ—ਨ਼ਸਰਸ—ਨ਼ਸਰਮਰਸ—
ਰਪਗੁਮਰਸ, ਨ਼ਸਰਪਗੁਮ ਨ਼ਨ਼ਪਮਪ ਗੁਮਰਸ—ਰਪਗੁਮਪਨ਼ਸਂ —ਨ਼ਨ਼ਪ ਗੁਮਰਸ—ਸਮਰਪ ਮਨ਼ ਪਸਂ
ਨ਼ਨ਼ ਮਪ ਗੁਮਰਸ, ਮਪਨਸਂ ਰਂਸਂ ਨ਼ਸਂ ਨ਼ਨ਼ਪਮਗੁਮਰਸ, ਮਪ ਨਸਂ, ਸਂਰਂ ਰਂਪਂ—ਗੁਂਮਂਰਂਸਂ ਨ਼ਪਮਪ
ਗੁਮਰਸ— ।

ਕਾਨੜਾ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਨੰ: ੨)

ਅਸਥਾਈ

	੦	੩	×	੨
	ਨ ਪ ਸੰ ਸੰ ਨੁ ਪ	ਮ ਪ ਗੁਰ ਸਰ		
੧.	ਬਿ ਸ ਰ ਗ	ਈ ऽ ਸऽ ਭऽ	ਨ਼ਸ ਰਪ ਮਪ ਨੁਨੁ	ਪਮ ਗੁਮ ਰਸ ਨ਼ਸ
੨.	. . . .	ਸਰ ਮਮ ਰਸ, ਰਪ	ਮਪ ਨਸੰ ਨੁਪ ਮਪ	ਨੁਨੁ ਪਮ ਗੁਮ ਰਸ
੩.	. . . .	ਸਸ ਮਮ ਰਰ ਪਪ	ਮਮ ਨੁਨੁ ਮਪ ਸੰਸੰ	ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ
੪.	ਸਰ ਨ਼ਸ ਰਪ ਮਪ	ਗੁਮ ਰਸ, ਮਪ ਨੁਪ	ਗੁਮ ਰਸ, ਮਪ ਨਸੰ	ਰੰਸੰ ਨੁਪ ਗੁਮ ਰਸ
੫.	. . . . ਨੁਨੁ ਪਮ, ਸੰਸੰ ਨੁਨੁ	. . . . ਰੰਰੰ ਸੰਸੰ ਮੰਮੰ ਰੰਰੰ	. . . . ਪੰਪੰ ਗੁੰਮੰ ਰੰਰੰ ਸੰਸੰ	ਮਮ ਰਰ ਮਪ ਮਮ ਨੁਨੁ ਪਪ ਗੁਮ ਰਸ
੬.	. . . . ਗੁਮ, ਰੰਰੰ ਸੰਸੰ ਨੁਪ	. . . . ਗੁਮ, ਮੰਮੰ ਰੰਸੰ ਨੁਪ	ਨ਼ਸ ਮ, ਪਮ ਗੁਮ ਗੁਮ, ਰੰਪੰ ਗੁੰਮੰ ਰੰਸੰ	ਨੁਪ ਗੁਮ, ਸੰਸੰ ਨੁਪ ਨੁਸੰ ਨੁਪ ਗੁਮ ਰਸ
੭.	. . . . ਸੰਸੰ ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ	. . ਮਪ ਗੁਮ ਰਰ ਸਸ, ਸਮ ਰਪ	ਰਰ ਸਸ, ਨੁਪ ਮਪ ਮਨੁ ਪਸੰ ਮੰਮੰ ਰੰਸੰ	ਗੁਮ ਰਰ ਸਸ, ਰੰਰੰ ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ
੮.	. . . . ਰਸ ਨ਼ਸ ਰਪ ਮਪ ਨੁਸੰ ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ	. . . . ਗੁਮ ਰਸ, ਨ਼ਸ ਰਪ ਰਸ, ਨ਼ਸ ਰਪ ਮਪ	. . . . ਮਪ ਨੁਨੁ ਮਪ ਗੁਮ ਨੁਸੰ ਗੁੰਮੰ ਰੰਸੰ ਨਸੰ	ਨ਼ਸ ਰਸ, ਨ਼ਸ ਗੁਮ ਰਸ, ਨ਼ਸ ਰਪ ਮਪ ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ

ਅੰਤਰਾ

੧.	ਸ ਭ ਮਹਿ ऽ	ਰ ऽ ਵ ਰ	ਸੰਸੰ ਨੁਪ ਗੁਮ ਰਸ,	ਨ਼ਸ ਰਪ ਮਪ ਨਸੰ
੨,	. . . .	ਸੰਰ ਨਸੰ ਪਨੁ ਮਪ	ਗੁਮ ਰਸ, ਨ਼ਸ ਰਮ	ਰਸ, ਰਪ ਮਪ ਨਸੰ
੩.	ਮਪ ਨਸੰ ਗੁੰਮੰ ਰੰਸੰ	ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ,	ਨ਼ਸ ਮਮ ਰਮ ਪਪ	ਮਪ ਨੁਨੁ ਪਨੁ ਸੰਸੰ
੪.	. . . . ਪਨੁ ਪਨੁ ਮਮ ਪਪ,	. . . . ਗੁਗੁ ਮਮ ਰਰ ਸਸ,	. . . . ਨ਼ਸ ਰਰ ਸਰ ਪਪ	ਸੰਰੰ ਸੰਰੰ ਨਨ ਸੰਸੰ ਮਪ ਨੁਨੁ ਪਨੁ ਸੰਸੰ
੫.	. . . . ਸੰਸੰ ਨੁਪ, ਨੁਨੁ ਪਮ,	. . . . ਪਪ ਮਗੁ, ਮਮ ਰਸ,	. . . . ਨ਼ਸ ਰਸ, ਰਮ ਪਮ,	ਮੰਮੰ ਰੰਸੰ, ਰੰਰੰ ਸੰਨੁ ਮਪ ਨੁਪ ਨਸੰ ਰੰਸੰ

੬.	· · · · ਗੁਮ ਪ,ਗੁ ਮਪ, ਗੁਮ	· · · · ਪਨ਼ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ,	ਪਨ਼ ਸੰ,ਪ ਨ਼ਸੰ, ਪਨ਼ ਨ਼ਸ ਰ,ਨ਼ ਸਰ ਨ਼ਸ	ਸੰਰੰ ਨ਼ਸੰ ਨ਼ਪ ਮਪ ਰਪ ਮਪ ਪਨ਼ ਪਸੰ
੭.	ਨਸੰ ਰੰਰੰ ਸੰਰੰ ਨਸੰ, ਰਰ ਸਰ, ਮਮ ਰਮ,	ਪਨ਼ ਸੰਸੰ ਨ਼ਸੰ ਪਨ਼. ਪਪ ਮਪ, ਨ਼ਨ਼ ਪਨ਼	ਮਪ ਨ਼ਨ਼ ਪਨ਼ ਮਪ, ਸੰਰੰ ਸੰ, ਪਨ਼ ਸੰਰੰ	ਗੁਮ ਪਪ ਗੁਮ ਰਸ ਸੰ, ਪਨ਼ ਸੰਰੰ ਸੰ
੮.	ਨ਼ਨ਼ ਪ,ਨ਼ ਨ਼ਪ ਨ਼ਨ਼ ਮਮੰ ਰੰ,ਮੰ ਮੰਰੰ ਮੰਮੰ ਸੰਰੰ ਸੰਸੰ, ਨ਼ਸੰ ਨ਼ਨ਼,	ਪਮ ਗੁਮ ਰਸ ਨ਼ਸ, ਰੰਰੰ ਸੰਸੰ ਨ਼ਨ਼ ਪਪ ਪਨ਼ ਪਪ, ਮਪ ਮਮ,	ਰੰਰੰ ਸੰ,ਰੰ ਰੰਸੰ, ਰੰਰੰ ਗੁਮ ਰਸ, ਨ਼ਸ ਰਸ, ਗੁਮ ਰਰ, ਸਰ ਸਸ,	ਸੰਨ਼ ਪਮ ਗੁਮ ਰਸ ਮਪ ਨ਼ਪ ਨਸੰ ਰੰਸੰ ਸਮ ਰਪ ਮਨ਼ ਪਸੰ

੧. **ਰਾਗ ਕਾਨੜਾ** (ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ), **ਤਿੰਨਤਾਲ** (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਸਾਜਨਾ ਸੰਤ ਆਉ ਮੇਰੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਆਨਦਾ ਗੁਨ ਗਾਇ ਮੰਗਲ ਕਸਮਲਾ ਮਿਟਿ ਜਾਹਿ ਪਰੇਰੈ ॥ ੧ ॥
ਸੰਤ ਚਰਨ ਧਰਉ ਮਾਥੈ ਚਾਂਦਨਾ ਗ੍ਰਿਹਿ ਹੋਇ ਅੰਧੇਰੈ ॥ ੨ ॥
ਸੰਤ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕਮਲੁ ਬਿਗਸੈ ਗੋਬਿੰਦ ਭਜਉ ਪੇਖਿ ਨੇਰੈ ॥ ੩ ॥
ਪ੍ਰਭ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ ਸੰਤ ਪਾਏ ਵਾਰਿ ਵਾਰਿ ਨਾਨਕ ਉਹ ਬੇਰੈ ॥ ੪ ॥

(ਕਾਨੜਾ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੩੦੧)

ਅਸਥਾਈ

×				੨				੦				੩			
												ਸ			
											ਰ	ਨ਼	ਸ	ਰ	ਪ
											ਸਾ	ਜ	ਨਾ	ਸੰ	ਤ
ਮ		ਮ										ਸ			
ਗੁ	—	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—	—	—	—	ਰ	ਨ਼	ਸ	ਰ	ਪ
ਆ	ऽ	ਵ੍ਹੁ	ऽ	ਮੇ	ऽ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਸਾ	ਜ	ਨਾ	ਸੰ	ਤ
ਮ		ਮ													
ਗੁ	—	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—	—	ਰ	—	ਰ	ਸ	—	ਸ	ਸ
ਆ	ऽ	ਵ੍ਹੁ	ऽ	ਮੇ	ऽ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ਆ	ऽ	ਨ	ਦਾ	ऽ	ਗੁ	ਨ
ਨ਼	ਪ	ਨ਼	—	ਸ	—	ਸ	ਸ	—	ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	—	ਮ	ਪ
ਗਾ	ऽ	ਇ	ऽ	ਮੰ	ऽ	ਗ	ਲ	ऽ	ਕ	ਸ	ਮ	ਲਾ	ऽ	ਮਿ	ਟ
						ਮ									
ਮਪ	ਸੰ	ਨ਼	ਪ	ਮਪ	ਨ਼ਪ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਸ	—					
ਜਾऽ	ऽ	ਇ	ਪ	ਰੇऽ	ऽऽ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਸਾਜਨਾ...				

ਅੰਤਰਾ

									ਪ					ਸੰ	
									ਮ	—	ਮ	ਪ	ਪ	ਨ	—
									ਸੰ	ऽ	ਤ	ਚ	ਰ	ਨ	ऽ
												ਮੰ			
ਸੰ	ਸੰ	—	—	ਸੰ	—	ਸੰ	—	—	ਰੰ	—	ਰੰ	ਗੁੰ	ਮੰ	ਰੰ	ਸੰ
ਧ	ਰਉ	ऽ	ऽ	ਮਾ	ऽ	ਬੈ	ऽ	ऽ	ਚਾਂ	ऽ	ਦ	ਨਾ	ऽ	ਗ੍ਰਿ	ਹਿ
ਨ						ਮ									
ਸੰ	—	ਨੁ	ਪ	ਮਪ	ਨੁਪ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਸ	—					
ਹੇ	ऽ	ਇ	ਅੰ	ਧੇऽ	ऽऽ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਸਾਜਨਾ ..				

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੨. ਰਾਗ ਕਾਨੜਾ (ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ), ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਯ ਲਯ)

ਬਿਸਰਿ ਗਈ ਸਭ ਤਾਤਿ ਪਰਾਈ ॥
ਜਬ ਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਮੋਹਿ ਪਾਈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਨਾ ਕੋ ਬੈਰੀ ਨਹੀ ਬਿਗਾਨਾ ਸਗਲ ਸੰਗਿ ਹਮ ਕਉ ਬਨਿ ਆਈ ॥ ੧ ॥
ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਕੀਨੋ ਸੋ ਭਲ ਮਾਨਿਓ ਏਹ ਸੁਮਤਿ ਸਾਧੂ ਤੇ ਪਾਈ ॥ ੨ ॥
ਸਭ ਮਹਿ ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਪ੍ਰਭ ਏਕੈ ਪੇਖਿ ਪੇਖਿ ਨਾਨਕ ਬਿਗਸਾਈ ॥ ੩ ॥
(ਕਾਨੜਾ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੨੯੯)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
ਨ		ਪ						ਮ		ਮ					
ਸੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਪ	ਮ	ਪ	ਗੁਰ	ਸਰ	ਗੁ	—	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਬਿ	ਸ	ਰ	ਗ	ਈ	ऽ	ਸऽ	ਭऽ	ਤਾ	ऽ	ਤ	ਪ	ਰਾ	ऽ	ਈ	ऽ
ਨ		ਮ								ਸੰ					
ਸ	ਸ	ਰ	—	ਪ	—	ਪ	ਪ	ਮ	ਪ	ਨ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨੁਪ	ਮਪ
ਜ	ਬ	ਤੇ	ऽ	ਸਾ	ऽ	ਧ	ਸੰ	ਗ	ਤ	ਮੋ	ਹਿ	ਪਾ	ऽ	ਈऽ	ऽऽ

ਅੰਤਰਾ

ਪ				ਨੁ								ਨ			
ਮ	—	ਮ	—	ਪ	—	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	—
ਨਾ	ऽ	ਕੋ	ऽ	ਬੈ	ऽ	ਰੀ	ऽ	ਨ	ਹੀ	ऽ	ਬਿ	ਗਾ	ऽ	ਨਾ	ऽ

ਸਂ		ਮਂ						ਨ						ਮ	
ਨ	ਸਂ	ਗੁਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਪ	ਮਪ	ਨੁਪ	ਗੁ	ਮ
ਸ	ਗ	ਲ	ਸੰ	ऽ	ਗ	ਹ	ਮ	ਕਉ	ऽ	ਬ	ਨ	ਆऽ	ऽऽ	ਈ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਦੋਵੇਂ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੩. **ਰਾਗ ਕਾਨੜਾ** (ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ), **ਤਿੰਨਤਾਲ** (ਮੱਧ ਲਯ)

ਤੇਰੋ ਜਨੁ ਹਰਿ ਜਸੁ ਸੁਨਤ ਉਮਾਹਿਓ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਮਨਹਿ ਪ੍ਰਗਾਸੁ ਪੇਖਿ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਸੋਭਾ ਜਤ ਕਤ ਪੇਖਉ ਆਹਿਓ ॥ ੧ ॥
ਸਭ ਤੇ ਪਰੈ ਪਰੈ ਤੇ ਊਚਾ ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ ਅਥਾਹਿਓ ॥ ੨ ॥
ਓਤਿ ਪੋਤਿ ਮਿਲਿਓ ਭਗਤਨ ਕਉ ਜਨ ਸਿਉ ਪਰਦਾ ਲਾਹਿਓ ॥ ੩ ॥
ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਗਾਵੈ ਗੁਣ ਨਾਨਕ ਸਹਜ ਸਮਾਧਿ ਸਮਾਹਿਓ ॥ ੪ ॥

(ਕਾਨੜਾ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੨੯੯)

ਅਸਥਾਈ

੩				×				੨				੦			
ਪ	ਧ		ਮ							ਮ					
ਨੁ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਤੇ	ਰੋ	ਜ	ਨ	ਹ	ਰਿ	ਜ	ਸ	ਸੁ	ਨ	ਤ	ਉ	ਮਾ	ऽ	ਹਿਓ	ऽ
ਨ਼		ਪ		ਨ				ਸਂ				ਧ			
ਸ	ਸ	ਨੁ	ਪ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਮਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	—	ਪ	—
ਤੇ	ਰੋ	ਜ	ਨ	ਹ	ਰਿ	ਜ	ਸ	ਸੁ	ਨ	ਤ	ਉ	ਮਾ	ऽ	ਹਿਉ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਪ				ਨ				ਧ							
ਮ	ਪ	ਨੁ	ਪ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਨੁ	ਪ	—	ਰਂ	—	ਸਂ	—
ਮ	ਨਹਿ	ऽ	ਪ੍ਰ	ਗਾ	ਸ	ਪੇ	ਖ	ਜ	ਨ	ਕੀ	ऽ	ਸੋ	ऽ	ਭਾ	ऽ
ਮਂ								ਨ				ਮ			
ਗੁਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨਸਂ	ਰਂਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਸ
ਜ	ਤ	ਕ	ਤ	ਪੇऽ	ऽऽ	ਖਊ	ऽ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ਹਿਓ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।   (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੪. ਰਾਗ ਕਾਨੜਾ (ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ), ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ਼ ਲਯ)

ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਨਿਧਿ ਹਰਿ ਕੋ ਨਾਮ ॥ ਸੰਗਿ ਸਹਾਈ ਜੀਅ ਕੈ ਕਾਮ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਸੰਤ ਰੇਨੁ ਨਿਤਿ ਮਜਨੁ ਕਰੈ ॥ ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੇ ਕਿਲਬਿਖ ਹਰੈ ॥੧॥
ਸੰਤ ਜਨਾ ਕੀ ਊਚੀ ਬਾਨੀ ॥ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਤਰੇ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਾਨੀ ॥੨॥

(ਕਾਨੜਾ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੩੦੦)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
		ਸ						ਮ		ਮ					
—	ਰ	ਨ਼	ਸ	ਰ	ਰ	ਸ	ਰ	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ऽ	ਸਾ	ਧ	ਸੰ	ਗ	ਤ	ਨਿ	ਧਿ	ਹ	ਰਿ	ਕੋ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ऽ
										ਪ		ਮ			
—	ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	—	ਪ	—	ਪ	ਮ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	—
ऽ	ਸੰ	ਗਿ	ਸ	ਹਾ	ऽ	ਈ	ऽ	ਜੀ	ਅ	ऽ	ਕੈ	ਕਾ	ऽ	ਮ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

	ਪ			ਨੁ											
	ਮ	—	ਮ	ਪ	ਪ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	—
	ਸੰ	ऽ	ਤ	ਰੇ	ਨ	ਨਿ	ਤ	ਮ	ऽ	ਜ	ਨ	ਕ	ਰੈ	ऽ	ऽ
								ਮਂ		ਮਂ					
—	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	—
ऽ	ਜਨ	ਮ	ਜ	ਨ	ਮ	ਕੇ	ऽ	ਕਿ	ਲ	ਬਿ	ਖ	ਹ	ਰੈ	ऽ	ऽ
	ਨ							ਮ							
—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਮ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	—	ਰ	—	ਸ	—
ऽ	ਸੰ	ਤ	ਜ	ਨਾ	ऽ	ਕੀ	ऽ	ਊ	ऽ	ਚੀ	ऽ	ਬਾ	ऽ	ਨੀ	ऽ
									⌐	¬		ਮ			
—	ਮਂ	ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਮ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	—
ऽ	ਸਿਮ	ਰ	ਸਿ	ਮ	ਰ	ਤ	ਰੇ	ਨਾ	ऽ	ਨ	ਕ	ਪ੍ਰਾ	ऽ	ਨੀ	ऽ

ਨੋਟ—ਇਸ ਟਿਯੂਨ ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਗਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

੫. ਰਾਗ ਕਾਨੜਾ (ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ), ਸੂਲਫਾਕ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਆਨਦ ਰੰਗ ਬਿਨੋਦ ਹਮਾਰੈ ॥
ਨਾਮੋ ਗਾਵਨੁ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵਨੁ ਨਾਮੁ ਹਮਾਰੇ ਪ੍ਰਾਨ ਅਧਾਰੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਨਾਮੋ ਗਿਆਨੁ ਨਾਮੁ ਇਸਨਾਨਾ ਹਰਿਨਾਮੁ ਹਮਾਰੇ ਕਾਰਜ ਸਵਾਰੈ ॥
ਹਰਿਨਾਮੋ ਸੋਭਾ ਨਾਮੁ ਬਡਾਈ ਭਉਜਲੁ ਬਿਖਮੁ ਨਾਮੁ ਹਰਿ ਤਾਰੈ ॥੧॥
ਅਗਮ ਪਦਾਰਥ ਲਾਲ ਅਮੋਲਾ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ ਗੁਰ ਚਰਨਾਰੈ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭ ਭਏ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ ਮਗਨ ਭਏ ਹੀਅਰੈ ਦਰਸਾਰੈ ॥ ੨ ॥
(ਕਾਨੜਾ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੩੦੨)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੩		੦	
						ਮ			
ਸਂ	—	ਨੁ	ਪ	ਮ	ਪ	ਗੁ	—	ਸ	ਰ
ਆ	ऽ	ਨ	ਦ	ਰੰ	ऽ	ਗ	ऽ	ऽ	ਬਿ
ਮ									
ਗੁ	-ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	—	ਸ	—	—	—
ਨੋ	ऽऽ	ਦ	ਹ	ਮਾ	ऽ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ऽ
							ਪ		
ਰ	—	ਮ	ਮ	ਪ	—	—	ਨੁ	ਮ	ਪ
ਆ	ऽ	ਨ	ਦ	ਰੰ	ऽ	ऽ	ਗ	ऽ	ਬਿ
				ਨ			ਪ		
ਪ	ਰਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	—	ਨੁ	ਮ	ਪ
ਨੋ	ऽ	ਦ	ਹ	ਮਾ	ऽ	ऽ	ਰੈ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

				ਸਂ					
ਮ	—	ਪ	—	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	—
ਨਾ	ऽ	ਮੋ	ऽ	ਗਾ	ऽ	ਵ	ਨ	ऽ	ऽ
				ਸਂ		ਪ			
ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	ਨੁ	ਨੁ	ਪ	—
ਨਾ	ऽ	ਮ,	ਧਿ	ਆ	ऽ	ਵ	ਨ	ऽ	ऽ
ਮਂ		ਮਂ							
ਗੁਂ	—	ਗੁਂ	ਮਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	—	—	—
ਨਾ	ऽ	ਮ	ਹ	ਮਾ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ऽ

ਨ				ਸਂ			ਪ		
ਸਂ	—	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਮ	ਪ
ਪ੍ਰਾ	ऽ	ਨ	ਅ	ਧਾ	ऽ	ऽ	ਰੈ	ऽ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੬. ਰਾਗ ਕਾਨੜਾ (ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ), ਇਕਤਾਲਾ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਜਾ ਕਉ ਮੁਨਿ ਧ੍ਯਾਨੁ ਧਰੈ ਫਿਰਤ ਸਕਲ ਜੁਗ
ਕਬਹੁਕ ਕੋਊ ਪਾਵੈ ਆਤਮ ਪ੍ਰਗਾਸ ਕਉ ॥
ਬੇਦ ਬਾਣੀ ਸਹਿਤ ਬਿਰੰਚਿ ਜਸੁ ਗਾਵੈ ਜਾ ਕੌ
ਸਿਵ ਮੁਨਿ ਗਹਿ ਨ ਤਜਾਤ ਕਬਿਲਾਸ ਕੰਉ ॥
ਜਾ ਕੌ ਜੋਗੀ ਜਤੀ ਸਿਧ ਸਾਧਿਕ ਅਨੇਕ ਤਪ
ਜਟਾਜੂਟ ਭੇਖ ਕੀਏ ਫਿਰਤ ਉਦਾਸ ਕਉ ॥
ਸੁ ਤਿਨਿ ਸਤਿਗੁਰਿ ਸੁਖ ਭਾਇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਧਾਰੀ ਜੀਅ
ਨਾਮ ਕੀ ਬਡਾਈ ਦਈ ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਕਉ ॥ ੫ ॥

(ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਚਉਥੇ ਕੇ, ਪੰਨਾ ੧੪੦੪)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
ਪ	—	ਪ	ਨੁ	ਮ	ਪ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਪ
ਨਾ	ऽ	ਮ	ਕੀ	ऽ	ਬ	ਡਾ	ऽ	ਈ	ऽ	ਦ	ਈ
ਮ											
ਗੁ	ਗੁ	—	ਮ	—	ਮ	ਰ	—	ਰ	ਸ	—	—
ਗੁ	ਰੂ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ਮ	ਦਾ	ऽ	ਸ	ਕਉ	ऽ	ऽ
ਸ	ਨੁ	ਸ	ਮ	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	ਪ	ਨੁ	ਮ	ਪ
ਨਾਂ	ऽ	ਮ	ਕੀ	ऽ	ਬ	ਡਾ	ऽ	ਈ	ਦ	ऽ	ਈ
ਪ	ਰਂ	—	ਸਂ	—	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	—
ਗੁ	ਰੂ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ਮ	ਦਾ	ऽ	ਸ	ਕਉ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਪ											
ਮ	—	ਮ	ਪ	ਨ	—	ਸਂ	—	ਨ	ਧਂ	ਸਂ	—
ਜਾ	ऽ	ਕਉ	ਮੁ	ਨਿ	ऽ	ਧ੍ਯਾ	ऽ	ਨ	ਧ	ਰੈ	ऽ
ਨ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂਨ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਪ	—
ਫਿ	ਰ	ऽ	ਤ	ऽ	ਸ	ਕऽ	ਲ	ऽ	ਜੁ	ਗ	ऽ

ਮ	ਮ	—	ਮ	—	ਮ	ਪ	ਪ	—	ਨ਼	ਮ	ਪ
ਕ	ਬ	ऽ	ਹੂ	ऽ	ਕ	ਕੋ	ਊ	ऽ	ਪਾ	ऽ	ਵੈ
ਪ	ਰੰ	—	ਸੰ	—	ਰੰ	ਨ	ਸੰ	ਸੰ	ਨ਼	ਪ	—
ਆ	ਤ	ऽ	ਮ	ऽ	ਪ੍ਰ	ਗਾ	ऽ	ਸ	ਕਉ	ऽ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੇ ਅਖੀਰਲੀ ਤੁਕ ਭੀ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੭. **ਰਾਗ ਕਾਨੜਾ** (ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ), **ਝਪਤਾਲ** (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਸੁਪਨ ਚਰਿਤ੍ਰ ਚਿਤ੍ਰ ਬਾਨਕ ਬਨੇ ਬਚਿਤ੍ਰ ਪਾਵਨ ਪਵਿਤ੍ਰ ਮਿਤ੍ਰ ਆਜ ਮੋਰੇ ਆਏ ਹੈਂ ॥
ਪਰਮ ਦਯਾਲ ਲਾਲ ਲੋਚਨ ਬਿਸਾਲ, ਮੁਖ ਬਚਨ ਰਸਾਲ ਮਧੁ, ਮਧੁਰ ਪੀਆਏ ਹੈਂ ॥
ਸੋਭਤ ਸੇਜਾਸਨ ਬਿਲਾਸਨ ਦੇ ਅੰਕਮਾਲ, ਪ੍ਰੇਮ ਰਸ ਬਿਸਮ ਹ੍ਵੈ ਸਹਿਜ ਸਮਾਏ ਹੈਂ ॥
ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਸਬਦ ਸੁਨ ਅਖੀਆ ਉਘਰ ਗਈ, ਭਈ ਜਲ ਮੀਨ ਗਤਿ ਬਿਰਹ ਜਗਾਏ ਹੈਂ।੨੦੫।
(ਕਬਿੱਤ ਸਵੱਈਏ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ)

ਅਸਥਾਈ

×		੨			੦		੩		
					ਮ				
ਸ	ਸ	ਰ	—	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ
ਸੁ	ਪ	ਨ	ऽ	ਚ	ਰਿ	ਤ੍ਰ	ਚਿ	ऽ	ऽ
ਰ	ਸ	ਨ਼	—	ਪ਼	ਨ਼	ਨ਼	ਸ	—	ਸ
ਬਾ	ਨ	ਕ	ऽ	ਬ	ਨੇ	ਬ	ਚਿ	ऽ	ਤ੍ਰ
ਸ	ਸ	ਮ	—	ਮ	ਪ	ਪ	ਮ	ਨ਼	ਪ
ਪਾ	ਵ	ਨ	ऽ	ਪ	ਵਿ	ਤ੍ਰ	ਮਿ	ऽ	ਤ੍ਰ
		ਪ			ਮ				
ਸੰ	ਸੰ	ਨ਼	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	—	—
ਆ	ਜ	ਮੋ	ऽ	ਰੇ	ਆ	ਏ	ਹੈਂ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

		ਪ			ਸੰ				
ਮ	ਮ	ਨ਼	—	ਪ	ਨ	ਨ	ਸੰ	—	ਸੰ
ਪ	ਰ	ਮ	ऽ	ਦ	ਯਾ	ਲ	ਲਾ	ऽ	ਲ
ਨ					ਮੰ				
ਸੰ	ਸੰ	ਰੰ	—	ਰੰ	ਗੁੰ	ਮੰ	ਰੰ	—	ਸੰ
ਲੋ	ਚ	ਨ	ऽ	ਬਿ	ਸਾ	ਲ	ਮੁ	ऽ	ਖ

ਪ		ਸਂ			ਸਂ		ਪ			
ਮ	ਪ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	ਨੁ	—	ਪ	
ਬ	ਚ	ਨ	ऽ	ਰ	ਸਾ	ਲ	ਮ	ऽ	ਧੁ	
		ਪ			ਮ					
ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	—	—	
ਮ	ਧੁ	ਰ	ऽ	ਪੀ	ਆ	ਏ	ਹੈਂ	ऽ	ऽ	ਸੁਪਨ –

ਸੰਚਾਰੀ

ਸ	ਸ	ਮ	—	ਮ	ਪ	ਪ	ਪ	—	ਪ
ਸੋ	ਭ	ਤ	ऽ	ਸੇ	ਜਾ	ਸ	ਨ	ऽ	ਬਿ
ਮ	ਮ	ਨੁ	—	ਨੁ	ਮ	ਮ	ਪ	—	ਪ
ਲਾ	ਸ	ਨ	ऽ	ਦੇ	ਅੰ	ਕ	ਮਾ	ऽ	ਲ
ਮ									
ਗੁ	ਗੁ	ਮ	—	ਮ	ਰ	ਰ	ਸ	—	—
ਪ੍ਰੇ	ਮ	ਰ	ऽ	ਸ	ਬਿ	ਸਮ	ਹੈ	ऽ	ऽ
ਨ਼					ਮ				
ਸ	ਸ	ਰ	—	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	—	—
ਸ	ਹਿ	ਜ	ऽ	ਸ	ਮਾ	ਏ	ਹੈਂ	ऽ	ऽ →

ਅਭੋਗ

← ਪ	ਪ	ਮ	ਨੁ	ਪ	ਸਂ	ਸਂ	ਮਂ	—	ਸਂ
ਚਾ	ਤ੍ਰਿ	ਕ	ऽ	ਸ	ਬ	ਦ	ਸੁ	ऽ	ਨ
					ਮਂ				
ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	—	ਪਂ	ਗੁਂ	ਮਂ	ਰਂ	—	ਸਂ
ਅ	ਖੀ	ਆ	ऽ	ਉ	ਘ	ਰ	ਗ	ऽ	ਈ
ਪ		ਸਂ			ਸਂ		ਪ		
ਮ	ਪ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	ਨੁ	—	ਪ
ਭ	ਈ	ਜ	ऽ	ਲ	ਮੀ	ਨ	ਗ	ऽ	ਤ
		ਪ			ਮ				
ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	—	—
ਬਿ	ਰ	ਹ	ऽ	ਜ	ਗਾ	ਏ	ਹੈਂ	ऽ	ऽ

(ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੮. ਰਾਗ ਕਾਨੜਾ (ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ), ਚਾਰਤਾਲ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਭਗਤ ਵਛਲ ਸੁਨਿ ਹੋਤ ਹੋਂ ਨਿਰਾਸ ਰਿਦੈ,
ਪਤਿਤ ਪਾਵਨ ਸੁਨਿ ਆਸਾ ਉਰਧਾਰਿ ਹੋਂ ॥
ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸੁਨਿ ਕੰਪਤ ਹੋਂ ਅੰਤਰਗਤਿ,
ਦੀਨ ਕੈ ਦਯਾਲ ਸੁਨਿ ਭੈ ਭ੍ਰਮ ਟਾਰ ਹੋਂ ॥
ਜਲਧਰ ਸੰਗਮ ਕੈ ਅਫਲ ਸੇਂਬਲ ਦ੍ਰੁਮ,
ਚੰਦਨ ਸੁਗੰਧ ਸਨਬੰਧ ਮਲਗਾਰ ਹੋਂ ॥
ਅਪਨੀ ਕਰਨੀ ਕਰ ਨਰਕ ਹੂ ਨ ਪਾਵਹੁ ਠੌਰ,
ਤੁਮਰੇ ਬਿਰਦ ਕਰਿ ਆਸਰੋ ਸਮਾਰ ਹੋਂ ॥੫੦੩॥

(ਕਬਿੱਤ ਸਵੱਈਏ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
									ਪ	ਸਂ	
								ਮ	ਨੁਪ	ਨ	ਸਂ
								ਭ	ਗS	ਤ	ਵ
ਸਂ						ਧ					ਪ
ਰਂ	ਸਂ	—	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਪ	ਮੁ	ਪ	ਨੁਪ
ਛ	ਲ	S	ਸੁ	S	ਨ	ਹੋ	S	ਤ	ਹੋਂ	S	Sਨਿ
ਮ	ਮ					ਨ਼					ਸ
ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	ਸ	ਸ	—	ਨ਼	ਪ਼	ਨ਼
ਰਾ	S	ਸ	ਰਿ	S	ਦੈ	ਪ	ਤਿ	S	ਤ	S	ਪਾ
						ਨ਼			ਮ		
ਸ	ਸ	—	ਰ	—	ਸ	ਸ	ਸ	—	ਰ	—	ਪ
ਵ	ਨ	S	ਸੁ	S	ਨ	ਆ	ਸਾ	S	ਉ	S	ਰ
ਮ											
ਗੁ	—	ਮ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—				
ਧਾ	S	S	ਰ	ਹੋਂ	S	S	S	ਭਗ...			

ਅੰਤਰਾ

			ਪ		ਸਂ						
ਮ	ਮ	—	ਨੁ	ਪ	ਨ	ਸਂ	—	—	ਸਂ	—	ਸਂ
ਅਂ	ਤ	S	ਰ	S	ਜਾ	ਮੀ	S	S	ਸੁ	S	ਨ

ਪ			ਸਂ			ਮਂ	ਮਂ				
ਨੁ	ਪ	—	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਮਂ	ਰਂ	—	ਸਂ
ਕੰ	ਪ	ऽ	ਤ	ऽ	ਹੋਂ	ਅੰ	ਤ	ਰ	ਗ	ऽ	ਤ

ਨ			ਪ			ਮ					
ਸਂ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਪ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਰ	—	ਸ
ਦੀ	ਨ	ऽ	ਕੈ	ऽ	ਦ	ਯਾ	ऽ	ਲ	ਸੁ	ऽ	ਨ

ਪ		ਸਂ						ਪ	ਪ	ਸਂ	
ਮ	ਪ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਮ	ਨੁਪ	ਨ	ਸਂ
ਭੇ	ऽ	ਭੂ	ਮ	ਟਾ	ਰ	ਹੋਂ	ऽ	ਭ	ਗऽ	ਤ	ਵ—ਛਲ .

ਸੰਚਾਰੀ

ਸ	ਸ	—	ਮ	—	ਮ	ਪ	ਪ	—	ਪ	—	ਪ
ਜ	ਲ	ऽ	ਧ	ऽ	ਰ	ਸੰ	ਗ	ऽ	ਮ	ऽ	ਕੈ

ਮ	ਮ	—	ਪ	—	ਪ	ਨੁ	ਨੁ	ਮ	ਪ	—	ਪ
ਅ	ਫ	ऽ	ਲ	ऽ	ਸੇ	ਬ	ਲ	ऽ	ਦੁ	ऽ	ਮ

					ਪ	ਮ					
ਮ	ਮ	—	ਪ	—	ਨੁਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਰ	—	ਸ
ਚੰ	ਦ	ऽ	ਨ	ऽ	ਸੁऽ	ਗੰ	ऽ	ਧ	ਸ	ऽ	ਨ

			ਮ			ਮ					
ਸ	ਸ	—	ਰ	—	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਰ	—	ਸ
ਬੰ	ਧ	ऽ	ਮ	ऽ	ਲ	ਗਾ	ऽ	ਰ	ਹੋਂ	ऽ	ऽ

ਅਭੋਗ

			ਪ	ਸਂ	ਸਂ						
ਮ	ਮ	—	ਨੁਪ	ਨ	ਨਨ	ਸਂ	—	—	ਸਂ	—	ਸਂ
ਅ	ਪ	ऽ	ਨੀऽ	ऽ	ਕਰ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ਕ	ऽ	ਰ

ਪ						ਮਂ					
ਨੁ	ਪ	ਪ	ਨ	ਸਂ	ਰਂਪਂ	ਗੁਂ	—	ਮਂ	ਰਂ	—	ਸਂ
ਨ	ਰ	ਕ	ਹੂ	ऽ	ਨऽ	ਪਾ	ऽ	ਵਉ	ਠੋਂ	ऽ	ਰ

ਨ			ਪ			ਮ	ਮ				
ਸਂ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ
ਤੁ	ਮ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ਬਿ	ਰ	ਦ	ऽ	ਕ	ऽ	ਰ

ਪ ਮ ਆ	ਪ ਸ	ਸੰ ਨ ਰੋ	ਸੰ ਸੰ	ਰੰ ਮਾ	ਰੰ ਰ	ਸੰ ਹੈਂ	— S	ਪ ਮ ਭ	ਪ ਨ਼ਪ ਗS	ਸੰ ਨ ਤ	ਸ ਵਛਲ...

ਨੋਟ—ਧ੍ਰੁਰਪਦ ਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਠਾਅ, ਦੁਗੁਨ, ਤਿਗੁਨ ਆਦਿ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਤਿਹਾਈ ਲਾ ਕੇ ਮੁਕਾਅ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸੰਚਾਰੀ-ਅਭੋਗ ਇਕੱਠਾ ਗਾਓ।

੯. ਰਾਗ ਕਾਨੜਾ (ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ); ਪੜਤਾਲ, ਰੂਪਕ (ਮਧਜ ਲਯ)

ਤਿਖ ਬੂਝਿ ਗਈ ਗਈ ਮਿਲਿ ਸਾਧ ਜਨਾ ॥
ਪੰਚ ਭਾਗੇ ਚੋਰ ਸਹਜੇ ਸੁਖੈ ਨੋ ਹਰੇ
ਗੁਨ ਗਾਵਤੀ ਗਾਵਤੀ ਗਾਵਤੀ ਦਰਸ ਪਿਆਰਿ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜੈਸੀ ਕਰੀ ਪ੍ਰਭ ਮੋ ਸਿਉ ਮੋ ਸਿਉ ਐਸੀ ਹਉ ਕੈਸੇ ਕਰਉ ॥
ਹੀਉ ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ ਬਲਿ ਬਲੇ ਬਲਿ ਬਲੇ ਬਲਿ ਗਈ ॥੧॥
ਪਹਿਲੇ ਪੈ ਸੰਤ ਪਾਇ ਧਿਆਇ ਧਿਆਇ ਪ੍ਰੀਤਿ ਲਾਇ ॥
ਪ੍ਰਭ ਥਾਨੁ ਤੇਰੋ ਕੇਹਰੋ ਜਿਤੁ ਜੰਤਨ ਕਰਿ ਬੀਚਾਰੁ ॥
ਅਨਿਕ ਦਾਸ ਕੀਰਤਿ ਕਰਹਿ ਤੁਹਾਰੀ ॥
ਸੋਈ ਮਿਲਿਓ ਜੋ ਭਾਵਤੋ ਜਨ ਨਾਨਕ ਠਾਕੁਰ ਰਹਿਓ ਸਮਾਇ ॥
ਏਕ ਤੂਹੀ ਤੂਹੀ ਤੂਹੀ ॥੨॥ (ਕਾਨੜਾ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੩੦੫)

ਅਸਥਾਈ

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	ਮਪ ਤਿਖ
ਸੰ ਬੂ	ਸੰ ਝ	-ਸੰ Sਗ	ਧ ਨ਼ ਈ	ਪ S	ਮਪ SS	ਨ਼ਪ Sਗ	ਮਗ਼ ਈS	— S	ਮ S	ਰ S	— S	— S	ਸਰ ਮਿਲ
ਮ ਗ਼ ਸਾ	ਮ ਗ਼ ਧ	ਰਸ Sਜ	ਰ ਨਾ	— S	ਸ S;	ਸਸ ਤਿਖ	ਸੰ ਬੂ	ਸੰ ਝ	-ਸੰ Sਗ	ਧ ਨ਼ ਈ	ਪ S	ਮਪ SS	ਨ਼ਪ Sਗ
ਮਗ਼ ਈS	— S	ਮ S	ਰ S	— S	— S	ਸਰ ਮਿਲ	ਮ ਗ਼ ਸਾ	ਮ ਗ਼ ਧ	ਰਸ Sਜ	ਰ ਨਾ	— S	ਸ S	— S
ਨ਼ ਸ ਪੰ	— S	ਸ ਚ	ਮ ਰ ਭਾ	— S	ਮ ਗੇ	— S	ਪ ਚੋ	— S	-ਮ SS	ਪ ਰ	— S	— S	— S

							ਮ						
ਮ	ਮ	—	ਪ	ਨੁ	ਪ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਰ	ਰ	ਸ	ਸ
ਸ	ਹ	ऽ	ਜ਼ੇ	ऽ	ऽ	ਸੁ	ਖੈਂ	ऽ	ਨੋਂ	ਹ	ਰੇ	ਗੁ	ਨ
			ਪ		ਸਂ								
ਮ	ਮ	ਮ	ਨੁਪ	—	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਨ	ਸਂ	—	—	—
ਗਾ	ਵ	ਤੀ	ਗਾऽ	ऽ	ਵ	ਤੀ	ਗਾ	ऽ	ਵ	ਤੀ	ऽ	ऽ	ऽ
ਸਂ			ਨ		ਧ		ਮ						
ਰਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	—	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਰ	—	ਸ	ਮਪ
ਦ	ਰ	ऽ	ਸ	ऽ	ऽ	ਪਿ	ਆ	ऽ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ,	ਤਿਖ...

ਅੰਤਰਾ—ਇਕਤਾਲਾ (ਰੂਪਕ ਦੀ ਦੂਗੁਨ)

×		੦		੨		੦		੩		੪	
ਸ	ਸ	ਸ	ਰ	ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਮ	ਨੁ	ਨੁ	ਪ
ਜੈ	ਸੀ	ਕ	ਰੀ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਮੋਂ	ਸਿਉ	ऽ	ਮੋਂ	ਸਿਉ	ऽ
				ਸਂ							
ਮ	ਮ	—	ਪ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਨ	ਸਂ	—	—
ਐ	ਸੀ	ऽ	ਹਉ	ऽ	ਕੈ	ਸੇ	ऽ	ਕ	ਰਉ	ऽ	ऽ
						ਮਂ					
ਰਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਮਂ	ਰਂ	—	ਸਂ
ਹੀ	ਉ	ਤੁ	ਮਾ	ਰੇ	ऽ	ਬ	ਲ	ਬ	ਲੇ	ऽ	ऽ
						ਮ					
ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	—	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਸ	—
ਬ	ਲ	ਬ	ਲੇ	ऽ	ऽ	ਬ	ਲ	ਗ	ਈ	ਈ	ऽ ਤਿਖ ਬੂ...

ਸੰਚਾਰੀ, ਰੂਪਕ (ਲਜ ਬਰਾਬਰ ਅਸਥਾਈ:)

ਸ	ਸ	ਸ	ਸ	—	ਨੁ	ਸ	ਰ	ਰ	ਰ	ਰ	—	ਰ	—
ਪਹਿ	ਲੇ	ਪੈ	ਸੰ	ऽ	ਤ	ऽ	ਪਾ	ਇ	ਧਿ	ਆ	ऽ	ਇ	ऽ
ਸ							ਮ						
ਰ	—	ਰ	ਰ	—	ਸ	ਰ	ਗੁ	—	ਮ	ਰ	—	ਸ	ਸ
ਧਿਆ	ऽ	ਇ	ਪ੍ਰੀ	ऽ	ਤ	ऽ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ਇ	ऽ	ਪ੍ਰ	ਭ
ਮ	—	ਮ	ਮ	—	ਮ	—	ਪ	ਪ	—	ਪ	—	ਪ	ਪ
ਥਾ	ऽ	ਨ	ਤੇ	ऽ	ਰੋ	ऽ	ਕੇ	ਹ	ऽ	ਰੋ	ऽ	ਜਿ	ਤ
							ਮ						
ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਜੰ	ਤ	ਨ	ਕ	ਰ	ऽ	ਬੀ	ਚਾ	ऽ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅਭੋਗ, ਸੂਲਫ਼ਾਕ (ਰੂਪਕ ਦੀ ਦੁਗੁਨ)

×		੦		੨		੩		੦	
ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	—	—
ਅ	ਨਿਕ	ਦਾ	ਸ	ਕੀ	ਰ	ਤ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂਨ	ਸਂ	ਨ̱	ਪ	—	—
ਕ	ਰਹਿ	ऽ	ਤੁ	ਹਾऽ	ऽ	ਰੀ	ऽ	ऽ	੧
ਮ	—	ਪ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ̱	ਪ	—	—
ਸੋ	ऽ	ਈ		ਮਿ	ਲਿ	ਓ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮ									
ਗ̱	—	ਮ	—	ਰ	ਰ	ਸ	—	—	—
ਜੋ	ऽ	ऽ	ऽ	ਭਾ	ਵ	ਤੋ	ऽ	ऽ	ऽ

ਤਿੰਨਤਾਲ (ਸੂਲ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਲਯ ਵਿਚ)

×				੨				੦				੩			
ਪ						ਸਂ									
ਮ	ਮ	ਮ	ਮ	ਪਨ̱	ਪ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
ਜਨ	ਨਾ	ਨ	ਕ	ਠਾऽ	ऽ	ਕੁ	ਰ	ਰ	ਹਿਓ	ऽ	ਸ	ਮਾ	ऽ	ਇ	ऽ;
								ਮਂ		ਮਂ					
—	ਰਂ	—	ਰਂ	ਰਂ	—	ਪਂ	—	ਗ̱ਂ	—	ਗ̱ਂ	ਮਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	—
ऽ	ਏ	ऽ	ਕ	ਤੂ	ऽ	ਹੀ	ऽ	ਤੂ	ऽ	ਹੀ	ऽ	ਤੂ	ऽ	ਹੀ	ऽ
								ਮ		ਮ					
—	ਸਂ	—	ਸਂ	ਨ̱	ਪ	ਮਪ	ਨ̱ਪ	ਗ̱	—	ਗ̱	ਮ	ਰ	ਰ	ਸ	ਸ
ऽ	ਏ	ऽ	ਕ	ਤੂ	ऽ	ਹੀऽ	ऽऽ	ਤੂ	ऽ	ਹੀ	ऽ	ਤੂ	ਹੀ;	ਤਿ	ਖ

ਨੋਟ—ਪੜਤਾਲ ਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਅਸਥਾਈ ਦੀ ਲਯ ਕਾਯਮ—ਤੇ ਵਖੋ-ਵਖ ਤਾਲਾਂ ਉਸੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਣ, ਇਹੋ ਹੀ ਪੜਤਾਲ ਗਾਉਣ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ। ਇਸ 'ਪੜਤਾਲ' ਵਿਚ ਸੂਲ ਤੇ ਤਿੰਨਤਾਲ (ਦੋ ਤਾਲ) ਹੋਰ ਪਾਂ ਕੇ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਤੀ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਪੜਤਾਲ ਹੈ। (ਕਰਤਾ)

੧੦. ਰਾਗ ਕਾਨੜਾ (ਨਾ: ਕਾ:), ਪੜਤਾਲ, ਚਾਰਤਾਲ (ਬਿਲੰਬਿਤ]

ਮਨ ਜਾਪਹੁ ਰਾਮ ਗੁਪਾਲ ॥ ਹਰਿ ਰਤਨ ਜਵੇਹਰ ਲਾਲ ॥
ਹਰਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਘੜ ਟਕਸਾਲ ॥ ਹਰਿ ਹੋ ਹੋ ਕਿਰਪਾਲ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਤੁਮਰੇ ਗੁਨ ਅਗਮ ਅਗੋਚਰ ਏਕ ਜੀਹ ਕਿਆ ਕਥੈ ਬਿਚਾਰੀ
ਰਾਮ ਰਾਮ ਰਾਮ ਰਾਮ ਲਾਲ ॥
ਤੁਮਰੀ ਜੀ ਅਕਥ ਕਥਾ ਤੂ ਤੂ ਤੂ ਹੀ ਜਾਨਹਿ
ਹਉ ਹਰਿ ਜਪਿ ਭਈ ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲ ॥ ੧ ॥
ਹਮਰੇ ਹਰਿ ਪ੍ਰਾਨ ਸਖਾ ਸੁਆਮੀ ਹਰਿ ਮੀਤਾ,
ਮੇਰੇ ਮਨਿ ਤਨਿ ਜੀਹ ਹਰਿ ਹਰੇ ਹਰੇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਧਨੁ ਮਾਲ ॥
ਜਾ ਕੋ ਭਾਗਿ ਤਿਨਿ ਲੀਓ ਰੀ ਸੁਹਾਗੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰੇ ਹਰੇ
ਗੁਨ ਗਾਵੈ ਗੁਰਮਤਿ, ਹਉ ਬਲਿ ਬਲੇ ਹਉ ਬਲ ਬਲੇ,
ਜਨ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਜਪਿ ਭਈ ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲ ॥ ੨ ॥

(ਕਾਨੜਾ ਮ: ੪, ਪੜਤਾਲ, ਪੰਨਾ ੧੨੯੬)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
										ਸ	ਰ
										ਮ	ऽ
ਮ	ਮ							ਸ			
ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਮੱਰ	—	ਸ	ਸ	ਰ	ਨ਼	ਸ	—	ਰ
ਨ	ऽ	ऽ	ਜਾऽ	ऽ	ਪਹੁ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ਮ	ऽ	ਗੁ
					ਪ	ਮ			ਮ		
ਪ	—	—	ਮ	ਪ	ਨੁਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਰ	-ਰ	ਸਰ
ਪਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽऽ	ਲ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽਮ	ऽऽ
ਮ	ਮ							ਸ			
ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਮਰ	—	ਸ	ਸ	ਰ	ਨ਼	ਸ	—	ਰ
ਨ	ऽ	ऽ	ਜਾऽ	ऽ	ਪਹੁ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ਮ	ऽ	ਗੁ
					ਪ	ਮ					
ਪ	—	—	ਮ	ਪ	ਨੁਪ	ਗੁਮ	ਸਨ਼	ਸਰ	ਰ-	ਰਸ	ਰਪ
ਪਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽऽ	ਲऽ	ਮਨ	ਜਾऽ	ਪਹੁऽ	ਰਾऽ	ਮਗੁ

ਤਿੰਨਤਾਲ (ਚਾਰਤਾਲ ਦੀ ਦੁਗੁਨ:)

×															
ਮ	ਗੁ	—	—	ਮ	ਮ	ਸ	ਨ਼	ਸ	ਰ	ਰ	—	ਰ	ਸ	ਰ	ਪ
ਪਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਲ	ਮ	ਨ	ਜਾ	ऽ	ਪਹੁ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ਮ	ਗੁ
ਮ	ਗੁ	—	—	ਮ	ਮ	ਸ	ਸ	ਰ	ਰ	ਮ	ਮ	ਪ	ਮ	ਨੁ	ਪ
ਪਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਲ	ਹ	ਰਿ	ਰ	ਤ	ਨ	ਜ	ਵੇ	ऽ	ਹ	ਰ
ਮ	ਗੁ	—	—	ਮ	ਮ	ਮ	ਮ	ਸ	ਸ	ਸ	ਸ	ਰ	ਰ	ਮ	ਮ
ਲਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਲ,	ਹ	ਰਿ	ਗੁ	ਰ	ਮੁ	ਖ	ਘ	ੜ	ਟ	ਕ
ਪ	—	—	—	—	ਪ	ਪ	ਪ	ਮ	—	ਪ	—	ਸਂ	—	ਨੁ	ਪ
ਸਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਲ	ਹ	ਰਿ	ਹੋ	ऽ	ऽ	ऽ	ਹੋ	ऽ	ਕਿ	ਰ
ਮ ਗੁ	—	—	—	ਮ	ਮ	ਸ	ਨ਼	ਸ	—	ਰ	—	—	ਰ	ਸ	ਰ
ਪਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਲ,	ਮ	ਨ	ਜਾ	ऽ	ਪਹੁ	ऽ	ऽ	ਮ	ऽ	ऽ

ਮ
ਗੁ —
ਨ ऽ ਜਾਪਹੁ —ਅਗੋਂ ਚਾਰਤਾਲ ਵਿਚ ਅਸਥਾਈ ਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਅੰਤਰਾ ਫੜੋ।

ਅੰਤਰਾ—ਇਕਤਾਲਾ (ਚਾਰਤਾਲ ਦੀ ਚੌਗੁਨ ਲਯ:)

×											
ਨੁ	ਧ	(ਨੁ)	—	ਪ	ਪ	ਪ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਮ
ਤੁ	ਮ	ਰੇ	ऽ	ਗੁ	ਨ	ਅ	ਗ	ਮਅ	ਗੋ	ਚ	ਰ;
ਰ	—	ਰ	ਰ	ਰ	ਰ	ਰ	ਰ	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਮ
ਏ	ऽ	ਕ	ਜੀ	ਹ	ਕਿਆ	ਕ	ਥੋ	ਬੀ	ਚਾ	ऽ	ਰੀ
ਰ	—	ਰ	ਰ	—	ਰ	ਰ	—	ਸ	ਰ	—	ਪ
ਰਾ	ऽ	ਮ	ਰਾ	ऽ	ਮ	ਰਾ	ऽ	ਮ	ਰਾ	ऽ	ਮ
ਮ	ਗੁ	—	—	—	ਮ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—	—
ਲਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਲ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ;
ਮ	ਮ	ਨੁ	ਪ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—
ਤੁ	ਮ	ਰੀ	ऽ	ਜੀ	ऽ	ਅ	ਕ	ਥ	ਕ	ਥਾ	ऽ
ਸਂ	—	ਰਂ	—	ਸਂ	ਰਂ	ਮਂ ਗੁਂ	—	ਮਂ	ਰਂ	—	ਸਂ
ਤੂ	ऽ	ਤੂ	ऽ	ਤੂ	ਹੀ	ਜਾ	ऽ	ऽ	ਨਹਿ	ऽ	ਹਉ

ਨ ਸੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	—	ਰੰ	ਸੰ ਨ	ਸੰ	—	ਨੁ	ਮ	ਪ
ਹ	ਰਿ	ऽ	ਜ	ऽ	ਪ	ਭ	ਈ	ऽ	ऽ	ऽ	ਨਿ
ਸੰ	—	—	ਨੁ	ਪ	ਪ	ਮ	—	—	ਪ	ਨੁ	ਪ
ਹਾ	ऽ	ऽ	ਲ	ऽ	ਨਿ	ਹਾ	ऽ	ऽ	ਲ	ऽ	ਨਿ
ਮ	ਮ	ਸ	ਨ	ਸ	—	ਰ	—	ਰ	ਸ	ਰ	ਪ
ਹਾ	ਲ	ਮ	ਨ	ਜਾ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ਮ	ਗੁ

ਪਾਲ—ਅਗੋਂ ਤਿੰਨਤਾਲ ਦੀ ਅਸਥਾਈ ਅਤੇ ਮੁੜ ਚਾਰਤਾਲ ਦੀ ਅਸਥਾਈ ਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਮੁਕਾਅ ਕਰੋ।

ਅੰਤਰਾ ਨੰ: ੨—ਚਾਰਤਾਲ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਭਾਵ ਸਥਾਈ ਦੀ ਬਰਾਬਰ)

×

ਮ	ਮ	ਪ ਨੁਪ	—	ਸੰ ਨ	ਨ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	—	ਸੰ
ਹ	ਮ	ਰੇऽ	ऽ	ਹ	ਰਿ	ਪ੍ਰਾ	ऽ	ਨ	ਸ	ऽ	ਖਾ
ਧ ਨੁ	ਧ	ਸੰ ਨ	ਸੰ	ਰੰ	ਰੰ	ਸੰ	—	ਪ	ਨੁ	—	ਪ
ਸੁਆ	ऽ	ਮੀ	ऽ	ਹ	ਰਿ	ਮੀ	ऽ	ऽ	ਤਾ	ऽ	ऽ,
ਰੰ	—	ਰੰ	ਰੰ	—	ਰੰ	ਮੰ ਗੁੰ	—	ਮੰ	ਮੰਰੰ	—	ਮੰ
ਮੇ	ऽ	ਰੇ	ਮ	ऽ	ਨ	ਤ	ऽ	ਨ	ਜੀਹ	ऽ	ऽ
ਸੰ	ਧ ਨੁ	ਪ	ਪ	ਮ	ਪ	ਮ ਗੁ	ਮ ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ
ਹ	ਰਿ	ऽ	ਹ	ਰੇ	ऽ	ਹ	ਰੇ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ਮ

ਤਿੰਨਤਾਲ (ਚਾਰਤਾਲ ਦੀ ਦੁਗੁਨ)

×

ਸ	ਰ	ਰ	ਰ	—	ਰ	ਸ	ਨ	ਸ	ਰ	ਰ	ਰ	—	ਸ	ਰ	ਪ
ਰਾ	ऽ	ਮ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਜੀ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ਮ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਧ	ਨ
ਮ	ਗੁ	—	—	—	ਮ	ਸ	ਨ	ਸ	ਰ	ਰ	—				
ਮਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਲ	ਮ	ਨ	ਜਾ	ऽ	ਪਹੁ	ऽ—ਅਗੋਂ ਸਥਾਈ ਤਿੰਨ: ਤੇ ਚਾਰ: ਵਿਚ				

ਅੰਤਰਾ ਨੰ: ੩–ਸੂਲਫ਼ਾਕ (ਚਾਰਤਾਲ ਦੀ ਚੌਗੁਨ)

X									
				ਸੰ					
ਮ	—	ਪ	—	ਨ	—	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ
ਜਾ	ऽ	ਕੋ	ऽ	ਭਾ	ऽ	ਗ	ऽ	ਤਿ	ਨ
ਨ	ਸੰ	ਰੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	ਨੁ	ਪ	—
ਲੀ	ਓ	ਰੀ	ਸੁ	ਹਾ	ऽ	ऽ	ਗ	ऽ	ऽ,
ਸੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਪ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗੁ	—	ਮ
ਹ	ਰਿ	ਹ	ਰਿ	ਹ	ਰੇ	ਹ	ਰੇ	ऽ	ऽ
ਮ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਰ	ਸ	ਸ	—	—
ਗੁ	ਨ	ਗਾ	ਵੈ	ਗੁ	ਰ	ਮ	ਤਿ	ऽ	ऽ

ਚੰਚਲ (ਚਾਰਤਾਲ ਦੀ ਦੁਗੁਨ)

X			੨				੦			੩			
ਪ			ਪ		ਸੰ								
ਮ	—	—	ਨੁ	ਪ	ਨ	—	ਸੰ	—	ਨ	ਸੰ	—	—	—
ਹਉ	ऽ	ऽ	ਬ	ऽ	ਲ	ऽ	ਬ	ऽ	ऽ	ਲੇ	ऽ	ऽ	ऽ
										ਧ			
ਨ	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	ਰੰ	ਰੰ	—	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	ਨੁ	—	ਪ	ਪ
ਹਉ	ऽ	ऽ	ਬ	ऽ	ਲ	ऽ	ਬ	ऽ	ऽ	ਲੇ	ऽ	ऽ	ऽ
												ਜ	ਨ

ਤਾਲ–ਕਹਿਰਵਾ (ਚਾਰਤਾਲ ਦੀ ਚੌਗੁਨ)

X				X				X				X			
ਰੰ	—	ਰੰ	ਰੰ	ਰੰ	—	ਰੰ	—	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਪ	ਮ	ਪ
ਨਾ	ऽ	ਨ	ਕ	ਹ	ऽ	ਰਿ	ऽ	ਜ	ऽ	ਪ	ਭ	ਈ	ऽ	ਜ	ਨ
ਰੰ	—	ਰੰ	ਰੰ	ਰੰ	—	ਰੰ	—	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਪ	ਮ	ਪ
ਨਾ	ऽ	ਨ	ਕ	ਹ	ऽ	ਰਿ	ऽ	ਜ	ऽ	ਪ	ਭ	ਈ	ऽ	ਹੇ	ਨਿ
ਸੰ	—	—	—	—	ਨੁ	ਪ	ਪ	ਮ	—	—	—	—	ਪ	ਨੁ	ਪ
ਹਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਲ	ऽ	ਨਿ	ਹਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਲ	ऽ	ਨਿ
ਮ	ਗੁ	—	—	—	ਮ	ਸ	ਨ	ਸ	ਰ	ਰ	—	ਰ	ਸ	ਰ	ਪ
ਹਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਲ,	ਮ	ਨ	ਜਾ	ऽ	ਪਹੁ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ਮ	ਗੁ

ਮ ਗੁ...
ਪਾ ... ਲ —ਅਗੋਂ ਤਿੰਨਤਾਲ ਵਿਚ ਅਸਥਾਈ ਮੁੜ ਚਾਰਤਾਲ ਤੇ ਮੁਕਾਅ ਕਰਨਾ ਹੈ ।

ਨੋਟ—ਇਸ ਪੜਤਾਲ ਨੂੰ ਰਾਗੀ-ਰਬਾਬੀ ਆਮ ਗਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਵਾਨ ਪੰਡਿਤ ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਜੀ (ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ) ਨੇ ਇਸੇ ਪੜਤਾਲ ਵਿਚ ਮੂਲ, ਚੰਚਲ, ਤਿੰਨਤਾਲ ਆਦਿ ਤਾਲਾਂ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਨਵੀਨ ਕਰਿਆ ਸੀ, ਉਸੇ ਦੀ ਇਥੇ ਨੁਟੇਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

੧੧. ਰਾਗ ਕਾਨੜਾ (ਕਾ: ਪੁ:), **ਪੜਤਾਲ;** ਮਹੇਸ਼ ਤਾਲ ੯ ਮਾਤ੍ਰੇ (ਬਿਲੰਬਿਤ)

ਕਰਤ ਕਰਤ ਚਰਚ ਚਰਚ ਚਰਚਰੀ ॥
ਜੋਗ ਧਿਆਨ ਭੇਖ ਗਿਆਨ, ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਧਰਤ ਧਰਤ ਧਰਚਰੀ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਅਹੰ ਅਹੰ ਅਹੈ ਅਵਰ, ਮੂੜ ਮੂੜ ਮੂੜ ਬਵਰਈ ॥
ਜਤਿ ਜਾਤ ਜਾਤ ਜਾਤ ਸਦਾ ਸਦਾ ਸਦਾ ਸਦਾ ਕਾਲ ਹਈ ॥ ੧ ॥
ਮਾਨੁ ਮਾਨੁ ਮਾਨੁ ਤਿਆਗਿ ਮਿਰਤੁ ਮਿਰਤੁ ਨਿਕਟਿ ਨਿਕਟਿ ਸਦਾ ਹਈ ॥
ਹਰਿ ਹਰੇ ਹਰੇ ਭਾਜੁ ਕਹਤੁ ਨਾਨਕੁ ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਮੂੜ,
ਬਿਨੁ ਭਜਨ ਭਜਨ ਭਜਨ ਅਹਿਲਾ ਜਨਮੁ ਗਈ ॥ ੨ ॥

(ਕਾਨੜਾ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੩੦੮)

ਅਸਥਾਈ

×				੨		੩		
						ਮ	ਰ	
	-ਪ	ਸੰਨ	ਸੰਨ	ਸੰਪ	ਨੁਪ	ਗੁਗੁ	ਮਸ	ਸਰ
	*ਕ	ਰਤ	ਕਰ	ਹ,ਚ	ਰਚ	ਚਰ	ਚ,ਚ	ਰਚ
ਮ						ਮ	ਰ	
ਗੁ	ਮਪ	ਸੰਨ	ਸੰਨ	ਸੰਪ	ਨੁਪ	ਗੁਗੁ	ਮਸ	ਸਰ
ਰੀ	ऽ,ਕ	ਰਤ	ਕਰ	ਤ,ਚ	ਰਚ	ਚਰ	ਚ,ਚ	ਰਚ
ਮ						ਸੰ		
ਗੁ	ਮ	ਪ	—	-ਮ	-ਮ	ਪਨ	ਨਸੰ	-ਨ
ਰੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽਜੋ	ऽਗ	ਧਿਆऽ	ਨਭੇ	ऽਖ
ਸੰ-	ਸੰਰੰ	ਰੰਰੰ	ਸੰਸੰ	ਸੰਨ	ਨਨ	ਸੰਨ	ਸੰਨ	ਸੰ,ਰੰਸੰ
ਗਿਆ	ਨਫਿ	ਰਤ	ਫਿਰ	ਤਧ	ਰਤ	ਧਰ	ਤਧ	ਰ,ਚऽ
ਨੁ	ਪਪ	ਸੰਨ	ਸੰਨ					
ਰੀ	ऽਕ	ਰਤ	ਕਰਤ...					

ਅੰਤਰਾ–ਰੂਪਕ (ਮਹੇਸ਼ ਦੀ ਦੁਗੁਨ:)

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
ਪ ਮ	ਮ	—	ਪ	ਪ	ਸਂ ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	ਨ ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—
ਅ	ਹੰ	ऽ	ਅ	ਹੰ	ऽ	ऽ	ਅ	ਹੈ	ऽ	ਅ	ਵ	ਰ	ऽ
ਸ ਨ	—	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ ਸਂ	ਧ ਨੁ	—	ਪ	—
ਮੂ	ऽ	ੜ	ਮੂ	ੜ	ਮੂ	ੜ	ਬ	ਵ	ਰ	ਈ	ऽ	ऽ	ऽ

ਤਿੰਨਤਾਲ (ਰੂਪਕ ਦੀ ਦੁਗੁਨ:)

×															
ਪ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗੁ	—	ਮ	ਰ	ਰ	ਸ	—
ਜਤਿ	ਜਾ	ऽ	ਤ	ਜਾਂ	ऽ	ऽ	ਤ	ਜਾਂ	ऽ	ऽ	ਤ	ਸ	ਦਾ	ऽ	ऽ
ਸ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗੁ	—	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਜਤਿ	ਜਾ	ऽ	ਤ	ਜਾਂ	ऽ	ऽ	ਤ	ਜਾਂ	ऽ	ऽ	ऽ	ਤ	ऽ	ऽ	ऽ
—	ਮ	ਮ	—	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	*	ਰਂ	—	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ
(ऽ	ਸ	ਦਾ	ऽ	ਸ	ਦਾ	ਸ	ਦਾ	*	ਕਾ	ऽ	ਲ	ਹ	ਈ	ऽ	ऽ)
*	ਪ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਪ	ਨੁ	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ
*	ਕ	ਰ	ਤ	ਕ	ਰ	ਤ	ਚ	ਰ	ਚ	ਚ	ਰ	ਚ	ਚ	ਰ	ਚ

ਮ
ਗੁ ਅਧ
ਰੀ ऽ ਕ—ਅਸਥਾਈ ਮਹੇਸ਼ ਤਾਲ ਦੀ।

ਅੰਤਰਾ ਨੰ: ੨–ਰਾਗ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ, ਇਕਤਾਲਾ (ਮਹੇਸ਼ ਦੀ ਚੌਗੁਨ:)

×		੦		੨		੦		੩		੪	
ਪ ਮ	—	ਪ	ਨੁ ਧੁ	—	ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	ਨੁ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਮਾ	ऽ	ਨ	ਮਾ	ऽ	ਨ	ਮਾ	ऽ	ਨ	ਤਿਆ	ऽ	ਗ
ਰਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਸਂ	ਰਂ	ਨੁ ਧੁ	ਨੁ	ਪ
ਮਿ	ਰ	ਤ	ਮਿ	ਰ	ਤ	ਨਿ	ਕ	ਟ	ਨਿ	ਕ	ਟ
ਸਂ	ਸਂ	—	ਨੁ ਧੁ	ਨੁ	ਪ	ਮ ਗੁ	—	ਮ	ਰ	—	ਸ
ਸ	ਦਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਹ	ਈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ

			ਨੁ			ਮ					
ਸਂ	ਸਂ	—	ਧੁ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਪ	ਸਂ	ਨ
ਸ	ਦਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਹ	ਈ	ऽ	ऽ,	ਕ	ਰ	ਤ
ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਪ	ਨੁ	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ
ਕ	ਰ	ਤ	ਚ	ਰ	ਚ	ਚ	ਰ	ਚ	ਚ	ਰ	ਹ

ਮ
ਗੁ
ਰੀ...ਅਗੋਂ ਸਥਾਈ ਮਹੇਸ਼ ਤਾਲ ਦੀ ।

ਅੰਤਰਾ ਨੰ: ੩—ਰਾਗ ਅਡਾਣਾ, ਸੂਲਫਾਕ (ਮਹੇਸ਼ ਦੀ ਚੌਗੁਨ...)

×		੦		੨		੩		੦	
						ਨੁ			
ਪ	ਰੰ	ਸਂ	ਰੰ	ਨ	ਸਂ	ਧੁ	ਨੁ	ਪ	—
ਹ	ਰਿ	ਹ	ਰੇ	ਹ	ਰੇ	ਭਾ	ऽ	ਜ	ऽ
ਮ		ਮ							
ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	ਸ	—	—
ਕ	ਹ	ਤੇਂ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਨ	ਕ	ऽ	ऽ
				ਮਂ					
ਮ	ਪ	ਨੁ	ਸਂ	ਗੁਂ	ਮਂ	ਰੰ	—	ਸਂ	—
ਸੁ	ਨਹੁ	ਰੇ	ऽ	ਮੂ	ऽ	ੜ	ऽ	ऽ	ऽ
				ਮਂ					
ਮ	ਪ	ਨੁ	ਸਂ	ਗੁਂ	ਮਂ	ਰੰ	—	ਸਂ	ਸਂ
ਸੁ	ਨਹੁ	ਰੇ	ऽ	ਮੂ	ऽ	ੜ	ऽ	ਬਿ	ਨ

ਮੂੜ ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ, ਤਾਲ ਕੇਹਿਰਵਾ (ਸੂਲ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਲਯ)

×															
ਨ	ਨ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਰੰ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਮ	ਪ
ਭਜ	ਨਭ	ਜਨ	ਭ	ਜ	ਨ	ਅਹਿ	ਲਾ	ਜ	ਨ	ਮ	ਗ	ਈ	ऽ	ਬਿ	ਨ
ਨ	ਨ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਰੰ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	—	—
ਭਜ	ਨਭ	ਜਨ	ਭ	ਜ	ਨ	ਅਹਿ	ਲਾ	ਜ	ਨ	ਮ	ਗ	ਈ	ऽ	ऽ	ऽ
*	ਪ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਪ	ਨੁ	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ
*	ਕ	ਰ	ਤ	ਕ	ਰ	ਤ	ਚ	ਰ	ਚ	ਚ	ਰ	ਚ	ਚ	ਰ	ਚ

ਮ
ਗੁ —
ਰੀ ऽ—ਅਗੋਂ ਅਸਥਾਈ ਮਹੇਸ਼ ਤਾਲ ਵਿਚ ਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਮੁਕਾਅ ਕਰੋ ।

ਨੋਟ—ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇਹ ਇਕ ਐਸਾ ਅਲੌਕਿਕ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤੁਕ ਵਿਚ ੧੯ ਅੱਖਰ ਹਨ ਅਤੇ ੧੫ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਗ-ਮਾਤ੍ਰ ਨਹੀਂ। ਉਂਜ ਭੀ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਦਾਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਰਾਗੀ-ਰਬਾਬੀ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੁਣਿਆ। ਇਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਾਨੜਾ ਰਾਗ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੈ। (ਸ੍ਵਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੨. **ਰਾਗ ਕਾਨੜਾ** (ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ), **ਤਿੰਨਤਾਲ** (ਮੱਧਮ ਲਯ)

ਧੂਮ ਪਰੀ ਜਗਤ ਮੈਂ ਤੁਮਰਾਂ ॥
ਮਹਾਂ ਬਲੀ ਭੀਮ ਕੰਪਿਓ ਥਰਹਰ, ਗਦਾ ਤਿਆਗ ਚੱਕ੍ਰਿਤ ਭਇਓ,
ਡੰਕਾ ਬਜਾ ਰਣਜੀਤ ਪੈ ਜਬ ਹੀ, ਘਨਨਨ ਨਨਨਨ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਗਟ ਭਇਓ,
ਕੰਪਿਓ ਧਰਨੀਧਰ, ਥਰਰਰ ਕਰੇ ਇੰਦ੍ਰਪੁਰੀ ॥ ੧ ॥
ਛਨਨਨ ਨਨਨਨ ਛਨਤ ਛਓਂਕਾਰ, ਛਾਡਤ ਤੀਰ ਕਲਗੀਧਰ,
ਸਰਰਰ ਸਰਰਰ ਕੇ, ਜਾਵਤ ਤੀਰ, ਛਤੀਯਾਂ ਚੀਰ, ਦੁਸ਼ਟ ਸਭਨ ਕੀ, ਤੜਫ ਤੜਫ
ਨਿਕਸੇ ਪ੍ਰਾਨ, ਮਹਾਂਬੀਰ ਮਹਾਂ ਰਣਧੀਰ ਕੀ ਗਿਰਤ ਪਗਰੀ ॥ ੨ ॥
ਚੱਕ੍ਰ ਚਲਤ ਖੰਡ ਖੰਡ ਰੁੰਡ ਮੁੰਡ ਕਰ, ਖੰਡਾ ਖੜਗ ਤੁਪਕ ਤਬਰ,
ਮਹਾਂ ਯੁੱਧ ਦੁਸ਼ਟ ਦਮਨ ਕਰੇ ਗੰਧ੍ਰਵ, ਅਲਮਸਤ, ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ, ਕੀ ਜਗ
ਧੂਮਪਰੀ, ਡਰਤ ਭਈ ਸ਼ਿਵ ਪੁਰੀ,ਪੇਖ ਅਨਦਪੁਰੀ ॥ ੩ ॥

ਅਸਥਾਈ

×				੨				੦				੩			
										ਧ		ਮ			
						ਨ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਨ̱	ਪ	ਗ̱	ਗ̱ਰ	ਸ	ਰ
						ਧੂ	ਮ	ਪ	ਰੀ	ਜ	ਗ	ਤ	ਮੈਂS	ਤੂ	ਮ
ਮ										ਧ		ਮ			
ਗ̱	—	ਮ	—	ਪ	—	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਨ̱	ਪ	ਗ̱	ਗ̱ਰ	ਸ	ਰ
ਰੀ	S	S	S	S	S	ਧੂ	ਮ	ਪ	ਰੀ	ਜ	ਗ	ਤ	ਮੈਂS	ਤੁ	ਮ
ਮ						ਸਂ									
ਗ̱	—	ਮ	—	ਮ	ਪ	ਨ	—	ਸਂ	—	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ
ਰੀ	S	S	S	ਮ	ਹਾਂ	ਬ	S	ਲੀ	S	ਭੀ	ਮ	ਕਂ	ਪਿਓ	ਥ	ਰ
													ਸਂ		
ਨ̱	ਪ	—	ਮ.	ਪ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	—
ਹ	ਰ	S	ਗ	ਦਾ	ਤਿਆ	S	ਗ	ਚ	S	ਕ੍ਰਿ	ਤ	ਭ	S	ਇਓ	S
						ਮ		ਰ		ਮ					
ਸਂ	—	ਪ	ਸਂ	—	ਪ	ਗ̱	—	ਸ	ਰ	ਗ̱	—	ਮ	ਮ	ਰ	ਰ
ਡਂ	S	S	ਕਾ	S	ਬ	ਜਾ	S	ਰ	ਣ	ਜੀ	S	ਤ	ਪੈ	ਜ	ਬ

ਸ	—	ਸ	ਸ	ਸ	ਸ	ਮ	ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ
ਹੀ	ऽ	ਘ	ਨ	ਨ	ਨ	ਨ	ਨ	ਨ	ਨ	ਸ਼	ਬ	ਦ	ਪ੍ਰ	ਗ	ਟ
ਰਂ	—	ਪ	—	ਪ	ਪ	ਨ਼	ਮ	ਪ	ਪ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ
ਭਇਓ	ऽ	ਕੰ	ऽ	ਪਿਉ	ਧਰ	ਨੀ	ऽ	ਧ	ਰ	ਥ	ਰ	ਰ	ਰ	ਕ	ਰੇ
ਨ	ਸਂ	ਨ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਨ਼	ਪ				
ਇੰ	ऽ	ਦ੍ਰ	ਪ੍ਰ	ਰੀ	ऽ,	ਧ੍ਰ	ਮ	ਪ	ਰ	ਜ	ਗ	ਤ ਮੈ...			

ਅੰਤਰਾ

ਮ	ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਛ	ਨ	ਨ	ਨ	ਨ	ਨ	ਨ	ਨ	ਛ	ਨ	ਤ	ਛਉਂ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ਰ
ਨ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ਼	ਪ	ਮ	ਪ	ਨ	ਸਂ
ਛਾ	ਤ	ਤ	ਤੀ	ऽ	ਰ	ਕ	ਲ	ਗੀ	ऽ	ਧ	ਰ	ਸ	ਰ	ਰ	ਰ
				ਨ਼											
ਪਨ	ਮਂਰਂ	ਸਂ	—	ਪ	ਪ	ਪ	ਨ਼	ਮ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਨ਼	ਮ	ਪ
ਸਰ	ਰਰ	ਕੇ	ऽ	ਜਾ	ਵ	ਤ	ਤੀ	ऽ	ਰ	ਛ	ਤੀ	ਘਾ	ਚੀ	ऽ	ਰ
ਮ		ਮ													
ਗੁ	—ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਰ	ਸ	—	ਸ	ਸ	ਸ	ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	ਪ
ਦੁ	ऽਸ਼	ਟ	ਸ	ਭ	ਨ	ਕੀ	ऽ	ਤ	ਤ	ਫ	ਤ	ਤ	ਫ	ਨਿ	ਕ
ਪ	ਨ਼	ਮ	ਪ	ਮ	ਪ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ
ਸੇ	ਪ੍ਰਾ	ऽ	ਨ	ਮ	ਹਾਂ	ਬੀ	ਰ	ਮ	ਹਾਂ	ਰ	ਣ	ਧੀ	ਰ	ਕੀ	ਗਿ
ਨ	ਸਂ	ਨ	ਰਂ	ਸਂ	—										
ਰ	ਤ	ਪ	ਗ	ਰੀ	ऽ ਧੂਮ ਪਰੀ...										

ਅੰਤਰਾ ਨੰ: ੨

ਨ		ਧ		ਮ				ਮ				ਮ			
ਸਂ	—	ਨ਼	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਰਸ	ਰ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਸ
ਚੱ	ऽ	ਕ੍ਰ	ਚ	ਲ	ਤ	ਖੰऽ	ਡ	ਖੰ	ਡ	ਰੰ	ਡ	ਮੁੰ	ਡ	ਕ	ਰ
ਸ	—	ਸ	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	ਪ	ਪ	ਨ਼	ਮ	ਪ	ਮ	ਪ	ਨ	ਸਂ
ਖੰ	ऽ	ਡਾ	ਖ	ਤ	ਗ	ਤੁ	ਪ	ਕ	ਤ	ਬ	ਰ	ਮ	ਹਾਂ	ਯੁ	ਧ
													ਮਂ		
ਨ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਸਂਰਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	ਮਂ	ਗਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਰਂ
ਦੁਸ਼	ਟ	ਦ	ਮ	ਨ	ਕऽ	ਰੇ	ऽ	ਗੰ	ऽ	ਧ੍ਰ	ਵ	ਅ	ਲ	ਮ	ऽਸ

	ਸਂ									ਮਂ					
ਰਂ	ਨ	—	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਮਂ	ਗਂ	ਮਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—
ਤ	ਕੇ	S	ਪ੍ਰ	ਭੂ	S	ਕੀ	S	ਜ	ਗ	ਧੂ	S	ਮ	ਪ	ਰੀ	S
										ਧ		ਮ		ਰ	
ਨ	ਸਂ	ਨ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਸ	ਰ
ਡ	ਰ	ਭ	ਭ	ਈ	ਸ਼ਿ	ਵ	ਪੁ	ਰੀ	S	ਪੰ	ਖ	ਅ	ਨ	ਦ	ਪੁ
ਮ															
ਗੁ	—	ਮ	—	ਪ	—	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ						
ਰੀ	S	S	S	S	S	ਧੂ	ਮ	ਪ	ਰੀ ਜਗਤ ਮੈ...						

ਨੋਟ—ਠੁਮਰੀ ਨੂੰ ਦੁਗੁਨ ਵਿਚ ਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਤਿਹਾਈ ਆਦਿ ਦੀ ਨੁਟੇਸ਼ਨ ।

	×				੨				੦				੩			
											ਧ		ਮ			
							ਨ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	ਗੁਰ	ਸ	ਨਸਂ
੧.	.	.	.	.	.	.	ਧੂ	ਮ	ਪ	ਰੀ	ਜ	ਗ	ਤ	ਮੈਂS	ਤੁ	ਧੂਮ
		ਧ	ਮ		ਮ											
	ਨਸਂ	ਨੁਪ	ਗੁਗੁਰ	ਸਰ	ਗੁ	ਮ	ਮਪ	ਨ	ਸਂ	ਨਸਂ	ਨਸਂ	ਰਂਸਂ	ਨੁਪ	-ਮ	ਪਨ	ਸਂਸਂ
	ਪਰੀ	ਜਗ	ਤਮੈਂS	ਤੁਮ	ਰੀ	S	ਮਹਾ	ਬ	ਲੀ	ਭੀਮ	ਕੰਪਿਓ	ਥਰ	ਹਰ	Sਗ	ਦਾਤਿਆ	Sਗ
			ਸਂ					ਮ	ਰ	ਮ						
	ਨਸਂ	ਰਂਮਂ	ਰਂਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਪਸਂ	-ਪ	ਗੁ	ਸਰ	ਗੁ	ਮਮ	ਰਰ	ਸ	ਸਸ	ਸਸ	ਮਮ
	ਚS	ਕ੍ਰਿਤ	ਭS	ਇਓ	ਡੰ	Sਕਾ	Sਬ	ਜਾ	ਰਣ	ਜੀ	ਤਪੈ	ਜਬ	ਹੀ	ਘਨ	ਨਨ	ਨਨ
	ਮਮ	ਪਪ	ਪਪ	ਪਪ	ਰਂ	ਪ	ਪਪ	ਨੁਮ	ਪਪ	ਨਸਂ	ਨਸਂ	ਨਸਂ	ਨਸਂ	ਨਰਂ	ਸਂ	ਨਸਂ
	ਨਨ	ਸ਼ਬ	ਦਪ੍ਰ	ਗਟ	ਭਇਓ	ਕੰ	ਪਿਓਧਰ	ਨੀS	ਧਰ	ਥਰ	ਰਰ	ਕਰੇ	ਇੰS	ਦ੍ਰਪੁ	ਥੀ,	ਧੂਮ
		ਧ	ਮ		ਮ			ਧ	ਮ		ਮ			ਧ	ਮ	
	ਨਸਂ	ਨੁਪ	ਗੁਗੁਰ	ਸਰ	ਗੁ	ਨਸਂ	ਨਸਂ	ਨੁਪ	ਗੁਗੁਰ	ਸਰ	ਗੁ	ਨਸਂ	ਨਸਂ	ਨੁਪ	ਗੁਗੁਰ	ਸਰ
	ਪਰੀ	ਜਗ	ਤਮੈਂS	ਤੁਮ	ਰੀ,	ਧੂਮ	ਪਰੀ	ਜਗ	ਤਮੈਂ	ਤੁਮ	ਰੀ,	ਧੂਮ	ਪਰੀ	ਜਗ	ਤਮੈਂS	ਤੁਮ
	ਮ															
	ਗੁ	—	ਮ	—	ਪ	—										
	ਰੀ	S	S	S	S	S										

											ਧ		ਮ			
							ਨ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	ਗੁਰ	ਸ	ਰ
੨.	.	.	.	.	.	.	ਧੂ	ਮ	ਪ	ਰੀ	ਜ	ਗ	ਤ	ਮੈਂS	ਤੁ	ਮ

ਮ
ਗੁ — ਮਮ ਮਮ | ਪਪ ਨਨ ਸੰਸੰ ਸੰਸੰ | -ਸੰ -ਸੰ ਨਨ ਨਸੰ | -ਸੰ -ਸੰ ਰੰਸੰ ਨੁਪ
ਰੀ ऽ ਛਨ ਨਨ | ਨਨ ਨਨ ਛਨ ਤਛਉ | ऽਕਾ ऽਰ ਛਾਡ ਤਤੀ | ऽਰ ਕਲ ਗੀऽ ਧਰ

ਨੁ ਮ ਮ
ਮਪ ਨਸੰ ਪਨਸੰਰੰ ਸੰ | ਪਪ ਪਨੁ ਮਪ ਪਪ | ਪਨੁ ਮਪ ਗੁਗੁ ਗੁਮ | ਰਰ ਸ ਸਸ ਸਮ
ਸਰ ਰਰ ਸਰਰਰ ਕੇ, | ਜਾਵ ਤਤੀ ऽਰ ਛਤੀ | ਯਾਚੀ ऽਰ ਦੁਸ਼ ਟਸ | ਭਨ ਕੀ ਤੜ ਫੜ

ਧ
ਮਮ ਪਪ ਪਨੁ ਮਪ | ਮਪ ਨਸੰ ਨਸੰ ਨਸੰ | ਨਸੰ ਨਸੰ ਨਸੰ ਨਰੰ | ਸੰ ਨਸੰ ਨਸੰ ਨੁਪ
ਤਫ ਨਿਕ ਸੇਪ੍ਰਾ ऽਨ | ਮਹਾਂ ਬੀਰ ਮਹਾ ਰਣੀ | ਧੀਰ ਕੀਗਿ ਰਤ ਧਗ | ਰੀ, ਧੂਮ ਪਰੀ ਜਗ

ਮ ਮ ਧ ਮ ਮ ਧ ਮ
ਗੁਗੁਰ ਸਰ ਗੁ * | ਨਸੰ ਨਸੰ ਨੁਪ ਗੁਗੁਰ | ਸਰ ਗੁ * ਨਸੰ | ਨਸੰ ਨੁਪ ਗੁਗੁਰ ਸਰ
ਤਮੈऽ ਤੁਮ ਰੀ * | ਧੂਮ ਪਰੀ ਜਗ ਤਮੈऽ | ਤੁਮ ਰੀ * ਧੂਮ | ਪਰੀ ਜਗ ਤਮੈऽ ਤੁਮ

ਮ
ਗੁ — ਮ -- | ਪ —
ਰੀ ऽ ऽ ऽ | ऽ ऽ

ਮ
੩. . . . . | ਨ ਸੰ | ਨ ਸੰ ਨੁ ਪ | ਗੁ ਗੁਰ ਸ ਰ
ਧੂ ਮ | ਪ ਰੀ ਜ ਗ | ਤ ਮੈऽ ਤੁ ਮ

ਨ ਧ ਮ ਰ ਮ ਮ
ਸੰ ਨੁਪ ਗੁਗੁ ਸਰ | ਗੁਗੁ ਮਪ ਗੁਰ ਸਸ | ਸ ਸਮ ਗਮ ਪਪ | ਪਨੁ ਮਪ ਮਪ ਨਸੰ
ਚੌ ਕ੍ਰੂਚ ਲਤ ਖੰਡ | ਖੰਡ ਰੰਡ ਮੁੰਡ ਕਰ | ਖੰ ਡਾਖ ਤੜਗ ਤੁਪ | ਕਤ ਬਰ ਮਹਾਂ ਯੁਧ

ਸੰ ਮੰ ਸੰ ਮੰ
ਨਸੰ ਨਸੰ ਨਰੰ ਸੰ | ਸੰ ਸੰਮੰ ਗੰਮੰ ਰੰਰੰ | ਰੰऽ -ਨ ਸੰ ਸੰਮੰ | ਗੰਮੰ ਰੰ ਸੰਨ ਸੰ
ਦੁਸ਼ਟ ਦਮ ਨਕ ਰੇ, | ਗੰ ਧ੍ਰਵ ਅਲ ਮऽਸ | ਤਕੇ ऽਪ੍ਰ ਭੁ ਕੀऽ | ਜਗ ਧੂ ਮਪ ਰੀ,

ਧ ਮ ਰ ਮ ਧ ਮ
ਨਸੰ ਨਰੰ ਸੰਸੰ ਨਰੰ | ਸੰ ਨੁਪ ਗੁਗੁ ਸਰ | ਗੁ ਮ ਪ ਨਸੰ | ਨਸੰ ਨੁਪ ਗੁਗੁਰ ਸਰ
ਡਰ ਤਭ ਈਸ਼ਿ ਵਪੁ | ਰੀ, ਪੇਖ ਅਨ ਦਪੁ | ਰੀ ऽ ऽ, ਧੂਮ | ਪਰੀ ਜਗ ਤਮੈऽ ਤੁਮ

ਮ ਧ ਮ ਮ ਧ ਮ
ਗੁ ਮ ਪ ਨਸੰ | ਨਸੰ ਨੁਪ ਗੁਗੁਰ ਸਰ | ਗੁ ਮ ਪ ਨਸੰ | ਨਸੰ ਨੁਪ ਗੁਗੁਰ ਸਰ
ਰੀ ऽ ऽ, ਧੂਮ | ਪਰੀ ਗਗ ਤਮੈऽ-ਤੁਮ | ਰੀ ऽ ऽ ਧੂਮ | ਪਰੀ ਜਗ ਤਮੈऽ ਤੁਮ

ਮ
ਗੁ — ਮ — | ਪ —
ਰੀ ऽ ऽ ऽ | ऽ ऽ

ਧ | ਮ ਧ
ਨ ਸਂ | ਨ ਸਂ ਨੁ ਪ | ਗੁ ਨਸਂ ਨਸਂ ਨੁਪ
੪. . . . . | . . ਧੂ ਮ | ਪ ਰੀ ਜ ਗ | ਤ ਧੂਮ ਪਰੀ ਜਗ

ਮ ਮ | ਧ ਮ | ਮ | ਧ ਮ
ਗੁਗੁਰ ਸਰ ਗੁ * | ਨਸਂ ਨਸਂ ਨੁਪ ਗੁਗੁਰ | ਸਰ ਗੁ * ਨਸਂ | ਨਸਂ ਨੁਪ ਗੁਗੁਰ ਸਰ
ਤਮੈਂS ਤੁਮ ਰੀ * | ਧੂਮ ਪਰੀ ਜਗ ਤਮੈਂS | ਤੁਮ ਰੀ * ਧੂਮ | ਪਰੀ ਜਗ ਤਮੈਂS ਤੁਮ

ਮ
ਗੁ — ਮ — | ਪ –
ਰੀ S S S | S S

ਧ ਮ
ਨ ਸਂ | ਨ ਨਸਂ ਨਸਂ ਨਸਂ | ਨਸਂ ਨੁਪ ਗੁਗੁਰ ਸਰ
੫. . . . . | . . ਧੂ ਮ | ਪ ਧੂਮ ਪਰੀ ਧੂਮ | ਪਰੀ ਜਗ ਤਮੈਂS ਤੁਮ

ਮ | ਪ ਮ | ਮ | ਧ ਮ
ਗੁ ਨਸਂ ਨਸਂ ਨਸਂ | ਨਸਂ ਨੁਪ ਗੁਗੁਰ ਸਰ | ਗੁ ਨਸਂ ਨਸਂ ਨਸਂ | ਨਸਂ ਨੁਪ ਗੁਗੁਰ ਸਰ
ਰੀ, ਧੂਮ ਪਰੀ ਧੂਮ | ਪਰੀ ਜਗ ਤਮੈਂS ਤੁਮ | ਰੀ, ਧੂਮ ਪਰੀ ਧੂਮ | ਪਰੀ ਜਗ ਤਮੈਂS ਤੁਮ

ਮ
ਗੁ — ਮ — | ਧ —
ਰੀ S S S | S S

ਧ ਮ | ਪ ਮ
ਨ ਨਸਂ | ਨਸਂ ਨੁਪ ਗੁਗੁਰ ਨਸਂ | ਨਸਂ ਨੁਪ ਗੁਗੁਰ ਨਸਂ
੬. . . . . | . . ਧੂ ਧੂਮ | ਪਰੀ ਜਗ ਤਮੈਂS ਧੂਮ | ਪਰੀ ਜਗ ਤਮੈਂS ਧੂਮ

ਧ ਮ | ਮ ਧ | ਮ ਧ | ਮ ਧ
ਨਸਂ ਨੁਪ ਗੁਗੁਰ ਸਰ | ਗੁ ਨਸਂ ਨਸਂ ਨੁਪ | ਗੁਗੁਰ ਨਸਂ ਨਸਂ ਨੁਪ | ਗੁਗੁਰ ਨਸਂ ਨਸਂ ਨੁਪ
ਪਰੀ ਜਗ ਤਮੈਂS ਤੁਮ | ਰੀ, ਧੂਮ ਪਰੀ ਜਗ | ਤਮੈਂS ਧੂਮ ਪਰੀ ਜਗ | ਤਮੈਂS ਧੂਮ ਪਰੀ ਜਗ

ਮ ਮ | ਧ ਮ | ਧ ਮ | ਧ ਮ
ਗੁਗੁਰ ਸਰ ਗੁ ਨਸਂ | ਨਸਂ ਨੁਪ ਗੁਗੁਰ ਨਸਂ | ਨਸਂ ਨੁਪ ਗੁਗੁਰ ਨਸਂ | ਨਸਂ ਨੁਪ ਗੁਗੁਰ ਸਰ
ਤਮੈਂS ਤੁਮ ਰੀ, ਧੂਮ | ਪਰੀ ਜਗ ਤਮੈਂS ਧੂਮ | ਪਰੀ ਜਗ ਤਮੈਂS ਧੂਮ | ਪਰੀ ਜਗ ਤਮੈਂS ਤੁਮ

ਮ
ਗੁ — ਮ — | ਪ —
ਰੀ S S S | S S ਧੂਮ ਪਰੀ...

ਨੋਟ—ਇਸ ਠੁਮਰੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗਾਇਕ-ਵਾਦਕ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ (ਅਲਮੱਸਤ ਜੀ) ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਨੇ 'ਅਨੰਦਪੁਰ' ਦੇ ਜੰਗ ਨੂੰ ਬੜੇ ਸੁੰਦਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਿਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

(ਕਾਨੜਾ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤਿ)

ਰਾਗ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ

ਵਾਦੀ —ਰ	ਠਾਟ -ਆਸਾਵਰੀ	ਸਮਾਂ —ਲਗ-ਭਗ ਅੱਧੀ ਰਾਤ, ਜਾਂ ੧੦ ਤੋਂ ਬਾਦ।
ਸੰਵਾਦੀ —ਪ	ਜਾਤੀ - ਵੱਕ੍ਰ-ਸੰਪੂਰਣ	ਵਿਸ਼ੇਸ਼ —'ਗੰਧਾਰ-ਧੈਵਤ' ਅੰਦੋਲਿਤ।

ਨ਼. ਨ਼.   ਨ਼.   ਮ   ਸ   ਨ਼ ਨ਼
ਆਰੋਹ—ਨ਼ ਸ ਰ, ਧ਼ ਧ਼, ਨ਼ ਪ਼, ਮ਼ ਪ਼ ਧ਼ ਨ਼ ਸ, ਸ ਰ ਗ਼, ਰ ਰ ਸ, ਮ ਪ, ਧ਼ ਧ਼ ਨ਼ ਸਂ।

ਨ਼   ਮ ਮ ਮ
ਅਵਰੋਹ—ਸਂ ਧ਼, ਨ਼ ਪ, ਮ ਪ ਗ਼ ਗ਼ ਗ਼, ਮ, ਰਸਨ਼ਸਰ - ਸ।

ਨ਼. ਨ਼.   ਨ਼. ਸ
ਪਕੜ—ਨ਼ ਸ ਰ, ਧ਼ ਧ਼, ਨ਼ ਪ਼, ਮ਼ ਪ਼, ਧ਼ ਨ਼ ਰ, ਸ।

ਪਿਛੇ ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ ਰਾਗ ਦੇ ਪਰਕਰਣ ਵਿਚ ਅਸਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕਾਨੜਾ ਇਕ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਰਾਗ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਨਾਮ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦਰਬਾਰੀ ਜਾਂ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ ਭਾਵੇਂ ਇਕ ਪਰਮੁੱਖ ਤੇ ਲੋਕ-ਪ੍ਰਿਅ ਰਾਗ ਹੈ, ਪਰ ਪੁਰਾਤਨ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਉਲੇਖ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਉਂਜ ਦਰਬਾਰੀ ਸੰਬੰਧੀ ਇਹ ਗੱਲ ਪਰਚਲਿਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰਾਗ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਅਕਬਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸੰਗੀਤ ਸਮਰਾਟ ਸ੍ਰੀ ਤਾਨਸੈਨ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਕਬਰ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਬਾਰ ਬਾਰ ਗਾਉਣ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਦਰਬਾਰੀ ਪੈ ਗਿਆ।

ਕਾਨੜਾ ਇਕ ਐਸਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰਾਗ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ੧੮ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੰਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਉਹ ਅਠਾਰਹ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਠਾਟਾਂ ਵਿਚ ਗਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ—ਆਸਾਵਰੀ, ਕਾਫੀ ਤੇ ਖਮਾਜ।

ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ ਆਸਾਵਰੀ ਠਾਟ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਵੱਕ੍ਰ-ਸੰਪੂਰਣ ਜਾਂ ਸੰਪੂਰਨ-ਖਾਡਵ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਾਦੀ ਰਿਖਭ ਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਪੰਚਮ, ਅਤੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਗੰਭੀਰ ਪਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਮੰਦਰ ਤੇ ਮੱਧ ਸਪਤਕਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਤਾਰ ਸਪਤਕ ਵਿਚ ਬਹੁਤਾ ਠਹਿਰਨ ਨਾਲ ਅਡਾਣਾ ਰਾਗ ਦੀ ਛਾਯਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ 'ਰੇ ਧ਼' ਤੇ 'ਨੀ ਪਾ' ਦੀ ਸੁਰ ਸੰਗਤੀ ਬਹੁਤ ਮਨੋਹਰ

ਨ਼. ਨ਼.
ਲਗਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ—"ਨ਼ ਸ ਰ, ਧ਼ ਧ਼, ਨ਼ ਪ਼", ਇਹ ਤਾਨ ਰਾਗ ਦੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਨਿਖਾਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ

ਨ਼. ਨ਼.   ਨ਼. ਨ਼.   ਰ ਰ ਰ
ਚਲਣ—"ਨ਼ ਸ ਰ, ਧ਼ ਧ਼, ਨ਼ ਪ਼, ਧ਼ ਧ਼, ਨ਼ ਸ, ਨ਼ ਸ ਰ, ਗ਼ ਗ਼, ਗ਼, ਮ, ਰਸਨ਼ਸਰ—ਸ" ਇੰਜ

ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ, ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਗੰਧਾਰ ਤੇ ਧੈਵਤ ਦੋਵੇਂ ਸੁਰ ਅੰਦੋਲਤ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਮੀਂਡ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਅਧਿਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਰਾਗ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਰੂਪ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਭਾਵ. ਦਰਬਾਰੀ ਪੂਰਵਾਂਗ ਵਾਦੀ ਤੇ ਆਲਾਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਗ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਬਿਲੰਬਿਤ ਆਲਾਪ ਤੇ ਬਿਲੰਬਿਤ ਖਯਾਲ

ਨੁ ਨੁ ਨੁ ਸਂ

ਅਧਿਕ ਸੁੰਦਰ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਅੰਤਰੇ ਦਾ ਉਠਾਵ "ਮ ਮ, ਪ ਪ, ਧੁ ਧੁ ਨੁ ਸਂ, ਜਾਂ ਮ ਪ, ਧੁ, ਨੁ ਸਂ" ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਦਰਬਾਰੀ ਤੇ ਅਡਾਣਾ ਦੋਵੇਂ ਜੋੜੀ ਦੇ ਰਾਗ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਦਰਬਾਰੀ ਗੰਭੀਰ ਤੇ ਪੂਰਵਾਂਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਗ ਹੈ ਅਤੇ ਅਡਾਣਾ ਚੰਚਲ ਤੇ ਉਤ੍ਰਾਂਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦਰਬਾਰੀ ਦਾ ਗੰਧਾਰ-ਧੈਵਤ ਅਤੀ ਕੋਮਲ ਤੇ ਅੰਦੋਲਤ ਹਨ, ਪਰ ਅਡਾਣਾ ਦੇ ਇਹ ਦੋਵੇ ਸੁਰ ਕੋਮਲ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਖਾਦ ਸੁਰ ਦੇ ਲਾਉਣ ਵਿਚ ਭੀ ਕਾਫੀ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਭਾਵ, ਦਰਬਾਰੀ ਦਾ ਨਿਖਾਦ ਸਿਰਫ ਕੋਮਲ ਹੈ। ਪਰ ਅਡਾਣਾ ਦੇ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਨਿਖਾਦ ਕੋਮਲ ਅਤੇ ਆਰੋਹ ਦਾ ਨਿਖਾਦ ਤੀਵਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਇਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਨੋਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਰਾਗ ਹਾਰਮੋਨੀਅਮ (ਵਾਜੇ) ਤੇ ਨਹੀਂ ਗਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਭਾਵ, ਹਾਰਮੋਨੀਅਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਕ ਬੇਸੁਰਾ ਸਾਜ਼ ਹੈ। ਉਂਜ ਵੀ ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਸਾਜ਼ ਤੇ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਗਾਉਣਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਸੁਰਲਿਪੀ (ਨੁਟੇਸ਼ਨ) ਇਸੇ ਸਾਜ਼ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰਖ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਾਰਮੋਨੀਅਮ (ਵਾਜੇ) ਨਾਲ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਸਮਝ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਇਸੇ ਕਾਰਣ ਚੀਜ਼ਾਂ (ਬੰਦਿਸ਼ਾਂ) ਨੂੰ ਸੁਰਲਿਪੀ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

ਨੁ. ਨੁ. ਨੁ. ਨੁ. ਨੁ. ਨੁ. ਨੁ.

੧. ਸ—ਨੁਸ—(ਸ) ਧੁ—ਧੁ ਨੁਸ—ਨੁਸਰ—ਨੁਸ, ਰ ਧੁ ਧੁ, ਨੁਪ, ਮਪਧੁ ਧੁ ਧੁ, ਨੁਸ - ਰਸਨੁਸਰ ਧੁ

ਨੁ. ਮ ਮ ਨੁ. ਨੁ.

ਧੁ, ਨੁਪ—ਮਪ, ਗੁ ਗੁਮਰ ਸ, ਮਪ ਪਧੁ—ਧੁਨੁਰ - ਸ— ।

ਨੁ. ਨੁ. ਨੁ. ਮ ਮ ਸ ਨੁ. ਨੁ. ਨੁ. ਨੁ.

੨. ਨੁਸਰ ਧੁ—ਨੁ ਪ -ਮਪ ਧੁ—ਧੁ ਨੁਸ -ਸਰ, ਰਗੁ ਗੁ, ਰ, ਰਸ ਧੁ ਧੁ, ਨੁਸ— ਮਪ ਧੁ ਧੁ—

— ਨੁ. ਨੁ. ਨੁ. ਰ ਰ

ਨੁਪ--ਮਪਸ—ਰਸਧੁ ਨੁਸ—ਸਰਗੁ ਧੁ ਧੁ - ਧੁ·· ਨੁਪ, ਮਪਧੁ, ਧੁਨੁਸ—ਨੁਸਰ— ਸਰ ਗੁਗੁ

ਰ ਰ ਸ —— ਸ

ਸਰ ਗੁਗੁ ਰ ਗੁ ਧੁ—ਨੁਸ— ।

ਸ ਨ਼. ਨ਼. ਸ ਨ਼.
੩. ਸ—ਨ਼ਰ—ਸ, ਨ਼ਸ ਨ਼ਸਰਧ਼—ਨ਼ਪ, ਮ਼ਪ਼ ਧ਼ ਧ਼ਨ਼ਰ—ਰਸ—ਧ਼ਨ਼ਸਰ—ਰਸਧ਼—ਨ਼ਸ. ਮ਼ਪ਼

ਨ਼. ਨ਼. ਸ ਨ਼. ਮ ਮ ਮ
ਧ਼ਨ਼ਸ—ਨ਼ਸਰ—ਧ਼ਨ਼ਸਰ—ਮ਼ਪ਼ਧ਼ਨ਼ਸਰ—ਰਸ ਧ਼ਨ਼ਸ—ਸਰ ਗੁ ਗੁ ਗੁਮ, ਰਸਨ਼ਸਰਸਧ਼—

ਨ਼. ਮ ਮ ਨ਼. ਮ ਮ ਮ ਮ ਸ
ਧ਼ਨ਼ਸ—ਸਰ ਗੁ ਗੁ—ਧ਼—ਧ਼ਨ਼ਰ—ਸ, ਸਰ ਗੁ ਗੁ ਗੁਮ, ਰਸਧ਼—ਨ਼ਸਰਗੁ—ਗੁਮਰ—ਰਸ— ।

ਮ ਮ ਮ ਨ਼. ਮ ਮ ਮ ਸ
੪. ਨ਼ਸਰਗੁ—ਗੁ—ਮਪ—ਮਪ ਗੁ ਗੁ ਮ, ਰਸਧ਼, ਧ਼—ਗੁ ਗੁ ਮ, ਪ ਗੁ—ਮ, ਰਸਨ਼ਸਰ, ਰਸ, ਸਰ

ਮ ਮ ਨ਼ ਨ਼ ਮ ਮ ਸ ਨ਼. ਮ ਮ ਨ਼.
ਗੁ ਗੁ ਮਪ—ਪ ਧੁ ਧੁ—ਨ਼ਪ, ਮਪ ਗੁ—ਗੁਮਰ—ਰਸ ਧ਼—ਨ਼ਸਰ ਗੁ ਗੁਮਰ, ਸ (ਸ) ਧ਼—ਨ਼ਪ

ਨ਼. ਮ ਮ ਪ ਮ ਮ ਮ ਪ ਨ਼ ਨ਼
—ਮ਼ਪ਼—ਧ਼ਨ਼ਸਰਗੁ—ਮਪ, ਮਪਨ਼ਪ ਗੁ—ਮਪ—ਪ ਗੁ—ਗੁਮ, ਰਸਧ਼—ਨ਼ਰਸ—ਮਪ—ਧੁ ਧੁ

ਸਂ ਨ਼ ਨ਼ ਮ ਮ ਸ
ਨ਼ਸਂ—(ਸਂ) ਧੁ ਧੁ—ਨ਼ਪ, ਮਪਨ਼ ਗੁ—ਗੁਮ, ਰਸਨ਼ਸਰ—ਰਸ— ।

ਪ ਮ ਨ਼ ਨ਼ ਨ਼ ਨ਼ ਨ਼ ਨ਼ ਸਂ ਨ਼
੫. ਮਪ—ਪ ਧੁ ਧੁ, ਨ਼ਸਂ—ਨ਼ਸਂਰਂ—ਸਂ, ਰਂ ਧੁ—ਧੁਨ਼ਪ, ਮਪ ਧੁ ਧੁ ਨ਼ਸਂ—ਨ਼ਸਂਰਂ—ਧੁ—ਨ਼ਰਂ—ਸਂ,

ਨ਼ ਨ਼ ਮ ਮ ਸ ਨ਼ ਨ਼ ਸਂ ਨ਼ ਨ਼
ਨ਼ਸਂਰਂਸਂ, ਨ਼ਸਂਰਂ ਧੁ—ਧੁਨ਼ਪ, ਮਪਸਂ—ਗੁ—ਗੁਮਰ, ਰਸ, ਮਪ ਧੁ ਧੁਨ਼ਪ, ਨ਼ਸਂਰਂ ਧੁ—ਧੁ—ਨ਼ਪ,

ਨ਼ ਸ ਨ਼ ਮਂ ਸਂ ਨ਼ ਮ
ਮਪ ਧੁ—ਗੁ—(ਮ) ਰ—ਸ, ਮਪ ਧੁਨ਼ਸਂ—ਨ਼ਸਂਰਂ ਗੁਂ—ਰਂ, ਸਂ, ਰਂਸਂਧੁ—ਨ਼ਪ, ਮਪਨ਼ ਗੁ—
ਮ
ਗੁਮਰ—ਸ । ਨ਼ਸ ਰਰ ਸਸ—ਨ਼ਸ ਰਮ ਰਰ ਸਸ—ਨ਼ਸ ਰਮ ਪਪ ਗੁਮ ਰਰ ਸਸ—ਨ਼ਸ ਰਮ ਪਨ਼

ਮਪ ਗੁਮ ਰਰ ਸਸ—ਧ਼ਨ਼ਸਰਗੁਮ ਰਸ—ਮਪ ਧੁਧੁ ਨ਼ਸਂ ਨ਼ਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ—ਧ਼ਨ਼ਸਰਮਪਧੁਨ਼ਸਂ,

ਰਂਰਂ ਨ਼ਸਂ ਧੁਧੁ ਨ਼ਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰਰ ਸਸ—ਧ਼ਨ਼ਸਰ ਗੁਗੁ ਮਪ ਧੁਧੁ ਨ਼ਸਂ ਰਂਸਂਨ਼ਸਂ ਧੁਨ਼ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ —

ਧ਼ਨ਼ਸਰ ਗੁਗੁ ਮਪ ਧੁਧੁ ਨ਼ਸਂ ਰਂਰਂ ਗੁਮਂ ਰਂਸਂ ਧੁਧੁ ਨ਼ਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ, ਧ਼ਧ਼ ਨ਼ਪ਼ ਮ਼ਪ਼ ਸ—ਧ਼ਨ਼ਸਰ

ਮ ਮ ਸ
ਗੁ ਗੁਰ—ਰਸ— ।

ਰਾਗ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਨੰ: ੧)

ਅਸਥਾਈ

	×	੨	੦	੩
			ਲਾ	ਲ ਮੇ ऽ ਰੇ
੧.	ਆ ऽ ਨ̲̣ਸ ਰਮ	ਪਨ̲ ਮਪ ਨ̲ਨ̲ ਮਪ	ਗ̲ਮ ਰਸ ਨ̲̣ਸ ਲਾ	ਲ...
੨.	ਸਰ ਮਪ ਧ̲ਧ̲ ਨ̲ਪ	ਮਪ ਧ̲ਨ̲ ਸੰਸੰ ਨ̲ਪ	ਮਪ ਗ̲ਮ ਰਸ ਲਾ	ਲ ਮੇ...
			ਨ̲	ਨ̲
੩.	. . . .	. . . .	ਸਰ ਮਪ ਧ̲, ਨ̲ਪ	ਮਪ ਧ̲ਨ̲ ਸੰਨ̲ ਧ̲,
		ਨ̲		
	ਨ̲ਪ ਮਪ ਧ̲ਨ̲ ਸੰਰੰ	ਨ̲ਸੰ ਧ̲, ਨ̲ਪ ਮਪ	ਗ̲ਮ ਰਸ ਨ̲̣ਸ ਲਾ	...
	ਮ			
੪.	. ਗ̲ਮ ਰਸ, ਨ̲̣ਸ	ਧ̲̣ਨ̲̣ ਸਰ ਮਪ ਗ̲ਮ	ਰਸ, ਨ̲̣ਸ ਧ̲̣ਨ̲̣ ਸਰ	ਮਪ ਨ̲ਪ ਗ̲ਮ ਰਸ
	ਨ̲̣ਸ ਧ̲̣ਨ̲̣ ਸਰ ਮਪ	ਧ̲ਨ̲ ਸੰਰੰ ਨ̲ਸੰ ਨ̲ਪ	ਮਪ ਗ̲ਮ ਰਸ ਲਾ	...
੫.	. ਨ̲̣ਸ ਰਮ ਰਰ	ਸਸ, ਨ̲̣ਸ ਰਮ ਪਪ	ਗ̲ਮ ਰਰ ਸਸ, ਨ̲̣ਸ	ਰਮ ਪਧ̲ ਨ̲ਨ̲ ਮਪ
	ਗ̲ਮ ਰਰ ਸਸ, ਨ̲̣ਸ	ਰਮ ਪਧ̲ ਨ̲ਸੰ ਨ̲ਪ	ਮਪ ਗ̲ਮ ਰਸ, ਲਾ	...
੬.	ਧ̲̣ਨ̲̣ ਸ,ਧ̲̣ ਨ̲̣ਸ, ਧ̲̣ਨ̲̣	ਸਰ ਨ̲̣ਸ ਧ̲̣ਨ̲̣ ਰਸ,	ਮ̣ਪ̣ ਧ̲̣ਨ̲̣ ਸਰ ਨ̲̣ਸ,	ਸਰ ਮਪ ਧ̲ਧ̲ ਨ̲ਪ
	ਮਪ ਧ̲ਨ̲ ਸੰਰੰ ਨ̲ਸੰ,	ਧ̲ਨ̲ ਸੰਰੰ ਨ̲ਸੰ ਨ̲ਪ	ਮਪ ਗਮ ਰਸ ਲਾ	...
੭.	. . . .	ਧ̲̣ਨ̲̣ ਮ̣ਪ̣ ਸਰ ਨ̲̣ਸ,	ਧ̲̣ਨ̲̣ ਮ̣ਪ̣ ਸਰ ਸਮ	ਰਸ ਨ̲̣ਸ, ਧ̲̣ਨ̲̣ ਮ̣ਪ̣
	ਸਰ ਸਮ ਰਪ ਗ̲ਮ	ਰਸ ਨ̲̣ਸ, ਧ̲̣ਨ̲̣ ਮ̣ਪ̣	ਸਰ ਸਮ ਰਪ ਮਨ̲	ਮਪ ਗ̲ਮ ਰਸ ਨ̲̣ਸ,
	ਧ̲̣ਨ̲̣ ਮ̣ਪ̣ ਸਰ ਸਮ	ਰਪ ਮਨ̲ ਪਸੰ ਧ̲ਨ̲	ਮਪ ਗ̲ਮ ਰਸ ਲਾ	...
੮.	. . ਪ̣, ਨ̲̣ਨ̲̣	ਪ,ਨ̲̣ ਨ̲̣ਪ ਮ̣ਪ̣, ਰਰ	ਸ,ਰ ਰਸ ਨ̲̣ਸ, ਮਮ	ਰ,ਮ ਮਰ ਸਰ, ਨ̲ਨ̲
	ਪ,ਨ̲ ਨ̲ਪ ਮਪ, ਰੰਰੰ	ਸੰ,ਰੰ ਰੰਸੰ ਨ̲ਸੰ, ਮੰਮੰ	ਰੰ,ਮੰ ਮੰਰੰ ਨ̲ਸੰ ਨ̲ਪ	ਮਪ ਗ̲ਮ ਰਸ, ਨ̲̣ਸ
	ਰਮ ਪਨ̲ ਮਪ ਧ̲ਨ̲	ਸੰਰੰ ਗ̲ੰਮੰ ਰੰਸੰ ਨ̲ਪ	ਮਪ ਗ̲ਮ ਰਸ ਲਾ	...

ਅੰਤਰਾ

	੦	੩	×	੨
			ਮ	
੧.	ਸ ਫ ਲ ਜ	ਨ ਮ ਧ ਨ	ਧ̲ਨ̲ ਸੰਨ̲ ਪਮ ਗ̲ਮ	ਰਸ, ਮਪ ਧ̲ਨ̲ ਸੰ
੨.	. . . .	ਧ̲ਨ̲ ਸੰਰੰ ਨ̲ਸੰ ਧ̲ਧ̲	ਨ̲ਪ ਮਪ ਗ̲ਮ ਰਰ	ਸਸ, ਮਪ ਧ̲ਨ̲ ਸੰ

੩.	ਸੰਨੁ ਧੁਨੁ ਸਂ, ਸੰਨੁ	ਧੁਨੁ ਰੰਰੰ ਸੰਨੁ ਧੁਨੁ	ਸਂ, ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ	ਰਸ, ਮਪ ਧੁਨੁ ਸਂ
੪.	ਮੰਮੰ ਰੰਸੰ, ਰੰਰੰ ਸੰਨੁ.	ਸੰਸੰ ਨੁਧੁ, ਨੁਨੁ ਪਮ,	ਪਪ ਮਗੁ, ਮਮ ਰਸ,	ਸਮ ਰਪ ਮਨੁ ਪਸਂ
੫.	ਨੁਸ ਰਮ ਪਨੁ ਮਪ,	ਮਪ ਧੁਨੁ ਸੰਰੰ ਨੁਸੰ,	ਨੁਸੰ ਮੰਮੰ ਰੰਰੰ ਸੰਰੰ	ਸੰਸੰ ਨੁਪ ਗੁਮ ਰਸ, ਨੁਸੰ ਪਨੁ ਮਪ ਸਂ
੬.	ਮਪ ਪਪ, ਗੁਮ ਮਮ,	ਰਰ ਸਸ, ਮਮ ਗੁਮ,	ਗੁੰਮੰ ਮੰਮੰ, ਸੰਰੰ ਰੰਰੰ, ਪਪ ਮਪ, ਨੁਨੁ ਧੁਨੁ,	ਨੁਸੰ ਸੰਸੰ, ਧੁਨੁ ਨੁਨੁ, ਸੰਸੰ ਨੁਸੰ ਰੰਰੰ ਸੰਸੰ
੭.	ਸਂ, ਨੁਧੁ ਨੁਸੰ ਨੁ. ਸਨੁ ਸਰ ਸ, ਮਰ	ਪਮ ਪਨੁ ਪ, ਮਗੁ ਪਮ ਨੁਪ ਸੰਨੁ ਰੰਸੰ	ਮਪ ਮ, ਗੁਰ ਗੁਮ ਮੰਰੰ ਪੰਗੁ ਮੰਰੰ ਸੰਰੰ	ਨੁਸ ਰਮ ਪਨੁ ਸੰਰੰ ਗੁ, ਰਸ ਰਗੁ ਰ, ਨੁਸੰ ਪਨੁ ਮਪ ਸਂ
੮.	ਸੰਸੰ ਨੁਪ, ਨੁਨੁ ਪਗੁ ਗੁਮ ਰਸ, ਧੁਨੁ ਸਰ	ਮਮ ਰਸ, ਨੁਸ ਰਮ ਮ ਗੁ, ਮਪ ਸਂ, ਧੁਨੁ	ਪਨੁ ਮਪ ਧੁਨੁ ਸੰਰੰ ਮ ਸਰ ਗੁ, ਮਪ ਸਂ,	ਮੰਮੰ ਰੰਸੰ, ਰੰਰੰ ਸੰਨੁ, ਗੁਮੰ ਰੰਸੰ ਨੁਪ ਮਪ ਮ ਧੁਨੁ ਸਰ ਗੁ, ਮਪ

੧. ਰਾਗ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ. ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਮ ਲਯ)

ਸਫਲ ਜਨਮ ਧੰਨ ਆਜ ਕੋ ਦਿਵਸ ਰੈਨਿ,
ਪਹਰ ਮਹੂਰਤ ਘਰੀ ਔ ਪਲ ਪਾਏ ਹੈਂ ॥
ਸਫ਼ਲ ਸਿੰਗਾਰ ਚਾਰੁ ਸਿਹਜਾ ਸੰਜੋਗ ਭੋਗ,
ਆਂਗਨ ਮੰਦਰ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਸੁਹਾਏ ਹੈਂ ॥
ਜਗਮਗ ਜੋਤਿ ਸੋਭਾ ਕੀਰਤਿ ਪ੍ਰਤਾਪ ਛਬਿ,
ਆਨੰਦ ਸਹਜਿ ਸੁਖ ਸਾਗਰ ਬਢਾਏ ਹੈਂ ॥
ਅਰਥ ਧਰਮ ਕਾਮ ਮੋਖ ਨਿਹਕਾਮ ਨਾਮੁ,
ਪ੍ਰੇਮ ਰਸ ਰਸਿਕ ਹ੍ਵੈ ਲਾਲ ਮੇਰੇ ਆਏ ਹੈਂ ॥

(ਕਬਿੱਤ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ)

ਅਸਥਾਈ

	੩				×				੨			
ਮ ਰ	ਮ	ਰ	—	ਸ	ਨੁ. ਧੁ	—	—	—	ਨੁ	—	ਰ	—
ਲਾ	ਲ	ਮੇ	ऽ	ਰੇ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਏ	ऽ

			ਮ					ਨ਼.							
ਸ	—	—	ਰ	ਮ	ਰ	—	ਸ	ਧ਼	—	—	—	ਨ਼	—	ਪ਼	—
ਹੈਂ	ऽ	ऽ	ਲਾ	ਲ	ਮੇ	ऽ	ਰੇ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਏ	ऽ
				ਨ਼.											
ਮ਼	ਮ਼	ਪ਼	ਪ਼	ਧ਼	—	ਨ਼	ਨ਼	ਸ	—	ਸ	ਸ	ਸ	ਸ	ਸ	ਸ
ਅ	ਰਬ	ਧ	ਰਮ	ਕਾ	ऽ	ऽ	ਮ	ਮੋ	ऽ	ऽਖ	ਨਿਹ	ਕਾ	ऽਮ	ਨਾ	ऽਮ
ਮ												ਮ		ਮ	
ਰ	-ਰ	ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਪ	—	ਪ	ਮ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	—	ਗੁ	ਮ
ਪ੍ਰੰ	ऽਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ਼ਕ	ਹੈ	ऽ	ਲਾ	ऽਲ	ਮੇ	ਰੇ	ਆਂ	ऽ	ਏ	ऽ
ਰ	ਸ	—													
ਹੈਂ	ऽ	ऽ	ਲਾਲ	..											

ਅੰਤਰਾ

ਪ				ਨੁ		ਸੰ									
ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਧੁ	ਧੁ	ਨੁ	ਨੁ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ
ਸ	ਫ	ਲ	ਜ	ਨ	ਮ	ਧੰ	ਨ	ਆ	ऽਜ	ਕੌ	ਦਿ	ਵ	ਸ	ਰੈ	ऽਨਿ
												ਨੁ			
ਰੰ	ਰੰ	ਰੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਰੰ	ਸੰ	ਧੁ	ਨੁ	ਪ	—
ਪ	ਹਿ	ਰ	ਮ	ਗੁ	ਰਤ	ਘ	ਰੀ	ਔ	ऽ	ਪ	ਲ	ਪਾ	ਏ	ਹੈਂ	ऽ
ਮ															
ਰ	ਸ	—													
ऽ	ऽ	ऽ	ਲਾਲ	ਮੇਰੇ...											

ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕ:)

੨. ਰਾਗ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਸਾਧ ਜਨਾਂ ਮਿਲਿ ਹਰਿਆ ॥
ਹਉ ਬਲਿ, ਬਲਿ ਬਲਿ ਬਲਿ ਸਾਧ ਜਨਾਂ ਕਉ,
ਮਿਲਿ ਸੰਗਤਿ ਪਾਰਿ ਉਤਰਿਆ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਹਰਿ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਪ੍ਰਭ ਅਪਨੀ
ਹਮ ਸਾਧ ਜਨਾਂ ਪਗ ਪਰਿਆ ॥
ਧਨੁ ਧਨੁ ਸਾਧ ਜਿਨ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਨਿਆ
ਮਿਲਿ ਸਾਧੂ ਪਤਿਤ ਉਧਰਿਆ ॥ ੧ ॥
ਮਨੂਆ ਚਲੈ ਚਲੈ ਬਹੁ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਮਿਲਿ ਸਾਧੂ ਵਸਗਤਿ ਕਰਿਆ ॥
ਜਿਉ ਜਲ ਤੰਤੁ ਪਸਾਰਿਓ ਬਧਕਿ ਗ੍ਰਸਿ ਮੀਨਾ ਵਸਗਤਿ ਖਰਿਆ ॥੨॥
ਹਰਿ ਕੇ ਸੰਤ ਸੰਤ ਭਲ ਨੀਕੇ ਮਿਲਿ ਸੰਤ ਜਨਾ ਮਲੁ ਲਹੀਆ ॥
ਹਉਮੈ ਦੁਰਤੁ ਗਇਆ ਸਭੁ ਨੀਕਰਿ ਜਿਉ ਸਾਬੁਨਿ ਕਾਪਰੁ ਕਰਿਆ ॥ ੩ ॥
ਮਸਤਕਿ ਲਿਲਾਟਿ ਲਿਖਿਆ ਧੁਰਿ ਠਾਕੁਰਿ ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਚਰਨ ਉਰ ਧਰਿਆ ॥
ਸਭ ਦਾਲਦੁ ਦੂਖ ਭੰਜ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਇਆ ਜਨ ਨਾਨਕ ਨਾਮਿ ਉਧਰਿਆ ॥ ੪ ॥
(ਕਾਨੜਾ ਮਹਲਾ ੪, ਪੰਨਾ ੧੨੯੪)

ਅਸਥਾਈ

੨				੦				੩				×			
ਸ				ਨ਼.				ਪ		ਨ਼.					
ਨ਼	ਸ	ਸਤ	ਨ਼ਸ	ਧ਼	—	ਨ਼	ਪ਼	ਮ	ਪ	ਧ਼	ਨ਼	ਸ	ਸ	ਸ	—
ਮੇ	ਰਾ	ਮऽ	ਨऽ	ਸਾ	ऽ	ਧ	ਜ	ਨਾ	ऽ	ਮਿ	ਲ	ਹ	ਰਿ	ਆ	ऽ
ਸ								ਮ		ਮ					
ਨ਼	ਸਰ	ਰ	ਰ	ਰ	ਰ	ਸ	ਰ	ਗ਼	—	ਗ਼	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਹਉ	ਬਲ	ਬ	ਲ	ਬ	ਲ	ਬ	ਲ	ਸਾ	ऽ	ਧ	ਜ	ਨਾ	ऽ	ਕਉ	ऽ
	ਮ							ਮ		ਮ					
—	ਰ	ਮ	ਮ	ਪ	ਮ	ਨ਼	ਪ	ਗ਼	—	ਗ਼	ਮ	ਰ	ਰ	ਸ	—
ऽ	ਮਿ	ऽ	ਲ	ਸੰ	ऽ	ਗ	ਤ	ਪਾ	ऽ	ਰ	ਉ	ਤ	ਰਿ	ਆ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

				ਨ਼	ਨ਼	ਸੰ						ਸੰ			
ਪ	ਮ	ਪ	ਪ	ਧ਼	ਧ਼	ਨ਼	—	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨ਼	ਰੰ	ਸ	—
ਹ	ਰਿ	ਹ	ਰਿ	ਕ੍ਰਿ	ਰ	ਪਾ	ऽ	ਕ	ਰਹੁ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਅ	ਪ	ਨੀ	ऽ

				ਨ̱				ਪ		ਨ̱					
ਨ̱	—	ਸਂ	ਰਂ	ਧ̱	—	ਨ̱	ਪ	ਮ	ਪ	ਧ̱	ਨ̱	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—
ਹ	ऽ	ਮ	ऽ	ਸਾ	ऽ	ਧ	ਜ	ਨਾ	ऽ	ਪ	ਗ	ਪ	ਰਿ	ਆ	ऽ
								ਮਂ	ਮਂ	ਮਂ					
ਨ̱	ਸਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਗ̱ਂ	ਗ̱ਂ	ਗ̱ਂ	ਮਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	—
ਧ	ਨ	ਧ	ਨ	ਸਾ	ਧ	ਜਿ	ਨ	ਹ	ਰਿ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਜਾ	ऽ	ਨਿਆ	ऽ
				ਨ̱				ਮ	ਮ	ਮ					
ਨ̱	ਨ̱	ਸਂ	ਰਂ	ਧ̱	—	ਨ̱	ਪ	ਗ̱	ਗ̱	ਗ̱	ਮ	ਰ	ਰ	ਸ	—
ਮਿ	ਲ	ਸਾ	ऽ	ਧੂ—	ऽ	ऽ	ऽ	ਪ	ਤਿ	ਤ	ਉ	ਧ	ਰਿ	ਆ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੩. ਰਾਗ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਹਉ ਢੂੰਢੇਂਦੀ ਸਜਣਾ ਸਜਣੁ ਮੈਡੈ ਨਾਲਿ ॥
ਜਨ ਨਾਨਕ ਅਲਖ ਨ ਲਖੀਐ ਗੁਰਮੁਖਿ ਦੇਹਿ ਦਿਖਾਲਿ ॥ ੧ ॥

(ਕਾਨੜੇ ਕੀ ਵਾਰ ਮ: ੪, ਪੰਨਾ ੧੩੧੮)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
				ਨ̱.				ਮ		ਮ					
—	ਨ̱ਸ	ਰ	ਸ	ਧ̱	—	ਨ̱ਸ	ਰ	ਗ̱	—	ਗ̱	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ऽ	ਹਉऽ	ऽ	ਢੂੰ	ਢੇਂ	ऽ	ਦੀऽ	ऽ	ਸ	ऽ	ऽ	ਜ	ਣਾ	ऽ	ऽ	ऽ
								ਮ		ਮ					
—	ਮ	ਮ	ਪ	ਸਂ	—	ਨ̱	ਪ	ਗ̱	—	ਗ̱	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ऽ	ਸ	ਜ	ਣ	ਮੈ	ऽ	ਡੈ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਲ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

				ਨ̱											
ਪ	ਮ	ਮ	ਪ	ਧ̱	ਧ̱	ਨ̱	ਨ̱	ਸਂ	—	—	ਸਂ	ਸਂ	—	—	—
ਜਨ	ਨਾ	ਨ	ਕ	ਅ	ਲ	ਖ	ਨ	ਲ	ऽ	ऽ	ਖੀ	ਐ	ऽ	ऽ	ऽ
												ਨ̱			
—	ਰਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ̱	ਰਂ	ਸਂ	ਧ̱	—	ਨ̱	ਪ
ऽ	ਗੁਰ	ਮੁ	ਖ	ਦੇ	ਹਿ	ऽ	ਦਿ	ਖਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਲ	ऽ
								ਮ		ਮ					
—	ਮ	ਮ	ਪ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ̱	ਪ	ਗ̱	—	ਗ̱	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ऽ	ਗੁਰ	ਮੁ	ਖ	ਦੇ	ਹਿ	ऽ	ਦਿ	ਖਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਲ	ऽ

੪. ਰਾਗ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਮ ਲਯ)

ਕੁਚਿਲ ਕਠੋਰ ਕਪਟ ਕਾਮੀ ॥
ਜਿਉ ਜਾਨਹਿ ਤਿਉ ਤਾਰਿ ਸੁਆਮੀ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਤੂ ਸਮਰਥੁ ਸਰਨਿ ਜੋਗੁ ਤੂ ਰਾਖਹਿ ਅਪਨੀ ਕਲ ਧਾਰਿ ॥ ੧ ॥
ਜਾਪ ਤਾਪ ਨੇਮ ਸੁਚਿ ਸੰਜਮ ਨਾਹੀ ਇਨ ਬਿਧੇ ਛੁਟਕਾਰ ॥
ਗਰਤ ਘੋਰ ਅੰਧ ਤੇ ਕਾਢਹੁ ਪ੍ਰਭ ਨਾਨਕ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਰਿ ॥ ੨ ॥

(ਕਾਨੜਾ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੧੩੦੧)

ਅਸਥਾਈ

X				੨				੦				੩			
													ਨ਼		
											ਰ	ਸ	ਧ਼	—	ਨ਼
											ਕੁ	ਚਿ	ਲ	ऽ	ਕ
ਰ								ਨ਼							
ਸ	—	—	ਸ	ਸ	ਨ਼	ਰ	ਸ	ਧ਼	ਨ਼	ਪ	—	ਮ	—	ਪ	—
ਠੋ	ऽ	ऽ	ਰ	ਕ	ਪ	ऽ	ਟ	ਕਾ	ऽ	ਮੀ,	ऽ	ਜਿਉ	ऽ	ਜਾ	ऽ
ਨ਼															
ਧ਼	—	ਨ਼	—	ਸ	—	ਰ	ਮ	ਰ	—	ਸ					
ਨਹਿ	ऽ	ਤਿਉ	ऽ	ਤਾ	ऽ	ਰ	ਸੁ	ਆ	ऽ	ਮੀ	ਕ	ਚਿਲ...			

ਅੰਤਰਾ

													ਪ		
												*	ਮ	ਮ	ਪ
												*	ਤੂ	ਸ	ਮ
ਨ਼		ਸਂ						ਸਂ							
ਧ਼	—	ਨ਼	—	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਨ਼	—	ਸਂ	—	ਸਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ
ਰ	ऽ	ਥ	ऽ	ਸ਼	ਰ	ऽ	ਨ	ਜ	ऽ	ਗ	ऽ	ਤੂ	ਰਾ	ਖਹਿ	ਅਪ
ਨ਼				ਮ		ਮ									
ਧ਼	—	ਨ਼	ਪ	ਗ	—	ਗ	ਮ	ਰ	—	ਸ					
ਨੀ	ऽ	ਕ	ਲ	ਧਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ,	ਕੁ	ਚਿਲ...			

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੫. ਰਾਗ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਲਗ-ਭਗ ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਸਾਧੂ ਹਰਿ ਹਰੇ ਗੁਨ ਗਾਇ ॥
ਮਾਨ ਤਨੁ ਧਨੁ ਪ੍ਰਾਨ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਸਿਮਰਤ ਦੁਖੁ ਜਾਇ ॥੧॥ਰਹਾਉ ॥
ਈਤ ਊਤ ਕਹਾ ਲੋਭਾਵਹਿ ਏਕ ਸਿਉ ਮਨੁ ਲਾਇ ॥੧॥
ਮਹਾ ਪਵਿਤ੍ਰ ਸੰਤ ਆਸਨੁ ਮਿਲਿ ਸੰਗਿ ਗੋਬਿਦੁ ਧਿਆਇ ॥੨॥
ਸਗਲ ਤਿਆਗਿ ਸਰਨਿ ਆਇਓ ਨਾਨਕ ਲੇਹੁ ਮਿਲਾਇ ॥੩॥

(ਕਾਨੜਾ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੧੩੦੦)

ਅਸਥਾਈ

X				੨				੦				੩			
												ਨ਼.		ਪ.	
										ਰ	ਸ	ਧ਼	ਨ਼	ਮ਼	ਪ਼
										ਸਾ	ऽ	ਧੂ	ऽ	ਹ	ਰਿ
ਸ	—	ਸ	—	ਰਸ	ਨ਼ਸ	ਰ	ਰਸ	ਰ	—	—	ਸ	ਨ਼ਸ	ਨ਼ਸਰ	—	ਸ
ਹ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ਗੁऽ	ऽऽ	ऽ	ਨऽ	ਗਾ	ऽ	ऽ	ਇ	ਮਾऽ	ऽऽऽ	ऽ	ਨ
ਨ਼.								ਮ		ਮ					
ਧ਼	—	ਨ਼	ਪ਼	ਮ਼	ਪ਼	ਸ	ਰਰ	ਗੁ	—	ਗੁ	—	ਨ਼ਸ	ਨ਼ਨ਼	ਪਮ	ਰਸ
ਤ	ऽ	ऽ	ਨ	ਧ	ऽ	ਨ	ऽऽ	ਪ੍ਰਾ	ऽ	ਨ	ऽ	ਪ੍ਰਭ	ਕੇऽ	ऽऽ	ऽऽ
				ਮ										ਨ਼.	
ਰ	ਰ	ਰ	ਰ	ਗੁ	—	ਗੁ	—	ਰਸ	ਨ਼ਸਰ	—	ਸ	ਮਮ	ਰਸ	ਧ਼ਨ਼	ਮਪ਼
ਸਿ	ਮ	ਰ	ਤ	ਦੁ	ऽ	ਖ	ऽ	ਜਾऽ	ऽऽऽ	ऽ	ਇ	ਹਾਂऽ	ਸਾऽ	ਧੂऽ	ਹਰਿ

ਅੰਤਰਾ

												ਪ		ਨ਼	
												ਮ	ਪ	ਧ਼	ਨ਼
												ਈ	ਤ	ਊ	ਤ
ਸੰਸੰ	ਨ਼ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨ਼	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨ਼ਸੰ	ਰੰਸੰ	ਨ਼ਧ਼	ਨ਼ਪ	ਮ	ਮ	ਪ	ਪ
ਕਹਾ	ਲੋਂऽ	ਭਾ	ਵੈ	ਏ	ਕ	ਸਿਉ	ऽ	ਮऽ	ਨऽ	ਲਾऽ	ਇऽ,	ਸਾ	ਧੂ	ਹ	ਰਿ
		ਮ		ਮ			ਮ					ਨ਼.		ਪ.	
ਨ਼ਨ਼	ਧਮਪ	ਗੁ	—	ਗੁ	ਮ,	ਪ	ਰ	—	ਸ	—	ਰਸ	ਧ਼	ਨ਼	ਮ਼	ਪ਼
ਹऽ	ਰੇऽऽ	ਗੁ	ऽ	ਨ	ऽ	ऽ	ਗਾ	ऽ	ਇ	ऽ	ਸਾऽ	ਧੂ	ऽ	ਹ	ਰਿ

ਹਰੇ...

ਨੋਟ--ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਦੋਵੇਂ ਤੁਕਾਂ ਉਤੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਗਾਓ। 'ਦਰਬਾਰੀ' ਦੀ ਇਹ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਰੀਤ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਧੀਮੀ ਲਯ ਵਿਚ ਹੀ ਗਾਉਣਾ ਹੈ।

੬. ਰਾਗ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ, ਇਕਤਾਲਾ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿ ਜੀਉ ॥
ਕਵਲ ਨੈਨ ਮਧੁਰ ਬੈਨ ਕੋਟਿ ਸੈਨ ਸੰਗ ਸੋਭ,
ਕਹਤ ਮਾ ਜਸੋਦ ਜਿਸਹਿ ਦਹੀ ਭਾਤੁ ਖਾਹਿ ਜੀਉ ॥
ਦੇਖਿ ਰੂਪੁ ਅਤਿ ਅਨੂਪੁ ਮੋਹ ਮਹਾ ਮਗ ਭਈ,
ਕਿੰਕਨੀ ਸਬਦ ਝਨਤਕਾਰ ਖੇਲੁ ਪਾਹਿ ਜੀਉ ॥
ਕਾਲ ਕਲਮ ਹੁਕਮੁ ਹਾਥਿ ਕਹਹੁ ਕਉਨੁ ਮੇਟਿ ਸਕੈ,
ਈਸੁ ਬੰਮ੍ਹ ਗ੍ਯ੍ਯਾਨੁ ਧ੍ਯ੍ਯਾਨੁ ਧਰਤ ਹੀਐ ਚਾਹਿ ਜੀਉ ॥
ਸਤਿ ਸਾਚੁ ਸ੍ਰੀ ਨਿਵਾਸੁ ਆਦਿ ਪੁਰਖੁ ਸਦਾ ਤੁਹੀ,
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿ ਜੀਉ ॥੧॥੬॥

(ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਚਉਥੇ ਕੇ ੪, ਪੰਨਾ ੧੪੦੨)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
									ਨ਼.		
ਰ	ਰ	ਰ	ਸ	—	ਸ	ਨ਼	ਸ	ਰਸ	ਧ਼	—	ਨ਼
ਕ	ਵ	ਲ	ਨੈ	ऽ	ਨ	ਮ	ਧੁ	ਰऽ	ਬੈ	ऽ	ਨ
ਪ਼			ਨ਼.								
ਮ਼	—	ਪ਼	ਧ਼	—	ਨ਼	ਨ਼	ਸ	ਨ਼	ਸ	—	ਸ
ਕੋ	ऽ	ਟ	ਸੈ	ऽ	ਨ	ਸੰ	ऽ	ਗ	ਸੋ	ऽ	ਭ
ਸ	ਸ	ਸ	ਰ	ਮ	ਮ	ਪ	—	ਪ	ਪ	ਪ	—
ਕ	ਹ	ਤ	ਮਾ	ऽ	ਜ	ਸੋ	ऽ	ਦ	ਜਿ	ਸਹਿ	ऽ
						ਮ					
ਮ	ਮ	ਪ	ਮਪ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਰਸ	ਨ਼ਸ	ਸ
ਦ	ਹੀ	ऽ	ਭਾऽ	ऽ	ਤ	ਖਾ	ऽ	ਹਿ	ਜੀऽ	ऽऽ	ਉ

ਅੰਤਰਾ

			ਨੁ								
ਮ	—	ਪ	ਧੁ	—	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਦੇ	ऽ	ਖ	ਰੂ	ऽ	ਪ	ਅ	ਤਿ	ਅ	ਨੂ	ऽ	ਪ
									ਨੁ		
ਨੁ	ਸਂ	—	ਰਂ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਸਂ	ਰਂਸਂ	ਧੁ	ਨੁ	ਪ
ਮੋ	ਹ	ऽ	ਮ	ਹਾ	ऽ	ਮ	ऽ	ਗऽ	ਭ	ਈ	ऽ
									ਨੁ		
ਰਂ	—	ਰਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਨੁ	ਸਂ	ਰਂਸਂ	ਧੁ	ਨੁ	ਪ
ਕਿੰ	ऽ	ਕ	ਨੀ	ऽ	ਸ	ਬ	ਦ	ऽऽ	ਝ	ਨ	ਤ
						ਮ					
ਮ	—	ਪ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਗੁ	—	ਮ	ਰਸ	ਨੁਸ	ਸ
ਕਾ	ऽ	ਜ	ਖੇ	ऽ	ਲ	ਪਾ	ऽ	ਹਿ	ਜੀऽ	ऽऽ	ਉ ਕਵਲ...

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੭. ਰਾਗ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ, ਇਕਤਾਲਾ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਰਾਮ ਨਾਮ ਪਰਮ ਧਾਮ, ਸੁਧ ਬੁਧ ਨਿਰੀਕਾਰ, ਬੇਸੁਮਾਰ ਸਰਬਰ ਕਉ ਕਾਹਿ ਜੀਉ ॥
ਸੁਥਰ ਚਿਤ ਭਗਤ ਹਿਤ, ਭੇਖੁ ਧਰਿਓ ਹਰਨਾਖਸੁ ਹਰਿਓ, ਨਖ ਬਿਦਾਰਿ ਜੀਉ ॥
ਸੰਖ ਚਕ੍ਰ ਗਦਾ ਪਦਮ, ਆਪਿ ਆਪੁ ਕੀਓ ਛਦਮ,
ਅਪਰੰਪਰ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ, ਲਖੈ ਕਉਨੁ ਤਾਹਿ ਜੀਉ ॥
ਸਤਿ ਸਾਚੁ ਸ੍ਰੀ ਨਿਵਾਸੁ ਆਦਿ ਪੁਰਖੁ ਸਦਾ ਤੁਹੀ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿ ਜੀਉ ॥੨॥੭॥

(ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਚਉਥੇ ਕੇ ੪, ਪੰਨਾ ੧੪੦੨)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
									ਨੁ.		
ਰ	—	ਰ	ਸ	—	ਸ	ਨੁ	ਸ	ਰਸ	ਧੁ	—	ਨੁ
ਰਾ	ऽ	ਮ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਪ	ਰ	ਮऽ	ਧਾ	ऽ	ਮ
ਮ						ਮ					
ਗੁ	—	ਮ	ਨੁ	—	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ
ਸੁ	ऽ	ਧ	ਬੁ	ऽ	ਧ	ਨਿ	ਰੀ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ਰੰ

										ਮ	
ਸਂ	—	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਪ	ਮ	ਪ	ਮਪ	ਨੁਪ	ਗੁ	—
ਬੇ	S	ਸੁ	ਆਂ	S	ਰ	ਸ	ਰ	ਬS	ਰS	ਕਉ	S
ਮ											
ਗੁ	ਮ	ਨੁ	—	ਮ	ਪ	ਗੁਮ	ਪਮ	ਰਸ	ਨੁਸ	ਰਰ	ਸ
ਕਾ	S	ਹਿ	S	ਜੀ	S	ਉS	SS	SS	SS	SS	S

ਅੰਤਰਾ

			ਨੁ								
ਮ	ਮ	ਪ	ਧੁ	—	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਸੁ	ਬ	ਰ	ਚਿ	S	ਤ	ਭ	ਗ	ਤ	ਹਿ	S	ਤ
ਨੁ	ਸਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਸਂ	ਨੁਸਂ	ਰਂਸਂ	ਨੁ	ਪ
ਭੇ	S	ਖ	ਧ	ਰਿਓ	S	ਹ	ਰ	ਨਾS	SS	ਖ	ਸ
ਪ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਪ	ਪ	ਮਪ	ਨੁਨੁ	ਪਮ	ਗੁਮ	ਰਸ	ਨੁਸ
ਹ	ਰਿਓ	S	ਨ	ਖ	ਬਿ	ਦਾ	SS	ਰS	ਜੀS	SS	ਉS

ਅੰਤਰਾ ਦੂਜਾ

			ਨੁ								
ਮ	—	ਪ	ਧੁ	—	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਸੈਂ	S	ਖ	ਚ	S	ਕ੍ਰ	ਗ	ਦਾ	S	ਪ	ਦ	ਮ
ਨੁ	ਸਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	—	ਨੁ	ਸਂ	ਨੁਸਂ	ਰਂਸਂ	ਨੁ	ਪ
ਆ	ਪ	ਆ	S	ਪ	S	ਕੀ	ਓ	ਛS	SS	ਦ	ਮ
										ਮ	
ਮ	ਪ	ਨੁ	—	ਪ	ਪ	ਮ	ਪ	ਮਪ	ਨੁਪ	ਗੁ	—
ਅ	ਪਂ	ਰਂ	S	ਪ	ਰ	ਪਾ	ਰ	ਬ੍ਰਹ	SS	ਮ	S
ਮ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਪ	ਪ	ਮਪ	ਨੁਪ	ਪਮ	ਗੁਮ	ਰਸ	ਨੁਸ
ਲ	ਖੈ	S	ਕਉ	S	ਨ	ਤਾS	SS	ਹਿS	ਜੀS	SS	ਉS

ਨੋਟ—ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਅਖੀਰਲੀ ਤੁਕ ਦੂਜੇ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੯. ਰਾਗ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ, ਸੂਲਫਾਕ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਨਿਧਿ ਹਰਿ ਕੋ ਨਾਮ ॥ ਸੰਗਿ ਸਹਾਈ ਜੀਅ ਕੈ ਕਾਮ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਸੰਤ ਰੇਨੁ ਨਿਤਿ ਮਜਨੁ ਕਰੈ ॥ ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੇ ਕਿਲਬਿਖ ਹਰੈ ॥੧॥
ਸੰਤ ਜਨਾ ਕੀ ਊਚੀ ਬਾਨੀ ॥ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਤਰੇ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਾਨੀ ॥੨॥

(ਕਾਨੜਾ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੩੦੦)

ਅਸਥਾਈ

X		੦		੨		੩		੦	
				ਨ਼̲.		ਨ਼̲.			
ਰ	ਮ	ਰ	ਸ	ਧ਼̲	ਧ਼̲	ਧ਼̲	ਨ਼̲	ਪ.	—
ਸਾ	ऽ	ਧ	ਸੰ	ਗ	ਤ	ਨਿ	ਧ	ऽ	ऽ
		ਨ਼̲.							
ਮ਼	ਪ਼	ਧ਼̲	—	ਨ਼̲	—	ਸ	—	—	—
ਹ	ਰਿ	ਕੋ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮ	—	ਪ	ਪ	ਸੰ	—	ਨ̲	ਪ	—	—
ਸੰ	ऽ	ਗ	ਸ	ਹਾ	ऽ	ਈ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮ		ਮ							
ਗ̲	—	ਗ̲	ਮ	ਰ	—	ਸ	—	—	—
ਜੀ	ऽ	ਅ	ਕੈ	ਕਾ	ऽ	ਮ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

X		੦		੨		੩		੦	
		ਨ̲							
ਮ	ਪ	ਧ̲	ਨ̲	ਸੰ	—	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ
ਸੰ	ऽ	ਤ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ਨ	ऽ	ਨਿ	ਤ
ਰੰ	—	ਰੰ	ਸੰ	ਨ̲	ਨ̲	ਸੰ	—	—	—
ਮ	ऽ	ਜ	ਨ	ਕ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
				ਨ̲					
ਨ̲	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਧ̲	ਧ̲	ਨ̲	ਪ	—	—
ਜ	ਨ	ਮ	ਜ	ਨ	ਮ	ਕੇ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮ		ਮ							
ਗ̲	ਗ̲	ਗ̲	ਮ	ਰ	ਰ	ਸ	—	—	—
ਕਿ	ਲ	ਬਿ	ਖ	ਹ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੯. ਰਾਗ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ, ਚੰਚਲ (ਮੱਧਯ ਲਯ)

ਕੀਰਤਿ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਗਾਉ ਮੇਰੀ ਰਸਨਾ ॥
ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਸੰਤਨ ਊਹਾਂ ਚਰਨ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਕੇ ਬਸਨਾ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕਰਿ ਦੁਆਰੁ ਨ ਪਾਵਉ ॥
ਹੋਇ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਤ ਹਰਿ ਹਰਿ ਧਿਆਉ ॥੧॥
ਕੋਟਿ ਕਰਮ ਕਰਿ ਦੇਹ ਨ ਸੋਧਾ ॥
ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਮਨੁ ਪਰਬੋਧਾ ॥੨॥
ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਨ ਬੂਝੀ ਬਹੁ ਰੰਗ ਮਾਇਆ ॥
ਨਾਮ ਲੈਤ ਸਰਬ ਸੁਖ ਪਾਇਆ ॥੩॥
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਜਬ ਭਏ ਦਇਆਲ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਉ ਛੂਟੇ ਜੰਜਾਲ ॥੪॥ (ਕਾਨੜਾ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੨੯੮)

ਅਸਥਾਈ

×			੨				੦			੩			
							ਨ̱.	ਨ̱.		ਨ̱.			
			ਨ̱̣	ਸ	ਰ	ਸ	ਧ̱̣	ਧ̱̣	—	ਧ̱̣	ਨ̱̣	ਪ̣	—
			ਕੀ	ऽ	ਰ	ਤ	ਪ੍ਰ	ਭ	ऽ	ਕੀ	ऽ	ऽ	ऽ
					ਨ̱.		ਸ						
—	—	—	ਮ̣	ਪ̣	ਧ̱̣	ਧ̱̣	ਨ̱̣	ਨ̱̣	ਸ	ਸ	—	—	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਗਾ	ਉ	ਮੇ	ਰੀ	ਰ	ਸ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ऽ
—	—	—	ਸ	ਸ	ਸਰ	ਰ	—	ਰ	—	ਰ	ਰ	—	—
ऽ	ऽ	ऽ;	ਅ	ਨਿ	ਕऽ	ਬਾ	ऽ	ਰ	ऽ	ਕ	ਰ	ऽ	ऽ
			ਮ		ਮ		ਮ						
—	—	—	ਗੁ	—	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	—	ਸ	ਸ	—	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਬੰ	ऽ	ਦ	ਨ	ਸੰ	ऽ	ऽ	ਤ	ਨ	ऽ	ऽ
										ਨ̱		ਨ̱	
—	—	—	ਮ	—	ਮ	—	ਪ	ਪ	—	ਧ̱	—	ਧ̱	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਊ	ऽ	ਹਾਂ	ऽ	ਚ	ਰ	ऽ	ਨ	ऽ	ऽ	ऽ
			ਮ		ਮ								
ਨ̱	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਰ	ਸ	ਸ	—	—	—
ऽ	ऽ	ਗੋ	ਬਿੰ	ਦਾ	ਜੀ	ਕੇ	ਬ	ਸ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ऽ
—	—	—											
ऽ	ऽ	ऽ											

			ਪ		ਨ̱		ਸੰ						
			ਮ	ਪ	ਧ̱	ਧ̱	ਨ̱	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	—	—
			ਅ	ਨਿ	ਕ	ਭ	ऽ	ਤ	ऽ	ਕ	ਰ	ऽ	ऽ
							ਨ̱			ਨ̱			
—	—	—	ਸੰ	ਨ̱	ਰੰ	ਸੰ	ਧ̱	—	—	ਧ̱	ਨ̱	ਪ	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਦੁਆ	ऽ	ਰ	ਨ	ਪਾ	ऽ	ऽ	ਵਉ	ऽ	ऽ	ऽ
—	—	—	ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਸੰ	—	—	ਨ̱	ਪ	—	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਹੇ	ਇ	ਕਿ	ਰ	ਪਾ	ऽ	ऽ	ਲ	ऽ	ऽ	ऽ
			ਮ		ਮ		ਮ						
—	—	ਪ	ਗ̱	ਗ̱	ਗ̱	ਮ	ਰ	—	ਸ	ਸ	—	—	—
ऽ	ऽ	ਤ	ਹ	ਰਿ	ਹ	ਰਿ	ਧਿਆ	ऽ	ऽ	ਉ	ऽ	ऽ	ऽ
—	—	—	—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)										
ऽ	ऽ	ऽ											

੧੦. ਰਾਗ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ, ਝਪਤਾਲ (ਮੱਧਮ ਲਯ)

ਰੂਪ ਹੀਨ ਕੁਲ ਹੀਨ, ਗੁਨ ਹੀਨ ਗਜਾਨ ਹੀਨ,
ਸੋਭਾ ਹੀਨ ਭਾਗ ਹੀਨ ਤਪ ਹੀਨ ਬਾਵਰੀ ॥
ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਦਰਸ ਹੀਨ, ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਹੀਨ,
ਬੁਧਿ ਬਲ ਹੀਨ, ਸੂਧੇ ਹਸਤ ਨ ਪਾਵਰੀ ॥
ਪ੍ਰੀਤ ਹੀਨ ਰੀਤ ਹੀਨ ਭਾਇ ਭੈ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੀਨ,
ਚਿਤ ਹੀਨ ਬਿਤ ਹੀਨ ਸਹਜ ਸੁਭਾਵਰੀ ॥
ਅੰਗ ਅੰਗ ਹੀਨ, ਦੀਨਾਧੀਨ ਪਰਾਚੀਨ ਲਗ,
ਚਰਨਿ ਸਰਨਿ ਕੈਸੇ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹ੍ਵੈ ਰਾਵਰੀ ॥ ੨੨੦ ॥

(ਕਬਿੱਤ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ)

ਅਸਥਾਈ

X		੨			੦		੩		
ਸ		ਨ̱.							
ਰ	ਸ	ਧ਼̱	ਨ਼̱	ਪ਼	ਸ	ਸ	ਸ	—	ਸ
ਰੂ	ਪ	ਹੀ	ऽ	ਨ	ਕੁ	ਲ	ਹੀ	ऽ	ਨ
					ਨ̱.				
ਨ਼̱	ਸ	ਰ	—	ਸ	ਧ਼̱	ਧ਼̱	ਨ̱.	ਪ਼	ਪ਼
ਗੁ	ਨ	ਹੀ	ऽ	ਨ	ਗਜਾ	ਨ	ਹੀ	ऽ	ਨ

ਪ਼		ਨੁ.							
ਮ਼	ਪ਼	ਧੁ਼	—	ਨੁ਼	ਸ	ਸ	ਰ	—	ਰ
ਸੋਂ	ਭਾ	ਹੀ	ऽ	ਨ	ਭਾ	ਗ	ਹੀ	ऽ	ਨ
ਪ					ਮ				
ਮ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ
ਤ	ਪ	ਹੀ	ऽ	ਨ	ਬਾ	ਵ	ਰੀ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

		ਨੁ							
ਮ	ਪ	ਧੁ	—	ਨੁ	ਸੰ	ਸੰਨੁ	ਸੰ	—	ਸੰ
ਦ੍ਰਿ	ऽਸ਼	ਟ	ऽ	ਦ	ਰ	ਸऽ	ਹੀ	ऽ	ਨ
ਸੰ					ਨੁ	ਨੁ			
ਨੁ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਧੁ	ਧੁ	ਨੁ	ਪ	ਪ
ਸ	ਬ	ਦ	ऽ	ਸੁ	ਰ	ਤ	ਹੀ	ऽ	ਨ
					ਨੁ	ਨੁ			
ਰੰ	ਰੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਧੁ	ਧੁ	ਨੁ	ਪ	ਪ
ਬੁ	ਧ	ਬ	ऽ	ਲ	ਹੀ	ਨ	ਸੂ	ऽ	ਧੇ
					ਮ				
ਮ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ
ਹ	ऽਸ	ਤ	ऽ	ਨ	ਪਾ	ਵ	ਰੀ	ऽ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੧. ਰਾਗ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ, ਚਾਰਤਾਲ (ਬਿਲੰਬਿਤ)

ਨਾਰਾਇਨ ਨਰਪਤਿ ਨਮਸਕਾਰੈ ॥
ਐਸੇ ਗੁਰ ਕਉ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਈਐ ਆਪਿ ਮੁਕਤੁ ਮੋਹਿ ਤਾਰੈ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਕਵਨ ਕਵਨ ਕਵਨ ਗੁਨ ਕਹੀਐ ਅੰਤੁ ਨਹੀ ਕਿਛੁ ਪਾਰੈ ॥
ਲਾਖ ਲਾਖ ਲਾਖ ਕਈ ਕੋਰੈ ਕੋ ਹੈ ਐਸੋ ਬੀਚਾਰੈ ॥ ੧ ॥
ਬਿਸਮ ਬਿਸਮ ਬਿਸਮ ਹੀ ਭਈ ਹੈ ਲਾਲ ਗੁਲਾਲ ਰੰਗਾਰੈ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸੰਤਨ ਰਸੁ ਆਈ ਹੈ ਜਿਉ ਚਾਖਿ ਗੂੰਗਾ ਮੁਸਕਾਰੈ ॥ ੨ ॥
(ਕਾਨੜਾ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੩੦੨)

ਅਸਥਾਈ

X		੦		੨		੦		੩		੪	
							ਨ਼.				
						*	ਧ਼	ਨ਼	ਸ	ਰ	ਰ
						*	ਨਾ	ऽ	ਰਾ	ਇ	ਨ
ਮ						ਮ					
ਗ਼	—	ਮ	ਪ	—	ਪ	ਗ਼	ਗ਼	ਰਸ	ਰ	—	ਸ
ਨ	ऽ	ਰ	ਪ	ऽ	ਤ	ਨ	ਮ	ਸऽ	ਕਾ	ऽ	ਰੈ
						ਮ					
*	ਸ	ਸ	ਰ	ਰ	—	ਗ਼	—	ਰਸ	ਰ	—	ਸ
*	ਐ	ਸੇ	ਗੁ	ਰ	ऽ	ਕਉ	ऽ	ऽऽ	ਬ	ऽ	ਲ
ਸ	ਮ	—	ਮ	-ਮ	ਮ	ਪ	—	ਪ	ਮ	ਪ	ਨ਼
ਬ	ਲ	ऽ	ਜਾ	ऽਈ	ਐ	ਆ	ऽ	ਪ	ਮੁ	ਕ	ਤ
ਮ											
ਗ਼	—	ਰਸ	ਰ	—	ਸ						
ਮੋਂ	ऽ	ਹਿऽ	ਤਾ	ऽ	ਰੈ						

ਅੰਤਰਾ

ਪ		ਨ਼		ਨ਼					ਸਂ		
ਮ	ਪ	ਧ਼	—	ਧ਼	ਨ਼	ਸਂ	—	—	ਨ਼	ਸਂ	ਸਂ
ਕ	ਵ	ਨ	ऽ	ਕ	ਵ	ਨ	ऽ	ऽ	ਕ	ਵ	ਨ
ਸਂ								ਨ਼	ਨ਼		
ਨ਼	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ਼	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਧ਼	ਧ਼	ਨ਼	ਪ
ਗੁ	ਨ	ਕਹੀ	ਐ	ਅੰ	ਤ	ਨ	ਹੀ	ਕਿ	ਛ	ਪਾ	ਰੈ,
ਪ		ਨ਼			ਪ				ਨ਼		
ਮ	ਪ	ਧ਼	ਨ਼	ਪ	ਮ	ਪ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ਼	ਨ਼	ਪਮ
ਲਾ	ਖ	ਲਾ	ऽ	ਖ	ਲਾ	ਖ	ਕ	ਈ	ਕੋ	ਰੈ	ਕੋਹੈ
	ਮ		ਸ								
ਪ	ਗ਼	ਮ	ਰ	—	ਸ						
ਐ	ਸੋ	ਬੀ	ਚਾ	ऽ	ਰੈ	ਨਾਰਾਇਣ...					

ਸੰਚਾਰੀ

		ਨੁ			ਨੁ	ਨੁ		ਨੁ	ਨੁ		
ਸ	ਸ	ਧੁ	ਧੁ	—	ਧੁ	ਧੁ	—	ਧੁ	ਧੁ	ਨੁ	ਪ
ਬਿ	ਸ	ਮ	ऽ	ऽ	ਬਿ	ऽ	ऽ	ਸ	ऽ	ऽ	ਮ
ਪ			ਪ			ਪ		ਪ			
ਮ	ਪ	ਪ	ਸਂ	—	—	ਨੁ	ਪ	ਮ	ਨੁ	ਪ	—
ਬਿ	ਸ	ਮ	ਹੀ	ऽ	ऽ	ਭ	ਈ	ਹੈ	ऽ	ऽ	ऽ,
ਮ	ਮ					ਮ	ਮ		ਸ		
ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਪਮ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	—
ਲਾ	ऽ	ऽ	ਲऽ	ऽ	ਗੁ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ਲ	ऽ	ऽ
ਸ						ਮ					
ਨੁ	ਸ	ਸ	ਰ	—	—	ਗੁ	—	ਰਸ	ਰ	—	ਸ
ਲਾ	ਲ	ਗੁ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ਲ	ऽ	ਰੰऽ	ਗਾ	ऽ	ਰੈ

ਅਭੋਗ

			ਨੁ	ਨੁ							
ਮ	—	ਪ	ਧੁ	ਧੁ	ਨੁ	ਸਂ	—	—	ਸਂ	—	ਸਂ
ਕ	ऽ	ऽ	ਹੁ	ऽ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ਨ	ऽ	ਕ
ਸਂ									ਨੁ		
ਨੁ	ਸਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂਨੁ	ਰਂਸਂ	ਧੁ	ਨੁ	ਪ
ਸੰ	ऽ	ਤ	ਨ	ਰ	ऽ	ਸ	ਆऽ	ਈऽ	ਹੈ	ऽ	ऽ,
ਮਂ	ਮਂ					ਨੁ	ਨੁ				
ਗੁਂ	ਗੁਂ	—	ਮਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਧੁ	ਧੁ	ਨੁ	ਸਂ	—	—
ਜਿਉ	ऽ	ऽ	ਚਾ	ऽ	ਖ	ਗੂ	ऽ	ऽ	ਗਾ	ऽ	ऽ
ਮ	ਮ		ਸ								
ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ						
ਮੁ	ऽ	ਸ	ਕਾ	ऽ	ਰੈ	ਨਾਰਾਇਣ...					

ਨੋਟ—ਇਸੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਕਾਨੜਾ ਰਾਗ ਦੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚ 'ਗੁਲਦਸਤੇ' ਦਾ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

੧੨. ਰਾਗ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ (ਗੁਲਦਸਤਾ), ਤਾਲ ਧਮਾਰ (ਬਿਲੰਬਿਤ:)

ਅਸਥਾਈ

×					੨		੦			੩			
										ਨ਼.			ਪ਼
			ਸ	ਸ	ਸ	ਸ	ਨ਼ਸ	ਰ	ਰ	ਧ਼	—	ਨ਼	ਮ਼ਪ਼
			ਨਾ	ਰਾ	ਇ	ਨ	ਨਰ	ਪ	ਤ	ਨ	ऽ	ऽ	ਮਸ
			ਪ		ਨ਼.		ਸ						
ਸ	—	ਸ	ਮ਼	ਪ਼	ਧ਼	—	ਨ਼	ਸ	—	—	—	ਸ	—
ਕਾ	ऽ	ਰੈ,	ਐ	ऽ	ਸੇ	ऽ	ਗੁ	ਰ	ऽ	ऽ	ऽ	ਕਉ	ऽ
							ਮ			ਮ	ਮ	ਮ	
ਰ	ਰ	—	—	—	ਸ	ਰ	ਗੁ	—	—	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ
ਬ	ਲ	ऽ	ऽ	ऽ	ਬ	ਲ	ਜਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਈ
												ਪ	
ਮਰ	—	—	ਸ	—	ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	—	—	—	ਨੁ	ਪ
ਐऽ	ऽ	ऽ	ਆ	ऽ	ਪ	ਮੁ	ਕ	ਤ	ऽ	ऽ	ऽ	ਮੋ	ਹਿ
ਮ			ਮ										
ਗੁ	—	ਮ	ਰ	—	ਸ	ਸਸ	ਨ਼ਸ	ਰ	ਰ				
ਤਾ	ऽ	ਰੈ,	ਨਾ	ऽ	ਰਾ	ਇਨ	ਨਰ	ਪ	ਤ ..				

ਰਾਗ ਅਡਾਣਾ–ਸੂਲਫ਼ਾਕ (ਧਮਾਰ ਦੀ ਚੌਗੁਨ:)

×		੦		੨		੩		੦	
						ਨੁ			
ਪ	ਰੰ	ਸੰ	ਰੰ	ਨੁ	ਸੰ	ਧੁ	ਨੁ	ਪ	ਪ
ਕ	ਵ	ਨ	ऽ	ਕ	ਵ	ਨ	ऽ	ऽ	ਕ
				ਮ					
ਮ	ਪ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਵ	ਨ	ਗੁ	ਨ	ਕ	ਹੀ	ਐ	ऽ	ऽ	ऽ; ਦੁਬਾਰਾ

ਅਭੋਗੀ ਕਾਨੜਾ

ਰ				ਮ					
ਧ਼	—	ਸ	ਰ	ਗੁ	—	—	—	ਸ	ਰ
ਅੰ	ऽ	ਤ	ਨ	ਹੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਨ

ਮ		ਮ							
ਗੁ	—	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—	—	—
ਹੀ	ऽ	ਕਿ	ਛ	ਪਾ	ऽ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ऽ; ਦੁਬਾਰਾ...
ਨ਼	ਸ	ਰ	ਸ	ਨ਼	ਸ	ਧ਼	ਨ਼	ਮ਼	ਪ਼
ਨਾ	ਰਾ	ਇ	ਨ	ਨ	ਰ	ਪ	ਤ	ਨ	ਮਸ-ਕਾਰੈ...

ਰਾਗ ਬਾਗੇਸ਼੍ਰੀ, ਇਕਤਾਲਾ (ਧਮਾਰ ਦੀ ਚੌਗੁਣ:)

×		੦		੨		੦		੩		੪	
ਮ	—	ਧ	—	ਨੁ	ਧ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	—	—
ਲਾ	ऽ	ਖ	ऽ	ऽ	ऽ	ਲਾ	ऽ	ਖ	ऽ	ऽ	ऽ
						ਸਂ					
ਨੁ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	—	ਧ	—	ਮ	—
ਲਾ	ऽ	ਖ	ऽ	ਕ	ਈ	ਕੋ	ऽ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ऽ; ਦੁਬਾਰਾ...

ਰਾਗ ਮਾਲਕੌਂਸ

		ਨੁ				ਮ					
ਸਂ	—	ਧੁ	ਨੁ	ਧੁ	ਮ	ਗੁ	ਮ	ਗੁ	ਸ	ਸ	—
ਕੋ	ऽ	ਹੈ	ऽ	ਐ	ऽ	ਸੋ	ਬੀ	ਚਾ	ऽ	ਰੈ	ऽ
		ਨੁ				ਮ					
ਸਂ	—	ਧੁ	ਨੁ	ਧੁ	ਮ	ਗੁ	ਮ	ਗੁ	ਸ	ਸ	—
ਕੋ	ऽ	ਹੈ	ऽ	ਐ	ऽ	ਸੋ	ਬੀ	ਚਾ	ऽ	ਰੈ	ऽ
ਸ											
ਨ਼ੁ	ਨ਼ੁ	ਸ	ਸ	ਰ	ਰ	ਸ	ਸ	ਧ਼ੁ	ਨ਼ੁ	ਮ਼	ਪ਼
ਨਾ	ਰਾ	ਇ	ਨ	ਨ	ਰ	ਪ	ਤ	ਨ	ऽ	ਮ	ਸ-ਕਾਰੈ...

ਰਾਗ ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ, ਚੰਚਲ (ਧਮਾਰ ਦੀ ਦੁਗੁਣ:)

×			੨				੦			੩			
					ਸਂ								
—	—	—	ਮ	ਪ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—	—	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਬਿ	ਸ	ਮ	ऽ	ਬਿ	ਸ	ऽ	ਮ	ऽ	ऽ	ऽ
										ਧ			
—	—	—	ਨ	ਸਂ	ਰੰ	ਰੰ	ਸਂਨ	ਸਂ	—	ਨੁ	—	ਪ	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਬਿ	ਸ	ਮ	ਹੀ	ਭऽ	ਈ	ऽ	ਹੈ	ऽ	ऽ	ऽ; ਦੁਬਾਰਾ...

ਰਾਗ ਕਾਫ਼ੀ

							ਮ						
ਮਗੁ	ਰਸ	—	ਸ	—	ਰ	ਰ	ਗੁ	—	—	ਮ	—	ਪ	ਮ
SS	SS	S	ਲਾ	S	ਲ	ਗੁ	ਲਾ	S	S	ਲ	S	S	ਰੰ
ਧ							ਮ						
ਪ	—	ਪ	ਮਗੁ	ਰਸ	ਰ	ਰ	ਗੁ	—	—	ਮ	—	ਪ	ਮ
ਗਾ	S	ਰੇ	ਲਾS	SS	ਲ	ਗੁ	ਲਾ	S	S	ਲ	S	S	ਰੰ
ਧ													
ਪ	—	—	—	—	ਰੰ	—	ਸੰ	—	—	ਨੁਧ	ਪਮ	ਗੁਰ	ਸ
ਗਾ	S	S	S	S	S	S	ਰੈ	S	S	SS	SS	SS	S
—	—	—	ਨੁ̣	ਨੁ̣	ਸ	ਸ	ਰ	ਰ	ਸ	ਸ	ਧੁ̣	ਨੁ̣	ਮ̣ਪ̣
*	*	*	ਨਾ	ਰਾ	ਇ	ਨ	ਨ	ਰ	ਪ	ਤ	ਨ	ਅ	ਸਤ-ਕਾਰੇ ..

ਰਾਗ ਚੰਦ੍ਰਕੌਂਸ, ਦਾਦਰਾ (ਧਮਾਰ ਦੀ ਦੁਗੁਨ:)

×			੦			×			੦		
	ਨ										
ਸੰ	ਧੁ	ਨ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਗੁੰਗੁੰ	ਗੁੰ	ਮੰ	ਗੁੰਗੁੰ	ਸੰ	—
ਕ	ਹੁ	ਨਾ	ਨ	ਕ	ਸੰ	ਤਨ	ਬ	ਲ	ਜਾਈ	ਐ	S
ਨ			ਨ								
ਧੁ	ਨ	ਸੰ	ਧੁ	ਮ	ਮ	ਗੁਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਗੁਗੁ	ਸ	—
ਕ	ਹੁ	ਨਾ	ਨ	ਕ	ਸੰ	ਤਨ	ਬ	ਲ	ਜਾਈ	ਐ	S-ਜਿਉ...

ਰਾਗ ਮੀਆਂ ਮਲ੍ਹਾਰ, ਇਕਤਾਲਾ (ਧਮਾਰ ਦੀ ਚੌਗੁਨ:)

×		੦		੨		੦		੩		੪	
ਪ̣						ਸ					
ਮ̣	—	ਨੁ̣	ਧ̣	ਨੁ̣	ਧ̣	ਨੁ̣	—	ਸ	—	—	ਸ
ਚਾ	S	ਖ	S	S	ਗੂੰ	ਗਾ	S	S	S	S	ਗੂੰ
						ਮ					
ਨੁ̣	ਸ	ਰ	—	ਪ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	—	ਰ	ਸ
ਗਾ	S	S	S	ਮੁ	ਸ	ਕਾ	S	ਰੈ	S	S	ਜਿਉ-ਦੁਬਾਰਾ...
ਨੁ̣	ਨੁ̣	ਸ	ਸ	ਰ	ਰ	ਸ	ਸ	ਧੁ̣	ਨੁ̣	ਮ̣	ਪ̣
ਨਾ	ਰਾ	ਇ	ਨ	ਨ	ਰ	ਪ	ਤ	ਨ	S	ਮ	ਸ-ਤਾਰੇ...

ਨੋਟ—ਗੁਲਦਸਤਾ ਜਾਂ ਪੜਤਾਲ ਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਲਯ ਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਭਾਵ, ਅਸਥਾਈ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਤਾਲ ਵਜਾਈ ਜਾਵੇ ਉਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਕੀ ਤਾਲਾਂ ਨੂੰ ਠਾਅ, ਦੁਗੁਨ, ਤਿਗੁਨ, ਚੌਗੁਨ ਆਦਿ ਲਯ ਵਿਚ ਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਅਸਥਾਈ ਤੇ ਮੁਕਾਅ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ਗੁਲਦਸਤੇ ਦੀ ਸ੍ਵਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੩. ਰਾਗ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ (ਪੜਤਾਲ), ਤਾਲ ਰੂਪਕ (ਲਗ-ਭਗ ਬਿਲੰਬਿਤ)

ਭਜੁ ਰਾਮੋ ਮਨਿ ਰਾਮ ॥ ਜਿਸੁ ਰੂਪ ਨ ਰੇਖ ਵਡਾਮ ॥
ਸਤ ਸੰਗਤਿ ਮਿਲੁ ਭਜੁ ਰਾਮ ॥ ਬਡ ਹੋ ਹੋ ਭਾਗ ਮਥਾਮ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜਿਤੁ ਗ੍ਰਿਹਿ ਮੰਦਰਿ ਹਰਿ ਹੋਤੁ ਜਾਸੁ, ਤਿਤੁ ਘਰਿ
ਆਨਦੋ ਆਨੰਦੁ ਭਜੁ ਰਾਮ ਰਾਮ ਰਾਮ ॥
ਰਾਮ ਨਾਮ ਗੁਨ ਗਾਵਹੁ ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤਮ ਉਪਦੇਸਿ ਗੁਰੂ ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰਾ
ਸੁਖੁ ਹੋਤੁ ਹਰਿ ਹਰੇ ਹਰਿ ਹਰੇ ਹਰੇ ਭਜੁ ਰਾਮ ਰਾਮ ਰਾਮ ॥ ੧ ॥
ਸਭ ਸਿਸਟਿ ਧਾਰ ਹਰਿ ਤੁਮ ਕਿਰਪਾਲ
ਕਰਤਾ ਸਭ ਤੂ ਤੂ ਤੂ ਰਾਮ ਰਾਮ ਰਾਮ ॥
ਜਨ ਨਾਨਕੋ ਸਰਣਾਗਤੀ ਦੇਹੁ ਗੁਰਮਤੀ
ਭਜੁ ਰਾਮ ਰਾਮ ਰਾਮ ॥ ੧ ॥

(ਕਾਨੜਾ ਮ: ੪, 'ਪੜਤਾਲ', ਪੰਨਾ ੧੨੯੭)

ਅਸਥਾਈ

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
													ਨੁ.
													ਧ਼ਨੁ਼
													ਭਜ
							ਮ	ਮ					
ਸ	—	—	ਰ	—	—	ਪਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	ਸਸ
ਰਾ	ऽ	ऽ	ਮੋ	ऽ	ऽ	ਮਨ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ਮ	ऽ	ऽ,	ਜਿਸ
ਨੁ.	ਨੁ.												
ਧ਼	ਧ਼	-ਨੁ਼	ਪ	—	ਮ਼	ਪ਼	ਸ	—	—	ਸ	—	—	ਸਸ
ਰੂ	ਪ	ऽਨ	ਰੇ	ऽ	ਖ	ਵ	ਡਾ	ऽ	ऽ	ਮ	ऽ	ऽ	ਸਤ
ਮ							ਨੁ						
ਰ	ਮ	-ਮ	ਪ	ਪ	—	ਮਪ	ਧੁ	—	-ਨੁ	ਪ	—	—	ਮਪ
ਸੰ	ਗ	ऽਤ	ਮਿ	ਲ	ऽ	ਭਜ	ਰਾ	ऽ	ऽऽ	ਮ	ऽ	ऽ	ਬਡ
			ਨੁ				ਮ	ਮ					ਨੁ.
ਸੰ	—	ਸੰ	ਧੁ	-ਨੁ	ਪ	ਮਪ	ਗੁ	ਗੁ	-ਮ	ਰ	—	ਸ	ਧ਼ਨੁ਼
ਹੋ	ऽ	ਹੋ	ਭਾ	ऽऽ	ਗ	ऽਮ	ਥਾ	ऽ	ऽऽ	ਮ	ऽ	ऽ,	ਭਜ...

ਅੰਤਰਾ–ਸੂਲਫ਼ਾਕ (ਰੂਪਕ ਦੀ ਦੁਗੁਨ ਲਯ ਵਿਚ)

×		੦		੨		੩		੦	
				ਪ					
ਸਂ	ਮਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ਼	—	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ
ਜਿ	ਤ	ਗ੍ਰਿ	ਹ	ਮਂ	S	ਦ	ਰ	ਹ	ਰਿ
ਮ		ਮ							
ਗੁ	—	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—	—	—
ਹੋ	S	ਤ	ਜਾ	S	S	ਸ	S	S	S
ਰ	ਰ	ਮ	ਮ	ਪ	—	ਪ	—	ਪ	—
ਤਿ	ਤ	ਘ	ਰ	ਆ	S	ਨੰ	S	ਦੌ	S
		ਪ		ਮ					
ਪ	ਮ	ਨ਼	ਪ	ਗੁ	—	—	ਮ	ਸ	ਰ
ਆ	S	ਨੰ	S	ਦ	S	S	S	ਭ	ਜ
ਗੁ	—	ਮ	ਰ	—	ਰ	ਸ	—	—	ਸ
ਰਾ	S	ਮ	ਰਾ	S	ਮ	ਰਾ	S	S	ਮ—ਦੁਬਾਰਾ...

ਤਿੰਨਤਾਲ (ਲਯ ਬਰਾਬਰ ਸੂਲ:)

×															
				ਨ਼											
ਮ	—	ਪ	ਪ	ਧੁ	ਧੁ	ਨ਼	ਨ਼	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ
ਰਾ	S	ਮ	ਨਾ	S	ਮ	ਗੁ	ਨ	ਗਾ	ਵਹੁ	ਹ	ਰਿ	ਪ੍ਰੀ	S	ਤ	ਮ
ਪ				ਨ਼											
ਮ	—	ਪ	ਪ	ਧੁ	ਧੁ	ਨ਼	ਨ਼	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਰਾ	S	ਮ	ਨਾ	S	ਮ	ਗੁ	ਨ	ਗਾ	ਵਹੁ	ਹ	ਰਿ	ਪ੍ਰੀ	ਤਮ	ਉ	ਪ
								ਮਂ							
ਸਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	ਰਂ	ਗੁਂ	ਗੁਂ	—	ਮਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	ਸਂ
ਦੇ	S	ਸ	ਗੁ	ਰੂ	S	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਤ	S	ਗੁ	ਰਾ	S	ਸੁ	ਖ
								ਮ							
ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ਼	ਪ	ਮਪ	ਨ਼ਪ	ਗੁ	ਗੁ	—	ਮ	ਰ	—	ਸ	ਸ
ਹੋ	S	ਤ	ਹ	ਰਿ	S	ਹS	ਰੇS	ਹ	ਰਿ	S	ਹ	ਰੇ	S;	ਹ	ਰੇ
						ਮ								ਨ਼.	
ਸਂ	ਰ	—	ਰ	ਸ	ਰ	ਗੁ	—	ਮ	ਰ	—	—	ਸ	—	ਧੁ	ਨ਼
ਭ	ਜ	S	ਰਾ	S	ਮ	ਰਾ	S	ਮ	ਰਾ	S	S	ਮ	S	ਭ	ਜ

...ਅਸ:

ਸੰਚਾਰੀ-ਅਭੋਗ, ਇਕਤਾਲਾ (ਰੂਪਕ ਦੀ ਤਿਗੁਨ:)

×			ਨ਼.								
ਰ	—	ਸ	ਧ਼	ਧ਼	ਨ਼	ਸ	—	—	ਸ	—	—
ਸ	ऽ	ਭ	ਸਿ	ऽਸ	ਟ	ਧਾ	ऽ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ
ਰ	ਰ	—	ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	—	—	ਪ	—	—
ਹ	ਰਿ	ऽ	ਤੁ	ਮ	ਕਿਰ	ਪਾ	ऽ	ऽ	ਲ	ऽ	ऽ;
		ਪ				ਮ		ਮ		ਮ	
ਪ	ਮ	ਨ਼	ਪ	ਪ	ਪ	ਗੁ	—	ਗੁ	—	ਗੁ	ਮ
ਕ	ਰ	ਤਾ	ऽ	ਸ	ਭ	ਤੂ	ऽ	ਤੂ	ऽ	ਤੂ	ऽ
ਰ	—	ਰ	ਰ	—	ਸਨ਼	ਸ	—	—	—	ਸ	ਸ
ਰਾ	ऽ	ਮ	ਰਾ	ऽ	ਮऽ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਮ—ਦੁਬਾਰਾ...

ਰੂਪਕ (ਰੂਪਕ ਦੀ ਦੁਗੁਨ.)

⊕			ਨ਼		ਸਂ								
ਮ	ਮ	ਪ	ਧ਼	—	ਨ਼	—	ਸਂ	—	ਸਂਨ਼	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—
ਜ	ਨ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਨ	ऽ	ਕੋ	ऽ	ਸਰ	ਣਾ	ਗ	ਤੀ	ऽ
ਪ			ਨ਼		ਸਂ								
ਮ	ਮ	ਪ	ਧ਼	—	ਨ਼	—	ਸਂ	—	ਸਂਨ਼	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ਼ਸਂ
ਜ	ਨ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਨ	ऽ	ਕੋ	ऽ	ਸਰ	ਣਾ	ਗ	ਤੀ	ਦੇਹੁ
							ਨ਼						
ਰਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਨ਼ਰਂ	ਸਂ	ਧ਼	—	ਨ਼	ਪ	—	—	—
ਗੁ	ਰ	ਮ	ਤੀ	ऽ	ਭऽ	ਜ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ਮ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮ												ਨ਼.	
ਗੁ	—	ਮ	ਰ	—	—	—	ਸ	—	—	ਸ	—	ਧ਼	ਨ਼
ਰਾ	ऽ	ऽ	ਮ	ऽ	ऽ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ਮ	ऽ;	ਭ	ਜ

('ਪੜਤਾਲ' ਦੀ ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੪. ਰਾਗ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ (ਗੁਲਦਸਤਾ), ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ ਹੈ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਾਇਆ ਜਾਇ ॥
ਜਿਨ ਧੁਰਿ ਮਸਤਕਿ ਲਿਖਿਆ ਤਿਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲਿਆ ਆਇ ॥
ਤਨੁ ਮਨੁ ਸੀਤਲੁ ਹੋਇਆ ਸਾਂਤਿ ਵਸੀ ਮਨਿ ਆਇ ॥
ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਹਰਿ ਚਉਦਿਆ ਸਭੁ ਦਾਲਦੁ ਦੁਖੁ ਲਹਿ ਜਾਇ ॥ ੨ ॥

(ਕਾਨੜੇ ਕੀ ਵਾਰ ਮ: ੪, ਪੰਨਾ ੧੩੧੬)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
				ਨੁ.				ਮ	ਮ	ਮ					
—	ਨੁਸ	ਰ	ਸ	ਧੁ	—	ਨੁ	ਸਰ	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ऽ	ਹਰਿ	ਹ	ਰਿ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਨਿऽ	ਧਾ	ऽ	ऽ	ਨ	ਹੈ	ऽ	ऽ	ऽ
												ਮ			
—	ਮ	ਮ	ਮ	ਧ	—	ਪ	—	ਪ	ਮ	ਪਨੁ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਸ
ਏ	ਗੁਰ	ਮੁ	ਖ	ਪਾ	ऽ	ਇਆ	ऽ	ਜਾ	ऽ	ऽऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਪ				ਨੁ	ਨੁ										
ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਧੁ	ਧੁ	ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	—	—	ਸਂ	ਸਂ	—	—	—
ਜਿ	ਨ	ਧੁ	ਰ	ਮ	ऽਸ	ਤ	ਕ	ਲਿ	ऽ	ऽ	ਖਿ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ
				ਨੁ				ਮ	ਮ	ਮ					
ਸਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਧੁ	ਨੁ	ਪ	—	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਤਿਨ	ਸਤਿ	ਗੁ	ਰ	ਮਿ	ਲਿ	ਆ	ऽ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ	ऽ

ਅਭੋਗੀ ਕਾਨੜਾ, ਸੂਲਫ਼ਾਕ (ਤਿੰਨਤਾਲ ਦੀ ਦੁਗੁਨ)

×		੦		੨		੩		੪	
ਮ	ਮ	ਧ	ਧ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	—
ਤ	ਨ	ਮ	ਨ	ਸੀ	ऽ	ਤ	ਲ	ऽ	ऽ
ਮਂ		ਮਂ							
ਗੁਂ	—	ਗੁਂ	ਮਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	—	—	—
ਹੋ	ऽ	ऽ	ਇ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਸਂ									
ਧ	—	ਧ	ਸਂ	ਧ	—	ਮ	—	—	—
ਸਾ	ऽ	ਤ	ਵ	ਸੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮ		ਮ							
ਗੁ	—	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—	—	—
ਮ	ऽ	ਨ	ऽ	ਆ	ऽ	ਇ	ऽ	ऽ	ऽ
				ਨੁ.					
ਨੁ	ਸ	ਰ	ਸ	ਧੁ	—	ਨੁ	ਸ	—	ਰ
ਹ	ਰਿ	ਹ	ਰਿ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ਮ	ऽ	ਨਿ—ਧਾਨ ਹੈ...ਅਥਸਾਈ....

ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ, ਰੂਪਕ (ਤਿੰਨਤਾਲ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਲਯ)

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
ਪ					ਸਂ								
ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ
ਨਾ	ਨ	ਕ	ਹ	ਰਿ	ਹ	ਰਿ	ਚਉ	ऽ	ਦਿ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ
												ਸ	ਭ
			ਨ		ਪ		ਮ						
ਰਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ਼	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਦਾ	ਲ	ਦ	ਦੂ	ਖ	ਲਹਿ	ऽ	ਜਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ	ऽ ਦੁਬਾਰਾ
			ਨ਼										
ਨ਼ਸ	ਰ	ਸ	ਧ਼	—	ਨ਼	ਸਰ							
ਹਰਿ	ਹ	ਰਿ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਨਿऽ							

ਅਸਥਾਈ ਤਿੰਨ: (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੫. ਰਾਗ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ (ਗੁਲਦਸਤਾ), ਸਵਾਰੀ ਪੰਜਤਾਲ

(ਲਗ-ਭਗ ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਸਤਿਗੁਰ ਚਾਟਉ ਪਗ ਚਾਟ ॥
ਜਿਤੁ ਮਿਲਿ ਹਰਿ ਪਾਧਰ ਬਾਟ ॥
ਭਜੁ ਹਰਿ ਰਸੁ ਰਸ ਹਰਿ ਗਾਟ ॥
ਹਰਿ ਹੋ ਹੋ ਲਿਖੇ ਲਿਲਾਟ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਖਟ ਕਰਮ ਕਿਰਿਆ ਕਰਿ ਬਹੁ ਬਹੁ ਬਿਸਥਾਰ
ਸਿਧ ਸਾਧਿਕ ਜੋਗੀਆ ਕਰਿ ਜਟ ਜਟਾ ਜਟ ਜਾਟ ॥
ਕਰਿ ਭੇਖ ਨ ਪਾਈਐ ਹਰਿ ਬ੍ਰਹਮ ਜੋਗੁ ਹਰਿ ਪਾਈਐ
ਸਤ ਸੰਗਤੀ ਉਪਦੇਸਿ ਗੁਰੂ ਗੁਰ ਸੰਤ ਜਨਾ ਖੋਲਿ ਖੋਲਿ ਕਪਾਟ ॥੧॥
ਤੂ ਅਪਰੰਪਰੁ ਸੁਆਮੀ ਅਤਿ ਆਗਾਹੁ ਤੂ ਭਰਪੁਰਿ ਰਹਿਆ ਜਲ ਥਲੇ
ਹਰਿ ਇਕੁ ਇਕੋ ਇਕ ਏਕੈ ਹਰਿ ਥਾਟ ॥
ਤੂ ਜਾਣਹਿ ਸਭ ਬਿਧਿ ਬੂਝਹਿ ਆਪੇ
ਜਨ ਨਾਨਕ ਕੇ ਪ੍ਰਭ ਘਟਿ ਘਟੇ ਘਟਿ ਘਟੇ ਘਟਿ ਹਰਿ ਘਾਟ ॥੨॥

(ਰਾਗ ਕਾਨੜਾ ਮ: ੪, 'ਪੜਤਾਲ', ਪੰਨਾ ੧੨੯੭)

ਅਸਥਾਈ

×			੨				੩				੪		੫	
													ਨੁ.	
												ਰਸ	ਧੁਨੁ	ਪ
												ਸਤਿ	ਗੁऽ	ਰ
						ਰ	ਮ	ਮ	ਮ			ਨੁ.	ਨੁ.	
ਸ	—	—	ਰ	—	—	ਸਰ	ਗੁ	ਗੇ	ਗੁਮ	ਰ	ਸ	ਧੁ	ਧੁਨੁ	ਪਪ
ਚਾ	ऽ	ऽ	ਟਉ	ऽ	ऽ	ਪਗ	ਚਾ	ऽ	ऽऽ	ਟ	ऽ.	ਜਿ	ਤऽ	ਮਿਲ
ਪ			ਨੁ.											
ਮ	ਪ	—	ਧੁ	—	ਨੁ	ਨੁ	ਸ	—	—	ਸ	—	—	—	ਨੁਸ
ਹ	ਰਿ	ऽ	ਪਾ	ऽ	ਧ	ਰ	ਬਾ	ऽ	ऽ	ਟ	ऽ	ऽ	ऽ	ਭਜ
							ਪ		ਨੁ	ਨੁ				
ਰ	ਰ	—	ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਧੁ	ਨੁਰੰ	ਸੰ	—	ਰੰਸੰ
ਹ	ਰਿ	ऽ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	ਹ	ਰਿ	ਗਾ	ऽ	ऽऽ	ਟ	ऽ	ਹਰਿ
ਨੁ	ਨੁ					ਪ	ਮ	ਮ	ਮ					
ਧੁ	ਧੁ	ਨੁ	ਪ	ਪ	-ਮ	ਨੁਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁਮ	ਰ	ਸ			
ਹੋ	ऽ	ਹੋ	ਲਿ	ਖੇ	ऽऽ	ਹੇਲਿ	ਲਾ	ऽ	ऽऽ	ਟ	ऽ	ਸਤਿਗੁ...		

ਰਾਗ ਮਾਲਕੌਂਸ, ਤਾਲ ਰੂਪਕ (ਸਵਾਰੀ ਦੀ ਦੁਗੁਨ ਲਯ ਵਿਚ)

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
ਮ			ਨੁ				ਗੁੰ						
ਗੁ	—	ਮ	ਧੁ	ਧੁ	ਨੁ	ਨੁ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	-ਸੰ
ਖ	ऽ	ਟ	ਕਰ	ਮ	ਕਿਰਿ	ਆ	ਕ	ਰ	ਬਹੁ	ਬਹੁ	ਬਿਸ	ਥਾ	ऽਰ
ਸੰ							ਨੁ						
ਗੁੰ	—	ਮੰ	ਗੁੰ	ਗੁੰ	ਸੰ	—	ਧੁ	ਨੁ	ਸੰਨੁ	ਧੁ	—	ਮ	ਮ
ਸਿ	ऽ	ਧ	ਸਾ	ਧਿ	ਕ	ऽ	ਜੋ	ऽ	ਗੀऽ	ਆ	ऽ	ऽ	ਕਰਿ
ਮ													
ਗੁ	ਮ	ਗੁ	ਸ	ਨੁ	ਧੁ	ਨੁ	ਸ	ਗੁ	—	ਮ	—	—	ਮ
ਜ	ਟ	ਜ	ਟਾ	ऽ	ਜ	ਟ	ਜਾ	ऽ	ऽ	ਟ	ऽ	ऽ	ਕਰਿ ਦੁਬਾਰਾ

...ਫਿਰ ਅਗੋਂ ਤਿੰਨਤਾਲ

ਰਾਗ ਬਾਗੇਸ਼ਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਸਵਾਰੀ ਦੀ ਚੌਗੁਨ ਲਯ)

੦				੩				×				੨			
*	ਮ	—	ਮ	ਧ	—	ਨ਼	ਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	—
*	ਕ	S	ਰ	ਭੇ	S	ਖ	ਨ	ਪਾ	Sਈ	ਐ	S	ਹ	S	ਰਿ	S
	ਸਂ														
ਸਂ	ਨ਼	ਨ਼	ਨ਼	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਮਂ	ਗ਼ਂ	—	—	ਗ਼ਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	—
*	ਬ੍ਰ	ਹ	ਮ	ਜੋ	ਗ	ਹ	ਰਿ	ਪਾ	S	S	ਈ	ਐ	S	S	S:
								ਮ							
—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ਼	ਧ	ਮ	ਪ	ਧ	ਗ਼	—	ਗ਼	ਗ਼	ਰ	—	ਸ	—
*	ਸ	ਤ	ਸੰ	ਗ	ਤੀ	ਉ	ਪ	ਦੇ	S	ਸ	ਗੁ	ਰੂ	S	S	S
ਸ	ਨ਼	ਧ਼	ਨ਼	ਸ	—	ਸ	ਮ	ਗ਼	—	ਗ਼	ਗ਼	ਰ	—	ਸ	—
ਗੁਰ	ਸੰ	ਤ	ਜ	ਨਾ	S	ਖੋ	ਲ	ਖੋ	S	ਲ	ਕ	ਪਾ	S	ਟ	S;
				ਨ਼											
—	—	ਰ	ਸ	ਧ਼	ਨ਼	ਪ਼	—								
*	*	[illegible]	ਤਿ	ਗੁ	S	ਰ	S								

..ਦੁਬਾਰਾ...

ਚਾਟਉ – ਅਸਥਾਈ ਪੰਜਤਾਲ...

ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ, ਸੂਲਫ਼ਾਕ (ਸਵਾਰੀ ਦੀ ਚੌਗੁਨ ਲਯ)

×		੦		੨		੩		੦	
ਸ	—	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ
ਤੂ	S	ਅ	ਪ	ਰੰ	S	ਪ	ਰ	ਸੁਆ	ਮੀ
ਨ਼	ਪ	ਮ	ਗ	—	ਗ	ਸ	—	ਗ	ਮ
ਅ	ਤਿ	ਅ	ਗਾ	S	ਹੁ	ਤੂ	S	ਭ	ਰ
ਪ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਪੂ	S	ਰ	ਰ	ਹਿਆ	S	ਜ	ਲ	ਥ	ਲੇ,
ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	—	ਸਂ	—	ਨ	ਸਂ
ਹ	ਰਿ	ਇ	ਕ	ਇ	S	ਕੋ	S	ਇ	ਕ
ਰਂ	ਸਂ	ਨ਼	—	ਪ	ਪ	ਮ	—	ਗ	—
ਏ	S	ਕੋ	S	ਹ	ਰਿ	ਥਾ	S	ਟ	S

S—ਤੂ ਅਪਰੰਪਰ...ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਗਾਓ।

ਰਾਗ ਦੁਰਗਾ, ਇਕਤਾਲਾ (ਸੂਲ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਲਯ)

X		0		੨		0		੩		੪		
						ਮ			ਸ			
ਸਂ	ਧ	—	ਮ	—	ਪ	ਰ	ਰ	—	ਧ਼	ਸ	ਸ	
ਤੂ	ऽ	ऽ	ਜਾ	ऽ	ਣਹਿ	ਸ	ਭ	ऽ	ਬਿ	ऽ	ਧਿ	
ਸ	—	—	ਰ	ਮ	—	ਪ	ਧ	ਮ	ਪ	—	—	
ਬੂ	ऽ	ऽ	ਝਹਿ	ऽ	ऽ	ਆ	ऽ	ऽ	ਪੇ	ऽ	ऽ,	
ਮ	—	ਮ	ਪ	ਧ	ਧ	ਸਂ	—	ਧ	ਸਂ	ਸਂ	—	
ਜ	ऽ	ਨ	ਨਾ	ਨ	ਕ	ਕੇ	ऽ	ऽ	ਪ੍ਰ	ਭ	ऽ	ਜਨ ਨਾਨਕ... ਦੁਬਾਰਾ...
ਰਂ	ਰਂ	ਮਂ	ਮਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਧ	ਮ	—	
ਘ	ਟਿ	ਘ	ਟੇ	ऽ	ऽ	ਘ	ਟਿ	ਘ	ਟੇ	ऽ	ऽ	
ਪ	ਧ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਧ	—	ਮ	—	—	—	
ਘ	ਟਿ	ਹ	ਰਿ	ਘਾ	ऽ	ਟ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	
ਪ	ਧ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਧ	ਪ	ਮ	ਰ	ਸ	ਧ਼	
ਘ	ਟਿ	ਹ	ਰਿ	ਘਾ	ऽ	ਟ	ऽ	ਸ	ਤਿ	ਗੁ	ਰ—ਚਾਟਉ...	ਅਸਥਾਈ...

(ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

(ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤਿ)

ਰਾਗ ਬਸੰਤ

ਵਾਦੀ—ਤਾਰ (ਸਂ)	ਠਾਟ—ਪੂਰਵੀ	ਸਮਾਂ—ਰਾਤ ਚੌਥਾ ਪਹਿਰ (ਬਸੰਤ-ਰੁਤ ਵਿਚ ਹਰ ਸਮੇਂ)
ਸੰਵਾਦੀ - ਪ	ਜਾਤੀ—ਵੱਕ੍ਰ-ਸੰਪੂਰਣ	ਵਿਸ਼ੇਸ਼—ਦੋਵੇਂ ਮੱਧਮ ਤੇ ਲਲਿਤ ਅੰਗ।

ਆਰੋਹ—ਸ ਗ, ਮੑ ਧੁ ਰੁਂ, ਸਂ।

ਅਵਰੋਹ – ਰੁਂ ਨ ਧੁ. ਪ, ਮੑਗ ਮੑSਗ, ਗ ਮੑ ਧੁ ਗ, ਮੑ ਗ ਰੁ ਸ।

ਪਕੜ—ਮੑ ਧੁ, ਰੁਂ—ਸਂ, ਰੁਂ ਨ ਧੁ, ਪ—(ਪ) ਮੑਗ ਮੑSਗ।

ਬਸੰਤ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਰਾਗ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਸਰੂਪ ਸੰਬੰਧੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਮਤ-ਭੇਦ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ—ਕੋਈ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਠਾਟ ਮਾਰਵਾ ਤੇ ਜਾਤੀ ਸੰਪੂਰਣ ਹੈ। ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੰਚਮ ਵਰਜਿਤ ਖਾਡਵ ਜਾਤੀ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਈ ਸੰਗੀਤ ਕਰਤਾ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਵੀ ਠਾਟ ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਇਸ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਤੀਵਰ ਮੱਧਮ ਲਾਉਣ ਲਈ ਆਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਦੋਵੇਂ ਮੱਧਮਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਕ ਮਤ ਹੋਰ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਵਿਚ ਗੰਧਾਰ ਕੋਮਲ ਤੇ ਠਾਟ ਟੋਡੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਸੋ, ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਬਸੰਤ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਪਰ ਅਸਾਂ ਇਥੇ ਮਾਰਵਾ ਤੇ ਪੂਰਵੀ ਠਾਟ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਬਸੰਤ ਦਾ ਹੀ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਸੰਤ ਰਾਗ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁੱਧ (ਤੀਵਰ) ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਇਸ ਵਿਚ ਥੋੜਾ ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੋਇਆ। ਭਾਵ, ਰਿਖਭ ਤੀਵਰ ਦੀ ਥਾਂ ਕੋਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਮੱਧਮ ਦੇ ਨਾਲ ਤੀਵਰ ਮੱਧਮ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਭੀ ਹੋਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਬਸੰਤ ਦਾ ਇਹ ਸਰੂਪ ਸੰਗੀਤ "ਰਾਗ ਕਲਪਦਰੁਮਾਂਕੁਰ, ਅਭਿੰਨ ਰਾਗ ਮੰਜਰੀ ਤੇ ਰਾਗ ਚੰਦ੍ਰਿਕਾਸਾਰ" ਆਦਿ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਕੀਰਤਨੀਏਂ (ਰਾਗੀ-ਰਬਾਬੀ) ਅਕਸਰ ਇਸੇ ਸੁਰ-ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੁਰਾਤਨ ਸ਼ਬਦ ਰੀਤਾਂ ਗਾਇਨ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਮਾਰਵਾ ਠਾਟ ਦਾ ਬਸੰਤ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਰੂਪ ਪਰਚਲਿਤ ਹਨ—ਸੰਪੂਰਣ ਤੇ ਖਾਡਵ।

ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ—ਠਾਟ ਮਾਰਵਾ, ਜਾਤੀ ਵਕ੍ਰ-ਸੰਪੂਰਣ ਵਾਦੀ ਤਾਰ ਖੜਜ (ਸਂ) ਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਪੰਚਮ। ਸੁਰ-ਰੂਪ—ਸ ਗ, ਮੑ ਧ, ਨ ਮੑ ਧ ਸਂ – ਸਂ ਨ ਧ ਪ ਮ, ਨ ਧ, ਮੑ ਗ, ਗ ਮੑ ਗ, ਮੑ ਗ ਰੁ ਸ—

ਸ ਮ, ਮੑਮ, ਮੑਮਗ, ਪ –(ਪ) ਮੑਗ, ਨ—ਮੑਗ, ਮੑਗਰੁਸ— ਸਗ, ਮੑਧਸਂ —।

ਦੂਜਾ ਪ੍ਰਕਾਰ—ਪੰਚਮ ਸੁਰ ਵਰਜਿਤ, ਜਾਤੀ ਓਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ, ਵਾਦੀ (ਸਂ) ਸੰਵਾਦੀ ਸ਼ੁੱਧ ਮੱਧਮ।

ਇਸ ਦਾ ਚਲਣ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ—ਸ ਗ, ਮੱ ਧ ਸਂ —ਰੁਂ ਨ ਧ, ਨ ਧ ਮੰਗ, ਗ ਮੱ ਧ ਗ, ਮੱਗਰੁਸ ਸਮ

ਮੱਮਗ, ਨ—ਮੱਗ ਮੱऽਗ, ਮੱਗਰੁਸ—ਸ ਗ, ਮੱ ਧ, ਨ ਮੱ ਧ ਸਂ – ।

ਨੋਟ :—ਮਾਰਵਾ ਠਾਟ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅਕਸਰ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਾਂਤ ਵਿਚ ਹੀ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਘਟ ਹੀ ਗਾਉਂਦੇ ਬਜਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਪੂਰਵੀ ਠਾਟ ਦਾ ਬਸੰਤ–

ਇਹ ਪੂਰਵੀ ਠਾਟ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਵਕ੍ਰ-ਸੰਪੂਰਣ ਜਾਂ ਓਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਤਾਰ ਖੜਜ (ਸਂ) ਤੇ ਸੰਵਾਦੀ-ਪੰਚਮ, ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਰਾਤ ਦਾ ਚੋਥਾ ਪਹਿਰ ਹੈ, ਪਰ ਬਸੰਤ-ਰੁਤ ਵਿਚ ਸਮੇਂ ਦਾ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਵਿਚ ਰੁਤ ਦੇ ਗੀਤ ਅਕਸਰ ਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਾਰਣ ਇਹ ਇਕ ਰੁੱਤ-ਰਾਗ (ਮੌਸਮੀ) ਰਾਗ ਕਹਾਉਂਦਾਂ ਹੈ।

ਬਸੰਤ ਤੇ ਪਰਜ, ਦੋਵੇਂ ਜੋੜੀ ਦੇ ਰਾਗ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਠਾਟ, ਜਾਤੀ, ਵਾਦ-ਸੰਵਾਦ ਤੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਇਕੋ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੋਵੇਂ ਉਤ੍ਰਾਂਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਸੰਧੀ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਾਗ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ, ਪਰਜ ਇਕ ਚੰਚਲ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਮੀਂਡ ਦਾ ਕੰਮ ਅਤੀ ਸੁੰਦਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ ਬਸੰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਗੰਭੀਰ ਤੇ ਠਰੰਮੇ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਉਂਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਵਖੋ-ਵਖ ਕਰਕੇ ਗਾਉਣ ਦੇ ਨਿਯਮ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ :—

੧. ਬਸੰਤ ਸ੍ਰੀ ਅੰਗ ਨਾਲ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਰਜ ਪੂਰਵੀ ਅੰਗ ਨਾਲ।

੨. ਬਸੰਤ ਦੇ ਪੂਰਵਾਂਗ ਵਿਚ ਲਲਿਤ ਅੰਗ ਹੈ, ਪਰ ਪਰਜ ਵਿਚ ਨਹੀਂ।

੩. ਬਸੰਤ ਵਿਚ ਨਿਖਾਦ ਕਮਜ਼ੋਰ ਤੇ ਧੈਵਤ ਪ੍ਰਬਲ ਰਹੇਗਾ, ਪਰ ਪਰਜ ਵਿਚ ਨਿਖਾਦ ਪ੍ਰਬਲ ਤੇ ਧੈਵਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਰਹੇਗਾ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਸੰਤ ਵਿਚ (ਪ) ਮੰਗ ਮੱऽਗ, ਸੁਰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣਗੇ, ਪਰ ਪਰਜ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ—"ਪ—ਮੱ ਪ ਧੁ ਪ ਗ ਮ ਗ" ਇਹ ਤਾਨ ਬਾਰ ਬਾਰ ਆਏਗੀ। ਬਸੰਤ ਦਾ ਸੁਰ-ਰੂਪ—ਸਂ ਨੁਧ, ਪ—(ਪ) ਮੱਗ ਮੱऽਗ, ਮੱਧੁ ਰੁਂ, ਸਂ—ਰੁਂਨਧੁ, ਪ—ਪ ਮੱਗ ਮੱऽਗ, ਗਮੱਧੁਗ-ਮੱਗ, ਮੱਗਰੁਸ—

ਸਮ—ਮੱਮ, ਮੱਮਗ, ਮੱਧੁ ਸਂ—ਮੱਧੁऽਪ, (ਪ) ਗ, ਨ - ਮੱਗ ਮੱऽਗ, ਮੱਗ ਰੁ ਸ, ਸ ਗ, ਮੱਧੁ ਰੁਂ—ਸਂ—। ਪਰਜ ਦਾ ਸੁਰ-ਰੂਪ—ਮੱਧੁਨऽऽਸਂ, ਸਰੁਂ ਸਰੁਂ ਨ ਧੁ ਨ— ਧੁ ਪ, ਮੱ ਪ ਧੁ ਪ ਗ ਮ ਗ, ਮੱ ਗ ਰੁ ਸ —ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਰਹੇਗਾ।

ਨੋਟ :—ਉਤੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਸੰਤ ਤੇ ਪਰਜ ਦੋਵੇਂ ਜੋੜੀ ਦੇ ਰਾਗ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਭੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਰ-ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਬਸੰਤ ਅਤੀ ਮਨੋਹਰ ਤੇ ਲੋਕ-ਪ੍ਰਿਅ ਰਾਗ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਪੂਰਵੀ ਠਾਟ ਦਾ ਬਸੰਤ ਹੀ ਅੱਜ-ਕਲ ਪਰਚਲਿਤ ਹੈ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਅਸਾਂ ਪੂਰਵੀ ਠਾਟ ਦੇ ਬਸੰਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਬਦ-ਰੀਤਾਂ ਨੂੰ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸੁਰ-ਲਿਪੀ ਵਿਚ ਤਾਲ-ਬਧ (ਨੁਟੇਸ਼ਨ) ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦ ਰੀਤਾਂ ਨੂੰ ਗਾਇਨ ਕਰ ਸਕਣ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

੧. ਸਗ, ਮ´ਧੁਰੁਂ —ਸਂ, (ਸਂ) ਨਧੁ, ਪ —ਮ´ਧੁਰੁਂ —ਨਧੁ, ਪ —(ਪ) ਮ´ਗਮ´ਙਗ, ਮ´ਗਰੁਸ— ।

੨. ਨ਼ਸਗ —ਮ´ਧੁਸਂ—ਮ´ਧੁਰੁਂ—ਸਂ, ਰੁਂ —ਨਧੁਨਧੁ – ਪ, ਮ´ਨਧੁਪ, ਮ´ਧੁਰੁਂ, ਨਧੁ, ਪ—ਮ´ਧੁਰੁਂ—ਸਂ—

ਨ

(ਸਂ) ਰੁਂਨਧੁ —ਪ—(ਪ) ਮ´ਗਮ´ਙਗ, ਮ´ਧੁਨ ਮ´ਗ, ਗਮ´ਧੁਗ, ਮ´ਗਰੁਸ— ।

ਨ

੩. ਮ´ਧੁਸਂ —ਸਂਨਧੁਪ, ਨਧੁਪ, ਰੁਂਨਧੁ, ਪ—(ਪ) ਮ´ਗ, ਗਮ´ਧੁਗਮ´ਗ, ਨ—ਮ´ਗ, ਮ´ਗਰੁਸ—ਸਮ—

ਗ

ਮਮ´ਮਗ, ਮ´ਧੁਸਂ—ਮ´ਧੁਰੁਂ —ਸਂ, ਨਧੁਰੁਂਨਧੁ, ਪ—(ਪ) ਗ, ਗਮ´ਨ - ਮ´ਗ, ਗਮ´ਧੁਗ, ਮ´ਧੁਮ´ਗ, ਮ´ਗ ਰੁਸ —ਨ਼ਸਮ —ਮ´ਮਮ´ਮਗ, ਮ´ਧੁਰੁਂ— ਸਂ ।

੪. (ਸਂ) ਨਧੁ, ਮ´ਧੁਨਧੁ, ਪ —ਮ´ਧੁਸਂ —ਮ´ਧੁਰੁਂ—ਸਂ, ਨਧੁਰੁਂਨਧੁਪ, ਮ´ਧੁਸਂ —ਨਰੁਂ—ਸਂ, ਰੁਂ—ਨਧੁਪ,

ਮ´ਧੁਸਂ—(ਸਂ) ਨਧੁਪ, (ਪ) ਮ´ਗਮ´ਙਗ, ਮ´ਧੁਰੁਂ —ਸਂ, ਮ´ਧੁਸਂ —ਸਂਰੁਂਸਂ, ਨਰੁਂਨਧੁ, ਪ— (ਪ) ਗ, ਮ´ਨ—ਧੁਮ´ਗ, ਗਮ´ਧੁਗ, ਮ´ਗਰੁਸ—ਮ´ਧੁਰੁਂ—ਸਂ, (ਸਂ) ਨਧੁਪ, ਨਰੁਂਨਧੁਪ, ਮ´ਧੁਸਂ—ਨਰੁਂਸਂ—

ਨ

ਗਂਰੁਂਸਂ —(ਸਂ) ਨਧੁ, ਰੁਂਨਧੁ, ਪ—(ਪ) ਮ´ਗਮ´ਙਗ, ਮ´ਗਰੁਸ – ਸਮ —ਮਮ´ਮਗ, ਮ´ਧੁਰੁਂ—ਸਂ ।

੫. ਸਂ —ਮ´ਧੁਸਂ—ਮ´ਧੁਰੁਂ —ਸਂ, ਸਂਗਂ, ਮ´ਂਗਂਰੁਂਸਂ —ਨਰੁਂਨਧੁ – ਪ, ਮ´ਧੁਰੁਂ —ਸਂ, ਸਂਗਂ, ਮ´ਂਗਂ, ਮ´ਂਗਂਰੁਂਸਂ —ਪਂ —(ਪਂ) ਮ´ਂਗਂਮ´ਂਙਗਂ, ਮ´ਂਗਂਰੁਂਸ—ਰੁਂਨਧੁ, ਪ—ਨਰੁਂਨਧੁ, ਪ—ਮ´ਧੁਰੁਂ—ਸਂ, (ਸਂ) ਨਧੁ,

ਪ—(ਪ) ਮ´ਗ, ਨ—ਮ´ਗ, ਮ´ਧੁਨਧੁਮ´ਗ, ਮ´ਧੁਮ´ਗ, ਗਮ´ਧੁਗਮ´ਗ, ਮ´ਗਰੁਸ— ਸਮ—ਮ´ਮਗ, ਨਧੁ—

ਪ, (ਪ) ਮ´ਗਮ´ਙਗ, ਗਮ´ਧੁਰੁਂ—ਸਂ, ਸਂਗਂ —ਮ´ਂਗਂਰੁਂਸਂ— ਪਂ — (ਪਂ) ਗਂ ਮ´ਂਗਂਰੁਂਸਂ—(ਸਂ) ਨਧੁਪ,

(ਪ) ਗ ਮ´ਗਰੁਸ ।

ਨ਼ਸ ਗਗ ਰੁਸ, ਨ਼ਸ ਮਮ ਮਮ´ ਮਗ ਗਮ´ ਧੁਗ ਮ´ਗ ਰੁਸ, ਨ਼ਸ ਮਮ ਮਮ´ ਮਗ ਨਨ ਮ´ਗ,ਮ´ਗ ਰੁਸ— ਸਗ ਮ´ਧੁ ਸਂ— ਨਨ ਧੁਪ ਮ´ਗ ਰੁਸ, ਨ਼ਸ ਗਮ´ ਧੁਸਂ, ਨਧੁ, ਰੁਂਨ ਧੁਪ ਮ´ਗ,ਮ´ਗ ਰੁਸ— ਗਮ´ ਧੁਰੁਂ ਸਂਸਂ, ਗਂਰੁਂ ਮ´ਂਗਂ ਰੁਂਸਂ ਨਧੁ ਪਪ ਮ´ਗ ਮ´ਗ ਰੁਸ —ਸਗ ਗਮ´, ਮ´ਧੁ, ਧੁਰੁਂ —ਸਂ, ਮ´ਧੁ ਸਂ— ।

ਬਸੰਤ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਗੀਤ ਨੰ: ੧)

ਅਸਥਾਈ

	੦	੩	×	੨
	ਸੰ ਸੰ ਨਧੁ ਧੁ	ਗ ਪ ਪ ਮੰ ਗ		
੧.	ਬ ਸੰ ऽऽ ਤ	ਚ ੜਿ, ਆ ऽ	ਸਗ ਮੰਧੁ ਨਸੰ ਨਧੁ	ਪਪ ਮੱਗ ਮੱਗ ਰੁਸ
੨.	. . . .	. . . .	ਸਗ ਮੰਧੁ ਰੁਰੁਂ ਸੰਸੰ	ਨਧੁ ਪਪ ਮੱਗ ਰੁਸ
੩.	. . . .	ਸਗ ਮੰਧੁ ਨਸੰ ਰੁਸੰ	ਗੰਗੰ ਰੁਸੰ ਨਧੁ ਨਰੁਂ	ਨਧੁ ਪਪ ਮੱਗ ਰੁਸ
੪.	ਮੰਧੁ ਸੰਨ ਧੁਪ, ਮੰਧੁ	ਨਸੰ ਰੁਰੁਂ ਸੰਨ ਧੁਪ	ਮੰਧੁ ਨਰੁਂ ਗੰਰੁਂ ਸੰਨ	ਧੁਪ ਮੱਗ ਮੱਗ ਰੁਸ
੫.	. . . . ਮੰਧੁ ਸੰਸੰ ਨਧ ਪਪ,	. . . . ਮੰਧੁ ਨਰੁਂ ਨਧੁ ਪਪ,	. . . . ਮੰਧੁ ਨਰੁਂ ਗੰਰੁਂ ਸੰਸੰ	ਪਪ ਮੱਧੁ ਨਧੁ ਪਪ, ਨਧੁ ਪਪ ਮੱਗ ਰੁਸ
੬.	. . . . ਗਮੰ ਧੁਨ ਸੰਰੁਂ ਸੰਸੰ	. . . . ਨਧੁ ਪਪ ਮੱਗ ਰੁਸ,	ਨਸ ਮਮ ਮੱਮ ਗਗ, ਗਮੰ ਧੁਨ ਸੰਗੰ ਰੁਸੰ	ਨਧੁ ਪਪ ਮੱਗ ਰੁਸ, ਨਧੁ ਪਪ ਮੱਗ ਰੁਸ
੭.	. . ਸਗ ਮੰਧੁ ਮੱਧੁ ਨਰੁਂ ਗੰਰੁ ਸੰਨ	ਸੰਨ ਧੁਪ ਮੱਗ ਰੁਸ, ਧੁਪ ਮੱਗ ਰੁਸ, ਸਗ	ਸਗ ਮੱਧੁ ਸੰਰੁਂ ਸੰਨ ਮੰਧੁ ਨਰੁਂ ਗਮੰ ਗੰਰੁਂ	ਧੁਪ ਮੱਗ ਰੁਸ, ਸਗ ਸੰਨ ਧੁਪ ਮੱਗ ਰੁਸ
੮.	ਮੱਧੁ ਨਨ ਧੁਪ, ਮੰਧੁ ਨਰੁਂ ਗਮੰ ਗੰਰੁਂ ਸੰਨ ਗੰਗੰ ਰੁਸੰ, ਰੁਰੁਂ ਸੰਨ,	ਸੰਨ ਧੁਪ, ਮੰਧੁ ਰੁਰੁਂ ਧੁਪ ਮੱਗ ਰੁਸ, ਨਰੁ ਸੰਸੰ ਨਧੁ, ਨਨ ਧੁਪ,	ਸੰਨ ਧੁਪ, ਮੰਧੁ ਰੁਰੁਂ ਗ,ਰੁ ਗਮੰ, ਗਮੰ ਧੁ,ਮੰ ਧੁਧੁ ਪਮੰ, ਪਪ ਮੱਗ,	ਗੰਰੁਂ ਸੰਨ ਧੁਪ, ਮੱਧੁ ਧੁਨ, ਧੁਨ ਸੰ, ਨਰੁਂ ਮੰਮੰ ਗਰੁ, ਗਗ ਰੁਸ

ਅੰਤਰਾ

੧.	ਆ ऽ ਪ ਬ	ਸੰ ऽ ਤ ਜ	ਮੱਧੁ ਸੰਨ ਧੁਪ ਮੱਗ	ਰੁਸ, ਮੰਧੁ ਨਸੰ ਰੁਸੰ
੨.	. . . .	ਮੰਧੁ ਸੰਰੁਂ ਸੰਨ ਧੁਪ	ਮੱਗ ਰੁਸ, ਸਮ ਮੰਮ	ਗਗ ਮੰਧੁ ਨਸੰ ਰੁਸੰ
੩.	ਮੰਧੁ ਨਸੰ ਗੰਗੰ ਰੁਸੰ	ਨਰੁਂ ਸੰਨ ਧੁਪ ਮੰਧੁ	ਸੰਨ ਧੁਪ ਮੱਗ ਰੁਸ	ਸਗ ਮੰਧੁ ਨਸੰ ਰੁਸੰ
੪.	. . . . ਸੰਰੁਂ ਸੰਨ ਧੁਪ ਮੱਗ	. . . . ਰੁਸ; ਸੰਨ ਧੁਨ ਰੁਗੰ	ਸੰਨ ਧੁਨ ਸੰਨ ਧੁਪ ਰੁਸੰ ਨਧੁ ਪਮੰ ਗਰੁ	ਮੱਗ ਰੁਸ, ਸੰਨ ਧੁਨ ਸ, ਗਮੰ ਧੁਨ ਸੰ
੫.	. . . . ਰੁਰੁ ਸਸ, ਨਨ ਰੁਸ	. . . . ਗਗ ਮੱਗ, ਧੁਧੁ ਨਧੁ,	ਗੰਗੰ ਰੁਰੁਂ ਸੰਸੰ ਨਨ ਰੁਰੁਂ ਗੰਰੁ ਮੱਮੰ ਗੰਰੁਂ	ਧੁਧੁ ਪਪ ਮੰਮੰ ਗਗ ਸੰਨ ਧੁਪ ਮੰਧੁ ਸੰ
੬.	ਮੱਧੁ ਸੰਨ ਧੁਪ ਮੱਗ ਸੰਨ ਧੁਪ ਮੱਗ ਰੁਸ,	ਰੁਸ, ਮੱਧੁ ਨਰੁਂ ਗੰਰੁਂ ਨਸ ਮਮ ਮਮੰ ਮਗ	ਸੰਨ ਧੁਪ ਮੱਗ ਰੁਸ, ਮੱਧੁ ਸੰਰੁਂ ਸੰ, ਮੱਧੁ	ਮੱਧੁ ਨਰੁਂ ਗਮੰ ਗੰਰੁਂ ਸੰਰੁਂ ਸੰ, ਮੰਧੁ ਸੰਰੁਂ

੭.	.	.	.	.	.	.	.	.	ਰੁਂਰੁਂ	ਸਂ,ਰੁਂ	ਰੁਸਂ	ਰੁਂਰੁਂ	ਸਂਨ	ਧੁਪ	ਮੱਗ	ਰੁਸ
	ਗਂਗਂ	ਰੁਂ,ਗਂ	ਗਂਰੁਂ	ਗਂਗਂ	ਰੁਂਰੁਂ	ਸਂਨ	ਧੁਪ	ਮੱਗ	ਰੁਸ,	ਮੱਂਮੱਂ	ਗਂ,ਮੱਂ	ਮੱਂਗਂ	ਮੱਂਮੱਂ	ਗਂਗਂ	ਰੁਂਰੁਂ	ਸਂਨ
	ਧੁਪ	ਮੱਗ	ਰੁਸ,	ਨੁਸ	ਗਮੱ	ਧੁਨ	ਸਂਰੁਂ	ਸਂ,	ਗਮੱ	ਧੁਨ	ਸਂਰੁਂ	ਸਂ,	ਗਮੱ	ਧੁਨ	ਸਂਰੁਂ	ਸਂ
੮.	.	.	ਗਂਮੱਂ	ਮੱਂਗਂ,	ਰੁਂਗਂ	ਗਂਰੁਂ,	ਸਂਰੁਂ	ਰੁਸਂ,	ਨਸਂ	ਸਂਨ,	ਧੁਨ	ਨਧੁ,	ਮੱਧੁ	ਧੁਮੱ,	ਗਮੱ	ਮੱਗ,
	ਰੁਗ	ਗਰੁ,	ਸਰੁ	ਰੁਸ,	ਨਰੁ	ਰੁਸ,	ਗਮੱ	ਮੱਧੁ,	ਧੁਨ	ਨਰੁਂ	ਰੁਂਗਂ	ਗਂਮੱਂ	ਗਂਰੁਂ	ਸਂਨ	ਧੁਪ	ਮੱਗ
	ਰੁਸ,	ਗਗ	ਮੱਧੁ	ਸਂ	ਮੱਧੁ	ਸਂ,	ਗਗ	ਮੱਧੁ	ਸਂ	ਮੱਧੁ	ਸਂ,	ਗਗ	ਮੱਧੁ	ਸਂ	ਮੱਧੁ	ਸਂ

੧. ਰਾਗ ਬਸੰਤ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਬਸੰਤੁ ਚੜਿਆ ਫੂਲੀ ਬਨਰਾਇ ॥
ਏਹਿ ਜੀਅ ਜੰਤ ਫੂਲਹਿ ਹਰਿ ਚਿਤੁ ਲਾਇ ॥ ੧ ॥
ਇਨਿ ਬਿਧਿ ਇਹੁ ਮਨੁ ਹਰਿਆ ਹੋਇ ॥
ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਜਪੈ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਉਮੈ ਕਢੈ ਧੋਇ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਣੀ ਸਬਦੁ ਸੁਣਾਏ ॥
ਇਹੁ ਜਗੁ ਹਰਿਆ ਸਤਿਗੁਰ ਭਾਏ ॥ ੨ ॥
ਫਲ ਫੂਲ ਲਾਗੇ ਜਾਂ ਆਪੇ ਲਾਏ ॥
ਮੂਲਿ ਲਗੈ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਾਏ ॥ ੩ ॥
ਆਪਿ ਬਸੰਤੁ ਜਗਤੁ ਸਭੁ ਵਾੜੀ ॥
ਨਾਨਕ ਪੂਰੈ ਭਾਗਿ ਭਗਤਿ ਨਿਰਾਲੀ ॥ ੪ ॥

(ਬਸੰਤ ਮ: ੩, ਪੰਨਾ ੧੧੭੭)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				X				੨			
						ਗ		ਧੁ							
ਸਂ	(ਸਂ)	ਨਧੁ	ਧੁ	ਪ	ਪ	ਮੱ	ਗ	ਮੱ	ਧੁ	ਨ	ਸਂ	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—
ਬ	ਸੰ	ऽऽ	ਤ	ਚ	ੜਿ	ਆ	ऽ	ਫੂ	ਲੀ	ਬ	ਨ	ਰਾ	ऽ	ਇ	ऽ
						ਗ		ਮੱ		ਮੱ					
ਸਂ	(ਸਂ)	ਨਧੁ	ਧੁ	ਪ	ਪ	ਮੱ	ਗ	ਗ	ਗ	ਧੁ	ਮੱ	ਗ	ਰੁ	ਸ	—
ਬ	ਸੰ	ऽऽ	ਤ	ਚ	ੜਿ	ਆ	ऽ	ਫੂ	ਲੀ	ਬ	ਨ	ਰਾ	ऽ	ਇ	ऽ
ਸ	ਸ	ਮ	ਮ	ਮ	ਮ	ਮੱ	ਮ	ਗ	ਗ	ਮੱ	ਧੁ	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—
ਏ	ਹਿ	ਜੀ	ਅ	ਜੰ	ਤ	ਫੂ	ਲਹਿ	ਹ	ਰਿ	ਚਿ	ਤ	ਲਾ	ऽ	ਇ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

	ਧੁ								ਸਂ						
—	ਮੱ	ਧੁ	ਮੱਧੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—
ऽ	ਇਨ	ਬਿ	ਧऽ	ਇ	ਹੁ	ਮ	ਨ.	ऽ	ਹ	ਰਿ	ਆ	ਹੇ	ऽ	ਇ	ऽ
—	ਹਰਿ	ਹ	ਰਿऽ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ऽ	ऽ	ਜ	ਪੈ	ਦਿਨ	ਰਾ	ऽ	ਤੀ	ऽ
												ਨ			
—	ਗਂ	ਗਂ	ਮੱ	ਗਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	—	—	ਨ	ਸਂ	ਰੁਂ	ਧੁ	—	ਪ	-ਧੁ
ऽ	ਗੁਰ	ਮੁ	ਖ	ਹਉ	ऽ	ਮੈ	ऽ	ऽ	ਕ	ऽ	ਵੈ	ਧੋ	ऽ	ਇ	ऽऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਦੋ-ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੨. ਰਾਗ ਬਸੰਤ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਬਨਸਪਤਿ ਮਉਲੀ ਚੜਿਆ ਬਸੰਤੁ ॥
ਇਹੁ ਮਨੁ ਮਉਲਿਆ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੰਗਿ ॥ ੧ ॥
ਤੁਮ ਸਾਚੁ ਧਿਆਵਹੁ ਮੁਗਧ ਮਨਾ ॥
ਤਾਂ ਸੁਖ ਪਾਵਹੁ ਮੇਰੇ ਮਨਾ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਇਤੁ ਮਨਿ ਮਉਲਿਐ ਭਇਆ ਅੰਨਦੁ ॥
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫਲੁ ਪਾਇਆ ਨਾਮੁ ਗੋਬਿੰਦ ॥ ੨ ॥
ਏਕੋ ਏਕੁ ਸਭੁ ਆਪਿ ਵਖਾਣੈ ॥
ਹੁਕਮੁ ਬੁਝੈ ਤਾਂ ਏਕੋ ਜਾਣੈ ॥ ੩ ॥
ਕਹਤ ਨਾਨਕੁ ਹਉਮੈ ਕਹੈ ਨ ਕੋਇ ॥
ਆਖਣ ਵੇਖਣੁ ਸਭੁ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਹੋਇ ॥ ੪ ॥

(ਬਸੰਤ ਮ: ੩, ਪੰਨਾ ੧੧੭੬)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
															ਸਂ ਬ
	ਨ	ਨ					ਮੱ	ਧੁ							
ਨ	ਧੁ	ਰੁਂ	ਨ	ਧੁ	—	ਪ	ਗ	ਮੱ	ਧੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—
ਨ	ਸ	ਪ	ਤ	ਮਉ	ऽ	ਲੀ	ऽ	ਚ	ੜਿ	ਆਂ	ਬ	ਸੰ	ऽ	ਤੁ	ऽ
ਸਂ															
ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਪ	—	ਮੱ	ਗ	ਮੱਧੁ	ਮੱ	ਗ	ਰੁ	ਸ	—
ਇ	ਹੁ	ਮ	ਨ	ਮਉ	ऽ	ਲਿਆ	ऽ	ਸ	ਤ	ਗੁऽ	ਰ	ਸੰ	ऽ	ਗ	ऽ

								ਧੁ		ਸਂ					
ਸ	ਸ	ਮ	ਮ	ਮੰਮ	ਮੰਮ	ਗ	—	ਮੰ	ਧੁ	ਨ	ਸਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਇ	ਹੁ	ਮ	ਨ	ਮਉ	SS	ਲਿਆ	S	ਸ	ਤ	ਗੁ	ਰ	ਸੰ	S	ਗ,	ਬ

ਅੰਤਰਾ

ਮੰ				ਧੁ											
ਧੁ	ਮੰ	ਗ	ਗ	ਮੰ	—	ਧੁ	ਮੰਧੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	—	—
ਤੁਮ	ਸਾ	ਚ	ਧਿ	ਆ	S	ਵਹੁ	SS	ਮੁ	ਗ	ਧ	ਮ	ਨਾ	S	S	S
ਸਂ	ਨ	ਰੁਂ	ਗਂ	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—	ਰੁਂ	—	ਨ	ਧੁ	ਨ	ਧੁ	ਪ	—
ਤਾ	S	ਸੁ	ਖ	ਪਾ	S	ਵਹੁ	S	ਮੇ	S	ਰੇ	ਮ	ਨਾ	S	S	S
				ਗ				ਧੁ							
ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਮੰ	—	ਗ	—	ਮੰ	ਧੁ	ਮੰ	ਗ	ਮੰ	ਗ	ਰੁ	ਸ
ਇ	ਤ	ਮ	ਨ	ਮਉ	S	ਲਿਆ	S	ਭ	ਇਆ	S	ਅ	ਨੰ	S	ਦ	S
				ਧੁ								ਨ			
ਸ	ਸ	ਗ	ਗ	ਮੰ	—	ਧੁ	ਮੰਧੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਧੁ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਅੰਮ	ਰਿਤ	ਫ	ਲ	ਪਾ	S	ਇਆ	SS	ਨਾ	S	ਮ	ਗੋ	ਬਿੰ	S	ਦ,	ਬ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੩. ਰਾਗ ਬਸੰਤ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਯ ਲਯ)

ਤਿਸੁ ਬਸੰਤੁ ਜਿਸੁ ਪ੍ਰਭੁ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ॥ ਤਿਸੁ ਬਸੰਤੁ ਜਿਸੁ ਗੁਰੁ ਦਇਆਲੁ ॥
ਮੰਗਲ ਤਿਸ ਕੈ ਜਿਸੁ ਏਕੁ ਕਾਮੁ ॥ ਤਿਸੁ ਬਸੰਤ ਜਿਸੁ ਰਿਦੈ ਨਾਮੁ ॥੧॥
ਗ੍ਰਿਹਿ ਤਾ ਕੇ ਬਸੰਤੁ ਗਨੀ ॥ ਜਾ ਕੈ ਕੀਰਤਨੁ ਹਰਿ ਧੁਨੀ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਪ੍ਰੀਤਿ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਮਉਲ ਮਨਾ ॥ ਗਿਆਨ ਕਮਾਈਐ ਪੂਛਿ ਜਨਾ ॥
ਸੋ ਤਪਸੀ ਜਿਸੁ ਸਾਧ ਸੰਗੁ ॥ ਸਦ ਧਿਆਨੀ ਜਿਸੁ ਗੁਰਹਿ ਰੰਗੁ ॥੨॥
ਸੇ ਨਿਰਭਉ ਜਿਨ ਭਉ ਪਇਆ ॥ ਸੋ ਸੁਖੀਆ ਜਿਸੁ ਭ੍ਰਮੁ ਗਇਆ ॥
ਸੋ ਇਕਾਂਤੀ ਜਿਸੁ ਰਿਦਾ ਥਾਇ ॥ ਸੋਈ ਨਿਹਚਲੁ ਸਾਚ ਠਾਇ ॥੩॥
ਏਕਾ ਖੋਜੈ ਏਕ ਪ੍ਰੀਤਿ ॥ ਦਰਸਨ ਪਰਸਨ ਹੀਤ ਚੀਤਿ ॥
ਹਰਿ ਰੰਗ ਰੰਗਾ ਸਹਜਿ ਮਾਣੁ ॥ ਨਾਨਕ ਦਾਸ ਤਿਸੁ ਜਨ ਕੁਰਬਾਣੁ ॥੪॥

(ਬਸੰਤ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੮੦)

ਅਸਥਾਈ

੩				×				੨				੦			
ਧ਼						ਗ				ਧ਼					
ਮੱ	ਧ਼	ਰੁੰ	ਨ	(ਪ)	—	ਮੱ	ਗ	ਮੱ	ਗ	ਮੱ	ਧ਼	ਸੰ	—	—	—
ਗ੍ਰਿ	ਹਿ	ਤਾ	ऽ	ਕੇ	ऽ	ऽ	ਬ	ਸੰ	ऽ	ਤ	ਗ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ऽ
ਧ਼		ਧ਼		ਸੰ		ਧ਼									
ਮੱ	ਧ਼	ਸੰ	—	ਨ	ਨ	ਮੱ	ਮੱ	ਗ	ਗ	ਮੱ	ਗ	ਰੁ	—	ਸ	—
ਜਾ	ऽ	ਕੈ	ऽ	ਕੀ	ਰ	ਤ	ਨ	ਹ	ਰ	ऽ	ਧੁ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਸ	ਸ	ਸ	ਸ	ਮ	ਮ	ਮ	ਮ	(ਮ)	ਮ	—	ਮ	ਮ	ਮੱ	ਗ	—
ਤਿ	ਸ	ਬ	ਸੰ	ऽ	ਤ	ਜਿ	ਸ	ਪ੍ਰ	ਭ	ऽ	ਕ੍ਰਿ	ਪਾ	ऽ	ਲ	ऽ
ਮੱ.				ਧ਼											
ਗ	ਗ	ਮੱ	ਧ਼	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	ਰੁੰ	ਨ	ਧ਼	ਪ	—
ਤਿ	ਸ	ਬ	ਸੰ	ऽ	ਤ	ਜਿ	ਸ	ਗੁ	ਰ	ऽ	ਦ	ਇਆ	ऽ	ਲ	ऽ
ਸੰ															
ਨ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਰੁੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਗੰ	ਗੰ	ਮੱ	ਗੰ	ਰੁੰ	ਸੰ	—
ਮੰ	ऽ	ਗ	ਲ	ਤਿ	ਸ	ਕੈ	ऽ	ਜਿ	ਸ	ਏ	ਕ	ਕਾ	ऽ	ਮ	ऽ
ਨ												ਧ਼			
ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਧ਼	ਧ਼	ਧ਼	ਰੁੰ	ਰੁੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਧ਼	ਰੁੰ	ਨ	ਧ਼	ਪ
ਤਿ	ਸ	ਸ	ਦ	ਬ	ਸੰ	ऽ	ਤ	ਜਿ	ਸ	ਰਿ	ਦੈ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਮ

ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਗਾਓ।

ਗ੍ਰਿਹਿ ਤਾ ਕੇ...

੪. ਰਾਗ ਬਸੰਤ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਅੰਤਰਿ ਪੂਜਾ ਮਨ ਤੇ ਹੋਇ ॥ ਏਕੋ ਵੇਖੈ ਅਉਰੁ ਨ ਕੋਇ ॥
ਦੂਜੈ ਲੋਕੀ ਬਹੁਤੁ ਦੁਖੁ ਪਾਇਆ ॥ ਸਤਿਗੁਰਿ ਮੈਨੋ ਏਕੁ ਦਿਖਾਇਆ ॥੧॥
ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭੁ ਮਉਲਿਆ ਸਦ ਬਸੰਤੁ ॥
ਇਹੁ ਮਨੁ ਮਉਲਿਆ ਗਾਇ ਗੁਣ ਗੋਬਿੰਦ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਗੁਰ ਪੂਛਹੁ ਤੁਮ ਕਰਹੁ ਬੀਚਾਰੁ ॥ ਤਾਂ ਪ੍ਰਭ ਸਾਚੇ ਲਗੈ ਪਿਆਰ ॥
ਆਪੁ ਛੋਡਿ ਹੋਹਿ ਦਾਸਤ ਭਾਇ ॥ ਤਉ ਜਗ ਜੀਵਨ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਇ ॥ ੨ ॥
ਭਗਤਿ ਕਰੇ ਸਦ ਵੇਖੈ ਹਜੂਰਿ ॥ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭੁ ਸਦ ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰਿ ॥
ਇਸੁ ਭਗਤੀ ਕਾ ਕੋਈ ਜਾਣੈ ਭੇਉ ॥ ਸਭੁ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭੁ ਆਤਮ ਦੇਉ ॥ ੩ ॥
ਆਪੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਏ ॥ ਜਗ ਜੀਵਨ ਸਿਉ ਆਪਿ ਚਿਤੁ ਲਾਏ ॥
ਮਨੁ ਤਨੁ ਹਰਿਆ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਏ ॥ ਨਾਨਕ ਨਾਮਿ ਰਹੇ ਲਿਵ ਲਾਇ ॥੪॥

(ਬਸੰਤ ਮ: ੩, ਪੰਨਾ ੧੧੭੩)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
														ਧੁ	
														ਮ́	ਧੁ
														ਮੇ	ऽ
ਧੁ						ਗ		ਧੁ							
ਸਂ	—	ਨ	ਧੁ	ਪ	—	ਮ́	ਗ	ਮ́	ਧੁ	ਰੁਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਨ	ਨ
ਰਾ	ऽ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਮਉ	ऽ	ਲਿਆ	ऽ	ਸ	ਦ	ਬ	ਸੰ	ऽ	ਤ;	ਇ	ਹੁ
						ਗ								ਧੁ	
ਰੁਂ	ਨ	ਧੁ	—	ਪ.	—	ਮ́	ਗ	ਗਮ́	ਧੁ	ਮ́	ਗ	ਰੁ	ਸ	ਮ́	ਧੁ
ਮ	ਨ	ਮਉ	ऽ	ਲਿਆ	ऽ	ਗਾ	ਇ	ਗੁऽ	ਣ	ਗੋ	ਬਿੰ	ऽ	ਦ,	ਮੇ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਗ				ਧੁ								ਨ			
ਮ́	—	ਗ	ਗ	ਮ́	—	ਧੁ	ਮ́ਧੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	—
ਅੰ	ऽ	ਤ	ਰ	ਪੂ	ऽ	ਜਾ	ऽऽ	ਮ	ਨ	ਤੇ	ऽ	ਹੋ	ऽ	ਇ	ऽ
										ਨ					
ਸਂ	ਨ	ਰੁਂ	ਗਂ	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—	ਨ	ਧੁ	ਰੁਂ	ਨ	ਧੁ	—	ਪ	—
ਏ	ऽ	ਕੋ	ऽ	ਵੇ	ऽ	ਖੈ	ऽ	ਅਉ	ऽ	ਰ	ਨ	ਕੋ	ऽ	ਇ	ऽ
				ਗ				ਮ́			ਮ́				
ਪ	—	ਪ	—	ਮ́	—	ਗ	—	ਗ	ਮ́	ਧੁ	ਗ	ਮ́	ਗ	ਰੁ	ਸ
ਦੂ	ऽ	ਜੈ	ऽ	ਲੋ	ऽ	ਕੀ	ऽ	ਬਹੁ	ਤ	ਦੂ	ਖ	ਪਾ	ऽ	ਇਆ	ऽ

								ਧੁ						ਧੁ	
ਸ	ਸ	ਮ	ਮ	ਮ	—	ਮੰ	ਗ	ਮ	ਧੁ	ਸ	ਸ	ਨ	ਧੁ	ਮੰ	ਧ
ਸ	ਤ	ਗੁ	ਰ	ਮੈ	ऽ	ਨੇ	ऽ	ਏ	ऽ	ਕ	ਦਿ	ਖਾ	ਇਆ,	ਮੈ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

ਨੋਟ - ਇਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਦੂਜੀ ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ (ਟਿਯੂਨ) ਸੂਲਫ਼ਾਕ ਵਿਚ ਹੇਠਾਂ ਨੁਟੇਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਹੈ ।

੫. ਰਾਗ ਬਸੰਤ, ਸੂਲਫ਼ਾਕ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੩		੦	
ਧੁ		ਸਂ							
ਮੰ	ਧੁ	ਨ	ਸਂ	ਰੁੰ	—	ਸਂ	—	—	—
ਮੇ	ਰਾ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਮਉ	ऽ	ਲਿਆ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ	ਧੁ	ਰੁੰ	ਨ	ਧੁ	—	ਪ	—	—	—
ਸ	ਦ	ऽ	ਬ	ਸੰ	ऽ	ਤ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮੱ									
ਪ	ਪ	ਮੰ	ਗ	ਮੱ	ਗ	ਰੁ	ਸ	ਸ	ਸ
ਇ	ਹੁ	ਮ	ਨ	ਮਉ	ऽ	ਲਿਆ	ऽ	ਗਾ	ਇ
ਮ	ਮ	—	ਮ	ਮ	ਮੱਮ	ਗ	—	—	—
ਗੁ	ਣ	ऽ	ਗੋ	ਬਿੰ	ऽऽ	ਦ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਧੁ									
ਮੰ	—	ਧੁ	ਮੰਧੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	—	—
ਅੰ	ऽ	ਤ	ਰऽ	ਪੂ	ऽ	ਜਾ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ									
ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਰੁੰ	—	ਸਂ	—	—	—
ਮ	ਨ	ਤੇ	ऽ	ਹੋ	ऽ	ਇ	ऽ	ऽ	ऽ
ਸਂ	ਗਂ	ਗਂ	ਮੱ	ਗਂ	ਰੁੰ	ਸਂ	—	—	—
ਏ	ऽ	ਕੋ	ऽ	ਵੇ	ऽ	ਖੈ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ									
ਸਂ	—	ਨ	ਧੁ	ਰੁੰ	ਨ	ਧੁ	—	ਪ	—
ਅਉ	ऽ	ਰ	ਨ	ਕੋ	ऽ	ਇ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

ਨੋਟ—ਇਸੇ ਟਿਯੂਨ ਤੇ ਸ਼ਬਦ "ਸਭ ਮਦ ਮਾਤੇ ਸੂਤਿ ਨ ਜਾਗ" ਭੀ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । (ਪੰਨਾ ੧੧੯੩)

੬. ਰਾਗ ਬਸੰਤ, ਸੂਲਫ਼ਾਕ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਗੁਰੁ ਸੇਵਉ ਕਰਿ ਨਮਸਕਾਰ ॥ ਆਜੁ ਹਮਾਰੈ ਮੰਗਲਚਾਰ ॥
ਆਜੁ ਹਮਾਰੈ ਮਹਾ ਅਨੰਦ ॥ ਚਿੰਤ ਲਥੀ ਭੇਟੇ ਗੋਬਿੰਦ ॥੧॥
ਆਜੁ ਹਮਾਰੈ ਗ੍ਰਿਹਿ ਬਸੰਤ ॥ ਗੁਨ ਗਾਏ ਪ੍ਰਭ ਤੁਮ ਬੇਅੰਤ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਆਜੁ ਹਮਾਰੈ ਬਨੇ ਫਾਗ ॥ ਪ੍ਰਭ ਸੰਗੀ ਮਿਲਿ ਖੇਲਨ ਲਾਗ ॥
ਹੋਲੀ ਕੀਨੀ ਸੰਤ ਸੇਵ ॥ ਰੰਗੁ ਲਾਗਾ ਅਤਿ ਲਾਲ ਦੇਵ ॥੨॥
ਮਨੁ ਤਨੁ ਮਉਲਿਓ ਅਤਿ ਅਨੂਪ ॥ ਸੂਕੈ ਨਾਹੀ ਛਾਵ ਧੂਪ ॥
ਸਗਲੀ ਰੂਤੀ ਹਰਿਆ ਹੋਇ ॥ ਸਦ ਬਸੰਤ ਗੁਰ ਮਿਲੇ ਦੇਵ ॥੩॥
ਬਿਰਖੁ ਜਮਿਓ ਹੈ ਪਾਰਜਾਤ ॥ ਫੂਲ ਲਗੇ ਫਲ ਰਤਨ ਭਾਂਤਿ ॥
ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਅਘਾਨੇ ਹਰਿ ਗੁਣਹ ਗਾਇ ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਧਿਆਇ ॥੪॥

(ਬਸੰਤ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੮੦)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੩		੦	
						ਗ			
ਸਂ	—	ਨ	ਧੁ	ਪ	—	ਮੱ	—	ਗ	—
ਆ	ऽ	ਜ	ਹ	ਮਾ	ऽ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ऽ
ਧੁ									
ਮੱ	ਮੱ	ਧੁ	ਧੁ	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—	—	—
ਗ੍ਰਿ	ਹਿ	ऽ	ਬ	ਸੰ	ऽ	ਤ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ	ਨ	ਰੁਂ	ਨ	ਧੁ	—	ਪ	ਪ	—	—
ਗੁ	ਨ	ਗਾ	ऽ	ਏ	ऽ	ਪ੍ਰ	ਭ	ऽ	ऽ
ਗ									
ਮੱ	ਮੱ	ਗ	ਮੱ	ਗ	ਰੁ	ਸ	—	—	—
ਤੁ	ਮ	ऽ	ਬੇ	ਅੰ	ऽ	ਤ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਧੁ				ਨ					
ਮੱ	ਮੱ	ਧੁ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸ	—	—
ਗੁ	ਰ	ਸੇ	ऽ	ਵਉ	ऽ	ਕ	ਰ	ऽ	ऽ
ਨ		ਸਂ							
ਧੁ	ਧੁ	ਨ	ਸਂ	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—	—	—
ਨ	ਮ	ऽ	ਸ	ਕਾ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ	ऽ
ਗਂ	—	ਗਂ	ਮੱਂ	ਗਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	—	—	—
ਆ	ऽ	ਜ	ਹ	ਮਾ	ऽ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ऽ

				ਨ				ਧੁ	
ਨ	—	ਧੁ	ਧੁ	ਰੁੰ	—	ਨ	—	ਮੱ	ਧੁ
ਮੇਂ	ऽ	ਗ	ਲ	ਚਾ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ	ऽ

— ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸ੍ਵਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

ਨੋਟ—ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ 'ਬਹਾਰ' ਅਤੇ 'ਕਾਫ਼ੀ' ਰਾਗ ਵਿਚ ਭੀ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। (ਗੁਰਮਤ ਸੰਗੀਤ ਸਾਗਰ) ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਰਾਗ (ਹੱਲੀ ਕਾਫ਼ੀ) ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਟਿਊਨ ਲਿਖੀ ਹੈ।

੭. ਰਾਗ ਬਸੰਤ, ਇਕਤਾਲਾ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਦੇਖੁ ਫੂਲ ਫੂਲ ਫੂਲੇ ॥ ਅਹੰ ਤਿਆਗਿ ਤਿਆਗੇ ॥ ਚਰਨ ਕਮਲ ਪਾਗੇ ॥
ਤੁਮ ਮਿਲਹੁ ਪ੍ਰਭ ਸਭਾਗੇ ਹਰਿ ਚੇਤਿ ਮਨ ਮੇਰੇ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸਘਨ ਬਾਸੁ ਕੂਲੇ ॥ ਇਕਿ ਰਹੇ ਸੂਕਿ ਕਠੂਲੇ ॥ ਬਸੰਤ ਰੁਤਿ ਆਈ ॥
ਪਰਫੂਲਤਾ ਰਹੇ ॥ ੧ ॥ ਅਬ ਕਲੂ ਆਇਓ ਰੇ ॥ ਇਕੁ ਨਾਮੁ ਬੋਵਹੁ ਬੋਵਹੁ ॥
ਅਨ ਰੁਤਿ ਨਾਹੀ ਨਾਹੀ ॥ ਮਤੁ ਭਰਮਿ ਭੂਲਹੁ ਭੂਲਹੁ ॥
ਗੁਰ ਮਿਲੇ ਹਰਿ ਪਾਏ ॥ ਜਿਸੁ ਮਸਤਕਿ ਹੈ ਲੇਖਾ ॥
ਮਨ ਰੁਤਿ ਨਾਮ ਰੇ ॥ ਗੁਨ ਕਹੇ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਹਰੇ ਹਰਿ ਹਰੇ ॥੨॥

(ਬਸੰਤ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੮੫)

ਅਸਥਾਈ

X		੦		੨		੦		੩		੪	
ਧੁ						ਮੇਂ			ਗ		
ਸੰ	—	ਨ	ਧੁ	—	ਪ	ਪ	--	ਮੇਂ	ਮੱ	—	ਗ
ਦੇ	ऽ	ਖ	ਫੂ	ऽ	ਲ	ਫੁ	ऽ	ਲ	ਫੂ	ऽ	ਲੇ
ਧੁ											
ਮੇਂ	ਧੁ	—	ਨ	ਸੰ	ਸੰ	ਰੁ	—	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	—
ਅ	ਹੰ	ऽ	ਤਿਆ	ऽ	ਗ	ਤਿਆ	ऽ	ऽ	ਗੇ	ऽ	ऽ
ਧੁ			ਸੰ							ਧੁ	
ਮੱ	ਮੱ	ਧੁ	ਨ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	ਨ	ਮੇਂ	—
ਚ	ਰ	ਨ	ਕ	ਮ	ਲ	ਪਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਗੇ	ऽ
			ਧੁ			ਮੇਂ					
ਧੁ	ਨ	—	ਮੱ	ਧੁ	ਮੱ	ਗ	ਗ	ਮੱ	ਗ	ਰੁ	ਸ
ਤੁ	ਮ	ऽ	ਮਿ	ਲਹੁ	ऽ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਸ	ਭਾ	ऽ	ਗੇ
						ਧੁ					
ਸ	ਸ	—	ਗ	—	ਗ	ਮੇਂ	—	ਧੁ	ਮੇਂਧੁ	ਸੰ	ਸੰ
ਹ	ਰਿ	ऽ	ਚੇ	ऽ	ਤ	ਮ	ऽ	ऽ	ਮੇऽ	ऽ	ਰੇ—ਦੇਖ...

ਅੰਤਰਾ

ਪ			ਨ								
ਧ਼	ਮ´	ਧ਼	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਸ	ਘ	ਨ	ਬਾ	S	ਸ	ਕੂ	S	S	ਲੇ	S	ਇਕ
ਨ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਧ਼	ਨ	ਧ਼
ਰ	ਹੇ	S	ਸੂ	ਕ	ਕ	ਠੂ	S	S	ਲੇ	S	ਲੇ
ਧ਼			ਧ਼			ਮ´´					
ਮ´	ਧ਼	ਨ	ਮ´	—	ਧ਼	ਗ	—	ਮ´	ਗ	ਰ਼	ਸ
ਬ	ਸੰ	ਤ	ਰੂ	S	ਤ	ਆ	S	S	ਈ	S	ਪਰ
						ਨ				ਧ਼	
ਗਂ	—	ਮ´	ਗਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	—	ਨ	ਮ´	ਧ਼
ਫੂ	S	ਲ	ਤਾ	S	ਰ	ਹੇ	S	S	S	S	S—ਦੇਖ...

ਨੋਟ—ਇਹ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੮. ਰਾਗ ਬਸੰਤ, ਇਕਤਾਲਾ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਮਾਹਾ ਰੁਤੀ ਮਹਿ ਸਦ ਬਸੰਤੁ ॥ ਜਿਤੁ ਹਰਿਆ ਸਭੁ ਜੀਅ ਜੰਤੁ ॥
ਕਿਆ ਹਉ ਆਖਾਂ ਕਿਰਮ ਜੰਤੁ ॥ ਤੇਰਾ ਕਿਨੈ ਨ ਪਾਇਆ ਆਦਿ ਅੰਤੁ ॥੧॥
ਤੈ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਕਰਹਿ ਸੇਵ ॥ ਪਰਮ ਸੁਖ ਪਾਵਹਿ ਆਤਮ ਦੇਵ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਕਰਮੁ ਹੋਵੈ ਤਾਂ ਸੇਵਾ ਕਰੈ ॥ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਜੀਵਤ ਮਰੈ ॥
ਅਨਦਿਨੁ ਸਾਚੁ ਨਾਮੁ ਉਚਰੈ ॥ ਇਨ ਬਿਧਿ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੁਤਰੁ ਤਰੈ ॥੨॥
ਬਿਖੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਕਰਤਾਰਿ ਉਪਾਏ ॥ ਸੰਸਾਰ ਬਿਰਖ ਕਉ ਦੁਇ ਫਲ ਲਾਏ ॥
ਆਪੇ ਕਰਤਾ ਕਰੇ ਕਰਾਏ ॥ ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਤਿਸੈ ਖਵਾਏ ॥੩॥
ਨਾਨਕ ਜਿਸ ਨੋ ਨਦਰਿ ਕਰੇਇ ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਆਪੇ ਦੇਇ ॥
ਬਿਖਿਆ ਕੀ ਬਾਸਨਾ ਮਨਹਿ ਕਰੇਇ ॥ ਆਪਣਾ ਭਾਣਾ ਆਪਿ ਕਰੇਇ ॥੪॥

(ਬਸੰਤ ਮ: ੩, ਪੰਨਾ ੧੧੭੨)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
ਨ									ਗ		
ਸਂ	—	ਨ	ਧ਼	ਧ਼	ਪ	ਪ	ਪ	ਮ´	ਮ´	—	ਗ
ਤੈ	S	ਸਾ	ਹਿ	ਬ	ਕੀ	ਕ	ਕਹਿ	S	ਸੇ	S	ਵ
ਪ	ਧ਼	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ\	ਨ	ਸਂ	ਸਂ
ਪਰ	ਮ	ਸੁ	ਖ	ਪਾ	ਵਹਿ	ਆ	ਤ	ਮ	ਦੇ	S	ਵ

ਨਸਂ	ਰੁਂਸਂ	ਨਧੁ	ਧੁਨ	ਸਂਨ	ਧੁਪ	ਮੰਪ	ਧੁਪ	ਮੰਗ	ਗਮੰ	ਪਮੰ	ਗ
ਤੇऽ	ऽऽ	ਸਾऽ	ऽऽ	ਹਿऽ	ਬऽ	ਕੀऽ	ऽऽ	ਕऽ	ਰਹਿ	ਸੇਵ	ਵ
ਸ	ਸ	ਗ	ਗ	ਮੰ	ਧੁ	ਮੰਧੁ	ਨਸਂ	ਰੁਂ	ਸਂਰੁਂ	ਨਸਂ	ਸਂ
ਪਰ	ਮ	ਸੁ	ਖ	ਪਾ	ऽ	ਵਹਿ	ऽऽ	ਆ	ਤਮ	ਦੇऽ	ਵ

ਅੰਤਰਾ

ਧੁ											
ਮੰ	ਮੰ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਮਾ	ਹਾ	ਰੁ	ਤੀ	ऽ	ਮਹਿ	ਸ	ਦ	ਬ	ਸੰ	ऽ	ਤ
ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰੁਂ	—	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਨ	ਧੁ
ਜਿ	ਤ	ਹ	ਰਿ	ऽ	ਆ	ਸ	ਭ	ਜੀ	ਅ	ਜੰ	ਤ
ਮੰ	ਧੁ	ਨ	ਮੰ	—	ਧੁ	ਗ	ਗ	ਮੰ	ਗ	ਰੁ	ਸ
ਕਿਆ	ऽ	ਹਉ	ਆ	ऽ	ਖਾ	ਕਿ	ਰ	ਮ	ਜੰ	ऽ	ਤ
ਸਂ	ਗਂ	ਰੁਂ	ਮੰ	ਗਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਨ	ਮੰ	ਧੁ
ਤੇ	ਰਾ	ਕਿ	ਨੰ	ਨ	ਪਾ	ਆ	ऽ	ऽ	ਦ	ਅੰ	ਤ –ਤੇਸਾ...

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੯. ਰਾਗ ਬਸੰਤ, ਝਪਤਾਲ (ਲਗ-ਭਗ ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਮਉਲੀ ਧਰਤੀ ਮਉਲਿਆ ਆਕਾਸੁ ॥ ਘਟਿ ਘਟਿ ਮਉਲਿਆ ਆਤਮ ਪ੍ਰਗਾਸੁ ॥
ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਮਉਲਿਆ ਅਨਤ ਭਾਇ ॥ ਜਹ ਦੇਖਉ ਤਹ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਦੁਤੀਆ ਮਉਲੇ ਚਾਰਿ ਬੇਦਿ ॥ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਮਉਲੀ ਸਿਉ ਕਤੇਬ ॥੨॥
ਸੰਕਰੁ ਮਉਲਿਓ ਜੋਗ ਧਿਆਨ ॥ ਕਬੀਰ ਕੋ ਸੁਆਮੀ ਸਭ ਸਮਾਨ ॥੩॥

(ਬਸੰਤ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੧੧੯੩)

ਅਸਥਾਈ

X		੨			੦		੩		
					ਮੰ				
ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਪ	ਪ	—	ਮੰਗ	ਮੰ	ਗ
ਰਾ	ਜਾ	ਰਾ	ऽ	ਮ	ਮਉ	ऽ	ਲਿਆ	ऽ	ऽ
ਧੁ									
ਮੰ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਰੁਂ	ਸਂ	—	ਨ	ਮੰ	ਧੁ
ਅ	ऽ	ਨ	ऽ	ਤ	ਭਾ	ऽ	ਇ	ऽ	ऽ
ਸ	—	ਮ	—	—	ਮ	—	ਮੰ	ਮ	—
ਜਹ	ऽ	ਦੇ	ऽ	ऽ	ਖਉ	ऽ	ਤਹ	ऽ	ऽ

ਮੰ		ਧੁ							
ਗ	—	ਮੰ	—	ਧੁ	ਰੁ	—	ਨ	ਮੰ	ਧੁ
ਰਹਿ	ऽ	ਆ	ऽ	ਸ	ਮਾ	ऽ	ਇ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਧੁ									
ਮੰ	ਧੁ	ਸਂ	—	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	—
ਮਉ	ऽ	ਲੀ	ऽ	ऽ	ਧ	ਰ	ਤੀ	ऽ	ऽ
ਨ	—	ਸਂ	—	ਰੁ	ਸਂ	ਨਧੁ	ਨ	ਧੁ	ਪ
ਮਉ	ऽ	ਲਿਆ	ऽ	ਅ	ਕਾ	ऽऽ	ਸ	ऽ	ऽ
ਸਂ									
ਨ	ਰੁ	ਗਂ	—	ਮੰ	ਗਂ	ਰੁ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਘ	ਟ	ਘ	ऽ	ਟ	ਮਉ	ऽ	ਲਿਆ	ऽ	ਆ
ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਰੁ	ਨ	ਧੁ	ਨ	ਮੰ	ਧੁ
ਤ	ਮ	ਪ	ऽ	ਰ	ਗਾ	ऽ	ਸ	ऽ	ऽ

ਨੋਟ—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ਜਾਂ ਅਗੋ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ "ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭ ਮਉਲਿਆ ਸਦ ਬਸੰਤ" ਸੂਲਫਾਕ ਵਾਲੀ ਟਿਯੂਨ ਤੇ ਗਾਓ ।

੧੦. ਰਾਗ ਬਸੰਤ, ਧਮਾਰ (ਬਿਲੰਬਿਤ)

ਮਾਘ ਬਤੀਤਿ ਭਈ ਰੁਤ ਫਾਗੁਨ, ਆਇ ਗਈ ਸਭ ਖੇਲਤ ਹੋਰੀ ॥
ਗਾਵਤ ਗੀਤ ਬਜਾਵਤ ਤਾਲ, ਕਹੈ ਮੁਖ ਤੇ ਭਰੂਆ ਮਿਲਿ ਜੋਰੀ ॥
ਡਾਰਤ ਹੈ ਅਲਤਾ ਪਲਿਤਾ, ਛਟਕਾ ਸੰਗ ਮਾਰਤ ਬੈਸਨ ਬੋਰੀ ॥
ਖੇਲਤ ਸਜਾਮ ਧਮਾਰ ਅਨੂਪ, ਮਹਾਂ ਮਿਲਿ ਸੁੰਦਰਿ ਸਾਂਵਲ ਗੋਰੀ ॥੨੨੫॥

(ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਵਤਾਰ, ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ ੨੮੧)

ਅਸਥਾਈ

੩				X					੨		੦		
ਧੁ													
ਮੰ	ਧੁ	ਸਂ	ਰੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਪ	ਮੰਗ	ਮੰ	ਗ	ਗ
ਮਾ	ऽ	ਘ	ਬ	ਤੀ	ऽ	ਤ	ਭ	ਈ	ਰੁ	ਤऽ	ਫਾ	ਗ	ਨ
ਮੰ	ਗ	ਰੁ	ਸ	ਮ	—	—	—	—	ਮੰ	ਮ	ਗ	—	—
ਆ	ऽ	ਇ	ਗ	ਈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਸ	ਭ	ਖੇ	ऽ	ऽ
ਮੰ				ਮੰ									
ਗ	ਮੰ	ਨ	ਨ	ਗ	ਮੰ	ਗ	ਰੁ	—	ਸ	—	—	—	—
ਖੇ	ऽ	ਲ	ਤ	ਹੋ	ऽ	ऽ	ਰੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

					ਗ		ਧ						
				ਪ	ਮੰ	ਗ	ਮੰ	—	ਧ	ਮੱਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ
				ਖੇ	ਲ	ਤ	ਸਜਾ	ऽ	ਮ	ऽਧ	ਮਾ	ਰ	ऽਅ
											ਮੱ		
ਰੂ	—	ਸਂ	—	ਨ	ਰੂ	ਨ	ਧ	—	ਪ	—	ਗ	ਗ	ਮੰ
ਨੂ	ऽ	ਪ	ऽ	ਮ	ਹਾਂ	ऽ	ਮਿ	ऽ	ਲ	ऽ	ਸੁੰ	ਦ	ऽ
ਗ	ਰੁ	ਸ	—	ਮ	—	—	ਗ	ਮੱ	ਧ	ਰੂੰ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਰ	ऽ	ऽ	ऽ	ਸਾਂ	ऽ	ऽ	ਵ	ऽ	ਲ	ऽ	ਗੋ	ऽ	ਰੀ...

ਨੋਟ—ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਅਗੋਂ ਤਿੰਨਤਾਲ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਤਾਲ ਵਿਚ ਗਾਇਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਉਂਜ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਨੁਟੇਸ਼ਨ ਰਾਗ ਕਾਫੀ (ਹੋਲੀ ਕਾਫੀ) 'ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਸਾਗਰ' ਦੇ ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ ਵਿਚ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ।

੧੧. ਰਾਗ ਬਸੰਤ, (ਮਾਰਵਾ ਠਾਟ), ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਰੁਤ ਆਈਲੇ ਸਰਸ ਬਸੰਤ ਮਾਹਿ ॥ ਰੰਗਿ ਰਾਤੇ ਰਵਹਿ ਸਿ ਤੇਰੈ ਚਾਇ ॥
ਕਿਸੁ ਪੂਜ ਚੜਾਵਉ ਲਗਉ ਪਾਇ ॥੧॥ ਤੇਰਾ ਦਾਸਨਿ ਦਾਸ ਕਹਉ ਰਾਇ ॥
ਜਗ ਜੀਵਨ ਜੁਗਤਿ ਨ ਮਿਲੈ ਕਾਇ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਤੇਰੀ ਮੂਰਤਿ ਏਕਾ ਬਹੁਤੁ ਰੂਪ ॥ ਕਿਸੁ ਪੂਜ ਚੜਾਵਉ ਦੇਉ ਧੂਪ ॥
ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਇਆ ਕਹਾ ਪਾਇ ॥ ਤੇਰਾ ਦਾਸਨਿ ਦਾਸ਼ਾ ਕਹਉ ਰਾਇ ॥੨॥
ਤੇਰੇ ਸਠਿ ਸੰਬਤ ਸਭਿ ਤੀਰਥਾ ॥ ਤੇਰਾ ਸਚੁ ਨਾਮੁ ਪਰਮੇਸਰਾ ॥
ਤੇਰੀ ਗਤਿ ਅਵਿਗਤਿ ਨਹੀ ਜਾਣੀਐ ॥ ਅਣਜਾਣਤ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੀਐ ॥੩॥
ਨਾਨਕੁ ਵੇਚਾਰਾ ਕਿਆ ਕਹੈ ॥ ਸਭੁ ਲੋਕੁ ਸਲਾਹੇ ਏਕ ਸੈ ॥
ਸਿਰੁ ਨਾਨਕ ਲੋਕਾ ਪਾਵ ਹੈ ॥ ਬਲਿਹਾਰੀ ਜਾਉ ਜੇਤੇ ਤੇਰੇ ਨਾਵ ਹੈ ॥੪॥

(ਬਸੰਤ ਮ: ੧, ਪੰਨਾ ੧੧੬੮)

ਅਸਥਾਈ

X				੨				o				੩			
						ਸ	ਨ਼	ਸ	ਗ	ਗ	ਮੱਧ	ਮੰ	ਗ	ਗ	ਰੁ
						ਤੇ	ਰਾ	ਦਾ	ਸ	ਨ	ਦਾऽ	ਸਾ	ਕ	ਹਉ	ऽ
ਸ	—	—	—	—	ਸ	ਗਮੰ	ਪ	—	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਮੰ	ਪ
ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ,	ਜऽ	ਗ	ऽ	ਜੀ	ਵ	ਨ	ਜੁ	ਗ	ਤ	ਨ
ਮੰ	ਗ	—	ਮੱ	ਗ	ਰੁਸ										
ਮਿ	ਲੈ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ਇऽ										

ਅੰਤਰਾ

						ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਧ	ਧ	ਨ	ਧ	ਮੰ	ਮੱ	ਗ
						ਰੁ	ਤ	ਆ	਽	ਈ	ਲੋ	ਸ	ਰ	ਸ	ਬੰ
ਮੱ	ਧ	ਮੱ	ਧ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	—	ਪ	—	ਪ	ਪ	ਪ	—	ਪ
ਸੰ	਽	ਤ	ਮਾ	ਹਿ	਽;	ਰੰ	ਗ	਽	ਰਾ	਽	਽	ਰ	ਵਹਿ	਽	ਸੇ
ਮੱ	ਗ਼	ਗ	ਮੱ	ਗ	ਰੁ	ਗ	ਗ	ਮੱ	—	ਧ	ਧ	ਨ	—	ਸੰ	ਨ
ਤੇ	਽	ਰੈ	ਚਾ	਽	ਇ	ਕਿ	ਸ	ਪੂ	਽	ਜ	ਚ	ੜਾ	਽	ਵਉ	਽
ਧ	ਮੱ	ਗ	ਮੱ	ਗ਼	ਰੁ	ਸ	ਨ਼								
ਲ	ਗਉ	਽	ਪਾ	਽	ਇ	ਤੇ	ਰਾ								

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਅਗਲੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਲਾਉਣ ਸਮੇਂ ਅੰਤਰੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਤੇ ਦੋ ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਲਾ ਕੇ ਗਾਓ ।

ਨੋਟ—ਇਸ (ਟਿਯੂਨ) ਤੇ "ਤੇਰਿਆਂ ਸੰਤਾ ਜਾਚਹੁ ਚਰਨ ਰੇਨ" ਸ਼ਬਦ ਭੀ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ ।

੧੨. ਰਾਗ ਬਸੰਤ, (ਮਾ: ਠਾਟ), ਪੜਤਾਲ, ਚਾਰਤਾਲ (ਬਿਲੰਖਿਤ:)

ਮਨ ਕਹਾ ਬਿਸਾਰਿਓ ਰਾਮ ਨਾਮ ॥ ਤਨੁ ਬਿਨਸੈ ਜਮ ਸਿਉ ਪਰੈ ਕਾਮੁ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਇਹੁ ਜਗੁ ਧੂਏ ਕਾ ਪਹਾਰ ॥ ਤੈ ਸਾਚਾ ਮਾਨਿਆ ਕਿਹ ਬਿਚਾਰਿ ॥ ੨ ॥
ਧਨੁ ਦਾਰਾ ਸੰਪਤਿ ਗ੍ਰੇਹ ॥ ਕਛੁ ਸੰਗਿ ਨ ਚਾਲੈ ਸਮਝ ਲੇਹ ॥ ੨ ॥
ਇਕ ਭਗਤਿ ਨਾਰਾਇਨ ਹੋਇ ਸੰਗਿ ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਭਜੁ ਤਿਹ ਏਕ ਰੰਗਿ ॥ ੩ ॥
(ਬਸੰਤ ਮ: ੯, ਪੰਨਾ ੧੧੮੬)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
					ਨ਼						
					ਸਸ	ਪ਼	—	(ਪ)	ਗ	ਰੁ	ਸ
					ਮਨ	ਕਹਾ	਽	਽	਽	਽	ਬਿ
ਮ	—	—	ਮ	—	ਮੱਮ	ਗ	—	—	ਮੱ	—	—
ਸਾ	਽	਽	ਰਿ	਽	਽ਓ	ਰਾ	਽	਽	ਮ	਽	਽
ਮੱ	ਗ	—	ਰੁ	—	ਸਸ	ਸੰ	ਸੰ	—	ਨ	ਧੂ	ਨਧ
ਨਾ	ਮ	਽	਽	਽	ਤਨ	ਬਿ	ਨ	਽	ਸੈ	਽	਽਽
			ਗ								
ਨ	ਨਧ	ਧਪ	ਮ	—	—	ਗ	—	—	ਮੱ	—	—
ਜ	ਮ਽	਽਽	ਸਿਉ	਽	਽	ਪ	਽	਽	ਰੈ	਽	਽

ਮੱ	ਗ	—	ਰੁ	—	ਸਸ	
ਕਾ	ਮ	ऽ	ऽ	ऽ	ਮਨ	ਕਹਾ...

ਅੰਤਰਾ–ਤਾਲ ਰੂਪਕ (ਚਾਰਤਾਲ ਦੀ ਤਿਗੁਨ ਲਯ)

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
ਮੱ													
ਗ	ਗ	—	ਮੱ	—	ਧ	—	ਸਂ	—	ਰੁਂ	ਸਂ	—	—	—
ਇ	ਹੁ	ऽ	ਜ	ऽ	ਗ	ऽ	ਧੂ	ऽ	ऽ	ਏ	ऽ	ऽ	ऽ
			ਧ										
ਨ	—	—	ਮੱ	—	ਧ	ਧ	ਨ	—	—	ਧ	ਮੱ	ਧ	ਨ
ਕਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਪ	ਹਾ	ऽ	ऽ	ਰ	ऽ	ਤੈ	ऽ
ਗਂ	—	—	ਗਂ	—	—	ਮੱ	ਗਂ	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—	—	—
ਸਾ	ऽ	ऽ	ਚਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਮਾ	ऽ	ऽ	ਨਿਆ	ऽ	ऽ	ऽ
			ਧ										
ਨ	—	—	ਮੱ	—	ਧ	ਧ	ਨ	—	—	ਧ	ਮੱ	ਗਰੁ	ਸ
ਕਿਹ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਬਿ	ਚਾ	ऽ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽऽ	ਬਿ

×		
ਮ	—	
ਸਾ	ऽ	ਚਾਰਤਾਲ ਅਸਥਾਈ...

ਦੂਜਾ ਅੰਤਰਾ–ਸੂਲਫਾਕ (ਚਾਰਤਾਲ ਦੀ ਚੌਗੁਨ ਲਯ)

×		੦		੨		੩		੦	
ਮੱ									
ਗ	ਗ	ਮੱ	ਧ	ਸਂ	—	ਰੁਂ	ਸਂ	—	—
ਧ	ਨ	ਦਾ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ	—	ਧ	ਧ	ਨ	—	—	ਧ	ਮੱ	ਧ
ਸੰ	ऽ	ਪ	ਤਿ	ਗ੍ਰੇਹ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
								ਕ	ਛੁ
ਸਂ	ਗਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਨ	—	ਸਂ	—	—	—
ਸੰ	ऽ	ਗ	ਨ	ਚਾ	ऽ	ਲੈ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ	ਨ	ਧ	ਧ	ਨ	—	ਧ	—	ਮੱ	ਮੱ
ਜ	ਮ	ऽ	ਝ	ਲੇਹ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ	ਕ→

ਤ੍ਰਿੰਤਾਲ (ਸੂਲਫਾਕ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਲਯ ਵਿਚ)

	0				3				×				2			
	ਮ́															
	ਗ	ਗ	ਗ	ਗ	ਮ́	—	ਧ	ਧ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ
←	ਭ	ਗ	ਤ	ਨਾ	ਰਾ	ऽ	ਇ	ਨ	ਹੋ	ऽ	ਇ	ਸੰ	ऽ	ਗ	ਇ	ਕ
	ਮ́															
	ਗ	ਗ	ਗ	ਗ	ਮ́	—	ਧ	ਧ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ
	ਭ	ਗ	ਤ	ਨਾ	ਰਾ	ऽ	ਇ	ਨ	ਹੋ	ऽ	ਇ	ਸੰ	ऽ	ਗ	ਕ	ਹੁ
									ਨ							
	ਸਂ	ਗਂ	ਗਂ	ਮ́	ਗਂ	ਰ̲ਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਮ́	ਧ
	ਨਾ	ऽ	ਨ	ਕ	ਭ	ਜ	ਤਿ	ਹ	ਏ	ऽ	ਕ	ਰੰ	ऽ	ਗ	ਜੀ	ऽ
									×							
	ਨ	—	ਨ	ਧ	ਮ́	ਗ	ਰ̲	ਸ	ਮ							
	ਏ	ऽ	ਕ	ਰੰ	ऽ	ਗ	ऽ	ਬਿ	ਸਾਰਿਓ...ਅਸਥਾਈ ਚਾਰਤਾਲ...							

ਨੋਟ - ਇਹ ਪੁਰਾਤਨ ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਪਹਿਲਾਂ ਚਾਰਤਾਲ ਤੇ **ਸੂਲਫਾਕ** ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਰੂਪਕ ਤੇ ਤ੍ਰਿੰਤਾਲ ਦੋ ਤਾਲ ਵਧਾ ਕੇ ਇਸੇ ਨੂੰ ਪੜਤਾਲ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

੧੩. ਰਾਗ ਬਸੰਤ (ਗੁਲਦਸਤਾ), ਧਮਾਰ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਕਤ ਜਾਈਐ ਰੇ ਘਰ ਲਾਗੋ ਰੰਗੁ ॥ ਮੇਰਾ ਚਿਤੁ ਨ ਚਲੈ ਮਨੁ ਭਇਓ ਪੰਗੁ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਏਕ ਦਿਵਸ ਮਨ ਭਈ ਉਮੰਗ ॥ ਘਸਿ ਚੰਦਨ ਚੋਆ ਬਹੁ ਸੁਗੰਧ ॥
ਪੂਜਨ ਚਾਲੀ ਬ੍ਰਹਮ ਠਾਇ ॥ ਸੋ ਬ੍ਰਹਮੁ ਬਤਾਇਓ ਗੁਰ ਮਨ ਹੀ ਮਾਹਿ ॥ ੧ ॥
ਜਹਾ ਜਾਈਐ ਤਹ ਜਲ ਪਖਾਨ ॥ ਤੂ ਪੂਰਿ ਰਹਿਓ ਹੈ ਸਭ ਸਮਾਨ ॥
ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਸਭ ਦੇਖੇ ਜੋਇ ॥ ਊਹਾਂ ਤਉ ਜਾਈਐ ਜਉ ਈਹਾਂ ਨ ਹੋਇ ॥ ੨ ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਮੈ ਬਲਿਹਾਰੀ ਤੋਰ ॥ ਜਿਨਿ ਸਕਲ ਬਿਕਲ ਭ੍ਰਮ ਕਾਟੇ ਮੋਰ ॥
ਰਾਮਾਨੰਦ ਸੁਆਮੀ ਰਮਤ ਬ੍ਰਹਮ ॥ ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਕਾਟੈ ਕੋਟਿ ਕਰਮ ॥ ੩ ॥
(ਬਸੰਤੁ ਭਗਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੧੧੯੫)

ਅਸਥਾਈ

3				×					2		0		
ਧ਼							ਗ				ਧ਼		
ਮ́	ਧ਼	ਸਂ	(ਸਂ)	ਨ	ਧ਼	ਪ	ਮ́	ਗ	ਮ́	ਨ	ਮ́	ਗਮ́	ਗ
ਕ	ਤ	ਜਾ	ਈਐ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ਘ	ਰ	ਲਾ	ਗੋ	ਰੰ	ऽऽ	ਗ

ਧ॒ ਮ॑	ਧ॒	ਸਂ	(ਸਂ)	ਨ	ਧ॒	ਪ	—	—	ਮ॑	ਨ	ਧ॒ ਮ॑	ਗ	ਮ॑
ਕ	ਤ	ਜਾ	ਈਐਂ	ਰੇ	ਸ	ਸ	ਸ	ਸ	ਘ	ਰ	ਲਾ	ਸ	ਗੀ
ਗ	ਰੁ	ਸ	—	ਸ	ਸ	—	ਮ	ਮ	ਮ	(ਮ)	ਗ	—	—
ਰੰ	ਸ	ਗ	ਸ	ਮੇ	ਰਾ	ਸ	ਚਿ	ਤ	ਨ	ਚ	ਲੈ	ਸ	ਸ
ਧ॒ ਮ॑	—	ਧ॒	—	ਰੁਂ	ਸਂ	—	ਨ	ਧ॒	ਨ	ਧ॒	ਪ	—	ਮ॑ਗ
ਮ	ਸ	ਨ	ਸ	ਭ	ਇਓ	ਸ	ਸ	ਸ	ਸ	ਸ	ਪਂ	ਸ	ਗਸ—ਕਤ...

ਅੰਤਰਾ—ਸੂਲਫਾਕ (ਧਮਾਰ ਦੀ ਚੌਗੁਣ)

×		੦		੨		੨		੦	
ਪ ਧ॒	ਮ॑	ਧ॒	ਧ॒	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	—
ਏ	ਸ	ਕ	ਦਿ	ਵ	ਸ	ਮ	ਨ	ਸ	ਸ
ਨ ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ॒	ਰੁਂ	ਨ	ਧ॒	—	ਪ	ਪ
ਭ	ਈ	ਸ	ਉ	ਮੰ	ਸ	ਗ	ਸ	ਸ	ਸ;
								ਘ	ਸ
ਨ	—	ਮ॑	ਗ	ਮ॑	ਗ	ਰੁ	ਸ	—	—
ਚੰ	ਸ	ਦ	ਨ	ਚੋ	ਸ	ਆ	ਸ	ਸ	ਸ
ਮ	—	—	ਮ	ਮ	ਮ॑ਮ	ਗ	—	—	—
ਬਹੁ	ਸ	ਸ	ਸੁ	ਗੰ	ਸਸ	ਧ	ਸ	ਸ	ਸ

ਬਸੰਤ ਮਾਰਵਾੜ: ਤਿੰਨਤਾਲ (ਲਯ ਬਰਾਬਰ)

×															
ਗ ਮ॑	—	ਗ	ਗ	ਧ ਮ॑	—	ਧ	ਮ॑ਧ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
ਪੂ	ਸ	ਜ	ਨ	ਚਾ	ਸ	ਲੀ	ਸਸ	ਬ੍ਰ	ਹ	ਸ	ਮ	ਠਾ	ਸ	ਇ	ਸ;
ਗ ਮ॑	—	ਗ	ਗ	ਧ॒ ਮ॑	—	ਧ	ਮ॑ਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਰੁਂ
ਪੂ	ਸ	ਜ	ਨ	ਚਾ	ਸ	ਲੀ	ਸਸ	ਬ੍ਰ	ਹ	ਮ	ਠਾ	ਸ	ਇ	ਸੋ	ਸ
ਸਂ	ਗਂ	ਗਂ	ਮ॑ਂ	ਗਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਪ	—
ਬ੍ਰ	ਹ	ਮ	ਬ	ਤਾ	ਇਓ	ਗੁ	ਰ	ਮ	ਨ	ਹੀ	ਮਾ	ਹਿ	ਸ	ਸ	ਸ
ਮ॑	ਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਮ॑	ਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਮ॑	ਧ	ਸਂ	ਸਂ
ਕ	ਤ	ਜਾਈ	ਐ	ਰੇ	ਸ,	ਕ	ਤ	ਜਾਈ	ਐ	ਰੇ	ਸ,	ਕ	ਤ	ਜਾਈ	ਐ

×
ਨ ਧੁ ਪ
ਰੇ ऽ ऽ—ਧਮਾਰ, ਅਸਥਾਈ ਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਅਗੋਂ ਦੂਜਾ ਅੰਤਰਾ ਫੜੋ ।

ਬਸੰਤ ਹਿੰਡੋਲ, ਇਕਤਾਲਾ (ਧਮਾਰ ਦੀ ਚੌਗੁਨ:)

×		੦		੨		੦		੩		੪	
ਮ											
ਗ	ਗ	—	ਮੰ	ਧ	ਮੱਧ	ਸੰ	—	ਰੁੰ	ਸੰ	ਸੰ	—
ਜ	ਹਾ	ऽ	ਜਾ	ऽ	ਈऽ	ਐ	ऽ	ऽ	ਤ	ਹ	ऽ
ਨ	ਧ	ਨ	ਧ	ਮੰ	ਧ	ਨ	—	—	ਧ	ਮੰ	ਗ
ਜ	ऽ	ऽ	ਲ	ऽ	ਪ	ਖਾ	ऽ	ऽ	ਨ	ऽ	ऽ;
											ਤੂ
ਗੰ	—	—	ਗੰ	—	ਮੱ	ਗੰ	ਰੁੰ	—	ਸੰ	—	—
ਪੂ	ऽ	ऽ	ਰ	ऽ	ਰ	ਹਿਓ	ऽ	ऽ	ਹੈ	ऽ	ऽ
ਸੰ	—	—	ਨ	ਮੰ	ਧ	ਨ	—	—	ਧ	ਮੰ	ਗ
ਸ	ऽ	ऽ	ਭ	ऽ	ਸ	ਮਾ	ऽ	ऽ	ਨ	ऽ	ऽ

ਬਸੰਤ[illegible]: ਰੂਪਕ (ਢਾਈਤਾਲ), (ਧਮਾਰ ਦੀ ਦੁਗੁਨ, ਭਾਵ ਇਕਤਾਲੇ ਦੀ ਠਾਅ)

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
ਪ	ਪ	ਪ	ਮੰ	ਧੁ	ਪ	ਪ	ਮੰ	ਗ	ਮ	ਗ	ਰੁ	ਸ	—
ਬੇ	ਦ	ਪੁ	ਰਾ	ਨ	ਸ	ਭ	ਦੇ	ऽ	ਖੇ	ਜੋ	ऽ	ਇ	ऽ;
ਮ	ਮ	ਮ	ਮ	ਮੰ	ਗ	—	ਨ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	—	ਮੱਗ	ਰੁਸ
ਊ	ਹਾਂ	ਤਉ	ਜਾਈ	ਐ	ਜਉ	ऽ	ਈ	ਹਾਂ	ਨ	ਹੋ	ऽ	ਇऽ	ऽऽ
ਮ	ਮ	ਮ	ਮ	ਮੰ	ਗ	—	ਨ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	ਪ	ਮੰ	ਧੁ
ਊ	ਹਾਂ	ਤਉ	ਜਾਈ	ਐ	ਜਉ	ऽ	ਈ	ਹਾਂ	ਨ	ਹੋ	ਇ,	ਕ	ਤ
							×						
ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਮੱ	ਧੁ	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਧੁ	ਪ				
ਜਾਈ	ਐ	ਰੇ	ਕ	ਤ	ਜਾਈ	ਐ	ਰੇ	ऽ	ऽ—ਧਮਾਰ ਅ: ਅਗੋਂ ਫਿਰ ਅੰਤਰਾ...				

ਉੱਤ੍ਰੀ ਬਸੰਤ, ਸੂਲਫਾਕ (ਧਮਾਰ ਦੀ ਚੌਗੁਨ:)

×		੦		੨		੩		੦	
ਮੰ				ਨ					
ਗੁ	ਗੁ	ਮੰ	ਧੁ	ਸੰ	—	—	—	ਸ	ਸੰ
ਸ	ਤਿ	ਗੁ	ਰ	ਮੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ਬ	ਲਿ
ਗੁੰ	—	ਰੁੰ	ਸੰ	ਨ	—	ਰੁੰ	ਨ	ਧੁ	ਪ
ਹਾ	ऽ	ਰੀ	ऽ	ਤੇ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ	ऽ
								ਜਿ	ਨ

ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਨ	ਰੁਂ	ਨ	ਧੁ	ਪ
ਸ	ਕ	ਲ	ਬਿ	ਕ	ਲ	ਭੂ	ਮ	ऽ	ऽ
ਮੱ	ਪ	ਮੱ	ਗੁ	ਮੱ	—	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	—
ਕਾ	ऽ	ਟੇ	ऽ	ਮੇ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ	ऽ

ਰਾਗ ਬਹਾਰ, ਚੰਚਲ (ਸੂਲ ਦੀ ਠਾਅ:)

×

					ਮ								
ਸ	—	—	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਸਂ	—	—	—
*	*	*	ਰਾ	ਮਾ	ਨੰ	ਦ	ਸੁਆ	ऽ	ऽ	ਮੀ	ऽ	ऽ	ऽ
—	—	—	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	(ਸਂ)	ਨੁ	—	ਪ	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਰ	ਮ	ऽ	ਤ	ਬ੍ਰ	ਹ	ऽ	ਮ	ऽ	ऽ	ऽ
			ਮਂ		ਮਂ					ਸਂ			
—	—	—	ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਰ	—	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਗੁ	ਰ	ਕਾ	ਸ	ਬ	ਦ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ਟੈ	ऽ
—	—	—	ਸਂ	—	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	(ਸਂ)	ਨੁ	—	ਪ	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਕੋ	ऽ	ऽ	ਟ	ਕ	ਰ	ऽ	ਮ	ऽ	ऽ	ऽ
										ਧੁ		ਨ	
—	—	—	ਸਂ	—	—	ਸਂ	ਨ	ਨ	ਰੁਂਨ	ਮੱ	ਧੁ	ਸਂ	ਸਂ
ऽ	ऽ	ऽ	ਕੋ	ऽ	ऽ	ਟ	ਕ	ਰ	ਮऽ	ਕ	ਤ	ਜਾਈ	ਐ

×

ਨ ਧੁ ਪ

ਰੇ ऽ ऽ—ਧਮਾਰ ਦੀ ਅਸਥਾਈ ਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਮੁਕਾਅ ਕਰੋ ।

ਨੋਟ—ਪੜਤਾਲ ਜਾਂ ਗੁਲਦਸਤਾ ਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਲਯ ਦਾ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਰਖੋ। ਭਾਵ, ਅਸਥਾਈ ਜਿਸ ਤਾਲ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਉਸੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੂਜੀਆਂ ਤਾਲਾਂ ਚਲਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਬਸੰਤ ਰਾਗ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਗੁਲਦਸਤਾ ਹੈ।

(ਸੂਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

(ਬਸੰਤ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤਿ)

ਰਾਗ ਬਹਾਰ

ਵਾਦੀ—ਮ	ਠਾਟ—ਕਾਫੀ	ਸਮਾਂ—ਅੱਧੀ ਰਾਤ (ਬਸੰਤ ਰੁਤ ਵਿਚ ਹਰ ਸਮੇਂ)
ਸੰਵਾਦੀ—ਸ	ਜਾਤੀ—ਖਾੜਵ-ਖਾੜਵ	ਵਿਸ਼ੇਸ਼—ਇਸ ਦਾ ਸੰਯੋਗ ਕਈ ਰਾਗਾਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਆਰੋਹ—ਨ਼ ਸ, ਗੁ ਮ, ਪ ਗੁ ਮ, ਨੁਧ, ਨ ਸਂ।

ਅਵਰੋਹ—ਸਂ, ਨੁ ਪ, ਮ ਪ ਗੁ ਮ, ਰ ਸ।

ਮ
ਪਕੜ—ਮ ਪ ਗੁ ਮ, ਨੁਧ, ਨ ਸਂ।

ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਬਹਾਗ ਰਾਗ ਦਾ ਉਲੇਖ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਰਾਗ ਅਫਗਾਨ, ਯੂਨਾਨ ਆਦਿ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਮੁਸਲਮਾਨ ਗਾਇਕਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਇਥੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬਹਾਰ ਭਾਵੇਂ ਇਕ ਯਾਵਨਿਕ ਰਾਗ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਆਧੁਨਿਕ ਸਮੇਂ ਦਾ ਇਹ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਾਗ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਲਗ-ਭਗ ਸਾਰੇ ਹੀ ਗਾਉਣ-ਵਜਾਉਣ ਵਾਲੇ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਾਣਦੇ ਹਨ।

ਬਹਾਰ ਕਾਫੀ ਠਾਟ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਖਾੜਵ-ਖਾੜਵ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ 'ਰਿਖਭ' ਤੇ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ 'ਧੈਵਤ' ਸੁਰ ਵਰਜਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਮੱਧਮ ਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਖੜਜ ਹੈ ਅਤੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਰਾਤ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਹਿਰ (ਅੱਧੀ ਰਾਤ) ਹੈ। ਪਰ ਬਸੰਤ ਰੁਤ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਗਾ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਮੱਧਮ ਤੇ ਧੈਵਤ ਦੀ ਸੁਰ-ਸੰਗਤਿ ਬੜੀ ਸੁੰਦਰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਬਾਗੇਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਦੀ ਛਾਇਆ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਧੈਵਤ ਸੁਰ ਵਰਜਿਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬਾਗੇਸ੍ਰੀ ਦੀ ਥਾਂ ਅਡਾਨਾ ਰਾਗ ਦੀ ਛਾਇਆ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ:—"ਬਾਗੇਸ੍ਰੀ, ਮਲ੍ਹਾਰ ਸੂ ਮਿਲਤ, ਸੁਰ ਅਡਾਨਾ ਬੀਚ ਚਮਕਤ"। ਇਹੋ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਰਾਗਾਂ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮਿਸਰਤ ਰਾਗਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ:—ਬਸੰਤ ਬਹਾਰ, ਅਡਾਨਾ ਬਹਾਰ, ਮਾਲਕੌਂਸ ਬਹਾਰ, ਬਾਗੇਸ੍ਰੀ ਬਹਾਰ, ਕੇਦਾਰ ਬਹਾਰ ਇਤਿਆਦਿ।

ਮ
ਬਹਾਰ ਚਾ 'ਗੁ ਮ ਨੁ ਧ, ਨ ਸਂ' ਅਤੇ ਮੀਆਂ ਮਲ੍ਹਾਰ ਦਾ 'ਮਪ ਨੁ—ਧ ਨ ਸਂ' ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ

ਮ
ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸਿਖਣਾ ਤੇ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਪੂਰਵਾਂਗ ਵਿਚ 'ਗੁ ਮ ਰ ਸ' ਅਤੇ ਉਤ੍ਰਾਂਗ ਵਿਚ 'ਨੁ ਧ ਨ ਸਂ' ਸੁਰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਮਲ ਤੇ ਤੀਵਰ ਦੋਹਾਂ ਨਿਖਾਦਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਿਖਾਦ ਤੀਵਰ, ਕੇਵਲ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਹੀ ਲਾਈਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕੋਮਲ ਨਿਧਾਦ ਆਰੋਹ-ਅਵਰੋਹ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ—

ਮ
"ਮ, ਨ਼ਧ, ਨ ਸੰ, ਰੰ ਨ ਸੰ ਨੁ ਪ, ਮ ਪ ਗੁ ਮ ਨੁਧ, ਨ ਸੰ"।

ਬਹਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਭਾਵੇਂ ਬਾਗੇਸ਼੍ਰੀ ਤੇ ਕਾਨੜਾ ਦੇ ਮਿਸਰਣ ਨਾ'ਲ ਹੋਈ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਤੀਵਰ ਨਿਖਾਦ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਲਾਏ ਬਗੈਰ ਬਹਾਰ ਦਾ

ਮ ਮ
ਸਰੂਪ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ "ਸ ਮ, ਪ ਗੁ—ਮ ਨੁਧ, ਨਸੰ, ਜਾਂ ਮ ਪ ਗੁ ਮ ਨੁ—

ਪ ਮ
ਧ, ਨ ਸੰ" ਸੁਰ-ਸਮੂਹ ਬਾਰ ਬਾਰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ "ਨੁ ਪ ਗੁ ਮ, ਰ ਸ,

ਮ
ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ, ਰਸ" ਇਹ ਸੁਰ ਕਾਨੜਾ ਰਾਗ ਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਤਾਂ ਵੀ ਬਹਾਰ ਨੂੰ ਕਾਨੜਾ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਖਿਆ ਗਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਬਹਾਰ ਪੂਰਵਾਂਗ ਦੀ ਥਾਂ ਉਤ੍ਰਾਂਗ ਵਿਚ ਹੀ ਖਿਲਦਾ ਹੈ। "ਮ ਨੁ ਧ, ਨ ਸੰ, ਜਾਂ ਮ ਪ ਗੁ ਮਨੁ-ਧ, ਨਸੰ" ਇਹੋ ਇਸ ਦੇ ਜੀਵ ਸੁਰ ਮੰਨੇ ਗਏ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਜਿਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਭੀ ਇਹ ਸੁਰ ਲਾਏ ਜਾਣਗੇ ਉਸੇ ਵਿਚ ਹੀ ਬਹਾਰ ਦਾ ਸਰੂਪ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ :—

ਮ
੧. ਬਸੰਤ ਬਹਾਰ —ਮੱ ਧੁ ਰੁੰ, ਪੰ—ਨਧੁਪ, (ਪ) ਮੱਗਮੰ, ਗ, ਗਮੰਧੁ, ਗਮੰਗ, ਮੰਗਰੁਸ, ਸਮ, ਪ ਗੁ ਮ ਨੁ ਧ, ਨ ਸੰ।

ਨੁ ਮ
੨. ਆਡਾਣਾ ਬਹਾਰ—ਮ ਪ ਧੁ ਨ ਸੰ, ਰੰ ਨੁ ਸੰ ਧੁ ਨੁ ਪ, ਗੁ ਮ ਰਸ, ਸਮ, ਮਪ ਗੁ—ਮ, ਨੁਧ, ਨਸੰ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਬਹਾਰ ਦੇ ਇਹ ਸੁਰ ਲਾਏ ਜਾਣਗੇ ਤਾਂ ਉਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਬਹਾਰ ਦਾ ਰੂਪ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ। ਸੋ, ਬਹਾਰ ਬਹੁਤ ਮਨੋਹਰ ਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਾਗ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਭਗਤੀ ਤੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਰਸ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਹਾਰ ਤੇ ਬਸੰਤ ਦੋਵੇਂ ਮੌਸਮੀ ਰਾਗ ਮੰਨੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਸੰਤ ਰੁਤ ਵਿਚ ਹੀ ਅਕਸਰ ਗਾਉਂਦੇ-ਬਜਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

ਮ ਮ ਮ
੧. ਸ—ਮ, ਮਪ ਗੁ—ਮ, ਰਸ—ਸਮ—ਮਪ ਗੁ—ਮ, ਨੁਧ (ਨੁ) ਪ, ਮਪ ਗੁ—ਮ, ਰਸ।

ਮ ਮ ਮ ਮ ਮ
੨. ਸਮ— ਮਪ ਗੁ—ਮ, ਮਪਨੁਪ ਗੁ—ਗੁਮ, ਮਨੁ—ਧ, ਨਸੰ—ਨੁਨੁਪਮਪ ਗੁ—ਗੁ—ਮਰ – ਸ,

ਮ ਮ ਮ ਮ
ਨ਼ੁਧ਼ (ਨ਼ੁ) ਪ਼, ਮ਼ਨ਼ੁਧ਼ੁਨ਼ਸ—ਗੁ—ਮਰ, ਸ—ਗੁਮਨੁਧ—ਮ, ਗੁਮਪ ਗੁ—ਮ, ਨੁਧਨਸੰ—ਨੁਪਮਪ

ਮ
ਗੁ—ਮ, ਰ—ਸ—।

ਮ ਮ ਮ

੩. ਸ—ਮ, ਗੁਮਪ ਗੁ—ਮ, ਮਨੁਪ, (ਨੁ) ਧਮਪ ਗੁ—ਮ, ਨੁਧਨਸਂ—ਨੁਪਮਪ ਗੁ—ਮ, ਮਨੁਧ,

ਮ ਮ ਮ ਮ

ਨਸਂ—(ਨੁ) ਧਮਪ ਗੁ—ਗੁ—ਮ, ਰਸ—ਗੁਮਨੁ—ਧ, ਨਸਂ, ਨੁਧ (ਨੁ) ਪ—ਮਪ. ਗੁ—ਮ, ਨੁਨੁ

ਮ ਮ ਮ ਮ ਮ

ਪਮਪਗੁ—ਗੁ—ਗੁ—ਮ, ਰਸ—. ਨੁਸਮ—ਮਪ ਗੁ—ਮ, ਗੁਮਪ ਗੁ—ਮ, ਗੁਮਨੁਧਨੁਪ—ਗੁਮ

ਮ

ਨੁਧ ਨਸਂ—ਨੁਧ (ਨੁ) ਪ, ਮਪਗੁ—ਮਰਸ— ।

ਮਂ

੪. ਮ—ਗੁਮਨੁਧਨਸਂ—(ਸਂ) ਨੁਧਨਸਂ, ਰਂਸਂਰਂਨਸਂਨੁਧਨਸਂ—ਗੁਂ—ਮਂਰਂ,ਸਂ—ਨੁਧਨਸਂ—ਰਂਨਸਂ, ਧਨਸਂਰਂ

ਮ ਮਂ

ਨਸਂਨੁਧ (ਨੁ) ਪ, ਮਪ ਗੁ—ਮ—ਰ—ਸ - ਮਨੁਧ, ਨਸਂਰਂਨਸਂ, ਗੁਂਮਂਰਂਸਂ, ਸਂ—(ਸਂ) ਨੁਧਨਸਂ,

ਮਂ ਮ

ਗੁਂ—ਮਂ-ਰਂ-ਸਂ—ਨੁਧਨਸਂ, ਰਂਸਂਰਂਨਸਂਨੁਧਨਸਂ—ਨੁਨੁਪਮਪ ਗੁਮ—ਮਨੁ—ਧ, ਨਸਂ—ਧਨਸਂਰਂਨਸਂ

ਮ

(ਸਂ) ਨੁਪ, ਮਪ ਗੁ—ਮ, ਰ—ਸ— ।

ਮ ਮਂ ਮਂ

੫ ਗੁਮਨੁਧਨਸਂ—ਸਂ (ਸਂ) ਨੁਧਨਸਂ—ਸਂਮਂ—ਗੁਂਮਂਪਂ ਗੁਂ—ਮਂ, ਰਂ—ਸਂ, ਰਂਨ (ਸਂ) ਨੁਧ—(ਨੁ) ਮਪ

ਮਂ ਪ ਮ

ਗੁਮਨੁ—ਧ, ਨਸਂ—ਨਸਂਰਂਨਸਂਨੁਧ, ਨਸਂ—ਨਸਂ ਗੁਂ—ਮਂਰਂਸਂ, ਨਸਂ. ਧਨਸਂਰਂਨਸਂ, ਨੁਪ, ਮਪ ਗੁ—

ਮਂ ਸਂ ਮ

ਮਨੁਧਨਸਂ--ਸਂਮਂ--ਮਂਪਂ ਗੁਂਮਂਰਂਸਂ—ਨਸਂ, ਰਂਸਂ—ਰਂਰਂਸਂਨਸਂ—ਨੁਧਨਸਂ, ਨੁਨੁਪਮਪ ਗੁ—ਮ, ਰ,
ਸ— ।

ਮ ਪ

ਨੁਸਰਸ, ਨੁਸ ਗੁਮਰਸ, ਨੁਸਗੁਮਪਗੁ—ਮ, ਰਸ, ਨੁਸਗੁਮਪਗੁਮ, ਨੁਪਮਪਗੁਮਰਸ, ਨੁਸਗੁਮ

ਮਂ

ਪਗੁ—ਮ, ਨੁਧਨਸਂਨੁਪਮਪਗੁਮਰਸ, ਗੁਮਨੁਧਨਸਂਰਂਨਸਂਨੁਧਨੁਪਮਪਗੁਮਰਸ, ਨੁਸਗੁਮਨੁਧਨਸਂ ਗੁਂਮਂਰਂਸਂ

ਨੁਨੁਪਮਪਗੁਮਰਸ, ਮਨੁਧਨਸਂ, ਗੁਂਮਂਪਂਗੁਂਮਂਰਂਸਂ, ਨੁਧਨੁਪ ਮਪਗੁਮਰਸ— ।

ਬਹਾਰ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਨੰ: ੧)

ਅਸਥਾਈ

	੦	੩	×	੨
	ਸਂ ਪ	ਮ		
	ਰਂ ਸਂ — ਨੁ	ਪ ਗੁ — ਮ		
੧.	ਇ ਸ ੨ ਮ	ਨ ਕਉ ੨ ਬ	ਨੁਸ ਗੁਮ ਨੁਧ ਨਸਂ	ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ
੨.	. . . .	ਨੁਸ ਗੁਮ ਨੁਧ ਨੁਪ	ਧਨ ਸਂਰਂ ਨਸਂ ਨੁਧ	ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ
੩.	ਨੁਸ ਗੁਮ ਧਮ ਗੁਮ	ਨੁਧ ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ	ਧਨ ਸਂਰਂ ਨਸਂ ਨੁਧ	ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ
੪.	. . . .	. . . .	ਨੁਸ ਗੁਮ ਨੁਧ ਨੁਪ	ਮਪ ਗੁਮ ਧਨ ਸਂਰਂ
	ਨਸਂ ਨੁਧ ਨੁਪ~ਮਪ	ਗੁਮ ਧਨ ਸਂਰਂ ਨਸਂ	ਗੁਂਮਂ ਰਂਸਂ ਨਸਂ ਨੁਧ	ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ
੫.	. . . .	. . . .	ਧਨ ਸਂਰਂ ਨਸਂ ਨੁਪ	ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ, ਨੁਸ
	ਮਮ, ਗੁਮ ਪਪ ਮਪ	ਨੁਨੁ, ਧਨ ਸਂਸਂ, ਨਸਂ	ਰਂਰਂ, ਸਂਨ ਸਂਸਂ ਨੁਧ	ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ
੬.	ਗੁਮ ਰਸ ਨੁਸ, ਗੁਮ	ਧਮ ਗੁਮ ਰਸ ਨੁਸ,	ਗੁਮ ਪਨੁ ਧਮ ਗੁਮ	ਰਸ ਨੁਸ, ਗੁਮ ਪਨੁ
	ਧਨੁ ਸਂਨੁ ਧਮ ਗੁਮ	ਰਸ ਨੁਸ ਗੁਮ ਧਨ	ਸਂਰਂ ਨਸਂ ਨੁਧ ਨੁਪ	ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ ਨੁਸ
੭.	ਮਪ ਗੁਮ, ਨੁਧ ਨੁਪ	ਮਪ ਗੁਮ, ਨੁਧ ਨਸਂ	ਨੁਧ ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ,	ਨੁਧ ਨਸਂ ਰਂਸਂ ਨਸਂ
	ਨੁਧ ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ,	ਨੁਧ ਨਸਂ ਗੁਮਂ ਰਂਸਂ	ਨਸਂ ਰਂਸਂ ਨੁਧ ਨੁਪ	ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ ਨੁਸ
੮.	ਧਨ ਸਂ,ਧ ਨਸਂ ਧਨ	ਸਂਰਂ ਨੁਧ ਨੁਪ ਗੁਮ	ਪ,ਗੁ ਮਪ ਗੁਮ ਨੁਪ	ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ ਨੁਸ
	ਮਮ ਗੁਮ, ਪਪ ਮਪ,	ਨੁਨੁ ਧਨ, ਸਂਸਂ ਨਸਂ,	ਮਂਮ ਗੁਂਮਂ ਰਂਸਂ ਨਸਂ	ਨੁਧ ਨੁਪ ਗੁਮ ਰਸ

ਅੰਤਰਾ

੧.	ਇ ਹੁ ਮ ਨ	ਛੁ ਟਾ ਗੁ ਰ	ਨਸਂ ਰਂਸਂ ਨੁਧ ਨੁਪ	ਮਪ ਗੁਮ ਨੁਧ ਨਸਂ
੨.	. . . .	ਧਨ ਸਂਰਂ ਨਸਂ ਨੁਧ	ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ	ਨੁਸ ਗੁਮ ਨੁਧ ਨਸਂ
੩.	ਨਸਂ ਗੁਂਮਂ ਰਂਸਂ ਨਸਂ	ਰਂਸਂ ਨੁਧ ਨਸਂ ਨੁਧ	ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ ਨੁਧ	ਨਸਂ ਨੁਧ ਨਸਂ ਰਂਸਂ
੪.	. . . .	. . . .	ਨੁਨੁ ਪ,ਨੁ ਨੁਪ ਮਪ,	ਨਸਂ ਰੁਂਨ ਸਂਰਂ ਨਸਂ
	ਰਂਸਂ ਨੁਧ ਨੁਪ ਮਪ,	ਗੁਮ ਪ,ਗੁ ਮਪ ਗੁਮ	ਨੁਧ ਨਸਂ ਗੁਮ ਨੁਧ	ਨਸਂ, ਗੁਮ ਨੁਧ ਨਸਂ
੫.	. . . .	. . . .	ਸਂਮਂ ਰਂਸਂ, ਰਂਰਂ ਸਂਨੁ,	ਸਂਸਂ ਨੁਪ, ਨੁਨੁ ਧਮ
	ਪਪ ਮਗੁ, ਮਮ ਰਸ,	ਗੁਮ ਧਨ ਸਂਰਂ ਨੁਸਂ,	ਗੁਮ ਧਨ ਸਂਰਂ ਨਸਂ,	ਗੁਮ ਧਨ ਸਂਰਂ ਨਸਂ

੬.	• • • •	• • • •	ਸੰਸੰ ਮੰਮੰ ਗੁੰਮੰ ਰੰਸੰ,	ਧਨ ਸੰਸੰ ਨੁਧ ਨੁਪ
	ਮਪ ਨੁਨੁ ਪਮ ਗੁਮ,	ਸਸ ਮਮ ਗੁਮ ਰਸ,	ਨੁਸ ਮਮ, ਗੁਮ ਪਪ,	ਮਪ ਨੁਨੁ ਧਨ ਸੰਸੰ
੭.	ਮੰਮੰ ਗੁੰਮੰ ਰੰਸੰ ਨਸੰ	ਰੰਸੰ, ਰੰਰੰ ਸੰਰੰ ਸੰਨੁ	ਧਨੁ ਸੰਨੁ, ਸੰਸੰ ਨੁਸੰ	ਨੁਪ ਮਪ ਨੁਪ, ਨੁਨੁ
	ਪਨੁ ਪਮ ਗੁਮ ਪਮ,	ਪਪ ਮਪ ਮਗੁ ਮਰ	ਸਰ ਨੁਸ, ਸਮ ਗੁਮ	ਮਨੁ ਧਨ ਨਸੰ ਰੰਸੰ
੮.	ਪਮ ਗੁਮ ਨੁਨੁ ਪਮ,	ਸੰਸੰ ਨੁਪ ਰੰਰੰ ਸੰਨੁ,	ਮੰਮੰ ਰੰਸੰ, ਨਸੰ ਰੰਸੰ,	ਨੁਧ ਨੁਸੰ, ਨੁਧ ਨੁਪ
	ਮੰਮੰ ਰੰਸੰ, ਨਸੰ ਰੰਸੰ,	ਮੰਮੰ ਰੰਸੰ ਨਸੰ ਰੰਸੰ,	ਮੰਮੰ ਰੰਸੰ, ਨਸੰ ਰੰਸੰ,	ਨੁਧ ਨੁਸੰ ਨੁਧ ਨੁਪ

੧. ਰਾਗ ਬਹਾਰ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਤਿਨ ਬਸੰਤੁ ਜੋ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਇ ॥ ਪੂਰੇ ਭਾਗਿ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਕਰਾਇ ॥ ੧ ॥
ਇਸੁ ਮਨ ਕਉ ਬਸੰਤ ਕੀ ਲਗੈ ਨ ਸੋਇ ॥ ਇਹੁ ਮਨੁ ਜਲਿਆ ਦੂਜੈ ਦੋਇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਇਹੁ ਮਨੁ ਧੰਧੈ ਬਾਂਧਾ ਕਰਮ ਕਮਾਇ ॥ ਮਾਇਆ ਮੂਠਾ ਸਦਾ ਬਿਲਲਾਇ ॥ ੨ ॥
ਇਹ ਮਨੁ ਛੂਟੈ ਜਾਂ ਸਤਿਗੁਰੁ ਭੇਟੈ ॥ ਜਮਕਾਲ ਕੀ ਫਿਰਿ ਆਵੈ ਨ ਫੇਟੈ ॥ ੩ ॥
ਇਨੁ ਮਨੁ ਛੂਟਾ ਗੁਰਿ ਲੀਆ ਛਡਾਇ ॥ ਨਾਨਕ ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਸਬਦਿ ਜਲਾਇ ॥ ੪ ॥
(ਬਸੰਤ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੭੬)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
ਸੰ			ਪ		ਮ			ਨੁ							
ਰੰ	ਸੰ	—	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਧ	—	—	—	ਨ	—	ਸੰ	—
ਇ	ਸ	ऽ	ਮ	ਨ	ਕਉ	ऽ	ਬ	ਸੰ	ऽ	ऽ	ऽ	ਤ	ऽ	ਕੀ	ऽ
ਨੁ	ਧ	ਨੁ	ਰੰ	ਰੰ	ਰੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਪ
ਇ	ਸ	ਮ	ਨ	ਕਉ	ਬ	ਸੰ	ऽ	ਤ	ਕੀ	ਲ	ਗੈ	ਨ	ਸੋ	ऽ	ਇ;
ਮ		ਮ													
ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਰ	ਸ	—	ਮ	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਸੰ	ਸੰ	—	—
ਇ	ਹੁ	ਮ	ਨੁ	ਜ	ਲਿ	ਆ	ऽ	ਦੂ	ऽ	ਜੈ	ऽ	ਦੋ	ਇ	*	*

ਅੰਤਰਾ

						ਮ									
ਸ	ਸ	ਮ	ਮ	—	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਨੁ	ਨੁ	ਧ	ਧ	ਨ	—	ਸੰ	—
ਤਿ	ਨ	ਬ	ਸੰ	ऽ	ਤ	ਜੋ	ऽ	ਹ	ਰਿ	ਗੁ	ਣ	ਗਾ	ऽ	ਇ	ऽ
		ਮੰ													
ਸੰ	—	ਗੁੰ	ਮੰ	ਰੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਪ	—	—
ਪੂ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ਭਾ	ਗਿ	ਹ	ਰਿ	ਭ	ਗ	ਤ	ਕ	ਰਾ	ਇ	*	*

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੨. ਰਾਗ ਬਹਾਰ, ਛੋਟੀ ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਬਸੰਤੁ ਚੜਿਆ ਫੂਲੀ ਬਨਰਾਇ ॥
ਏਹਿ ਜੀਅ ਜੰਤ ਫੂਲਹਿ ਹਰਿ ਚਿਤੁ ਲਾਇ ॥ ੧ ॥
ਇਨ ਬਿਧਿ ਇਹੁ ਮਨੁ ਹਰਿਆ ਹੋਇ ॥
ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਜਪੈ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਉਮੈ ਕਢੈ ਧੋਇ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਣੀ ਸਬਦੁ ਸੁਣਾਏ ॥ ਇਹੁ ਜਗੁ ਹਰਿਆ ਸਤਿਗੁਰ ਭਾਏ ॥ ੨ ॥
ਫਲ ਫੂਲ ਲਾਗੇ ਜਾਂ ਆਪੇ ਲਾਏ ॥ ਮੂਲਿ ਲਗੈ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਾਏ ॥ ੩ ॥
ਆਪਿ ਬਸੰਤੁ ਆਖਿ ਜਗਤੁ ਸਭੁ ਵਾੜੀ ॥ ਨਾਨਕ ਪੂਰੈ ਭਾਗਿ ਭਗਤਿ ਨਿਰਾਲੀ ॥ ੪ ॥

(ਬਸੰਤ ਮ: ੩, ਪੰਨਾ ੧੧੭੭)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
			ਪ		ਮ			ਮ							
			ਨੁ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਨੁ	—	—	—	ਧ	—	ਨ	—
			ਫੂ	ਲੀ	ਬ	ऽ	ਨ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
			ਪ		ਮ			ਮ							
ਸਂ	—	—	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਨੁ	—	—	—	ਧ	—	ਨ	—
ਇ	ऽ	ऽ	ਫੂ	ਲੀ	ਬ	ऽ	ਨ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ	ऽ
ਨ	ਨ							ਮ		ਮ					
ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਬ	ਸੰ	ऽ	ਤ	ਚ	ੜਿ	ਆ	ऽ	ਫੂ	ਲੀ	ਬ	ਨ	ਰਾ	ऽ	ਇ	ऽ
—	—	—													
*	*	*													

ਅੰਤਰਾ

ਮ															
ਗੁ	ਮ	—	ਮ	ਨੁ	ਧ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	—
ਬ	ਸੰ	ऽ	ਤ	ਚ	ੜਿ	ਆ	ऽ	ਫੂ	ਲੀ	ਬ	ਨ	ਰਾ	ऽ	ਇ	ऽ
ਸਂ				ਮਂ				ਨ							
ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਗੁਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ
ਏ	ਹ	ਜੀ	ਅ	ਜੰ	ਤ	ਫੂ	ਲਹਿ	ਹ	ਰਿ	ਚਿ	ਤ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨੁ	ਪ	—													
ਇ	ऽ	ऽ ਫੂਲੀ...													

ਨੋਟ—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਉਣ ਸਮੇਂ "ਇਨ ਬਿਧਿ ਇਹੁ ਮਨ ਹਰਿਆ ਹੋਇ" ਅੰਤਰੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਤੇ ਕਹੋ ਅਤੇ ਫਿਰ "ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮ..." ਵਾਲੀ ਤੁਕ ਕਹਿਣੀ ਹੈ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕ:)

੩. ਰਾਗ ਬਹਾਰ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਮਾਹਾ ਮਾਹ ਮੁਮਾਰਖੀ ਚੜਿਆ ਸਦਾ ਬਸੰਤੁ ॥
ਪਰਫੜੁ ਚਿਤ ਸਮਾਲਿ ਸੋਇ ਸਦਾ ਸਦਾ ਗੋਬਿੰਦੁ ॥ ੧ ॥
ਭੋਲਿਆ ਹਉਮੈ ਸੁਰਤਿ ਵਿਸਾਰਿ ॥
ਹਉਮੈ ਮਾਰਿ ਬੀਚਾਰਿ ਮਨ ਗੁਣ ਵਿਚਿ ਗੁਣੁ ਲੈ ਸਾਰਿ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਕਰਮ ਪੇਡੁ ਸਾਖਾ ਹਰੀ ਧਰਮੁ ਫੁਲੁ ਫਲੁ ਗਿਆਨੁ ॥
ਪਤ ਪਰਾਪਤਿ ਛਾਵ ਘਣੀ ਚੂਕਾ ਮਨ ਅਭਿਮਾਨੁ ॥ ੨ ॥
ਅਖੀ ਕੁਦਰਤਿ ਕੰਨੀ ਬਾਣੀ ਮੁਖਿ ਆਖਣੁ ਸਚੁ ਨਾਮੁ ॥
ਪਤਿ ਕਾ ਧਨੁ ਪੂਰਾ ਹੋਆ ਲਾਗਾ ਸਹਜਿ ਧਿਆਨੁ ॥ ੩ ॥
ਮਾਹਾ ਰੁਤੀ ਆਵਣਾ ਵੇਖਹੁ ਕਰਮ ਕਮਾਇ ॥
ਨਾਨਕ ਹਰੇ ਨ ਸੂਕਹੀ ਜਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਰਹੇ ਸਮਾਇ ॥ ੪ ॥

(ਬਸੰਤ ਮ: ੧, ਪੰਨਾ ੧੧੬੮)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
				ਰਂ											
			ਸਂਨ	ਸਂ	ਨੁ	ਧ	ਨੁ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—
			ਮਾS	S	ਹਾ	S	ਮ	ਹਾ	S	S	ਮੁ	ਮਾ	ਰ	ਖੀ	S
					ਮ										
ਨੁ	ਪ	ਪ	ਮ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਮ	ਨੁ	ਧ	—	ਨ	—	ਸਂ	ਨ
ਚ	ੜਿ	ਆ	ਸ	S	ਦਾ	S	ਬ	ਸੰ	S	S	S	S	S	S	S
ਸਂ	—	—						ਮ	ਨੁ	ਧ	—	ਨ	—	ਸਂ	—
ਤ	S	S—ਦੁਬਾਰਾ, ਮਾਹਾ ਮਾਹ.......					ਬ	ਸੰ	S	S	S	S	S	ਤ	S
	ਨ			ਨ	ਰਂ			ਮ		ਮ					
—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	—	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
S	ਪਰ	ਫ	ੜ	ਚਿ	S	ਤ	ਸ	ਮਾ	S	S	ਲ	ਸੋ	S	ਇ	S
						ਮ								ਸਂ	
—	ਸ	ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਮ	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਰਂ	ਨ
S	ਸ	ਦਾ	ਸ	ਦਾ	S	S	ਗੋ	ਬਿੰ	S	S	S	S	S	S	S
ਸਂ	—	—													
ਦ	S	S	ਮਾਹਾ...												

ਅੰਤਰਾ

	ਮ														
	ਗੁ	ਮ	ਮ	ਨੁ	ਧ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	—	ਸਂ	—
	ਭੇ	ऽ	ਲਿਆ	ਹਉ	ऽ	ਮੈ	ऽ	ਸੁ	ਰ	ਤ	ਵਿ	ਸਾ	ऽ	ਰ	ऽ
				ਮਂ									ਰਂ		
—	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਗੁਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਸਂ	(ਸਂ)	—	—	—	ਸਂਨ	ਸਂ	ਨੁ	ਧ
ऽ	ਹਉ	ऽ	ਮੈ	ਸੁ	ਰ	ਤ	ਵਿ	ਸਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽऽ	ऽ	ਰ	ऽ
	ਸਂ							ਮ		ਮ					
—	ਨ	—	ਨ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	—	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ऽ	ਹਉ	ऽ	ਮੈ	ਮਾ	ऽ	ਰ	ਬੀ	ਚਾ	ऽ	ऽ	ਰ	ਮ	ऽ	ਨ	ऽ
						ਮ									ਸਂ
—	ਸ	ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਮ	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਰਂ	ਨ
ऽ	ਗੁਣ	ਵਿ	ਚ	ਗੁ	ਣ	ਲੈ	ऽ	ਸਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ

ਸਂ	—	—	
ਰ	ऽ	ऽ	—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੪. ਰਾਗ ਬਹਾਰ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਇਹ ਬਿਧਿ ਫਾਗ ਕ੍ਰਿਪਾਨਨ ਖੇਲੇ ॥
ਸੋਭਤ ਢਾਲ ਮਾਲ ਡਫ ਮਾਲੈ ਮੂਠ ਗੁਲਾਲਨ ਸੇਲੇ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜਨ ਤੁਫੰਗ ਭਰਤ ਪਚਕਾਰੀ, ਸੂਰਨ ਅੰਗ ਲਗਾਵਤ ॥
ਨਿਕਸ ਸ੍ਰੋਣ ਅਧਿਕ ਛਬਿ ਉਪਜਤ, ਕੇਸਰ ਜਾਨ ਸੁਹਾਵਤ ॥
ਸ੍ਰੋਣਤ ਭਰੀ ਜਟਾ ਅਤਿ ਸੋਭਤ, ਛਬਹਿ ਨ ਜਾਤ ਕਹਿਓ ॥
ਮਾਨਹੁ ਪਰਮ ਪ੍ਰੇਮ ਸੋ ਡਾਰਿਓ, ਈਂਗਰ ਲਾਗਿ ਰਹਿਓ ॥
ਜਹਿ ਤਹਿ ਗਿਰਤ ਭਏ ਨਾਨਾ ਬਿਧਿ, ਸਾਂਗਨ ਸਤ੍ਰ ਪਰੋਏ ॥
ਜਾਨੁਕ ਖੇਲ ਧਮਾਰ ਪਸਾਰ ਕੈ, ਅਧਿਕ ਸ੍ਰਮਿਤ ਹ੍ਵੈ ਸੋਏ ॥ ੧੧੮ ॥
(ਬਸੰਤ, ਬਿਸਨ ਪਦ ॥ ਪਾਰਸ ਨਾਥ ਅਵਤਾਰ, ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਨਾ ੬੯੩)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
ਨ				ਮ											
ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਪ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਸਂ
ਇ	ਹ	ਬਿ	ਧਿ	ਫਾ	ऽ	ਗ	ਕ੍ਰਿ	ਪਾ	ऽ	ਨ	ਨ	ਖੇ	ऽ	ਲੇ	ऽ

				ਸਂ		ਪ		ਮ	ਮ	ਮ					
ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਸੋ	S	ਭ	ਤ	ਢਾ	S	ਲ	ਮਾ	S	ਲ	ਤ	ਫ	ਮਾ	S	ਲੈ	S
						ਮ									
ਸ	—	ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਮ	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ
ਮੂ	S	ਠ	ਗੂ	ਲਾ	S	ਲ	ਨ	ਖੇ	S	S	S	ਲੇ	S	S	S

ਅੰਤਰਾ

ਮ												ਨ			
ਗੁ	ਪ	—	ਮ	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
ਜ	ੲ	S	ਤੁ	ਫੇ	S	ਗ	ਭ	ਰ	ਤ	ਪ	ਚ	ਕਾ	S	ਰੀ	S
ਨੁ	ਧ	ਨੁ	ਧ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	—	ਸਂ	—	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਸਂ
ਸੁ	S	ਰ	ਨ	ਅੰ	S	ਗ	ਲ	ਗਾ	S	S	S	ਵ	ਤ	S	S
ਮ															
ਗੁ	ਪ	ਮ	ਮ	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ
ਨਿ	ਕ	ਸ	ਤ	ਸੂ	S	ਣ	ਅ	ਧਿ	ਕ	ਛ	ਬਿ	ਉ	ਪ	ਜ	ਤ
ਨ		ਮਂ													
ਸਂ	—	ਗੁਂ	ਮਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	(ਸਂ)	—	—	—	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਸਂ
ਕੇ	S	ਸ	ਰ	ਜਾ	S	ਨ	ਸੁ	ਹਾ	S	S	S	ਵ	ਤ	S	S

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

ਨੋਟ —ਇਸ 'ਟਿਯੂਨ' ਤੇ "ਮਤ ਭੂਲਹਿ ਰੇ ਮਨ ਚੇਤ ਹਰੀ" ਸ਼ਬਦ ਭੀ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ।

੫. ਰਾਗ ਬਹਾਰ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਘਨਹਰ ਬੂੰਦ ਬਸੁਅਰੋਮਾਵਲਿ, ਕੁਸਮ ਬਸੰਤ ਗਨੰਤ ਨ ਆਵੈ ॥
ਰਵਿ ਸਸਿ ਕਿਰਣਿ ਉਦਰ ਸਾਗਰ ਕੋ, ਗੰਗ ਤਰੰਗ ਅੰਤੁ ਕੋ ਪਾਵੈ ॥
ਰੁਦ੍ਰ ਧਿਆਨ ਗਿਆਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ, ਕਬਿ ਜਨ ਭਲ੍ਯ ਉਨਹ ਜੋ ਗਾਵੈ ॥
ਭਲੇ ਅਮਰਦਾਸ ਗੁਣ ਤੇਰੇ, ਤੇਰੀ ਉਪਮਾ ਤੋਹਿ ਬਨਿ ਆਵੈ ॥ ੧ ॥ ੨੨ ॥
(ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਤੀਜੇ ਕੇ ੩, ਪੰਨਾ ੧੩੯੬)

ਅਸਥਾਈ

੩				×				੨				੦			
														ਧਨ	ਸਂ
														ਘS	ਨ
ਨੁਧ	ਨੁਪ	ਪਗੁ	ਮ	*	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਧਨ	ਸਂਰਂ	ਨੁਸਂ	ਧਨ	ਸਂ	—	—	—
ਹS	ਦS	SS	ਰ	*	ਬੂੰ	ਦ	ਬ	ਸੁਅ	ਰੋS	ਮਾS	ਵS	ਲ	S	S	S

	ਮ								ਂ						
*	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—	*	ਨ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ
*	ਕੁਸ	ਮ	ਬ	ਸੰ	ऽ	ਤ	ऽ	*	ਕੁਸ	ਮ	ਬ	ਸੰ	ऽ	ਤ	ਗ
ਮ	ਮ														
ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—	ਧਨ	ਸਂਰਂ	ਨਨ	ਸਂਸਂ	ਧਨ	ਸਂ	ਧਨ	ਸਂ
ਨੰ	ऽ	ਤ	ਨ	ਆ	ऽ	ਵੈ	ऽ	ਘऽ	ऽऽ	ਨऽ	ऽऽ	ਘऽ	ਨ	ਘऽ	ਨ

ਅੰਤਰਾ

ਮ															
ਗੁ	ਮ	ਨੁ	ਧ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਨਸਂ	ਰਂਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਨੁ	ਧ
ਰ	ਵਿ	ਸ	ਸਿ	ਕਿ	ਰ	ਣ	ਉ	ਦऽ	ਰऽ	ਸਾ	ऽ	ਗ	ਰ	ਕੋ	ऽ
								ਮ		ਮ					
ਸਂਰਂ	ਨਸਂ	ਧਨੁ	ਪ	ਮ	—	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਗਾਂऽ	ऽऽ	ਗऽ	ਤ	ਰੰ	ऽ	ਗ	ਅੰ	ऽ	ਤ	ਕੋ	ऽ	ਪਾ	ऽ	ਵੈ	ऽ
ਸ	ਮ	ਗੁ	ਮ	ਮਨੁ	ਧਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂਗੁਂ	ਸਂਰਂ	ਨਸਂ	ਧਨੁ	ਪ	ਮ	ਧਨ	ਸਂ
ਕੁ	ਸ	ਮ	ਬ	ਸੰऽ	ऽऽ	ਤ	ਗ	ਨੰऽ	ऽऽ	ਤऽ	ਨऽ	ਆ	ਵੈ	ਘऽ	ਨ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ, ਉੱਤੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਲਾਓ।

੬. ਰਾਗ ਬਹਾਰ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇ ਕੈ ਹੋਹੁ ਹਰਿਆ ਭਾਈ ॥
ਕਰਮਿ ਲਿਖੰਤੈ ਪਾਈਐ ਇਹ ਰੁਤਿ ਸੁਹਾਈ ॥
ਵਣੁ ਤ੍ਰਿਣੁ ਤ੍ਰਿਭਵਣੁ ਮਉਲਿਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫਲੁ ਪਾਈ ॥
ਮਿਲਿ ਸਾਧੂ ਸੁਖੁ ਊਪਜੈ ਲਥੀ ਸਭ ਛਾਈ ॥
ਨਾਨਕੁ ਸਿਮਰੈ ਏਕੁ ਨਾਮੁ ਫਿਰਿ ਬਹੁੜਿ ਨ ਧਾਈ ॥ ੧ ॥

(ਬਸੰਤ ਕੀ ਵਾਰ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੯੩)

ਅਸਥਾਈ

0				੩				×				੨			
			ਨ					ਧ						ਮ	
			ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—	—	ਨੁ	ਧ	ਨੁ	ਪ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਮ
			ਹ	ਰਿ	ਕਾ	ऽ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ਮ	ਧਿਆ	ਇ	ਕੈ	ऽ
						ਮ			ਨੁ						
—	ਪ	—	ਮ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	ਮ	—	ਧ	—	ਨ	ਸਂ	—	(ਸਂ)	—
ऽ	ਹੋਹੁ	ऽ	ऽ	ਹ	ਰਿ	ਆ	ऽ	ऽ	ਭਾ	ऽ	ऽ	ਈ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨੁ	ਧ	ਨੁ	ਸਂ												
ऽ	ऽ	ऽ	ਹਰਿ ਕਾ...												

								ਸਂ	ਗਂ						
ਮ	ਨ॒	ਧ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਮਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਨ॒	ਪ
ਕ	ਰ	ਮ	ਲਿ	ਖੰ	ऽ	ਤੈ	ऽ	ਪਾ	ऽ	ऽ	ਈ	ਐ	ऽ	ऽ	ऽ
						ਮ			ਮ						
ਮ	ਪ	—	ਮ	ਨ॒	ਪ	ਗ॒	ਮ	—	ਨ॒	ਧ	ਨ	ਸਂ	—	(ਸਂ)	—
ਇ	ਹ	ऽ	ऽ	ਰੁ	ऽ	ਤ	ऽ	ऽ	ਸੂ	ਹਾ	ऽ	ਈ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ॒	ਧ	ਨ॒	ਸਂ												
ऽ	ऽ	ऽ	ਹਰਿ ਕਾ...	—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਭੀ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।											

ਨੋਟ—'ਬਸੰਤ ਕੀ ਵਾਰ' ਦੀਆਂ ਤਿੰਨੇ ਪਉੜੀਆਂ ਅਕਸਰ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਬਸੰਤ ਰੁਤ ਵਿਚ ਬਸੰਤ ਰਾਗ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਉੜੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ।

੭. ਰਾਗ ਬਹਾਰ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਕਤ ਜਾਈਐ ਰੇ ਘਰ ਲਾਗੋ ਰੰਗੁ ॥
ਮੇਰਾ ਚਿਤੁ ਨ ਚਲੈ ਮਨੁ ਭਇਓ ਪੰਗੁ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਏਕ ਦਿਵਸ ਮਨ ਭਈ ਉਮੰਗ ॥ ਘਸਿ ਚੰਦਨ ਚੋਆ ਬਹੁ ਸੁਗੰਧ ॥
ਪੂਜਨ ਚਾਲੀ ਬ੍ਰਹਮ ਠਾਇ ॥ ਸੋ ਬ੍ਰਹਮੁ ਬਤਾਇਓ ਗੁਰ ਮਨ ਹੀ ਮਾਹਿ ॥ ੧ ॥
ਜਹਾ ਜਾਈਐ ਤਹ ਜਲ ਪਖਾਨ ॥ ਤੂ ਪੂਰਿ ਰਹਿਓ ਹੈ ਸਭ ਸਮਾਨ ॥
ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਸਭ ਦੇਖੇ ਜੋਇ ॥ ਊਹਾਂ ਤਉ ਜਾਈਐ ਜਉ ਈਹਾਂ ਨ ਹੋਇ ॥ ੨ ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਮੈ ਬਲਿਹਾਰੀ ਤੋਰ ॥ ਜਿਨਿ ਸਕਲ ਬਿਕਲ ਭ੍ਰਮ ਕਾਟੇ ਮੋਰ ॥
ਰਾਮਨੰਦ ਸੁਆਮੀ ਰਮਤ ਬ੍ਰਹਮ ॥ ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦ ਕਾਟੈ ਕੋਟਿ ਕਰਮ ॥ ੩ ॥
(ਬਸੰਤ, ਭ: ਰਾਮਾਨੰਦ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੧੧੯੫)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
														ਸਂ	ਨ
														ਕ	ਤ
					ਮ										
ਸਂ	ਨ॒	ਪ	ਮ	ਪ	ਗ॒	—	ਮ	ਮ	ਨ॒	ਧ	ਨ	ਸਂ	—	—	—
ਜਈ	ਐ	ਰੇ	ਘ	ਰ	ਲਾ	ऽ	ਗੋ	ਰੰ	ऽ	ऽ	ऽ	ਗ	ऽ	ऽ	ऽ
ਸਂ	ਸਂਮਂ	ਗਂ	ਮਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ॒	ਪ		
ਮੇਰਾ	ਚਿਤ	ਨ	ਚ	ਲੈ	ऽ	ਮ	ਨ	ਭ	ਇਓ	ऽ	ਪੰ	ऽ	ਗ	ਕਤ...	

ਅੰਤਰਾ

				ਮ											
	ਮ	ਮ	ਮ	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
	ਏ	ਕ	ਦਿ	ਵ	ਸ	ਮ	ਨ	ਭ	ਈ	ऽ	ਉ	ਮਂ	ऽ	ਗ	ऽ
ਸਂ	ਨ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	ਨ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	—	ਧ	—
ਘਸ	ਚੰ	ਦ	ਨ	ਚੋ	ऽ	ਆ	ऽ	ਬਹੁ	ऽ	ऽ	ਸੁ	ਗੰ	ऽ	ਧ	ऽ
	ਮ			ਧ											
—	ਗੁ	ਮ	ਮ	ਨੁ	ਧ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
ऽ	ਪੂ	ਜ	ਨ	ਚਾ	ऽ	ਲੀ	ऽ	ਬ੍ਰ	ਹ	ऽ	ਮ	ਠਾ	ऽ	ਇ	ऽ
ਸਂ	ਸਂਮਂ	ਗਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ		
ਸੋ	ਬ੍ਰਹ	ਮ	ਬ	ਤਾ	ਇਓ	ਗੁ	ਰ	ਮ	ਨ	ਹੀ	ਮਾ	ਹਿ	ऽ	ਕਤ ਜਾਈ...	

੮. ਰਾਗ ਬਹਾਰ, ਛੋਟੀ ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਪੰਡਿਤ ਜਨ ਮਾਤੇ ਪੜਿ ਪੁਰਾਨ ॥ ਜੋਗੀ ਮਾਤੇ ਜੋਗ ਧਿਆਨ ॥
ਸੰਨਿਆਸੀ ਮਾਤੇ ਅਹੰਮੇਵ ॥ ਤਪਸੀ ਮਾਤੇ ਤਪ ਕੈ ਭੇਵ ॥ ੧ ॥
ਸਭ ਮਦ ਮਾਤੇ ਕੋਊ ਨ ਜਾਗ ॥ ਸੰਗ ਹੀ ਚੋਰ ਘਰੁ ਮੁਸਨ ਲਾਗ ॥੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜਾਗੈ ਸੁਕਦੇਉ ਅਰੁ ਅਕੂਰੁ ॥ ਹਣਵੰਤੁ ਜਾਗੈ ਧਰਿ ਲੰਕੂਰੁ ॥
ਸੰਕਰੁ ਜਾਗੈ ਚਰਨ ਸੇਵ ॥ ਕਲਿ ਜਾਗੇ ਨਾਮਾ ਜੈਦੇਵ ॥ ੨ ॥
ਜਾਗਤ ਸੋਵਤ ਬਹੁ ਪ੍ਰਕਾਰ ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਾਗੈ ਸੋਈ ਸਾਰੁ ॥
ਇਸੁ ਦੇਹੀ ਕੇ ਅਧਿਕ ਕਾਮ ॥ ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਭਜਿ ਰਾਮ ਨਾਮ ॥ ੩ ॥

(ਬਸੰਤ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੧੧੯੩)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
			ਰਂ	ਸਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਧ	ਨੁ	ਪ
			ਸ	ਭ	ਮ	ऽ	ਦ	ਮਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਤੇ	ऽ	ऽ	ऽ
										ਸਂ					
—	—	—	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨੁ	—	—	ਧ	ਪ	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਕੋ	ऽ	ਊ	ऽ	ਨ	ਜਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਗ	ऽ	ऽ
			ਮ												
—	—	—	ਗ	ਗ	ਗ	—	ਮ	ਰ	—	ਰ	—	—	ਸ	ਸ	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਸੰ	ਗ	ਹੀ	ऽ	ऽ	ਚੋ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ	ਘ	ਰ	ऽ

			ਮੰ												
—	—	—	ਗੰ	—	ਗੰ	—	ਮੰ	ਰੰ	—	—	—	ਸੰ	—	ਨੁ	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਮੂ	ऽ	ਸ	ऽ	ਨ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਧ	ਪ	—													
ਗ	ऽ	ऽ													

ਅੰਤਰਾ

			ਧ												
			ਨੁ	ਧ	ਪ	ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨੁ	—	ਧ	—	—
			ਪੰ	ਡਿਤ	ਜ	ऽ	ਨ	ਮਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਤੇ	ऽ	ऽ
—	—	—	ਧ	ਨੁ	ਧ	ਪ	ਧ	ਨ	—	—	—	—	ਸੰ	—	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਪ	ऽ	ੜ੍ਹ	ऽ	ਪੁ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਨ	ऽ	ऽ
—	—	—	ਨ	ਸੰ	ਰੰ	—	ਸੰ	ਨੁ	—	ਧ	—	—	ਨ	ਸੰ	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਜੋ	ऽ	ਗੀ	ऽ	ऽ	ਮਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਤੇ	ऽ	ऽ
			ਮੰ												
—	—	—	ਗੰ	—	ਗੰ	—	ਮੰ	ਰੰ	—	—	—	ਸੰ	—	ਨੁ	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਜੋ	ऽ	ਗ	ऽ	ਧਿ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਧ	ਪ	—													
ਨ	ऽ	ऽ	ਸਭ ਮਦ—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ...												

ਨੋਟ—ਇਹ ਇਕ ਪੁਰਾਤਨ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਥੇ ਨੁਟੇਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਂਜ ਅਜ-ਕਲ ਇੰਜ ਦਾ ਬਹਾਰ ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਪਰ ਪੁਰਾਤਨ ਰਾਗੀ-ਰਬਾਬੀ ਇੰਜ ਹੀ ਗਾਉਂਦੇ ਸਨ।

੯. ਰਾਗ ਬਹਾਰ, ਰੂਪਕ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਰੋਗ ਮਿਟਾਏ ਪ੍ਰਭੁ ਆਪਿ ॥ ਬਾਲਕ ਰਾਖੇ ਅਪਨੇ ਕਰ ਥਾਪਿ ॥ ੧ ॥
ਸਾਂਤਿ ਸਹਜ ਗ੍ਰਿਹਿ ਸਦ ਬਸੰਤ ॥
ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਕੀ ਸਰਣੀ ਆਏ ਕਲਿਆਣ ਰੂਪ ਜਪਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਮੰਤ੍ਰ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸੋਗ ਸੰਤਾਪ ਕਟੇ ਪ੍ਰਭਿ ਆਪਿ ॥ ਗੁਰ ਅਪਨੇ ਕਉ ਨਿਤ ਨਿਤ ਜਾਪਿ ॥ ੨ ॥
ਜੋ ਜਨੁ ਤੇਰਾ ਜਪੇ ਨਾਉ ॥ ਸਭਿ ਫਲ ਪਾਏ ਨਿਹਚਲ ਗੁਣ ਗਾਉ ॥ ੩ ॥
ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ ਭਲੀ ਰੀਤਿ ॥ ਸੁਖਦਾਤਾ ਜਪਦੇ ਨੀਤ ਨੀਤ ॥ ੪ ॥

(ਬਸੰਤ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੮੪)

ਅਸਥਾਈ

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
ਪ	ਧ				ਮ		ਧ					ਨ	
ਨੁ	ਨੁ	ਪ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
ਸਾਂ	S	ਤ	ਸਹ	ਜ	ਗ੍ਰਿ	ਹਿ	ਸ	ਦ	ਬ	ਸੰ	S	ਤ	S
ਨ			ਧ				ਮ	ਮ					
ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਗੁ	ਰ	ਪੂ	ਰੇ	S	ਕੀ	S	ਸ	ਰ	ਣੀ	ਆ	S	ਏ	S
					ਮ		ਧ						
ਸ	ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
ਕ	ਲਿਆ	ਣ	ਰੂ	ਪ	ਜ	ਪ	ਹਰਿ	ਹ	ਰਿ	ਮਂ	S	ਤ	S

ਅੰਤਰਾ

ਮ	ਮ		ਧ		ਸਂ								
ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਨ	ਧ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	-ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
ਰੋ	ਗ	ਮਿ	ਟਾ	S	ਏ	S	ਪ੍ਰ	ਭੂ	SS	ਆ	S	ਪ	S
			ਸਂ		ਧ		ਮ	ਮ					
ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਬਾ	ਲ	ਕ	ਰਾ	ਖੇ	ਅ	ਪ	ਨੇ	ਕ	ਰ	ਥਾ	S	ਪ	S

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੧੦. ਰਾਗ ਬਹਾਰ, ਸੂਲਫਾਕ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਮਉਲੀ ਧਰਤੀ ਮਉਲਿਆ ਅਕਾਸੁ ॥ ਘਟਿ ਘਟਿ ਮਉਲਿਆ ਆਤਮ ਪ੍ਰਗਾਸੁ ॥ ੧ ॥
ਰਾਜਾ ਰਾਮੁ ਮਉਲਿਆ ਅਨਤ ਭਾਇ ॥ ਜਹ ਦੇਖਉ ਤਹ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ ॥ ੧ ॥ਰਹਾਉ॥
ਦੁਤੀਆ ਮਉਲੇ ਚਾਰਿ ਬੇਦਿ ॥ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਮਉਲੀ ਸਿਉ ਕਤੇਬ ॥ ੨ ॥
ਸੰਕਰ ਮਉਲਿਓ ਜੋਗ ਧਿਆਨ ॥ ਕਬੀਰ ਕੋ ਸੁਆਮੀ ਸਭ ਸਮਾਨ ॥ ੩ ॥

(ਬਸੰਤ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੧੧੯੩)

ਅਸਥਾਈ

X		੦		੨		੩		੦	
		ਨ		ਸਂ		ਧ			
ਸਂ	—	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	—	—
*	*	ਮਉ	ਲੀ	ਧ	ਰ	ਤੀ	S	S	S
		ਮ		ਧ		ਨ			
ਮ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਨੁ	ਧ	ਸਂ	—	—	—
ਮਉ	S	ਲਿਆ	ਅ	ਕਾ	S	ਸ	S	S	S

ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	(ਸਂ)	—	ਨੁ	ਪ	—	—
ਘ	ਟ	ਘ	ਟ	ਮਉ	S	ਲਿਆ	S	S	S
ਮ		ਮ							
ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—	—	—
ਆ	ਤ	ਮ	ਪ੍ਰ	ਗਾ	S	ਸ	S	S	S

ਅੰਤਰਾ

ਮ	ਮ	ਨੁ	ਧ	ਨ	—	ਸਂ	—	—	—
ਰਾ	ਜਾ	ਰਾ	ਮ	ਮਉ	S	ਲਿਆ	S	S	S
					ਰਂ	ਧ		ˋ	
ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂਨ	ਸਂ	ਨੁ	—	ਪ	—
ਅ	ਨ	S	ਤ	ਭਾS	S	ਇ	S	S	S
ਮਂ		ਮਂ							
ਗੁਂ	—	ਗੁਂ	ਮਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	—	—	—
ਜਹ	S	ਦੇ	S	ਖਉ	S	ਤਹ	S	S	S
					ਰਂ	ਧ			
ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂਨ	ਸਂ	ਨੁ	—	ਪ	—
ਰ	ਹਿਆ	S	ਸ	ਮਾS	S	ਇ	S	S	S

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੧. ਰਾਗ ਬਹਾਰ, ਧਮਾਰ (ਬਿਲੰਬਿਤ)

ਅਸਥਾਈ

×					੨		੦			੩			
						ਨ	ਧ					ਮ	
						ਸਂ	ਨੁ	ਪ	—	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਮ
						ਮਉ	S	ਲੀ	S	ਧ	ਰ	ਤੀ	S
ਨੁ							ਸਂ	ਰਂ					
ਧ	—	ਨੁ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	ਨੁ	—	ਧ	—
ਮਉ	S	S	S	ਲਿ	ਆ	S	ਆ	S	S	ਕਾ	S	ਸ	S
ਸਂ	ਨੁ						ਗੁਂ	ਗੁਂ					
ਧ	ਧ	ਨੁ	ਸਂ	—	ਰਂ	—	ਰਂ	ਰਂ	ਗੁਂ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਸਂ
ਘ	ਟ	S	ਘ	S	ਟ	S	ਮਉ	S	S	ਲਿਆ	S	S	S
ਸਂ						ਨ							
ਧ	ਨੁ	ਸਂ	ਰਂ	ਨੁਸਂ	ਨੁਧ	ਸਂ							
ਆ	ਤ	ਮ	ਪ੍ਰ	ਗਾ	ਸS	ਮਉ...							

ਅੰਤਰਾ

			ਨ਼										
ਮ	—	ਨ਼	ਧ	—	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਨ	ਸਂ	—	—	—
ਰਾ	ऽ	ऽ	ਜਾ	ऽ	ਰਾ	ਮ	ਮਉ	ऽ	ऽ	ਲਿਆ	ऽ	ऽ	ऽ
	ਰਂ						ਸਂ			ਮਂ			
ਰਂ	ਨ	ਸਂ	ਨ਼	ਸਂ	ਨ਼	ਧ	ਧ	ਨ਼	ਸਂ	ਗਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਸਂ
ਅ	ਨ	ਤ	ਭਾ	ऽ	ਇ	ऽ	ਜਹ	ऽ	ਦੇ	ਖ਼ਉ	ऽ	ਤਹ	ऽ
ਨ਼						ਨ							
ਧ	ਨ਼	ਸਂ	ਰਂ	ਨ਼ਸਂ	ਨ਼ਧ	ਸਂ ..							
ਰਹਿ	ऽ	ਆ	ਸ	ਮਾऽ	ਇऽ	ਮਉ...							

...ਧਮਾਰ ਦੀ ਠਾਅ, ਦੁਗੁਨ ਆਦਿ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਉਤੇ ਲਿਖੇ ਤਾਲ-ਸੂਲਫਾਕ ਵਿਚ ਗਾਓ।

੧੨. ਰਾਗ ਬਸੰਤ ਬਹਾਰ, ਛੋਟੀ ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਯ ਲਯ)

ਹਟਵਾਣੀ ਧਨ ਮਾਲ ਹਾਟੁ ਕੀਤੁ ॥ ਜੂਆਰੀ ਜੂਏ ਮਾਹਿ ਚੀਤੁ ॥
ਅਮਲੀ ਜੀਵੈ ਅਮਲੁ ਖਾਇ ॥ ਤਿਉ ਹਰਿ ਜਨੁ ਜੀਵੈ ਹਰਿ ਧਿਆਇ ॥ ੧ ॥
ਅਪਨੈ ਰੰਗਿ ਸਭੁ ਕੋ ਰਚੈ ॥ ਜਿਤੁ ਪ੍ਰਭਿ ਲਾਇਆ ਤਿਤੁ ਤਿਤੁ ਲਗੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਮੇਘ ਸਮੈ ਮੋਰ ਨਿਰਤਿਕਾਰ ॥ ਚੰਦ ਦੇਖਿ ਬਿਗਸਹਿ ਕਉਲਾਰ ॥
ਮਾਤਾ ਬਾਰਿਕ ਦੇਖਿ ਅਨੰਦ ॥ ਤਿਉ ਹਰਿ ਜਨ ਜੀਵਹਿ ਜਪਿ ਗੋਬਿੰਦ ॥ ੨ ॥
ਸਿੰਘ ਰੁਚੈ ਸਦ ਭੋਜਨੁ ਮਾਸ ॥ ਰਣੁ ਦੇਖਿ ਸੂਰੇ ਚਿਤ ਉਲਾਸ ॥
ਕਿਰਪਨ ਕਉ ਅਤਿ ਧਨ ਪਿਆਰੁ ॥ ਹਰਿ ਜਨ ਕਉ ਹਰਿ ਹਰਿ ਆਧਾਰੁ ॥ ੩ ॥
ਸਰਬ ਰੰਗ ਇਕ ਰੰਗ ਮਾਹਿ ॥ ਸਰਬ ਸੁਖਾ ਸੁਖ ਹਰਿ ਕੈ ਨਾਇ ॥
ਤਿਸਹਿ ਪਰਾਪਤਿ ਇਹੁ ਨਿਧਾਨੁ ॥ ਨਾਨਕ ਗੁਰੁ ਜਿਸੁ ਕਰੇ ਦਾਨੁ ॥ ੪ ॥

(ਬਸੰਤ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੮੦)

ਅਸਥਾਈ

×				੨				੦				੩			
												ਧ			
						ਸਂ	ਸਂ	ਨ਼ਧ	-ਧ	—	-ਨ	ਮਂ	-ਮਂ	—	-ਗ
						ਅ	ਪ	ਨੈऽ	ऽਰੰ	ऽ	ऽਗ	ਸਭ	ऽਕੋ	ऽ	ऽਰ
ਧ															
ਮਂ	—	ਧ	—	ਸਂ	—	—	—	ਗਂ	-ਰਂ	—	ਮਂ	ਗਂ	ਰਂ	ਸਂ	—
ਚੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ₁	ऽ	ऽ	ਜਿਤ	ऽਜਿ	ऽ	ਤ	ਲਾ	ऽ	ਇਆ	ऽ
ਨ਼ਧ	-ਧ	-ਧ	-ਨ	ਸਂ	—										
ਤਿਤ	ऽਤਿ	ऽਤ	ऽਲ	ਗੈ	ऽ	ਅਪਨੇ ਰੰਗ ਕੋ...									

ਅੰਤਰਾ—ਰੂਪਕ (ਤਿੰਨਤਾਲ ਦੀ ਠਾਅ:)

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
ਮ	ਮ	ਮ	ਨ̱	ਧ	ਨ	ਨ	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	—	ਸੰ	—
ਹ	ਟ	ਵਾ	ਣੀ	S	ਧ	ਨੰ	ਮਾਲ	ਹਾ	ਟ	ਕੀ	S	ਤ	S
			ਰੰ				ਧ						
ਰੰ	ਰੰ	ਰੰ	ਗ̱ੰ	ਰੰ	ਸੰ	—	ਨ̱	ਧ	ਨ	ਸੰ	—	ਸੰ	—
ਜੂ	ਆ	ਰੀ	ਜੂ	S	ਏ	S	ਮਾ	S	ਹਿ	ਚੀ	S	ਤ	S
ਨ			ਧ				ਮ	ਮ					
ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨ̱	ਪ	ਮ	ਪ	ਗ̱	ਗ̱	ਮ	ਰ	—	ਸ	ਸ
ਅ	ਮ	ਲੀ	ਜੀ	S	ਵੈ	S	ਅ	ਮ	ਲ	ਖਾ	S	ਇ	ਤਿਉ
ਸ	ਸ	ਸ	ਗ	—	ਮ'	ਧ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਰੰ̱	ਸੰ	ਸੰ
ਹਰਿ	ਜ	ਨ	ਜੀ	S	ਵੈ	S	ਹ	ਰਿ	ਧਿ	ਆ	ਇ,	ਅ	ਪ
			ਧ										
ਨ	ਧ	ਨ	ਮ'	ਗ	ਮ'	ਧ	ਸੰ	—	—				
ਨੈ	ਰੰ	ਗ	ਸ	ਭ	ਕੌ	ਰ	ਚੈ...ਤਿੰਨਤਾਲ ਅਸਥਾਈ...						

ਨੋਟ—ਅਗੋਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਉੱਤੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ 'ਰੂਪਕ' ਤਾਲ ਵਿਚ ਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਅਸਥਾਈ ਤੇ ਮੁਕਾਅ ਕਰੋ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੩. ਰਾਗ ਬਸੰਤ ਬਹਾਰ, (ਪੜਤਾਲ), ਚਾਰਤਾਲ (ਬਿਲੰਬਿਤ)

ਦੇਖੁ ਫੂਲ ਫੂਲ ਫੂਲੇ ॥ ਅਹੰ ਤਿਆਗਿ ਤਿਆਗੇ ॥ ਚਰਨ ਕਮਲ ਪਾਗੇ ॥
ਤੁਮ ਮਿਲਹੁ ਪ੍ਰਭ ਸਭਾਗੇ ॥ ਹਰਿ ਚੇਤਿ ਮਨ ਮੇਰੇ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸਘਨ ਬਾਸੁ ਕੂਲੇ ॥ ਇਕਿ ਰਹੇ ਸੂਕਿ ਕਠੂਲੇ ॥ ਬਸੰਤ ਰੁਤਿ ਆਈ ॥
ਪਰਫੂਲਤਾ ਰਹੇ ॥ ੧ ॥ ਅਬ ਕਲੂ ਆਇਓ ਰੇ ॥ ਇਕੁ ਨਾਮੁ ਬੋਵਹੁ ਬੋਵਹੁ ॥
ਅਨ ਰੁਤਿ ਨਾਹੀ ਨਾਹੀ ॥ ਮਤੁ ਭਰਮਿ ਭੂਲਹੁ ਭੂਲਹੁ ॥ ਗੁਰ ਮਿਲੇ ਹਰਿ ਪਾਏ ॥
ਜਿਸੁ ਮਸਤਕਿ ਹੈ ਲੇਖਾ ॥ ਮਨ ਰੁਤਿ ਨਾਮ ਰੇ ॥
ਗੁਨ ਕਹੇ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਹਰੇ ਹਰਿ ਹਰੇ ॥ ੨ ॥

(ਬਸੰਤ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੮੫)

ਅਸਥਾਈ

X		0		੨		0		੩		੪	
											ਸਸ
											ਦੇਖ
								ਮੰ			
ਮ	—	ਮ	ਮ	ਮਮੰ	ਗ	ਪ	—	ਗ	ਰੁ	ਸ	—
ਫੂ	ऽ	ਲ	ਫੂ	ऽऽ	ਲ	ਫੂ	ऽ	ऽ	ਲੇ	ऽ	ऽ
ਨ											
ਸ	ਗ	ਮੰ	ਨ	ਧੁ	ਪ	ਮੱਗ	ਮੰ	ਗ	ਰੁ	ਸ	—
ਅ	ਹੰ	ऽ	ਤਿਆ	ऽ	ਗ	ਤਿਆਂ	ऽ	ऽ	ਗੇ	ऽ	ऽ
ਨ				ਧੁ							
ਸ	ਸ	ਸ	ਗ	ਮੰ	ਧੁ	ਰੁੰ	ਸੰ	—	ਨ	ਧੁ	ਮੰਧੁ
ਥ	ਰ	ਨ	ਕ	ਮ	ਲ	ਧਾ	ऽ	ऽ	ਗੇ	ऽ	ਝੁਮ
ਸੰ	ਸੰ	—	ਨ	ਰੁੰ	ਨ	ਧੁ	ਪ	—	ਮੱਗ	ਰੁਸ	ਸਸ
ਮਿ	ਲਹੁ	ऽ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਸ	ਭਾ	ऽ	ऽ	ਗੇऽ	ऽऽ	ਹਰਿ
			ਧ								
ਮ	—	ਮ	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਸੰ	—	ਨ	ਸੰ	—	—
ਚੇ	ऽ	ਤ	ਮ	ऽ	ਨ	ਮੇ	ऽ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ऽ
ਨ			ਧ			ਸੰ					
ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨੁ	—	ਧ	ਨ	—	—	ਸੰ	—	ਸੰਸੰ
ਸ	ਘ	ਨ	ਬਾ	ऽ	ਸ	ਕੂ	ऽ	ऽ	ਲੇ	ऽ	ਇਕ
ਗੰ	ਰੁੰ	ਸੰ	ਨ	ਰੁੰਨ	ਧੁ	ਪ	—	ਮੱਗ	ਮੰ	ਗਰੁ	ਸਸ
ਰ	ਹੇ	ऽ	ਸੂ	ਕऽ	ਕ	ਠੂ	ऽ	ऽऽ	ਲੇ	ऽऽ	ਦੇਖ—ਫੂਲ...

ਅੰਤਰਾ—ਇਕਤਾਲਾ (ਚਾਰਤਾਲ ਦੀ ਚੌਗੁਣ ਲਯ)

X		0		੨		0		੩		੪	
											ਮੰਧੁ
											ਬऽ
ਨ											
ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਨ	ਰੁੰ	—	ਸੰ	—	ਸੰ
ਸੰ	ऽ	ਤ	ਰ	ऽ	ਤ	ਆ	ऽ	ऽ	ਈ	ऽ	ਪਰ
ਸੰ	ਗੰ	ਗੰ	ਗੰ	—	ਮੰ	ਗੰ	ਰੁੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ
ਫੂ	ऽ	ਲ	ਤਾ	ऽ	ਰ	ਹੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ਪ	ਰ
						ਮ					
ਨ	ਰੁੰ	ਨ	ਧੁ	—	ਪ	ਪ	—	ਮੰ	ਗ	ਰੁ	ਸ
ਫ	ऽ	ਲ	ਤਾ	ऽ	ਰ	ਹੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ਦੇ	ਖ—ਆਸਥਾਈ

ਅੰਤਰਾ—ਤਿੰਨਤਾਲ (ਚਾ: ਚੌਗੁਨ)

×				੨				੦				੩			
													ਮ		
											ਮ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ
											ਅ	ਬ	ਕ	S	ਲੂ
ਮ															
ਨੁ	—	ਧ	—	ਨ	—	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—	—	ਰਂ	ਰਂ	ਰਂ	—	ਰਂ
ਆ	S	S	S	S	S	ਇਓ	S	ਰੇ	S	S;	ਇ	ਕ	ਨਾ	S	ਮ
											ਮ		ਮ		
ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਧ	ਨੁ	ਪ	—	—	—	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	—	ਮ
ਬੋ	S	ਵ੍ਹੁ	S	ਬੋ	S	ਵ੍ਹੁ	S	S	S	S;	ਅ	ਨ	ਰੁ	S	ਤ
ਰ	—	ਰ	—	—	ਸ	ਸ	—	—	—	—	ਮ	ਮ	ਨੁ	ਧ	ਨ
ਨਾ	S	ਹੀ	S	S	ਨਾ	ਹੀ	S	S	S	S;	ਮ	ਤ	ਭ	ਰ	ਮ
ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਨੁ	ਧ	ਨੁ	ਪ	—	—	—	ਪ	—	—	—	—
ਭੂ	S	ਲਹੁ	S	ਭੂ	S	ਲਹੁ	S	S	S	S	*	*	*	*	*

ਸੂਲਫਾਕ (ਲਯ ਬਰਾਬਰ:)

×		੦		੨		੩		੪	
ਸਂ	ਸਂ	ਸ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਰੁਂ	ਸਂ	—
ਗੁ	ਰ	ਮਿ	ਲੇ	ਹ	ਰਿ	ਪਾ	S	ਏ	S
ਮ	ਮ	ਮ	ਮ	ਮ	ਮ	ਮ	—	—	—
ਜਿ	ਸ	ਮ	Sਸ	ਤ	ਕ	ਹੈ	S	S	S
ਮੰ	ਮ	ਗ	—	—	—	—	—	ਮੰ	ਧੁ
ਲੇ	S	ਖਾ	S	S	S	S	S	S	S
ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	—	ਰੁਂ	ਸਂ	—	—
ਮ	ਨ	ਰੁ	ਤ	ਨਾ	S	ਮ	ਰੇ	S	S
ਸਂ	ਸਂ	ਗਂ	ਰੁਂ	ਮੰ	ਗਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਗੁ	ਨ	ਕ	ਹੋ	S	ਨਾ	ਨ	ਕ	ਹ	ਰਿ
ਨ	ਰੁਂ	ਨ	ਧੁ	ਪ	ਪ	ਮੰ	ਗ	ਰੁ	ਸ
ਹ	ਰੇ	S	S	ਹ	ਰਿ	ਹ	ਰੇ	S	S;

ਦੇਖ—ਫੂਲ ਅਸਥਾਈ ਚਾਰ:

ਨੋਟ—ਇਸ 'ਪੜਤਾਲ' ਵਿਚ ਕੁਝ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(ਬਹਾਰ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤਿ)

ਰਾਗ ਮਲ੍ਹਾਰ (ਮੀਆਂ ਮਲ੍ਹਾਰ)

ਵਾਦੀ—ਸ | ਠਾਟ—ਕਾਫੀ | ਸਮਾਂ - ਅੱਧੀ ਰਾਤ (ਵਰਖਾ ਰੁਤ ਵਿਚ ਹਰ ਸਮੇਂ)
ਸੰਵਾਦੀ—ਪ | ਜਾਤੀ—ਵੱਕ੍ਰ-ਸੰਪੂਰਣ | ਵਿਸ਼ੇਸ਼—ਗੰਧਾਰ-ਧੈਵਤ ਅੰਦੋਲਿਤ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਨਿਖਾਦ ਸਾਥ-ਸਾਥ ਵੀ ਲਗਦੇ ਹਨ।

ਆਰੋਹ—ਸ, ਨ਼ੁਧ਼, ਨ਼ੁਧ਼ ਨ਼ਸ, ਰ ਪ, ਨ਼ੁਧ ਨ਼ੁਧ ਨਸਂ। (ਮ)

ਅਵਰੋਹ—ਸਂ ਨ਼ੁਪ, ਮਪ ਗ਼ੁ, ਗ਼ੁ, ਮ ਰ, ਸ। (ਧ ... ਮ ਮ)

ਪਕੜ—ਨ਼ਸ ਰਸ ਨ਼ੁ-ਪ਼, ਮ਼ ਪ਼ ਨ਼ੁ-ਧ਼ ਨ਼ੁ-ਧ਼ ਨ਼ ਸ, ਰ ਪ, ਗ਼ੁ ਗ਼ੁ ਗ਼ੁ ਮ ਰ, ਸ। (ਧ ... ਮ ਮ ਮ)

ਮਲ੍ਹਾਰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਰਾਗ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ੧੫-੧੬ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ :—ਸ਼ੁੱਧ ਮਲ੍ਹਾਰ, ਗੌਂਡ ਮਲ੍ਹਾਰ, ਮੀਆਂ ਮਲ੍ਹਾਰ, ਸੂਰ ਮਲ੍ਹਾਰ, ਮੇਘ ਮਲ੍ਹਾਰ. ਨਟ ਮਲ੍ਹਾਰ, ਜਯੰਤ ਮਲ੍ਹਾਰ, ਸੋਰਠ ਮਲ੍ਹਾਰ, ਰੂਪਮੰਜਰੀ ਮਲ੍ਹਾਰ, ਰਾਮਦਾਸੀ ਮਲ੍ਹਾਰ, ਘੁਡੀਆ ਮਲ੍ਹਰ, ਚਾਰਜੂ ਕੀ ਮਲ੍ਹਾਰ, ਮੀਰਾਂ ਬਾਈ ਕੀ ਮਲ੍ਹਾਰ ਇਤਿਆਦਿ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੀਆਂ ਮਲ੍ਹਾਰ, ਗੌਂਡ ਮਲ੍ਹਾਰ, ਸੂਰ ਮਲ੍ਹਾਰ ਅਤੇ ਮੇਘ ਮਲ੍ਹਾਰ ਹੀ ਅਧਿਕ ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਅਸਾਂ ਇਥੇ ਕੇਵਲ ਮਲ੍ਹਾਰ (ਮੀਆਂ ਮਲ੍ਹਾਰ) ਦਾ ਹੀ ਵੇਰਵਾ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰਾਗ ਦੀ ਰਚਨਾ ਤਾਨਸੇਨ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ :—ਮੀਏਂ ਕੀ ਸਾਰੰਗ, ਮੀਏਂ ਕੀ ਟੋਡੀ, ਮੀਏਂ ਕੀ ਮਲ੍ਹਾਰ, ਇੰਜ ਦੋ ਚਾਰ ਐਸੇ ਰਾਗ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੀਆਂ ਲਕਬ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਐਸਾ ਕੋਈ ਉਲੇਖ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਚੱਲੇ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਰਚਤਾ ਤਾਨਸੇਨ ਹੀ ਸਨ।

ਗਵਾਲੀਅਰ ਘਰਾਣੇ ਦੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਰਾਵ ਸ਼ੰਕਰ ਪੰਡਿਤ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਵਿਨਾਯਕ ਰਾਵ 'ਪਟਵਰਧਨ' ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਰਾਗ ਮਲ੍ਹਾਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੇ ਗਾਇਕ (ਰਾਗੀ-ਰਬਾਬੀ) ਭੀ ਇਸ ਨੂੰ ਮਲ੍ਹਾਰ ਹੀ ਆਖਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਆਧੁਨਿਕ ਸਮੇਂ ਦੇ ਗਾਇਕ ਅਕਸਰ ਇਸ ਨੂੰ 'ਮੀਆਂ ਮਲ੍ਹਾਰ' ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਰਾਗ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਕਾਫੀ ਠਾਟ ਤੋਂ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਵੱਕ੍ਰ-ਸੰਪੂਰਣ ਹੈ। ਪਰ ਕੋਈ ਸੰਪੂਰਣ-ਖਾਡਵ ਤੇ ਕੋਈ ਖਾਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਉਂਜ ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ 'ਗੰਧਾਰ' ਅਤੇ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ 'ਧੈਵਤ' ਸੁਰ ਘਟ ਲਾਈਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਰਾਂ ਨੂੰ ਵਕ੍ਰ ਕਰਕੇ ਹੀ ਲਾਉਣਾ

ਮ ਧ ਪ ਧ
ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ—"ਸ ਮ ਰ ਪ, ਮਪ ਗੁ ਮ ਰ, ਸ ਅਤੇ ਸਂ, ਨੁ ਪ: ਮਪ ਨੁ ਨੁਪ"। ਇਸ ਦੇ ਵਾਦੀ-ਸੰਵਾਦੀ ਸੰਧੰਧੀ ਵੀ ਥੋੜਾ ਮਤ-ਭੇਦ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ—ਕੋਈ ਵਾਦ-ਸੰਵਾਦ 'ਮ-ਸ' ਤੇ ਕੋਈ 'ਪ-ਸ' ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਵਾਦੀ ਖੜਜ ਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਪੰਚਮ ਹੀ ਅਧਿਕ ਸੰਗਤਿ-ਯੁਕਤ ਰਹੇਗਾ। ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਰਾਤੀਂ, ਪਰ ਅਧਿਕਤਰ ਇਸ ਨੂੰ ਵਰਖਾ ਰੁਤ ਵਿਚ ਹੀ ਗਾਉਂਦੇ ਬਜਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਰਾਗ ਮਲ੍ਹਾਰ ਤੇ ਕਾਨੜੇ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੈ। ਭਾਵ, ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਮਲ੍ਹਾਰ ਤੇ
ਧ ਧ
ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਕਾਨੜਾ ਰਾਗ ਦੀ ਛਾਇਆ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ—"ਸ, ਮ ਰ ਪ, ਨੁ-ਨੁ-ਧਨ ਸਂ,
ਧ ਮ ਮ ਮ
ਅਤੇ ਸਂ ਨੁ ਪ, ਮ ਪ ਗੁ ਗੁ ਗੁ ਮ ਰ, ਸ"। ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਗੰਧਾਰ ਤੇ ਧੈਵਤ ਦੋਹਾਂ ਤੇ ਅੰਦੋਲਿਤ ਦੀ ਗੰਮਗਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਸੁਰ ਰਾਗ ਦੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਈ ਵੇਰ
ਧ ਧ ਧ ਨ ਧ
ਦੋਵੇਂ ਨਿਖਾਦ ਸਾਥ-ਸਾਥ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ—"ਮਪ ਨੁਧ ਨੂ ਨ, ਸਂ (ਸਂ) ਨੁ ਨੁ ਪ"। ਮਲ੍ਹਾਰ ਦੀ ਇਹ ਖਾਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਂ ਹੈ।

ਧ ਧ ਧ ਮ ਮ ਮ ਮ
ਮਲ੍ਹਾਰ ਦੇ ਪੂਰਵਾਂਗ ਵਿਚ "ਸ, ਨ਼ਸਰ ਨੁ਼, ਨੁ਼, ਨੁ਼ ਪ਼, ਮ਼ ਪ਼, ਨੁ਼-ਧ਼ ਨੁ਼ਧ਼ਨ਼, ਸ—ਰਪ, ਗੁ ਗੁ ਗੁ
ਧ ਸਂ ਧ ਧ ਮ ਮ ਮ
(ਮ) ਰ, ਸ, ਅਤੇ ਉਤ੍ਰਾਂਗ ਵਿਚ ਮ ਪ ਨੁਧ ਨੁਧ ਨ, ਸਂ—ਨਸਂ ਨੁ-ਨੁ ਪ, ਮਪ ਗੁ ਗੁ ਗੁ ਮ ਰ, ਸ" ਇਹ ਸੁਰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮਲਾਰ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਿਸਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਉਸਤਾਦ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਕੇ ਸਿੱਖ ਲੈਣ। ਕਿਉਂਕਿ ਦਰਬਾਰੀ, ਅਡਾਣਾ, ਟੋਡੀ, ਮੁਲਤਾਨੀ, ਮਲਾਰ ਆਦਿ ਐਸੇ ਰਾਗ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਜੇ (ਹਾਰਮੋਨੀਅਮ) ਦੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਤੇ ਕਦਾਚਿਤ ਨਹੀਂ ਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਇਹ ਰਾਗ ਭਾਵੇਂ ਤਿੰਨਾਂ ਸਪਤਕਾਂ ਵਿਚ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਰੂਪ ਮੰਦ੍ਰ ਤੇ ਮੱਧ ਸਪਤਕ ਵਿਚ ਹੀ ਅਧਿਕ ਨਿਖਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੂਰਵਾਂਗ ਵਾਦੀ ਤੇ ਆਲਾਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਗ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਗਾਇਕ ਹੀ ਅਕਸਰ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਉੱਤਮ, ਮਧੁਰ ਤੇ ਭਗਤੀ ਰਸ ਰਾਗ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਮਲਾਰਾਂ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

ਧ਼ ਧ ਧ਼ ਧ਼ ਧ ਧ਼ ਪ਼
੧, ਸ—ਰਮਰਸ, ਨੁ਼—ਨੁ਼ਪ਼, ਮ਼ਪ਼—ਨੁ਼—ਧ਼ਨੁ—ਧ਼ਨ਼, ਸ—ਸ (ਙ) ਨੁ਼ ਨੁ਼ ਨ਼, ਸ—ਨੁ਼ਪ਼, ਮ਼ਪ਼ ਨੁ਼ਧ

ਧ਼ ਧ਼ ਧ਼ ਧ ਧ਼
ਨ਼ਸ—ਨ਼ਸਰ ਨੁ਼—ਨੁ਼ਧ਼ਨ਼, ਸ—ਮ਼ਪ਼ ਨੁ਼—ਨੁ਼ ਨ਼ - ਸ— ।

ਧ਼ ਧ਼ ਧ਼ ਮ ਮ ਧ਼ ਧ਼
੨, ਰਮਰਸ ਨੁ਼—ਪ਼, ਮ਼ਪ਼ ਨੁ਼—ਨੁ਼ਧ਼ਨ਼, ਸ—ਸਰਪ ਗੁਣ ਗੁਣ (ਮ) ਰ, ਸ—ਨ਼ਸਰ ਨੁ਼ਙ ਪ਼ ਨੁ਼ਙ ਧ਼ਨ਼

ਨ਼ ਧ਼ ਧ਼ ਪ਼ ਧ਼ ਧ਼
(ਸ) ਨੁ਼ ਨੁ਼ਪ਼ ਮ਼ਪ਼ਨੁ਼ਧ਼ਨ਼, ਸ—ਸ ਨੁ਼ਪ਼, ਮ਼ਪ਼ਨੁ਼ਧ਼ਨ਼ ਨੁ਼ਪ਼, ਮ਼ਪ਼ ਨੁ਼ ਨੁ਼ਪ਼ ਮ਼ਪ਼ ਨੁ਼ਙ ਧ਼ਨ਼—ਸ—ਸ ਰਪ

ਮ ਮ ਮ
ਮਪ'ਗੁਙ ਗੁਙ ਗੁਙ (ਮ) ਰ, ਸ— ।

ਧ਼ ਧ਼ ਧ਼ ਧ਼ ਮ ਪ ਧ ਮ ਮ ਮ
੩. ਸਰਨ਼ਸ, ਨੁ਼ ਨੁ਼ਪ਼ ਮ਼ਪ਼ ਨੁ਼ ਨੁ਼ਪ਼, ਮ਼ਪ਼ਨੁ਼ਧ਼ਨ਼ ਨੁ਼ਪ਼, ਨੁ਼ਧ਼ਨ਼ਸ—ਰਪ—ਮਪ ਨੁਙ ਨੁਪ, ਮਪ ਗੁਙਗੁਙਗੁਙ

ਧ ਪ ਧ ਪ ਪ ਧ ਮ ਮ ਮ
ਮਰ, ਸ—ਮਪਨੁਙਧ ਨੁਪ, ਮਪ ਨੁਙ ਨੁਙ ਧਨ, ਸਂ—ਨੁਪ, ਮਪ ਨੁਙ ਨੁਪ ਗੁਙ ਗੁਙ ਗੁਮ ਨੁਪ

ਧ ਧ ਧ ਧ ਧ ਧ ਮ ਮ ਮ
ਮਪ ਨੁਙਧ, ਨੁਙ ਧਨੇ, ਸਂ—ਨੁਪ, ਮਪ, ਨੁ ਨੁਪ ਮਪ ਸਂ—ਨੁਪ, ਮਪ ਗੁ ਗੁ ਗੁ (ਮ) ਰ ਸ

ਧ਼ ਧ ਧ਼ ਧ਼ ਧ਼ ਮ ਮ ਮ ਮ
ਨੁ਼ਙ ਨੁ਼ਪ਼, ਮ਼ਪ਼ ਨੁ਼ਙ ਨੁ਼ਙ ਨ਼-ਸ—ਰਪ ਗੁਙ ਗੁਙ ਗੁ ਮ, ਰ, ਸ— ।

ਧ ਧ ਧ ਧ ਧ ਧ ਧ ਨ ਸਂ
੪. ਮਪਨੁਧਨਸਂ—ਨਸਂ (ਸਂ) ਨੁਙ ਨੁਪ, ਮਪ ਨੁਙ ਨੁਙ ਨ-ਸਂ, ਨਸਂਰਂ ਨੁਙ ਨੁਪ, ਮਪਨੁਧਨਸਂ, ਸਂ ਨ

ਧ ਧ ਧ ਪ ਧ ਮ ਮ ਮ
ਨਸਂ—ਨਸਂਰਂਨਸਂ ਨੁ, ਨੁਪ, ਮਪ, ਨੁ ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਙ ਗੁਙ ਗੁਙ ਮ, ਰ, ਸ—ਮਰਪ, ਨੁਧਨਸਂ—

ਧ
ਨਸਂ, (ਸਂ) ਨੁਧਨਸਂ—ਨਸਂਰਂਨਸਂ ਨੁਧਨਸਂ, ਮਪਨੁਧਨਸਂ—ਮਪਨੁਧਨਸਂਰਂਨਸਂਨੁਧਨੁਪ, ਮਪ ਨੁ—

ਧ ਧ ਧ ਧ ਧ ਨ ਨ ਧ ਧ ਮ ਮ ਮ
ਨੁਙ ਨ—ਸਂ, ਨਸਂ, ਰਂਮਂਰਂਸਂ, ਨਸਂਰਂ ਨੁਙ ਨੁਙ ਨ, ਸਂ ਨੁਙ ਨੁ ਨੁਪ, ਨੁਧਨਸਂ—ਗੁਙ ਗੁਙ ਗੁਙ

ਮ ਮ
(ਮ) ਰ, ਸ—ਨ਼ਸਰਮਰਸਨੁ਼ਧ਼ਨ਼ਸ—ਮ਼ਪ਼ਨੁ਼ਧ਼ਨ਼ਸ—ਰਪ ਗੁਙ ਗੁਙ ਮ, ਰ, ਸ— ।

ਪ ਧ ਧ ਮ਼ ਮ਼ ਮ਼ ਧ ਧ ਧ ਮ

੫. ਮਪ ਨੁ ऽ ਨੁ ऽ ਨ ਨਸਂ, ਰਂਪਂ ਗੁਂ ऽ ਗੁਂ ऽ ਮਂ ਰਂ, ਸਂ—ਨਸਂਰਂ ਨੁ ऽ ਨੁ ऽ ਨ, ਸਂ—ਸਂਰਂਨਸਂਧਨੁਮਪ, ਗੁ ऽ

ਮ ਮਂ ਮਂ ਧ ਧ ਮ

ਗੁ ऽ ਮਰ, ਸ—ਮਰਪਮਨੁਧਸਂਨਰਂਸਂ—ਰਂਪਂ, ਗੁਂ ऽ ਗੁਂ ऽ (ਮਂ) ਰਂ, ਸਂ—ਨੁ ऽ ਨੁਪ, ਮਪਸਂ—ਗੁ ऽ

ਮ

ਗ ऽ ਮ ਰ, ਸ—। ਨੁ਼ਸਰਮਰਸ, ਨੁ਼ਰਪਗੁਮਰਸ, ਨੁ਼ਸਰਪਮਨੁਮਪਗੁਮਰਸ, ਨੁ਼ਸਰਮਰਪਨੁਧਨੁਪ ਮਪਗੁਮ ਰਸ, ਨੁ਼ਸਰਮਰਪਮਨੁਧਨਸਂ, ਨੁਪਮਪਗੁਮਰਸ, ਨੁ਼ਸਰਮਪਮਨੁਧਨਸਂਰਂਨਸਂਨੁਪਮਪਗੁਮਰਸ, ਨੁ਼ਸਰਮਰਪ ਮਪਧਨਸਂਰਂਨਸਂ ਰਂਮਂਰਂਸਂਨੁਪਮਪਗੁਮਰਸ, ਨੁ਼ਸਰਮਰਪਧਨਸਂਰਂਨਸਂਰਂਪਂਗੁਂਮਂਰਂਸਂ ਨਸਂਧਨੁਮਪਗੁਮਰਸ—

ਮ ਮ

ਮ਼ਪ਼ਨੁ਼ਧ਼ਨੁ਼ਸਰਪ ਗੁ ऽ ਗੁ ऽ ਮਰ, ਸ—।

ਮਲ੍ਹਾਰ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਨੰ: ੮)

ਅਸਥਾਈ

	੦	੩	×	੨
	ਨੁ਼ਸ ਰਮ ਰ ਸ	ਧ਼ ਧ਼ ਪ਼ ਨੁ਼ ਨੁ਼ ਮ਼ ਪ਼		
੧.	ਬ ऽ ਰ ਹ ਸ ਮੇ	ऽ ਘ ਜੀ ਤਿਲ	ਸਰ ਮਪ ਨੁਧ ਨੁਪ	ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ ਨੁ਼ਸ
੨.	. . . .	ਨੁ਼ਸ ਰਮ ਰਪ ਮਪ	ਨੁਧ ਨਰਂ ਰਂਸਂ ਨੁਧ	ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ
੩.	ਨੁ਼ਸ ਮਮ ਰਸ, ਪਪ	ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ, ਨੁਨੁ	ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ, ਸਂਸਂ	ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ
੪.	. . . . ਨੁ਼ਸ ਰਮ ਪਨੁ ਮਪ	. . . . ਗੁਮ ਰਸ, ਨੁ਼ਸ ਰਮ	. . . . ਪਨੁ ਧਨ ਸਂਰਂ ਸਂਸਂ	ਨੁ਼ਸ ਰਪ ਗੁਮ ਰਸ, ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ
੫.	. . . . ਗੁਮ ਰਸ, ਨੁ਼ਸ ਰਮ	. . . . ਪਨੁ ਧਨ ਸਂਰਂ ਮਂਮਂ	ਨੁ਼ਸ ਰਮ ਪਨੁ ਧਨ ਰਂਸਂ ਨਸਂ ਨੁਧ ਨਸਂ	ਸਂਰਂ ਨਸਂ ਨੁਪ ਮਪ ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ
੬.	ਨੁ਼ਸ ਰਸ ਨੁ਼ਧ਼ ਨੁ਼ਸ, ਨੁਨੁ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ	ਰਮ ਰਸ ਨੁ਼ਧ਼ ਨੁ਼ਸ, ਨੁ਼ਧ਼ ਨੁ਼ਸ, ਰਮ ਰਪ	ਰਮ ਰਪ ਗੁਮ ਰਸ ਨੁਧ ਨਸਂ ਰਂਸਂ ਨਸਂ	ਨੁ਼ਧ਼ ਨੁ਼ਸ, ਰਮ ਰਪ ਧਨੁ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ
੭.	ਮ਼ਪ਼ ਨੁ਼ਧ਼ ਨੁ਼ਸ, ਰਮ ਮਨੁ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ	ਰਸ ਮ਼ਪ਼ ਨੁ਼ਧ਼ ਨੁ਼ਸ, ਮ਼ਪ਼ ਨੁ਼ਧ਼ ਨੁ਼ਸ, ਰਮ	ਰਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ ਨੁਧ ਨਸਂ ਰਂਸਂ ਨਸਂ	ਮ਼ਪ਼ ਨੁ਼ਧ਼ ਨੁ਼ਸ, ਰਪ ਧਨੁ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ
੮.	. . . . ਨੁ਼ਸ, ਰਂਰਂ ਸਂ,ਰਂ ਰਂਸਂ ਪਪ ਮਮ, ਨੁਨੁ ਧਧ	ਮਮ ਰ,ਮ ਮਰ ਨੁ਼ਧ਼ ਨੁਨੁ ਪ,ਨੁ ਨੁਪ ਮਪ ਸਂਸਂ ਨਨ ਰਂਰਂ ਸਂਸਂ	ਨੁ਼ਸ, ਨੁਨੁ ਪ,ਨੁ ਨੁਪ ਗੁਮ ਰਸ ਨੁ਼ਧ਼ ਨੁ਼ਸ, ਮਂਮਂ ਰਂਰਂ ਸਂਸਂ ਨੁਨੁ	ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ ਨੁ਼ਧ਼ ਰਰ ਸਸ, ਮਮ ਰਰ ਪਪ ਗੁਮ ਰਰ ਸਸ

ਅੰਤਰਾ

੧.	ਬਿ	ਨਉ	਽	ਸੁ	ਨਿਓ	਽	ਜ	ਬ	ਮਪ	ਨੁਧ	ਨਸਂ	ਨੁਧ	ਨੁਪ	ਮਪ	ਧਨ	ਸਂ
੨,	.	.	.	.	ਮਪ	ਨੁਧ	ਨਸਂ	ਰਂਮਂ	ਰਂਸਂ	ਨੁਧ	ਨਸਂ	ਰਂਸਂ	ਨੁਪ	ਮਪ	ਧਨ	ਸਂ
੩.	ਨਸਂ	ਰਂਪਂ	ਗੁਂਮਂ	ਰਂਸਂ	ਨਸਂ	ਰਂਸਂ	ਨੁਧ	ਨਸਂ	ਨੁਪ	ਮਪ	ਗੁਮ	ਰਸ	ਮਪ	ਧਨ	ਸਂਰਂ	ਨਸਂ
੪.	.	.	.	.	.	.	.	.	ਮਰ	ਪਪ	ਨੁਧ	ਨਸਂ	ਧਨ	ਸਂ,ਧ	ਨਸਂ	ਧਨ
	ਸਂਰਂ	ਨਸਂ	ਨੁਧ	ਨੁਪ	ਮਪ	ਗੁਮ	ਰਸ,	ਮਪ	ਧਨ	ਸਂਸਂ,	ਮਪ	ਧਨ	ਸਂਸਂ,	ਮਪ	ਧਨ	ਸਂਸਂ
੫,	.	.	.	.	.	.	.	.	ਨੁਨੁ	ਪਮ	ਗੁਮ	ਰਸ,	ਸਂਸਂ	ਨੁਪ	ਗੁਮ	ਰਸ,
	ਰਂਰਂ	ਸਂਸਂ	ਨੁਪ	ਮਪ	ਗੁਮ	ਰਸ,	ਮਂਮਂ	ਰਂਸਂ	ਨੁਪ	ਮਪ	ਗੁਮ	ਰਸ,	ਰਮ	ਪਨੁ	ਧਨ	ਸਂ
੬.	.	.	.	.	ਮਪ	ਨੁਧ	ਨਸਂ	ਨੁਪ	ਮਪ	ਗੁਮ	ਰਸ,	ਮਪ	ਨੁਧ	ਨਸਂ	ਰਂਸਂ	ਨੁਪ
	ਮਪ	ਗੁਮ	ਰਸ,	ਮਪ	ਨੁਧ	ਨਸਂ	ਰਂਮਂ	ਰਂਸਂ	ਨਸਂ	ਨੁਪ	ਮਪ	ਗੁਮ	ਰਸ,	ਮਪ	ਨੁਧ	ਨਸਂ
੭.	ਨੁਨੁ	ਪ,ਨੁ	ਨੁਪ	ਨੁਨੁ	ਮਪ	ਗੁਮ	ਰਸ	ਨ਼ਸ,	ਰਂਰਂ	ਸਂ,ਰਂ	ਰਂਸਂ	ਰਂਰਂ	ਸਂਨੁ	ਧਨੁ	ਮਪ	ਗੁਮ
	ਰਸ	ਨ਼ਸ,	ਮਂਮਂ	ਗੁਂ,ਮਂ	ਮਂਗੁਂ	ਮਂਮਂ	ਰਂਸਂ	ਨਸਂ	ਧਨੁ	ਮਪ	ਗੁਮ	ਰਸ,	ਨ਼ਸ	ਰਮ	ਪਨੁ	ਧਸਂ
੮.	ਧਨ	ਸਂ,ਧ	ਨਸਂ	ਧਨ	ਸਂਰਂ	ਨਸਂ	ਨੁਪ	ਮਪ	ਗੁਮ	ਰਸ,	ਨਸਂ	ਰਂ,ਨ	ਸਂਰਂ	ਨਸਂ	ਮਂਮਂ	ਰਂਸਂ
	ਨੁਪ	ਮਪ	ਗੁਮ	ਰਸ,	ਸਂਰ	ਮਂ,ਸਂ	ਰਂਮਂ	ਸਂਰਂ	ਪਂਪਂ	ਗੁਂਮਂ	ਰਂਸਂ	ਨਸਂ	ਨੁਪ	ਮਪ	ਗੁਮ	ਰਸ
	*	ਸਮ	ਰਪ	ਮਨੁ	ਧਨ	ਸਂ,	ਸਮ	ਰਪ	ਮਨੁ	ਧਨ	ਸਂ,	ਸਮ	ਰਪ	ਮਨੁ	ਧਨ	ਸਂ

੧. ਰਾਗ ਮਲ੍ਹਾਰ (ਮੀਆਂ ਮਲ੍ਹਾਰ), ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਘਨੁ ਗਰਜਨ ਗੋਬਿੰਦ ਰੂਪ ॥ ਗੁਨ ਗਾਵਤ ਸੁਖ ਚੈਨ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਹਰਿ ਚਰਨ ਸਰਨ ਤਰਨ ਸੁਖ ਸਾਗਰ ਧੁਨਿ ਅਨਹਤਾ ਰਸ ਬੈਨ ॥ ੧ ॥
ਪਥਿਕ ਪਿਆਸ ਚਿਤ ਸਰੋਵਰ ਆਤਮ ਜਲੁ ਲੈਨ ॥
ਹਰਿ ਦਰਸ ਪ੍ਰੇਮ ਜਨ ਨਾਨਕ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਪ੍ਰਭ ਦੈਨ ॥ ੨ ॥

(ਮਲਾਰ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੨੭੩)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
ਨ		ਧ				ਮ				ਮ	ਮ	ਮ			
ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਮ	ਪ	ਰ	—	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਸ
ਘਂ	ਨ	ਗ	ਰ	ਜ	ਤ	ਗੋ	਽	ਬਿਂ	ਦ	ਰੂ	਽	਽	਽	਽	ਪ,
ਨੁ	ਸ	ਮ	—	ਰ	ਰ	ਸ	ਸ	ਮ	ਪ	ਧਨ	ਸਂਰ	ਨਸਂ	—	ਧਨੁ	ਪ
ਗੁ	ਨ	ਗਾ	਽	ਵ	ਤ	ਸੁ	ਖ	ਚੈ	਽	਽਽	਽਽	਽਽	਽	਽਽	ਨ

ਅੰਤਰਾ

ਮ				ਧ		ਸਂ									
ਪ	ਮ	ਮ	ਮ	ਨੁ	ਧ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ
ਹਰਿ,	ਚ	ਰ	ਨ	ਸ	ਰ	ਨੰ	ऽ	ਤ	ਰ	ऽ	ਨ	ਸਾ	ऽ	ਗ	ਰ
				ਮਂ				ਨ						ਧ	
—	ਰਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਗੁਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	—	—	ਨਸਂ	ਰਂਸਂ	ਨੁ	ਪ
ऽ	ਧੁ	ਨਿ	ਅਨ	ਹ	ਤਾ	ਰ	ਸ	ਬੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽ	ਨ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੨. ਰਾਗੁ ਮਲ੍ਹਾਰ (ਮੀਆਂ ਮਲ੍ਹਾਰ), ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਕਰਉ ਬਿਨਉ ਗੁਰ ਅਪਨੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਹਰਿ ਵਰੁ ਆਣਿ ਮਿਲਾਵੈ ॥
ਸੁਣਿ ਘਨਘੋਰ ਸੀਤਲੁ ਮਨੁ ਮੋਰਾ ਲਾਲ ਰਤੀ ਗੁਣ ਗਾਵੈ ॥ ੧ ॥
ਬਰਸੁ ਘਨਾ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਭੀਨਾ ॥
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬੂੰਦ ਸੁਹਾਨੀ ਹੀਅਰੈ ਗੁਰਿ ਮੋਹੀ ਮਨੁ ਹਰਿ ਰਸਿ ਲੀਨਾ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਸਹਜਿ ਸੁਖੀ ਵਰ ਕਾਮਣਿ ਪਿਆਰੀ ਜਿਸੁ ਗੁਰ ਬਚਨੀ ਮਨੁ ਮਾਨਿਆ ॥
ਹਰਿ ਵਰਿ ਨਾਰਿ ਭਈ ਸੋਹਾਗਣਿ ਮਨਿ ਤਨਿ ਪ੍ਰੇਮੁ ਸੁਖਾਨਿਆ ॥ ੨ ॥
ਅਵਗਣ ਤਿਆਗਿ ਭਈ ਬੈਰਾਗਨਿ ਅਸਥਿਰੁ ਵਰੁ ਸੋਹਾਗੁ ਹਰੀ ॥
ਸੋਗੁ ਵਿਜੋਗੁ ਤਿਸੁ ਕਦੇ ਨ ਵਿਆਪੈ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭਿ ਅਪਣੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰੀ ॥ ੩ ॥
ਆਵਣ ਜਾਣੁ ਨਹੀ ਮਨੁ ਨਿਹਚਲੁ ਪੂਰੇ ਗੁਰ ਕੀ ਓਟ ਗਹੀ ॥
ਨਾਨਕ ਰਾਮੁ ਨਾਮੁ ਜਪਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਧਨੁ ਸੋਹਾਗਣਿ ਸਚੁ ਸਹੀ ॥ ੪ ॥

(ਮਲਾਰ ਮ: ੧, ਪੰਨਾ ੧੨੫੪)

ਅਸਥਾਈ

×				੨				੦				੩			
													ਪ		
											ਪ	ਪ	ਨੁ	ਮ	ਪ
											ਬ	ਰ	ਸ	ऽ	ਘ
ਨ		ਪ		ਮ									ਪ		
ਸ	—	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	—	ਪ	ਪ	ਨੁ	ਮ	ਪ
ਨਾ	ऽ	ऽ	ਮੇ	ਰਾ	ऽ	ਮ	ਨ	ਭੀ	ਨਾ	ऽ,	ਬ	ਪ	ਸ	ऽ	ਘ
ਨ		ਪ		ਮ								ਧ਼	ਧ਼	ਧ਼	
ਸਂ	—	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	—	ਸ	—	ਨੁ਼	ਨੁ਼	ਨੁ਼	ਧ਼
ਨਾ	ऽ	ऽ	ਮੇ	ਰਾ	ऽ	ਮ	ਨ	ਭੀ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਅੰ	ऽ	ਮ੍ਰਿ	ਤ

				ਮ											
ਨ਼	—	ਸ	ਸ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਰ	ਸ	—	ਮ	ਰ	ਪ	—
ਬੂੰ	਽	ਦ	ਸੁ	ਹਾ	਽	ਨੀ	਽	ਹੀ	ਅ	ਰੈ	਽	ਗੁ	ਰ	ਮੋ	਽
ਨੁ	ਧ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—					
ਹੀ	਽	ਮ	ਨ	ਹ	ਰਿ	ਰ	ਸ	ਲੀ	ਨਾ	਽	ਬਰ......				

ਅੰਤਰਾ

ਮ	ਰ	ਪ	ਪ	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ
ਕ	ਰਉ	਽	ਬਿ	ਨਉ	਽	ਗੁ	ਰ	ਅ	ਪ	ਨੇ	਽	ਪ੍ਰੀ	਽	ਤ	ਮ
ਧ	ਧ											ਸਂ		ਧ	
ਨੁ	ਨੁ	ਨੁ	ਧ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	—	—	—	ਨ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ
ਹ	ਰਿ	ਵ	ਰ	ਆ	਽	ਣ	ਮਿ	ਲਾ	਽	਽	਽	਽	਽	ਵੈ	਽
ਸਂ						ਧ		ਮ	ਮ	ਮ					
ਨ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਸੁ	ਣ	ਘ	ਨ	ਘੋ	਽	ਰ	ਸੀ	ਤ	ਲ	ਮ	ਨ	ਮੇ	਽	ਰਾ	਽
				ਧ											
ਮ	ਰ	ਪ	ਪ	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—					
ਲਾ	਽	ਲ	ਰ	ਤੀ	਽	ਗੁ	ਣ	ਗਾ	ਵੈ	਽	ਬਰ......				

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੩. ਰਾਂਗ ਮਲ੍ਹਾਰ (ਮੀਆਂ ਮਲ੍ਹਾਰ), ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਸਾਵਣਿ ਸਰਸ ਮਨਾ ਘਣਿ ਵਰਸਹਿ ਰੁਤਿ ਆਏ ॥
ਮੈ ਮਨਿ ਤਨਿ ਸਹੁ ਭਾਵੈ ਪਿਰ ਪਰਦੇਸਿ ਸਿਧਾਏ ॥
ਪਿਰੁ ਘਰਿ ਨਹੀ ਆਵੈ ਮਰੀਐ ਹਾਵੈ ਦਾਮਨਿ ਚਮਕਿ ਡਰਾਏ ॥
ਸੇਜ ਇਕੇਲੀ ਖਰੀ ਦੁਹੇਲੀ ਮਰਣ ਭਇਆ ਦੁਖੁ ਮਾਏ ॥
ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਨੀਦ ਭੂਖ ਕਹੁ ਕੈਸੀ ਕਾਪੜੁ ਤਨਿ ਨ ਸੁਖਾਵਏ ॥
ਨਾਨਕ ਸਾ ਸੋਹਾਗਣਿ ਕੰਤੀ ਪਿਰ ਕੈ ਅੰਕਿ ਸਮਾਵਏ ॥ ੯ ॥

(ਤੁਖਾਰੀ ਛੰਤ ਮ: ੧, ਪੰਨਾ ੧੧੦੮)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
												ਧ		ਮ	
		ਪ	ਨੁ	ਮ	ਪਧ	ਨਸਂ	ਨ	ਸਂ	—	—	—	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	ਮ
		ਸਾਂ	ਵ	ਣ	ਸਰ	ਸS	ਮ	ਨਾ	S	S	S	S	S	S	S
												ਧ		ਮ	ਮ
ਰ	ਸ	ਪ	ਨੁ	ਮ	ਪਧ	ਨਸਂ	ਨ	ਸਂ	—	—	—	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ
S	S	ਸਾ	ਵ	ਣ	ਸਰ	ਸS	ਮ	ਨਾ	S	S	S	S	S	ਘ	ਣ
ਮ															
ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	ਸ	ਮ	ਰ	ਪ	—	—	ਮਪ	ਨਸਂ	ਰਂਮਂ	ਰਂਸਂ	ਨਸਂ
ਵ	ਰ	ਸਹਿ	S	ਰੁ	ਤ	ਆ	S	S	S	S	ਆS	SS	SS	SS	SS

ਰਂਸਂ ਨੁਪ
SS ਏS ਸਾਵ .....

ਅੰਤਰਾ

ਮ	ਰ	ਪ	ਪ	ਨੁ	ਧ	ਨ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਸਂ
ਮੈ	S	ਮ	ਨ	ਤ	ਨ	ਸਹੁ	S	ਭਾ	S	ਵੈ	S	ਪਿਆ	S	ਰਾ	S
		ਮਂ						ਸਂ				ਸਂ			
ਨ	ਸਂ	ਗੁਂ	ਮਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	—	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ
ਪਿ	ਰ	ਪ	ਰ	ਦੇ	S	ਸ	ਸਿ	ਧਾ	S	S	S	S	S	ਏ	S
ਮ	ਮ	ਮ													
ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	ਸ	ਮ	ਰ	ਪ	ਮਪ	ਨਸਂ	ਰਂਮਂ	ਰਂਸਂ	ਨਸਂ
ਘ	ਣ	ਵ	ਰ	ਸਹਿ	S	ਰੁ	ਤ	ਆ	S	S	ਆS	SS	SS	SS	SS

ਰਂਸਂ ਨੁਪ
SS ਏS —ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ, ਉਤੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਲਾਓ।

੪. ਰਾਗ ਮਲ੍ਹਾਰ (ਮੀਆਂ ਮਲ੍ਹਾਰ), ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)*

ਸਲੋਕ ਮ: ੪ ॥ ਸਾਵਣੁ ਆਇਆ ਝਿਮ ਝਿਮਾ ਹਰਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇ ॥
ਦੁਖ ਭੁਖ ਕਾੜਾ ਸਭੁ ਚੁਕਾਇਸੀ ਮੀਹੁ ਵੁਠਾ ਛਹਬਰ ਲਾਇ ॥
ਸਭ ਧਰਤਿ ਭਈ ਹਰੀਆਵਲੀ ਅੰਨੁ ਜੰਮਿਆ ਬੋਹਲ ਲਾਇ ॥
ਹਰਿ ਅਚਿੰਤੁ ਬੁਲਾਵੈ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਿ ਹਰਿ ਆਪੇ ਪਾਵੈ ਥਾਇ ॥
ਹਰਿ ਤਿਸਹਿ ਧਿਆਵਹੁ ਸੰਤ ਜਨਹੁ ਜੁ ਅੰਤੇ ਲਏ ਛਡਾਇ ॥
ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਭਗਤਿ ਅਨੰਦੁ ਹੈ ਸਦਾ ਸੁਖੁ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਇ ॥
ਜਿਨਾ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਅਰਾਧਿਆ ਤਿਨਾ ਦੁਖ ਭੁਖ ਲਹਿ ਜਾਇ ॥
ਜਨ ਨਾਨਕੁ ਤ੍ਰਿਪਤੈ ਗਾਇ ਗੁਣ ਹਰਿ ਦਰਸਨੁ ਦੇਹੁ ਸਭਾਇ ॥੩॥

(ਸਾਰੰਗ ਕੀ ਵਾਰ ਮ: ੪, ਪੰਨਾ ੧੨੫੦)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
ਨ਼				ਧ਼	ਧ਼	ਪ਼		ਧ਼	ਧ਼						
ਸ	ਮ	ਰ	ਸ	ਨੁ਼	ਨੁ਼	ਮ਼	ਪ਼	ਨੁ਼	ਨੁ਼	ਧ਼	ਨ਼	ਸ	—	—	—
ਸਾ	ऽ	ਵ	ਣ	ਆ	ऽ	ਇਆ	ऽ	ਝਿ	ਮ	ऽ	ਝਿ	ਮਾ	ऽ	ऽ	ऽ
					ਨ	ਧ		ਮ	ਮ	ਮ					
ਸ	ਮਰ	ਪ	ਪ	ਮਪ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਹਰਿ	ਗੁਰ	ਮੁ	ਖ	ਨਾऽ	ऽ	ਮ	ਧਿ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਰ															
ਮ	ਰ	ਪ	ਪ	ਨੁਧ	ਨੁਧ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	—	ਨ	ਸਂ	—	—	—
ਦੁ	ਖ	ਭੁ	ਖ	ਕਾऽ	ੜਾऽ	ਸਭ	ਚੁ	ਕਾ	ऽ	ऽ	ਇ	ਸੀ	ऽ	ऽ	ऽ
								ਨ				ਪ	ਧ		
ਸਂ	ਨੁਧ	ਨੁਧ	ਨੁਧ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਨੁ	ਪ	—
ਮੀਹੁ	ਵੁऽ	ऽऽ	ਠਾऽ	ਛਹ	ऽ	ਬ	ਰ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ	ऽ
ਪ		ਧ						ਧ				ਮ			
ਮ	ਪ	ਨੁਧ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਸ
ਸ	ऽ	ਭऽ	ऽ	ਧ	ਰ	ਤ	ਭ	ਈ	ऽ	ਹ	ਰੀ	ਆ	ਵ	ਲੀ	ऽ
ਨ				ਧ				ਮ	ਮ	ਮ					
ਸਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਮਪ	ਨੁਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਅੰਨ	ਜੰ	ऽ	ਮਿਆ	ਬੋ	ऽ	ਹऽ	ਲऽ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

*ਇਸ ਟਿਯੂਨ ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਗਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ।

੫. ਰਾਗ ਮਲ੍ਹਾਰ (ਮੀਆਂ ਮਲ੍ਹਾਰ), ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਸਲੋਕ ਮ: ੩ ॥ ਖੇਤਿ ਮਿਆਲਾ ਉਚੀਆ ਘਰੁ ਉਚਾ ਨਿਰਣਉ ॥
ਮਹਲ ਭਗਤੀ ਘਰਿ ਸਰੈ ਸਜਣ ਪਾਹੁਣਿਅਉ ॥
ਬਰਸਨਾ ਤ ਬਰਸੁ ਘਨਾ ਬਹੁੜਿ ਬਰਸਹਿ ਕਾਹਿ ॥
ਨਾਨਕ ਤਿਨੁ ਬਲਿਹਾਰਣੈ ਜਿਨੁ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਾਇਆ ਮਨ ਮਾਹਿ ॥ ੧ ॥
(ਗੂਜਰੀ ਕੀ ਵਾਰ ਮ: ੩, ਪੰਨਾ ੫੧੭)

ਅਸਥਾਈ

×				੨				੦				੩			
													ਪ		
													ਨੁ	ਮ	ਪ
													ਬ	ਰ	ਸ
ਪ							ਰੰ	ਧ					ਨ		
ਰੰ	—	—	—	—	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	ਨੁ	—	ਪ	—	—	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ
ਨਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਬ	ਰ	ਸ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਬ	ਰ	ਸ
ਧ				ਮ	ਮ	ਮ							ਮ		
ਨੁ	ਪ	ਮਪ	ਨੁਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—	—	ਰ	ਪ	ਪ
ਨਾ	ऽ	ਤऽ	ऽऽ	ਬ	ਰ	ਸ	ਘ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਬਹੁ	ऽ	ੜ
ਧ										ਧ					
ਨੁ	ਧ	ਨ	—	ਸੰ	—	—	—	ਨਸੰ	ਰੰਸੰ	ਨੁ	ਪ	—			
ਬ	ਰ	ਸਹਿ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽऽ	ऽऽ	ਹਿ	ऽ	ऽ			

ਅੰਤਰਾ

												ਮ	ਰ	ਪ	ਪ
												ਖੇ	ऽ	ਤ	ਮਿ
ਧ								ਨ							
ਨੁ	ਧ	ਨ	—	ਸੰ	—	—	ਸੰ	ਸੰ	—	—	—	—	ਗੰ	ਰੰ	ਰੰ
ਆ	ऽ	ਲਾ	ऽ	ਉ	ऽ	ऽ	ਚੀ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਘ	ਰ	ਉ
ਮੰ				ਨ						ਧ					
ਗੁੰ	ਮੰ	ਰੰ	ਰੰ	ਸੰ	—	—	—	ਨਸੰ	ਰੰਸੰ	ਨੁ	ਪ	—			
ਚਾ	ऽ	ਨਿ	ਰ	ਣਉ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽ	ऽ	ऽ—ਬਰਸ......			

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੬. ਰਾਗ ਮਲ੍ਹਾਰ (ਮੀਆਂ ਮਲ੍ਹਾਰ), ਛੋਟੀ ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਮੋਰੀ ਰੁਣ ਝੁਣ ਲਾਇਆ ਭੈਣੇ ਸਾਵਣੁ ਆਇਆ ॥
ਤੇਰੇ ਮੁੰਧ ਕਟਾਰੇ ਜੇਵਡਾ ਤਿਨਿ ਲੋਭੀ ਲੋਭ ਲੁਭਾਇਆ ॥
ਤੇਰੇ ਦਰਸਨ ਵਿਟਹੁ ਖੰਨੀਐ ਵੰਞਾ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਵਿਟਹੁ ਕੁਰਬਾਣੋ ॥
ਜਾ ਤੂ ਤਾ ਮੈ ਮਾਣੁ ਕੀਆ ਹੈ ਤੁਧੁ ਬਿਨੁ ਕੇਹਾ ਮੇਰਾ ਮਾਣੋ ॥
ਚੂੜਾ ਭੰਨੁ ਪਲੰਘ ਸਿਉ ਮੁੰਧੇ ਸਣੁ ਬਾਹੀ ਸਣੁ ਬਾਹਾ ॥
ਏਤੇ ਵੇਸ ਕਰੇਦੀਏ ਮੁੰਧੇ ਸਹੁ ਰਾਤੋ ਅਵਰਾਹਾ ॥
ਨਾ ਮਨੀਆਰ ਨ ਚੂੜੀਆ ਨਾ ਸੇ ਵੰਗੁੜੀਆਹਾ ॥
ਜੋ ਸਹ ਕੰਠਿ ਨ ਲਗੀਆ ਜਲਨੁ ਸਿ ਬਾਹੜੀਆਹਾ ॥
ਸਭਿ ਸਹੀਆ ਸਹੁ ਰਾਵਣਿ ਗਈਆ ਹਉ ਦਾਧੀ ਕੈ ਦਰਿ ਜਾਵਾ ॥
ਅੰਮਾਲੀ ਹਉ ਖਰੀ ਸੁਚਜੀ ਤੈ ਸਹ ਏਕਿ ਨਾ ਭਾਵਾ ॥
ਮਾਠਿ ਗੁੰਦਾਈਂ ਪਟੀਆ ਭਰੀਐ ਮਾਗ ਸੰਧੂਰੇ ॥
ਅਗੈ ਗਈ ਨ ਮੰਨੀਆ ਮਰਉ ਵਿਸੂਰਿ ਵਿਸੂਰੇ ॥
ਮੈ ਰੋਵੰਦੀ ਸਭੁ ਜਗੁ ਰੁਨਾ ਰੁੰਨੜੇ ਵਣਹੁ ਪੰਖੇਰੂ ॥
ਇਕੁ ਨ ਰੁਨਾ ਮੇਰੇ ਤਨ ਕਾ ਬਿਰਹਾ ਜਿਨਿ ਹਉ ਪਿਰਹੁ ਵਿਛੋੜੀ ॥
ਸੁਪਨੇ ਆਇਆ ਭੀ ਗਇਆ ਮੈ ਜਲੁ ਭਰਿਆ ਰੋਇ ॥
ਆਇ ਨ ਸਕਾ ਤੁਝ ਕਨਿ ਪਿਆਰੇ ਭੇਜਿ ਨ ਸਕਾ ਕੋਇ ॥
ਆਉ ਸਭਾਗੀ ਨੀਦੜੀਏ ਮਤੁ ਸਹੁ ਦੇਖਾ ਸੋਇ ॥
ਤੈ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਬਾਤ ਜਿ ਆਖੈ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਕਿਆ ਦੀਜੈ ॥
ਸੀਸੁ ਵਢੇ ਕਰਿ ਬੈਸਣੁ ਦੀਜੈ ਵਿਣੁ ਸਿਰ ਸੇਵ ਕਰੀਜੈ ॥
ਕਿਉ ਨ ਮਰੀਜੈ ਜੀਅੜਾ ਨ ਦੀਜੈ ਜਾ ਸਹੁ ਭਇਆ ਵਿਡਾਣਾ ॥ ੧ ॥

(ਵਡਹੰਸ ਮ: ੧, ਪੰਨਾ ੫੫੭)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
														ਪਨ਼ ਮੋS	ਮਪ SS
ਨ ਸਂ ਰੀ	— S	— S	ਧ ਨ਼ ਰੁ	ਪ ਣ	ਮਪ ਝੁS	ਨ਼ਨ਼ SS	ਪ ਣ	ਮ ਗ਼ ਲਾ	— S	ਰ ਇਆ	— S	— S	— S	ਸ ਭੈ	— S
ਰ ਣੇ	— S	— S	ਮ ਗ਼ ਸਾ	ਮ S	ਰ ਵ	— S	ਸ ਣ	ਰ ਆ	— S	ਸ ਇਆ	— S	— S	— S;	— S	— S

	ਪ਼														
ਸ	ਮ਼	ਮ਼	ਪ਼	ਨ਼	-ਪ਼	ਨ਼	—	ਸ	—	—	ਸ	ਰ	ਨ਼	ਸ	—
ਤੇਰੇ	ਮੂੰ	ਧ	ਕ	ਟਾ	SS	ਰੇ	S	S	S	S	ਜੇ	ਵ	ਡਾ	S	S

	ਮ														
ਸ	ਰ	ਮ	ਮ	ਪ	—	ਮ	ਪ	ਰੰ	—	—	—	ਸੰਨ	ਸੰ	ਪਨ਼	ਮਪ
ਤਿਨ	ਲੋਂ	S	ਭੀ	ਲੋ	S	ਭ	ਲੂ	ਭਾ	S	S	S	ਇਆ	S	ਮੋਰੀ...	

ਅੰਤਰਾ

				ਧ									ਸੰ		
ਪ	ਮ	ਮ	ਮ	ਨ਼	-ਧ	ਨ	—	ਸੰ	—	ਸੰ	—	ਰੰ	ਨ	ਸ	—
ਤੇਰੇ	ਦਰ	ਸ	ਨ	ਵਿ	SS	ਟਹੁ	S	ਖੰ	S	ਨੀਐ	S	ਵੰ	S	ਵਾ	S

												ਧ			
ਸੰ	ਨ	ਨ	ਨ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	ਨਸੰ	ਰੰਸੰ	ਨ਼	-ਧ	ਨ਼	ਪ
ਤੇਰੇ	ਨਾ	ਮ	ਵਿ	ਟਹੁ	S	ਕੁ	ਰ	ਬਾ	S	SS	SS	ਣੋਂ	SS	S	S

—	ਮ	—	ਮ	ਨ਼	-ਧ	ਨ	—	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	—	ਸੰ	—
S	ਜਾ	S	ਤੂ	ਤਾ	SS	ਮੈ	S	ਮਾ	S	ਣ	ਕੀ	ਆ	S	ਹੈ	S

				ਮੰ				ਨ				ਧ			
—	ਰੰ	ਰੰ	ਰੰ	ਗੁੰ	ਮੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	—	—	ਨ਼	ਪ	ਪਨ਼	ਮਪ
S	ਤੁਧ	ਬਿ	ਨ	ਕੋ	ਹਾ	ਮੇ	ਰਾ	ਮਾ	S	S	S	ਣੋਂ	S	ਮੋS	SS

ਨੋਟ—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। ਇਹ ਇਕ ਪੁਰਾਤਨ ਸ਼ਬਦ-ਰੀਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਥੋੜਾ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

੭. ਰਾਗ ਮਲ੍ਹਾਰ (ਮੀਆਂ ਮਲ੍ਹਾਰ), ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧ ਲਯ)

ਮ: ੫ ॥ ਨਾਨਕ ਬਿਜੁਲੀਆ ਚਮਕੰਨਿ, ਘੁਰਨਿ ਘਟਾ ਅਤਿ ਕਾਲੀਆ ॥
ਬਰਸਨਿ ਮੇਘ ਅਪਾਰ, ਨਾਨਕ ਸੰਗਮਿ ਪਿਰੀ ਸੁਹੰਦੀਆ ॥ ੨ ॥ ੨੨ ॥

(ਮਾਰੂ ਵਾਰ ਮ: ੫, ਦਖਣੇ, ਪੰਨਾ ੧੧੦੨)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
	ਪ							ਨ						ਧ	ਧ
	ਨ਼	ਧ	ਨ਼	ਪ	ਧ	ਮ	ਪ	ਸੰ	—	—	ਸੰ	ਨਸੰ	ਰਸੰ	ਨ਼	ਨ਼
S	ਬਿ	ਜੁ	ਲੀ	ਆਂ	S	ਚ	ਮ	ਕ	S	S	ਨ	ਨਾS	SS	ਨ	ਕ

	ਪ							ਨ							
ਪ	ਨ॒	ਧ	ਨ॒	ਪ	ਧ	ਮ	ਪ	ਸਂ	—	—	—	ਨ	—	ਸਂ	—
ऽ	ਬਿ	ਜੁ	ਲੀ	ਆ	ऽ	ਚ	ਮ	ਕ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਨ	ऽ
						ਪ		ਮ	ਮ	ਮ					
—	ਨ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਨ॒	ਪ	ਗ॒	ਗ॒	ਗ॒	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ऽ	ਘੁਰ	ਨ	ਘ	ਟਾ	ऽ	ਅ	ਤਿ	ਕਾ	ऽ	ऽ	ਲੀ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ
—															
ऽ															

ਅੰਤਰਾ

	ਪ														
	ਮ	ਪ	ਪ	ਨ॒ਧ	ਨ॒ਧ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	—	ਸਂ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ
	ਬਰ	ਸ	ਨ	ਮੇऽ	ऽऽ	ਘ	ਅ	ਪਾ	ऽ	ऽ	ਰ	ਨਾ	ऽ	ਨ	ਕ
	ਨ			ਮਂ				ਨ							
—	ਸਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਗ॒ਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	—	(ਸਂ)	ਨ॒ਧ	ਨ॒ਧ	ਨ॒ਪ	—
ऽ	ਸੰ	ਗ	ਮ	ਪਿ	ਰੀ	ऽ	ਸੁ	ਹੰ	ऽ	ऽ	ਦੀ	ਆऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽ
—															
ऽ	ਬਿਜਲੀ...														

੮. ਰਾਗ ਮਲ੍ਹਾਰ (ਮੀਆਂ ਮਲ੍ਹਾਰ), ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਬਰਸੁ ਮੇਘ ਜੀ ਤਿਲੁ ਬਿਲਮੁ ਨ ਲਾਉ ॥
ਬਰਸੁ ਪਿਆਰੇ ਮਨਹਿ ਸਧਾਰੇ ਹੋਇ ਅਨਦੁ ਸਦਾ ਮਨਿ ਚਾਉ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਹਮ ਤੇਰੀ ਧਰ ਸੁਆਮੀਆ ਮੇਰੇ ਤੂ ਕਿਉ ਮਨਹੁ ਬਿਸਾਰੇ ॥
ਇਸਤ੍ਰੀ ਰੂਪ ਚੇਰੀ ਕੀ ਨਿਆਈ ਸੋਭ ਨਹੀ ਬਿਨੁ ਭਰਤਾਰੇ ॥ ੧ ॥
ਬਿਨਉ ਸੁਨਿਓ ਜਬ ਠਾਕੁਰ ਮੇਰੈ ਬੇਗਿ ਆਇਓ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰੇ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਮੇਰੋ ਬਨਿਉ ਸੁਹਾਗੋ ਪਤਿ ਸੋਭਾ ਭਲੇ ਅਚਾਰੇ ॥ ੨ ॥
(ਮਲਾਰ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੨੬੮)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
				ਧ	ਧ	ਪ		ਧ	ਧ					ਸ	
ਨ॒ਸ	ਰਮ	ਰ	ਸ	ਨ॒	ਨ॒	ਮ	ਪ	ਨ॒	ਨ॒	ਨ॒ਪ	ਨ॒	ਸ	ਰ	ਨ॒	ਸ
ਬऽ	ਰऽ	ਸ	ਮੇ	ऽ	ਘ	ਜੀ	ਤਿਲ	ਬਿ	ਲ	ਮऽ	ਨ	ਲਾ	ऽ	ਉ	ऽ

								ਮ	ਮ						
ਨ਼ਧ਼	ਨ਼ਧ਼	ਨ਼	ਨ਼	ਸ	—	ਸ	—	ਰ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਥS	ਰS	ਸ	ਪਿ	ਆ	S	ਰੇ	S	ਮ	ਨਹਿ	S	ਸ	ਧਾ	S	ਰੇ	S
				ਧ				ਧ				ਮ			
ਮ	ਰ	ਪ	ਪ	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਸੰ	ਨੁ	ਪ	ਮਪ	ਨੁਪ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਸ
ਹੋ	S	ਇ	ਅ	ਨ	S	ਦ	ਸ	ਦਾ	S	ਮS	ਨS	ਚਾ	S	ਉ	S

ਅੰਤਰਾ

												ਨ			
ਮ	ਰ	ਪ	ਪ	ਨੁਧ	ਨੁਧ	ਨ	ਨ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	—
ਹ	ਮ	ਤੇ	S	ਰੀS	SS	ਧ	ਰ	ਸੁਆ	S	ਮੀ	ਆ	ਮੇ	S	ਰੇ	S
ਨੁ	ਨੁ	ਨੁ	ਨੁ									ਧ	ਧ		
ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਨ	ਨ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਰੰ	ਨ	ਸੰ	ਨੁ	ਨੁ	ਪ	—
ਤੂ	S	ਕਿਉ	S	ਮ	ਨਹੁ	S	ਬਿ	ਸਾ	S	S	S	ਰੇ	S	S	S
				ਨ		ਧ		ਮ	ਮ	ਮ					
ਮ	ਮ	ਪ	—	ਸੰ	—	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਇ	Sਸ	ਤ੍ਰੀ	S	ਰੂ	S	ਪ	ਚੇ	ਰੀ	S	ਕੀ	S	ਨਿਆ	S	S	S
				ਧ				ਧ				ਮ			
ਮ	ਰ	ਪ	ਪ	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਸੰ	ਨੁ	ਪ	ਮਪ	ਨੁਪ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਸ
ਸੋ	S	ਭ	ਨ	ਹੀ	S	ਬਿ	ਨ	ਭ	ਰ	ਤਾS	SS	ਰੇ	S	S	S

ਨੋਟ— ਇਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਦੂਜੀ 'ਟਿਯੂਨ' ਹੇਠਾਂ ਇਕਤਾਲੇ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੈ ।

੯. ਰਾਗ ਮਲ੍ਹਾਰ (ਮੀਆਂ ਮਲ੍ਹਾਰ), ਇਕਤਾਲਾ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਅਸਥਾਈ

X		੦		੨		੦		੩		੪	
									ਸ	ਨ਼	ਸ
									ਥ	ਰ	ਸ
								ਧ			
ਰਮ	ਧਮ	ਗੁਮ	ਰ	ਸ	—	ਰ	ਸ	ਨ਼	ਨ਼	ਮ	ਪ
ਮੇS	SS	SS	ਘ	ਜੀ	S	ਤਿ	ਲ	ਬਿ	ਲ	ਮ	ਨ
ਧ਼											
ਨ਼	—	ਧ਼	ਧਨ਼	ਸ	ਨ਼	ਸ	—	—	ਮ਼	ਨ਼	ਧ਼
ਲਾ	S	S	SS	S	S	ਉ	S	S,	ਬਰ	ਸ	ਪਿ

ਨ਼	—	—	ਸ	ਰ	ਨ਼	ਸ	—	—	ਸ	ਰ	ਪ
ਆ	ऽ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਮ	ਨਹਿ	ਸ
ਮ	ਮ										
ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਪ
ਧਾ	ऽ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ਹੋ	ਇ	ਅ	ਨੰ	ਦ	ਸ
ਮਪ	ਸੰ	ਨੁ	ਪ	ਮਪ	ਨੁਪ	ਗੁਮ	ਰਸ	ਸ			
ਦਾऽ	ऽ	ਮ	ਨ	ਚਾऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ਉ			

ਅੰਤਰਾ

						ਸੰ					
			ਮ	ਨੁ	ਧ	ਨ	—	—	ਸੰ	ਸੰ	ਨ
			ਹ	ਮ	ਤੇ	ਰੀ	ऽ	ऽ	ਧ	ਰ	ऽ
						ਸੰ			ਧ		
ਸੰ	—	—	ਨ	ਸੰ	ਰੰ	ਨ	ਸੰ	—	ਨੁ	—	ਧ
ऽ	ऽ	ऽ	ਸੁਆ	ਮੀ	ਆ	ਮੇ	ऽ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ऽ
						ਸੰ					
ਨੁ	ਪ	—	ਮ	ਨੁ	ਧ	ਨ	—	—	ਸੰ	ਸੰ	ਨ
ऽ	ऽ	ऽ ;	ਹ	ਮ	ਤੇ	ਰੀ	ऽ	ऽ	ਧ	ਰ	ऽ
						ਸੰ			ਧ		
ਸੰ	—	—	ਨ	ਸੰ	ਰੰ	ਨ	ਸੰ	—	ਨੁ	—	ਪ
ऽ	ऽ	ऽ	ਸੁਆ	ਮੀ	ਆ	ਮੇ	ऽ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ऽ
ਮ	—	ਮ	ਪ	ਪ	ਪ	ਮਪ	ਨੁਪ	ਮਰ	ਸ	ਨ਼	ਸ
ਤੂ	ऽ	ਕਿਉ	ਮ	ਨਹ	ਬਿ	ਸਾऽ	ऽऽ	ਰੇऽ	ਬ	ਰ	ਸ...

ਨੋਟ—ਇਹ ਅਤੀ ਸੁੰਦਰ ਪੁਰਾਤਨ ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ, ਉਤੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਉਣੀਆਂ ਹਨ।

੧੦. ਰਾਗ ਮਲ੍ਹਾਰ (ਮੀਆਂ ਮਲ੍ਹਾਰ), ਇਕਤਾਲਾ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਨਾਚਤ ਫਿਰਤ ਮੋਰ ਬਾਦਰ ਕਰਤ ਘੋਰ,
ਦਾਮਨੀ ਅਨੇਕ ਭਾਉ ਕਰਿਉ ਈ ਕਰਤ ਹੈ ॥
ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਤੇ ਸੀਤਲ ਨ ਸੂਰਜ ਤੇ ਤਪਤ ਤੇਜ,
ਇੰਦ੍ਰ ਸੋ ਨ ਰਾਜਾ ਭਵ ਭੂਮ ਕੋ ਭਰਤ ਹੈ ॥
ਸਿਵ ਸੇ ਤਪਸੀ ਆਦਿ ਬ੍ਰਹਮਾ ਸੇ ਨ ਬੇਦਚਾਰੀ,
ਸਨਤ ਕੁਮਾਰ ਸੀ ਤਪੱਸਿਆ ਨ ਅਨਤ ਹੈ ॥
ਗਿਆਨ ਕੇ ਬਿਹੀਨ ਕਾਲ ਫਾਸ ਕੇ ਅਧੀਨ ਸਦਾ,
ਜੁਗਨ ਕੀ ਚਉਕਰੀ ਫਿਰਾਏ ਈ ਫਿਰਤ ਹੈ ॥ ੬ ॥ ੭੬ ॥

(ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ, ਅਕਾਲ ਉਸਤਤ ਪਾ: ੧੦, ਕਬਿੱਤ ਨੰ: ੭੬)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
			ਧ਼			ਧ਼					
ਨ਼ਸ	ਰਮ	ਰਸ	ਨੁ਼	ਪ਼	ਪ਼	ਨੁ਼	ਧ਼	ਨ਼	ਸ	—	ਸ
ਨਾS	SS	SS	ਚ	ਤ	ਫਿ	ਰ	ਤ	S	ਮੋ	S	ਰ
						ਮ	ਮ				
ਨ਼	ਸ	—	ਰ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਸ	ਸ
ਬਾ	S	S	ਦ	ਰ	ਕ	ਰ	ਤ	S	ਘੋ	S	ਰ
ਮ											
ਰ	ਪ	ਪ	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਸਂ	—	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਦਾ	S	ਮ	ਨੀ	S	ਅ	ਨੇ	S	ਕ	ਭਾ	S	ਉ
			ਧ			ਮ	ਮ				
ਨਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਸ	—
ਕS	ਰਿਓ	S	ਈ	S	ਕ	ਰ	ਤ	S	ਹੈ	S	S

ਅੰਤਰਾ

ਮ	ਪ	ਪ	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਸਂ	—	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਚੰ	S	ਦ੍ਰ	ਮਾ	S	ਤੇ	ਸੀ	S	S	ਤ	ਲ	ਨ
						ਸਂ			ਧ		
ਨੁਧ	ਨੁਧ	ਨੁਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਪ
ਸੂS	SS	SS	ਰ	ਜ	ਤੇ	ਤ	ਪ	ਤ	ਤੇ	S	ਜ

			ਮੰ								ਨ
ਪ	ਰੰ	ਰੰ	ਗੁੰ	—	ਮੰ	ਰੰ	—	—	ਸੰ	—	ਸੰ
ਇੰ	ऽ	ਦੂ	ਸੋਂ	ऽ	ਨ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ਜਾ	ऽ	ਭਵ
ਧ											
ਨੁ	ਮ	ਪ	ਨੁਧ	ਨਸੰ	ਸੰ	ਪਨੁ	ਪਮ	ਰਸ	ਰਮ	ਰਸ	ਨ਼ਸ
ਭੂ	ऽ	ਮ	ਕੋऽ	ऽऽ	ਭ	ਰऽ	ਤऽ	ऽऽ	ਹੈऽ	ऽऽ	ऽऽ—ਨਾਚਤ...

ਨੋਟ—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। ਇਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਦੂਜੀ ਟਿਯੂਨ ਝਪਤਾਲ ਵਿਚ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੀ ਹੈ।

੧੧. ਰਾਗ ਮਲ੍ਹਾਰ (ਮੀਆਂ ਮਲ੍ਹਾਰ), ਝਪਤਾਲ (ਲਗ-ਭਗ ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

X		੨			੦		੩		
ਨ਼		ਮ			ਮ				
ਸ	ਸ	ਰ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ
ਨਾ	ਚ	ਤ	ऽ	ਫਿ	ਰ	ਤ	ਮੋ	ऽ	ਰ
ਸ									
ਨ਼	ਸ	ਰ	—	ਸ	ਨੁ਼ਧ਼	ਨੁ਼ਧ਼	ਨੁ਼	ਪ਼	ਪ਼
ਬਾ	ਦ	ਰ	ऽ	ਕ	ਰऽ	ਤऽ	ਘੋ	ऽ	ਰ
							ਸ		
ਮ਼	ਪ਼	ਨੁ਼ਧ਼	ਨੁ਼ਧ਼	ਨ਼	ਸ	ਰ	ਨ਼	ਸ	ਸ
ਦਾ	ਮ	ਨੀऽ	ऽऽ	ਅ	ਨੇ	ਕ	ਭਾ	ऽ	ਉ
					ਮ				
ਮ	ਪ	ਨੁਧ	ਨੁਪ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਸ	—
ਕ	ਰਿਓ	ਈऽ	ऽऽ	ਕ	ਰ	ਤ	ਹੈ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਪ									
ਮ	ਪ	ਨੁਧ	ਨੁਧ	ਨ	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	—	ਸੰ
ਚੰ	ਦੂ	ਮਾऽ	ऽऽ	ਤੇ	ਸੀ	ਤ	ਲ	ऽ	ਨ
ਸੰ					ਸੰ		ਧ	ਧ	
ਨ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਧਸੰ	ਨੁ	ਨੁ	ਪ
ਸੂ	ਰ	ਜ	ऽ	ਤੇ	ਤ	ਪਤ	ਤੇ	ऽ	ਜ
ਨ		ਮੰ	ਮੰ						
ਸੰ	ਸੰ	ਗੁੰ	ਗੁੰ	ਮੰ	ਰੰ	—	ਸੰ	—	ਧਸੰ
ਇੰ	ਦੂ	ਸੋ	ऽ	ਨ	ਰਾ	ऽ	ਜਾ	ऽ	ਭਵ

ਧ	—	ਪ	ਧ		ਮ						
ਨ਼	ਮ	ਨ਼	ਨ਼—	ਪ	ਗ਼	—	ਮ	ਰ	ਸ	—	—
ਭੂ	ਮ	ਕੋ	S	ਭ	ਰ		ਤ	ਹੈ	S	S	

(ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

ਨੋਟ—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। ਪਰ ਜੇ ਝਪਤਾਲ ਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਅਗੋਂ ਇਸੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਉਤੇ ਲਿਖੀ ਇਕਤਾਲੇ ਦੀ ਟਿਯੂਨ ਤੇ ਗਾਉਗੇ ਤਾਂ ਵਧੇਰੇ ਰਸ ਆਵੇਗਾ।

੧੨. ਰਾਗ (ਮੀਆਂ ਮਲ੍ਹਾਰ), ਪੜਤਾਲ, ਇਕਤਾਲਾ (ਮੱਧ ਲਯ)

ਬਰਸੁ ਸਰਸੁ ਆਗਿਆ ਹੋਹਿ ਆਨੰਦ ਸਗਲ ਭਾਗ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸੰਤ ਸੰਗੇ ਮਨੁ ਪਰਫੜੈ ਮਿਲਿ ਮੇਘ ਧਰ ਸੁਹਾਗ ॥ ੧ ॥
ਘਨਘੋਰ ਪ੍ਰੀਤਿ ਮੋਰ ॥ ਚਿਤੁ ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਬੂੰਦ ਓਰ ॥
ਐਸੋ ਹਰਿ ਸੰਗੇ ਮਨ ਮੋਹ ॥ ਤਿਆਗਿ ਮਾਇਆ ਧੋਹ ॥
ਮਿਲਿ ਸੰਤ ਨਾਨਕ ਜਾਗਿਆ ॥ ੨ ॥

(ਮਲਾਰ ਮ: ੫, ਪੜਤਾਲ, ਪੰਨਾ ੧੨੭੨)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
ਸ						ਧ਼					
ਮ	ਰ	ਰ	ਸ	ਸ	ਸ	ਨ਼	ਧ਼	ਨ਼	ਸ	ਨ਼	ਸ
ਬ	ਰ	ਸ	ਸ	ਰ	ਸ	ਆ	S	ਗਿ	ਆ	S	S
ਨ਼.	ਨ਼.					ਮ	ਮ				
ਧ਼	ਧ਼	ਨ਼	ਸ	ਰ	ਪ	ਗ਼	ਗ਼	ਮ	ਰ	—	ਸ
ਹੋ	ਹਿ	ਅ	ਨੰ	S	ਦ	ਸ	ਗ	ਲ	ਭਾ	S	ਗ

ਅੰਤਰਾ

			ਪ	ਧ							
ਮ	ਪ	ਪ	ਨ਼	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਮਂ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਸੰ	ਤ	ਸੰ	ਗੇ	ਮ	ਨ	ਪ	ਰ	ਫ	ੜੈ	S	S
											ਮਿਲ
ਸਂ						ਮ	ਮ				
ਰਂ	—	ਸਂ	ਨ਼ਧ	ਨ਼	ਪ	ਗ਼	ਗ਼	ਮ	ਰ	ਸ	—
ਮੇ	S	ਘ	ਧS	ਰ	ਸੁ	ਹਾ	S	S	ਗ	S	S—ਬਰਸ...

ਸੰਚਾਰੀ, ਤਾਲ–ਰੂਪਕ (ਇਕਤਾਲੇ ਦੀ ਠਾਅ)

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
ਨ਼			ਮ				ਮ	ਮ					
ਸ	—	ਸ	ਰ	—	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	ਸ
ਘ	ऽ	ਨ	ਘੌ	ऽ	ऽ	ਰ	ਪ੍ਰੀ	ऽ	ਤ	ਮੋ	ऽ	ऽ	ਰ
							ਨ਼	ਨ਼	ਨ਼	⏜			
ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਧ	ਧ	ਧ	ਨ਼	ਪ	—	—
ਚਿ	ਤ	ਚਾ	ਤ੍ਰਿ	ਕ	ਬੂੰ	ਦ	ੳ	ऽ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਅਗੋਂ ਤਿੰਨਤਾਲ

ਅਤੋਗ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਇਕਤਾਲੇ ਦੀ ਦੁਗੁਨ ਲਯ ਵਿਚ)

×				੨				੦				੩			
				ਪ											
ਮ	—	ਪ	—	ਨ਼	ਧ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸ	ਸਂ	ਸਂ	—	—
ਐ	ऽ	ऽ	ऽ	ਸੋ	ऽ	ਹ	ਰਿ	ਸੰ	ਗੇ	ਮ	ਨ	ਮੋ	ਹ	ऽ	ऽ
												ਧ			
ਨ਼	ਧ	ਨ਼	ਧ	ਨ	—	ਸਂ	—	ਰਂ	—	ਸਂ	—	ਨ਼	—	ਪ	—
ਤਿਆ	ऽ	ऽ	ਗ	ਮਾ	ऽ	ਇਆ	ऽ	ਧੌਹ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
														ਮਿ	ਲ
ਨ				ਧ				ਮ	ਮ	ਮ					
ਸਂ	—	—	ਸਂ	ਨ਼	ਪ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	ਸ
ਸੰ	ऽ	ऽ	ਤ	ਨਾ	ऽ	ਨ	ਕ	ਜਾ	ऽ	ऽ	ਗਿ	ਆ	ऽ	ਮਿ	ਲ
ਨ				ਧ				ਮ	ਮ	ਮ					
ਸਂ	—	—	ਸਂ	ਨ਼	ਪ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਸੰ	ऽ	ऽ	ਤ	ਨਾ	ऽ	ਨ	ਕ	ਜਾ	ऽ	ऽ	ਗਿ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ

×

ਮ ਰ ਰ

ਬ ਰ ਸ—ਇਕਤਾਲਾ—ਅਸਥਾਈ ਤੇ ਮੁਕਾਅ ਕਰੋ ।

(ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

(ਮੀਆਂ ਮਲ੍ਹਾਰ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤਿ)

ਰਾਗ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ

ਵਾਦੀ—ਧੁ	ਠਾਟ—ਆਸਾਵਰੀ	ਸਮਾਂ—ਦਿਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਰ (ਅੱਠ-ਨੌਂ ਵਜੇ)
ਸੰਵਾਦੀ—ਗੁ	ਜਾਤੀ—ਸੰ:-ਸੰਪੂਰਣ	ਵਿਸ਼ੇਸ਼—'ਧਾ ਮਾ' ਤੇ 'ਪਾ ਗਾ' ਦੀ ਸੁਰ-ਸੰਗਤੀ।

ਨੁ
ਆਰੋਹ—ਸ, ਰ ਗ, ਮ, ਪ ਧੁ, ਨੁ ਸਂ।

ਮ
ਅਵਰੋਹ—ਸਂ, ਨੁਧੁ, ਪ, ਧੁ ਮ, ਪ ਗੁ, ਰ ਸ।

ਨੁ
ਪਕੜ—ਸ, ਰਗ, ਮ, ਪ ਧੁ—ਪ, ਧੁ ਮ, ਪ ਗੁ, ਰ ਸ।

ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਾਲ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਇਕ ਐਸਾ ਰਾਗ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਅੱਜ-ਕਲ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਵਖੋ-ਵਖ ਨਾਮ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ—ਗੰਧਾਰ, ਦੇਵਗੰਧਾਰ, ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ, ਗੰਧਾਰੀ ਅਤੇ ਗੰਧਾਰੀ-ਟੋਡੀ ਆਦਿ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਸੰਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਸ੍ਵਰ-ਰੂਪ ਵੀ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ—ਰਾਗ 'ਤਰੰਗਣੀ' ਤੇ 'ਹਿਰਦੈ ਕੌਤੁਕ' ਦੇ ਕਰਤਾ ਨੇ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਨੂੰ ਗੌਡੀ ਮੇਲ (ਭੈਰਉ ਠਾਟ) ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਭਾਵ, ਇਸ ਦੇ 'ਰੇ ਧਾ' ਕੋਮਲ ਤੇ 'ਗਾ ਨੀ' ਤੀਵਰ। ਪਰ ਚੰਦ੍ਰੋਦਯ ਕਰਤਾ ਆਪਣੀ ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਦਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ 'ਅਨਲਗਤੀ ਗਨੀ' ਤੇ 'ਪ੍ਰਥਮ ਗਤੀ ਰਿਧੋ' ਐਸਾ ਲਿਖਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ, ਆਧੁਨਿਕ ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 'ਸ੍ਵਰਮੇਲ ਕਲਾ ਨਿਧੀ ਅਤੇ 'ਚਤੁਰ-ਦੰਡਿਪ੍ਰਕਾਸਕਾ' ਵਿਚ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਮੇਲ (ਕਾਫੀ ਠਾਟ) ਦਾ ਰਾਗ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਦੱਖਣ ਦੇ ਹੀ 'ਰਾਗ ਲੱਛਣ' ਦੇ ਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਟ ਭੈਰਵੀ ਮੇਲ (ਆਸਾਵਰੀ ਠਾਟ) ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਇੰਜ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਨਾਮ ਤੇ ਰੂਪ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਹੁਣ ਅਸਾਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ, ਦੇਵਗੰਧਾਰ, ਗੰਧਾਰ, ਗੰਧਾਰੀ ਅਤੇ ਗੰਧਾਰੀ-ਟੋਡੀ, ਇਹ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਰਾਗ ਇਸ ਸਮੇਂ ਗਾਏ-ਬਜਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੰਧਾਰ, ਦੇਵਗੰਧਾਰ ਤੇ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਇਕ ਰਾਗ ਹੈ ਅਤੇ ਗੰਧਾਰੀ ਜਾਂ ਗੰਧਾਰੀ-ਟੋਡੀ ਇਕ ਅਲੱਗ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ। ਭਾਵ, ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ 'ਗੰਧਾਰ' ਲਗਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗੰਧਾਰੀ ਜਾਂ ਗੰਧਾਰੀ-ਟੋਡੀ ਵਿਚ 'ਗੰਧਾਰ' ਕੋਮਲ ਤੇ 'ਰਿਖਭ' ਦੋਵੇਂ ਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਇਹੋ ਭੇਦ ਹੈ।

ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਦੇ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹਨ, ਦੋਵੇਂ ਆਸਾਵਰੀ ਠਾਟ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਭੀ ਇਕੋ ਹੈ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਤੀ ਤੇ ਵਾਦੀ-ਸੰਵਾਦੀ ਵਿਚ ਭੇਦ ਹੈ।

ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਕਾਰ—ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਰਿਖਭ-ਧੈਵਤ ਵਰਜਿਤ, ਅਵਰੋਹ ਸੰਪੂਰਣ, ਵਾਦੀ ਪੰਚਮ ਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਖੜਜ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਪੂਰਵਾਂਗ ਵਿਚ ਧਨਾਸਰੀ ਤੇ ਉਤ੍ਰਾਂਗ ਵਿਚ ਜੌਨਪੁਰੀ ਦਾ ਰੂਪ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਕੋਮਲ ਗੰਧਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੁਰ-ਰੂਪ—ਸ ਗੁ ਮ ਪ, ਨੁ ਸਂ—ਸਂ, ਨੁ ਧੁ ਪ, ਮ ਗੁ ਰ ਸ।

ਦੂਜਾ ਪ੍ਰਕਾਰ —ਇਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਸੰਪੂਰਣ-ਸੰਪੂਰਣ, ਵਾਦੀ ਧੈਵਤ ਸੰਵਾਦੀ ਗੰਧਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਗੰਧਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨ ਇਸ ਨੂੰ ਦੁਵੈਗੰਧਾਰੀ ਭੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। (ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਸੇ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ) ਇਹ ਆਸਾਵਰੀ ਅੰਗ ਨਾਲ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਰ-ਰੂਪ—ਸ, ਰਗ, ਮ; ਪ ਧੁ—ਧੁ-ਪ, ਮਪ ਧੁ ਨੁ ਸਂ—ਸਂ, ਨੁਧੁ, ਪ, ਧੁਮ, ਪਗੁ, ਰ ਸ। ਇੰਜ ਗੰਧਾਰ ਦਾ ਅੰਸ਼ ਲੈ ਕੇ ਖੜਜ ਤੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਰਾਗ ਦੀ ਰੰਜਕਤਾ ਵਧਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਖੜਜ ਤੇ ਥੋੜਾ ਠਹਿਰ ਕੇ 'ਸ, ਰਗ, ਮ; ਪ ਧੁ—ਪ' ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੱਧਮ ਅਤੇ ਧੈਵਤ ਸੁਰ ਲਾ ਕੇ ਪੰਚਮ ਤੇ ਸਮਾਪਤੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਕਈ ਵਾਦ-ਸੰਵਾਦ 'ਪਾ-ਸ' ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਉਤ੍ਰਾਂਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਗ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ 'ਗਾ ਮਾ ਪਾ ਧਾ ਤੇ ਸਂ' ਸੁਰ ਮਹੱਤਵ ਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਕਈ ਵੇਰ ਤਾਨ ਲਾਉਣ ਸਮੇਂ ਧੈਵਤ ਸੁਰ ਛੱਡ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅੰਤਰੇ ਦਾ ਉਠਾਵ—ਮਪ ਧੁ ਨੁ ਸਂ, ਜਾਂ ਪ, ਧੁ ਮ, ਪ ਨੁ ਸਂ ਇੰਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਕਰੁਣਾ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਰਸ ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਸਾਵਰੀ ਤੇ ਜੌਨਪੁਰੀ ਇਸ ਦੇ ਸਮਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿਕ ਰਾਗ ਹਨ, ਪਰ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਦਾ ਤੀਵਰ ਗੰਧਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਚੌਥੇ, ਪੰਜਵੇਂ ਤੇ ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਬਾਣੀ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਦੋ ਸ਼ਬਦ ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਗਾਇਨ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

ਨੁ ਮ ਨੁ. ਨੁ
੧. ਸ, ਰਗ, ਮ —ਪ ਧੁ - ਪ, ਧੁਮਪ ਗੁ —ਰ ਸ —ਨੁਧੁ —ਪ ਧੁਨੁਸ ਸਰਗ, ਮਪ ਧੁ— ਪ ਧੁਮਪ

ਨੁਧੁ, ਪ, ਧੁ ਮ ਪ ਗੁ ਰ ਸ – ।

ਮ ਨੁ ਨੁ ਮ
੨. ਸ, ਰਗ, ਮ —ਗਮਪ ਧੁ —ਧੁ —ਪ, ਮਪਨੁਧੁ —ਪ. ਮਪਧੁ ਗੁ —ਰ ਸ – ਰਸਨੁਧੁ —ਪ ਮਪਧੁ ਮਪ

ਨੁ. ਨੁ ਨੁ ਮ ਮ
ਧੁਨੁਸ—ਸਰਗ, ਮਪ ਧੁ –ਪ, ਮਪ ਧੁ, ਨੁਸਂ—ਨੁਧੁ—ਪ, ਧੁਮਪ ਗੁ—ਰਮਪ ਗੁ—ਰਸ—ਰਗ,

ਨੁ ਮ
ਮਪ ਧੁ – ਪ, ਧੁਮਪ ਗੁ – ਰ ਸ।

ਨੁ ਨੁ ਮ ਨੁ ਨੁ
੩. ਸ —ਰਗਮਪਧੁਪ, ਧੁਮਪਨੁਧੁ —ਪ, ਮਪ ਧੁਨੁਸਂ—ਨੁਧੁ - ਧੁ – ਪ, ਰਮਪ ਧੁਨੁਸਂ – ਨੁਸਂਰਂ ਧੁ– ਪ,

ਮ ਨੁ ਨੁ ਮ
ਮਪਨੁਧੁ —ਪ, ਮਪਧੁਮਪ ਗੁ—ਸਰਗ, ਮਪ ਧੁਨੁਸਂ—ਨੁਸਂਰਂਸਂਨੁਧੁ—ਧੁ – ਪ, ਧੁਮਪ ਗੁ—ਰ, ਸ—

ਨੁ ਨੁ ਨੁ ਨੁ
ਰਨੁਸਰਗ, ਮ –ਪ, ਨੁ, ਸਂ – ਨੁਸਂਰਂ ਨੁਧੁ —ਪ, ਮਪ ਧੁ, ਨੁਸਂ ਧੁਨੁਸਂਰਂ ਧੁ ਧੁ – ਪ, ਧੁਮ,

ਮ
ਪਗੁ —ਸਰਗ, ਮਪ ਗੁ – ਰ, ਸ— ।

ਨੁ
੪. ਸ –ਰਮ, ਗਮਪ, ਮਪ ਧੁ —ਨੁਸਂ —ਨੁਸਂ, ਨੁਸਂਰਂਨੁਧੁ — ਪ, ਮਪਨੁਸਂਰਂਨੁਧੁ – ਪ, ਨੁਸਂਰਂਗੁਂ— ਰਂਸਂ

ਮ ਨੁ ਨ ਨੁ
ਨੁਧੁ —ਪ, ਧੁਮਪਗੁ —ਸਰਗ, ਮਪਧੁਗਾ, ਰ, ਸ— ਮਪ ਧੁ— ਧੁਨੁਸਂ— ਧੁਨੁਸਂਰਂਨੁਧੁ— ਪ, ਗੁਂ—

ਨੁ ਨੁ ਨੁ ਮ
ਰਂਸਂਨੁਧੁ —ਪ, ਮਪ ਧੁਨੁਸਂ - ਨੁਸਂ ਧੁਨੁਸਂ, ਮਪਧੁਨੁਸਂ - ਧੁ – ਧੁ – ਪ, ਧੁਮਪ ਗੁ - ਸਰਗ,ਮਪਗੁ—

ਮ
ਰਸ —ਮਪਨੁਸਂਰਂਗੁਂ—ਰਂਸਂਨੁਧੁ —ਨੁਸਂ – ਨਸਂਰਂਸਂਨੁਧੁ—ਪ, ਮਪਨੁਧੁ— ਪ, ਧੁਮਪ ਗੁ —ਰ, ਸ—
ਮਪਧੁਨੁਸਂ—ਰਂਸਂ, ਗੁਂ – ਰਂਸਂਨੁਧੁ—ਪ, ਮਪਨੁਸਂਰਂਨੁਧੁ— ਪ, ਧੁਮਪਗੁ— ਰ, ਸ— ।

ਨੁ ਨੁ
੫. ਮਪ ਧੁ —ਨੁਸਂ –ਰਂ, ਸਂਨੁਧੁ—ਪ, ਧੁਮ, ਪ ਧੁ —ਨੁਸਂ —ਸਂਰਂਗੁਂ ਰਂਸਂਨੁਧੁ —ਨੁਸਂ – ਧੁਨੁਸਂਰਂਨੁਧੁ—

ਮ ਮ
ਮਪਧੁਨੁਸਂ— ਨੁਸਂ— ਸਂਰਂਗਂ, ਮਂਪਂ ਗੁਂ – ਰਂ, ਸਂ— ਨੁਸਂਰਂਨੁਧੁ—ਪ, ਧੁ ਮ, ਪ ਗੁ, ਸਰਗ, ਮਪ ਗੁ—

ਨੁ ਨੁ
ਰਸ — । ਸਰਸ, ਸਰਗੁਰਸ, ਸਰਗਮਪਗੁਰਸ, ਸਰਗਮਪਧੁਮਪਗੁਰਸ, ਸਰਗਮ ਧੁ ਧੁਮਪਗੁਰਸ,
ਸਰਗਮਪਨੁਧੁਪਮਗੁਰਸ, ਸਰਗਮਪਧੁਨੁਸਂਨੁਧੁਪਮਗੁਰਸ, ਸਰਗਮਪਨੁਸਂਰਂ ਨੁਧੁਪਮਗੁਰਸ, ਸਰਗਮਪਨੁਸਂ
ਰਂਗੁਂ, ਰਂਸਂਨੁਧੁਪਧੁਮਪਗੁ —ਰਸ— ।

ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਨੰ: ੧)

ਅਸਥਾਈ

	੦	੩	×	੨
	* ਪਧੁ ਮ ਪ	ਮ ਗੁ ਸਰ ਗ ਮ		
੧.	* ਚ ऽ ਲੀ ਠਾ	ਕੁ ਰ ऽ ਪਹਿ ऽ	ਸਰ ਗਮ ਪਨੁ ਧੁਪ	ਸੰਨੁ ਧੁਪ ਮਗੁ ਰਸ
੨.	• • • •	ਸਰ ਗਮ ਪਧੁ ਮਪ	ਨੁਨੁ ਧੁਪ ਮਪ ਸੰਨੁ	ਧੁਪ ਮਪ ਮਗੁ ਰਸ
੩.	* • • • ਨੁਨੁ ਧੁਪ ਮਪ, ਸੰਨੁ	• • • • ਧੁਪ ਮਪ ਰੰਰੰ ਸੰਨੁ	ਸਰ ਨੁਸ, ਗੁਰ ਸਰ, ਧੁਪ ਮਪ, ਗੁਰੰ ਸੰਨੁ	ਗਮ ਪਮ, ਧੁਪ ਮਪ, ਧੁਪ ਮਪ ਮਗੁ ਰਸ
੪.	* • • • ਰੰਰੰ ਸੰ,ਰੰ ਰੰਸੰ ਨੁਸੰ	• • • • ਗੁੰਗੁੰ ਰੰ,ਗੁੰ ਗੁੰਰੰ ਸੰਰੰ	ਗੁਗੁ ਨ,ਗੁ ਗੁਰ ਸਰ, ਸੰਸੰ ਨੁਨੁ ਧੁਧੁ ਪਪ	ਧੁਧੁ ਪ,ਧੁ ਧੁਪ ਮਪ, ਮਮ ਗੁਗੁ ਰਰ ਸਸ
੫.	* • • • ਨੁਨੁ, ਨੁਸੰ ਸੰ,ਸੰ ਰੰਰੰ	• • • • ਰੰ,ਗੁੰ ਗੁੰ,ਸੰ ਰੰਰੰ, ਨੁਸੰ	ਸਰ ਰ,ਰ ਗਗ, ਗਮ ਸੰ,ਧੁ ਨੁਨੁ, ਪਧੁ ਧੁ ਮ	ਮ ਮ ਪਪ, ਪਧੁ ਧੁ ਧੁ ਪਪ, ਰਮ ਮ,ਗੁ ਰਸ
੬.	* • • • ਗੁਰ, ਗਮ ਪਧੁ ਨੁਸੰ	• • • • ਪਧੁ ਮਪ ਗੁਰ, ਗਮ	• • • • ਪਧੁ ਨੁਸੰ ਰੰਰੰ ਸੰਨੁ	ਸਰ ਗਮ ਧੁਧੁ ਪਮ ਧੁਪ ਧੁਮ ਪਗੁ ਰਸ
੭.	* • • • ਮਗੁ ਰਸ, ਸਰ ਗਮ ਸੰਰੰ ਸੰਨੁ ਧੁਪ ਮਗੁ	ਸਰ ਗਮ ਰਗ ਮਪ ਰਗ ਮਪ ਨੁਧੁ ਸੰਨੁ ਰਸ, ਸਰ ਗਮ ਰਗ	ਮਗੁ ਰਸ, ਸਰ ਗਮ ਧੁਪ ਮਗੁ ਰਸ, ਸਰ ਮਪ ਧੁਨੁ ਸੰਰੰ ਗੁਰੰ	ਰਗ ਮਪ ਨੁਨੁ ਧੁਪ ਗਮ ਰਗ ਮਪ ਧੁਨੁ ਸੰਨੁ ਧੁਪ ਮਗੁ ਰਸ

ਅੰਤਰਾ

	੦	੩	×	੨
੧.	ਜਨ ਨਾ ਨੇ ਕ	ਸ ਰ ਣ ਤੁ	ਸੰਨੁ ਧੁਪ ਮਗੁ ਰਸ,	ਰਗ ਮਪ ਧੁਨੁ ਸੰ
੨,	• • • •	ਮਪ ਨੁਸੰ ਗੁੰਰੰ ਸੰਨੁ	ਧੁਪ ਮਗੁ ਰੰਸੰ, ਰਗ	ਮਪ ਧੁਨੁ ਸੰਰੰ ਸੰ
੩.	ਸੰਨੁ ਧੁਪ, ਨੁਧੁ ਪਮ,	ਧੁਪ ਮਗੁ, ਪਮ ਗੁਰ,	ਮਗੁ ਰਸ, ਰਗ ਮਪ	ਧੁਪ ਮਪ ਨੁਸੰ ਰੰਸੰ.
੪.	• • • • ਧੁਧੁ ਪਮ, ਪਪ ਮਗੁ,	• • • • ਮਮ ਗੁਰ, ਗੁਗੁ ਰਸ,	ਗੁੰਗੁੰ ਰੰਸੰ, ਰੰਰੰ ਸੰਨੁ, ਸਰ ਮਮ ਗਮ ਪਪ	ਸੰਸੰ ਨੁਧੁ. ਨੁਨੁ ਧੁਪ, ਮਪ ਨੁਨੁ ਪਨੁ ਸੰਸੰ
੫.	• • • • ਸੰਨੁ ਧੁਪ ਮਗੁ ਰਸ,	ਮਪ ਧੁ.ਮ ਪਧੁ ਮਪ ਸਰ ਗਗ ਰਗ ਮਮ	ਧੁਪ ਮਗੁ ਰਸ, ਧੁਨੁ ਗਮ ਪਪ ਮਪ ਧੁਧੁ	ਸੰ,ਧੁ ਨੁਸੰ ਧੁਨੁ ਸੰਰੰ ਪਧੁ ਨੁਨੁ ਧੁਨੁ ਸੰਸੰ
੬.	• • • • ਰਸ, ਨੁਸੰ ਰੰ,ਨੁ ਸੰਰੰ ਗਗ ਮਮ ਪਪ ਧੁਧੁ	• • • • ਨੁਸੰ, ਰੰਗੁੰ ਸੰਰੰ ਨੁਸੰ ਨੁਨੁ ਸੰ, ਮਮ ਪਪ	ਪਨੁ ਸੰ,ਪ ਨੁਸੰ ਪਨੁ ਧੁਨੁ ਪਧੁ ਮਪ ਗਮ ਧੁਧੁ ਨੁਨੁ ਸੰ ਮਮ	ਸੰਰੰ ਸੰਨੁ ਧੁਪ ਮਗੁ ਰਗੁ ਸਰ ਨੁਸ, ਰਰ ਪਪ ਧੁਧੁ ਨੁਨੁ ਸੰ

੭.	.	.	.	.	ਗੁੰਰੰ	ਸੰ,ਰੰ	ਸੰਨੁ,	ਸੰਨੁ	ਧੁਨੁ	ਧੁਪ,	ਧੁਪ	ਮ,ਪ	ਮਗੁ,	ਮਗੁ	ਰ,ਗੁ	ਰਸ
	ਸਰ	ਗੁਰ,	ਰਗ	ਮਗ,	ਗਮ	ਪਮ,	ਮਪ	ਧੁਪ,	ਪੰਧੁ	ਨੁਧੁ,	ਧੁਨੁ	ਸੰਨੁ,	ਨੁਸੰ	ਰੰਸੰ,	ਗੁੰਗੁੰ	ਰੰਰੰ
	ਸਸੰ	ਨੁਨੁ	ਧੁਧੁ	ਪਪ	ਮਮ	ਗੁਗੁ	ਰਰ	ਸਸ,	ਮਪ	ਧੁਨੁ	ਸੰ,	ਮਪ	ਧੁਨੁ	ਸੰ,	ਮਪ	ਧੁਨੁ

੧. ਰਾਗ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਅਬ ਹਮ ਚਲੀ ਠਾਕੁਰ ਪਹਿ ਹਾਰਿ ॥
ਜਬ ਹਮ ਸਰਣਿ ਪ੍ਰਭੂ ਕੀ ਆਈ ਰਾਖੁ ਪ੍ਰਭੂ ਭਾਵੈ ਮਾਰਿ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਲੋਕਨ ਕੀ ਚਤੁਰਾਈ ਉਪਮਾ ਤੇ ਬੈਸੰਤਰਿ ਜਾਰਿ ॥
ਕੋਈ ਭਲਾ ਕਹਉ ਭਾਵੈ ਬੁਰਾ ਕਹਉ ਹਮ ਤਨੁ ਦੀਓ ਹੈ ਢਾਰਿ ॥੧॥
ਜੋ ਆਵਤ ਸਰਣਿ ਠਾਕੁਰ ਪ੍ਰਭੁ ਤੁਮਰੀ ਤਿਸੁ ਰਾਖਹੁ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰਿ ॥
ਜਨ ਨਾਨਕ ਸਰਣਿ ਤੁਮਾਰੀ ਹਰਿ ਜੀਉ ਰਾਖਹੁ ਲਾਜ ਮੁਰਾਰਿ ॥੨॥

(ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਮ: ੪, ਪੰਨਾ ੫੨੭-੨੮)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
												ਪ	ਪਨੁ	ਧੁ	ਪ
												ਅ	ਬऽ	ਹ	ਮ
				ਮ		ਮ									
—	ਪਧੁ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਸਰ	ਗ	ਮ	ਪ	—	—	ਮ	ਪ	ਪਨੁ	ਧੁ	ਪ
ऽ	ਚऽ	ਲੀ	ਠਾ	ਕੁ	ਰऽ	ਪਹਿ	ऽ	ਹਾ	ऽ	ऽ	ਰੁ	ਅ	ਬऽ	ਹ	ਮ
				ਮ	ਰ										
—	ਪਧੁ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਸਰ	ਮ	ਗਮ	ਪ	—	—	ਮ	ਗੁ	ਰ	ਸ	—
ऽ	ਚऽ	ਲੀ	ਠਾ	ਕੁ	ਰऽ	ਪਹਿ	ऽ	ਹਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਰ	ऽ
								ਨੁ.							
—	ਸਰ	ਰ	ਰ	ਸ	ਸ	ਸ	ਸ	ਧੁ.	—	ਪ.	ਧੁ.	ਸ	—	ਸ	—
ऽ	ਜਬ	ਹ	ਮ	ਸ	ਰ	ਣ	ਪ੍ਰ	ਭੂ	ऽ	ਕੀ	ऽ	ਆ	ऽ	ਈ	ऽ
	ਸ														
—	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰਰੰ	ਗੁੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ	—
ऽ	ਰਾ	ਖ	ਪ੍ਰ	ਭੂ	ऽ	ਭਾ	ਵੈ	ਮਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਰ	ऽ
—	ਪਧੁ	ਮ	ਪ												
ऽ	ਚऽ	ਲੀ	ਠਾ ਕੁਰ...												

ਅੰਤਰਾ

	ਪਧੁ	ਮ	ਮ	ਪਧੁ	ਪ	ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—
	ਲੌਂS	ਕ	ਲ	ਕੀS	S	ਚ	ਤੁ	ਰਾ	S	ਈ	S	ਉ	ਪ	ਮਾ	S
—	ਨੁ	—	ਨੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ	—
S	ਤੇ	S	ਬੈ	ਸੰ	S	ਤ	ਰ	ਜਾ	S	S	S	S	S	ਰ	S
								ਮ							
ਪ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਰ	ਮ	ਗੁ	ਰ	ਸ	—
ਕੋਈ	ਭ	ਲਾ	ਕS	ਹਉ	S	ਭਾ	ਵੈ	ਬੁ	ਰਾ	S	ਕ	ਹਉ	S	S	S
	ਰ														
—	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂਰਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ	—
S	ਹਮ	ਤ	ਨ	ਦੀ	ਓ	S	ਹੈ	ਢਾS	S	S	S	S	S	ਰ	S
—	ਪਧੁ	ਮ	ਪ												
S	ਚS	ਲੀ	ਠਾ												

ਤੁਰ...ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ:)

ਨੋਟ—ਇਸੇ ਟਿਯੂਨ ਤੇ "ਇਕ ਬਿਨ ਦੂਸਰ ਸੋ ਨ ਚਿਨਾਰ" ਸ਼ਬਦ ਭੀ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ।

੨. ਰਾਗ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਜਤ ਕਤ ਪੇਖਿਓ ਨੈਣੀ ॥
ਸੁਖਦਾਈ ਜੀਅਨ ਕੋ ਦਾਤਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਜਾ ਕੀ ਬੈਣੀ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਅਗਿਆਨੁ ਅੰਧੇਰਾ ਸੰਤੀ ਕਾਟਿਆ ਜੀਅ ਦਾਨੁ ਗੁਰ ਦੈਣੀ ॥
ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਕਰਿ ਲੀਨੋ ਅਪੁਨਾ ਜਲਤੇ ਸੀਤਲ ਹੋਣੀ ॥੧॥
ਕਰਮੁ ਧਰਮੁ ਕਿਛੁ ਉਪਜਿ ਨ ਆਇਓ ਨਹ ਉਪਜੀ ਨਿਰਮਲ ਕਰਣੀ ॥
ਛਾਡਿ ਸਿਆਨਪ ਸੰਜਮ ਨਾਨਕ ਲਾਗੋ ਗੁਰ ਕੀ ਚਰਣੀ ॥੨॥

(ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੫੩੦)

ਅਸਥਾਈ

੩				×				੨				੦			
				ਨੁ				ਮ							
—	ਪ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਧੁ	ਪਮ	ਪ	ਗੁ	—	ਰ	ਸ	ਰ	ਨੁ	ਸ	—
S	ਸੋ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਜ	ਤ	ਕS	ਤ	ਪੇ	S	ਖਿਓ	S	ਨੈ	S	ਣੀ	S
—	ਸ	ਸ	ਰ	ਗ	—	ਮ	—	ਪ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਪ	ਗ	ਮ	—
S	ਸੁ	ਖ	ਦਾ	ਈ	S	ਜੀ	S	ਅ	ਨ	ਕੋ	S	ਦਾ	S	ਤਾ	S
—	ਪ	ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	—	ਰਂ	—	ਸਂਰਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁਧੁ	ਪਮ	ਗੁਰ	ਸ
S	ਅੰ	ਮ੍ਰਿ	ਤ	ਜਾ	S	ਕੀ	S	ਬੈS	S	S	S	ਣੀS	SS	SS	S

ਅੰਤਰਾ

				ਨ਼											
ਪ	ਮ	ਮ	ਪ	ਧ਼	—	ਨ਼	—	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	—
ਅ	ਗਿਆ	ਨ	ਅਂ	ਧੇ	s	ਰਾ	s	ਸੰ	s	ਤੀ	s	ਕਾ	s	ਟਿਆ	s
												ਨ਼			
—	ਪ	ਨ਼	ਨ਼	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਗ਼ਂ	—	ਰਂ	ਸਂ	ਧ਼	—	ਪ	—
s	ਜੀ	ਅ	ਦਾ	s	ਨ	ਗੁ	ਰ	ਦੇ	s	s	s	ਣੀ	s	s	s
	ਪ			ਨ਼				ਮ							
—	ਸਂ	ਨ਼	ਸਂ	ਧ਼	ਪ	ਮ	ਪ	ਗ਼	—	ਰਸ	ਰ	ਗ	ਗ	ਮ	—
s	ਕ	ਰ	ਕਿਰ	ਪਾ	s	ਕ	ਰ	ਲੀ	s	ਨੰs	s	ਅ	ਪ	ਨਾ	s
—	ਪ	ਨ਼	ਨ਼	ਸਂ	—	ਰਂ	ਰਂ	ਸਰਂ	ਗ਼ਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ਼ਧ਼	ਪਮ	ਗ਼ਰ	ਸ
s	ਜ	ਲੰ	ਤੇ	ਸੀ	s	ਤ	ਲ	ਹੌs	s	s	s	ਣੀs	ss	ss	s

—

s ਸੋ ਪ੍ਰਭ... —ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੩. ਰਾਗ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਮਾਈ ਗੁਰਚਰਣੀ ਚਿਤੁ ਲਾਈਐ ॥
ਪ੍ਰਭੁ ਹੋਇ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਕਮਲੁ ਪਰਗਾਸੇ ਸਦਾ ਸਦਾ ਹਰਿ ਧਿਆਈਐ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਅੰਤਰਿ ਏਕੋ ਬਾਹਰਿ ਏਕੋ ਸਭ ਮਹਿ ਏਕੁ ਸਮਾਈਐ ॥
ਘਟਿ ਅਵਘਟਿ ਰਵਿਆ ਸਭ ਠਾਈ ਹਰਿ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮੁ ਦਿਖਾਈਐ ॥੧॥
ਉਸਤਤਿ ਕਰਹਿ ਸੇਵਕ ਮੁਨਿ ਕੇਤੇ ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ ਨ ਕਤਹੂ ਪਾਈਐ ॥
ਸੁਖ ਦਾਤੇ ਦੁਖ ਭੰਜਨ ਸੁਆਮੀ ਜਨ ਨਾਨਕ ਸਦ ਬਲਿ ਜਾਈਐ ॥੨॥

(ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੫੨੯)

ਅਸਥਾਈ

×				੨				੦				੩			
														ਮ	
														ਗ	ਮ
														ਮਾ	ਈ
ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	—	ਪ	ਧ਼	ਮ	ਪ	ਪ	ਮ	ਗ਼ਰ	ਸ	ਗ਼	ਮ
ਗੁ	ਰ	ਚ	ਰ	ਣੀ	s	ਚਿ	ਤ	ਲਾ	sਈ	ਐ	s	ss	s,	ਮਾ	ਈ
ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	—	ਪ	ਧ਼	ਮ	ਪ	ਪ	ਮ	ਗ਼	ਰ	ਸ	ਸ
ਗੁ	ਰ	ਚ	ਰ	ਣੀ	s	ਚਿ	ਤ	ਲਾ	sਈ	ਐ	s	s	s	ਪ੍ਰ	ਭ

ਨ਼.															
ਧ਼	—	ਪ	ਧ਼	ਸ	—	ਸ	ਸ	ਸਂ	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਪ	—
ਹੇ	ऽ	ਇ	ਕ੍ਰਿ	ਪਾ	ऽ	ਲ	ਕ	ਮ	ਲ	ਪ	ਰ	ਗਾ	ऽ	ਸੇ	ऽ
ਮ	ਪ	ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂਰਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁਧੁ	ਪਮ	ਗ	ਮ
ਸ	ਦਾ	ऽ	ਸ	ਦਾ	ऽ	ਹ	ਰਿ	ਧਿਆ	ऽਈ	ਐ	ऽ	ऽऽ	ऽऽ,	ਮਾ	ਈ

ਅੰਤਰਾ

ਪ				ਨੁ											
ਮ	—	ਪ	ਪ	ਧੁ	—	ਨੁ	ਧੁਨੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
ਅੰ	ऽ	ਤ	ਰ	ਏ	ऽ	ਕੋ	ऽऽ	ਬਾ	ऽ	ਹ	ਰ	ਏ	ऽ	ਕੋ	ऽ
ਨੁ															
ਧੁ	ਧੁ	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂਰਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁਧੁ	ਪਮ	ਗ	ਮ
ਸ	ਭ	ਮਹਿ	ऽ	ਏ	ऽ	ਕ	ਸ	ਮਾऽ	ऽਈ	ਐ	ऽ	ऽऽ	ऽऽ	ਮਾ	ਈ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੪. ਰਾਗ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਪ੍ਰਭ ਜੀਉ ਪੇਖਉ ਦਰਸੁ ਤੁਮਾਰਾ ॥
ਸੁੰਦਰ ਧਿਆਨੁ ਧਾਰੁ ਦਿਨੁ ਰੈਨੀ ਜੀਅ ਪ੍ਰਾਨ ਤੇ ਪਿਆਰਾ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਸਾਸਤ੍ਰ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਅਵਿਲੋਕੇ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਤਤੁ ਬੀਚਾਰਾ ॥
ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਪ੍ਰਾਨ ਪਤਿ ਪੂਰਨ ਭਵਜਲ ਉਧਰਨ ਹਾਰਾ ॥੧॥
ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਭਗਤ ਜਨ ਸੇਵਕ ਤਾ ਕੀ ਬਿਖੈ ਅਧਾਰਾ ॥
ਤਿਨ ਜਨ ਕੀ ਧੂਰਿ ਬਾਛੈ ਨਿਤ ਨਾਨਕ ਪਰਮੇਸਰੁ ਦੇਵਨਹਾਰਾ ॥੨॥

(ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੫੩੨)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
				ਨੁ				ਮ							
ਪ	ਸਂ	ਨੁ	ਸਂ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਪ	ਗੁ	—	ਰਸ	ਰ	ਗ	ਗ	ਮ	ਮ
ਪੇ	ऽ	ਖਉ	ऽ	ਦ	ਰ	ਸ	ਤੁ	ਮਾ	ऽ	ਰਾऽ	ऽ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਜੀ	ਉ
ਮ															
ਗੁ	—	ਗੁ	ਗੁ	ਰ	—	ਸ	ਰਂ	ਗੁ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਰ	ਨ਼	ਸ	—
ਸੁੰ	ऽ	ਦ	ਰ	ਧਿਆ	ऽ	ਨ	ਧਾ	ऽ	ਰ	ਦਿ	ਨ	ਰੈ	ऽ	ਨੀ	ऽ
ਸ	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂਰਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁਧੁ	ਪਧੁ	ਪਮ	ਪ
ਜੀ	ਅ	ऽ	ਪ੍ਰਾ	ऽ	ਨ	ਤੇ	ऽ	ਪਿਆ	ऽ	ਰਾ	ऽ;	ਪ੍ਰऽ	ਭऽ	ਜੀऽ	ਉ

ਅੰਤਰਾ

		ਨੁ										ਨੁ			
ਮ	ਪ	ਧੁ	ਧੁਨੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਧੁ	—	ਪ	—
ਸਾ	ऽਸ	ਤ	੍ਰऽ	ਬੇ	ऽ	ਦ	ਪੁ	ਰਾ	ਨ	ਅ	ਵਿ	ਲੋ	ऽ	ਕੇ	ऽ
ਪ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਗੁਂ	ਰਂਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਨੁ	ਸਂ	ਰਂਸਂ	ਨੁਧੁ	ਪਧੁ	ਪਮ	ਪ
ਸਿ	ऽਮ	ਰਿ	ਤ	ਤऽ	ऽ	ਤ	ਬੀ	ਚਾ	ऽ	ਰਾ	ऽऽ,	ਪ੍ਰਭ	ਭऽ	ਜੀऽ	ਉ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੫. ਰਾਗ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਯ ਲਯ)

ਯਹ ਮਨੁ ਨੈਕ ਨ ਕਹਿਉ ਕਰੈ ॥
ਸੀਖ ਸਿਖਾਇ ਰਹਿਓ ਅਪਨੀ ਸੀ ਦੁਰਮਤਿ ਤੇ ਨ ਟਰੈ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਮਦਿ ਮਾਇਆ ਕੈ ਭਇਓ ਬਾਵਰੋ ਹਰਿ ਜਸੁ ਨਹਿ ਉਚਰੈ ॥
ਕਰਿ ਪਰਪੰਚੁ ਜਗਤ ਕਉ ਡਹਕੈ ਅਪਨੋ ਉਦਰੁ ਭਰੈ ॥੧॥
ਸੁਆਨ ਪੂਛ ਜਿਉ ਹੋਇ ਨ ਸੂਧੋ ਕਹਿਓ ਨ ਕਾਨ ਧਰੈ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਭਜੁ ਰਾਮ ਨਾਮ ਨਿਤ ਜਾ ਤੇ ਕਾਜੁ ਸਰੈ ॥੨॥

(ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਮ: ੯, ਪੰਨਾ ੫੩੬)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
			ਮ										ਨੁ		
			ਗ	ਮ	ਪ	—	ਧੁ	ਪ	—	—	—	ਪ	ਧੁ	ਪ	ਮ
			ਯ	ਹ	ਮ	ऽ	ਨ	ਨੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ਨੈ	ऽ	ਕ	ऽ
			ਗ		ਪ										
ਗੁ	ਰ	ਸ	ਮ	ਪ	ਨੁ	—	ਸਂ	ਨੁਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਗੁ
ਨਾ	ऽ	ऽ	ਕ	ऽ	ਹਿਉ	ऽ	ਕ	ਰੈऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
			ਮ												
ਤ	ਸ	—	ਗ	ਮ											
ऽ	ऽ	ऽ	ਯ	ਹ											

ਅੰਤਰਾ

	ਪ			ਨੁ				ਨੁ							
	ਮ	ਪ	ਪ	ਧੁ	—	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
	ਸੀ	ਖ	ਸਿ	ਖਾ	ऽ	ਇ	ਰ	ਹਿਓ	ऽ	ਅ	ਪ	ਨੀ	ऽ	ਸੀ	ऽ

								ਰੁਂ							
—	ਰਂ	ਰਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਸਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਗੁ
ਦ	ਦੂਰ	ਮ	ਤੇ	ਤੇ	ऽ	ਨ	ਟ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਰ	ਸ	—													
ऽ	ऽ	ऽ	ਯਹ ਮਨ ..												

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੬. ਰਾਗ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਲਗ-ਭਗ ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਕਤ ਨਹੀ ਠਉਰ ਮੂਲੁ ਕਤ ਲਾਵਉ ॥ ਖੋਜਤ ਤਨ ਮਹਿ ਠਉਰ ਨ ਪਾਵਉ ॥੧॥
ਲਾਗੀ ਹੋਇ ਸੁ ਜਾਨੈ ਪੀਰ ॥ ਰਾਮ ਭਗਤਿ ਅਨੀਆਲੇ ਤੀਰ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਏਕ ਭਾਇ ਦੇਖਉ ਸਭ ਨਾਰੀ ॥ ਕਿਆ ਜਾਨਉ ਸਹ ਕਉਨ ਪਿਆਰੀ ॥੨॥
ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਜਾ ਕੈ ਮਸਤਕਿ ਭਾਗੁ ॥ ਸਭ ਪਰ ਹਰਿ ਤਾ ਕਉ ਮਿਲੈ ਸੁਹਾਗੁ ॥੩॥

(ਗਉੜੀ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੩੨੭)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
														ਪਨੁ	ਧਨੁ
														ਲਾऽ	ਗੀऽ
				ਮ	ਰ	ਮ									
ਧੁਪ	ਪਮ	ਮਧੁ	ਪ	ਗੁ	ਸਰ	-ਗ	-ਮ	ਪ	—	—	ਪ	—	—	ਪਨੁ	ਧਨੁ
ऽऽ	ਹੋऽ	ਇऽ	ਸੁ	ਜਾ	ऽऽ	ऽਨੈ	ऽऽ	ਪੀ	ऽ	ऽ	ਰ	*	*	ਲਾऽ	ਗੀऽ
				ਮ	ਰ	ਮ									
ਧੁਪ	ਪਮ	ਮਧੁ	ਪ	ਗੁ	ਸਰ	-ਗ	-ਮ	ਪ	—	—	ਪ	—	ਰਂ	ਰਂ	ਰਂ
ऽऽ	ਹੇऽ	ਇऽ	ਸੁ	ਜਾ	ऽऽ	ऽਨੈ	ऽऽ	ਪੀ	ऽ	ऽ	ਰ	ऽ	ਰਾ	ਮ	ਭ
								ਨੁ							
ਰਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂਨੁ	ਨੁਰਂ	ਸਂ	ਧੁ	—	ਪ	ਪ	—	—		
ਗ	ਤ	ऽ	ऽ	ਅਨੀ	ਆऽ	ऽऽ	ਲੇ	ਤੀ	ऽ	ऽ	ਰ	*	*	ਲਾਗੀ...	

ਅੰਤਰਾ

	ਪਧੁ	ਪਮ	ਮ	ਪਧੁ	ਪ	ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
	ਕਤ	ਨऽ	ਹੀ	ਠਉ	ऽ	ਰ	ਮੂ	ऽ	ਲ	ਕ	ਤ	ਲਾ	ऽ	ਵਉ	ऽ
												ਨੁ			
—	ਰਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਨੁਰਂ	ਸਂ	ਧੁ	ਪ		
ऽ	ਖੋ	ਜ	ਤ	ਤ	ਨ	ਮਹਿ	ऽ	ਠਉ	ऽ	ਰऽ	ਨ	ਪਾ	ਵਉ—ਲਾਗੀ...		

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੭. ਰਾਗ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਯ ਲਯ)

ਮੋਕਉ ਤਾਰਿ ਲੇ ਰਾਮਾ ਤਾਰਿ ਲੇ ॥
ਮੈ ਅਜਾਨੁ ਜਨੁ ਤਰਿਬੇ ਨ ਜਾਨਉ ਬਾਪ ਬੀਠਲਾ ਬਾਹ ਦੇ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਨਰ ਤੇ ਸੁਰ ਹੋਇ ਜਾਤ ਨਿਮਖ ਮੈ ਸਤਿਗੁਰ ਬੁਧਿ ਸਿਖਲਾਈ ॥
ਨਰ ਤੇ ਉਪਜਿ ਸੁਰਗ ਕਉ ਜੀਤਿਓ ਸੋ ਅਵਖਧ ਮੈ ਪਾਈ ॥੧॥
ਜਹਾ ਜਹਾ ਧੂਅ ਨਾਰਦੁ ਟੇਕੇ ਨੈਕੁ ਟਿਕਾਵਹੁ ਮੋਹਿ ॥
ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਅਵਿਲੰਬਿ ਬਹੁਤੁ ਜਨ ਉਧਰੇ ਨਾਮੇ ਕੀ ਨਿਜ ਮਤਿ ਏਹ ॥੨॥

(ਗੋਂਡ ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੮੭੩)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
			ਪਧੁ	ਮ	ਪਧੁ	ਨੁਸਂ	ਨੁ	ਸਂ	—	—	ਸਂ	ਨੁ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ
			ਰਾS	ਮਾ	ਮੋS	SS	ਕਉ	ਤਾ	S	S	ਰ	ਤਾ	ਰਿ	ਲੇ	S
ਧੁ	ਪ	—	ਮ	—	ਮਪ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਗੁ	—	—	ਰ	ਗੁ	—
S	S	S;	ਮੈ	S	SS	S	ਅ	ਜਾ	S	ਨ	S	S	ਜ	ਨ	S
ਸ	—	—	ਸ	ਸ	ਸ	—	ਰ	ਗ	—	ਮ	—	—	—	ਪਧੁ	ਪ
S	S	S	ਤ	ਰਿ	ਬੇ	S	ਨ	ਜਾ	S	ਨਉ	S	S	S	ਰਾS	S
ਮ	ਗੁ	—	ਰ	ਰ	ਸ	—	ਰ	ਗ	—	ਮ	—	—	—	—	—
ਮਾ	S	S	ਤ	ਰਿ	ਬੇ	S	ਨ	ਜਾ	S	ਨਉ	S	S	S	S	S
—	—	—	—	ਮ	—	—	ਮ	ਪ	—	ਧ	ਧ	ਨੁ	—	ਸਂ	ਨੁ
*	*	*	*	ਬਾ	S	S	ਪ	ਬੀ	S	ਠ	ਲਾ	ਬਾਂਹ	S	ਦੇ	S
ਸਂ	—	—													
S	S	S													

ਅੰਤਰਾ

			ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ ਧੁ	—	ਨੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	—	ਸਂ	ਸਂ	—
			ਨ	ਰ	ਤੇ	S	S	ਸੁ	S	ਰ	S	S	ਹੋ	ਇ	S
—	—	—	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਰਂ	ਸਂਰਂ	ਗੁਂ	ਗੁਂ	—	ਰਂ	ਸਂ ਨੁ	ਨੁਸਂ	ਰਸਂ
S	S	S	ਜਾ	S	ਤ	S	ਨਿ	ਮS	S	ਖ	S	ਮੈ	S	SS	SS

ਧੁ	ਪ	—	ਨੁ	ਨੁ	ਨੁ	—	ਧ	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਨੁ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ
ऽ	ऽ	ऽ;	ਸ	ਤਿ	ਗੁ	ऽ	ਰ	ਬੁ	ਪ	ਸ਼ਿ	ਖ	ਲਾ	ऽ	ਈ	ऽ
ਧੁ	ਪ	—	ਧੁ	ਮ											
ऽ	ऽ	ऽ	ਰਾ	ਮਾ ਮੋਕਉ...			—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।								

ਨੋਟ—ਇਸ ਟਿਯੂਨ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ "ਗੰਧਾਰ" ਤੇ ਦੋਵੇਂ "ਧੈਵਤ" ਬੜੇ ਸੁੰਦਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਏ ਹਨ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੀ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਨੂੰ ਗਾਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ।

੮. ਰਾਗ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ, ਕਹਿਰਵਾ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਮੇਰੋ ਸੁੰਦਰੁ ਕਹਹੁ ਮਿਲੈ ਕਿਤੁ ਗਲੀ ॥
ਹਰਿ ਕੇ ਸੰਤ ਬਤਾਵਹੁ ਮਾਰਗੁ ਹਮ ਪੀਛੈ ਲਾਗਿ ਚਲੀ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਪ੍ਰਿਅ ਕੇ ਬਚਨ ਸੁਖਾਨੇ ਹੀਅਰੈ ਇਹ ਚਾਲ ਬਨੀ ਹੈ ਭਲੀ ॥
ਲਟੁਰੀ ਮਧੁਰੀ ਠਾਕੁਰ ਭਾਈ ਓਹ ਸੁੰਦਰਿ ਹਰਿ ਢੁਲਿ ਮਿਲੀ ॥੧॥
ਏਕੋ ਪ੍ਰਿਉ ਸਖੀਆ ਸਭ ਪ੍ਰਿਅ ਕੀ ਜੋ ਭਾਵੈ ਪਿਰ ਸਾ ਭਲੀ ॥
ਨਾਨਕੁ ਗਰੀਬੁ ਕਿਆ ਕਰੈ ਬਿਚਾਰਾ ਹਰਿ ਭਾਵੈ ਤਿਤੁ ਰਾਹਿ ਚਲੀ ॥੨॥

(ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਮ: ੪, ਪੰਨਾ ੫੨੭)

ਅਸਥਾਈ

×				੦				×				੦			
					ਪ							ਨੁ			
ਪ	—	ਪ	—	—	ਧੁ	ਮ	ਪ	ਪ	ਸਂ	ਨੁ	ਸਂ	ਧੁ	ਪ	ਮਧੁ	ਪ
ਮੇ	ऽ	ਰੋ	ऽ	ऽ	ਸੁੰ	ਦ	ਰ	ਕ	ऽ	ਹਹੁ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽऽ	ਮਿ
ਮ															
ਗੁ	—	ਰ	ਸ	—	ਸ	ਸ	ਰ	ਗ	—	—	—	ਮ	—	—	—
ਲੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਕਿ	ਤ	ਗ	ਲੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

					ਪ										
ਪ	—	—	—	—	ਧੁ	ਮ	ਪ	ਨੁਸਂ	—	—	—	ਨੁ	ਰਂ	ਸਂ	—
*	*	*	*	*	ਹ	ਰਿ	ਕੇ	ਸੰऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਤ	ऽ	ऽ
													ਨੁ		
—	—	—	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	ਧੁ	—	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਬ	ਤਾ	ऽ	ਵਹੁ	ऽ	ਮਾ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ	ਗ	ऽ	ऽ
ਪ	—	—	ਰਂ	ਰਂ	—	ਰਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਨੁ	—	ਸਂ
ऽ	ऽ	ऽ	ਹਮ	ਪੀ	ऽ	ਛੈ	ऽ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਗ	ऽ	ਚ

ਅੰਤਰਾ

ਰੰ	ਸੰ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	ਸੰ	ਸੰ	ਰੰ	ਰ	ਗੁ
ਲੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਹਮ	ਪੀ	ऽ	ਛੈ	ऽ
ਰੰ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਨੁ	—	ਸੰ	ਗੁੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ	—	--
ਲਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਗ	ऽ	ਚ	ਲੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ

ਮੇਰੋ ਮੰਦਰ... —ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਭੀ ਉਤੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੯. ਰਾਗ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ, ਰੂਪਕ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਠਾਕੁਰ ਹੋਏ ਆਪਿ ਦਇਆਲ ॥
ਭਈ ਕਲਿਆਣ ਅਨੰਦ ਰੂਪ ਹੋਈ ਹੈ ਉਬਰੇ ਬਾਲ ਗੁਪਾਲ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਦੁਇ ਕਰ ਜੋੜਿ ਕਰੀ ਬੇਨੰਤੀ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਮਨਿ ਧਿਆਇਆ ॥
ਹਾਥੁ ਦੇਇ ਰਾਖੇ ਪਰਮੇਸੁਰਿ ਸਗਲਾ ਦੁਰਤੁ ਮਿਟਾਇਆ ॥੧॥
ਵਰ ਨਾਰੀ ਮਿਲਿ ਮੰਗਲੁ ਗਾਇਆ ਠਾਕੁਰ ਕਾ ਜੈਕਾਰ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਜਨ ਕਉ ਬਲਿ ਜਾਈਐ ਜੋ ਸਭਨਾ ਕਰੇ ਉਧਾਰੁ ॥੨॥

(ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੫੩੨)

ਅਸਥਾਈ

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
										ਮ		ਮ	
										ਗੁ	ਰਸ	ਗ	ਮ
										ਠਾ	ऽऽ	ਕੁ	ਰ
										ਮ		ਮ	
ਪ	—	ਮ	ਪ	-ਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਮ	—	ਪ	ਗੁ	ਰਸ	ਗ	ਮ
ਹੋ	ऽ	ਏ	ਆ	ऽऽ	ਪ	ਦ	ਇਆ	ऽ	ਲ	ਠਾ	ऽऽ	ਕੁ	ਰ
										ਮ			
ਪ	—	ਮ	ਪ	-ਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਮ	—	ਪ	ਗੁ	ਰ	ਸ	—
ਹੋ	ऽ	ਏ	ਆ	ऽऽ	ਪ	ਦ	ਇਆ	ऽ	ऽ	ਲ	ऽ	ऽ	ऽ
							ਨੁ.						
ਰ	ਰ	ਰ	ਸ	—	ਸ	ਸ	ਧੁ.	ਪ.	ਨੁਨੁ.	ਸ	ਸ	ਸ	—
ਭ	ਈ	ਕਲਿ	ਆ	ऽ	ਨ	ਅ	ਨੰ	ਦ	ਰੂਪ	ਹੋ	ਈ	ਹੈ	ऽ
ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	ਗੁੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨੁਧੁ	ਪ	ਧੁ				
ਉ	ਬ	ਰੇ	ਬਾ	ऽ	ਲ	ਗੁ	ਪਾऽ	ऽ	ਲ	ਠਾਕੁਰ ..			

ਪ			ਨੁ										
ਮ	ਮ	ਪ	ਧੁ	—	ਨੁ	ਧੁਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
ਦੁਇ	ਕ	ਰ	ਜੋ	ऽ	ੜ	ऽऽ	ਕ	ਰੀ	ਬੇ	ਨੰ	ऽ	ਤੀ	ऽ
										ਨੁ			
ਪ	—	ਧੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂਰਂ	ਗੁਂ	ਰਂਸਂ	ਧੁ	—	ਪ	—
ਪਾ	ऽ	ਰ	ਬ੍ਰਹ	ਮ	ਮ	ਨ	ਧਿਆ	ऽ	ऽऽ	ਇਆ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨੁ			ਨੁ				ਮ						
ਸਂ	—	ਸਂਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਪਧੁ	ਮਪ	ਗੁ	—	ਰਸ	ਰ	—	ਸ	ਸ
ਹਾ	ऽ	ਥऽ	ਦੇ	ਇ	ਰਾऽ	ऽऽ	ਖੋ	ऽ	ਪਰ	ਮੇ	ऽ	ਸੁ	ਰ
ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁਧੁ	ਪ	ਧੁ				
ਸ	ਗ	ਲਾ	ਦੂ	ਰ	ਤ	ਮਿ	ਟਾऽ	ऽ	ਇਆ	ਠਾਕੁਰ ..			

— ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

ਨੋਟ—ਇਸੇ ਟਿਯੂਨ ਤੇ "ਬਿਨ ਹਰਿ ਨਾਮ ਨ ਬਾਚਨ ਪੈ ਹੈ" ਸ਼ਬਦ ਭੀ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ ।

੧੦. ਰਾਗ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ. ਮੱਤਤਾਲ ੯ ਮਾਤ੍ਰੇ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਮੇਰੇ ਮਨ ਮੁਖਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਬੋਲੀਐ ॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਰੰਗਿ ਚਲੂਲੈ ਰਾਤੀ ਹਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਭੀਨੀ ਚੋਲੀਐ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਹਉ ਫਿਰਉ ਦਿਵਾਨੀ ਆਵਲ ਬਾਵਲ ਤਿਸੁ ਕਾਰਣਿ ਹਰਿ ਢੋਲੀਐ ॥
ਕੋਈ ਮੇਲੈ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਪਿਆਰਾ ਹਮ ਤਿਸ ਕੀ ਗੁਲ ਗੋਲੀਐ ॥੧॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਮਨਾਵਹੁ ਅਪੁਨਾ ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀ ਝੋਲੀਐ ॥
ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਜਨ ਨਾਨਕ ਪਾਇਆ ਹਰਿ ਲਾਧਾ ਦੇਹ ਟੋਲੀਐ ॥੨॥
(ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਮ: ੪, ਪੰਨਾ ੫੨੭)

ਅਸਥਾਈ

X		੨			੩			
								ਮ ਗਮ ਮੇਰੇ
ਪ	-ਪ	ਪ	ਪ	ਪਧੁ	ਮਪ	ਪਮ	ਗੁਰ,ਸ	ਗਮ
ਮਨ	ऽਮੁਖ	ਹਰਿ	ਹਰਿ	ਹਰਿ	ਬੋਲੀ	ਐऽ	ऽऽऽऽ,	ਮੇਰੇ
ਪ	-ਪ	ਪ	ਪ	ਪਧੁ	ਮਪ	ਪਮ	ਗੁਰ	ਸ
ਮਨ	ऽਮੁਖ	ਹਰਿ	ਹਰਿ	ਹਰਿ	ਬੋਲੀ	ਐऽ	ऽऽ	ऽ

				ਨੁ.		ਨੁ.		
ਰ	ਰ	ਸ	ਸਸ	ਧੁ	ਪ੍ਧੁ	ਸ	ਸ	ਸਸ
ਗੁਰ	ਮੁਖ	ਰੰ	ਗਚ	ਲੂ	ਲੈS	ਰਾ	ਤੀ	ਹਰ
ਸਮ	ਗਮ	ਪਨੁ	ਸੰਰੰ	ਸੰਰੰ,ਗੁੰ	ਰੰਸੰ	ਨੁਧੁਪਮ	ਗੁਰ,ਸ	
*ਪ੍ਰੇ	Sਮ	ਭੀS	ਨੀS	ਚੋSਲੀ	ਐS	SSSS	SSS	ਮੇਰੇ...

ਅੰਤਰਾ

								ਪਪ
								ਹਉ
ਪ								
ਮ	-ਮ	ਪ	ਨੁ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	-ਸੰ
ਫਿਰਉ	Sਦਿ	ਵਾ	ਨੀ	ਆ	ਵਲ	ਬਾ	ਵਲ	Sਹਉ
ਪ								
ਮ	-ਮ	ਪ	ਨੁ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—
ਫਿਰਉ	Sਦਿ	ਵਾ	ਨੀ	ਆ	ਵਲ	ਬਾ	ਵਲ	S
								ਮ
ਰੰ	ਰੰਗੁੰ	ਰੰਸੰ	ਸੰਨੁ	ਨੁਸੰ	ਗੁੰਰੰ	ਸੰਨੁਧੁਪ	ਮਗੁਰਸ	ਗਮ
ਤਿਸ	ਕਾS	ਰਣ	ਹਰਿ	ਢੋਲੀ	ਐS	SSSS	SSSS	ਮੇਰੇ...

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

(ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤਿ)

ਰਾਗ ਜੌਨਪੁਰੀ

ਵਾਦੀ—ਧੁ	ਠਾਟ —ਆਸਾਵਰੀ	ਸਮਾਂ—ਦਿਨ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਹਿਰ।
ਸੰਵਾਦੀ— ਗੁ	ਜਾਤੀ—ਖਾਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ	ਵਿਸ਼ੇਸ਼—ਮ ਪ ਗੁ, ਰ ਮ ਪ— । (ਮ ਮ)

ਮ ਨੁ
ਆਰੋਹ ਸ, ਰ ਮ, ਪ, ਧੁ, ਨੁ ਸਂ ।

ਮ ਸ
ਅਵਰੋਹ—ਸਂ ਨੁਧੁ, ਪ; ਮ ਪ ਗੁ, ਰ, ਸ ।

ਮ ਮ
ਪਕੜ - ਮ ਪ, ਨੁ ਧੁ, ਪ, ਧੁ ਮ ਪ ਗੁ. ਰ ਮ ਪ ।

ਜੌਨਪੁਰੀ ਇਕ ਆਧੁਨਿਕ ਰਾਗ ਹੈ। ਪੁਰਾਤਨ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਉਲੇਖ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋਇਆਂ ਲਗ-ਭਗ ਤਿੰਨ ਸੌ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਦੋ ਮਤ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਹੈ ਕਿ—ਜੌਨਪੁਰ ਦੇ ਸੰਗੀਤ-ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੁਲਤਾਨ ਹੁਸੈਨ ਸ਼ਰਕੀ ਨੇ ਆਸਾਵਰੀ ਤੇ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਨਾਲ ਇਕ ਨਵਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਣਾਇਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਜੌਨਪੁਰੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ। ਦੂਜਾ ਹੈ ਕਿ—ਹੁਸੈਨੀ ਤੇ ਤੁਰੁਸ਼ਕ ਟੋਡੀ (ਤੁਰੁਕ ਟੋਡੀ) ਇਹ ਅਰਬ ਦੇਸ ਤੋਂ ਆਏ ਰਾਗ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਮੀਰ ਖੁਸਰੋ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦੂਜੇ ਰਾਗਾਂ ਵਾਂਗ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਰਾਗ ਸੰਗੀਤ 'ਰਾਗ ਵਿਬੋਧ' ਦੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਸਾਵਰੀ ਤੇ ਭੈਰਵੀ ਠਾਟ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯਾਵਨਿਕ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਗਾਇਕ-ਵਾਦਕ ਆਪਣੇ ਹੀ ਰਾਗ ਮੰਨਦੇ ਸਨ। ਜਿਹੜੇ ਗਾਇਕ (ਕੱਵਾਲ) ਦਿੱਲੀ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਵਰਗ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਇਕ ਵਰਗ ਜੌਨਪੁਰ ਲਖਨਊ ਵਿਚ ਜਾ ਵੱਸਿਆ। ਜੌਨਪੁਰ ਵਿਚ ਵੱਸਣ ਵਾਲੇ ਗਾਇਕਾਂ ਨੇ ਸੰਗੀਤ ਕਲਾ ਦੇ ਕਦਰਦਾਨ ਸੁਲਤਾਨ ਹੁਸੈਨ ਸ਼ਰਕੀ ਦੀ ਛੱਤਰ-ਛਾਇਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈ। ਯਾਵਨਿਕ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੱਵਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੁਚੀ ਰੱਖਦੇ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਧੀਰੇ ਧੀਰੇ ਇਹ ਰਾਗ ਜੌਨਪੁਰ ਦੇ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਣ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਟੋਡੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜੌਨਪੁਰੀ ਟੋਡੀ ਤੇ ਆਸਾਵਰੀ ਟੋਡੀ ਕਹਿਣ ਲਗ ਪਏ, ਜਾਂ ਇੰਜ ਕਹਿ ਲਵੋ ਕਿ ਸੁਲਤਾਨ ਹੁਸੈਨ ਸ਼ਰਕੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗਾਇਕਾਂ ਦੀ ਸਮਤੀ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਗਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਕਰਣ ਕੀਤਾ।

ਜੌਨਪੁਰੀ ਆਸਾਵਰੀ ਠਾਟ ਦਾ ਜਨਯ ਰਾਗ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਖਾਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ, ਵਾਦੀ ਧੈਵਤ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਗੰਧਾਰ ਹੈ। ਪਰ, ਕਿਉਂਕਿ 'ਪੰਚਮ' ਇਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਸੁਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕਈ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਇਸ ਦਾ ਵਾਦ-ਸੰਵਾਦ 'ਪ-ਸਾ' ਜਾਂ 'ਪਾ-ਰੇ' ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿਨ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਹਿਰ (ਲਗ-ਭਗ ਨੌਂ ਵਜੇ) ਹੈ।

ਆਸਾਵਰੀ ਤੇ ਜੌਨਪੁਰੀ ਦੋਵੇਂ ਸਮਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿਕ ਰਾਗ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਇਤਨਾ ਕੁ ਫਰਕ ਹੈ ਕਿ ਆਸਾਵਰੀ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ 'ਗੰਧਾਰ-ਧੈਵਤ' ਸੁਰ ਵਰਜਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਜੌਨਪੁਰੀ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਗੰਧਾਰ ਸੁਰ ਵਰਜਿਤ ਹੈ। ਉਂਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਰਾਗਾਂ ਦੀਆਂ ਤਾਲ-ਬਧ ਬੰਦਿਸ਼ਾਂ (ਟਿਯੂਨਾਂ)

ਪ ਮ ਸ ਮ
ਆਪਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੌਨਪੁਰੀ ਵਿਚ "ਮ ਪ, ਨੁ ਧੁ, ਪ, ਮ ਪ ਗੁ, ਰ ਸ, ਰ ਮ ਪ"

ਨੁ ਨੁ
ਇਹ ਤਾਨ ਬਾਰ ਬਾਰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਤ੍ਰਾਂਗ ਵਿਚ "ਮ ਪ, ਧੁ, ਨੁ ਸਂ, ਨੁ ਸਂ, ਧੁ, ਨੁਸਂ ਰਂਗੁਂ, ਰਂਸਂ, ਨੁਸਂਰਂਸਂ ਨੁਧੁ, ਪ, ਮ ਪ ਨੁ – ਧੁ, ਪ" ਇਹ ਸੁਰ-ਸਮੂਹ ਖਾਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਨਿਖਾਦ ਸੁਰ ਲਾਉਣ ਨਾਲ ਹੀ ਜੌਨਪੁਰੀ ਆਸਾਵਰੀ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ

ਨੁ
ਅੰਤਰੇ ਦਾ ਉਠਾਵ "ਮ ਪ, ਧੁ, ਨੁ ਸਂ, ਨੁ ਸਂ" ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਤ੍ਰਾਂਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਗ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਮੱਧ ਤੇ ਤਾਰ ਸਪਤਕ ਵਿਚ ਹੀ ਅਕਸਰ ਗਾਉਂਦੇ ਵਜਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਜੌਨਪੁਰੀ ਆਧੁਨਿਕ ਸਮੇਂ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਤੇ ਮਨੋਹਰ ਰਾਗ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹ ਇਸੇ ਨੂੰ ਆਸਾਵਰੀ ਰਾਗ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

ਮ ਮ ਸ ਨੁ ਨੁ
੧. ਸ –ਰਮਪ, ਗੁ ––ਰ, ਸ –ਰਸਨੁਧੁ—ਧੁਸ ਸਰਗੁ––ਰਸਗੁ—ਰਸਨੁਧੁ– ਪ, ਧੁ, ਨੁਸ—ਸ

ਮ ਮ ਸ
ਰਮਪ, ਮਪ ਗੁ – ਰ, ਸ— ।

ਮ ਪ ਨੁ ਮ ਮ ਮ ਸ ਨੁ
੨. ਸ—ਰਮਪ –ਨੁ—ਧੁ—ਪ, ਮਪਧੁਮਪ ਗੁ—ਰਮਪ, ਗੁ –ਰ, ਸ– ਨੁਸ, ਨੁਸਰਸਨੁਧੁ—ਸ, ਸ

ਮ ਮ ਮ ਮ ਸ ਸ
ਰਮਪ, ਰਮਪਨੁਧੁ – ਪ, ਮਪਧੁ ਗੁ—ਸਰਮਪ ਗੁ –ਰ, ਸ – ਨੁ ਨੁਸ—ਰਸ – ।

ਮ ਨੁ ਮ ਮ ਨੁ ਨੁ ਨੁ ਪ
੩. ਰਮਪਨੁ—ਧੁ—ਪ, ਧੁਮਪਗੁ—ਰਮਪਧੁਮਪਨੁ ਧੁ—ਪ, ਮਪ ਧੁ ਧੁ—ਨੁਧੁ—ਪ, ਮਪਧੁ, ਪਧੁਨੁ

ਨੁ ਮ ਨੁ ਮ ਮ ਮ ਸ ਮ
ਧੁ—ਪ, ਰਮਪ, ਮਪਨੁ ਧੁ—ਪ, ਮਪਧੁਮਪ ਗੁ—ਰਮਪ ਗੁ—ਰ, ਸ—ਸ ਰਮਪ, ਮਪਨੁਧੁ—ਧੁਮਪ

ਮ ਮ ਸ ਨੁ ਪ‿ਮ
ਗੁ—ਸਰਮਪਧੁਮਪ ਗੁ—ਰ, ਸ—ਮਪ ਧੁ—ਨੁਧੁ, ਪ—ਰਮਪ, ਧੁ ਗੁ—ਰ, ਸ— ।

ਨੁ ਸੰ ਸੰ ਨੁ ਨੁ ਨੁ
੪. ਮਪ —ਪ ਧੁ—ਨੁਸੰ - ਨੁ ਨੁਸੰ —ਸੰ ਧੁ - ਪ, ਮਪ ਧੁ – ਨੁਸੰ—ਨੁਸੰ, ਨੁਸੰਰੰਨੁਧੁ ਸੰ ਧੁ—ਨੁਧੁ

ਨੁ ਮ ਮ ਸ ਮ ਪ ਧੁ
—ਪ, ਮਪਨੁਧੁ, —ਸੰ - ਰੰਸੰਨੁਧੁ,ਪ – ਰਮਪਧੁਮਪ ਗੁ —ਰ, ਸ— ਰ, ਮ, ਪ, ਨੁਸੰ—ਨੁਸੰ, ਨੁਸੰਰੰ

ਨੁ ਨੁ ਨੁ ਸੰ ਸੰ ਨੁ ਨੁ
ਨੁਸੰ ਧੁ –ਧੁ, ਨੁਸੰ — ਮਪ ਧੁਨੁਸੰ – ਨੁ ਨੁਸੰ—ਧੁ, ਨੁਸੰਰੰਗੁੰ—ਰੰਸੰ, ਨੁਸੰਰੰਨੁਧੁ—ਪ, ਮਪਸੰ, ਧੁ—

ਮ ਮ ਮ ਸ
ਰੰ, ਸੰਨੁਧੁ – ਗੁੰ, ਰੰਸੰਨੁਧੁ --ਪ, ਧੁਮਪ ਗੁ, ਰਮਪ ਗੁ—ਰ, ਸ — ।

ਨੁ ਨੁ ਨੁ ਮ ਪ ਧੁ ਨੁ ਸੰ
੫. ਮਪਨੁਧੁ —ਪ, ਧੁਮਪਨੁਧੁ —ਧੁਨੁਸੰ—ਨੁਸੰ ਧੁ – ਨੁਸੰ – ਮਪ ਧੁਨੁਸੰ—ਰ, ਮ, ਪ, ਧੁ, ਨੁ, ਸੰ—ਨੁਸੰ,

ਨੁ ਮ ਮ
ਸੰਰੰਗੁੰ, ਰੰਸੰਨੁਧੁ —ਰੰ, ਸੰਨੁਧੁ – ਗੁੰ, ਰੰਸੰ, ਨੁਸੰਰੰਸੰਨੁਧੁ—ਪ, ਮਪਸੰ ਧੁ—ਪ, ਮਪਧੁਮਪ ਗੁ - ਰਮਪ

ਨੁ ਨੁ ਨੁ ਮ ਮ
ਧੁਨੁਸੰ —ਨੁਸੰ, ਧੁਨੁਸੰ —ਮਪ ਧੁਨੁਸੰਰੰਗੁੰ~ ਰੰਸੰਰੰ, ਸੰਨੁਧੁ—ਗੁੰ—ਰੰਸੰਨੁਧੁ— ਪ, ਧੁਮਪ ਗੁ, ਰਮਪ

ਮ ਸ ਰ ਮ
ਗੁ —ਰ, ਸ - ਸਗੁਰਸ—ਮਗੁਰਸ, ਸਰਮਪਮਗੁਰਸ, ਸਰਮਪਧੁਮਪ ਗੁਰਸ, ਸਰਮਪਨੁਨੁਧੁਪਮਗੁਰਸ,
ਸਰਮਪਧੁਪਸੰ, ਸੰਨੁਧੁਪਮਗੁਰਸ, ਸਰਮਪਨੁਸੰ ਰੰਰੰਸੰਨੁਧੁਪਮਗੁਰਸ, ਮਪਧੁਨੁਸੰਰੰਗੁੰ, ਰੰਸੰਨੁਧੁਪਮਗੁਰਸ,

ਮੰ ਮੰ ਮ ਨੁ ਨੁ ਮ ਸ
ਮਪਧੁਨੁਸੰ, ਰੰਮੰਪੰ ਗੁੰ੬ ਰੰਸੰਨੁਧੁਪਮਗੁਰਸ, ਰਮਪਸੰ ਧੁ —ਪ, ਧੁਮਪ ਗੁ —ਰ, ਸ — ।

ਜੌਨਪੁਰੀ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਗੀਤ ਨੰ: ੨)

ਅਸਥਾਈ

	੦				੩				×				੨			
੧.	*	ਇਹ	ਹੈ	ਮ	ਨੋ	ऽ	ਰ	ਥ	ਸਰ	ਮਪ	ਨੁਨੁ	ਧੁਪ	ਸੰਨੁ	ਧੁਪ	ਮਗੁ	ਰਸ
੨	*	.	.	.	.	.	.	.	ਸਰ	ਮਪ	ਧੁਨੁ	ਸੰਰੰ	ਸੰਨੁ	ਧੁਪ	ਮਗੁ	ਰਸ
੩.	*	.	.	.	ਸਰ	ਮਪ	ਧੁਮ	ਪਧੁ	ਨੁਸੰ	ਰੰਨੁ	ਸੰਰੰ	ਗੁੰਰੰ	ਸੰਨੁ	ਧੁਪ	ਮਗੁ	ਰਸ
੪.	ਪਨੁ	ਧੁਪ,	ਮਪ	ਨੁਨੁ	ਧੁਪ,	ਸੰਨੁ	ਧੁਪ,	ਰੰਰੰ	ਸੰਨੁ	ਧੁਪ,	ਗੁੰਗੁੰ	ਰੰਸੰ	ਨੁਧੁ	ਪਮ	ਗੁਰ	ਸ
੫.	*	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	ਗੁਰ	ਮਪ	ਨੁਨੁ	ਧੁਪ
	ਗੁਰ	ਮਪ	ਸੰਨੁ	ਧੁਪ,	ਗੁਰ	ਮਪ	ਰੰਰੰ	ਸੰਨੁ	ਧੁਪ,	ਗੁਰ	ਮਪ	ਗੁੰਰੰ	ਸੰਨੁ	ਧੁਪ	ਮਗੁ	ਰਸ
੬.	*	.	.	.	.	.	.	.	ਸਰ	ਮਗੁ	ਰਸ,	ਰਮ	ਪਮ	ਗੁਰ,	ਮਪ	ਨੁਧੁ
	ਮਪ,	ਪਧੁ	ਸੰਨੁ	ਧੁਪ,	ਧੁਨੁ	ਰੰਸੰ	ਨੁਧੁ,	ਨੁਸੰ	ਗੁੰਰੰ	ਸੰਨੁ	ਸੰਰੰ	ਮੰਗੁੰ	ਰੰਸੰ	ਨੁਧੁ	ਪਮ	ਗੁਰ

੭.	ਸ, ਇ ਹੈ ਮ	. . . .	ਮਪ ਧੁ,ਮ ਪਧੁ ਮਪ	ਧੁਪ ਮਗੁ ਰਸ, ਪਧੁ
	ਨੁ,ਪ ਧੁਨੁ ਪਧੁ ਨੁਧੁ	ਪਮ ਗੁਰ ਸ, ਸਂਰਂ	ਗੁਂਸਂ ਰਂਗੁਂ ਸਂਰਂ ਗੁਂਰਂ	ਸਂਨੁ ਧੁਪ ਮਗੁ ਰਸ
੮.	* . . .	. . . .	ਸਗੁ ਰਸ, ਰਮ ਗੁਰ,	ਮਧੁ ਪਮ, ਪਸਂ ਨੁਧੁ
	ਸਂਗੁਂ ਰਂਸਂ, ਰਂਮਂ ਗੁਂਰਂ	ਸਂਨੁ ਧੁਪ ਮਗੁ ਰਸ,	ਸਰ ਮਪ ਰਮ ਪਧ,	ਮਪ ਧਨੁ, ਪਧੁ ਨੁਸਂ
	ਧੁਨੁ ਸਂਰਂ, ਗੁਂਰਂ ਸਂਨੁ,	ਰਂਸਂ ਨੁਧ, ਸਂਨੁ ਧੁਪ,	ਨੁਧੁ ਪਮ, ਧੁਪ ਮਗੁ,	ਪਮ ਗੁਰ, ਮਗੁ ਰਸ

ਅੰਤਰਾ

੧.	* ਸਾ ऽ ਸ	ਸਾ ऽ ਸ ਸਿ	ਸਂਨੁ ਧੁਪ ਮਗੁ ਰਸ,	ਰਮ ਪਧੁ ਮਪ ਸਂ
੨.	* . . .	ਧੁਨੁ ਸਂਰਂ ਗੁਂਰਂ ਸਂਨੁ	ਧੁਪ ਮਗੁ ਰਸ, ਰਮ	ਪਧੁ ਮਪ ਧੁਨੁ ਸਂ
੩.	ਸਂਰਂ ਗੁਂਰਂ ਸਂਨੁ ਧੁਪ,	ਮਪ ਰਂਰਂ ਸਂਨੁ ਧੁਪ,	ਮਪ ਸਂਨੁ ਧੁਪ ਮਗੁ	ਰਸ. ਰਮ ਪਧੁ ਸਂ
੪.	* . . .	, . . .	ਸਂਗੁਂ ਰਂਸਂ. ਨੁਰਂ ਸਂਨੁ.	ਧੁਸਂ ਨੁਧੁ. ਪਨੁ ਧੁਪ
	ਮਧੁ ਪਮ, ਰਮ ਗੁਰ,	ਸਗੁ ਰਸ, * ਮਪ	ਧੁਨੁ ਸਂ. ਮਪ ਧੁਨੁ	ਸਂ, ਮਪ ਧੁਨੁ ਸਂ
੫.	* . . .	, ...	ਮਪ ਧੁਨੁ ਸਂਰਂ ਸਂਨੁ	ਧੁਪ. ਮਪ ਧੁਨੁ ਸਂਰਂ
	ਗੁਂਰਂ ਸਂਨੁ ਧੁਪ, ਮਪ	ਧੁਨੁ ਸਂਰਂ ਮਂਗੁਂ ਰਂਸਂ	ਨੁਧੁ ਪਮ ਗੁਰ ਸ.	ਰਮ ਪਧੁ ਮਪ ਸਂ
੬.	. . . .	. . . .	ਗੁਂਗੁਂ ਰਂ.ਗੁਂ ਗੁਂਰਂ ਸਂਰਂ.	ਰਂਰਂ ਸਂ,ਰਂ ਰਂਸਂ ਨੁਸਂ
	ਨੁਨੁ ਧੁ.ਨੁ ਨੁਧੁ ਪਧੁ.	ਧੁਧੁ ਪ.ਧੁ ਧੁਪ ਮਪ,	ਗੁਗੁ ਰ,ਗੁ ਗੁਰ ਸਰ	ਮਪ ਧੁਨੁ ਸਂਰਂ ਨੁਸਂ
੭.	ਗੁਂਰਂ ਗੁਂਰਂ ਸਂਨੁ, ਰਂਸਂ	ਰਂਸਂ ਨੁਧੁ. ਸਂਨੁ ਸਂਨੁ	ਧੁਪ, ਨੁਧੁ. ਨੁਧੁ ਪਮ.	ਧੁਪ ਧੁਪ ਮਗੁ. ਪਮ
	ਪਮ ਗੁਰ ਮਗੁ ਰਸ,	ਰਮ ਪਧੁ ਮਪ ਸਂ,	ਰਮ ਪਧੁ ਮਪ ਸਂ,	ਰਮ ਪਧੁ ਮਪ ਸਂ
੮.	* . . .	. . , .	ਧੁਧੁ ਪ,ਧੁ ਧੁਪ ਧੁਧੁ	ਪਮ ਗੁਰ ਸ, ਰਂਰਂ
	ਸਂ,ਰਂ ਰਂਸਂ ਰਂਰਂ ਸਂਨੁ	ਧੁਪ ਮਗੁ ਰਸ, ਗੁਂਗੁਂ	ਰਂਗੁਂ ਗੁਂਰਂ ਗੁਂਗੁਂ ਰਂਸਂ	ਨੁਧੁ ਪਮ ਗੁਰ ਸ
	ਮਂਮਂ ਗੁਂ,ਮਂ ਮਂਗੁਂ ਮਂਮਂ	ਗੁਂਰਂ ਸਂਨੁ ਧੁਪ ਮਗੁ	ਰਸ, ਰਮ ਪਪ ਧੁਨੁ	ਸਂ,ਧੁ ਨੁਸਂ ਧੁਨੁ ਸਂ

੧. ਰਾਗ ਜੌਨਪੁਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਮੂ ਲਾਲਨ ਸਿਉ ਪ੍ਰੀਤਿ ਬਨੀ ॥ਰਹਾਉ॥
ਤੋਰੀ ਨ ਤੂਟੈ ਛੋਰੀ ਨ ਛੂਟੈ ਐਸੀ ਮਾਧੋ ਖਿੰਚ ਤਨੀ ॥੧॥
ਦਿਨਸੁ ਰੈਨਿ ਮਨ ਮਾਹਿ ਬਸਤੁ ਹੈ ਤੂ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਪ੍ਰਭ ਅਪਨੀ ॥੨॥
ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਉ ਸਿਆਮ ਸੁੰਦਰ ਕਉ ਅਕਥ ਕਥਾ ਜਾ ਕੀ ਬਾਤ ਸੁਨੀ ॥੩॥
ਜਨ ਨਾਨਕ ਦਾਸਨਿ ਦਾਸੁ ਕਹੀਅਤ ਹੈ ਮੋਹਿ ਕਰਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਠਾਕੁਰ ਅਪੁਨੀ ॥੪॥
(ਬਿਲਾਵਲੁ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੮੨੭)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
														ਸੰਨੁ	ਸੰ
														ਮੂऽ	ਲਾ
				ਮ											
ਨੁ	ਧੁ	ਪਮ	ਪ	ਗੁ	ਰਸ	ਰ	ਮ	ਪ	—	—	ਪਧੁ	ਪਮ	ਪ	ਸੰਨੁ	ਸੰ
ਲ	ਨ	ਸਿਉ	ऽ	ਪ੍ਰੀ	ऽऽ	ਤ	ਬ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ऽਬ	ਨੀऽ	ऽ,	ਮੂऽ	ਲਾ
				ਮ								ਮ			
ਨੁ	ਧੁ	ਪਮ	ਪ	ਗੁ	ਰਸ	ਰ	ਮ	ਪ	ਪਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਗੁ	ਰਸ	—	—
ਲ	ਨ	ਸਿਉ	ऽ	ਪ੍ਰੀ	ऽऽ	ਤ	ਬ	ਨੀ	ऽऽ	ऽ	ਬ	ਨੀ	ऽऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

				ਨੁ											
	ਮ	ਮ	ਪ	ਧੁ	—	ਨੁ	—	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	—
	ਤੋ	ਰੀ	ਨ	ਤੂ	ऽ	ਟੈ	ऽ	ਛੋ	ऽ	ਰੀ	ਨ	ਛੂ	ऽ	ਟੈ	ऽ
—	ਪ	ਪ	ਧੁ	ਸੰ	ਗੁੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਸੰ	ਨੁ	ਧੁ	ਪਮ	ਪ		
ऽ	ਐ	ऽ	ਸੀ	ਮਾ	ऽ	ਧੋ	ऽ	ਖਿੰ	ऽ	ਚ	ਤ	ਨੀऽ	ऽ,	ਮੂ ਲਾਲਨ...	

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੨. ਰਾਗ ਜੌਨਪੁਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਪ੍ਰਭ ਇਹੈ ਮਨੋਰਥੁ ਮੇਰਾ ॥
ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ ਦਇਆਲ ਮੋਹਿ ਦੀਜੈ ਕਰਿ ਸੰਤਨ ਚੇਰਾ ॥ਰਹਾਉ॥
ਪ੍ਰਾਤਹਕਾਲ ਲਾਗਉ ਜਨ ਚਰਨੀ ਨਿਸਬਾਸੁਰ ਦਰਸੁ ਪਾਵਉ ॥
ਤਨੁ ਮਨੁ ਅਰਪਿ ਕਰਉ ਜਨ ਸੇਵਾ ਰਸਨਾ ਹਰਿ ਗੁਨ ਗਾਵਉ ॥੧॥
ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਸਿਮਰਉ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪਨਾ ਸੰਤ ਸੰਗਿ ਨਿਤ ਰਹੀਐ ॥
ਏਕ ਅਧਾਰੁ ਨਾਮੁ ਧਨੁ ਮੋਰਾ ਅਨਦੁ ਨਾਨਕ ਇਹੁ ਲਹੀਐ ॥੨॥

(ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੫੩੩)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
	ਮ							ਨੁ				ਮ		ਸ	
—	ਰ	ਮ	ਮ	ਪਧੁ	ਮ	ਪ	ਸੰ	ਧੁ	—	ਪ	ਧੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਰ	ਸ
ऽ	ਇ	ਹੈ	ਮ	ਨੋऽ	ऽ	ਰ	ਥ	ਮੇ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਜੀ	ऽ

	ਮ							ਮ							
—	ਰ	ਮ	ਮ	ਪ	—	ਪਧੁ	ਮਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਰ	—	ਸ	—
ऽ	ਕ੍ਰਿ	ਪਾ	ਨਿ	ਧਾ	ऽ	ਨऽ	ਦऽ	ਇਆ	ਲ	ਮੋ	ਹਿ	ਦੀ	ऽ	ਜੈ	ऽ

												ਨੁ			
—	ਸ	ਸ	ਗੁੰ	ਰੰ	ਰੰ	ਸੰ	—	ਰੰ	ਨੁ	ਸੰ	ਰੰ	ਧੁ	ਧੁ	ਪਧੁ	ਮ
ऽ	ਕ	ਰ	ਸ	ਤ	ਨ	ਕਾ	ऽ	ਚੇ	ऽ	ਰਾ	ऽ;	ਪ੍ਰ	ਭ	ਜੀऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

	ਪ			ਨੁ		ਸੰ									
	ਮ	—	ਪ	ਧੁ	—	ਨੁ	ਨੁ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—
•	ਪ੍ਰਾ	ऽ	ਤਹ	ਕਾ	ऽ	ਲ	ਲਾ	ਗਉ	ऽ	ਜ	ਨ	ਚ	ਰ	ਨੀ	ऽ

	ਸੰ											ਨੁ			
—	ਨੁ	ਨੁ	ਨੁ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰਰੰ	ਗੁੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਧੁ	—	ਪ	—
	ਨਿ	ਸ	ਬਾ	ਸੁ	ਰ	ਦਰ	ਸ	ਪਾऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਵਉ	ऽ	ऽ	ऽ

				ਨੁ				ਮ							
—	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਪਧੁ	ਮਪ	ਗੁ	—	ਰ	ਸ	ਰ	—	ਸ	—
ऽ	ਤਨ	ਮ	ਨ	ਅ	ਰ	ਪऽ	ਕऽ	ਰਉ	ऽ	ਜ	ਨ	ਸੇ	ऽ	ਵਾ	ऽ

												ਨੁ			
—	ਸ	ਸ	ਗੁੰ	ਰੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਰੰ	ਨੁ	ਸੰ	ਰੰ	ਧੁ	ਧੁ	ਪਧੁ	ਮ
ऽ	ਰ	ਸ	ਨਾ	ਹ	ਰਿ	ਗੁ	ਨ	ਗਾ	ऽ	ਵਉ	ऽ,	ਪ੍ਰ	ਭ	ਜੀऽ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੩. ਰਾਗ ਜੌਨਪੁਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਤਾ ਕਉ ਹਉ ਜੀਵਾ ॥ ਚਰਣ ਕਮਲ ਤੇਰੇ ਧੋਇ ਧੋਇ ਪੀਵਾ ॥੧॥
ਸੋ ਹਰਿ ਮੇਰਾ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ॥ ਭਗਤ ਜਨਾ ਕੈ ਸੰਗਿ ਸੁਆਮੀ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਸੁਣਿ ਸੁਣਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵਾ ॥ ਆਠ ਪਹਰ ਤੇਰੇ ਗੁਣ ਗਾਵਾ ॥੨॥
ਪੇਖਿ ਪੇਖਿ ਲੀਲਾ ਮਨਿ ਆਨੰਦਾ ॥ ਗੁਣ ਅਪਾਰ ਪ੍ਰਭ ਪਰਮਾਨੰਦਾ ॥੩॥
ਜਾ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਕਛੁ ਭਉ ਨ ਬਿਆਪੈ ॥ ਸਦਾ ਸਦਾ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਜਾਪੈ ॥੪॥

(ਸੂਹੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੭੪੦)

ਅਸਥਾਈ

੨				੦				੩				×			
				ਨੁ				ਮ	ਸ						
ਮ	ਮ	ਪ	ਸਂ	ਧੁ	ਪ	ਪਧੁ	ਮਪ	ਗੁ	ਰ	ਮ	—	ਪ	—	ਪ	—
ਸਿ	ਮ	ਰ	ਸਿ	ਮ	ਰ	ਤਾS	SS	ਕਉ	S	ਹਉ	S	ਜੀ	S	ਵਾ	S
ਪ														ਨੁ	
ਨੁ	ਨੁ	ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁਸਂ	ਰਂਸਂ	ਧੁ	ਪ
ਚ	ਰ	ਨ	ਕ	ਮ	ਲ	ਤੇ	ਰੋ	ਧੋ	ਇ	ਧੋ	ਇ	ਪੀS	SS	ਵਾ	S

ਅੰਤਰਾ

				ਨੁ								ਸਂ			
ਮ	—	ਪ	ਪ	ਧੁ	—	ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	—
ਸੋ	S	ਹ	ਥਿ	ਮੇ	S	ਰਾ	S	ਅੰ	S	ਤ	ਰ	ਜਾ	S	ਮੀ	S
ਸਂ								ਸਂ						ਨੁ	
ਨੁ	ਨੁ	ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਨੁ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁਸਂ	ਰਂਸਂ	ਧੁ	ਪ
ਭ	ਗ	ਤ	ਜ	ਨਾ	S	ਕੇ	S	ਸੰ	S	ਗ	ਸੁ	ਆS	SS	ਮੀ	S

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੪. ਰਾਗ ਜੌਨਪੁਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਸੇਵਕ ਕੈ ਭਰਪੂਰ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਵਾਹ ਗੁਰੂ ਤੇਰਾ ਸਭੁ ਸਦਕਾ ॥
ਨਿਰੰਕਾਰ ਪ੍ਰਭੁ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ ਕਹਿ ਨ ਸਕੈ ਕੋਊ ਤੂ ਕਦਕਾ ॥
ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨੁ ਸਿਰੇ ਤੈ ਅਗਨਤ ਤਿਨ ਕਉ ਮੋਹੁ ਭਯਾ ਮਨ ਮਦਕਾ ॥
ਚਵਰਾਸੀਹ ਲਖ ਜੋਨਿ ਉਪਾਈ ਰਿਜਕੁ ਦੀਆ ਸਭਹੂ ਕਉ ਤਦਕਾ ॥
ਸੇਵਕ ਕੈ ਭਰਪੂਰ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਵਾਹ ਗੁਰੂ ਤੇਰਾ ਸਭ ਸਦਕਾ ॥੧॥੧੧॥

(ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਚਉਥੇ ੪, ਪੰਨਾ ੧੪੦੩)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
ਮ				ਨੁ				ਮ				ਮ			
ਪ	ਸਂ	ਨੁ	ਸਂ	ਧੁ	ਪ	ਪਧੁ	ਮਪ	ਗੁ	—	—	ਰ	ਗੁ	ਗੁ	ਰਸ	ਰ
ਸੇ	S	ਵ	ਕ	ਕੈ	S	ਭS	ਰS	ਪੂ	S	S	ਰ	ਜੁ	ਗ	ਜੁS	ਗ,
ਮ								ਨੁ.							
ਗੁ	—	ਰਸ	ਰ	ਸ	—	—	—	ਧੁ.	ਨੁ.	ਪ.	ਸ	ਸ	ਸ	ਸ	—
ਵਾ	S	ਹS	ਗੁ	ਰੂ	S	S	S	ਤੇ	ਰਾ	ਸ	ਭ	ਸ	ਦ	ਕਾ	S
ਮ				ਨੁ								ਸਂ			
ਰ	ਮ	ਪ	ਸਂ	ਧੁ	—	ਪ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਸਂ	ਰਂ	ਨੁ	ਧੁ	ਧਮ	ਪ
ਵਾ	S	ਹ	ਗੁ	ਰੂ	S	ਤੇ	S	ਰਾ	S	ਸ	ਭ	ਸ	ਦ	ਕਾS	S

ਅੰਤਰਾ

				ਨੁ								ਸਂ			
ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਧੁ	ਧੁ	ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਨਿ	ਰੰ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ਰ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਸ	ਦਾ	ऽ	ਸ	ਲਾ	ऽ	ਮ	ਤ
												ਨੁ			
ਰਂ	—	ਰਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਰਂ	ਸਂ	ਧੁ	ਧੁ	ਪਮ	ਪ
ਕਹਿ	ऽ	ਨ	ਸ	ਕੈ	ऽ	ਕੋ	ऽ	ਊ	ऽ	ਤੂ	ऽ	ਕ	ਦ	ਕਾऽ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

ਨੋਟ—ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਵਿਚ ਕਾਨੜਾ ਰਾਗ ਦਾ ਅੰਗ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ।

੫. ਰਾਗ ਜੌਨਪੁਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਕਰਤ ਫਿਰੇ ਬਨ ਭੇਖ ਮੋਹਨ ਰਹਤ ਨਿਰਾਰ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਕਥਨ ਸੁਨਾਵਨ ਗੀਤ ਨੀਕੇ ਗਾਵਨ ਮਨ ਮਹਿ ਧਰਤੇਗਾਰ ॥੧॥
ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਬਹੁ ਚਤੁਰ ਸਿਆਨੇ ਬਿਦਿਆ ਰਸਨਾ ਚਾਰ ॥੨॥
ਮਾਨ ਮੋਹ ਮੇਰ ਤੇਰ ਬਿਬਰਜਿਤ ਏਹੁ ਮਾਰਗੁ ਖੰਡੇਧਾਰ ॥੩॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਨਿ ਭਵਜਲੁ ਤਰੀਅਲੇ ਪ੍ਰਭ ਕਿਰਪਾ ਸੰਤ ਸੰਗਾਰ ॥੪॥
(ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੫੩੪)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
	ਪ			ਨੁ				ਮ		ਸ		ਮ			
—	ਮ	ਪ	ਸਂ	ਧੁ	ਪ	ਪਧੁ	ਮਪ	ਗੁ	—	ਰ	ਸ	ਰ	ਮ	ਪ	ਪ
ऽ	ਕਰ	ਤ	ਫਿ	ਰੇ	ऽ	ਬऽ	ਨऽ	ਭੇ	ऽ	ऽ	ਖ	ਮੋ	ऽ	ਹ	ਨ
														ਨੁ	
—	ਪ	ਪ	ਗੁਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	—	ਸਂ	—	ਨੁਸਂ	ਰਂਸਂ	ਧੁ	ਪ
ऽ	ਮੋ	ਹ	ਨ	ਰਹ	ऽ	ਤ	ਮੁ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽऽ	ऽऽ	ਰ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

	ਪ			ਨ		ਸਂ						ਸਂ			
	ਮ	ਮ	ਪ	ਧੁ	—	ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	—	—	ਸਂ	ਨੁ	—	ਸਂ	—
	ਕਥ	ਨ	ਸੁ	ਨਾ	ऽ	ਵ	ਨ	ਗੀ	ऽ	ऽ	ਤ	ਨੀ	ऽ	ਕੇ	ऽ
	ਨੁ											ਨੁ			
—	ਧੁ	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂਰਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਧੁ	—	ਪ	—
ऽ	ਗਾ	ਵ	ਤ	ਮ	ਨ	ਮਹਿ	ऽ	ਧऽ	ਰ	ਤੇ	ऽ	ਗਾ	ऽ	ਰ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੬. ਰਾਗ ਜੌਨਪੁਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਯ ਲਯ)

ਅਨਾਥ ਨਾਥ ਪ੍ਰਭ ਹਮਾਰੇ ॥ ਸਰਨਿ ਆਇਓ ਰਾਖਨਹਾਰੇ ॥ਰਹਾਉ॥
ਸਰਬ ਪਾਖ ਰਾਖੁ ਮੁਰਾਰੇ ॥ ਆਗੈ ਪਾਛੈ ਅੰਤੀ ਵਾਰੇ ॥੧॥
ਜਬ ਚਿਤਵਉ ਤਬ ਤੁਹਾਰੇ ॥ ਉਨ ਸਮਾਰਿ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਸਧਾਰੇ ॥੨॥
ਸੁਨਿ ਗਾਵਉ ਗੁਰ ਬਚਨਾਰੇ ॥ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਉ ਸਾਧ ਦਰਸਾਰੇ ॥੩॥
ਮਨ ਮਹਿ ਰਾਖਉ ਏਕ ਅਸਾਰੇ ॥ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭ ਮੇਰੇ ਕਰਨੈਹਾਰੇ ॥੪॥

(ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੫੩੩)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
ਪ				ਨੁ				ਮ	ਸ						
ਧੁ	ਮ	ਪ	ਸਂ	ਧੁ	—	ਪਧੁ	ਮਪ	ਗੁ	ਰ	ਮ	ਮ	ਪ	—	ਪ	—
ਅ	ਨਾ	ऽ	ਥ	ਨਾ	ऽ	ਥऽ	ऽऽ	ਪ੍ਰ	ऽ	ਭ	ਹ	ਮਾ	ऽ	ਰੇ	ऽ
	ਪ													ਨੁ	
*	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਨੁ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁਸਂ	ਰਂਸਂ	ਧੁ	ਪ
*	ਸ	ਰ	ਨ	ਆ	ऽ	ਇਓ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ਖ	ਨ	ਹਾऽ	ऽऽ	ਰੇ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਪ				ਨੁ								ਸਂ			
ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਧੁ	—	ਨੁ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	—
ਸ	ਰ	ऽ	ਬ	ਪਾ	ऽ	ਖ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ਖ	ਮੁ	ਰਾ	ऽ	ਰੇ	ऽ
	ਰਂ											ਨੁ			
—	ਗੁਂ	—	ਗੁਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	—	ਨੁ	—	ਸਂ	ਰਂ	ਧੁ	—	ਪ	—
*	ਆ	ऽ	ਗੈ	ਪਾ	ऽ	ਛੈ	ऽ	ਅੰ	ऽ	ਤੀ	ऽ	ਵਾ	ऽ	ਰੇ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੭. ਰਾਗ ਜੌਨਪੁਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਯ ਲਯ)

ਮਾਈ ਚਰਨ ਗੁਰ ਮੀਠੇ ॥
ਵਡੈ ਭਾਗਿ ਦੇਵੈ ਪਰਮੇਸਰੁ ਕੋਟਿ ਫਲਾ ਦਰਸਨ ਗੁਰ ਡੀਠੇ ॥ਰਹਾਉ॥
ਗੁਨ ਗਾਵਤ ਅਚੁਤ ਅਬਿਨਾਸੀ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਬਿਨਸੇ ਮਦ ਢੀਠੇ ॥
ਅਸਥਿਰ ਭਏ ਸਾਚ ਰੰਗਿ ਰਾਤੇ ਜਨਮ ਮਰਨ ਬਾਹੁਰਿ ਨਹੀ ਪੀਠੇ ॥੧॥
ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਭਜਨ ਰੰਗ ਰਸ ਜੇਤੇ ਸੰਤ ਦਇਆਲ ਜਾਨੇ ਸਭਿ ਝੂਠੇ ॥
ਨਾਮ ਰਤਨੁ ਪਾਇਓ ਜਨ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਬਿਹੂਨ ਚਲੇ ਸਭ ਮੂਠੇ ॥੨॥

(ਟੋਡੀ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੭੧੭)

ਅਸਥਾਈ

×				੨				੦				੩			
														ਮ	—
														ਮਾ	ऽ
									ਪ				ਸ		
ਪ	—	—	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਧੁ	ਮ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਸ
ਈ	ऽ	ऽ	ਚ	ਰ	ਨ	ਗੁ	ਰ	ਮੀ	ऽ	ਠੇ	ऽ	ऽ	ऽ;	ਵ	ਡੇ
ਮ	ਮ	—	ਮ	ਮ	ਰਮ	ਪ	—	ਪ	ਨੁ	ਧੁ	—	ਪ	ਪ	ਮ	ਪ
ऽ	ਭਾ	ऽ	ਗ	ਦੇ	ऽऽ	ਵੈ	ऽ	ਪ	ਰ	ਮੇ	ऽ	ਸ	ਰ	ਕੇ	ऽ
										ਨੁ					
ਨੁ	ਸਂ	ਰਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਧੁ	—	ਪ	—	ਮ	—
ਟ	ਫ	ਲਾ	ऽ	ਦ	ਰ	ਸ	ਨ	ਗੁ	ਰ	ਡੀ	ऽ	ਠੇ	ऽ	ਮਾਈ ..	

ਅੰਤਰਾ

														ਮ	ਮ
														ਗੁ	ਨ
		ਨੁ		ਸਂ											
ਪ	—	ਧੁ	ਧੁ	ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਰਂ	—
ਗਾ	ऽ	ਵ	ਤ	ऽ	ਅ	ਚੁ	ਤ	ਅ	ਬਿ	ਨਾ	ऽ	ਸੀ	ऽ	ਕਾ	ऽ
										ਨੁ					
ਰਂ	ਰਂ	—	ਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਧੁ	—	ਪ	—		
ਮ	ਕ੍ਰੋ	ऽ	ਧ	ਬਿ	ਨ	ਸੇ	ऽ	ਮ	ਦ	ਛੀ	ऽ	ਠੇ	ऽ	ਮਾਈ...	

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੮. ਰਾਗ ਜੌਨਪੁਰੀ, ਸੂਲਫ਼ਾਕ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਹੈ ਕੋਈ ਐਸਾ ਹਉਮੈ ਤੋਰੈ ॥
ਇਸੁ ਮੀਠੀ ਤੇ ਇਹੁ ਮਨ ਹੋਰੈ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਅਗਿਆਨੀ ਮਾਨੁਖੁ ਭਇਆ ਜੋ ਨਾਹੀ ਸੋ ਲੋਰੈ ॥
ਰੈਣਿ ਅੰਧਾਰੀ ਕਾਰੀਆ ਕਵਨ ਜੁਗਤਿ ਜਿਤੁ ਭੋਰੈ ॥੧॥
ਭ੍ਰਮਤੋ ਭ੍ਰਮਤੋ ਹਾਰੀਆ ਅਨਿਕ ਬਿਧੀ ਕਰਿ ਟੋਰੈ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਕਿਰਪਾ ਭਈ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਨਿਧਿ ਮੋਰੈ ॥੨॥

(ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੨੧੨)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੩		੦	
ਮ				ਨੁ					
ਰ	ਮ	ਪ	ਸਂ	ਧੁ	—	ਪ	—	—	—
ਰੈ	ऽ	ਕੋ	ਈ	ਐ	ऽ	ਸਾ	ऽ	ऽ	ऽ
				ਨੁ					
ਧਨੁ	—	ਨੁ	ਸਂ	ਧੁ	—	ਪ	—	—	—
ਹਉ	ऽ	ਮੈ	ऽ	ਤੇ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮ	ਪ	ਨੁ	ਸਂ	ਰਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	—
ਇ	ਸ	ਮੀ	ऽ	ਠੀ	ऽ	ਤੇ	ऽ	ऽ	ऽ
				ਨੁ					
ਸਂ	ਨੁ	ਰਂ	ਸਂ	ਧੁ	—	ਪ	—	—	—
ਇ	ਹੁ	ਮ	ਨ	ਹੈ	ऽ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

		ਨੁ							
ਮ	ਪ	ਧੁ	ਨੁ	ਸਂ	—	—	—	—	—
ਅ	ऽ	ਗਿਆ	ऽ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
				ਨੁ					
ਸਂ	ਨੁ	ਰਂ	ਸਂ	ਧੁ	—	ਪ	—	—	—
ਮਾ	ਨੁ	ਖ	ਭ	ਇਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਰਂ	—	ਰਂ	—	ਰਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਜੋ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਹੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਨਾ
				ਨੁ					
ਸਂ	ਨੁ	ਰਂ	ਸਂ	ਧੁ	—	ਪ	—	—	—
ਹੀ	ऽ	ਸੰ	ऽ	ਲੇ	ऽ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੯. ਰਾਗ ਜੌਨਪੁਰੀ, ਝਪਤਾਲ (ਲਗ-ਭਗ ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਸੁਣਿ ਯਾਰ ਹਮਾਰੇ ਸਜਣ ਇਕ ਕਰਉ ਬੇਨੰਤੀਆ ॥
ਤਿਸੁ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਪਿਆਰੇ ਹਉ ਫਿਰਉ ਖੋਜੰਤੀਆ ॥
ਤਿਸੁ ਦਸਿ ਪਿਆਰੇ ਸਿਰੁ ਧਰੀ ਉਤਾਰੇ ਇਕ ਭੋਰੀ ਦਰਸਨੁ ਦੀਜੈ ॥
ਨੈਨ ਹਮਾਰੇ ਪ੍ਰਿਅ ਰੰਗ ਰੰਗਾਰੇ ਇਕੁ ਤਿਲੁ ਭੀ ਨਾ ਧੀਰੀਜੈ ॥
ਪ੍ਰਭ ਸਿਉ ਮਨੁ ਲੀਨਾ ਜਿਉ ਜਲ ਮੀਨਾ ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਜਿਵੈ ਤਿਸੰਤੀਆ ॥
ਜਨ ਨਾਨਕ ਗੁਰੁ ਪੂਰਾ ਪਾਇਆ ਸਗਲੀ ਤਿਖਾ ਬੁਝੰਤੀਆ ॥੧॥

(ਜੈਤਸਰੀ, ਛੰਤ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੭੦੩)

ਅਸਥਾਈ

X		੨			੦		੩		
									ਪ
							ਮ	ਪ	ਸਂ
							ਸੁ	ਣ	ਯਾ
ਨ̱			ਨ̱		ਮ	ਰ	ਰ		
ਧ̱	ਪ	ਪਧ̱ਨ̱	ਧ̱	ਪ	ਗ̱	ਸਰ	ਗ̱	ਗ̱	ਰ
ਰ	ऽ	ਹऽऽ	ਮਾ	ਰੇ	ਸ	ਜਣ	ਣਾ	ਇ	ਕ
ਮ							ਨ̱.		ਮ
ਗ̱	ਰਗ̱	ਰ	ਸ	ਰ	ਨ̱̣	ਸ	ਸ	ਸ	ਰ
ਕ	ऽऽ	ਰਉ	ਬੇ	ਨੰ	ਤੀ	ਆ,	ਤਿ	ਸ	ਮੋ
					ਨ̱		ਪ		
ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਨ̱	ਧ̱	ਪ	ਮ	ਪ	ਗ̱ਂ
ਹ	ਨ	ਲਾ	ਲ	ਪਿ	ਆ	ਰੇ	ਹਉ	ऽ	ਫਿ
		ਸਂ			ਰਂ	ਨ̱			
ਰਂ	ਸਂ	ਨ̱	ਸਂ	ਨ̱ਸਂਰਂ	ਨ̱ਸਂ	ਧ̱ਪ	ਧ̱ਮ	ਮਪ	ਪਸਂ
ਰਉ	ऽ	ਖੋ	ਜੰ	ਤੀऽऽ	ऽऽ	ਆऽ,	ਸੁऽ	ਣऽ	ਯਾऽ

ਅੰਤਰਾ

							ਮ	ਪ	ਪ
							ਤਿ	ਸ	ਦ
									ਸਂ
ਨ̱		ਨ̱							
ਧ̱	ਨ̱ਧ̱	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	ਰਂ	ਰਂ
ਸ	ऽऽ	ਪਿ	ਆ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ਸਿ	ਰ	ਧ

					ਨੁ				
ਸੰਰੰਗੰ	—	ਰੰ	ਸੰ	ਰੰ	ਧੁ	ਪ	ਨੁ	ਨੁ	ਸੰ
ਰੀSS	S	ਉ	ਤਾ	S	ਰੇ	S	ਇ	ਕ	S
ਨੁ		ਪ		ਸੰ	ਨੁ		ਮ	ਸ	
ਧੁ	ਪ	ਰੰਠੰ	-ਸੰ	ਰੰ	ਧੁ	ਪ	ਗੁ	ਰ	ਸ
ਭੌ	ਗੀ	ਦਰ	ਸ	ਨ	ਦੀ	ਜੈ,	ਨੈ	ਨ	ਹ
ਮ					ਨੁ		ਪ		
ਰ	ਮ	ਪ	ਪ	ਪਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਪ	ਗੁ
ਮਾ	ਰੇ	ਪ੍ਰਿਅ	ਰੰ	ਗਰੰ	ਗਾ	ਵੇ	ਇ	ਕ	ਤਿ
		ਸੰ			ਸੰ	ਨੁ			
ਰੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਸੰ	ਨੁਸੰਰੰ	ਨੁਸੰ	ਧੁਪ	ਧੁਮ	ਮਪ	ਪਸੰ
ਲ	ਭੀ	ਨਾ	ਧੀ	ਰੀSS	SS	ਜੈS,	ਸੁS	ਣS	ਯਾ'

—ਅਗਲੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਤੁਕਾਂ ਭੀ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੧੦. ਰਾਗ ਜੌਨਪੁਰੀ, ਚੰਚਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਰਾਜ ਲੀਲਾ ਤੇਰੈ ਨਾਮਿ ਬਨਾਈ ॥ ਜੋਗੁ ਬਨਿਆ ਤੇਰਾ ਕੀਰਤਨ ਗਾਈ ॥੧॥
ਸਰਬ ਸੁਖਾ ਬਨੇ ਤੇਰੈ ਓਲ੍ਹੈ ॥ ਭ੍ਰਮ ਕੇ ਪਰਦੇ ਸਤਿਗੁਰ ਖੋਲੇ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਹੁਕਮੁ ਬੂਝਿ ਰੰਗ ਰਸ ਮਾਣੇ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਵਾ ਮਹਾ ਨਿਰਬਾਣੇ ॥੨॥
ਜਿਨਿ ਤੂੰ ਜਾਤਾ ਸੋ ਗਿਰਸਤ ਉਦਾਸੀ ਪਰਵਾਣੁ ॥ ਨਾਮਿ ਰਤਾ ਸੋਈ ਨਿਰਬਾਣੁ ॥੩॥
ਜਾ ਕਉ ਮਿਲਿਓ ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨਾ ॥ ਭਨਤਿ ਨਾਨਕ ਤਾ ਕਾ ਪੂਰ ਖਜਾਨਾ ॥੪॥
(ਆਸਾ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੩੯੫)

ਅਸਥਾਈ

X			੨				੦			੩			
			ਮ						ਨੁ				
			ਰ	—	ਮ	ਮ	ਪ	—	ਧੁ	ਪ	ਪ	—	—
			ਰਾ	S	ਜ	ਲੀ	ਲਾ	S	S	ਤੇ	ਰੇ	S	S
—	—	—	ਪ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਪ	ਨੁ	—	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰਰੰ	ਗੰ
S	S	S	ਨਾ	S	ਮ	ਬ	ਨਾ	S	S	ਈ	S	SS	S
							ਨੁ						
ਰੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਧੁ	—	ਪ	ਪ	ਧੁ	ਪ	ਮ
S	S	S	ਜੋ	S	ਗ	ਬ	ਨਿਆ	S	S	ਤੇ	S	ਰਾ	S

—	—	—	ਪ	ਸਂ	ਨੁ	ਸਂ	ਨੁ	ਧੁ	—	ਪ	—	—	ਮ
ऽ	ऽ	ऽ	ਕੀ	ਰ	ਤ	ਨ	ਗਾ	ऽ	ऽ	ਈ	ऽ	ऽ	ऽ
ਗੁਰ	ਸ	—											
ऽऽ	ऽ	ऽ	....										

ਅੰਤਰਾ

			ਮ	ਪ	ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	—	—	—	—	—	—
			ਸ	ਰ	ਬ	ਸੂ	ਖਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
—	—	—	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	—	ਸਂਰਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਗੁਂ
*	*	*	ਬ	ਨੇ	ਤੇ	ਰੈ	ਓ	ऽ	ऽ	ਲੈऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਰ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਧ	ਧ	ਪ	ਪ	ਧੁ	ਪ	ਮ
ऽ	ऽ	ऽ	ਭ	ਰ	ਮ	ਕੇ	ਪ	ੜ	ऽ	ਦੇ	ऽ	ऽ	ऽ
—	—	—	ਪ	ਸਂ	ਨੁ	ਸਂ	ਨੁ	ਧੁ	—	ਪ	—	—	ਮ
ऽ	ऽ	ऽ	ਸ	ਤ	ਗੁ	ਰ	ਖੋ	ऽ	ऽ	ਲੇ	ऽ	ऽ	ऽ
ਗੁਰ	ਸ	—											
ऽऽ	ऽ	ऽ	—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।										

ਨੋਟ—ਕੁਝ ਪੁਰਾਤਨ ਸ਼ਬਦ ਰੀਤਾਂ (ਟਿਯੂਨਾਂ) ਵਿਚ ਕਈ ਥਾਂ ਤੀਵਰ ਧੈਵਤ ਦਾ ਪਰਯੋਗ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਈ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਇਸ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਭੀ ਠੀਕ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ, ਦੋਵੇਂ ਧੈਵਤ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ।

੧੧. ਰਾਗ ਜੌਨਪੁਰੀ, ਤਾਲ ਫਰੋਦੱਸਤ (ਲਗ-ਭਗ ਬਿਲੰਬਿਤ)

ਹਲੇ ਯਾਰਾਂ ਹਲੇ ਯਾਰਾਂ ਖੁਸਿਖਬਰੀ ॥
ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਂਉ ਹਉ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਂਉ ॥
ਨੀਕੀ ਤੇਰੀ ਬਿਗਾਰੀ ਆਲੇ ਤੇਰਾ ਨਾਉ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਕੁਜਾ ਆਮਦ ਕੁਜਾ ਰਫਤੀ ਕੁਜਾ ਮੇਰਵੀ ॥
ਦ੍ਵਾਰਿਕਾ ਨਗਰੀ ਰਾਸਿ ਬੁਗੋਈ ॥
ਖੂਬੁ ਤੇਰੀ ਪਗਰੀ ਮੀਠੇ ਤੇਰੇ ਬੋਲ ॥
ਦ੍ਵਾਰਿਕਾ ਨਗਰੀ ਕਾਹੇ ਕੇ ਮਗੋਲ ॥੨॥
ਚੰਦੀ ਹਜਾਰ ਆਲਮ ਏਕਲਖਾਨਾਂ ॥
ਹਮ ਚਿਨੀ ਪਾਤਿਸਾਹ ਸਾਂਵਲੇ ਬਰਨਾਂ ॥੩॥
ਅਸਪਤਿ ਗਜਪਤਿ ਨਰਹ ਨਰਿੰਦ ॥
ਨਾਮੇ ਕੇ ਸ੍ਵਾਮੀ ਮੀਰ ਮੁਕੰਦ ॥੪॥ (ਤਿਲੰਗ ਭ: ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੭੨੭)

ਅਸਥਾਈ

X		੨		੩		੪		੫			੬		
				ਮ				ਮ					
				ਗੁ	ਰਮ	ਗੁਰ	ਸਸ	ਰਰ	ਮ	—	ਪਧੁ	ਮਪ	-ਸਂ
				ਯਾ	ਰਾਂऽ	ਖੂਬ	ਤੇਰੀ	ਪਗ	ਰੀ	ऽ	ਮੀऽ	ਠੇਤੇ	ऽਰੇ
ਨੁ													
ਧੁ	—	ਪ	—	ਪ	ਪਗੁ	ਰਰਂ	ਸਂ	ਨੁਨੁ	ਧ	ਪਮ	ਪਧੁ	ਮਪ	-ਸਂ
ਬ	ऽ	ਲ	ऽ	ਯਾ	ਰਾਂऽ	ਦ੍ਵਾਰਿ	ਕਾ	ਨਗ	ਰੀ	ऽऽ	ਕਾऽ	ਹੇਕੇ	ऽਮ
ਨੁ													
ਧੁ	—	ਪ	—										
ਗੋ	ऽ	ਲ	ऽ										

ਅੰਤਰਾ

				ਪ	—	ਪਧੁ	ਮਮ	ਪਧੁ	-ਨੁ	-ਧੁ	ਸਂਸਂ	-ਸਂ	-ਸਂ
				*	*	ਹਲੇ	ਯਾਰਾਂ	ਹਲੇ	ऽਯਾ	ऽਰਾਂ	ਖੁਸਿ	ऽਖ	ऽਬ
ਸਂ	—	—	—	ਪ	ਗੁ	ਰਰਂ	ਸਂਸਂ	ਨੁ	ਧ	ਪਮ	ਪਧੁ	ਮਪ	-ਸਂ
ਲੀ	ऽ	ऽ	ऽ;	ਯਾ	ਰਾਂ	ਬਲ	ਬਲ	ਜਾ	ਉ	ਹਉ	ਬऽ	ਲਬ	ऽਲ
ਨੁ				ਮ									
ਧੁ	—	ਪ	—	ਗੁ	ਰਮ	ਗੁਰ	ਸਸ	ਰਰ	ਮ	—	ਪਧੁ	ਮਪ	-ਸਂ
ਜਾ	ऽ	ਉ	ऽ	ਯਾ	ਰਾਂऽ	ਨੀਕੀ	ਤੇਰੀ	ਬਿਗਾ	ਰੀ	ऽ	ਆऽ	ਲੇਤੇ	ऽਰਾ
ਨੁ													
ਧੁ	---	ਪ	—										
ਨਾ	ऽ	ਉ	ऽ										

— ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ, ਜਾਂ ਪਿਛੇ ਲਿਖੀ 'ਤਿੰਨਤਾਲ' ਦੀ ਕਿਸੇ ਟਿਯੂਨ ਤੇ ਲਾਓ ਤਾਂ ਵਧੇਰੇ ਚੰਗਾ ਰਹੇਗਾ।

੧੨. ਰਾਗ ਜੌਨਪੁਰੀ, ਤਾਲ ਝੂਮਰਾ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਮਾਈ ਚਰਨ ਗੁਰ ਮੀਠੇ ॥ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮੂਲ ਪਾਠ ਨੰਬਰ ੭ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਅਸਥਾਈ

੩				X			੨				੦		
ਮ				ਪ	ਨੁ		ਪ				ਮ	ਸ	
ਰ	ਮ	ਰਮਪਧੁ	ਪ	ਸ	ਧੁ	ਪ	ਧੁਮ	ਪ	ਮਪ	ਪਧੁਮਪ	ਗੁ	ਰ	ਸ
ਮਾ	ऽ	ऽऽऽऽ	ਈ	ਚ	ਰ	ਨ	ਗੁऽ	ਰ	ऽऽ	ऽऽऽऽ	ਮੀ	ऽ	ਠੇ

ਨ਼.									ਮ		ਸ		
ਸ	ਰਰਸਨ਼	ਸ	ਸਰ	ਮ	ਪ	—	ਨ਼ਨ਼ਪਮ	ਪ	ਗ਼	ਗ਼	ਰ	ਗ਼	ਸ
ਵ	ਡੇSSS	S	ਭਾS	ਗ	ਦੇ	S	ਵੇSSS	S	ਪ	ਰ	ਮੇ	ਸ	ਰ

ਨ਼.	ਮ						ਨ਼				ਪ		
ਸ	ਰ	ਮ	ਗ਼ਮਪ,ਮ	ਪ	—	—	ਧ਼	—	ਪ	ਮਪ	ਨ਼ਨ਼ਮਪ	ਗ਼ਮਧ	ਪ
ਕੋ	ਟ	S	ਛੁSSS	ਲਾ	S	S	ਦ	S	ਰ	SS	ਸ਼SSS	SSS	ਨ

ਨ਼				ਪ							ਮ	ਸ	
ਧ਼	—	ਪ	—	ਮਪ	ਨ਼	ਧ਼	ਪ	ਧ਼	ਮ	ਪ	ਗ਼	ਰ	ਸ
ਗੁ	S	ਰ	S	ਡੀS	S	S	S	S	S	S	S	S	ਠੇ

ਅੰਤਰਾ

ਪ		ਨ਼	ਪ	ਧ਼			ਨ਼		ਮੰ			ਨ਼	
ਮ	ਪ	ਧ਼	-ਧ਼	ਸਂ	—	ਸਂ	ਧ਼ਸਂ	ਸਂਰੰਸਂਰੰ	ਗ਼ੰਸਂਰੰ	ਸਂਸਂ	ਸਂਨ਼ਰੰਸਂ	ਧ਼	ਪ
ਗੁ	ਨ	ਗਾ	SS	ਵ	S	ਤ	ਅS	ਚੁSਤS	Sਅ S	Sਥ	ਨਾSSS	ਸੀ	S

	ਮ			ਨ਼	ਨ਼		ਪ	ਨ਼		ਨ਼	ਮ	ਸ	
ਪਧ਼ਮਪ	ਗ਼	ਰਮ	ਪਪ	ਧ਼	ਧ਼	ਪ	ਨ਼,ਮਪ	ਧ਼	ਸਂ	ਧ਼,ਪਧ਼	ਗ਼	ਰ	ਸ
ਕਾSSS	ਮ	Sਕ੍ਰੋ	Sਧ	ਬਿ	ਨ	ਸੇ	ਮਦS	ਦੀ	S	SSS	S	S	ਠੇ

ਨੋਟ—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ, ਜਾਂ ਪਿਛੇ ਲਿਖੀ 'ਤਿੰਨਤਾਲ' ਵਿਚ ਨੁਟੇਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਨੰ: ੭ ਦੀ ਟਿਊਨ ਤੇ ਲਾਓ।

੧੩. ਰਾਗ ਜੌਨਪੁਰੀ, ਧਮਾਰ (ਬਿਲੰਬਿਤ)

ਮ: ੫ ॥ ਸਜਣ ਮੈਡਾ ਚਾਈਆ ਹਭ ਕਹੀ ਦਾ ਮਿਤੁ ॥
ਹਭੇ ਜਾਣਨਿ ਆਪਣਾ ਕਹੀ ਨ ਠਾਹੇ ਚਿਤੁ ॥ ੭ ॥

(ਮਾਰੂ ਵਾਰ ਡਖਣੇ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੦੯੬)

ਅਸਥਾਈ

×					੨		੦			੩			
						ਪ	ਨ਼			ਮ			
						*ਸਂ	ਧ਼	ਪ	—	ਗ਼	—	ਰਸ,ਰ	ਮ
						*ਸ	ਜ	ਣ	S	ਮੈ	S	SSS	ਡਾ
						ਪ	ਨ਼			ਮ			
ਪ	—	-ਪ	ਧ਼ਪ	ਧ਼ਮ	ਪ	-ਸਂ	ਧ਼	ਪ	—	ਗ਼	—	ਰਸ,ਰ	ਮ
ਚਾ	S	Sਈ	ਆS	SS	S	*ਸ	ਜ	ਣ	S	ਮੈ	S	SSS	ਡਾ

ਪ	—	-ਮ	ਗੁਰ	ਗੁਸ	—	—	ਸ	ਮ	ਰਮ	ਪ	—	ਪਧੁ	ਪਧੁ
ਚਾ	ऽ	ऽਈ	ਆऽ	ऽऽ	ऽ	ऽ	ਹ	ਭ	ऽਕ	ਹੀ	ऽ	ऽऽ	ਦਾऽ
						ਪ							
ਰੰਗੁ	ਰੰਗੁ	ਰੰਸੰ	ਸੰਰੰ	ਸੰਨੁ	ਧ,ਪਮ	*ਸੰ							
ਮੀऽ	ਤऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽऽ	*ਸਜਣ...							

ਅੰਤਰਾ

										ਨੁ		ਸੰ	
							ਮ	—	-ਪ	ਧੁ	—	ਨੁ	ਨੁ
							ਹ	ऽ	ऽਭੇ	ਜਾ	ऽ	ਣ	ਨ
							ਨੁ						
ਸੰ	—	-ਨੁ	ਸੰ	—	—	—	ਧੁ	ਪ	-ਧੁ	ਸੰ	—	ਰੰ	—
ਆ	ऽ	ऽਪ	ਣਾ	ऽ	ऽ	ऽ;	ਕ	ਹੀ	ऽਨ	ਠਾ	ऽ	ਹੇ	ऽ
						ਪ							
ਰੰਗੁ	ਰੰਗੁ	ਰੰਸੰ	ਸੰਰੰ	ਸੰਨੁ	ਧ,ਪਮ	*ਸੰ							
ਚਿ	ਤऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽऽ								

*ਸਜਣ...ਇਹ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਸ਼ਬਦ-ਗੀਤ ਹੈ ।

੧੪. ਰਾਗ ਜੌਨਪੁਰੀ, ਸਵਾਰੀ ਪੰਜਤਾਲ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸੁਖ ਪਾਵਉ ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਸਮਾਲੇ ॥
ਇਹ ਲੋਕਿ ਪਰਲੋਕਿ ਸੰਗਿ ਸਹਾਈ ਜਤ ਕਤ ਮੋਹਿ ਰਖਵਾਲੇ ॥੧॥
ਗੁਰ ਕਾ ਬਚਨੁ ਬਸੈ ਜੀਅ ਨਾਲੇ ॥
ਜਲਿ ਨਹੀ ਡੂਬੈ ਤਸਕਰੁ ਨਹੀ ਲੇਵੈ ਭਾਹਿ ਨ ਸਾਕੈ ਜਾਲੇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਨਿਰਧਨ ਕਉ ਧਨ ਅੰਧੁਲੇ ਕਉ ਟਿਕ ਮਾਤ ਦੂਧੁ ਜੈਸੇ ਬਾਲੇ ॥
ਸਾਗਰ ਮਹਿ ਬੋਹਿਥੁ ਪਾਇਓ ਹਰਿ ਨਾਨਕ ਕਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਿਰਪਾਲੇ ॥੨॥

(ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੬੭੯)

ਅਸਥਾਈ

੨				੩				੪		੫		X		
									ਮ ਸ			ਨੁ		
ਮ	ਪ	ਮਪ	ਨੁਸੰ	ਗੁੰਰੰ	ਸੰਨੁ	ਧੁਪ	ਪਧੁ	ਮਪ	ਗੁ ਰ	-ਮ	-ਪ	ਧੁ	-ਪ	-ਧੁ
ਗੁ	ਰ	ਕਾऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ,	ਬਚ	ਨਬ	ਸੈਂऽ	ऽਜੀ	ਅऽ	ਨਾ	ऽਲੇ	ऽऽ

ਅੰਤਰਾ

									ਨ਼					
							ਮਮ	ਪਪ	ਧ਼-	-ਨ਼	ਧ਼ਨ਼	ਸਂ	-ਸਂ	ਪਧ਼
							ਜਲ	ਨਹੀ	ਡੂਙ	ਙਥੈ	ਙਙ	ਙ	ਙਤਸ	ਕਰ
									ਮ ਸ			ਨ਼		
ਸਂਰਂ	ਗ਼ਂ	-ਰਂ	ਨ਼ਸਂ	ਗ਼ਂਰਂ	ਸਂਨ਼	ਧ਼ਪ	ਪਧ਼	ਮਪ	ਗ਼ ਰ	-ਮ	-ਪ	ਧ਼	-ਪ	-ਧ਼
ਨਹੀ	ਲੇ	ਙਵੈ	ਙਙ	ਙਙ	ਙਙ	ਙਙ	ਭਾਙ	ਇਨ	ਸਾਙ	ਙਕੈ	ਙਙ	ਜਾ	ਙਲੇ	ਙਙ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

ਨੋਟ—ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਲੰਬਿਤ ਤਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਬਦ ਰੀਤਾਂ ਦੀ ਦੁਗੁਨ-ਤਿਗੁਨ-ਚੌਗੁਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਤਿਹਾਈ ਲਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

(ਜੌਨਪੁਰੀ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤਿ)

ਰਾਗ ਦੇਸ਼ਕਾਰ

ਵਾਦੀ —ਧ ਸੰਵਾਦੀ—ਗ	ਠਾਟ—ਬਿਲਾਵਲ ਜਾਤੀ —ਓਡਵ-ਓਡਵ	ਸਮਾਂ —ਦਿਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਰ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ —ਕੁਝ ਗਾਇਕ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਨਿਖਾਦ ਵੀ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਆਰੋਹ —ਸ ਰ ਗ, ਪ ਧ, ਸੰ।

ਅਵਰੋਹ —ਸੰ ਧ, ਪ, ਗਪ ਧ—ਪ ਗ, ਰਸ।

ਪਕੜ —ਗ ਪ, ਧ ਪ ਧੰ —ਪਗ, ਰਸ।

ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਦੇਸ਼ੀਕਾਰੋ, ਦੇਸ਼ਕਾਰੀ, ਦੇਸ਼ੀਕਾਰ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ਕਾਰ ਨਾਮ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤਿ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਰਾਗ ਹੈ। ਪਰ ਪੁਰਾਤਨ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਠਾਟਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ—ਸੰਗੀਤ 'ਰਾਗ ਵਿਬੋਧ' ਤੇ ਸੰਗੀਤ 'ਅਨੂਪ ਵਿਲਾਸ' ਦੇ ਕਰਤਾ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਮਕ੍ਰੀ ਮੇਲ (ਪੂਰਵੀ ਠਾਟ) ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਵਿਚ 'ਮੱਧਮ' ਤੀਵਰ 'ਰੇ-ਧਾ' ਕੋਮਲ ਅਤੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿਨ ਦਾ ਚੌਥਾ ਪਹਿਰ। ਪਰ ਸੰਗੀਤ 'ਰਾਗ ਤਰੰਗਣੀ' ਦਾ ਕਰਤਾ ਇਸ ਨੂੰ ਗੌਰੀ ਮੇਲ (ਭੈਰਉ ਠਾਟ) ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਇਸ ਨੂੰ ਬੈਰਾੜੀ ਮੇਲ (ਮਾਰਵਾ ਠਾਟ) ਅਤੇ ਕੋਈ ਟੋਡੀ ਮੇਲ (ਭੈਰਵੀ ਠਾਟ) ਦਾ ਰਾਗ ਲਿਖਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਤੇ ਲਿਖੇ ਸਾਰੇ ਮਤਾਂ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਆਧੁਨਿਕ ਦੇਸ਼ਕਾਰ ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ ਰਾਗ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਦੇਸ਼ਕਾਰ ਤੇ ਭੁਪਾਲੀ ਦੋਵੇਂ ਮਿਲਦੇ-ਜੁਲਦੇ ਰਾਗ ਹਨ। ਪਰ ਦੇਸ਼ਕਾਰ ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਓਡਵ-ਓਡਵ, ਵਾਦੀ ਧੈਵਤ ਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਗੰਧਾਰ ਅਤੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਰ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ ਭੁਪਾਲੀ ਕਲਿਆਨ ਠਾਟ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਵਾਦੀ ਗੰਧਾਰ ਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਧੈਵਤ ਅਤੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਰਾਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਰ ਹੈ। ਭਾਵ, ਭੁਪਾਲੀ ਪੂਰਵਾਂਗ ਵਾਦੀ ਤੇ ਕਲਿਆਨ ਅੰਗ ਨਾਲ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ਕਾਰ ਉਤ੍ਰਾਂਗ ਵਾਦੀ ਬਿਲਾਵਲ ਅੰਗ ਨਾਲ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦੇਸ਼ਕਾਰ ਵਿਚ ਉਤ੍ਰਾਂਗ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਹੀ ਗਾਇਕ ਦੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ਕਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਭੁਪਾਲੀ ਰਾਗ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ। ਭੁਪਾਲੀ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਰਿਖਭ ਵਰਜ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਰਿਖਭ ਸੁਰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਲਾਉਣ ਨਾਲ ਭੁਪਾਲੀ ਦੀ ਛਾਇਆ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗੀ, ਇਸ ਲਈ ਰਿਖਭ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ਕਾਰ ਦਾ ਚਲਣ "ਸ, ਗ ਪ, ਧ, ਸੰ—ਧ, ਪ, ਗ ਪ ਧ ਪ ਧ, ਪ, ਧ ਪ ਗ, ਰਸ" ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਗ

ਇਸ ਦੇ ਅੰਤਰੇ ਦਾ ਉਠਾਵ "ਪਪ ਧ, ਸੰ, ਜਾਂ ਪਗ, ਪਧ, ਸੰਧ ਸੰ" ਇੰਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੱਧ ਤੇ ਤਾਰ

ਸਪਤਕ ਵਿਚ ਹੀ ਅਕਸਰ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੰਦ੍ਰ ਸਪਤਕ ਵਿਚ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਭੁਪਾਲੀ ਵਾਂਗ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ।

ਧੁਰਪਦ-ਧਮਾਰ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਵਿਚ ਰਿਖਭ ਕੋਮਲ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਕੋਈ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਨਿਖਾਦ ਸੁਰ ਲਾ ਕੇ ਔਡਵ-ਖਾਡਵ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਾਲ ਵੀ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਜੇ 'ਰੇ-ਧਾ' ਕੋਮਲ ਕਰ ਦਿਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਹ ਭੈਰਉ ਠਾਟ ਦਾ ਬਿਭਾਸ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੇਸ਼ਕਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਸਵਰੀ ਬਿਭਾਸ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਰਾਗ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਸੂਰਜ ਉਦੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਗੰਭੀਰ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

    ਰ   ਰ   ਧ
੧. ਸ—ਧ਼, ਸ—ਸਰਗਰਸ—ਧ਼, ਸ—ਗਰਸ, ਸਰਗਪ—ਗਪ, ਗਪਧਪ, ਗਪਧਪਧ—ਪ, ਗਪਧਪ-
ਗ—ਰਸ, ਸ—ਪਗਪ—ਪਧਪ, ਗਪਧਪਗ, ਰਸ—।

ਪ
੨. ਸਰਗਰਗਪਧਪਧ—ਪ, ਗਪਧਪ, ਧਗਪ, ਗਪਗ਼ਰਸ—ਗਪ - ਪਧ-ਪ, ਧਪਗ; ਧਪ – ਗਪਧਪਗਰਸ
ਸਂ ਸਂ ਪ
—ਸਰਗਪ—ਧਪ, ਪ ਧ—ਧ—ਪ, ਗਪ. ਗਪਧਪ, ਗਰਸ—ਗਪਧਪਧ—ਪ, ਗਪਧਪਗਰਸ—।

ਪ ਸਂ ਸਂ ਪ ਸਂ ਸਂ
੩. ਸ—ਗਪਧ—ਧ—ਧ—ਗਪਧ, ਗਪਧਪ ਧ, ਧ, ਸਂ – ਧਪ, ਗਪਧਪਗ, ਰਸ—ਗਪਧਸਂ, ਧ—ਪ,
ਪ
ਗਪਧ—ਪ, ਪਗਪ, ਗਪਧਪ, ਗਪਧਸਂਧਪਧਗਪ, ਧਪਗਪਗਰਸ—ਸਰਗਪਧਪ, ਪਧਪਗਪ, ਧਪਧ—
ਪ, ਗਰਸ—ਸਗਰਪਗਧਪਸਂ—ਧਪਗਪਧ—ਪ, ਗਰਸ—।

ਸਂ ਸਂ ਪ
੪. ਸਰਗਪ, ਧਗਪ, ਧ, ਸਂ—ਧਸਂ—ਧਪਗਪਧਪਧ—ਪ, ਧ ਗਪ—ਧਪਗਰਸ—ਪਗਪ—ਧਪ, ਧਸਂ
ਪ ਪ ਪ
ਧਪ, ਗਪਧਸਂਧਪਧਗਪ, ਧਧ ਪਪ ਗਰਸ—ਗਪਧਸਂ—ਧ—ਪ, ਗਪਧਸਂ, ਪਧਸਂ—ਧਪ, ਗਪਧ—
ਪ ਸਂ ਸਂ ਸਂ
ਧ, ਪ—ਗਪਧਸਂ—(ਸਂ) ਧ—ਪ, (ਪ) ਗ, ਰਸ-ਸਰਗਪ ਧ—ਧ—ਸਂ—ਧ—ਪ, ਧਪਧ, ਪਗਪ,
ਗਪਧਸਂਧਪਗਪਧਪਗਰਸ—।

ਪ ਸਂ ਸਂ
੫. ਪਧਸਂ—ਸਂਰਂਸਂ, ਧ—ਪ, ਗਪਧ, (ਸਂ)—(ਪ) ਗਪਧਪਧ—ਧ—ਧ—ਸਂ—ਸਂਰਂਧਸਂ—ਗਂਰਂਸਂਰਂਧਸਂ
ਸਂ ਪ ਧ ਸਂ
—ਧ—ਪ, ਗਪ, ਪਧ, ਧਸਂ—ਰਂਸਂ, ਪਧਸਂ—ਸਂਰਂਧਸਂ—ਗਂ, ਰਂਸਂ—ਸਂਰਂਗਂਪਂ—ਗਂਰਂਸਂ—ਰਂਸਂਧਸਂ
ਸਂ ਪ ਪ ਪ
—ਧ—ਪ, ਗਪਧਸਂ—ਧ—ਪ, ਸਂ—ਧਪ, ਗਪਧ—ਧਪ, ਗਪਧਸਂਧਪਧਗਪ, ਸਂ—ਧ—ਪ, ਗਪ

ਸਂ
ਧਸਂ --ਗਂਰਂਸਂ ਪਂ – ਗਂਰਂਸਂਧ -- ਪ, ਗਪਧਸਂਧ—ਪ, ਧਸਂ, ਸਂਰਂਸਂ, (ਸਂ) – (ਪ)—ਗ, ਗਪਧਪਗ, ਰਸ – ਸਸ ਗਗ ਰਸ, ਸਸ ਗਗ ਪਪ ਗਗ ਰਸ, ਸਸ ਗਗ ਪਪ ਧਧ ਪਪ ਗਰਸ, ਸਸ ਗਗ ਪਪ ਧਧ ਪਧ ਸਂਸਂ ਧਪ ਗਪ ਗਰਸ, ਸਸ ਗਗ ਪਪ ਧਧ ਪਧ ਸਂਰਂ ਸਂਸਂ ਧਪ ਗਰਸ, ਸਸ ਗਗ ਪਪ ਧਧ ਪਧ ਸਂਸਂ ਗਂਗਂ ਰਂਸਂ ਧਪ ਗਰਸ—ਸਰਗਪਧ – ਪ, ਗਰਸ— ।

ਦੇਸ਼ਕਾਰ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਨੰ: ੮)

ਅਸਥਾਈ

	×		੦		੨		੦		੩		੪	
੧.	ਅ	ऽ	ਸਾ	ਗਪ	ਧਪ	ਗਪ	ਧਸਂ	ਧਪ	ਗਪ	ਧਪ	ਗਰ	ਸ–
੨.	ਗਪ	ਧਸਂ	ਧਪ,	ਗਪ	ਧਸਂ	ਰਂਸਂ	ਧਪ,	ਗਪ	ਧਸਂ	ਰਂਗਂ	ਰਂਸਂ	ਧਪ
੩.	*	*	*	ਸਰ	ਗਰ	ਗਪ	ਧਪ	ਧ,	ਗਪ	ਧਸਂ	ਧਪ	ਗਪ
	ਧਪ	ਧ,	ਸਰਂ	ਗਂਰਂ	ਸਂਧ	ਸਂਸਂ	ਧਪ	ਧਧ	ਪਗ	ਪਪ	ਗਰ	ਸ–
੪.	ਪਗ	ਪਪ	ਗਰ	ਸਸ,	ਧਪ	ਧਧ	ਪਗ	ਪਪ	ਗਰ	ਸਸ,	ਸਂਧ	ਸਂਸਂ
	ਧਪ	ਧਧ	ਪਗ	ਪਪ	ਗਰ	ਸਸ,	ਗਂਰਂ	ਗਂਗਂ	ਰਂਸਂ	ਧਪ	ਗਰ	ਸਸ
੫.	ਸਸ	ਗਗ	ਪਪ	ਧਧ	ਪਧ	ਸਂਸਂ	ਗਂਗਂ	ਰਂ,ਗਂ	ਗਂਰਂ	ਸਂਸਂ	ਧਧ	ਪ,ਧ
	ਧਪ	ਗਪ	ਗਗ	ਰ,ਗ	ਗਰ	ਸਸ,	ਸਰ	ਗਪ	ਧਸਂ	ਧਪ	ਗਰ	ਸ–
੬.	ਗਰ	ਗਗ	ਰਸ,	ਪਗ	ਪਪ	ਗਰ,	ਧਪ	ਧਧ	ਪਗ,	ਸਂਧ	ਸਂਸਂ	ਧਪ,
	ਗਂਰਂ	ਗਂਗਂ	ਰਂਸਂ,	ਪਂਗਂ	ਪਪਂ	ਗਂਰਂ	ਸਂਧ	ਸਂਸਂ	ਧਪ	ਗਪ	ਗਰ	ਸ–
੭.	ਪ,	ਗਪ	ਧਪ	ਗਪ	ਧ,	ਪਧ	ਸਂਧ	ਪਧ	ਸਂ,	ਧਸਂ	ਰਂਸਂ	ਧਸਂ
	ਰਂ,	ਸਂਰਂ	ਗਂਰਂ	ਗਂਪਂ	ਗਂਰਂ	ਸਂਧ	ਸਂਸਂ	ਧਪ	ਗਪ	ਧਪ	ਗਰ	ਸ–
੮.	ਸਸ	ਗਪ,	ਸਸ	ਗਪ	ਧਧ	ਪਪ,	ਸਸ	ਗਪ	ਧਧ	ਸਂਸਂ	ਧਪ	ਗਪ,
	ਸਸ	ਗਗ	ਪਪ	ਧਧ	ਸਂਰਂ	ਸਂਸਂ	ਧਪ	ਗਪ,	ਸਸ	ਗਗ	ਪਪ	ਧਧ
	ਸਂਰਂ	ਗਂਗਂ	ਰਂਸਂ	ਧਪ	ਗਪ,	ਸਂਰਂ	ਗਂਪਂ	ਗਂਰਂ	ਸਂਸਂ	ਧਪ	ਗਰ	ਸਸ

ਅੰਤਰਾ

	ਸਬ	ਦ	ਮੁ	ਏ	ऽ	ਮਨ	ਮ	ਨ	ਤੇ	ਮਾ	ਰਿ	ਆ
੧.	ਧਸਂ	ਰਂਸਂ	ਧਸਂ	ਧਪ	ਗਪ	ਧਪ	ਗਰ	ਸ,	ਗਪ	ਧਸਂ	ਪਧ	ਸਂ–
੨.	ਧਧ	ਪ,ਧ	ਧਪ	ਧਧ	ਗਪ	ਗਰ	ਸ,	ਸਂਸਂ	ਧ,ਸਂ	ਸਂਧ	ਸਂਸਂ	ਧਸਂ
	ਧਪ	ਗਰ	ਸ,	ਗਂਗਂ	ਰਂ,ਗਂ	ਗਂਰਂ	ਗਂਗਂ	ਰਂਸਂ	ਧਸਂ	ਧਪ	ਗਰ	ਸ–

੩.	ਧਸਂ	ਧਪ	ਗਪ	ਧ,	ਧਸਂ	ਰਂਸਂ	ਧਸਂ	ਧਪ	ਗਪ	ਧ,	ਧਸਂ	ਰਂਗਂ
	ਰਂਸਂ	ਧਸਂ	ਧਪ	ਗਪ	ਧ,	ਗਪ	ਗਰ	ਸ,	ਗਪ	ਧਧ	ਪਧ	ਸਂ–
੪.	ਗਪ	ਧਪ,	ਗਪ	ਧਸਂ	ਧਪ,	ਗਪ	ਧਸਂ	ਰਂਸਂ	ਧਪ,	ਗਪ	ਧਸਂ	ਰਂਗਂ
	ਰਂਸਂ	ਧਪ,	ਗਪ	ਧਸਂ	ਰਂਗਂ	ਪਂਪਂ	ਗਂਰਂ	ਸਂਸਂ	ਧਪ	ਗਪ	ਧਪਂ	ਧਪ
੫,	ਸਂਧ	ਪਧ	ਸਂਰਂ	ਸਂਧ,	ਧਸਂ	ਧਪ	ਪਧ,	ਪਗ	ਗਪ	ਧਪ	ਗਰ	ਸ,
	ਸਗ	ਗਪ	ਪਧ	ਧਸਂ	ਸਂਗਂ	ਗਂਰਂ	ਰਂਸਂ	ਸਂਧ	ਧਪ	ਪਗ	ਗਪ	ਧਸਂ
੬.	ਗਂਗਂ	ऽਰਂ,	ਧਸਂ	ਧਸਂ	ਧਸਂ	ऽਸਂ,	ਪਧ	ਪਧ	ਪਧ	ऽਧ,	ਗਪ	ਗਪ
	ਗਪ	ऽਪ	ਗਰ	ਸ,	ਸਸ	ਸ,ਗ	ਗਗ,	ਪਪ	ਪ,ਧ	ਧਧ,	ਸਂਸਂ	ਸਂ–
੭.	ਗਂਗਂ	ਰਂ,ਗਂ	ਗਂਰਂ	ਸਂਧ,	ਰਂਰਂ	ਸਂ,ਰਂ	ਰਂਸਂ	ਧਪ,	ਧਧ	ਪ,ਧ	ਧਪ	ਗਰ,
	ਗਗ	ਰ,ਗ	ਗਰ	ਸਸ,	ਸਰ	ਗਪ	ਗਰ,	ਗਪ	ਧਸਂ	ਧਪ,	ਧਸਂ	ਰਂਗਂ
	ਰਂਸਂ,	ਗਂਰਂ	ਸਂਸਂ	ਧਪ	ਗਪ	ਗਰ	ਸਸ,	ਗਗ	ਪਪ	ਧਧ	ਪਧ	ਸਂ–
੮.	ਧਧ	ਪ,ਧ	ਧਪ	ਧਧ	ਪਪ	ਗਪ	ਗਰ	ਸਸ,	ਗਂਗਂ	ਰਂ,ਗਂ	ਗਂਰਂ	ਗਂਗਂ
	ਰਂਰਂ	ਸਂਸਂ	ਧਪ	ਧਧ	ਪਗ	ਪਪ	ਗਰ	ਸਸ.	ਪਂਪਂ	ਗਂ,ਪਂ	ਪਂਗਂ	ਪਂਪਂ
	ਗਂਰਂ	ਸਂਸਂ	ਧਪ	ਧਧ	ਪਗ	ਪਪ	ਗਰ	ਸਸ	ਗਗ	ਪਪ	ਧਧ.	ਸਂ
	ਸ,	ਸਸ	ਗਗ	ਪਪ	ਧਧ	ਸਂ	ਸ,	ਸਸ	ਗਗ	ਪਪ	ਧਧ	ਸਂ–

੧. ਰਾਗ ਦੇਸ਼ਕਾਰ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਗੁਰ ਬਚਨੀ ਮਨੁ ਸਹਜ ਧਿਆਨੇ ॥ ਹਰਿ ਕੈ ਰੰਗਿ ਰਤਾ ਮਨੁ ਮਾਨੇ ॥
ਗੁਰਮੁਖ ਭਰਮਿ ਭੁਲੇ ਬਉਰਾਨੇ ॥ ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਕਿਉ ਰਹੀਐ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਪਛਾਨੇ ॥੧॥
ਬਿਨੁ ਦਰਸਨ ਕੈਸੇ ਜੀਵਉ ਮੇਰੀ ਮਾਈ ॥
ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਜੀਅਰਾ ਰਹਿ ਨ ਸਕੈ ਖਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰਿ ਬੂਝ ਬੁਝਾਈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭੁ ਬਿਸਰੈ ਹਉ ਮਰਉ ਦੁਖਾਲੀ ॥ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਜਪਉ ਅਪੁਨੇ ਹਰਿ ਭਾਲੀ ॥
ਸਦ ਬੈਰਾਗਨਿ ਹਰਿਨਾਮੁ ਨਿਹਾਲੀ ॥ ਅਬ ਜਾਨੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਰਿ ਨਾਲੀ ॥੨॥
ਅਕਥ ਕਥਾ ਕਹੀਐ ਗੁਰ ਭਾਇ ॥ ਪ੍ਰਭੁ ਅਗਮ ਅਗੋਚਰ ਦੇਇ ਦਿਖਾਇ ॥
ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਕਰਣੀ ਕਿਆ ਕਾਰ ਕਮਾਇ ॥ ਹਉਮੈ ਮੇਟਿ ਚਲੈ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਸਮਾਇ ॥੩॥
ਮਨਮੁਖੁ ਵਿਛੜੈ ਖੋਟੀ ਰਾਸਿ ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮਿ ਮਿਲੈ ਸਾਬਾਸਿ ॥
ਹਰਿ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰੀ ਦਾਸਨਿ ਦਾਸ ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ ਹਰਿਨਾਮ ਧਨੁ ਰਾਸਿ ॥੪॥

(ਬਿਲਾਵਲੁ ਮ. ੧, ਪੰਨਾ ੭੯੬)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
	ਗ		ਪ					ਸਂ							
—	ਪ	ਧ	ਗ	ਪ	ਪ	ਧ	ਪ	ਧ	ਧ	ਧ	ਸਂ	ਧ	ਪ	ਗ	ਰ
ऽ	ਬਿਨ	ਦ	ਰ	ਸ	ਨ	ਕੈ	ਸੇ	ਜੀ	ਵਉ	ਮੇ	ਰੀ	ਮਾ	ऽ	ਈ	ऽ
		ਸ													
ਸ	ਸ	ਧ਼	ਧ਼	ਸ	ਸ	ਸ	—	ਸ	ਰ	ਗ	ਪ	ਧ	ਪ	ਧ	ਧ
ऽ;	ਹਰਿ	ਬਿ	ਨ	ਜੀ	ਅ	ਰਾ	ऽ	ਰਹਿ	ऽ	ਨ	ਸ	ਕੈ	ऽ	ਖਿ	ਨ
		ਸਂ						ਸਂ							
ਸਂ	ਸਂ	ਗਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	—	ਸਂ	—	ਧ	ਪ	ਗ	ਰਸ
ਸ	ਤਿ	ਗੁ	ਰ	ਬੂ	ऽ	ਝ	ਬੁ	ਝਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਈ	ऽ	ऽ	ऽऽ

ਅੰਤਰਾ

	ਗ						ਪ					ਸਂ			
	ਪ	ਗ	ਗ	ਪ	—	ਧ	ਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਰਂ	ਸਂ	—
	ਗੁਰ	ਬ	ਚ	ਨੀ	ऽ	ਮ	ਨ	ਸ	ਹ	ਜ	ਧਿ	ਆ	ऽ	ਨੇ	ऽ
	ਧ														
—	ਸਂ	ਧ	ਧ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਗਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—
ऽ	ਹ	ਰਿ	ਕੈ	ਰੰ	ऽ	ਗ	ਰ	ਤਾ	ऽ	ਮ	ਨ	ਮਾ	ऽ	ਨੇ	ऽ
—	ਧ	ਗ	ਗ	ਪ	ਪ	ਸਂ	ਧ	ਸਂ	—	ਧ	ਪ	ਗ	—	ਪ	—
ऽ	ਮਨ	ਮੁ	ਖ	ਭ	ਰ	ਮ	ਭੁ	ਲੇ	ऽ	ਬਉ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ਨੇ	ऽ
	ਧ														
—	ਪ	ਸਂ	ਰਂ	ਗਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਪਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਪ	ਗ	ਰ	ਸ	—
ऽ	ਹਰਿ	ਬਿਨ	ਕਿਉ	ਰਹੀ	ਐ	ਗੁ	ਰऽ	ਸ	ਬ	ਦ	ਪ	ਛਾ	ऽ	ਨੇ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੨. ਰਾਗ ਦੇਸ਼ਕਾਰ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਵਿਦਿਆ ਵਿਚਾਰੀ ਤਾਂ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ॥ ਜਾਂ ਪੰਚ ਰਾਸੀ ਤਾਂ ਤੀਰਥ ਵਾਸੀ ॥੧॥
ਘੁੰਘਰੂ ਵਾਜੈ ਜੇ ਮਨੁ ਲਾਗੈ ॥ ਤਉ ਜਮੁ ਕਹਾ ਕਰੇ ਮੋ ਸਿਉ ਆਗੈ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਆਸ ਨਿਰਾਸੀ ਤਉ ਸੰਨਿਆਸੀ ॥ ਜਾਂ ਜਤੁ ਜੋਗੀ ਤਾਂ ਕਾਇਆ ਭੋਗੀ ॥੨॥
ਦਇਆ ਦਿਗੰਬਰੁ ਦੇਹ ਬੀਚਾਰੀ ॥ ਆਪਿ ਮਰੈ ਅਵਰਾ ਨਹ ਮਾਰੀ ॥੩॥
ਏਕੁ ਤੂ ਹੋਰਿ ਵੇਸ ਬਹੁਤੇਰੇ ॥ ਨਾਨਕ ਜਾਣੈ ਚੋਜ ਨ ਤੇਰੇ ॥੪॥

(ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧, ਪੰਨਾ ੩੫੬)

ਅਸਥਾਈ

੩				X				੨				੦			
	ਧ	ਧ													
	ਸੰ	ਪ	ਧ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਧ	-ਪ	ਗਪ	ਧ	ਪ	ਗ	-ਰ	ਸ	—
	ਘੁੰ	ਘ	ਰੂ	ਬਾ	ऽ	ਜੈ	ऽ	ऽऽ	ਜੇऽ	ਮ	ਨ	ਲਾ	ऽऽ	ਗੇ	ऽ
—	ਸ	ਰਗ	ਗ	ਪ	ਪ	ਸੰ	ਧ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰਰੰ	ਗੰਰੰ	ਸੰਧ	ਪਗ
ऽ;	ਤਉ	ਜऽ	ਮ	ਕ	ਹਾ	ऽ	ਕ	ਰੇ	ऽ	ਮੋਂ	ਸਿਉ	ਆऽ	ऽऽ	ਗੇऽ	ऽऽ
ਰਸ															
ऽऽ															

ਅੰਤਰਾ

	ਪ														
	ਗ	ਪ	ਧ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਧ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਰ	ਸੰ	—
	ਵਿ	ਦਿਆ	ਵੀ	ਚਾ	ऽ	ਰੀ	ਤਾਂ	ਪ	ਰ	ਉ	ਪ	ਕਾ	ऽ	ਰੀ	ऽ
						ਧ									
—	ਸੰਰੰ	ਗੰ	ਰੰ	ਸੰ	—	ਪ	ਧ	ਸੰ	—	ਧ	ਪ	ਗਪ	ਧਸੰ	ਰੰਸੰ	ਧਪ
ऽ	ਜਾਂऽ	ਪੰ	ਚ	ਰਾ	ऽ	ਸੀ	ਤਾਂ	ਤੀ	ऽ	ਰ	ਥ	ਵਾऽ	ऽऽ	ਸੀऽ	ऽऽ

ਗਰਸ
ऽऽऽ ਘੁੰਗਰੂ... —ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੩. ਰਾਗ ਦੇਸ਼ਕਾਰ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਭੂਲੇ ਮਾਰਗੁ ਜਿਨਹਿ ਬਤਾਇਆ ॥
ਐਸਾ ਗੁਰੁ ਵਡਭਾਗੀ ਪਾਇਆ ॥ ੧ ॥
ਸਿਮਰ ਮਨਾ ਰਾਮ ਨਾਮ ਚਿਤਾਰੇ ॥
ਬਸਿ ਰਹੇ ਹਿਰਦੈ ਗੁਰ ਚਰਨ ਪਿਆਰੇ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਕਾਮਿ ਕ੍ਰੋਧਿ ਲੋਭਿ ਮੋਹਿ ਮਨੁ ਲੀਨਾ ॥
ਬੰਧਨ ਕਾਟਿ ਮੁਕਤਿ ਗੁਰਿ ਕੀਨਾ ॥ ੨ ॥
ਦੁਖ ਸੁਖ ਕਰਤ ਜਨਮਿ ਫੁਨਿ ਮੂਆ ॥
ਚਰਨ ਕਮਲ ਗੁਰਿ ਆਸ੍ਰਮੁ ਦੀਆ ॥ ੩ ॥
ਅਗਨਿ ਸਾਗਰ ਬੂਡਤ ਸੰਸਾਰਾ ॥
ਨਾਨਕ ਬਾਹ ਪਕਰਿ ਸਤਿਗੁਰਿ ਨਿਸਤਾਰਾ ॥ ੪ ॥

(ਬਿਲਾਵਲੁ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੮੦੩-੪)

ਅਸਥਾਈ

X				२				੦				੩			
											ਪ		ਸਂ	ਸਂ	
											ਗ	ਪ	ਧ	ਧ	ਸਂ
											ਸਿ	ਮ	ਰ	ऽ	ਮ
ਸ												ਸਂ			
ਧ	—	ਪ	ਪ	ਗ	ਪ	ਧ	ਪ	ਗ	-ਰ	ਸ	ਸਂ	ਧ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਨਾ	ऽ	ਰਾ	ਮ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਚਿ	ਤਾ	ऽऽ	ਰੇ	ਸਿ	ਮ	ਰ	ऽ	ਮ
ਸਂ															
ਧ	—	ਪ	ਪ	ਗ	ਪ	ਧ	ਪ	ਗ	-ਰ	ਸ	ਸ	ਸ	ਧ਼	ਪ਼	ਪ਼ਧ਼
ਨਾ	ऽ	ਰਾ	ਮ	ਨਾਂ	ऽ	ਮ	ਚਿ	ਤਾ	ऽऽ	ਰੇ,	ਬ	ਸ	ਰ	ਹੇ	ਹਿਰ
ਸ										ਰ					
ਰ	—	ਸ	ਸ	ਗ	ਪ	ਧ	ਪ	ਗ	—	ਸ					
ਦੈ	ऽ	ਗੁ	ਰ	ਚ	ਰ	ਨ	ਧਿ	ਆ	ऽ	ਰੇ					

ਅੰਤਰਾ

												ਪ		ਸਂ	
												ਗ	ਪ	ਧ	ਸਂ
												ਭੂ	ऽ	ਲੇ	ऽ
				ਸਂ											
ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਧ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਧ	ਪ	ਗਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਧ
ਮਾ	ऽ	ਰ	ਗ	ਜਿ	ਨਹਿ	ऽ	ਬ	ਤਾ	ऽ	ਇਆ	ऽ	ਐ	ऽ	ਸਾ	ऽ
ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਪ	ਗਪ	ਧਪ	ਗ	-ਰ	ਸ					
ਗੁ	ਰ	ਵ	ਡ	ਭਾ	ऽ	ਗੀऽ	ऽऽ	ਪਾ	ऽऽ	ਇਆ	—ਸਿਮਰ...				

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੪. ਰਾਗ ਦੇਸ਼ਕਾਰ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਹਲੇ ਯਾਰਾਂ ਹਲੇ ਯਾਰਾਂ ਖੁਸਿ ਖਬਰੀ ॥
ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਂਉ ਹਉ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਂਉ ॥
ਨੀਕੀ ਤੇਰੀ ਬਿਗਾਰੀ ਆਲੇ ਤੇਰਾ ਨਾਉ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਕੁਜਾ ਆਮਦ ਕੁਜਾ ਰਫਤੀ ਕੁਜਾ ਮੇਰਵੀ ॥ ਦ੍ਵਾਰਿਕਾ ਨਗਰੀ ਰਾਸਿ ਬੁਗੋਈ ॥
ਖੂਬੁ ਤੇਰੀ ਪਗਰੀ ਮੀਠੇ ਤੇਰੇ ਬੋਲ ॥ ਦ੍ਵਰਿਕਾ ਨਗਰੀ ਕਾਹੇ ਕੇ ਮਗੋਲ ॥ ੨ ॥
ਚੰਦੀ ਹਜਾਰ ਆਲਮ ਏਕਲ ਖਾਨਾਂ ॥ ਹਮ ਚਿਨੀ ਪਾਤਿਸਾਹ ਸਾਂਵਲੇ ਬਰਨਾਂ ॥ ੩ ॥
ਅਸਪਤਿ ਗਜਪਤਿ ਨਰਹ ਨਰਿੰਦ ॥ ਨਾਮੇ ਕੇ ਸ੍ਵਾਮੀ ਮੀਰ ਮੁਕੰਦ ॥ ੪ ॥

(ਤਿਲੰਗ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੭੨੭)

ਅਸਥਾਈ

×				੨				੦				੩			
											ਪ		ਧ		
											ਗ	ਗ	ਪ	—	ਧ
											ਮੀ	ਠੇ	ਤੇ	ऽ	ਰੇ
										ਰ					ਗ
ਸਂ	—	—	ਸਂ	ਧ	ਸਂ	ਧ	ਪ	ਗ	—	ਸ	ਸ	ਰ	ਗ	ਪ	ਪ
ਬੋ	ऽ	ऽ	ਲ	ਤੇ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ਬੋ	ऽ	ਲ	ਖੂ	ਬ	ਤੇ	ऽ	ਰੀ
										ਰ					
ਧ	ਧ	—	ਪ	ਗ	ਪ	ਧ	ਪ	ਗ	—	ਸ					
ਪ	ਗ	ऽ	ऽ	ਰੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ					

ਅੰਤਰਾ

												ਪ			
												ਗ	—	ਗ	ਗ
												ਹਲੇ	ऽ	ਯਾ	ਰਾਂ
												–ਬ	ਲਿ	ਬ	ਲਿ
ਧ															
ਪ	—	ਧ	ਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	—	—	ਸਂ	ਰਂ	ਗਂ	ਰਂ
ਹਲੇ	ऽ	ਯਾ	ਰਾਂ	ਖੁ	ਸ	ਖ	ਬ	ਰੀ	ऽ	ऽ	ऽ–				
ਜਾ	ऽ	ਉ	ਹਉ	ਬ	ਲਿ	ਬ	ਲਿ	ਜਾ	ऽ	ਉ	ऽ	ਨੀ	ਕੀ	ਤੇ	ਰੀ
										ਰ					
ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਧ	ਸਂ	ਧ	ਪ	ਗ	—	ਸ					
ਬਿ	ਗਾ	ਰੀ	ऽ	ਆ	ਲੇ	ਤੇ	ਰਾ	ਨਾ	ऽ	ਉ	—ਮੀਠੇ...				

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੫. ਰਾਗ ਦੇਸ਼ਕਾਰ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਯ ਲਯ)

ਏਕ ਰੂਪ ਸਗਲੋ ਪਾਸਾਰਾ ॥ ਆਪੇ ਬਨਜੁ ਆਪਿ ਬਿਉਹਾਰਾ ॥੧॥
ਐਸੋ ਗਿਆਨੁ ਬਿਰਲੋ ਈ ਪਾਏ ॥ ਜਤ ਜਤ ਜਾਈਐ ਤਤ ਦ੍ਰਿਸਟਾਏ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਅਨਿਕ ਰੰਗ ਨਿਰਗੁਨ ਇਕ ਰੰਗਾ ॥ ਆਪੇ ਜਲੁ ਆਪ ਹੀ ਤਰੰਗਾ ॥੨॥
ਆਪ ਹੀ ਮੰਦਰੁ ਆਪਹਿ ਸੇਵਾ ॥ ਆਪ ਹੀ ਪੂਜਾਰੀ ਆਪ ਹੀ ਦੇਵਾ ॥੩॥
ਆਪਹਿ ਜੋਗ ਆਪ ਹੀ ਜੁਗਤਾ ॥ ਨਾਨਕ ਕੇ ਪ੍ਰਭ ਸਦ ਹੀ ਮੁਕਤਾ ॥੪॥

(ਬਿਲਾਵਲ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੮੦੩)

ਅਸਥਾਈ

੩				×				੨				੦			
															ਧ
															ਸੰ
															ਐ
				ਸੰ						ਪ					
ਧ	ਪ	ਗ	ਪ	ਧ	—	ਧ	ਧ	ਪ	ਗ	ਧ	ਪ	ਗ	ਰ	ਸ	ਸ
ऽ	ਸੋ	ऽ	ऽ	ਗਿਆ	ऽ	ਠ	ਬਿਰ	ਲੋ	ऽ	ਈ	ऽ	ਪਾ	ऽ	ਏ,	ਜ
				ਧ				ਪ							
ਸ	ਧ	—	ਪ	ਸ	ਸ	ਸ	—	ਗ	ਪ	ਧ	ਪ	ਗ	ਰ	ਸ	
ਭ	ਜ	ऽ	ਤ	ਜਾ	ऽਈ	ਐ	ऽ	ਤ	ਤ	ਦ੍ਰਿ	ऽਸ	ਟਾ	ऽ	ਏ	

ਅੰਤਰਾ

ਪ	—	ਸੰ	ਧ	ਸੰ	-ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਰੰ	ਗੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਧ	ਸੰ	—
ਏ	ऽ	ਕ	ऽ	ਰੂ	ऽਪ	ਸ	ਗ	ਲੋ	ऽ	ਪਾ	ऽ	ਸਾ	ऽ	ਰਾ	ऽ
ਸੰ															
ਗੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਧ	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਧ	ਪ	ਗਪ	ਧਪ	ਗ	ਰ	ਸ	
ਆ	ऽ	ਪੇ	ऽ	ਬ	ਠ	ਜ	ਆ	ऽ	ਪ	ਬਿऽ	ਉऽ	ਹਾ	ऽ	ਰਾ ਐਸੇ...	

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੬. ਰਾਗ ਦੇਸ਼ਕਾਰ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਮਾਤੇ ਮਤੰਗ ਜਰੇ ਜਰ ਸੰਗ ਅਨੂਪ ਉਤੰਗ ਸੁਰੰਗ ਸਵਾਰੇ ॥
ਕੋਟ ਤੁਰੰਗ ਕੁਰੰਗ ਸੇ ਕੂਦਤ ਪਉਨ ਕੇ ਗਉਨ ਕੋ ਜਾਤ ਨਿਵਾਰੇ ॥
ਭਾਰੀ ਭੁਜਾਨ ਕੇ ਭੂਪ ਭਲੀ ਬਿਧਿ ਨਿਆਵਤ ਸੀਸ ਨ ਜਾਤ ਬਿਚਾਰੇ ॥
ਏਤੇ ਭਏ ਤੁ ਕਹਾ ਭਏ ਭੂਪਤਿ ਅੰਤ ਕੋ ਨਾਂਗੇ ਹੀ ਪਾਂਇ ਪਧਾਰੇ ॥ ੨ ॥

(ਅਕਾਲ ਉਸਤਤ, ਤ੍ਵਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸਵੱਏ ਪਾ: ੧੦)

ਅਸਥਾਈ

੩				×				੨				੦			
			ਪ							ਪ					
	ਪ	ਧ	ਗ	ਪ	—	ਪ	—	ਪ	ਗ	ਧ	ਪ	ਗ	ਰ	ਸ	—
	ਮਾ	ਤੇ	ਮ	ਤੰ	ऽ	ਗ	ऽ	ਜ	ਰੇ	ਜ	ਰ	ਸੰ	ऽ	ਗ	ऽ
	ਪ														
—	ਗ	ਪ	ਧ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਧ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	—	ਧਪ	ਗਰ
ऽ	ਅਨੂ	ਪ	ਉ	ਤੰ	ऽ	ਗ	ਸੁ	ਰੰ	ऽ	ਗ	ਸ	ਵਾ	ऽ	ਰੇऽ	ऽऽ

ਸ
ਏ—ਮਾਤੇ ਮਤੰਗ...

ਅੰਤਰਾ

	ਪ														
	ਗ	ਪ	ਧ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਗਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਧ	ਸਂ	ਸਂ
	ਕੋ	ਟ	ਤੁ	ਰੰ	ऽ	ਗ	ਕੁ	ਰੰ	ऽ	ਗ	ਸੇ	ਕੂ	ऽ	ਦ	ਏ
—	ਸਂਰਂ	ਗਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਧ	ਪ	ਧ	ਸਂ	—	ਧ	ਪ	ਗਪ	ਧਸਂ	ਧਪ	ਗਰ
ऽ	ਪਉ	ਨ	ਕੇ	ਗਉ	ऽ	ਨ	ਕੋ	ਜਾ	ऽ	ਤ	ਨਿ	ਵਾऽ	ऽऽ	ਰੇऽ	ऽऽ

ਸ
ऽ —ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

ਨੋਟ—ਇਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਦੂਜੀ ਰੀਤ (ਟਿਊਨ) ਅਗੇ ਤਾਲ-ਧਮਾਰ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ।

੭. ਰਾਗ ਦੇਸ਼ਕਾਰ, ਸੂਲਫ਼ਾਕ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਲਾਲੁ ਲੋਚਨਾ ਤੈ ਤਨਿ ਸੋਹਿਆ ॥ ਸੁਰਿ ਜਨ ਭਾਨੀ ਤਾਂ ਮਨੁ ਮੋਹਿਆ ॥੧॥
ਕਵਨ ਬਨੀ ਰੀ ਤੇਰੀ ਲਾਲੀ ॥ ਕਵਨ ਰੰਗਿ ਤੂੰ ਭਈ ਗੁਲਾਲੀ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਤੁਮ ਹੀ ਸੁੰਦਰਿ ਤੁਮਹਿ ਸੁਹਾਗੁ ॥ ਤੁਮ ਘਰਿ ਲਾਲਨੁ ਤੁਮ ਘਰਿ ਭਾਗੁ ॥੨॥
ਤੂੰ ਸਤਵੰਤੀ ਤੂ ਪਰਧਾਨਿ। ਤੂੰ ਪ੍ਰੀਤਮ ਭਾਨੀ ਤੁਹੀ ਸੁਰ ਗਿਆਨਿ ॥੩॥
ਪ੍ਰੀਤਮ ਭਾਨੀ ਤਾਂ ਰੰਗਿ ਗੁਲਾਲ ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸੁਭ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਨਿਹਾਲ ॥੪॥
ਸੁਨਿ ਰੀ ਸਖੀ ਇਹ ਹਮਰੀ ਘਾਲ॥ ਪ੍ਰਭ ਆਪਿ ਸੀਗਾਰਿ ਸਵਾਰਨਹਾਰ ॥੧॥ਰਹਾਉ ਦੂਜਾ॥
(ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੩੯੪)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੩		੦	
ਧ									
ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਪ	ਗ	ਧ	ਪ	—	—	—
ਕ	ਵ	ਨ	ਬ	ਨੀ	ऽ	ਰੀ	ऽ	ऽ	ऽ
ਪ									
ਗ	ਪ	ਧ	ਪ	ਗ	ਰ	ਸ	—	—	—
ਤੇ	ऽ	ਰੀ	ऽ	ਲਾ	ऽ	ਲੀ	ऽ	ऽ	ऽ
						ਧ			
ਸ	ਰ	ਗ	ਪ	ਧ	ਪ	ਸਂ	ਧ	—	—
ਕ	ਵ	ਨ	ਰੰ	ऽ	ਗ	ਤੂੰ	ऽ	ऽ	ऽ
ਪ	ਧ	ਸਂ	ਰਂ	ਗਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਧ	ਪ	ਧ
ਭ	ਈ	ऽ	ਗੁ	ਲਾ	ऽ	ਲੀ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਗ									
ਪ	—	ਸਂ	ਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	—	—
ਲਾ	ऽ	ਲ	ਚੋ	ऽ	ਲ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ऽ
ਸਂ									
ਧ	—	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਧ	—	ਪ	—
ਤੈ	ऽ	ਤ	ਨ	ਸੋ	ऽ	ਹਿਆ	ऽ	ऽ	ऽ
ਗਂ	ਤਂ	ਸਂ	ਧ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	—	—
ਸੁ	ਰ	ਜ	ਨ	ਭਾ	ऽ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ऽ
ਧ									
ਪ	—	ਧ	ਸਂ	ਧ	ਪ	ਗ	ਰ	ਸ	—
ਤਾਂ	ऽ	ਮ	ਨ	ਮੋ	ऽ	ਹਿਆ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੮. ਰਾਗ ਦੇਸ਼ਕਾਰ, ਇਕਤਾਲਾ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਆਪੇ ਸਬਦੁ ਆਪੇ ਨੀਸਾਨੁ ॥ ਆਪੇ ਸੁਰਤਾ ਆਪੇ ਜਾਨੁ ॥
ਆਪੇ ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਖੈ ਤਾਣੁ ॥ ਤੂ ਦਾਤਾ ਨਾਮੁ ਪਰਵਾਣੁ ॥੧॥
ਐਸਾ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨ ਦੇਉ ॥ ਹਉ ਜਾਚਿਕ ਤੂ ਅਲਖ ਅਭੇਉ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਧਰਕਟੀ ਨਾਰਿ ॥ ਭੂੰਡੀ ਕਾਮਣਿ ਕਾਮਣਿਆਰਿ ॥
ਰਾਜੁ ਰੂਪੁ ਝੂਠਾ ਦਿਨ ਚਾਰਿ ॥ ਨਾਮੁ ਮਿਲੈ ਚਾਨਣੁ ਅੰਧਿਆਰਿ ॥੨॥
ਚਖਿ ਛੋਡੀ ਸਹਸਾ ਨਹੀ ਕੋਇ ॥ ਬਾਪੁ ਦਿਸੈ ਵੇਜਾਤਿ ਨ ਹੋਇ ॥
ਏਕੇ ਕਉ ਨਾਹੀ ਭਉ ਕੋਇ ॥ ਕਰਤਾ ਕਰੇ ਕਰਾਵੈ ਸੋਇ ॥੩॥
ਸਬਦਿ ਮੁਏ ਮਨੁ ਮਨ ਤੇ ਮਾਰਿਆ ॥ ਠਾਕਿ ਰਹੇ ਮਨੁ ਸਾਚੈ ਧਾਰਿਆ ॥
ਅਵਰੁ ਨ ਸੂਝੈ ਗੁਰ ਕਉ ਵਾਰਿਆ ॥ ਨਾਨਕ ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਨਿਸਤਾਰਿਆ ॥੪॥

(ਬਿਲਾਵਲੁ ਮ: ੧, ਪੰਨਾ ੭੯੫-੯੬)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
ਪ											
ਧ	—	ਪ	ਗਪ		ਪ	ਗ	ਗ	ਰ	ਸ	—	ਸ
ਐ	ऽ	ਸਾ	ਨਾऽ	ऽਮ	ਨਿ	ਰੰ	ਜ	ਨ	ਸੋ	ऽ	ਇ
ਸ	—	ਰ	ਗ	ਪ	ਪ	ਧ	ਧ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ
ਹਉ	ऽ	ਜਾ	ਚਿ	ਕ	ਤੂ	ਅਲ	ਖ	ਅ	ਭੇ	ऽ	ਉ

ਅੰਤਰਾ

ਗ					ਪ						
ਪ	ਗ	—	ਪ	ਧ	ਧ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	—	ਸੰ
ਆ	ਪੇ	S	ਸਬ	ਦ	ਆ	ਪੇ	S	ਠੀ	ਸਾ	S	ਠ
ਸੰ	ਧ	—	ਧਸੰ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	ਧ	—	ਪ
ਆ	ਪੇ	S	ਸੁਰ	ਤਾ	S	ਆ	ਪੇ	S	ਜਾ	S	ਠ
ਗ		ਪ									
ਪ	ਧ	ਗ	ਪ	ਧ	ਪਧ	ਸੰ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	—	ਸੰ
ਆ	ਪੇ	S	ਕਰ	ਕ	ਰS	ਵੇ	ਖੈ	S	ਤਾ	S	ਣ
				ਧ							
ਗੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਪ	ਧ	ਸੰ	ਸੰ	ਧਪ	ਗ	ਰ	ਸ
ਤੂ	S	ਦਾ	ਤਾ	S	S	ਨ਼ਾ	Sਮ	ਪਰ	ਵਾ	S	ਣ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੯. ਰਾਗ ਦੇਸ਼ਕਾਰ, ਝਪਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਬੰਗ ਕੇ ਬੰਗਾਲ਼ੀ ਫਿਰਹੰਗ ਕੇ ਫਿਰੰਗਾ ਵਾਲੀ,
ਦਿੱਲੀ ਕੇ ਦਿਲਵਾਲੀ ਤੇਰੀ ਆਗਿਆ ਮੈ ਚਲਤ ਹੈਂ ॥
ਰੋਹ ਕੇ ਰੁਹੇਲੇ ਮਾਘ ਦੇਸ ਕੇ ਮਘੇਲੇ ਬੀਰ,
ਬੰਗਸੀ ਬੁੰਦੇਲੇ ਪਾਪ ਪੁੰਜ ਕੋ ਮਲਤ ਹੈਂ ॥
ਗੋਖਾ ਗੁਨ ਗਾਵੈ ਚੀਨ ਮਚੀਨ ਕੇ ਸੀਸ ਨਜਾਵੈ,
ਤਿੱਬਤੀ ਧਿਆਇ ਦੋਖ ਦੇਹ ਕੋ ਦਲਤ ਹੈਂ ॥
ਜਿਨੈ ਤੋਹਿ ਧਿਆਇਓ ਤਿਨੈ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਪਾਇਓ,
ਸਰਬ ਧਨ ਧਾਮ ਫਲ ਫੂਨ ਸੋਂ ਫਲਤ ਹੈਂ ॥ ੩ ॥ ੨੫੫ ॥

(ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦)

ਅਸਥਾਈ

×		੨			੦		੩		
ਧ					ਪ				
ਸੰ	ਸੰ	ਧ	—	ਪ	ਗ	ਪ	ਧ	—	ਧ
ਜਿ	ਨੈ	ਤੋ	S	ਹਿ	ਧਿਆ	ਇਓ	ਤਿ	S	ਨੈ
ਪ	ਗ	ਪ	—	ਧ	ਪ	ਗਰ	ਸ	—	ਸ
ਪੂ	ਰ	ਨ	S	ਪ੍ਰ	ਤਾ	ਪS	ਪਾ	S	ਇਓ

					ਪ				
ਸਰ	ਧ	ਸ	—	ਰ	ਗ	ਪ	ਧ	—	ਧ
ਸਰ	ਬ	ਧ	ऽ	ਨ	ਧਾ	ਮ	ਫ	ऽ	ਲ
				ਪ					
ਸੰ	ਧ	ਪ	ਗ	ਧ	ਪ	ਗਰ	ਸ	—	—
ਫੂ	ਲ	ਸੋ	ऽ	ਫ	ਲ	ਤऽ	ਹੈ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਗ									
ਪ	ਗ	ਪ	—	ਧ	ਸੰ	ਧ	ਸੰ	—	ਸੰ
ਬੰ	ਗ	ਕੇ	ऽ	ਬੰ	ਗਾ	ਲੀ	ਫਿ	ऽ	ਰ
ਧ									
ਸੰ	ਧ	ਸੰ	—	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਧ	—	ਪ
ਹੰ	ਗ	ਕੇ	ऽ	ਫਿ	ਰੰ	ਗਾ	ਵਾ	ऽ	ਲੀ
ਗੰ	ਰੰ	ਗੰ	—	ਪੰ	ਗੰ	ਰੰ	ਸੰ	—	ਸੰ
ਦਿ	ਲੀ	ਕੇ	ऽ	ਦਿਲ	ਵਾ	ਲੀ	ਤੇ	ऽ	ਬੀ
ਧ				ਪ					
ਸੰ	ਧ	ਪ	ਗ	ਧ	ਪ	ਗਰ	ਸ	—	—
ਆ	ਗਿਆ	ਮੈ	ऽ	ਚ	ਲ	ਤऽ	ਹੈ	ऽ	ऽ

ਸੰਚਾਰੀ

ਗ									
ਪ	ਗ	ਪ	—	ਪ	ਧ	ਧ	ਧ	—	ਧ
ਹੋ	ਹ	ਕੇ	ऽ	ਰੁ	ਹੇ	ਲੇ	ਮਾ	ऽ	ਘ
ਧ					ਪ				
ਸੰ	ਧ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਧ	ਧ	ਧ	—	ਪ
ਦੇ	ਸ	ਕੇ	ऽ	ਮ	ਘੇ	ਲੇ	ਬੀ	ऽ	ਰ
ਗ									
ਪ	ਗ	ਪ	ਧ	ਪ	ਗ	ਰ	ਸ	—	ਸ
ਬੰ	ਗ	ਸੀ	ऽ	ਬੂੰ	ਦੇ	ਲੇ	ਪਾ	ऽ	ਥ
		ਪ							
ਸ	ਰ	ਗ	ਪ	ਪ	ਧ	ਧਪ	ਧ	—	—
ਪੁੰ	ਜ	ਕੋ	ऽ	ਮ	ਲ	ਤऽ	ਹੈ	ऽ	ऽ

ਅਭੋਗ

ਪ		ਸਂ							
ਧ	ਪ	ਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਗੋ	ਖਾ	ਗੁ	਽	ਨ	ਗਾ	ਵੈ	ਚੀ	ਨ	ਮ
ਸਂ						ਧ			
ਧ	ਪ	ਸਂ	—	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂਸਂ	ਧ	—	ਪ
ਚੀ	ਨ	ਕੇ	਽	਽	ਸੀ	ਸਨਿ	ਯਾ	਽	ਵੈ
ਗਂ	ਰਂ	ਗਂ	—	ਪਂ	ਗਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਤਿੱ	ਬ	ਤੀ	਽	ਧਿ	ਆ	ਇ	ਦੋ	਽	ਖ
ਧ				ਪ					
ਸਂ	ਧ	ਪ	ਗ	ਧ	ਪ	ਗਰ	ਸ	—	—
ਦੇ	ਹ	ਕੋ	਽	ਦ	ਲ	ਤ਽	ਹੈਂ	਽	਽

ਨੋਟ—ਝਪਤਾਲ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਦੁਗੁਨ, ਤਿਗੁਨ ਆਦਿ ਕਰਨ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਰਸ ਤੇ ਅਨੰਦ ਆਵੇਗਾ ।

੧੦. ਰਾਗ ਦੇਸ਼ਕਾਰ, ਧਮਾਰ ਤਾਲ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਮਾਤੇ ਮਤੰਗ ਜਰੇ ਜਰ ਸੰਗ—ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮੂਲ ਪਾਠ ਪਿਛੇ ਨੰ: ੬ ਦੀ ਟਿਯੂਨ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ।

ਅਸਥਾਈ

੩				×					੨		੦		
				ਪ		ਰ	ਰ						
ਪ	ਗ	ਪਧ	ਪ	ਗ	—	ਸ	ਗ	ਗ	ਪ	ਪ	ਧ	—	ਧ
ਮਾ	਽	ਤੇ਽	ਮ	ਤੰ	਽	ਗ	ਜ	ਰੇ	ਜ	ਰ	ਸੰ	਽	ਗ
ਪ	ਗ	ਪ	ਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ	ਗ	ਪ	ਪਧ	ਧ
ਅ	ਨੂ	ਪ	ਉ	ਤੰ	ਗ	ਸੁ	ਰੰ	਽	ਗ	ਸ	ਵਾ	਽਽	ਰੇ

ਅੰਤਰਾ

ਪ											ਰਂ		
ਗ	—	ਪ	ਸਂਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਸਂ	ਰਂ	ਗਂ	ਸਂ	—	—
ਕੋ	਽	ਟ	ਤੁ਽	ਰੰ	ਗ	ਕੂ	ਰੰ	਽	ਗ	ਸੇ	ਕੂ	਽	਽

				ਸਂ									
ਸਂ	ਧ	ਸਂ	—	ਧ	—	—	ਪ	—	ਪਧ	ਗ	ਪਂ	—	—
ਦ	ऽ	ऽ	ऽ	ਤ	ऽ	ऽ	ਪਉ	ऽ	ਨऽ	ਕੇ	ਗਉ	ऽ	ऽ
ਸਂ			ਧ										
ਧ	—	—	ਸਂ	ਧ	ਪ	ਗ	ਸ	ਰ	ਗ	ਪ	ਪ	ਪਧ	ਧ
ਨ	ऽ	ऽ	ऽ	ਕਉ	ऽ	ऽ	ਜਾ	ऽ	ਤ	ਨਿ	ਵਾ	ऽऽ	ਰੇ

ਨੋਟ—ਧਮਾਰ ਦੀ ਦੁਗੁਣ, ਤਿਗੁਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਦ ਇਸੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਪਿਛੇ ਨੰ: ੬ ਤੇ ਲਿਖੀ "ਤਿੰਨਤਾਲ" ਦੀ ਟਿਯੂਨ ਤੇ ਗਾਓ।

(ਦੇਸ਼ਕਾਰ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤਿ)

ਰਾਗ ਕਾਲਿੰਗੜਾ

ਵਾਦੀ --ਪ	ਠਾਟ—ਭੈਰਉ	ਸਮਾਂ - ਰਾਤ ਦਾ ਚੌਥਾ ਪਹਿਰ (ਚਾਰ ਵਜੇ ਰਾਤੀਂ)
ਸੰਵਾਦੀ - ਸ	ਜਾਤੀ -- ਸੰਪੂਰਣ-ਸੰਪੂਰਣ	ਵਿਸ਼ੇਸ਼—ਇਸ ਵਿਚ ਮੀਂਡ ਅਤੇ 'ਧਾ-ਰੇ' ਤੇ ਅੰਦੋਲਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਆਰੋਹ - ਸ ਰ ਗ ਮ ਪ, ਗ ਮ ਪ ਧੁ ਨ ਸਂ।

ਆਰੋਹ ਸਂ ਨ ਧੁ ਪ, ਮ ਪ ਧੁ ਪ ਮ ਗ, ਮ ਗ ਰੁ ਸ।

ਪਕੜ—ਪ ਧੁ ਮ ਪ ਗ ਮ ਗ, ਮ ਪ ਮ ਗ ਰੁ ਸ ;

ਪੁਰਾਤਨ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਕਾਲਿੰਗ, ਕਾਲਿੰਗੋ, ਕਾਲਿੰਗੜ ਤੇ ਕਾਲਿੰਗੜਾ ਨਾਮ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਮ ਸੰਬੰਧੀ ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ (ਰਾਜਾ ਅਸ਼ੋਕ ਦੇ ਵੇਲੇ 'ਕਲਿੰਗ' ਨਾਮਕ ਇਕ ਦੇਸ਼ ਸੀ, ਜੋ ਪੂਰਬ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਖਾੜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਮਹਾਨਦੀ ਤੇ ਗੁਦਾਵਰੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਵੱਸਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸ਼ੋਕ ਨੇ ਇਕ ਘੋਰ ਯੁੱਧ ਦੇ ਬਾਦ ਜਿਤਿਆਂ ਸੀ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਕਲਿੰਗ' ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਇਸ ਰਾਗ ਦਾ ਨਾਮ 'ਕਲਿੰਗੜ' ਜਾਂ ਕਾਲਿੰਗੜਾ ਰਖਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਂਜ ਇਹ ਇਕ ਸਰਲ, ਮਧੁਰ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਹੈ।

ਕਾਲਿੰਗੜਾ ਭੈਰਉ ਠਾਟ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਸੰਪੂਰਣ-ਸੰਪੂਰਣ, ਵਾਦੀ ਪੰਚਮ ਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਖੜਜ ਹੈ ਅਤੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਰਾਤ ਦਾ ਚੌਥਾ ਪਹਿਰ (ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ੩-੪ ਵਜੇ) ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਸੰਬੰਧੀ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਮਤ-ਭੇਦ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ -- ਸੰਗੀਤ 'ਰਾਗ ਚੰਦ੍ਰਿਕਾ' ਅਤੇ 'ਕਲਪਦ੍ਰਮਾਂਕੁਰ' ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਕਰਤਾ ਇਸ ਵਿਚ 'ਗੰਧਾਰ' ਵਾਦੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਪਰ 'ਰਾਗ ਚੰਦ੍ਰਿਕਾਸਾਰ' ਆਦਿ ਦੇ ਕਰਤਾ ਇਸ ਵਿਚ 'ਧੈਵਤ' ਵਾਦੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ 'ਅਭਿਨਵ ਰਾਗ ਮੰਜਰੀ' ਦੇ ਕਰਤਾ ਇਸ ਵਿਚ 'ਪੰਚਮ' ਵਾਦੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵੀ ਮਤ-ਭੇਦ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ —ਕੋਈ 'ਧਾ-ਰੇ' ਕੋਈ 'ਧਾ-ਗਾ ਜਾਂ ਗਾ-ਧਾ' ਅਤੇ ਕੋਈ 'ਮਾ-ਸਾ, ਜਾਂ ਪਾ-ਸਾ' ਵਾਦ-ਸੰਵਾਦ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਲੇਖਕ ਦੇ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦਾ ਵਾਦ-ਸੰਵਾਦ 'ਪਾ-ਸਾ' ਹੀ ਸੰਗਤੀ ਯੁਕਤ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਲਿੰਗੜਾ ਰਾਤ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਪਹਿਰ ਵਿਚ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇਕ ਉਤ੍ਰਾਂਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਗ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਵਿਚ 'ਗਾ' ਨੂੰ ਵਾਦੀ ਮੰਨਣਾ ਯੋਗ ਨਹੀਂ। ਬਾਕੀ ਧੈਵਤ ਨੂੰ ਵਾਦੀ ਮੰਨਣ ਨਾਲ ਇਹ ਸੁਰ ਅੰਦੋਲਿਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਭੈਰਉ ਰਾਗ ਦੀ ਛਾਇਆ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਵਿਚ 'ਪੰਚਮ' ਸੁਰ ਨੂੰ ਵਾਦੀ ਮੰਨਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਠੀਕ ਹੈ।

ਕਾਲਿੰਗੜਾ ਰਾਗ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਭੈਰਉ ਦੇ ਸੁਰ ਲਗਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਭੈਰਉ ਰਾਗ ਤੋਂ ਬਚਾ ਕੇ ਗਾਉਣਾ ਥੋੜਾ ਕਠਿਨ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ 'ਧਾ-ਰੇ' ਉਤੇ ਅੰਦੋਲਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ

ਚਾਹੀਦਾ, ਐਸਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਵਿਗੜ ਕੇ ਭੈਰਉ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਂਜ ਇਸ ਦੇ ਪੂਰਵਾਂਗ ਵਿਚ 'ਗਉੜੀ' ਅਤੇ ਉਤ੍ਰਾਂਗ ਵਿਚ 'ਪਰਜ' ਰਾਗ ਦੀ ਛਾਇਆ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ—"ਸ ਰੁ ਨ — ਸ ਰੁ ਗ — ਮ, ਗ ਮ ਪ ਗ ਮ ਰੁ ਗ, ਮ ਗ ਰੁ ਸ" ਇਹ ਸੁਰ ਗਉੜੀ ਤੇ ਕਾਲਿੰਗੜਾ ਵਿਚ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦੇ ਉਤ੍ਰਾਂਗ ਵਿਚ "ਪ ਧੁ ਨ, ਸਂ – ਸਂ ਰੁਂ ਸਂ ਰੁਂ ਨ ਸਂ" ਜਾਂ "ਸਂ ਰੁਂ ਸਂ ਰੁਂ ਨ ਧੁ ਨ, ਸਂ ਨ ਧੁ ਪ" ਇਹ ਸੁਰ ਕਾਲਿੰਗੜਾ ਤੇ ਪਰਜ ਵਿਚ ਬਰਾਬਰ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਇੰਜ ਗਉੜੀ ਤੇ ਪਰਜ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਨਾਲ ਕਾਲਿੰਗੜਾ ਰਾਗ ਦਾ ਇਹ ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ ਦੇ ਖਯਾਲ ਅਤੇ ਧ੍ਰਪਦ-ਧਮਾਰ ਆਦਿ ਨਹੀਂ ਗਾਏ ਜਾਂਦੇ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਗਾਇਕ ਇਸ ਨੂੰ ਪੀਲੂ, ਮਾਂਡ, ਪਹਾੜੀ, ਝਿੰਝੋਟੀ ਰਾਗਾਂ ਵਾਂਗ ਇਕ ਸਾਧਾਰਨ ਰਾਗ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ, ਇਸ ਦਾ ਸਰੂਪ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ 'ਭੈਰਉ' ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਘਟ ਗੰਭੀਰ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ, ਕਾਲਿੰਗੜਾ ਅਤੀ ਸੁੰਦਰ, ਮਧੁਰ ਤੇ ਭਗਤੀ ਰਸ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

੧. ਸਨ—ਸਰੁਗ – ਮ, ਰੁਗ, ਮਗਰੁਸ—ਸਰੁਨ—ਸਰੁਗ—ਮ, ਗਮਪਗਮਗ, ਮਗਰੁਸ—ਸਰੁਗ, ਗਮਪ ਧੁਪ, ਮਗ, ਰੁਸ— ।

੨. ਸਰੁਨਸ – ਸਰੁਗਮਪ—ਮਪ, ਗਮਪ—ਗਮਗ, ਰੁਗ, ਮਗਰੁਸ—ਸਰੁਨ—ਧੁਪ – ਪਧੁਨ— ਸਰੁਸ— ਸਰੁਗਮਗ, ਗਮਪਧੁਪ—ਧੁਮ, ਪਗ, ਗਮਪਧੁਮਪਗਮਗ, ਮਗਰੁਸ— ।

੩. ਸਰੁਗਮਪ—ਮਧੁਪ, ਧੁ – ਮ, ਮਪਧੁਪਮਗ, ਗਮਰੁਗਮਗਰੁਸ—ਗਮਪ – ਪਧੁਮਪਗਮਪ—ਧੁਮਪਗ ਮਗਰੁਮਗ, ਰੁਸ ਨਸਗਰੁ ਗਮਪ—ਗਮਧੁਪ – ਧੁਮਪਗਮਧੁਪ – ਗਮਪਧੁਪ – ਨੁਧੁਪ—(ਪ) ਧੁ ਮ ਪ ਗ, ਰੁਗਮਪਗਮਗ, ਮਗਰੁਸ— ।

੪. ਸ—ਗਮਪਗਮਪਧੁਪ—ਮ, ਪਧੁਪ, ਨੁਧੁਪ, ਧੁਮਪਗਮ(ਪ)ਪ – ਪਧੁਪਧੁਨ—ਸਂਨਧੁਪ ਨ, ਧੁਪ— ਧੁਮਪਗਮਧੁਪ—ਮ, ਪਧੁਨ—ਨਸਂ—ਨਸਂਨਧੁਪ—ਪਧੁਸਂ—ਨਧੁਪ – ਪਧੁਨਸਂਰੁਂਸਂ — ਸਂਨਧੁਪ — ਮਪਨ – ਧੁਪ, ਮਪਗਮਧੁਪ – ਧੁਮਪਗਮਗ, ਗਮਪਗਮਗ, ਰੁਗ, ਮਗਰੁਸ—ਗਮਪਧੁਨ – ਸਂ—ਨਸਂ ਰੁਂਨਸਂ—ਨਧੁਪ—ਪਧੁਨਸਂਨਧੁਪ, ਗਮਪਧੁਨ – ਸਂ, (ਸਂ) ਨਧੁਪ, ਪਧੁਸਂ—ਨਸਂਰੁਂਨਸਂ—ਨਧੁਪ, ਨਸਂ —ਸਂਰੁਂਸਂਰੁਂਨਸਂਨਧੁਪ—ਪਧੁਮਪਗਮਰੁਗ, ਮਗਰੁ – ਸ।

੫. ਗਮਪਧੁਨਸਂਰੁਂਸਂ—ਨਸਂਰੁਂਨਸਂਨਧੁਪ—ਪਧੁਨਸਂ – ਨਸਂ—ਧੁਨਸਂਰੁਂਸਂ—ਸਂਰੁਂਗਂ, ਰੁਂਸਂਨ, ਸਂਰੁਂਸਂ, ਸਂਨ ਧੁਪ, ਧੁਮ, ਪਗ, ਮ—ਪਧੁਨਸਂਰੁਂਸਂ – ਸਂਰੁਂਨਸਂਧੁਨਪਧੁਮਪਗਮਪ ਪਧੁਨਸਂਰੁਂਸਂ— ਸਂਰੁਂਗਂ— ਮਂਗਂ, ਗਂਮਂਪਂ—ਗਂਮਂਗਂ, ਮਂਗਂਰੁਂਸਂ—ਸਂਰੁਂਗਂਮਂ, ਗਂਰੁਂਸਂ—ਸਂਰੁਂਸਂਰੁਂਨਨਪਧੁਪਧੁਸਂ – ਰੁਂਸਂ—ਸਂਰੁਂਗਂਮਂਗਂ, ਰੁਂਗਂ ਮਂਗਂਰੁਂਸਂ—ਸਂਨਧੁਪਧੁਮਪਗਮਪ, ਗਮਗ, ਮਗਰੁ, ਗਮਪਧੁਪ, ਮਗਰੁਸ—ਸਰੁਸ, ਸਰੁਗਰੁਸ, ਸਰੁਗਮਗ ਰੁਸ, ਸਰੁਗਮਪਮਗਰੁਸ, ਸਰੁਗਮਪਧੁਪਮਗਰੁਸ, ਸਰੁਗਮਪਧੁਨ, ਧੁਪਮਗਰੁਸ; ਗਮਪਧੁਨਸਂ, ਸਂਨਧੁਪ ਮਗਰੁਸ, ਗਮਪਧੁਨਸਂਰੁਂਸਂਨਧੁਪਮਗਰੁਸ, ਗਮਪਧੁਨਸਂਰੁਂਸਂ, ਗਂਰੁਂਸਂਨਧੁਪ, ਮਗਰੁਸ, ਗਮਪਧੁਨਸਂਰੁਂਸਂ, ਗਂਮਂਗਂਰੁਂਸਂਨਧੁਪ ਮਗਰੁਸ—ਗਮਪਧੁਪ—ਧੁਮਪਗਮਗਰੁਗ, ਮਗਰੁਸ— ।

ਕਾਲਿੰਗੜਾ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਨੰ: ੧)

ਅਸਥਾਈ

	੦	੩	×	੨
੧.	* ਭ ਜਹੁ ਗੋ	ਬਿੰ S ਦ ਭੁ	ਸਰੁ ਗਮ ਪਧੁ ਨਸੰ	ਸੰਨ ਧੁਪ ਮਗ ਰੁਸ
੨.	* . . .	ਗਮ ਪਧੁ ਨਸੰ ਰੁੰਸੰ	ਨਧੁ ਪਧੁ ਮਪ ਗਮ	ਪਪ ਧੁਪ ਮਗ ਰੁਸ
੩.	ਗਮ ਪਧੁ ਮਪ ਗਮ,	ਪਧੁ ਨਸੰ ਰੁੰਸੰ ਨਸੰ,	ਨਧੁ ਪਧੁ ਮਪ ਗਮ	ਧੁਧੁ ਪਪ ਮਗ ਰੁਸ
੪.	* . . . ਗੰਗੰ ਰੁੰਸੰ, ਰੁੰਰੁੰ ਸੰਨੁ,	. . . . ਸੰਸੰ ਨਧੁ, ਨਨ ਧੁਪ,	. . . . ਧੁਧੁ ਪਮ, ਪਪ ਮਗ,	ਗਮ ਪਧੁ ਨਸੰ ਰੁੰਸੰ ਮਮ ਗਰੁ, ਗਗ ਰੁਸ
੫.	* . . . ਰੁੰਰੁੰ ਸੰ,ਰੁੰ ਰੁੰਸੰ ਨਸੰ,	. . . . ਨਧੁ ਨਨ, ਧੁਪ ਧੁਧੁ,	ਗਗ ਰੁ,ਗ ਗਰੁ ਸਰੁ, ਪਮ ਪਪ, ਮਗ ਮਮ,	ਧੁਧੁ ਪ,ਧੁ ਧੁਪ ਮਪ, ਗਰੁ ਗਗ, ਰੁਸ ਨ਼ਸ
੬.	ਗਰੁ ਸਨ਼, ਮਗ ਰੁਸ, ਰੁੰਸੰ ਰੁੰਰੁੰ, ਸੰਨ ਸੰਸੰ,	ਪਮ ਗਰੁ, ਧੁਪ ਮਗੁ, ਨਧੁ ਨਨ, ਧਪ ਧੁਧੁ,	ਨਧੁ ਪਮ, ਸੰਨ ਧੁਪ, ਪਮ ਪਪ, ਮਗ ਮਮ.	ਰੁੰਸੰ ਨਧੁ, ਗੰਰੁੰ ਗੰਗੰ, ਗਰੁ ਗਗ, ਰੁਸ ਨ਼ਸ
੭.	ਗਮ ਪ,ਗ ਮਪ ਗਮ ਨਸੰ ਰੁੰ,ਨ ਸੰਰੁੰ ਨਸੰ	ਧੁਧੁ ਪਪ ਮਗ ਰੁਸ, ਰੁੰਸੰ ਨਧੁ, ਸੰਨ ਧੁਪ,	ਧੁਨ ਸੰ,ਧੁ ਨਸੰ ਧੁਨ ਨਧੁ ਪਮ, ਧੁਪ ਮਗੁ,	ਸੰਨ ਧੁਪ ਮਗ ਰੁਸ, ਪਮ ਗਰੁ, ਮਗ ਰੁਸ
੮.	ਸਰੁ ਮਗ ਰੁਸ, ਸਰੁ ਪਧੁ ਨਨ ਧੁਪ ਮਗ ਨਸੰ ਰੁੰਸੰ ਨਧੁ ਪਪ	ਗਮ ਪਪ ਮਗ ਰੁਸ, ਰੁਸ, ਸਰੁ ਗਮ ਪਧੁ ਮਗ ਰੁਸ, ਸਰੁ ਗਮ	ਸਰੁ ਗਮ ਪਧੁ ਪਪ ਨਸੰ ਨਧੁ ਪਪ ਮਗ ਪਧੁ ਨਸੰ ਗੰਗੰ ਰੁੰਸੰ	ਮਗ ਰੁਸ, ਸਰੁ ਗਮ ਰੁਸ, ਸਰੁ ਗਮ ਪਧੁ ਨਧੁ ਪਪ ਮਗ ਰੁਸ

ਅੰਤਰਾ

੧,	* ਇਹੀ ਤੇ ਰਾ	ਅਉ S ਸ ਰ	ਸੰਨ ਧੁਪ ਮਗ ਰੁਸ	ਗਮ ਪਧੁ ਨਸੰ ਰੁੰਸੰ
੨.	* . . .	ਸੰਰੁੰ ਸੰਨ ਧੁਪ ਮਪ	ਨਨ ਧੁਪ ਮਗ ਰੁਸ,	ਨ਼ਸ ਗਮ ਪਧੁ ਨਸੰ
੩.	ਗਮ ਪਧੁ ਨਸੰ ਰੁੰਸੰ	ਗੰਗੰ ਰੁੰਸੰ ਨਧੁ ਪਮ,	ਸੰਨ ਧੁਪ ਮਗ ਰੁਸ,	ਨ਼ਸ ਗਮ ਪਧੁ ਨਸੰ
੪.	* . . . ਨਸੰ ਰੁੰ,ਨ ਸੰਰੁੰ ਨਸੰ	. . . . ਰੁੰਰੁੰ ਸੰਨ ਧੁਪ, ਨਨ	ਗਮ ਪ,ਗ ਮਪ ਗਮ ਧੁਪ ਮਗ, ਧੁਧੁ ਪਮ	ਧੁਧੁ ਪਪ ਮਗ ਰੁਸ ਗਰੁ, ਪਪ ਮਗ ਰੁਸ
੫.	ਸੰਰੁੰ ਨਸੰ ਗੰਗੰ ਰੁੰਸੰ, ਗਗ ਰੁਸ, ਰੁਗ ਰੁਰੁ	ਰੁੰਰੁੰ ਸੰਨ, ਸੰਸੰ ਨਧੁ, ਗਮ ਗਗ, ਮਪ ਮਮ,	ਨਨ ਧੁਪ, ਧੁਧੁ, ਪਮ, ਪਧੁ ਪਪ, ਧੁਨੁ ਧੁਧੁ,	ਪਪ ਮਗ, ਮਮ ਗਰੁ ਨਸੰ ਨਨ. ਸੰਰੁੰ ਸੰਸੰ
੬.	* . . . ਸੰਰੁੰ ਸੰਨ, ਨਸੰ ਨਧੁ, ਗਰੁ, ਰੁਗ ਮਪ ਮਗ,	. . . . ਧੁਨੁ ਧੁਪ, ਪਧੁ ਪਮ, ਗਮੁ ਪਧੁ ਪਮ, ਮਪ	. . . . ਮਪ ਮਗ, ਗਮ ਗਰੁ, ਧੁਨੁ ਧੁਪ, ਪਧੁ ਨਸੰ	ਗੰਮੰ ਗੰਰੁੰ, ਰੁੰਗੰ ਰੁੰਸੰ, ਰੁਗ ਰੁਸ, ਸਰੁ ਗਮ ਨਧੁ, ਧੁਨ ਸੰਰੁੰ ਨਸੰ

੭.	* . . .	ਗਂਗਂ ਰੁਂ,ਗਂ ਗਂਰੁਂ ਗਂਗਂ	ਰੁਂਸਂ ਨਧੁ, ਰੁਂਰੁਂ ਸਂ,ਰੁਂ	ਰੁਂਸਂ ਰੁਂਰੁਂ ਸਂਨ ਧੁਪ,
	ਨਨ ਧੁ,ਨ ਨਧੁ ਨਨ	ਧੁਪ ਮਗ, ਧੁਧੁ ਪ,ਧੁ	ਧੁਪ ਧੁਧੁ ਪਮ ਗਰੁ,	ਮਮ ਗ,ਮ ਮਗ ਮਮ
	ਗਰੁ ਸਨ, ਸਰੁ ਗਰੁ,	ਰੁਗ ਮਗ, ਗਮ ਪਮ,	ਮਪ ਧੁਪ, ਪਧੁ ਨਧੁ,	ਧੁਨ ਸਂਨ, ਨਸਂ ਰੁਂਸਂ

੧. ਰਾਗ ਕਾਲਿੰਗੜਾ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਤੇ ਭਗਤਿ ਕਮਾਈ ॥ ਤਬ ਇਹ ਮਾਨਸ ਦੇਹੀ ਪਾਈ ॥
ਇਸ ਦੇਹੀ ਕਉ ਸਿਮਰਹਿ ਦੇਵ ॥ ਸੋ ਦੇਹੀ ਭਜੁ ਹਰਿ ਕੀ ਸੇਵ ॥੧॥
ਭਜਹੁ ਗੋੁਬਿੰਦ ਭੂਲਿ ਮਤ ਜਾਹੁ ॥ ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਕਾ ਏਹੀ ਲਾਹੁ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜਬ ਲਗੁ ਜਰਾ ਰੋਗੁ ਨਹੀ ਆਇਆ ॥ ਜਬ ਲਗੁ ਕਾਲਿ ਗ੍ਰਸੀ ਨਹੀ ਕਾਇਆ ॥
ਜਬ ਲਗੁ ਬਿਕਲ ਭਈ ਨਹੀ ਬਾਨੀ ॥ ਭਜਿ ਲੇਹਿ ਰੇ ਮਨ ਸਾਰਿਗਪਾਨੀ ॥੨॥
ਅਬ ਨ ਭਜਸਿ ਭਜਸਿ ਕਬ ਭਾਈ ॥ ਆਵੈ ਅੰਤ ਨ ਭਜਿਆ ਜਾਈ ॥
ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰਹਿ ਸੋਈ ਅਬ ਸਾਰੁ ॥ ਫਿਰਿ ਪਛੁਤਾਹੁ ਨ ਪਾਵਹੁ ਪਾਰੁ ॥੩॥
ਸੋ ਸੇਵਕੁ ਜੋ ਲਾਇਆ ਸੇਵ ॥ ਤਿਨ ਹੀ ਪਾਏ ਨਿਰੰਜਨ ਦੇਵ ॥
ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਤਾ ਕੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਕਪਾਟ ॥ ਬਹੁਰਿ ਨ ਆਵੈ ਜੋਨੀ ਬਾਟ ॥੪॥
ਇਹੀ ਤੇਰਾ ਅਉਸਰੁ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਾਰ ॥ ਘਟ ਭੀਤਰਿ ਤੂ ਦੇਖੁ ਬੀਚਾਰਿ ॥
ਕਹਤ ਕਬੀਰੁ ਜੀਤਿ ਕੈ ਹਾਰਿ ॥ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਕਹਿਓ ਪੁਕਾਰਿ ਪੁਕਾਰਿ ॥੫॥

(ਭੈਰਉ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੧੧੫੯)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
	ਪ														
	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਗ	ਮ	ਗ	ਰੁ	—	ਸ	—
	ਭ	ਜਹ	ਗੋ	ਬਿੰ	ऽ	ਦ	ਭੂ	ऽ	ਲ	ਮ	ਤ	ਜਾ	ऽ	ਹੁ	ऽ
	ਸ														
—	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਧੁਨ	ਸਂਨ	ਧੁਪ	ਮਗ
ऽ	ਮਾ	ਨ	ਸ	ਜ	ਨ	ਮ	ਕਾ	ਏ	ऽ	ਹੀ	ऽ	ਲਾऽ	ऽऽ	ਹੁऽ	ऽऽ
ਰੁਸ															
ऽऽ															

ਅੰਤਰਾ

	ਪ					ਮ					ਪ				
	ਧੁ	ਪ	ਧੁ	ਮ	ਪ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਪ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਮ	—
	ਗੁ	ਰ	ਸੇ	ਵਾ	ऽ	ਤੇ	ऽ	ਭ	ਗ	ਤ	ਕ	ਮਾ	ऽ	ਈ	ऽ
	ਪ														
—	ਧੁ	ਪ	ਪਧੁ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਰੁਂ	—	ਰੁਂ	—	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—
ऽ	ਤ	ਬ	ਇਹ	ਮਾ	ऽ	ਨ	ਸ	ਦੇ	ऽ	ਹੀ	ऽ	ਪਾ	ऽ	ਈ	ऽ

—	ਨ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	—	ਪ	—
ऽ	ਇ	ਸ	ਦੇ	ਹੀ	ऽ	ਕਉ	ऽ	ਸਿ	ਮ	ਰਹਿ	ऽ	ਦੇ	ऽ	ਵ	ऽ
—	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਪ	ਧੁ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਧੁਨ	ਸਂਨ	ਧੁਪ	ਮਗ
ऽ	ਸੋ	ऽ	ਦੇ	ਹੀ	ऽ	ਭ	ਜ	ਹ	ਰਿ	ਕੀ	ऽ	ਸੋऽ	ऽऽ	ਵऽ	ऽऽ

ਰੁਸ
ऽऽ —ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੨. ਰਾਗ ਕਾਲਿੰਗੜਾ, ਤ੍ਰਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਰਾ ਬੇਮੁਹਤਾਜੁ ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਰਾ ਸਚਾ ਸਾਜੁ ॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਰਾ ਸਭਸ ਕਾ ਦਾਤਾ ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਰਾ ਪੁਰਖੁ ਬਿਧਾਤਾ ॥੧॥
ਗੁਰ ਜੈਸਾ ਨਾਹੀ ਕਉ ਦੇਵ ॥ ਜਿਸੁ ਮਸਤਕਿ ਭਾਗੁ ਸੁ ਲਾਗਾ ਸੇਵ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਰਾ ਸਰਬ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੈ ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਰਾ ਮਾਰਿ ਜੀਵਾਲੈ ॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਰੇ ਕੀ ਵਡਿਆਈ ॥ ਪ੍ਰਗਟੁ ਭਈ ਹੈ ਸਭਨੀ ਥਾਈ ॥੨॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਰਾ ਤਾਣੁ ਨਿਤਾਣੁ ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਰਾ ਘਰਿ ਦੀਬਾਣੁ ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਹਉ ਸਦ ਬਲਿ ਜਾਇਆ ॥ ਪ੍ਰਗਟੁ ਮਾਰਗੁ ਜਿਨਿ ਕਰਿ ਦਿਖਲਾਇਆ ॥੩॥
ਜਿਨਿ ਗੁਰੁ ਸੇਵਿਆ ਤਿਸੁ ਭਉ ਨ ਬਿਆਪੈ ॥ ਜਿਨਿ ਗੁਰੁ ਸੇਵਿਆ ਤਿਸੁ ਦੁਖੁ ਨ ਸੰਤਾਪੈ ॥
ਨਾਨਕ ਸੋਧੇ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤ ਬੇਦ ॥ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਗੁਰ ਨਾਹੀ ਭੇਦ ॥੪॥
(ਭੈਰਉ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੪੨)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
—	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਪ	ਧੁ	ਨ	—	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	—	ਪ	—
ऽ	ਗੁ	ਰ	ਜੈ	ਸਾ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਹੀ	ऽ	ਕਉ	ऽ	ਦੇ	ऽ	ਵ	ऽ
ਪ	ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਪਮ	ਪ	ਮ	ਮ	ਗ	—	ਮ	ਗ	ਰੁ	—	ਸ	—
ਜਿਸ	ਮਸ	ਤ	ਕ	ਭਾऽ	ऽ	ਗ	ਸੁ	ਲਾ	ऽ	ਗਾ	ऽ	ਸੇ	ऽ	ਵ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

	ਪ ਮ	ਪ	ਪ	ਧੁ	—	ਨ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	—	ਸਂ	—
	ਸਤਿ	ਗੁ	ਰ	ਮੇ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ਬੇ	ऽ	ਮੁ	ਹ	ਤਾ	ऽ	ਜ	ऽ
—	ਰੁਂ	ਰੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਨ	—	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	—	ਪ	—
ऽ	ਸਤਿ	ਗੁ	ਰ	ਮੇ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ਸ	ऽ	ਚਾ	ऽ	ਸਾ	ऽ	ਜ	ऽ
—	ਪ	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਪ	ਪ	ਪ	ਮ	ਪ	ਗ	—	ਮ	—
ऽ	ਸਤਿ	ਗੁ	ਰ	ਮੇ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ਸ	ਭ	ਸ	ਕਾ	ਦਾ	ऽ	ਤਾ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

								ਮ							
—	ਗ	ਗ	ਰ̱	ਗ	—	ਮ	ਪ	ਗ	ਗ	ਮ	ਗ	ਰ̱	—	ਸ	—
ऽ	ਸਤਿ	ਗੁ	ਰ	ਮੇ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ਪੁ	ਰ	ਖ	ਬਿ	ਧਾ	ऽ	ਤਾ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੩. ਰਾਗ ਕਾਲਿੰਗੜਾ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਤਰੇ ਮੁਨਿ ਕੇਤੇ ਇੰਦ੍ਰਾਦਿਕ ਬ੍ਰਹਮਾਦਿ ਤਰੇ ॥
ਸਨਕ ਸਨੰਦਨ ਤਪਸੀ ਜਨ ਕੇਤੇ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਪਾਰਿ ਪਰੇ ॥੧॥
ਭਵਜਲੁ ਬਿਨੁ ਸਬਦੈ ਕਿਉ ਤਰੀਐ ॥
ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਜਗੁ ਰੋਗਿ ਬਿਆਪਿਆ ਦੁਬਿਧਾ ਡੁਬਿ ਡੁਬਿ ਮਰੀਐ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਗੁਰੁ ਦੇਵਾ ਗੁਰੁ ਅਲਖ ਅਭੇਵਾ ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਸੋਝੀ ਗੁਰ ਕੀ ਸੇਵਾ ॥
ਆਪੇ ਦਾਤਿ ਕਰੀ ਗੁਰਿ ਦਾਤੈ ਪਾਇਆ ਅਲਖ ਅਭੇਵਾ ॥੨॥
ਮਨੁ ਰਾਜਾ ਮਨੁ ਮਨ ਤੇ ਮਾਨਿਆ ਮਨਸਾ ਮਨਹਿ ਸਮਾਈ ॥
ਮਨੁ ਜੋਗੀ ਮਨੁ ਬਿਨਸਿ ਬਿਓਗੀ ਮਨੁ ਸਮਝੈ ਗੁਣ ਗਾਈ ॥੩॥
ਗੁਰ ਤੇ ਮਨੁ ਮਾਰਿਆ ਸਬਦੁ ਵੀਚਾਰਿਆ ਤੇ ਵਿਰਲੇ ਸੰਸਾਰਾ ॥
ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬੁ ਭਰਿਪੁਰ ਲੀਣਾ ਸਾਚ ਸਬਦਿ ਨਿਸਤਾਰਾ ॥੪॥

(ਭੈਰਉ ਮਹਲਾ ੧, ਪੰਨਾ ੧੧੨੫)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
ਪ								ਨ̱							
ਮ	ਮ	ਪ	ਗ	ਮ	—	ਪ	—	ਧ̱	ਧ̱	ਧ̱	—	ਪ	ਪ	ਪ	ਧ̱
ਬਿ	ਨ	ਸ	ਬ	ਦੈ	ऽ	ਕਿਉ	ऽ	ਤ	ਰੀ	ਐ	ऽ	ਭ	ਵ	ਜ	ਲ
ਮ	ਮ	ਪ	ਗ	ਮ	—	ਪ	—	ਪਧ̱	ਸਂ	ਨ	ਧ̱	ਪ	ਪ	ਪ	ਧ̱
ਬਿ	ਨ	ਸ	ਬ	ਦੈ	ऽ	ਕਿਉ	ऽ	ਤऽ	ਰੀ	ਐ	ऽ	ਭ	ਵ	ਜ	ਲ
ਮ								ਮ							
ਗ	—	ਗ	ਰ̱	ਗ	ਮ	ਪ	ਪ	ਗ	—	ਮ	ਗ	ਰ̱	—	ਸ	—
ਨਾ	ऽ	ਮ	ਬਿ	ਨਾ	ऽ	ਜ	ਗ	ਰੋ	ऽ	ਗ	ਬਿ	ਆ	ऽ	ਪਿਆ	ऽ
ਸ		ਮ													
ਨ਼	ਸ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ̱	ਨ	ਸਂ	ਧ̱ਨ	ਸਂਨ	ਧ̱	ਪ	ਪ	ਪ		
ਦੁ	ਬਿ	ਧਾ	ऽ	ਡੁ	ਬ	ਡੁ	ਬ	ਮऽ	ਰੀऽ	ਐ	ऽ	ਭਵਜਲ...			

ਅੰਤਰਾ

ਪ															
ਮ	ਮ	ਪ	—	ਧੁ	ਧੁ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—
ਗੁ	ਰ	ਕੈ	ऽ	ਸ	ਬ	ਦ	ਤ	ਰੇ	ऽ	ਮੁ	ਨਿ	ਕੇ	ऽ	ਤੇ	ऽ
ਨ	—	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	—	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	—	ਪ	—
ਇੰ	ऽ	ਦ੍ਰਾ	ऽ	ਦਿ	ਕ	ਬ੍ਰ	ਹ	ਮਾ	ऽ	ਦ	ਤ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ऽ
												ਮ			
ਪ	ਪ	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	ਸਂਨ	ਧੁ	ਪ	ਮ	—	ਮ	ਪ	ਗ	—	ਮ	—
ਸ	ਨ	ਕ	ਸ	ਨੰ	ਨਦ	ਤ	ਪ	ਸੀ	ऽ	ਜ	ਨ	ਕੇ	ऽ	ਤੇ	ऽ
ਗ	ਗ	ਰੁ	ਰੁ	ਗ	—	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ	ਗ	ਰੁ	—	ਸ	—
ਗੁ	ਰ	ਪ	ਰ	ਸਾ	ऽ	ਦੀ	ऽ	ਪਾ	ऽ	ਰ	ਪ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੪. ਰਾਗ ਕਾਲਿੰਗੜਾ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਭੂੰਡੀ ਚਾਲ ਚਰਣ ਕਰ ਖਿਸਰੇ ਤੁਚਾ ਦੇਹ ਕੁਮਲਾਨੀ ॥
ਨੇਤ੍ਰੀ ਧੁੰਧਿ ਕਰਨ ਭਏ ਬਹਰੇ ਮਨਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਨ ਜਾਨੀ ॥੧॥
ਅੰਧੁਲੇ ਕਿਆ ਪਾਇਆ ਜਗਿ ਆਇ ॥
ਰਾਮੁ ਰਿਦੈ ਨਹੀ ਗੁਰ ਕੀ ਸੇਵਾ ਚਾਲੇ ਮੂਲੁ ਗਵਾਇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜਿਹਵਾ ਰੰਗਿ ਨਹੀ ਹਰਿ ਰਾਤੀ ਜਬ ਬੋਲੈ ਤਬ ਫੀਕੇ ॥
ਸੰਤ ਜਨਾ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਵਿਆਪਸਿ ਪਸੂ ਭਏ ਕਦੇ ਹੋਹਿ ਨ ਨੀਕੇ ॥੨॥
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਾ ਰਸੁ ਵਿਰਲੀ ਪਾਇਆ ਸਤਿਗੁਰ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਏ ॥
ਜਬ ਲਗੁ ਸਬਦ ਭੇਦੁ ਨਹੀ ਆਇਆ ਤਬ ਲਗੁ ਕਾਲੁ ਸੰਤਾਏ ॥੩॥
ਅਨ ਕੋ ਦਰੁ ਘਰੁ ਕਬਹੂ ਨ ਜਾਨਸਿ ਏਕੋ ਦਰੁ ਸਚਿਆਰਾ ॥
ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ ਪਰਮ ਪਦੁ ਪਾਇਆ ਨਾਨਕੁ ਕਹੈ ਵਿਚਾਰਾ ॥੪॥

(ਭੈਰਉ ਮ: ੧, ਪੰਨਾ ੧੧੨੬)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
								ਸਂ							
—	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਪ	ਧੁ	ਨ	—	ਸਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—
ऽ	ਕਿਆ	ऽ	ਪਾ	ਇਆ	ऽ	ਜ	ਗਿ	ਆ	ऽ	ऽ	ਇ	ਅੰ	ਧੁ	ਲੇ	ऽ

	ਨ														
—	ਸਂ	—	ਰੁਂ	ਸਂ	ਨ	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰੁ	ਸ
ऽ	ਕਿਆ	ऽ	ਪਾ	ਇਆ	ऽ	ਜ	ਗ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ	ऽ
				ਸ											
—	ਸ	ਸ	ਰੁ	ਨੁ	—	ਸ	ਰੁ	ਗ	ਗ	ਮ	ਗ	ਰੁ	—	ਸ	—
ऽ	ਰਾ	ਮ	ਰਿ	ਦੈ	ऽ	ਨ	ਹੀ	ਗੁ	ਰ	ਕੀ	ऽ	ਸੇ	ऽ	ਵਾ	ऽ
	ਮ														
—	ਗ	—	ਮ	ਪ	—	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰੁ	ਸ
ऽ	ਚਾ	ऽ	ਲੇ	ਮੂ	ऽ	ਲ	ਗ	ਵਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

				ਪ											
	ਪ	—	ਧੁ	ਮ	—	ਪ	ਧੁ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—
	ਭੂੰ	ऽ	ਡੀ	ਚਾ	ऽ	ਲ	ਚ	ਰ	ਨ	ਕ	ਰੁ	ਖਿ	ਸ	ਰੇ	ऽ
—	ਨ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	—	ਪ	—
ऽ	ਤੁ	ਚਾ	ਦੇ	ਹ	ऽ	ਕੁ	ਮ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ऽ
	ਨੁ											ਮ			
—	ਧੁ	—	ਧੁ	ਪ	—	ਪ	ਧੁ	ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	ਗ	ਗ	ਮ	—
ऽ	ਨੇ	ऽ	ਤ੍ਰੀ	ਧੂੰ	ऽ	ਧ	ਕ	ਰ	ਨ	ਭ	ਏ	ਥ	ਹ	ਰੇ	ऽ
—	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰੁ	ਸ
ऽ	ਮਨ	ਮੁ	ਖ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਨ	ਜਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ऽ
—															
ऽ															

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੫. ਰਾਗ ਕਾਲਿੰਗੜਾ; ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਜਾ ਕਉ ਰਾਖੈ ਅਪਣੀ ਸਰਣਾਈ ॥ ਸਾਚੇ ਲਾਗੈ ਸਾਚਾ ਫਲੁ ਪਾਈ ॥੧॥
ਰੇ ਜਨ ਕੈ ਸਿਉ ਕਰਹੁ ਪੁਕਾਰਾ ॥ ਹੁਕਮੇ ਹੋਆ ਹੁਕਮੇ ਵਰਤਾਰਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਏਹੁ ਆਕਾਰ ਤੇਰਾ ਹੈ ਧਾਰਾ ॥ ਖਿਨ ਮਹਿ ਬਿਨਸੈ ਕਰਤ ਨ ਲਾਗੈ ਬਾਰਾ ॥੨॥
ਕਰਿ ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਇਕੁ ਖੇਲੁ ਦਿਖਾਇਆ ॥ ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਪਰਮ ਪਦੁ ਪਾਇਆ ॥੩॥
ਕਹਤੁ ਨਾਨਕੁ ਮਾਰਿ ਜੀਵਾਲੇ ਸੋਇ ॥ ਐਸਾ ਬੂਝਹੁ ਭਰਮਿ ਨ ਭੂਲਹੁ ਕੋਇ ॥੪॥

(ਭੈਰਉ ਮਹਲਾ ੩, ਪੰਨਾ ੧੧੨੮)

ਅਸਥਾਈ

੩				×				੨				੦			
															ਪ
															ਧੁ
															ਰੇ
			ਮ							ਗ					ਪ
ਪ	ਮ	ਪ	ਗ	(ਮ)	—	—	—	ਗ	ਰੁ	ਮ	ਗ	ਰੁ	—	ਸ	ਧੁ
ਜ	ਨ	ਕੈ	ऽ	ਸਿਉ	ऽ	ऽ	ऽ	ਕ	ਰਹੁ	ऽ	ਪੁ	ਕਾ	ऽ	ਰਾ,	ਰੇ
			ਮ							ਗ					
ਪ	ਮ	ਪ	ਗ	(ਮ)	—	—	—	ਗ	ਰੁ	ਮ	ਗ	ਰੁ	—	ਸ	—
ਜ	ਨ	ਕੈ	ऽ	ਸਿਉ	ऽ	ऽ	ऽ	ਕ	ਰਹੁ	ऽ	ਪੁ	ਕਾ	ऽ	ਰਾ	ऽ
ਮ															
ਗ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	—	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	—	ਪ	
ਹੁ	ਕ	ਮੇ	ऽ	ਹੋ	ਆ	ਹੁ	ਕ	ਮੇ	ऽ	ਵ	ਰ	ਤਾ	ऽ	ਰਾ,ਰੇ ਜਨ	

ਅੰਤਰਾ

				ਸਂ				ਨ							
ਪ	—	ਪ	ਧੁ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—
ਜਾ	ऽ	ਕਉ	ऽ	ਰਾ	ਖੈ	ਅ	ਪ	ਨੀ	ऽ	ਸ	ਰ	ਣਾ	ऽ	ਈ	ऽ
ਰੁਂ	—	ਰੁਂ	—	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	—	ਪ	
ਸ਼ਾ	ऽ	ਚੇ	ऽ	ਲਾ	ऽ	ਗੇ	ऽ	ਸ਼ਾ	ਚਾ	ਫ	ਲ	ਪਾ	ऽ	ਈ,ਰੇ ਜਨ	

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੬. ਰਾਗ ਕਾਲਿੰਗੜਾ, ਕਹਿਰਵਾ (ਮੱਧਜ ਲਜ)

ਫਿਰਿ ਬਾਬਾ ਗਇਆ ਬਗਦਾਦ ਨੋ, ਬਾਹਰਿ ਜਾਇ ਕੀਆ ਅਸਥਾਨਾ ॥
ਇਕ ਬਾਬਾ ਅਕਾਲ ਰੂਪ, ਦੂਜਾ ਰਬਾਬੀ ਮਰਦਾਨਾ ॥
ਦਿਤੀ ਬਾਂਗ ਨਿਵਾਜਿ ਕਰ, ਸੁੰਨਿ ਸਮਾਨਿ ਹੋਆ ਜਹਾਨਾ ॥
ਸੁੰਨ ਮੁਨਿ ਨਗਰੀ ਭਈ, ਦੇਖਿ ਪੀਰ ਭਇਆ ਹੈਰਾਨਾ ॥
ਵੇਖੈ ਧਿਆਨ ਲਗਾਇ ਕਰ, ਇਕੁ ਫਕੀਰੁ ਵਡਾ ਮਸਤਾਨਾ ॥
ਪੁਛਿਆ ਫਿਰਿ ਕੈ ਦਸਤਗੀਰ, ਕਉਣ ਫਕੀਰੁ, ਕਿਸ ਕਾ ਘਰਿਹਾਨਾ ॥
ਨਾਨਕ ਕਲਿ ਵਿਚਿ ਆਇਆ, ਰਬੁ ਫਕੀਰੁ ਇਕੋ ਪਹਿਚਾਨਾ ॥
ਧਰਤਿ ਅਕਾਸ ਚਹੂ ਦਿਸ ਜਾਨਾ ॥੩੫॥

(ਵਾਰਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ਪਹਿਲੀ)

ਅਸਥਾਈ

×				○				×				○			
	ਮਗ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰੁ	ਰੁ	ਸ	—	—	—	—	—	—	—
	ਸੁੰਨ	ਮੁ	ਨ	ਨ	ਗ	ਰੀ	ਭ	ਈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
														ਮ	
—	ਮਗ	ਮ	ਪ	ਮਗ	ਮਗ	ਰੁ	ਰੁ	ਸ	—	—	—	—	—	ਗ	ਮ
ऽ	ਸੁੰਨ	ਮੁ	ਨ	ਨऽ	ਗऽ	ਰੀ	ਭ	ਈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਦੇ	ਖ
	ਨੁ														
—	ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਮ	ਪਧੁ	ਪ	—	ਮਪ	ਗਮ	ਰੁਗ	ਸਰੁ
ਭ	ਪੀ	ਰ	ਭ	ਇਆ	ऽ	ਹੈ	ऽ	ਰਾ	ऽऽ	ਨਾ	ऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ
ਨੁਸ															
ऽऽ															

ਅੰਤਰਾ

	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਨ	—	ਸੰ	—	ਸੰ	ਰੁੰ	—	ਰੁੰ	ਸੰ	—	—	—
	ਬਾ	ਬਾ	ਗ	ਇਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ਬਗ	ਦਾ	ऽ	ਦ	ਨੂੰ	ऽ	ऽ	ऽ
—	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਨ	—	ਸੰ	—	ਸੰ	ਰੁੰ	—	ਰੁੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ
ऽ	ਬਾ	ਬਾ	ਗ	ਇਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ਬਗ	ਦਾ	ऽ	ਦ	ਨੂੰ	ऽ	ਬਾ	ਹਰ
—	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਮਧੁ	ਪ	—	ਮਪ	ਗਮ	ਰੁਗ	ਸਰੁ
ऽ	ਜਾ	ਇ	ਕੀ	ਆ	ऽ	ਅ	ऽਸ	ਬਾ	ऽऽ	ਨਾ	ऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ

ਨੁਸ
ऽऽ —ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੭. ਰਾਗ ਕਾਲਿੰਗੜਾ, ਦਾਦਰਾ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਜੇਸੁ ਤੂ ਰਾਖਹਿ ਤਿਸੁ ਕਉਨੁ ਮਾਰੈ ॥ ਸਭ ਤੁਝ ਹੀ ਅੰਤਰਿ ਸਗਲ ਸੰਸਾਰੈ ॥
ਕੋਟਿ ਉਪਾਵ ਚਿਤਵਤ ਹੈ ਪ੍ਰਾਣੀ ॥ ਸੋ ਹੋਵੈ ਜਿ ਕਰੈ ਚੋਜ ਵਿਡਾਣੀ ॥੧॥
ਰਾਖਹੁ ਰਾਖਹੁ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰਿ ॥ ਤੇਰੀ ਸਰਣਿ ਤੇਰੈ ਦਰਬਾਰਿ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜਿਨਿ ਸੇਵਿਆ ਨਿਰਭਉ ਸੁਖਦਾਤਾ ॥ ਤਿਨਿ ਭਉ ਦੂਰ ਕੀਆ ਏਕ ਪਰਾਤਾ ॥
ਜੋ ਤੂ ਕਰਹਿ ਸੋਈ ਫੁਨਿ ਹੋਇ ॥ ਮਾਰੈ ਨ ਰਾਖੈ ਦੂਜਾ ਕੋਇ ॥੨॥
ਕਿਆ ਤੂ ਸੋਚਹਿ ਮਾਣਸ ਬਾਣਿ ॥ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਪੁਰਖੁ ਸੁਜਾਣੁ ॥
ਏਕ ਟੇਕ ਏਕੋ ਆਧਾਰੁ ॥ ਸਭ ਕਿਛੁ ਜਾਣੈ ਸਿਰਜਣਹਾਰੁ ॥੩॥
ਜਿਸੁ ਊਪਰਿ ਨਦਰਿ ਕਰੇ ਕਰਤਾਰੁ ॥ ਤਿਸੁ ਜਨ ਕੇ ਸਭਿ ਕਾਜ ਸਵਾਰਿ ॥
ਤਿਸ ਕਾ ਰਾਖਾ ਏਕੋ ਸੋਇ ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ ਅਪੜਿ ਨ ਸਾਕੈ ਕੋਇ ॥੪॥

(ਭੈਰਉ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੩੬)

ਅਸਥਾਈ

X			0			੨			0		
											ਮ
											ਗਮ
											ਰਾਖਹੁ
ਗਮ	ਪਧੁ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰੁ	ਸ	—	ਨ਼	ਸ	—	—
ਰਾS	SS	ਖਹੁ	ਕਿ	ਰ	ਪਾ	ਧਾ	S	S	ਰ	S;	S
ਸ	ਸ	ਸਰੁ	ਗ	ਮ	ਮ	ਪ	—	ਪਧੁ	ਸੰਨ	ਧੁਪ	ਮਮ
ਤੇ	ਰੀ	SS	ਸਰ	ਣ	ਤੇ	ਰੇ	S	ਦਰ	ਬਾS	Sਰ	ਰਾਖਹੁ

ਅੰਤਰਾ

ਮ	ਗ	ਮ	ਪਧੁ	ਪ	ਧੁ	ਨ	ਸੰ	ਸੰ	ਰੁੰ	ਸੰ	ਸੰ
ਜਿਸ	ਤੂ	S	ਰਾS	ਖਹਿ	ਤਿਸ	ਕਉ	S	ਨ	ਮਾ	ਰੇ	ਸਭ
ਨ											
ਧੁ	ਧੁ	—	ਨ	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	ਨ	ਧੁ	ਪ	—
ਤੁਝ	ਹੀ	S	ਅੰ	ਤ	ਰ	ਸਗ	ਲ	ਸੰ	ਸਾ	ਰੇ	S
ਮ	ਮ	ਮ	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਗ	—
ਕੋ	ਟ	ਉ	ਪਾ	ਵ	ਚਿਤ	ਵ	ਤ	ਹੈ	ਪ੍ਰਾ	ਣੀ	S
ਰੁ											
ਸ	ਰੁ	ਸਰੁ	ਗ	ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	-ਧੁ	ਸੰਨ	ਧੁਪ	ਮਮ
ਸੋ	ਹੇ	ਵੈS	ਜਿ	ਕ	ਰੇ	ਚੋ	ਜ	Sਵਿ	ਡਾS	ਣੀS	ਰਾਖਹੁ...

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੮. ਰਾਗ ਕਾਲਿੰਗੜਾ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਯ ਲਯ)

ਜੈਸੀ ਭੂਖੇ ਪ੍ਰੀਤਿ ਅਨਾਜ ॥ ਤ੍ਰਿਖਾਵੰਤ ਜਲ ਸੇਤੀ ਕਾਜ ॥
ਜੈਸੀ ਮੂੜ ਕੁਟੰਬ ਪਰਾਇਣ ॥ ਐਸੀ ਨਾਮੇ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨਰਾਇਣ ॥੧॥
ਨਾਮੇ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨਰਾਇਣ ਲਾਗੀ ॥ ਸਹਜ ਸੁਭਾਇ ਭਇਓ ਬੈਰਾਗੀ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜੈਸੀ ਪਰਪੁਰਖਾ ਰਤ ਨਾਰੀ ॥ ਲੋਭੀ ਨਰੁ ਧਨ ਕਾ ਹਿਤਕਾਰੀ ॥
ਕਾਮੀ ਪੁਰਖ ਕਾਮਨੀ ਪਿਆਰੀ ॥ ਐਸੀ ਨਾਮੇ ਪ੍ਰੀਤਿ ਮੁਰਾਰੀ ॥੨॥
ਸਾਈ ਪ੍ਰੀਤਿ ਜਿ ਆਪੇ ਲਾਏ ॥ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਦੁਬਿਧਾ ਜਾਏ ॥
ਕਬਹੁ ਨ ਤੂਟਸਿ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ ॥ ਨਾਮੇ ਚਿਤੁ ਲਾਇਆ ਸਚਿ ਨਾਇ ॥੩॥
ਜੈਸੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਬਾਰਿਕ ਅਰੁ ਮਾਤਾ ॥ ਐਸਾ ਹਰਿ ਸੇਤੀ ਮਨੁ ਰਾਤਾ ॥
ਪ੍ਰਣਵੈ ਨਾਮਦੇਉ ਲਾਗੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ॥ ਗੋਬਿੰਦੁ ਬਸੈ ਹਮਾਰੈ ਚੀਤਿ ॥੪॥

(ਭੈਰਉ ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੧੧੬੪)

ਅਸਥਾਈ

×			०			×			०		
ਨ						ਪ					
ਸਂ	ਸਂ	ਸਂਰੁਂ	ਸਂਨ	ਧੁਪ	ਪਧੁ	ਮ	ਪ	-ਧੁ	ਨ	ਸਂ	—
ਨਾ	ਮੇ	ऽऽ	ਪ੍ਰੀऽ	ਤऽ	ऽਨਾ	ਰਾ	ਇ	ऽਣ	ਲਾ	ਗੀ	ऽ
ਸਂ						ਮ					
ਨ	ਸਂ	-ਨ	ਧੁ	ਪ	-ਪ	ਗ	ਮ	ਗ	ਰੁ	ਸ	—
ਸਹ	ਜ	ऽਸੁ	ਭਾ	ਇ	ऽਭ	ਇਓ	ऽ	ਬੈ	ਰਾ	ਗੀ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਗ			ਪ								
ਮ	ਮ	—	ਧੁ	ਪ	ਧੁ	ਨ	ਸਂ	-ਸਂ	ਨ	ਸਂ	-ਸਂ
ਜੋ	ਸੀ	ऽ	ਭੂ	ਖੇ	ऽ	ਪ੍ਰੀ	ਤ	ऽਅ	ਨਾ	ऽ	ऽਜ
ਰੁਂ	ਰੁਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਪ	-ਪ
ਤ੍ਰਿ	ਖਾ	ऽ	ਵੰ	ਤ	ਜਲ	ਸੇ	ਤੀ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ऽਜ
						ਪ					
ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਪ	-ਪ	ਗ	ਮ	-ਗ	ਰੁ	ਸ	ਸ
ਜੈ	ਸੀ	ऽ	ਮੂ	ੜ	ऽਕੁ	ਟੰ	ਬ	ऽਪ	ਰਾ	ਇ	ਣ
ਨ਼	ਮ										
ਸ	ਗ	ਮ	ਪਧੁ	ਨਸਂ	—	ਸਂਰੁਂ	ਸਂ	-ਰੁਂ	ਸਂਨ	ਧੁਪ	ਪਧੁ
ਐ	ਸੀ	ऽ	ਨਾऽ	ਮੇऽ	ऽ	ਪ੍ਰੀऽ	ਤ	ऽਨ	ਰਾऽ	ਇऽ	ਣऽ—ਨਾਮੇ...

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੯. ਰਾਗ ਕਾਲਿੰਗੜਾ, ਸੂਲਫ਼ਾਕ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਜੋਗੀ ਗ੍ਰਿਹੀ ਪੰਡਿਤ ਭੇਖਧਾਰੀ ॥ ਏ ਸੂਤੇ ਅਪਣੇ ਅਹੰਕਾਰੀ ॥੧॥
ਮਾਇਆ ਮਦ ਮਾਤਾ ਰਹਿਆ ਸੋਇ ॥ ਜਾਗਤੁ ਰਹੈ ਨ ਮੂਸੈ ਕੋਇ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਸੋ ਜਾਗੈ ਜਿਸੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲੈ ॥ ਪੰਚ ਦੂਤ ਓਹੁ ਵਸਗਤਿ ਕਰੈ ॥੨॥
ਸੋ ਜਾਗੈ ਜੋ ਤਤੁ ਬੀਚਾਰੈ ॥ ਆਪਿ ਮਰੈ ਅਵਰਾ ਨਹ ਮਾਰੈ ॥੩॥
ਸੋ ਜਾਗੈ ਜੋ ਏਕੋ ਜਾਣੈ ॥ ਪਰਕਿਰਤਿ ਛੋਡੈ ਤਤੁ ਪਛਾਣੈ ॥੪॥
ਚਹੁ ਵਰਨਾ ਵਿਚਿ ਜਾਗੈ ਕੋਇ ॥ ਜਮੈ ਕਾਲੈ ਤੇ ਛੂਟੈ ਸੋਇ ॥੫॥
ਕਹਤ ਨਾਨਕ ਜਨੁ ਜਾਗੈ ਸੋਇ ॥ ਗਿਆਨ ਅੰਜਨੁ ਜਾ ਕੀ ਨੇਤ੍ਰੀ ਹੋਇ ॥੬॥

(ਭੈਰਉ ਮ: ੩, ਪੰਨਾ ੧੧੨੮)

ਅਸਥਾਈ

X		੦		੨		੩		੦	
								ਪ	ਧੁ
								ਮਾ	S
ਨ	—	ਸਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਪ	—	ਧੁ
ਇਆ	S	ਮ	ਦ	ਮਾ	S	ਤਾ	S	S	ਮਾ
ਨ	—	ਸਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਪ	—	—
ਇਆ	S	ਮ	ਦ	ਮਾ	S	ਤਾ	S	S	S
ਮ									
ਗ	ਗ	ਮ	ਗ	ਰੁ	—	ਸ	—	—	—
ਰ	ਹਿਆ	S	S	ਸੋ	S	ਇ	S	S	S
ਨ਼	—	ਸ	ਰੁ	ਗ	ਗ	ਮ	—	—	ਮ
ਜਾ	S	ਗ	ਤ	ਰ	ਹੈ	S	S	S	ਨ
ਪ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਪ	ਧੁ
ਮੂ	S	ਸੈ	S	ਕੋ	S	ਇ	S	S	ਮਾ...ਇਆ...

ਅੰਤਰਾ

ਧੁ									
ਪ	—	ਪ	ਧੁ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	—	ਸਂ
ਜੋ	S	ਗੀ	S	ਗਿ	ਰ	ਹੀ	S	S	ਪੰ
ਨ	ਨ	ਸਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—	—	—
ਛਿ	ਤ	ਭੇ	S	ਖਾ	S	ਰੀ	S	S	S,
ਗਂ	—	ਮਂ	ਗਂ	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ
ਏ	S	ਸੂ	S	ਤੇ	S	S	S	ਅ	ਧ
ਨ	—	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	—	ਪ	—	—	ਧੁ
ਣੈ	S	ਅ	ਹੰ	ਕਾ	S	ਰੀ	S	S	ਮਾ...ਇਆ...

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੦. ਰਾਗ ਕਾਲਿੰਗੜਾ, ਇਕਤਾਲਾ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਅੰਤਰਿ ਮੈਲ ਜੇ ਤੀਰਥ ਨਾਵੈ ਤਿਸੁ ਬੈਕੁਠ ਨ ਜਾਨਾ ॥
ਲੋਕ ਪਤੀਣੇ ਕਛੂ ਨ ਹੋਵੈ ਨਾਹੀ ਰਾਮੁ ਅਯਾਨਾ ॥੧॥
ਪੂਜਹੁ ਰਾਮ ਏਕ ਹੀ ਦੇਵਾ ॥
ਸਾਚਾ ਨਾਵਣੁ ਗੁਰ ਕੀ ਸੇਵਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜਲ ਕੈ ਮਜਨਿ ਜੇ ਗਤਿ ਹੋਵੈ ਨਿਤ ਨਿਤ ਮੇਂਡੁਕ ਨਾਵਹਿ ॥
ਜੈਸੇ ਮੇਂਡੁਕ ਤੈਸੇ ਓਇ ਨਰ ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਜੋਨੀ ਆਵਹਿ ॥੨॥
ਮਨਹੁ ਕਠੋਰੁ ਮਰੈ ਬਾਨਾਰਸਿ ਨਰਕੁ ਨ ਬਾਂਚਿਆ ਜਾਈ ॥
ਹਰਿ ਕਾ ਸੰਤੁ ਮਰੈ ਹਾੜੰਬੈ ਤ ਸਗਲੀ ਸੈਨ ਤਰਾਈ ॥੩॥
ਦਿਨਸੁ ਨ ਰੈਨਿ ਬੇਦੁ ਨਹੀ ਸਾਸਤ੍ਰ ਤਹਾ ਬਸੈ ਨਿਰੰਕਾਰਾ ॥
ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਨਰ ਤਿਸਹਿ ਧਿਆਵਹੁ ਬਾਵਰਿਆ ਸੰਸਾਰਾ ॥੪॥

(ਆਸਾ ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੪੮੪)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
				ਪ							
				ਧੁ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰੁ	ਸ	—	ਰੁ
				ਪੂ	ਜਹੁ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਮ
ਗ				ਪ							
ਮ	—	—	ਮ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰੁ	ਸ	—	ਰੁ
ਰਾ	ऽ	ऽ	ਮ,	ਪੂ	ਜਹੁ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਮ
ਗ											
ਮ	—	ਮ	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਧੁ	ਨ	—	—
ਰਾ	ऽ	ਮ	ਏ	ਕ	ਹੀ	ਦੇ	ऽ	ऽ	ਵਾ	ऽ	ऽ
				ਨ							
ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਪ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	—	—	ਸਂ	ਸਂ	ਰੁਂ
ऽ	ऽ	ऽ	ऽ;	ਸਾ	ਚਾ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ਵ	ਣ	ऽ
			ਨ								
ਸਂ	—	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	—	—	ਸਂ	—	ਰੁਂ
ऽ	ऽ	ऽ	ਗੁ	ਰ	ਕੀ	ਸੇ	ऽ	ऽ	ਵਾ	ऽ	ऽ
ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਪ								
ऽ	ऽ	ऽ	ऽ								

ਅੰਤਰਾ

			ਪ			ਨ					
			ਮ	ਮ	ਪ	ਧੁ	—	—	ਨ	—	—
			ਅੰ	ਤ	ਰ	ਮੈ	ऽ	ऽ	ਲ	ऽ	ऽ
			ਲੋ	ਕ	ਪ	ਤੀ	ऽ	ऽ	ਣੈ	ऽ	ऽ
ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	—	—	ਸਂ	—	ਰੇਂ
ऽ	ऽ	ਜੇ	ਤੀ	ਰ	ਥ	ਨ੍ਹਾ	ऽ	ऽ	ਵੈ	ऽ	ऽ
ऽ	ऽ	ऽ	ਕ	ਛੂ	ਨ	ਹੋ	ऽ	ऽ	ਵੈ	ऽ	ऽ
ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਧੁ	ਨ	—	ਨ
ऽ	ऽ	ऽ,	ਤਿ	ਸ	ਬੈ	ਕੁੰ	ऽ	ऽ	ਠ	ऽ	ਨ
ऽ	ऽ	ऽ;	ਨਾ	ऽ	ਹੀ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ਮ	ऽ	ਅ
ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਪ								
ਜਾ	ऽ	ਣਾ	— ਲੋਕ...								
ਧਾ	ऽ	ਣਾ	ऽ ਪੂਜਹੁ...								

ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਭੀ ਦੋ ਦੋ ਕਰਕੇ ਉਤੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੧੧. ਰਾਗ ਕਾਲਿੰਗੜਾ, ਚੰਚਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਵਰਤ ਨ ਰਹਉ ਨ ਮਹ ਰਮਦਾਨਾ ॥ ਤਿਸੁ ਸੇਵੀ ਜੋ ਰਖੈ ਨਿਦਾਨਾ ॥੧॥
ਏਕੁ ਗੁਸਾਈ ਅਲਹੁ ਮੇਰਾ ॥ ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਦੁਹਾਂ ਨਿਬੇਰਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਹਜ ਕਾਬੈ ਜਾਂਉ ਨ ਤੀਰਥ ਪੂਜਾ ॥ ਏਕੋ ਸੇਵੀ ਅਵਰੁ ਨ ਦੂਜਾ ॥੨॥
ਪੂਜਾ ਕਰਉ ਨ ਨਿਵਾਜ ਗੁਜਾਰਉ ॥ ਏਕ ਨਿਰੰਕਾਰ ਲੇ ਰਿਦੈ ਨਮਸਕਾਰਉ ॥੩॥
ਨਾ ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨ ਮੁਸਲਮਾਨ ॥ ਅਲਹ ਰਾਮ ਕੇ ਪਿੰਡੁ ਪਰਾਨ ॥੪॥
ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਇਹੁ ਕੀਆ ਵਖਾਨਾ ॥ ਗੁਰ ਪੀਰ ਮਿਲਿ ਖੁਦਿ ਖਸਮੁ ਪਛਾਨਾ ॥੫॥
(ਭੈਰਉ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੩੬)

ਅਸਥਾਈ

X			੨				੦			੩			
			ਪ										
			ਧੁ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ	—	ਗਮ	ਪ	—	—	—
			ਏ	ऽ	ਕ	ਗੁ	ਸਾ	ऽ	ऽऽ	ਈ	ऽ	ऽ	ऽ
—	—	—	ਮ	—	ਪ	ਧੁ	ਨ	—	—	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਪ
ऽ	ऽ	ऽ	ਅ	ऽ	ਲਹੁ	ऽ	ਮੇ	ऽ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ

			ਨ										
—	—	—	ਧ	—	ਪ	ਧ	ਮ	ਪ	ਗ	ਮ	—	—	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਹਿੰ	ऽ	ਦੂ	ऽ	ਤੁ	ਰ	ऽ	ਕ	ऽ	ऽ	ऽ
			ਮ										
—	—	—	ਗ	ਗ	—	ਮ	ਗ	ਰੁ	—	ਸ	—	—	
ऽ	ऽ	ऽ	ਦੂ	ਹਾਂ	ऽ	ਨਿ	ਬੇ	ऽ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ऽ	
—	—	—											
ऽ	ऽ	ऽ											

ਅੰਤਰਾ

			ਪ										
			ਮ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਨ	—	ਸਂ	—	—	—
			ਵ	ਰ	ਤ	ਨ	ਰ	ਹਉ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
—	—	ਸਂ	ਸਂ	ਰੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਨ	—	—	ਸਂ	—	—	—
ऽ	ऽ	ਨ	ਮਹ	ऽ	ਰ	ਮ	ਣਾ	ऽ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ऽ
—	—	—	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਧ	—	—	ਪ	—	—	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਫਿ	ਸ	ਸੇ	ऽ	ਵੀ	ऽ	ऽ	ਜੋਂ	ऽ	ऽ	ऽ
ਧ	ਮ	—	ਗ	ਗ	—	ਮ	ਗ	ਰੁ	—	ਸ	—	—	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਰ	ਖੈ	ऽ	ਨਿ	ਦਾ	ऽ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ऽ
—	—	—											
ऽ	ऽ	ऽ											

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੨. ਰਾਗ ਕਾਲਿੰਗੜਾ, ਚੰਚਲ (ਮੱਧਜ ਲਜ)

ਬੁਤ ਪੂਜਿ ਪੂਜਿ ਹਿੰਦੂ ਮੂਏ ਤੁਰਕ ਮੂਏ ਸਿਰੁ ਨਾਈ ॥
ਓਇਲੇ ਜਾਰੇ ਓਇਲੇ ਗਾਡੇ ਤੇਰੀ ਗਤਿ ਦੁਹੂ ਨ ਪਾਈ ॥੧॥
ਮਨ ਰੇ ਸੰਸਾਰੁ ਅੰਧ ਗਹੇਰਾ ॥
ਚਹੁ ਦਿਸ ਪਸਰਿਓ ਹੈ ਜਮ ਜੇਵਰਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਕਬਿਤ ਪੜੇ ਪੜਿ ਕਬਿਤਾ ਮੂਏ ਕਪੜ ਕੇਦਾਰੈ ਜਾਈ ॥
ਜਟਾ ਧਾਰਿ ਧਾਰਿ ਜੋਗੀ ਮੂਏ ਤੇਰੀ ਗਤਿ ਇਨਹਿ ਨ ਪਾਈ ॥੨॥
ਦਰਬੁ ਸੰਚਿ ਸੰਚਿ ਰਾਜੇ ਮੂਏ ਗਡਿ ਲੇ ਕੰਚਨ ਭਾਰੀ ॥
ਬੇਦ ਪੜੇ ਪੜਿ ਪੰਡਿਤ ਮੂਏ ਰੂਪੁ ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਨਾਰੀ ॥੩॥
ਰਾਮ ਨਾਮ ਬਿਨੁ ਸਭੈ ਬਿਗੂਤੇ ਦੇਖਹੁ ਨਿਰਖਿ ਸਰੀਰਾ ॥
ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮ ਬਿਨੁ ਕਿਨਿ ਗਤਿ ਪਾਈ ਕਹਿ ਉਪਦੇਸੁ ਕਬੀਰਾ ॥੪॥

(ਸੋਰਠਿ ਭ : ਕਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੬੫੪)

ਅਸਥਾਈ

×			੨				੦			੩			
										ਸ	ਸ	ਸ	ਰੁ
										ਮ	ਨ	ਰੇ	ऽ
ਸ	ਨ਼	—	ਸ	—	ਸ	ਰੁ	ਗ	—	—	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ
ऽ	ऽ	ऽ	ਸੰ	ऽ	ਸਾ	ਰ	ਅੰ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਧ	ਗ
ਰੁ	—	—	ਸ	—	—	—	—	—	—	ਸ	ਮ	ਮ	ਮ
ਹੇ	ऽ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ;	ਚਹੁ	ऽ	ਦਿ	ਸ
—	—	—	ਪ	ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	—	—	ਧੁ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ
ऽ	ऽ	ऽ	ਪ	ਸ	ਰਿ	ਓ	ऽ	ऽ	ऽ	ਹੈ	ऽ	ਜ	ਮ
ਮ	ਮ	—	ਗ	—	—	ਰੁ	ਸ	—	—				
ਜੋ	ਵ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ —ਮਨ ਰੇ...				

ਅੰਤਰਾ

×			੨				੦			੩			
							ਗ			ਗ			
			ਸ	—	ਸ	ਰੁ	ਮ	—	ਮ	ਮ	—	ਮ	—
			ਬੁ	ऽ	ਤ	ऽ	ਪੂ	ऽ	ਜ	ਪੂ	ऽ	ਜ	ऽ
—	—	—	ਪ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ	—	ਪ	ਧੁ	ਨ	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਹਿੰ	ऽ	ਦੂ	ऽ	ਮੂ	ऽ	ऽ	ਏ	ऽ	ऽ	ऽ
ਸੰ	—	—	ਸੰ	ਨ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	—	—	—	—	ਪ	ਮ
ऽ	ऽ	ऽ	ਤੁ	ਰ	ਕ	ਮੂ	ਏ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਸਿ	ਰ
ਗ	ਮ	—	ਗ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਪ	—	—	—	—	—	—
ਨਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮਗ	ਰੁ	ਸ	ਸ	ਸ	ਸ	ਰੁ	ਗ	—	—	ਮ	—	—	—
**	*	*	ਓ	ਇ	ਲੇ	ऽ	ਜਾ	ऽ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ऽ
—	—	—	ਪ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਮ	—	—	ਮਪ	ਮਗ	—	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਓ	ਇ	ਲੇ	ऽ	ਗਾ	ऽ	ऽ	ਡੇऽ	ऽऽ	ऽ	ऽ
ਰੁ	ਸ	—	ਪਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	ਪ	—	ਧੁ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ
ऽ	ऽ	ऽ	ਤੇऽ	ਰੀ	ਗ	ਤ	ਦੁ	ਹੂ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਨ
ਮ	—	—	ਮਪ	ਮਗ	—	—	ਰੁ	ਸ	—	ਗ	ਮ	ਪ	ਧੁ
ਪਾ	ऽ	ऽ	ਈऽ	ऽऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਮ	ਨ	ਰੇ	ऽ

ਨ	ਸਂ	—	ਨ	ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	ਪ	—	ਧੁ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ
ऽ	ऽ	ऽ	ਤੇ	ਰੀ	ਗ	ਤ	ਦੂ	ਜੂ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਨ
ਮ	—	—	ਮਪ	ਮਗ	—	—	ਰੁ	ਸ	—				
ਪਾ	ऽ	ऽ	ਈऽ	ऽऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	—ਮਨ ਰੇ ਸੰਸਾ...			

ਨੋਟ—ਇਹ ਕਾਲਿੰਗੜਾ ਰਾਗ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਭੀ ਉਤੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

(ਕਾਲਿੰਗੜਾ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤਿ)

ਰਾਗ ਗੁਣਕਰੀ

ਵਾਦੀ—ਧੁ	ਠਾਟ—ਭੈਰਉ	ਸਮਾਂ—ਦਿਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਰ (ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ)
ਸੰਵਾਦੀ—ਰੁ	ਜਾਤੀ—ਓਡਵ-ਓਡਵ	ਵਿਸ਼ੇਸ਼—'ਸ ਧੁ ਤੇ ਮ ਰੁ' ਦੀ ਸੁਰ-ਸੰਗਤੀ।

ਆਰੋਹ—ਸ, ਰੁ ਮ ਪ ਧੁ, ਸਂ।

ਅਵਰੋਹ—ਸਂ ਧੁ, ਪ, ਮ ਰੁ, ਸ।

ਸ
ਪਕੜ—ਰੁ ਸ ਧੁ, ਸ, ਰੁਸ, ਮਪ, ਧੁ—ਪ ਮ ਰੁ, ਪ, ਮ ਰੁ, ਸ।

ਗੁਣਕਰੀ ਇਕ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰਚਲਿਤ ਰਾਗ ਹੈ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਦੇ ਗੁਣਕੇਲੀ, ਗੁਣਕਲੀ, ਗੁਣਕਰੀ, ਗੌਂਡਕਰੀ, ਗੌਂਡਗਿਰੀ ਅਤੇ ਗੁਣਕ੍ਰਿਯਾ ਆਦਿ ਨਾਮ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਇਸ ਦੇ ਰਾਗ-ਸਰੂਪ ਸੰਬੰਧੀ ਕੁਝ ਮਤ-ਭੇਦ ਵੀ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ—ਪੰਡਿਤ ਅਹੋਬਲ ਆਪਣੇ 'ਸੰਗੀਤ ਪਾਰਿਜਾਤ' ਵਿਚ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, "ਰਿਧ ਕੋਮਲ ਸੰਯੁਕਤਾ ਗਨਿ ਵਰਜਯਾ ਗੁਣਕ੍ਰਿਯਾ। ਧੈਵਤੋਂ ਸੰਯੁਕਤਾ ਕਵਚਿਦ ਗੰਧਾਰ ਸੰਯੁਕਤਾ॥" ਇਹ ਆਧੁਨਿਕ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਰਾਗ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੈ। ਪਰ ਪੰ: ਰਾਮਾਮਾਤਯ, ਸੋਮਨਾਥ ਆਦਿ ਸੰਗੀਤ ਕਰਤਾ ਇਸ ਵਿਚ ਧੈਵਤ ਵਰਜਿਤ ਖਾੜਵ ਜਾਤੀ ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰ: ਦਾਮੋਦਰ ਆਪਣੇ 'ਸੰਗੀਤ ਦਰਪਣ' ਵਿਚ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, "ਰਿਧ ਹੀਨਾ ਗੁਣਕਿਰੀ ਔਡਵਾ ਪਰਿ ਕੀਰਤਿਤਾ। ਇਤਿਆਦਿ" ਇਹ 'ਗਾ-ਨੀ' ਦੀ ਥਾਂ 'ਰੇ-ਧਾ' ਵਰਜਿਤ ਓਡਵ ਜਾਤੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਪੁੰਡਰੀਕ ਵਿੱਠਲ ਅਤੇ ਭਾਵ ਭੱਟ ਓਡਵ-ਖਾੜਵ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸੰਗੀਤ "ਸਾਰਾਮ੍ਰਿਤ, ਚਤੁਰਦੰਡਿਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕਾ, ਕਲਪਦਰੁਮਾਂਕੁਰ, ਰਾਗ ਤਰੰਗਣੀ" ਆਦਿ ਦੇ ਕਰਤਾ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਣ ਜਾਤੀ ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਸੋ, ਉਤੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਭੀ ਇਸ ਦੇ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਰੂਪ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਗੁਣਕਰੀ ਦੋ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਠਾਟਾਂ ਵਿਚ ਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ ਵਿਚ ਅਤੇ ਇਕ ਭੈਰਉ ਠਾਟ ਵਿਚ, ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ ਦੀ ਗੁਣਕਰੀ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਗੁਣਕਲੀ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਕਲਿਆਣ ਤੇ ਬਿਲਾਵਲ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਨਾਲ ਬਣੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਵੀ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੰਨੇ ਗਏ ਹਨ—(੧) ਮੱਧਮ ਵਰਜਿਤ ਖਾੜਵ ਪ੍ਰਕਾਰ, (੨) ਸੰਪੂਰਣ ਪ੍ਰਕਾਰ, ਉਂਜ ਮੱਧਮ ਇਸ ਵਿਚ ਘੱਟ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਪੂਰਵਾਂਗ ਵਿਚ ਕਲਿਆਣ ਅਤੇ ਉਤ੍ਰਾਂਗ ਵਿਚ ਬਿਲਾਵਲ ਅੰਗ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ—

ਨ
"ਸ, ਗ ਰ ਸ, ਨ਼ ਧ਼ ਪ਼, ਸ—ਗ ਰ ਨ਼ ਰ ਸ, ਗਪ, ਧ ਨ ਧ ਸਂ—ਧ ਪ, ਗ ਰ, ਗ ਪ ਧ ਪ, ਗ ਪ ਮ ਗ, ਮ ਰ ਸ"।

ਭੈਰਉ ਠਾਟ ਦੀ ਗੁਣਕਰੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ :—

ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਾਲ ਤੋਂ ਹੀ ਗੁਣਕਰੀ ਮਾਲਵ ਗੌਂਡ, ਗੌਰੀ ਮੇਲ (ਭੈਰਉ ਠਾਟ) ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਵੀ ਇਹ ਭੈਰਉ ਠਾਟ ਵਿਚ ਹੀ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਾਤੀ ਇਸ ਦੀ 'ਗਾ-ਨੀ' ਵਰਜਿਤ ਓਡਵ-ਓਡਵ, ਵਾਦੀ ਧੈਵਤ, ਸੰਵਾਦੀ ਰਿਖਭ ਅਤੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਰ (ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ) ਹੈ।

ਗੁਣਕਰੀ, ਜੋਗੀਆ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਸਾਵੇਰੀ ਇਕੋ ਸ੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਰਾਗ ਹਨ। ਇਹ ਐਸੇ ਰਾਗ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਗਾਇਕ ਹੀ ਅਕਸਰ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਖੋ-ਵਖ ਕਰਕੇ ਗਾਉਣਾ ਸਾਧਾਰਨ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ, ਐਸੇ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਸੁਲਝੇ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਹੀ ਗਾ-ਬਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਦੇ ਅਤੇ ਰਿਆਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਗੁਣਕਰੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦਾ ਰਾਗ ਜੋਗੀਆ ਹੈ। ਪਰ ਗੁਣਕਰੀ ਦੀ ਜਾਤੀ ਓਡਵ-ਓਡਵ ਅਤੇ ਜੋਗੀਆ ਓਡਵ-ਖਾੜਵ ਜਾਤੀ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੋਗੀਆ ਦਾ ਵਾਦ-ਸੰਵਾਦ 'ਮੱਧਮ-ਖੜਜ' ਅਤੇ ਗੁਣਕਰੀ ਦਾ 'ਧਾ-ਰੇ' ਹੈ। ਨਾਲੇ ਜੋਗੀਆ ਆਸਾਵਰੀ ਅੰਗ ਨਾਲ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਣਕਰੀ ਨੂੰ ਭੈਰਉ ਅੰਗ ਨਾਲ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਜੋਗੀਆ ਵਿਚ 'ਧਾ ਮਾ' ਦੀ ਸੁਰ ਸੰਗਤੀ ਅਤੇ ਮੱਧਮ ਤੇ ਨਿਆਸ ਹੈ, ਪਰ ਗੁਣਕਰੀ ਵਿਚ 'ਮਾ ਰੇ' ਦੀ ਸੰਗਤੀ ਅਤੇ ਰਿਖਭ ਤੇ ਠਹਿਰਾਉ ਹੈ। ਜੋਗੀਆ ਦਾ ਸੁਰ-

ਸ   ਨੁ— ਮ
ਰੂਪ "ਸ, ਰੁ ਮ, ਪ ਧੁ ਸਂ—ਸਂ, ਨ ਧੁ, ਪ, ਧੁ—ਮ, ਰੁ ਸ" ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ। ਇਸੇ ਵਿਚ ਤੀਵਰ ਗੰਧਾਰ ਲਾਉਣ ਨਾਲ ਕਰਨਾਟਕ 'ਸਾਵੇਰੀ' ਰਾਗ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਂਜ ਸਾਵੇਰੀ ਦਾ ਵਾਦ-ਸੰਵਾਦ 'ਪੰਚਮ-ਖੜਜ' ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਗੁਣਕਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਗੰਭੀਰ ਤੇ ਸਾਂਤ ਰਸ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਵਿਚ ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ ਦੇ

ਸ   ਸ
ਖਿਆਲ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਚਲਨ "ਸ ਰੁ, ਰੁਸ ਧੁ—ਪ, ਮ ਪ ਧੁ, ਸ—ਸਰੁ, ਰੁ ਸ, ਮ ਪ ਧੁ, ਸਂ—ਸਂ ਧੁ, ਪ, ਮ ਪ ਧੁ ਪ ਮ ਰੁ, ਪ ਮ ਰੁ, ਸ" ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਿੰਨਾਂ ਸਪਤਕਾਂ ਵਿਚ ਬਾਖੂਬੀ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਮਨੋਹਰ ਤੇ ਭਗਤੀ ਰਸ ਰਾਗ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਆਲਾਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਗ ਮੰਨਿਆ ਗਇਆ ਹੈ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕਈ ਗਾਇਕ ਤਾਨ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦੇ। ਭਾਵ, ਤਾਨ ਲਾਉਣ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਲੁਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

ਸ ਸ   ਸ   ਪ ਪ   ਸ   —   ਪ   ਸ
੧. ਸ—ਰੁ ਰੁਸ—ਰੁਸਧੁ—ਸ, ਸਰੁਸ—ਧੁ—ਪ, ਧੁ ਧੁਸ—ਧੁਰੁ—ਸ ਧੁ—ਪ, ਮਪ ਧੁਸ—ਰੁ—

ਸ   ਮ ਸ   ਪ
ਰੁ ਮ, ਰੁ ਰੁਸਧੁ—ਧੁਸ—।

ਪ਼ ਪ਼ ਪ਼ ਪ਼ ਸ ਸ ਸ ਮ ਸ ਸ ਸ ਪ
੨. ਸਰੁਸਧੁ —ਧੁ, ਧੁਪ਼ —ਮ਼ਪ਼ ਧੁ, ਧੁਸ—ਧੁਰੁ – ਰੁ ਰੁਸ—ਮਪ, ਮਰੁ – ਰੁਸ – ਰੁ ਰੁਮ, ਮਪ—ਧੁ—

ਪ ਪ ਸ ਸ ਪ਼ ਪ਼ ਸ ਪ ਪ ਪ ਮ ਸ
ਧੁਪ, ਧੁਮਰੁ—ਰੁ ਧੁ – ਧੁ, ਧੁਸ – ਰੁਸ—ਮਪ ਧੁ, ਧੁ, ਪ, ਧੁਮਪ ਰੁ—ਰੁਸ— ।

ਸ ਪ਼ ਸ ਮ ਸ ਪ ਪ ਮ ਪ ਪ ਸ
੩. ਸ – ਧੁ—ਧੁਰੁ—ਰੁਸ, ਮਪਧੁਪ ਰੁ ਰੁਪ – ਮਪ ਧੁ, ਧੁ, ਪ, ਧੁਮ, ਪਰੁ ਰੁਮਪ ਧੁ ਧੁਪ ਮਰੁ ਰੁਸ—

ਪ ਪ ਪ ਮ ਪ ਸ ਸ ਪ਼ ਪ ਪ ਪ ਪ ਸ
ਮਪਧੁ—ਧੁ ਧੁਪ – ਧੁਪਮ, ਰੁ—ਪ, ਧੁਪਮਰੁ, ਰੁ ਰੁਸ—ਧੁ, ਧੁ, ਸ—ਸ ਧੁ – ਧੁ ਧੁਪ ਧੁਪਮਰੁ ਰੁ,

ਸ ਸ ਸ ਪ ਪ ਪ ਮ ਸ
ਰੁ, ਧੁ, ਧੁ, ਸ – ਧੁ ਧੁਪ, ਮਪਧੁ ਮ, ਰੁ, ਰੁਸ— ।

ਸ ਸ ਪ ਪ ਪ ਸਂ ਪ ਪ ਸਂ ਸਂ ਸਂ ਪ ਮ ਸ
੪. ਰੁ ਰੁ ਮਪ, ਧੁ —ਧੁ ਧੁਸਂ – ਸਂ ਧੁ – ਧੁ ਧੁਪ, ਸਂ—ਧੁਰੁਂ—ਰੁਂਮਂ – ਧੁ, ਧੁ ਮਪ ਰੁ ਰੁਸ—ਸ ਧੁ—
ਪ ਸਂ ਸਂ ਸਂ ਸਂ ਪ ਸਂ ਪ ਮ ਸ ਸ ਸ ਸ ਸ
ਧੁਸਂ —ਧੁਸਂਰੁਂਸਂਧੁ—ਧੁਰੁਂ—ਰੁਂ ਰੁਂਸਂ—ਰੁਂਸਂਧੁ—ਧੁਸਂ—ਰੁਂਸਂਧੁ—ਧੁਮਪਰੁ – ਰੁ ਰੁਸ—ਰੁਮ, ਰੁ ਰੁਸ
ਸ ਮ ਸ ਪ ਪ ਸਂ ਸਂ ਸਂ ਪ ਸਂ
—ਮਪਧੁਮਰੁ – ਰੁਪ – ਰੁ ਰੁਸ ਧੁ – ਧੁ, ਧੁ, ਪ ਸਂ – ਰੁਂ, ਰੁਂ, ਸਂ —ਰੁਂਸਂਧੁ—ਧੁਸਂ —ਮਪਧੁਸਂ, ਧੁਰੁਂਸਂ
ਸਂ ਸਂ ਪ ਮ ਮ ਸ ਸ
—ਧੁਸਂਰੁਂਸਂ ਧੁ —ਧੁਪਮਰੁ—ਰੁਮਪਧੁ ਰੁ —ਰੁ ਰੁਸ— ।

ਪ ਪ ਪ ਸਂ ਸਂ ਪ ਸਂ ਪ
੫. ਧੁ, ਧੁ, ਧੁ, ਸਂ —ਧੁਸਂ, ਧੁਰੁਂ—ਸਂ, ਧੁਮਪਸਂ – ਮਪਧੁਸਂ—ਰੁਂਸਂ – ਰੁਂਸਂਧੁ —ਪ, ਮਪਧੁ —ਧੁਪ, ਧੁਮਪਧੁ
ਸਂ ਸਂ ਸਂ ਮਂ ਸਂ ਸਂ ਸਂ ਪ ਮ ਪ ਪ ਸ
ਸਂਰੁਂ —ਰੁਂਸਂ – ਰੁਂ ਰੁਂਸਂ—ਮਂ, ਰੁਂ, ਰੁਂ, ਰੁਂਸਂ, ਮਂਪਂਮਂਰੁਂ —ਰੁਂਸਂਧੁ – ਧੁਪਮਰੁ—ਰੁਪ—ਧੁ ਧੁਪਮਰੁ—ਰੁ
ਸ ਸ ਰ ਮ ਪ ਧੁ ਸਂ ਸ ਸ
ਰੁਸ—ਰੁ, ਮ, ਪ, ਧੁ, ਸਂ, ਰੁਂਸਂ—ਮਂ -- ਮਂਰੁਂ, ਰੁਂਸਂ, ਸਂਧੁ, ਧੁਪ, ਪਮ, ਮਰੁ, ਰੁ ਰੁਸ—ਸਰੁਸ, ਸਰੁਮਰੁਸ,

ਪ ਸ
ਸਰੁਮਪਮਰੁਸ, ਸਰੁਮਪਧੁਪਮਰੁਸ, ਸਰੁਮਪਧੁਮਪਮਰੁਸ, ਸਰੁਮਪਧੁਸਂ, ਸਂਧੁਪ, ਧੁਪਮਰੁ, ਰੁਸ, ਮਪਧੁਸਂਰੁਂਸਂ,

ਸ ਪ ਮ ਸ
ਧੁਪਮਰੁਸ, ਸਰੁਸ ਮਪਧੁ ਧੁਸਂ—ਸਂਰੁਂਮਂ– ਰੁਂਰੁਂਸਂ, ਧੁਧੁ ਪਮ ਰੁਰੁਸ, ਧੁ ਧੁਪ ਧੁਮਪਰੁ—ਰੁ ਰੁਸ— ।

ਗੁਣਕਰੀ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਗੀਤ ਨੰ: ੧)

ਅਸਥਾਈ

	੦	੩	×	੨
੧.	* ਤਉ ऽ ਕਾ	ਰ ਣ ਸਾ ਹਿ	ਸਰ ਮਪ ਧਪ ਮਪ	ਧਧ ਪਮ ਰਰ ਸਸ
੨.	* · · ·	ਸਰ ਸਸ, ਮਪ ਧਪ	ਧਸਂ ਰਂਸਂ ਰਂਰਂ ਸਂਸਂ	ਧਧ ਪਮ ਰਰ ਸਸ
੩.	ਸਰ ਮਪ ਧਧ ਮਪ	ਧਸਂ ਰਂਸਂ ਰਂਰਂ ਸਂਸਂ	ਮਂਮਂ ਰਂਸਂ ਧਰਂ ਸਂਸਂ	ਧਪ ਮਪ ਰਰ ਸਸ
੪.	* · · · ਰਂਸਂ, ਰਂਮਂ ਰਂਮਂ ਪਂਮਂ,	· · · · ਰਂਰਂ ਸਂਧ, ਸਂਸਂ ਧਪ,	ਸਰ ਸ,ਰ ਮਰ, ਮਪ ਧਧ ਪਮ, ਪਪ ਮਰ,	ਮ,ਪ ਧਪ, ਧਸਂ ਧ,ਸਂ ਮਮ ਰਸ ਰਰ ਸਸ
੫.	* · · · ਰਂਰਂ ਸਂ,ਰਂ ਰਂਸਂ ਰਂਰਂ,	· · · · ਰਂਮਂ ਰਂਮਂ, ਸਂਰਂ ਸਂਧ,	ਰਰ ਸ,ਰ ਰਸ ਰਰ, ਧਸਂ ਧਪ ਪਧ ਪਮ,	ਧਧ ਪ,ਧ ਧਪ ਧਧ ਮਪ ਮਰ, ਰਮ ਰਸ
੬.	* · · · ਧਸਂ ਸਂ,ਧ ਸਂਸਂ ਰਂਸਂ,	· · · · ਰਂਮਂ ਰਂਰਂ, ਸਂਰਂ ਸਂਸਂ,	ਧਸ ਸ.ਧ ਸਸ ਰਸ, ਧਸਂ ਧਧ, ਪਧ ਪਪ,	ਮਪ ਪ,ਮ ਪਪ ਧਪ ਮਪ ਮਮ ਸਰ ਸਸ
੭.	ਧਰ ਸਸ, ਸਰ ਮਮ ਸਂਧ, ਸਂਰਂ ਮਂਮਂ ਰਂਸਂ,	ਰਸ, ਰਮ ਪਪ ਮਰ, ਰਂਸਂ ਧਸਂ, ਸਂਧ ਪਧ,	ਮਪ ਧਧ ਪਮ, ਪਧ ਧਪ ਮਪ, ਪਮ ਰਮ,	ਸਂਸਂ ਧਪ, ਧਸਂ ਰਂਰਂ ਮਰ ਸਰ, ਰਸ ਧਸ

ਅੰਤਰਾ

	੦	੩	×	੨
੧.	* ਖ ਲ ੜੀ	ਖ ਪ ਰੀ ऽ	ਸਂਰਂ ਸਂਸਂ ਧਧ ਪਮ	ਰਰ ਸਸ, ਮਪ ਧਸਂ
੨.	* · · ·	ਮਂਮਂ ਰਂਸਂ, ਰਂਰਂ ਸਂਧ,	ਸਂਸਂ ਧਪ, ਧਧ ਪਮ,	ਪਪ ਮਰ, ਮਮ ਰਸ
੩.	ਮਪ ਧਪ ਸਂਰਂ ਸਂਸਂ	ਧਪ ਮਪ, ਰਰ ਸਸ,	ਸਰ ਮਮ, ਰਮ ਪਪ,	ਮਪ ਧਧ, ਪਧ ਸਂਸਂ
੪.	* · · · ਧਸਂ ਰਂਧ ਸਂਰਂ ਧਸਂ	· · · · ਰਂਰਂ ਸਂਸਂ ਧਪ ਮਰ,	ਮਪ ਧ,ਮ ਪਧ ਮਪ ਸਰ ਮਰ, ਰਮ ਪਮ,	ਧਧ ਪਮ ਰਰ ਸਸ ਮਪ ਧਪ, ਪਧ ਰਂਸਂ
੫.	* · · ਪਪ, ਮਪ ਮਮ ਰਮ,	· · · · ਰਰ ਸਰ, ਮਮ ਰਸ,	ਪਂਮਂ ਰਂਮਂ ਰਂਰਂ ਸਂਰਂ ਪਪ ਮਰ, ਧਧ ਪਮ,	ਸਂਸਂ ਧਸਂ, ਧਧ ਪਧ ਸਂਸਂ ਧਪ, ਰਂਰਂ ਸਂਧ
੬.	ਧਧ ਪ,ਧ ਧਪ, ਧਧ ਰਰ ਸਸ, ਸਰ ਸਸ,	ਪਪ ਮਮ ਰਰ ਸਸ, ਰਮ ਰਰ, ਮਪ ਮਮ,	ਰਂਰਂ ਸਂ,ਰਂ ਰਂਸਂ, ਰਂਰਂ ਪਧ ਪਪ, ਧਸਂ ਧਧ,	ਸਂਸਂ ਧਧ ਪਪ ਮਮ ਸਂਰਂ ਸਂਸਂ, ਰਂਮਂ ਰਂਸਂ
੭.	* · · · ਰਂਰਂ ਸਂ,ਰਂ ਰਂਸਂ ਰਂਰਂ, ਮਮ ਰਮ ਮਰ ਮਮ,	· · · · ਸਂਸਂ ਧ,ਸਂ ਸਂਧ ਸਂਸਂ, ਰਰ ਸ,ਰ ਰਸ ਰਰ,	· · · · ਧਧ ਪ,ਧ ਧਪ ਧਧ, ਸਰ ਮਮ, ਰਮ ਪਪ,	ਮਂਮਂ ਰਂਮਂ ਮਂਰਂ ਮਂਮਂ, ਪਪ ਮ,ਪ ਪਮ ਪਪ, ਮਪ ਧਧ, ਪਧ ਸਂਸਂ

੧. ਰਾਗ ਗੁਣਕਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਦੇਵਤਿਆ ਦਰਸਨ ਕੈ ਤਾਈ ਦੂਖ ਭੂਖ ਤੀਰਥ ਕੀਏ ॥
ਜੋਗੀ ਜਤੀ ਜੁਗਤਿ ਮਹਿ ਰਹਤੇ ਕਰਿ ਕਰਿ ਭਗਵੇ ਭੇਖ ਭਏ ॥੧॥
ਤਉ ਕਾਰਣਿ ਸਾਹਿਬਾ ਰੰਗਿ ਰਤੇ ॥
ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਅਨੇਕਾ ਰੂਪ ਅਨੰਤਾ ਕਹਣੁ ਨ ਜਾਹੀ ਤੇਰੇ ਗੁਣ ਕੇਤੇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਦਰ ਘਰ ਮਹਲਾ ਹਸਤੀ ਘੋੜੇ ਛੋਡਿ ਵਿਲਾਇਤਿ ਦੇਸ ਗਏ ॥
ਪੀਰ ਪੇਕਾਂਬਰ ਸਾਲਿਕ ਸਾਦਿਕ ਛੋਡੀ ਦੁਨੀਆ ਥਾਇ ਪਏ ॥੨॥
ਸਾਦ ਸਹਜ ਸੁਖ ਰਸ ਕਸ ਤਜੀਅਲੇ ਕਾਪੜ ਛੋਡੇ ਚਮੜ ਲੀਏ ॥
ਦੁਖੀਏ ਦਰਦਵੰਦ ਦਰਿ ਤੇਰੈ ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਦਰਵੇਸ ਭਏ ॥੩॥
ਖਲੜੀ ਖਪਰੀ ਲਕੜੀ ਚਮੜੀ ਸਿਖਾ ਸੂਤੁ ਧੋਤੀ ਕੀਨੀ ॥
ਤੂੰ ਸਾਹਿਬੁ ਹਉ ਸਾਂਗੀ ਤੇਰਾ ਪ੍ਰਣਵੈ ਨਾਨਕ ਜਾਤਿ ਕੈਸੀ ॥੪॥

(ਆਸਾ ਮ: ੧, ਪੰਨਾ ੩੫੮)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
								ਪ				ਮ			
—	ਸ	—	ਸਰੁ	ਮ	ਮ	ਪ	ਮਪ	ਧੁ	—	ਪ	ਮ	ਰੁ	—	ਸ	—
ऽ	ਤਉ	ऽ	ਕਾऽ	ਰ	ਣ	ਸਾ	ਹਿऽ	ਬਾ	ऽ	ਰੰ	ਗ	ਰ	ऽ	ਤੇ	ऽ
ਸ	ਸ	ਸ	ਸ	ਰੁ	—	ਸ	—	ਧੁ	—	ਧੁ	ਧੁ	ਸ	—	ਸ	—
ਤੇਰੇ	ਨਾ	ਮ	ਅ	ਨੇ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ਰੂ	ऽ	ਪ	ਅ	ਨੰ	ऽ	ਤਾ	ऽ
				ਪ											
—	ਮ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਧੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਧੁ	ਪ	ਮਪ	ਧੁਪ	ਮ	ਰੁ	ਸ	—
ऽ	ਕਹ	ਣ	ਨ	ਜਾ	ਹੀ	ਤੇ	ਰੇ	ਗ	ਣ	ਕੇऽ	ऽऽ	ਤੇ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

	ਪ			ਪ											
	ਮ	ਪ	ਪ	ਧੁ	—	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—
	ਦੇ	ਵ	ਤਿ	ਆ	ऽ	ਦ	ਰ	ਸ	ਨ	ਕੈ	ऽ	ਤਾ	ऽ	ਈ	ऽ
—	ਧੁ	—	ਧੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਧੁ	ਧੁ	ਰੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	—	—	—
ऽ	ਦੂ	ऽ	ਖ	ਭੂ	ऽ	ਖ	ऽ	ਤੀ	ਰ	ਥ	ਕੀ	ਏ	ऽ	ऽ	ऽ
—	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਰੁਂ	ਮਂ	—	ਰੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	—
ऽ	ਜੋ	ऽ	ਗੀ	ਜ	ਤੀ	ऽ	ਜੁ	ਗ	ਤ	ਮਹਿ	ऽ	ਰ	ਹ	ਤੇ	ऽ
—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	—	ਧੁ	ਮ	ਮਪ	ਧੁਪ	ਮ	ਰੁ	ਸ	—
ऽ	ਕਰ	ਕ	ਰ	ਭ	ਗ	ਵੇ	ऽ	ਭੇ	ऽ	ਖऽ	ਭऽ	ਏ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੨. ਰਾਗ ਗੁਣਕਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਕਰਣੀ ਸਾਰੁ ਜਪਮਾਲੀ ॥ ਹਿਰਦੈ ਫੇਰਿ ਚਲੈ ਤੁਧੁ ਨਾਲੀ ॥੧॥
ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਜਪਹੁ ਬਨਵਾਲੀ ॥
ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਮੇਲਹੁ ਸਤ ਸੰਗਤਿ ਤੂਟਿ ਗਈ ਮਾਇਆ ਜਮਜਾਲੀ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੇਵਾ ਘਾਲ ਜਿਨਿ ਘਾਲੀ ॥ ਤਿਸੁ ਘੜੀਐ ਸਬਦੁ ਸਚੀ ਟਕਸਾਲੀ ॥੨॥
ਹਰਿ ਅਗਮ ਅਗੋਚਰੁ ਗੁਰਿ ਅਗਮ ਦਿਖਾਲੀ॥ ਵਿਚਿ ਕਾਇਆ ਨਗਰ ਲਧਾ ਹਰਿ ਭਾਲੀ॥੩॥
ਹਮ ਬਾਰਿਕ ਹਰਿ ਪਿਤਾ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੀ ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ ਤਾਰਹੁ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲੀ ॥੪॥

(ਭੈਰਉ ਮ: ੪, ਪੰਨਾ ੧੧੩੪)

ਅਸਥਾਈ

0				੩				×				੨			
	ਪ			ਮ			ਸ								
—	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਰੁ	—	ਸ	ਰੁ	ਮ	—	ਮ	ਰੁ	ਮ	ਪ	ਮਪ	ਧੁ
	ਹਰਿ	ਹ	ਰਿ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਜ	ਪਹੁ	ऽ	ਬ	ਨ	ਵਾ	ऽ	ਲੀऽ	ऽ
	ਪ			ਮ			ਸ								
—	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਰੁ	—	ਸ	ਰੁ	ਮ	—	ਮ	ਪ	ਮ	ਰੁ	ਸ	—
ऽ	ਹਰਿ	ਹ	ਰਿ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਜ	ਪਹੁ	ऽ	ਬ	ਨ	ਵਾ	ऽ	ਲੀ	ऽ
	ਸ							ਸ		ਸ		ਮ			
—	ਧੁ	ਧੁ	ਪਧੁ	ਸ	—	ਸ	—	ਰੁ	—	ਰੁ	ਮ	ਰੁ	—	ਸ	ਸ
ऽ	ਕ	ਰ	ਕਿਰ	ਪਾ	ऽ	ਮੇ	ऽ	ਲਹੁ	ऽ	ਸ	ਤ	ਸੰ	ऽ	ਗ	ਤ
								ਸੰ							
—	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਸੰ	—	ਸੰ	—	ਧੁ	—	ਪ	ਮ	ਮ	ਪ	ਮਪ	ਧੁ
ऽ	ਤੂ	ਟ	ਗ	ਈ	ऽ	ਮਾ	ऽ	ਇਆ	ऽ	ਜ	ਮ	ਜਾ	ऽ	ਲੀऽ	ऽ

ਪ
ऽ ਹਰਿ

ਅੰਤਰਾ

	ਪ														
	ਧੁ	ਪਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਧੁ	ਪਧੁ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਰੁੰ	—	ਸੰ	—
	ਸੁ	ਕ੍ਰਿऽ	ਤ	ਕ	ਰ	ਣੀ	ਸਾऽ	ऽ	ਰ	ਜ	ਪ	ਮਾ	ऽ	ਲੀ	ऽ
								ਸੰ							
—	ਸੰ	ਰੁੰ	ਮੰ	ਰੁੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਧੁ	—	ਪ	ਮ	ਮ	ਪ	ਮਪ	ਧੁ
ऽ	ਹਿ	ਰ	ਦੈ	ਫੇ	ऽ	ਰ	ਚ	ਲੈ	ऽ	ਤੁ	ਧ	ਨਾ	ऽ	ਲੀऽ	ऽ

ਧ
ਪ ਧੁ
ऽ ਹਰਿ... —ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੩. ਰਾਗ ਗੁਣਕਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਰੇ ਮਨ ਓਟ ਲੇਹੁ ਹਰਿਨਾਮਾ ॥
ਜਾ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਦੁਰਮਤਿ ਨਾਸੈ ਪਾਵਹਿ ਪਦੁ ਨਿਰਬਾਨਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਬਡਭਾਗੀ ਤਿਹ ਜਨ ਕਉ ਜਾਨਹੁ ਜੋ ਹਰਿ ਕੇ ਗੁਨ ਗਾਵੈ ॥
ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੇ ਪਾਪ ਖੋਇ ਕੈ ਫੁਨਿ ਬੈਕੁੰਠਿ ਸਿਧਾਵੈ ॥੧॥
ਅਜਾਮਲ ਕਉ ਅੰਤਿ ਕਾਲ ਮਹਿ ਨਾਰਾਇਣ ਸੁਧਿ ਆਈ ॥
ਜਾ ਗਤਿ ਕਉ ਜੋਗੀਸੁਰ ਬਾਛਤ ਸੋ ਗਤਿ ਛਿਨ ਮਹਿ ਪਾਈ ॥੨॥
ਨਾਹਿਨ ਗੁਨੁ ਨਾਹਿਨ ਕਛੁ ਬਿਦਿਆ ਧਰਮੁ ਕਉਨੁ ਗਜਿ ਕੀਨਾ ॥
ਨਾਨਕ ਬਿਰਦੁ ਰਾਮ ਕਾ ਦੇਖਹੁ ਅਭੈ ਦਾਨੁ ਤਿਹ ਦੀਨਾ ॥੩॥

(ਰਾਮਕਲੀ ਮ: ੯, ਪੰਨਾ ੯੦੧)

ਅਸਥਾਈ

੩				×				੨				੦			
				ਪ								ਮ			
ਸ	ਪ	ਮ	ਪ	ਧੁ	—	ਪ	ਮ	ਰੁ	—	ਪ	ਮ	ਰੁ	—	ਸ	—
਽	ਰੇ	ਮ	ਨ	ਓ	਽	ਟ	ਲੇ	ਹੁ	਽	ਹ	ਰਿ	ਨਾ	਽	ਮਾ	਽
	ਸ							ਸ	ਸ			ਮ			
—	ਧੁ.	—	ਧੁ.	ਸ	ਸ	ਸ	ਸ	ਰੁ	ਰੁ	ਮ	ਮ	ਰੁ	—	ਸ	—
਽	ਜਾ	਽	ਕੈ	ਸਿ	ਮ	ਰ	ਨ	ਦੁ	ਰ	ਮ	ਤ	ਨਾ	਽	ਸੈ	਽
						ਪ	ਪ	ਧੁ							
—	ਸ	ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਧੁ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਧੁ	ਪ	ਮਪ	ਧੁਪ	ਮ	ਰੁ
਽	ਪਾ	਽	ਵਹਿ	ਪ	ਦ	ਨਿ	ਰ	ਬਾ	਽	਽	਽	ਨਾ਽	਽਽	਽	਽

ਅੰਤਰਾ

	ਪ														
	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਧੁ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—
	ਬ	ਡ	ਭਾ	ਗੀ	਽	ਤਿ	ਹ	ਜ	ਨ	ਕਉ	਽	ਜਾ	਽	ਨਹੁ	਽
	ਸਂ											ਸਂ			
—	ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਰੁਂ	—	—	—	ਧੁ	ਰੁਂ	ਸਂ	—
਽	ਜੋ	ਹ	ਰਿ	ਕੇ	਽	ਗੁ	ਨ	ਗਾ	਽	਽	਽	ਵੈ	਽	਽	਽
				ਸਂ											
—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	—	ਮ	—	ਪਧੁ	ਪ	ਮ	ਰੁ	ਸ	—
਽	ਜਨ	ਮ	ਜ	ਨ	ਮ	ਕੇ	਽	ਪਾ	਽	ਪ਽	ਖੋ	ਇ	਽	ਕੈ	਽

								ਧੁ							
—	ਸ	ਮ	ਮ	ਪ	—	ਧੁ	ਧ	ਸਂ	—	ਧੁ	ਪ	ਮਪ	ਧੁਪ	ਮ	ਰੁ
ऽ	ਫੁ	ਨ	ਬੈ	ਕੁੰ	ऽ	ਠ	ਜਿ	ਧਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਵੈऽ	ऽऽ	ऽ	ऽ

ਸ
ऽ —ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੪. ਰਾਗ ਗੁਣਕਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਨਮਸਕਾਰ ਤਾ ਕਉ ਲਖ ਬਾਰ ॥ ਇਹੁ ਮਨੁ ਦੀਜੈ ਤਾ ਕਉ ਵਾਰਿ ॥
ਸਿਮਰਨਿ ਤਾ ਕੈ ਮਿਟਹਿ ਸੰਤਾਪ ॥ ਹੋਇ ਅਨਦੁ ਨ ਵਿਆਪਹਿ ਤਾਪ ॥੧॥
ਐਸੋ ਹੀਰਾ ਨਿਰਮਲ ਨਾਮ ॥ ਜਾਸੁ ਜਪਤ ਪੂਰਨ ਸਤਿ ਕਾਮ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜਾ ਕੀ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਦੁਖ ਡੇਰਾ ਢਹੈ ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਸੀਤਲੁ ਮਨਿ ਗਹੈ ॥
ਅਨਿਕ ਭਗਤ ਜਾ ਕੇ ਚਰਨ ਪੂਜਾਰੀ ॥ ਸਗਲ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰਨਹਾਰੀ ॥੨॥
ਖਿਨ ਮਹਿ ਊਣੇ ਸੁਭਰ ਭਰਿਆ ॥ ਖਿਨ ਮਹਿ ਸੂਕੇ ਕੀਨੇ ਹਰਿਆ ॥
ਖਿਨ ਮਹਿ ਨਿਥਾਵੇ ਕਉ ਦੀਨੋ ਥਾਨੁ ॥ ਖਿਨ ਮਹਿ ਨਿਮਾਣੇ ਕਉ ਦੀਨੋ ਮਾਨੁ ॥੩॥
ਸਭ ਮਹਿ ਏਕੁ ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰਾ ॥ ਸੋ ਜਾਪੈ ਜਿਸੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੂਰਾ ॥
ਹਰਿ ਕੀਰਤਨੁ ਤਾ ਕੋ ਆਧਾਰੁ ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਜਿਸੁ ਆਪਿ ਦਇਆਰੁ ॥੪॥
(ਭੈਰਉ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੪੨)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
ਪ								ਸ							
ਮ	ਪ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਰੁ	ਸ	—	ਧੁ	ਧੁ	ਸ	ਸ	ਰੁ	—	ਸ	—
ਐ	ऽ	ਸੋ	ऽ	ਹੀ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ਨਿ	ਰ	ਮ	ਲ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ऽ
				ਪ								ਮ			
ਮ	—	ਪ	ਧੁ	ਧੁ	ਰੁਂ	ਸਂ	—	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਪ	ਰੁ	—	ਸ	—
ਜਾ	ऽ	ਸ	ਜ	ਪ	ਤ	ਪੂ	ऽ	ਰ	ਨ	ਸ	ਭ	ਕਾ	ऽ	ਮ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਪ				ਪ											
ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—
ਨ	ਮ	ਸ	ਕਾ	ऽ	ਰ	ਤਾ	ऽ	ਕਉ	ऽ	ਲ	ਖ	ਬਾ	ऽ	ਰ	ऽ
ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਧੁ	—	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	—
ਇ	ਹੁ	ਮ	ਨ	ਦੀ	ऽ	ਜੈ	ऽ	ਤਾ	ऽ	ਕਉ	ऽ	ਵਾ	ऽ	ਰ	ऽ

	ਸਂ			ਮਂ											
ਸਂ	ਰੁਂ	ਮਂ	ਮਂ	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—	ਧੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—
ਸਿ	ਮ	ਰ	ਨ	ਤਾ	਽	ਕੈ	਽	ਮਿ	ਟਹਿ	਽	ਸੈਂ	ਤਾ		ਪ	਽
ਪ												ਮ			
ਧੁ	—	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਧੁ	ਪ	ਮ	—	ਪ	ਮ	ਰੁ	—	ਸ	—
ਹੋ	਽	ਇ	ਅ	ਨੰ	਽	ਦ	ਨ	ਵਿਆ	਽	ਪਹਿ	਽	ਤਾ	਽	ਪ	਽

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੫. ਰਾਗ ਗੁਣਕਰੀ, ਰੂਪਕ (ਮੱਧ ਲਯ)

ਤੇਰੀ ਗਤਿ ਮਿਤਿ ਤੂਹੈ ਜਾਣਹਿ ਕਿਆ ਕੋ ਆਖਿ ਵਖਾਣੈ ॥
ਤੂ ਆਪੇ ਗੁਪਤਾ ਆਪੇ ਪਰਗਟੁ ਆਪੇ ਸਭਿ ਰੰਗ ਮਾਣੈ ॥
ਸਾਧਿਕ ਸਿਧ ਗੁਰੂ ਬਹੁ ਚੇਲੇ ਖੋਜਤ ਫਿਰਹਿ ਫੁਰਮਾਣੈ ॥
ਮਾਗਹਿ ਨਾਮੁ ਪਾਇ ਇਹੁ ਭਿਖਿਆ ਤੇਰੇ ਦਰਸ ਕਉ ਕੁਰਬਾਣੈ ॥
ਅਬਿਨਾਸੀ ਪ੍ਰਭਿ ਖੇਲੁ ਰਚਾਇਆ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੋਝੀ ਹੋਈ ॥
ਨਾਨਕ ਸਭਿ ਜੁਗ ਆਪੇ ਵਰਤੈ ਦੂਜਾ ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਈ ॥੧੩॥

(ਰਾਮਕਲੀ ਮ: ੧, ਸਿਧ ਗੋਸਟਿ, ਪੰਨਾ ੯੪੬)

ਅਸਥਾਈ

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
ਸ													
ਰੁ	—	ਰੁ	ਸ	ਸ	ਸ	ਸ	ਧੁ	—	ਪਧੁ	ਸ	—	ਸ	—
ਤੇ	਽	ਰੀ	ਗ	ਤ	ਮਿ	ਤ	ਤੂ	਽	ਹੈ਽	ਜਾ	਽	ਣਹਿ	਽
			ਸ							ਮ			
ਸ	ਰੁ	ਸ	ਮ	—	ਪ	ਧੁ	ਮ	ਪ	ਮ	ਰੁ	—	ਸ	—
ਕਿਆ	਽	ਕੋ	ਆ	਽	ਖ	ਵ	ਖਾ	਽	਽	ਣੈ	਽	਽	਽

ਅੰਤਰਾ

ਪ			ਪ										
ਮ	ਪ	ਪ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਧੁ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਆ	਽	ਪੇ	ਗੁ	ਪ	ਤਾ	਽	ਆ	਽	ਪੇ	ਪ	ਰ	ਗ	ਟ
ਸਂ										ਮ			
ਰੁਂ	—	ਰੁਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧੁ	ਪ	ਮ	—	ਪ	ਰੁ	—	ਸ	—
ਆ	਽	ਪੇ	ਸ	ਭ	ਰੰ	ਗ	ਮਾ	਽	਽	ਣੈ	਽	਽	਽

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੬. ਰਾਗ ਗੁਣਕਰੀ, ਰੂਪਕ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਤੋ ਸੋ ਨ ਨਾਥ ਅਨਾਥ ਨ ਮੋ ਸਰਿ, ਤੋ ਸੋ ਨ ਦਾਨੀ ਨ ਮੋ ਸੋ ਭਿਖਾਰੀ ॥
ਤੋ ਸੋ ਨ ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਨ ਮੋ ਸਰਿ, ਮੋ ਸੋ ਅਗਜਾਨਿ ਨ ਤੋ ਸੋ ਬਿਚਾਰੀ ॥
ਮੋ ਸੋ ਨ ਪਤਿਤ ਨ ਪਾਵਨ ਤੋ ਸਰਿ, ਮੋ ਸੋ ਬਿਕਾਰੀ ਨ ਤੋ ਸੋ ਉਪਕਾਰੀ ॥
ਮੇਰੇ ਹੈਂ ਅਵਗੁਨ ਤੂ ਗੁਨ ਸਾਗਰ, ਜਾਤ ਰਸਾਤਲ ਓਟ ਤਿਹਾਰੀ ॥੫੫੮॥
(ਕਬਿੱਤ ਸਵੈਯੇ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ)

ਅਸਥਾਈ

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
ਪ			ਪ							ਮ			
ਮ	ਪ	ਪ	ਧੁ	—	ਪ	ਪ	ਮ	ਮ	ਪ	ਰੁ	—	ਸ	ਸ
ਤੋ	ਸੋ	ਨ	ਨਾ	ऽ	ਥ	ਅ	ਨਾ	ਥ	ਨ	ਮੋ	ऽ	ਸ	ਰ
ਧੁ̣	ਧੁ̣	ਧੁ̣	ਸ	ਸ	—	ਸ	ਰੁ	ਰੁ	ਮ	ਰੁ	—	ਸ	—
ਤੋ	ਸੋ	ਨ	ਦਾ	ਨੀ	ऽ	ਨ	ਮੋ	ਸੋ	ਭਿ	ਖਾ	ऽ	ਰੀ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਪ										ਸਂ			
ਮ	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਰੁਂ	—	ਸਂ	ਸਂ
ਮੋ	ਸੋ	ਨ	ਦੀ	ऽ	ਨ	ਦ	ਯਾ	ਲ	ਨ	ਤੋ	ऽ	ਸ	ਰ
										ਮ			
ਸਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਧੁ	—	ਪ	ਪ	ਮ	ਪ	ਮ	ਰੁ	—	ਸ	—
ਮੋ	ਸੋ	ਅ	ਗਜਾ	ऽ	ਨੀ	ਨ	ਤੋ	ਸੋ	ਬਿ	ਚਾ	ऽ	ਰੀ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੭. ਰਾਗ ਗੁਣਕਰੀ, ਰੂਪਕ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਸੋ ਕਿਮ ਮਾਨਸ ਰੂਪ ਕਹਾਏ ॥
ਸਿਧ ਸਮਾਧ ਸਾਧ ਕਰ ਹਾਰੇ ਕਯੋਂਹੂੰ ਨ ਦੇਖਨ ਪਾਏ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਨਾਰਦ ਬਿਆਸ ਪਰਾਸਰ ਧ੍ਰੂਅ ਸੇ ਧਿਆਵਤ ਧਿਆਨ ਲਗਾਏ ॥
ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਹਾਰ ਹਠ ਛਾਡਿਓ ਤਦਪਿ ਧਿਆਨ ਨ ਆਏ ॥੧॥
ਦਾਨਵ ਦੇਵ ਪਿਸਾਚ ਪ੍ਰੇਤ ਤੇ ਨੇਤਹ ਨੇਤ ਕਹਾਏ ॥
ਸੂਛਮ ਤੇ ਸੂਛਮ ਕਰ ਚੀਨੇ ਬ੍ਰਿਧਨ ਬ੍ਰਿਧ ਬਤਾਏ ॥੨॥
ਭੂਮ ਅਕਾਸ ਪਤਾਲ ਸਭੈ ਸਜਿ ਏਕ ਅਨੇਕ ਸਦਾਏ ॥
ਸੋ ਨਰ ਕਾਲ ਫਾਸ ਤੇ ਬਾਚੇ ਜੋ ਹਰਿ ਸਰਣਿ ਸਿਧਾਏ ॥੩॥ (ਸ਼ਬਦ ਹਜ਼ਾਰੇ ਪਾ: ੧੦)

ਅਸਥਾਈ

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
ਸ							ਸ						
ਰੁ	ਰੁ	ਰੁ	ਸ	—	ਰੁ	ਸ	ਧੁ	ਧੁ	ਪਧੁ	ਸ	—	ਸ	—
ਸੋ	ਕਿ	ਮ	ਮਾ	ऽ	ਨ	ਸ	ਰੂ	ਪ	ऽਕ	ਹਾ	ऽ	ਏ	ऽ
							ਸ			ਸ			
ਰੁ	ਰੁ	ਰੁਸ	ਰੁ	—	ਸ	—	ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਰੁ	—	ਸ	—
ਸਿ	ਧ	ऽਸ	ਮਾ	ऽ	ਧ	ऽ	ਸਾ	ਧ	ਕਰ	ਹਾ	ऽ	ਰੇ	ऽ
			ਸ							ਮ			
ਰੁ	ਸ	—	ਧੁ	—	ਪ	ਪ	ਮ	ਪ	ਮ	ਰੁ	—	ਸ	—
ਕ	ਧੋਂ	ऽ	ਹੂੰ	ऽ	ऽ	ਨ	ਦੇ	ਖ	ਨ	ਪਾ	ऽ	ਏ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

			ਸਂ										
ਪ	ਪ	ਪ	ਧੁ	—	ਧੁ	ਪਧੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
ਨਾ	ਰ	ਦ	ਬਿਆ	ऽ	ਸ	ऽਪ	ਰਾ	ਸ	ਰ	ਧ੍ਰੂਅ	ऽ	ਸੇ	ऽ
ਸਂ							ਸਂ						
ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਰੁਂ	—	—	ਸਂਧੁ	ਰੁਂ	ਸਂ	—
ਧਿਆ	ਵ	ਤ	ਧਿਆ	ऽ	ਨ	ਲ	ਗਾ	ऽ	ऽ	ऽऽ	ऽ	ਏ	ऽ
ਸਂ							ਸਂ						
ਰੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂਰੁਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਧੁ	ਧੁ	ਪਧੁ	ਪ	ਧੁ	ਪ	—
ਬੇ	ਦ	ऽਪੁ	ਰਾ	ऽ	ਨ	ऽ	ਹਾ	ਰ	ਹਨ	ਛਾ	ऽ	ਡਿਓ	ऽ
			ਸਂ							ਮ			
ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧੁ	—	ਪ	ਪ	ਮ	ਪ	ਮ	ਰੁ	—	ਸ	—
ਤ	ਦ	ਪ	ਧਿਆ	ऽ	ਨਂ	ਨ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਏ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੮. ਰਾਗ ਗੁਣਕਰੀ, ਸੂਲਫ਼ਾਕ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਕੋਈ ਬੋਲੈ ਰਾਮ ਰਾਮ ਕੋਈ ਖੁਦਾਇ ॥ ਕੋਈ ਸੇਵੈ ਗੁਸਈਆ ਕੋਈ ਅਲਾਹਿ ॥੧॥
ਕਾਰਣਿ ਕਰਣ ਕਰੀਮ ॥ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰਿ ਰਹੀਮ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਕੋਈ ਨਾਵੈ ਤੀਰਥਿ ਕੋਈ ਹਜ ਜਾਇ ॥ ਕੋਈ ਕਰੈ ਪੂਜਾ ਕੋਈ ਸਿਰੁ ਨਿਵਾਇ ॥੨॥
ਕੋਈ ਪੜੈ ਬੇਦ ਕੋਈ ਕਤੇਬ ॥ ਕੋਈ ਓਢੈ ਨੀਲ ਕੋਈ ਸੁਪੇਦ ॥੩॥
ਕੋਈ ਕਹੈ ਤੁਰਕੁ ਕੋਈ ਕਹੈ ਹਿੰਦੂ ॥ ਕੋਈ ਬਾਛੈ ਭਿਸਤੁ ਕੋਈ ਸੁਰਗਿੰਦੂ ॥੪॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਜਿਨਿ ਹੁਕਮੁ ਪਛਾਤਾ ॥ ਪ੍ਰਭ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਤਿਨਿ ਭੇਦੁ ਜਾਤਾ ॥੫॥

(ਰਾਮਕਲੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੮੮੫)

ਅਸਥਾਈ

X		੦		੨		੩		੦	
ਸ	ਸ	ਮ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	—	ਪ
ਕੋ	ਈ	ਬੋ	ਲੈ	ਰਾ	ऽ	ਮ	ਰਾ	ऽ	ਮ
ਮ	—	ਪਧੁ	ਪ	ਮ	ਰੁ	ਸ	—	—	ਸ
ਕੋ	ऽ	ਈऽ	ਖੁ	ਦਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ
ਧੁ	ਧੁ	ਸ	ਸ	ਰੁ	ਰੁ	ਸ	—	—	—
ਕੋ	ਈ	ਸੇ	ਵੈ	ਗੁ	ਸਈ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮ	—	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਰੁਸ
ਕੋ	ऽ	ਈ	ਅ	ਲਾ	ऽ	ਹਿ	ऽ	ऽ	ऽऽ

ਅੰਤਰਾ

ਮ	—	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	—	—
ਕਾ	ऽ	ਰ	ਣ	ਕ	ਰ	ਣ	ऽ	ऽ	ऽ
ਧੁ	ਧੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—	—	—
ਕ	ਰ	ਣ	ਕ	ਰੀ	ऽ	ਮ	ऽ	ऽ	ऽ
ਸਂ	ਸਂ	ਰੁਂ	ਮਂ	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—	—	—
ਕਿ	ਰ	ਪਾ	ऽ	ਧਾ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮ	—	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਰੁਸ
ਧਾ	ऽ	ਰ	ਰ	ਹੀ	ऽ	ਮ	ऽ	ऽ	ऽऽ —ਕੋਈ...

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੯. ਰਾਗ ਗੁਣਕਰੀ, ਸੂਲਫ਼ਾਕ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਦੋਸੁ ਨ ਦੀਜੈ ਕਾਹੂ ਲੋਗ ॥ ਜੋ ਕਮਾਵਨੁ ਸੋਈ ਭੋਗ ॥
ਆਪਨ ਕਰਮ ਆਪੇ ਹੀ ਬੰਧ ॥ ਆਵਨੁ ਜਾਵਨੁ ਮਾਇਆ ਧੰਧ ॥੧॥
ਐਸੀ ਜਾਨੀ ਸੰਤ ਜਨੀ ॥ ਪਰਗਾਸੁ ਭਇਆ ਪੂਰੇ ਗੁਰ ਬਚਨੀ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਤਨੁ ਧਨੁ ਕਲਤੁ ਮਿਥਿਆ ਬਿਸਥਾਰ ॥ ਹੈਵਰ ਗੈਵਰ ਚਾਲਨਹਾਰ ॥
ਰਾਜ ਰੰਗ ਰੂਪ ਸਭਿ ਕੂਰ ॥ ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਹੋਇ ਜਾਸੀ ਧੂਰ ॥੨॥
ਭਰਮਿ ਭੂਲੇ ਬਾਦਿ ਅਹੰਕਾਰੀ ॥ ਸੰਗਿ ਨਾਹੀ ਰੇ ਸਗਲ ਪਸਾਰੀ ॥
ਸੋਗ ਹਰਖ ਮਹਿ ਦੇਹ ਬਿਰਧਾਨੀ ॥ ਸਾਕਤ ਇਵ ਹੀ ਕਰਤ ਬਿਹਾਨੀ ॥੩॥
ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਕਲਿ ਮਾਹਿ ॥ ਏਹੁ ਨਿਧਾਨਾ ਸਾਧੂ ਪਾਹਿ ॥
ਨਾਨਕ ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦੁ ਜਿਸੁ ਤੂਠਾ ॥ ਘਟਿ ਘਟਿ ਰਮਈਆ ਤਿਨ ਹੀ ਡੀਠਾ ॥੪॥

(ਰਾਮਕਲੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੮੮੮)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੩		੦	
ਸ									
ਰ̲	—	ਸ	—	ਧ̲̣	ਰ̲	ਸ	—	—	—
ਐ	ऽ	ਸੀ	ऽ	ਜਾ	ऽ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮ	—	ਰ̲	ਮ	ਪ	ਧ̲	ਪ	—	—	—
ਸੰ	ऽ	ਤ	ਜ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਪ	ਪ	ਪ	ਧ̲	ਮ	ਪ	ਮ	—	—	—
ਪ	ਰ	ਗਾ	ऽ	ਸ	ਭ	ਇਆ	ऽ	ऽ	ऽ
ਰ̲	ਰ̲	ਪ	ਮ	ਰ̲	ਰ̲	ਸ	—	—	—
ਪੂ	ਰੇ	ਗ	ਰ	ਬ	ਚ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਪ									
ਮ	—	ਪ	ਧ̲	ਸਂ	—	ਸਂ	—	—	—
ਦੋ	ऽ	ਸ	ਨ	ਦੀ	ऽ	ਜੈ	ऽ	ऽ	ऽ
ਧ̲	—	ਸਂ	—	ਰ̲ਂ	—	ਸਂ	—	—	—
ਕਾ	ऽ	ਹੂ	ऽ	ਲੋ	ऽ	ਗ	ऽ	ऽ	ऽ
ਪ									
ਧ̲	—	ਪ	ਧ̲	ਮ	ਪ	ਮ	ਮ	—	—
ਜੋ	ऽ	ऽ	ਕ	ਮਾ	ऽ	ਵ	ਨ	ऽ	ऽ

ਰੁ	—	ਪ	ਮ	ਰੁ	—	ਸ	—	—	—
ਸੋ	ऽ	ਈ	ऽ	ਭੋ	ऽ	ਗ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੦. ਰਾਗ ਗੁਣਕਰੀ, ਝਪਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਸਲੋਕ ਮ: ੫ ॥ ਮੁਹਬਤਿ ਜਿਸੁ ਖੁਦਾਇ ਦੀ, ਰਤਾ ਰੰਗਿ ਚਲੂਲ ॥
ਨਾਨਕ ਵਿਰਲੇ ਆਈਅਹਿ, ਤਿਸੁ ਜਨ ਕੀਮ ਨ ਮੂਲਿ ॥੧॥੨੨॥
(ਰਾਮਕਲੀ ਕੀ ਵਾਰ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੯੬੬)

ਅਸਥਾਈ

×		੨			੦		੩		
					ਸ				
ਸਰੁ	ਸਰੁ	ਸ	ਸ	ਸਰੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਸ	—	—
ਮੁਹ	ਬਤ	ਜਿ	ਸ	ऽਖੁ	ਦਾ	ਇ	ਦੀ	ऽ	ऽ
ਮ	ਮ	ਰੁ	ਰੁ	ਪ	ਮ	ਰੁ	ਸ	—	—
ਰ	ਤਾ	ਰੰ	ਗ	ਚ	ਲੂ	ऽ	ਲ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਮ	ਪਧੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	—	—
ਨਾ	ਨਕ	ਵਿ	ਰ	ਲੇਂ	ਪਾ	ਈ	ਅਹਿ	ऽ	ऽ
ਸਂ									
ਧੁ	ਪਧੁ	ਮ	ਮ	-ਪ	ਮ	ਰੁ	ਸ	—	—
ਤਿਸ	ਜਨ	ਕੀ	ਮ	ऽਨ	ਮੂ	ऽ	ਲ	ऽ	ऽ

ਨੋਟ—ਝਪਤਾਲ ਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਲਯ ਦੀ ਵੰਡ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਤਿਹਾਈ ਲਾ ਕੇ ਗੁਰ (ਸਮ) ਤੇ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

(ਗੁਣਕਰੀ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤਿ)

ਰਾਗ ਗੂਜਰੀ

ਵਾਦੀ --ਧੁ	ਠਾਟ—ਟੋਡੀ	ਸਮਾਂ ਦਿਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਰ (ਲਗ-ਭਗ ਅੱਠ ਵਜੇ)
ਸੰਵਾਦੀ—ਗੁ	ਜਾਤੀ ਖਾਡਵ-ਖਾਡਵ	ਵਿਸ਼ੇਸ਼—ਇਸ ਵਿਚ 'ਰੇ ਗਾ ਧਾ' ਸੁਰ ਅਤੀ ਕੋਮਲ ਲਗਦੇ ਹਨ।

ਆਰੋਹ – ਸ, ਰੁ ਗੁ, ਮੱ ਧੁ, ਨ ਸਂ।

ਅਵਰੋਹ – ਸਂ, ਨ ਧੁ, ਮੱ ਗੁ, ਰੁ ਸ।

ਪਕੜ —ਨ਼ਸ, ਰੁ ਗੁ, ਮੱ ਧੁ, ਮੱ ਗੁ, ਰੁ ਗੁ ਰੁ, ਸ।

ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਅਤੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਕਤਰ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਆਦਿਮ ਜਾਤੀਆਂ ਜਾਂ ਵਖੋ-ਵਖ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਉਤੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ—ਪੰਡਿਤ ਮਤੰਗ ਨੇ ਆਪਣੇ 'ਬ੍ਰਿਹੱਦ ਦੇਸ਼ੀ' ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਡੱਕ, ਮਾਲਵ, ਬੰਗਾਲ ਅਤੇ ਗੂਜਰੀ ਆਦਿ ਨਾਮ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਗੀਤ ਮਕਰੰਦ, ਸਮਜਸਾਰ, ਰਤਨਾਕਰ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਪੁਲਿੰਡਿਕਾ, ਸ਼ਬਲਾ, ਕੌਸ਼ਿਕ, ਅੰਧਾਲੀ, ਸੌਰਾਸ਼ਟ੍ਰੀ, ਅਹੀਰੀ ਤੇ ਗੂਜਰੀ ਇਤਿਆਦਿ ਨਾਮ ਲਿਖੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ, ਭੀਰਵਾ ਜਾਤੀ ਤੋਂ ਜਿਵੇਂ ਭੈਰਉ-ਭੈਰਵੀ ਨਾਮਕਰਣ ਹੋ ਗਏ, ਤਿਵੇਂ - ਅਹੀਰ ਜਾਤੀ ਤੋਂ ਅਹੀਰੀ ਅਤੇ ਗੂਜਰ ਜਾਤੀ ਤੋਂ ਗੂਜਰੀ ਨਾਮ ਪੈ ਗਿਆ।

ਸੰਗੀਤ ਰਤਨਾਕਰ ਵਿਚ ਗੂਜਰੀ ਨੂੰ ਮੱਧਮ ਗ੍ਰਾਮ ਦਾ ਇਕ ਵਿਭਾਸ਼ਾ ਰਾਗ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਭਾਵ, ਗੂਜਰੀ ਨੂੰ ਸਾਰੰਗਦੇਵ ਨੇ ਪੰਚਮ ਅਤੇ ਮਾਲਵ ਕੌਸ਼ਿਕ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਭੈਰਵੀ ਠਾਟ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਨੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਗੂਜਰੀ, ਸੌਰਾਸ਼ਟਰ ਗੂਜਰੀ, ਦੱਖਣ ਗੂਜਰੀ, ਦ੍ਰਾਵੜ ਗੂਜਰੀ ਦੇ ਉਪਨਾਮ ਭੀ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਪੁੰਡਰੀਕ ਨੇ ਆਪਣੇ 'ਚੰਦ੍ਰੋਦਯ' ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ 'ਮਾਲਵ ਗੌਂਡ ਠਾਟ' ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਰਾਗ ਤਰੰਗਣੀ' ਅਤੇ ਹਿਰਦਯਕੌਤੁਕ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥਕਾਰਾਂ ਨੇ ਭੀ ਇਸ ਨੂੰ ਗੌਰੀ ਮੇਲ ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਭਾਵ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਗੂਜਰੀ 'ਭੈਰਉ ਠਾਟ' ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਇਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਨੋਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੰਗੀਤ ਰਤਨਾਕਰ ਦੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਭੈਰਉ ਰਾਗ 'ਰੇ-ਪਾ' ਵਰਜਿਤ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮਾਲਕੌਂਸ ਰਾਗ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਸੋ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੰਗੀਤ ਰਤਨਾਕਰ ਦੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਗੂਜਰੀ 'ਭੈਰਵੀ ਠਾਟ' ਵਿਚ ਹੀ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਪੰਡਿਤ ਅਹੋਬਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਗੀਤ 'ਪਾਰਿਜਾਤ' ਵਿਚ ਦੱਖਣ ਗੂਜਰੀ ਤੇ ਉੱਤਰ ਗੂਜਰੀ ਦੇ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਭਾਵ, ਦੱਖਣ ਗੂਗਰੀ ਵਿਚ ਗੰਧਾਰ ਤੀਵਰ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਗੂਜਰੀ ਵਿਚ ਕੋਮਲ ਗੰਧਾਰ ਲਾਉਣਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਸਾਡੇ ਲਿਖਣ ਦਾ ਇਹੋ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਸਤਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਤਕ ਗੂਜਰੀ ਰਾਗ ਟੋਡੀ ਵਾਂਗ, ਭੈਰਵੀ ਦੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਤੇ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਇਸ ਦੇ ਸਰੂਪ

ਵਿਚ ਥੋੜਾ ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੋਇਆ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੰਗੀਤ 'ਕਲਪਦ੍ਰੁਮਾਂਕੁਰ' ਅਤੇ 'ਨਾਦ ਵਿਨੋਦ' ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :—

ਧੈਵਤਾਂਸ ਗ੍ਰਹਨਯਾਸਾ ਸੰਪੂਰਣਾ ਗੁਰਜਰੀ ਮਤਾ । ਸਪਤਮੀ ਮੂਰਛਨਾ ਤੱਸਯਾ ਬਹੁਲਯਾਸਹ ਮਿਸ਼ਿਰਤਾ ।
ਰਾਮਕਲੀ ਟੌਡਿਯਾ ਸੰਯੁਕਤਾ ਵਰਾਟੀ ਮਿਸ਼ਿਰਤਾ ਪੁਨਹ । ਗੁਰਜਰੀ ਜਯਤੇ ਵਿਦ੍ਵਨ ਅਧੱਯਾਮੇਂ ਪ੍ਰਗੀਯਤੇ ॥

ਉਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਸੁਰ ਰੂਪ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਿਤਾ ਹੈ :—"ਨ ਧੁ ਮੰ ਧੁ, ਮੰ ਗੁ, ਰੁ ਸ, ਸ ਨ਼ ਧ਼ੁ, ਮ਼ੰ ਧ਼ੁ ਨ਼ ਸ, ਮੰ ਮੰ ਧੁ ਧੁ, ਮੰਮੰ ਗੁਗੁ ਰੁ ਰੁ ਰੁ ਸ ।" ਇਹ ਸਰੂਪ ਆਧੁਨਿਕ ਗੂਜਰੀ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ । ਇੰਜ ਉਤੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ 'ਭੈਰਵੀ ਠਾਟ' ਤੋਂ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਕੇ ਆਧੁਨਿਕ 'ਟੋਡੀ ਠਾਟ' ਵਿਚ ਗੂਜਰੀ ਦਾ ਸਰੂਪ ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ।

ਗੂਜਰੀ 'ਪੰਚਮ' ਵਰਜਿਤ ਖਾਡਵ ਜਾਤੀ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ । ਇਸ ਦਾ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਧੈਵਤ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਗੰਧਾਰ ਜਾਂ ਰਿਖਭ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ । ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਰ (ਅੱਠ-ਨੌਂ ਵਜੇ) ਹੈ । ਇਸ ਦਾ ਚਲਣ "ਨ਼ ਸ, ਰੁ ਗੁ, ਰੁ ਗੁ ਰੁ, ਸ ਨ਼ ਧ਼ੁ, ਮ਼ੰ ਧ਼ੁ ਸ, ਸਰੁਗੁ, ਮੰਧੁ, ਮੰਧੁ ਨਧੁ,

ਧੁ
ਮੰ ਧੁ ਮੰ ਗੁ, ਰੁ ਗੁ ਰੁ ਸ" ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਅੰਤਰੇ ਦਾ ਉਠਾਵ 'ਮੰ ਧੁ ਸਂ, ਜਾਂ ਧੁ ਮੰ ਧੁ, ਮੰਧੁ ਸਂ' ਇੰਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਗੂਜਰੀ ਦਾ ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ ਅਕਸਰ ਮੱਧ ਤੇ ਤਾਰ ਸਪਤਕ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਨਿਖਾਦ ਸੁਰ ਨੂੰ ਕਈ ਵੇਰ ਛੱਡ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਰਾਗ ਅਤੀ ਮਧੁਰ ਤੇ ਕਰੁਣਾ ਰਸ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

ਨ਼ ਗੁ ਨ਼ ਗੁ
੧. ਸ—ਗੁ, ਰੁਗੁਰੁ, ਸ—ਨ਼ਸ ਧ਼ੁ—ਨ਼ਸ—ਸਰੁਗੁ—ਰੁਗੁ, ਰੁ, ਸ—ਧ਼ੁ—ਮ਼ੰਧ਼ੁਸ—ਨ਼ਰੁਗੁ, ਰੁਗੁਰੁ—

ਨ਼
ਸ, ਧ਼ੁ—ਨ਼ਸ— ।

ਸ ਨ਼ ਗੁ ਗੁ ਗੁ ਗੁ
੨. ਨ਼ਸਰੁ ਧ਼ੁ—ਮ਼ੰਧ਼ੁਨ਼, ਰੁਨ਼ਧ਼ੁ, ਨ਼ਰੁਗੁ—ਰੁਗੁ, ਮੰਰੁਗੁ, ਰੁਗੁਰੁ—ਸ, ਨ਼ਰੁ, ਰੁਗੁ, ਗੁਮੰਰੁਗੁਰੁ—ਰੁ, ਰੁ,

ਗੁ ਗੁ ਨ਼ ਗੁ
ਸ—ਸਰੁਗੁ, ਰੁਗੁਮੰ, ਰੁਗੁ, ਰੁਸ ਧ਼ੁ—ਗੁ—ਰੁਗੁਰੁ—ਸ— ।

ਗੁ ਗੁ ਧੁ ਗੁ ਗੁ ਗੁ
੩. ਨ਼ਰੁਗੁ, ਰੁਗੁਮੰ, ਧੁ ਗੁ—ਰੁਗੁਰੁਨ਼ਧ਼ੁ—ਗੁ ਰੁਗੁਮੰਧੁ—ਮੰਧੁਮੰਗੁ—ਰੁਗੁਮੰਰੁਗੁ, ਰੁਗੁਰੁ, ਰੁ, ਸ—ਸਰੁਗੁ

ਧ ਮ ਗ ਧ ਧ ਗ ਗ ਗ
—ਮੰਧੁ —ਧੁਮੰਗੁ—ਰੁਗੁਮੰਧੁ – ਮੰਧੁਨਧੁ – ਮੰਧੁਮੰਗੁ, ਧੁ, ਨਧੁਮੰਗੁ, ਰੁਗੁਰੁ, ਰੁ, ਸ—ਸਗੁ ਰੁਗੁਮੰਧੁ

ਮੰ ਮੰ ਗ ਗ ਗ
—ਧੁ, ਧੁਮੰਗੁਰੁ, ਰੁਗੁਰੁ ਨਰੁਗੁ, ਰੁਗੁਮੰਧੁ—ਗੁ ਰੁਗੁਰੁ, ਸ— ।

ਸ ਗ ਧ ਮੰ ਗ ਮੰ ਗ
੪. ਨਰੁਗ—ਰੁਗੁਮੰਧੁ; ਮੰਧੁਨਧੁ, ਨ, ਮੰਧੁ, ਧੁਮੰਗੁਰੁ, ਰੁਗੁਮੰਧੁਨਧੁ, ਧੁਮੰਗੁਰੁ, ਮੰਰੁਗੁਰੁ ਰੁਗੁਮੰ, ਮੰਧੁ,

ਮੰ ਮੰ ਗ ਗ ਧ ਧ ਧ ਮੰ ਗ ਰ
ਗੁਮੰਧੁ, ਧੁਮੰਗੁਰੁ, ਰੁਗੁਰੁ, ਰੁ ਸ—ਸ ਧੁ, ਮੰਧੁਮੰਗੁ—ਧੁ, ਮੰਧੁਨ, ਰੁੰਨਧੁ, ਨਧੁਮੰ, ਧੁਮੰਗੁ, ਮੰਗੁਰੁ ਗੁਰੁ

ਮੰ ਧ ਨ ਧ ਮੰ
ਸ ਧੁ, ਗੁ—ਧੁ, ਧੁਮੰਗੁਰੁਗੁਮੰਧੁ—ਮੰਧੁਸੰ—ਨਸੰ,ਸੰ ਧੁ—ਮੰਧੁਨਸੰ ਰੁੰਨਧੁ, ਮੰਧੁਨ, ਰੁੰਨਧੁ, ਧੁਮੰਗੁ,

ਗ ਗ
ਰੁਗੁਰੁ, ਰੁ, ਸ— ।

ਗ ਧ ਨ ਧ ਮੰ ਮੰ ਧ
੫. ਸਗੁ ਰੁਗੁਮੰਧੁ, ਮੰਧੁਨਸੰ—ਨਸੰਧੁ—ਮੰਧੁਸੰ—ਰੁੰਸੰ, ਨਸੰਰੁੰ ਧੁ, ਮੰਧੁਸੰ—ਨਸੰਨਧੁ, ਧੁ, ਧੁ, ਮੰਧੁਨ,

ਗੰ ਗੰ ਨ ਧ ਧ ਗੰ ਗੰ ਨ
ਨਸੰ—ਸੰਰੁੰਗੰ, ਰੁੰਗੰਰੁੰ, ਰੁੰ, ਸੰ—ਨਸੰਰੁੰ ਧੁ, ਮੰਧੁਨਸੰਧੁ, ਮੰਧੁਸੰ – ਸੰਗੰ—ਰੁੰਗੰ, ਰੁੰਗੰਰੁੰ, ਸੰ—ਧੁ—ਗੰ

ਗੰ ਗੰ ਰੰ ਗੰ ਗੰ ਨ ਧ ਗ ਮੰ ਗ ਗ
—ਰੁੰਗੰਮੰ ਰੁੰਗੰ, ਰੁੰਗੰ ਗੰ, ਰੁੰਗੰਰੁੰ, ਰੁੰ, ਸੰ —ਸੰ ਧੁ –ਮੰਧੁਮੰਗੁ, ਰੁਗੁਮੰਧੁ—ਧੁਮੰਗੁਰੁ, ਰੁਗੁਰੁ, ਰੁ, ਸ—

ਸਰੁਸ, ਨਰੁਗੁਰੁਸ, ਨਰੁਗੁਮੰਗੁਰੁਸ, ਨਰੁਗੁਮੰਧੁਮੰਗੁਰੁਸ, ਨਰੁਗੁਮੰਧੁਨਧੁਮੰਗੁਰੁਸ, ਨਰੁਗੁਮੰਧੁਨਸੰ, ਨਧੁ

ਗੰ ਮੰ ਰ
ਮੰਗੁਰੁਸ, ਨਰੁਗੁਮੰਧੁਨਸੰਰੁੰਨਧੁਮੰਗੁਰੁਸ, ਨਰੁਗੁਮੰਧੁਨਸੰਰੁੰਗੰ, ਰੁੰਗੰਰੁੰਸੰਨਧੁ, ਮੰਧੁਮੰਗੁ, ਧੁਮੰਗੁਰੁ, ਗੁਰੁ

ਸਧੁ—ਸ— ।

ਗੂਜਰੀ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਨੰ: ੩)

ਅਸਥਾਈ

	੦				੩				×				੨		ਮੋ	ਰੀ
੧,	ਪ੍ਰੀ	ਤ	ਗੋ	ਬਿੰ	ਦ	ਸਿ	ऽ	ਉ	ਨਸ	ਗੁਮੰ	ਧੁਨ	ਸੰਰੁੰ	ਸੰਨ	ਧੁਮੰ	ਰੁਗੁ	ਰੁਸ
੨,	•	•	•	•	ਨਰੁ	ਗੁਮੰ	ਧੁਧੁ	ਨਸੰ	ਰੁੰਸੰ	ਨਧੁ	ਮੰਧੁ	ਮੰਗੁ	ਰੁਗੁ	ਰੁਸ	ਮੋ	ਰੀ
੩,	ਸਰੁ	ਗੁਰੁ	ਗੁਮੰ	ਧੁਮੰ	ਨਸੰ	ਰੁੰਸੰ	ਗੰਰੁੰ	ਰੁੰਸੰ	ਨਸੰ	ਨਧੁ	ਮੰਗੁ	ਰੁਗੁ	ਰੁਸ	ਨਸ	ਮੋ	ਰੀ

੪.	• • • • ਸੰਨ ਧੁਮੱ, ਗੁਮੱ ਧੁਨ	: • • • ਸੰਰੁੰ ਸੰਨ ਧੁਮੱ, ਗੁਮੱ	ਨ਼ਰੁ ਗੁਮੱ ਧੁਮੱ ਗੁਮੱ ਧੁਨ ਸੰਰੁੰ ਗੁੰਰੁੰ ਸੰਨ	ਧੁਨ ਧੁਮੱ, ਗੁਮੱ ਧੁਨ ਧੁਮੱ ਗੁਰੁ ਮੇ ਰੀ
੫,	• • • • ਧੁਨ ਸੰਨ, ਨਸੰ ਰੁੰਸੰ,	• • • • ਗੁੰਰੁੰ ਸੰ,ਰੁੰ ਸੰਨ, ਸੰਨ	ਸਰੁ ਗੁਰੁ, ਰੁਗੁ ਮੱਗੁ, ਧੁ,ਨ ਧੁਮੱ, ਧੁਮੱ ਗੁ,ਮੱ	ਗੁਮੱ ਧੁਮੱ, ਮੱਧੁ ਨਧੁ ਗੁਰੁ ਗੁਰੁ, ਮੇ ਰੀ
੬.	ਸਰੁ ਗੁਗੁ ਰੁਸ, ਰੁਗੁ ਰੁੰਰੁੰ ਸੰਨ, ਸੰਰੁੰ ਗੁੰਗੁੰ	ਮੱਮੱ ਗੁਰੁ, ਗੁਮੱ ਧੁਧੁ ਰੁੰਸੰ, ਧੁਨ ਸੰਨ, ਮੱਧੁ	ਮੱਗੁ, ਮੱਧੁ ਨਨ ਧੁਮੱ, ਨਧੁ, ਗੁਮੱ ਧੁਮੱ ਰੁਗੁ	ਧੁਨ ਸੰਸੰ ਨਧੁ, ਨਸੰ ਮੱਗੁ, ਰੁਗੁ ਰੁਸ, ਮੇਰੀ
੭	• • • • ਰੁਗੁ ਗੁ,ਰੁ ਗੁਗੁ ਰੁਸ, ਰੁਗੁ ਗੁ,ਰੁ ਗੁਗੁ ਰੁਸ,	• • • • ਮੱਧੁ ਧੁ,ਮੱ ਧੁਧੁ ਮੱਗੁ, ਨ਼ਰੁ ਗੁਮੱ ਧੁਨ ਸੰਰੁੰ	ਰੁਗੁ ਗੁ,ਰੁ ਗੁਗੁ ਰੁਸ, ਰੁਗੁ ਗੁ ਰੁ ਗੁਗੁ ਰੁਸ, ਗੁੰਗੁੰ ਰੁੰਸੰ ਨਧੁ ਮੱਗੁ	ਗੁਮੱ ਮੱ ਗੁ ਮੱਮੱ ਗੁਰੁ, ਧੁਨ ਨ,ਧੁ ਨਨ ਧੁਮੱ, ਰੁਗੁ ਰੁਸ ਮੇ ਰੀ
੮.	• • • • ਨਸ ਰੁਗੁ ਮੱਧੁ ਨਧੁ ਨਸੰ ਰੁੰਸੰ ਨਧੁ ਮੱਗੁ	ਨਸ ਰੁਗੁ ਰੁਸ, ਨ਼ਸ ਮੱਗੁ ਰੁਸ, ਨਸ ਰੁਗੁ ਰੁਸ, ਨ਼ਸ ਰੁਗੁ ਮੱਧੁ	ਰੁਗੁ ਮੱਗੁ ਰੁਸ, ਨ਼ਸ ਮੱਧੁ ਨਸੰ ਨਧੁ ਮੱਗੁ ਨਸੰ ਰੁੰਗੁੰ ਰੁੰਸੰ ਨਧੁ	ਰੁਗੁ ਮੱਧੁ ਮੱਗੁ ਰੁਸ ਰੁਸ, ਨ਼ਸ ਰੁਗੁ ਮੱਧੁ. ਮੱਗੁ ਰੁਸ, ਮੇ ਰੀ

ਅੰਤਰਾ

੧	* ਕਹਿ ਰ ਵਿ	ਦਾ ਸ ਇ ਕ	ਨਸੰ ਨਧੁ ਮੱਗੁ ਰੁਸ,	ਨ਼ਸ ਗੁਮੱ ਧੁਨ ਸੰ
੨,	* • • •	ਧੁਨ ਸੰਰੁੰ ਗੁੰਰੁੰ ਸੰਨ	ਮੱਧੁ ਨਨ ਧੁਮੱ ਗੁਰੁ	ਸਨ਼ ਸਗੁ ਮੱਧੁ ਨਸੰ
੩	ਨਸੰ ਰੁੰਗੁੰ ਰੁੰਸੰ, ਧੁਨ	ਸੰਨ ਧੁਮੱ, ਗੁਮੱ ਧੁਮੱ	ਗੁਰੁ, ਸਰੁ ਗੁਰੁ ਸਨ਼,	ਸਗੁ ਰੁਗੁ ਮੱਧੁ ਨਸੰ
੪.	* • • ਸੰਸੰ ਨਧੁ, ਨਨ ਧੁਮੱ,	• • • • ਧੁਧੁ ਮੱਗੁ, ਮੱਮੱ ਗੁਰੁ,	• • • • ਗੁਗੁ ਰੁਸ, ਗੁਮੱ ਧੁਧੁ,	ਗੁੰਗੁੰ ਰੁੰਸੰ, ਰੁੰਰੁੰ ਸੰਨ, ਮੱਧੁ ਨਨ, ਧੁਨ ਸੰਸੰ
੫.	* • • • ਗੁਮੱ ਧੁਮੱ, ਰੁਗੁ ਮੱਗੁ,	• • • • ਸਰੁ ਗੁਰੁ, ਨ਼ਸ ਰੁਸ,	ਸੰਰੁੰ ਗੁੰਰੁੰ, ਨਸੰ ਰੁੰਸੰ, ਨ਼ਰੁ ਗੁ,ਰੁ ਗੁਮੱ, ਗੁਮੱ	ਧੁਨ ਸੰਨ, ਮੱਧੁ ਨਧੁ, ਧੁ,ਮੱ ਧੁਨ, ਧੁਨ ਸੰ
੬.	* • • • ਧੁਧੁ ਮੱਗੁ, ਰੁਗੁ ਗੁ,ਰੁ	• • ਰੁੰਗੁੰ ਗੁੰ,ਰੁੰ ਗੁਗੁ ਰੁਸ, ਨ਼ਰੁ ਗੁਗੁ,	ਗੁੰਗੁੰ ਰੁੰਸੰ, ਨਸੰ ਸੰ,ਨ ਰੁਗੁ ਮੱਮੱ, ਗੁਮੱ ਧੁਧੁ.	ਸੰਸੰ ਨਧੁ, ਮੱਧੁ ਧੁ,ਮੱ ਮੱਧੁ ਨਨ, ਧੁਨ ਸੰਸੰ
੭.	ਧੁਨ ਸੰ,ਧੁ ਨਸੰ ਧੁਨ ਧੁਨ ਸੰਨ, ਨਸੰ ਰੁੰਸੰ,	ਸੰਨ ਧੁਮੱ ਗੁਰੁ [illegible], ਸੰਰੁੰ ਗੁੰਰੁੰ, ਸੰਨ ਧੁਧੁ	ਸਰੁ ਗੁਰੁ, ਰੁਗੁ ਮੱਗੁ, ਮੱਧੁ ਸੰਨ ਧੁਧੁ ਮੱਧੁ	ਗੁਮੱ ਧੁਮੱ, ਮੱਧੁ ਨਧੁ, ਸੰਨ ਧੁਧੁ ਮੱਧੁ ਸੰ
੮.	ਸੰਰੁੰ ਗੁੰਗੁੰ ਰੁੰਗੁੰ ਰੁੰਸੰ, ਰੁਗੁ ਮੱਮੱ ਗੁਮੱ ਗੁਰੁ, ਰੁੰਸੰ ਕਹਿ ਰਵਿ...	[illegible] ਰੁੰਰੁੰ ਨਰੁੰ ਨਧੁ [illegible] ਗੁਗੁ ਰੁਗੁ ਰੁਸ,	ਮੱਧੁ ਨਨ ਧੁਨ ਧੁਮੱ, ਰੁਗੁ ਰੁ,ਗੁ ਮੱਗੁ, ਮੱਧੁ	ਗੁਮੱ ਧੁਧੁ ਮੱਧੁ ਮੱਗੁ, ਮੱ,ਧੁ ਨਧੁ, ਨਸੰ ਨ,ਸੰ

੧. ਰਾਗ ਗੂਜਰੀ, ਤ੍ਰਿਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਜ)

ਸੁਣਿ ਸਾਜਨ ਪ੍ਰੇਮ ਸੰਦੇਰਾ ਅਖੀ ਤਾਰ ਲਗੰਨਿ ॥
ਗੁਰਿ ਤੁਠੈ ਸਜਣੁ ਮੇਲਿਆ ਜਨ ਨਾਨਕ ਸੁਖਿ ਸਵੰਨਿ ॥੧॥੫॥

(ਗਉੜੀ ਕੀ ਵਾਰ ਮ: ੪, ਪੰਨਾ ੩੦੨)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
														ਸਂ	
														ਨ	ਸਂ
														ਸੁ	ਣ
								ਮ॑							
ਨ	ਧੁ	ਮ॑	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	ਰੁ	ਗੁ	ਧੁ	—	—	—	ਮ॑	ਧੁ	ਨ	ਸਂ
ਸਾ	ਜ	ਨ	ਪ੍ਰੇ	ਮ	ਸੰ	ਦੇ	ਸ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ;	ਸੁ	ਣ
								ਮ॑							
ਨ	ਧੁ	ਮ॑	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	-ਰੁ	-ਗੁ	ਧੁ	—	—	—	ਮ॑	ਗ	ਰੁ	ਸ
ਸਾ	ਜ	ਨ	ਪ੍ਰੇ	ਮ	ਸੰ	ऽਦੇ	ऽਸ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
								ਰੁਂ							
—	ਰੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ॑	ਧੁ	ਨ	ਸਂ	ਗੁ	—	ਰੁਂ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ		
ऽ	ਅ	ऽ	ਖੀ	ਤਾ	ऽ	ਰ	ਲ	ਗੰ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਨ—ਸੁਣ ਸਾ...		

ਅੰਤਰਾ

ਮ॑								ਨ							
ਧੁ	ਮ॑	—	ਮ॑	ਧੁ	—	ਮ॑	ਧੁ	ਸਂ	—	—	ਸਂ	ਸਂ	—	—	—
ਗੁਰ	ਤੁ	ऽ	ਠੈ	ਸ	ऽ	ਜ	ਣੁ	ਮੇ	ऽ	ऽ	ਲਿ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ
	ਰੁਂ			ਗੁਂ											
ਸਂ	ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਰੁਂ	—	ਗੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	—	—	—	ਨ	ਧੁ		
ਜਨ	ਨਾ	ਨ	ਕ	ਸੁ	ऽ	ਖ	ਸ	ਵੰ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਨ—ਸੁਣ ਸਾ...		

੨. ਰਾਗ ਗੂਜਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ ਆਰਾਧਹੁ ਪਿਆਰੋ ਨਿਮਖ ਨ ਕੀਜੈ ਢੀਲਾ ॥
ਸੰਤ ਸੇਵਾ ਕਰਿ ਭਾਵਨੀ ਲਾਈਐ ਤਿਆਗਿ ਮਾਨੁ ਹਾਠੀਲਾ ॥੧॥
ਮੋਹਨੁ ਪ੍ਰਾਨ ਮਾਨ ਰਾਗੀਲਾ ॥
ਬਾਸਿ ਰਹਿਓ ਹੀਅਰੇ ਕੈ ਸੰਗੇ ਪੇਖਿ ਮੋਹਿਓ ਮਨੁ ਲੀਲਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜਿਸੁ ਸਿਮਰਤ ਮਨਿ ਹੋਤ ਅਨੰਦਾ ਉਤਰੈ ਮਨਹੁ ਜੰਗੀਲਾ ॥
ਮਿਲਬੇ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਬਰਨਿ ਨ ਸਾਕਉ ਨਾਨਕ ਪਰੈ ਪਰੀਲਾ ॥੨॥

(ਗੂਜਰੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੪੯੮)

ਅਸਥਾਈ

×				੨				੦				੩			
													ਮੱ		
													ਧੁ	ਮੱ	ਧੁ
													ਮੋ	ਹ	ਨ
ਨ															
ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਨ	ਧੁ	ਮੱ	ਧੁ	ਮੱ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	—	—	—	—
ਪ੍ਰਾ	ऽ	ਨ	ऽ	ਮਾ	ऽ	ਨ	ਰੰ	ਗੀ	ऽ	ਲਾ	ऽ	ऽ;	ऽ	ऽ	ऽ
								ਨ							
—	ਰੁ	ਰੁ	ਰੁ	ਸ	—	ਸ	ਸ	ਧੁ	—	ਨ	ਸ	ਰੁ	—	ਸ	—
ऽ	ਬਾ	ਸ	ਰ	ਹਿਓ	ऽ	ਹੀ	ਅ	ਰੇ	ऽ	ਕੈ	ऽ	ਸੰ	ऽ	ਗੇ	ऽ
	ਰੁ														
—	ਗੁ	ਮੱ	ਧੁ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਧੁਨ	ਸਂਨ	ਧੁਮੱ	ਗੁਰੁ	ਸ			
ऽ	ਪੇ	ਖ	ਮੋ	ਹਿਓ	ऽ	ਮ	ਨ	ਲੀऽ	ऽऽ	ਲਾऽ	ऽऽ	ऽ—ਮੋਹਨ...			

ਅੰਤਰਾ

	ਧੁ							ਨੁ							
*	ਮੱ	ਮੱ	ਮੱ	ਧੁ	—	ਮੱ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਨ	ਰੁਂ	ਸਂ	—
*	ਦਿ	ਨ	ਰਾ	ਤੀ	ऽ	ਆ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ਧਹੁ	ऽ	ਪਿਆ	ऽ	ਰੋ	ऽ
	ਨ							ਰੁਂ							
*	ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਨ	—	ਸਂ	—	ਗੁਂ	—	—	—	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—
*	ਨਿਮ	ਖ	ਨ	ਕੀ	ऽ	ਜੈ	ऽ	ਢੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਲਾ	ऽ
*	ਸਂ	ਸਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਧੁ	ਮੱ	ਗੁ	ਮੱ	ਮੱ	ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	—
*	ਸੰ	ਤ	ਸੇ	ਵਾ	ऽ	ਕ	ਰ	ਭਾ	ऽ	ਵ	ਨੀ	ਲਾ	ऽਈ	ਐ	ऽ

								ਨ				
• ਸਂ	—	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਮਂ	ਧੁ		ਸਂ	—	ਨਧੁ	ਮਂਗੁ	ਰੁਸ
ऽ ਤਿਆ	ऽ	ਗ	ਮਾ	ऽ	ਨ	ਹ		ਠੀ	ऽ	ਲਾ	ऽऽ	ऽऽ—ਮੋਹਨ...

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੩. ਰਾਗ ਗੂਜਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਚਿਤ ਸਿਮਰਨੁ ਕਰਉ ਨੈਨ ਅਵਿਲੋਕਨੋ ਸ੍ਰਵਨ ਬਾਨੀ ਸੁਜਸੁ ਪੂਰਿ ਰਾਖਉ ॥
ਮਨੁ ਸੁਮਧੁਕਰੁ ਕਰਉ ਚਰਨ ਹਿਰਦੇ ਧਰਉ ਰਸਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਾਮ ਨਾਮ ਭਾਖਉ ॥੧॥
ਮੇਰੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿਉ ਜਿਨਿ ਘਟੈ ॥
ਮੈ ਤਉ ਮੋਲਿ ਮਹਗੀ ਲਈ ਜੀਅ ਸਟੈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਬਿਨਾ ਭਾਉ ਨਹੀ ਊਪਜੈ ਭਾਵ ਬਿਨੁ ਭਗਤਿ ਨ ਹੋਇ ਤੇਰੀ ॥
ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸੁ ਇਕ ਬੇਨਤੀ ਹਰਿ ਸਿਉ ਪੈਜ ਰਾਖਹੁ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਮੇਰੀ ॥੨॥
(ਧਨਾਸਰੀ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੬੯੪)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
														ਸ	ਨ਼
														ਮੇ	ਰੀ
ਸ	ਗੁ	ਰੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮਂ	—	ਧੁ	ਨ	ਧੁ	—	ਮਂ	ਗੁ	ਰੁ	ਮਂ	ਧੁ
ਪ੍ਰੀ	ਤ	ਗੋ	ਬਿੰ	ਦ	ਸਿ	ऽ	ਉ	ਜਿ	ਨ	ऽ	ਘ	ਟੈ	ऽ;	ਮੈ	ਤਉ
ਨ	ਸਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਨ	ਧੁ	ਮਂ	ਧੁ	ਮਂ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ		
ਮੋ	ਲ	ਮਹ	ਗੀ	ਲ	ਈ	ਜੀ	ਅ	ऽ	ਸ	ਟੈ	ऽ	ऽ	ऽ—ਮੇਰੀ...		

ਅੰਤਰਾ

	ਧੁ					ਸਂ									
	ਮਂ	ਮਂ	ਮਂ	ਧੁ	ਧੁ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	—
	ਚਿਤ	ਸਿ	ਮ	ਰ	ਨ	ਕ	ਰਉ	ਨੈ	ਨ	ਅ	ਵਿ	ਲੋ	ਕ	ਨੋ	ऽ
	ਰੁਂ														
—	ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਰੁਂ	ਨ	ਰੁਂ	ਨ	ਧੁ	ਮਂ	ਧੁ	ਮਂ	ਗੁ	ਰੁ		
ऽ	ਸ੍ਰੂ	ਵਨ	ਬਾ	ਨੀ	ਸੁ	ਜ	ਸ	ਪੂ	ऽ	ਰ	ਰਾ	ਖਉ	ऽ—ਮੇਰੀ...		

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੪. ਰਾਗ ਗੂਜਰੀ, ਤ੍ਰਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਅੰਤਰੁ ਮਲਿ ਨਿਰਮਲੁ ਨਹੀ ਕੀਨਾ ਬਾਹਰਿ ਭੇਖ ਉਦਾਸੀ ॥
ਹਿਰਦੈ ਕਮਲੁ ਘਟਿ ਬ੍ਰਹਮੁ ਨ ਚੀਨ੍ਹਾ ਕਾਹੇ ਭਇਆ ਸੰਨਿਆਸੀ ॥੧॥
ਭਰਮੇ ਭੂਲੀ ਰੇ ਜੈ ਚੰਦਾ ॥ ਨਹੀ ਨਹੀ ਚੀਨ੍ਹਿਆ ਪਰਮਾਨੰਦਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਘਰਿ ਘਰਿ ਖਾਇਆ ਪਿੰਡੁ ਬਧਾਇਆ ਖਿੰਥਾ ਮੁੰਦਾ ਮਾਇਆ ॥
ਭੂਮਿ ਮਸਾਣ ਕੀ ਭਸਮ ਲਗਾਈ ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਤਤੁ ਨ ਪਾਇਆ ॥੨॥
ਕਾਇ ਜਪਹੁ ਰੇ ਕਾਇ ਤਪਹੁ ਰੇ ਕਾਇ ਬਿਲੋਵਹੁ ਪਾਣੀ ॥
ਲਖ ਚਉਰਾਸੀਹ ਜਿਨਿ ਉਪਾਈ ਸੋ ਸਿਮਰਹੁ ਨਿਰਬਾਣੀ ॥੩॥
ਕਾਇ ਕਮੰਡਲੁ ਕਾਪੜੀਆ ਰੇ ਅਠਸਠਿ ਕਾਇ ਫਿਰਾਹੀ ॥
ਬਦਤਿ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨੁ ਸੁਨੁ ਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਕਣ ਬਿਨੁ ਗਾਹੁ ਕਿ ਪਾਹੀ ॥੪॥

(ਗੂਜਰੀ ਭਗਤ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੫੨੫)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
												ਰੁ	ਰੁ	ਰੁ	ਸ
												ਭ	ਰ	ਮੇ	ऽ
ਰੁ				ਨ਼								ਰੁ			
ਗੁ	—	ਰੁ	ਸ	ਧੁ	—	ਨ਼	ਸ	ਰੁ	—	ਸ	—	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਰੁ
ਭੂ	ऽ	ਲੀ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ਜੈ	ऽ	ਚੰ	ऽ	ਦਾ	ऽ	ਨ	ਹੀ	ਨ	ਹੀ
ਗੁ	ਮੱ	ਧੁ	ਨ	ਧੁ	ਮੱ	ਗੁ	ਰੁਸ	ਰੁ	—	ਸ	—				
ਚੀ	ऽ	ਨਿਆ	ऽ	ਪ	ਰ	ਮਾ	ऽऽ	ਨੰ	ऽ	ਦਾ	ऽ				

ਅੰਤਰਾ

	ਧੁ														
	ਮੱ	ਮੱ	ਮੱ	ਧੁ	ਧੁ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
	ਅੰ	ਤ	ਰ	ਮ	ਲ	ਨਿ	ਰ	ਮ	ਲ	ਨ	ਹੀ	ਕੀ	ऽ	ਨਾ	ऽ
	ਨ							ਰੁਂ				ਗੁਂ			
—	ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਨ	—	ਸਂ	ਰੁਂ	ਗੁਂ	—	—	—	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—
ऽ	ਬਾ	ਹ	ਰ	ਭੇ	ऽ	ਖ	ਉ	ਦਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਸੀ	ऽ
	ਰੁਂ														
—	ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਰੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	—
ऽ	ਹਿਰ	ਦੈ	ਕ	ਮ	ਲ	ਘ	ਟ	ਬ੍ਰ	ਹ	ਮ	ਨ	ਚੀ	ऽ	ਨਾ	ऽ
—	ਮੱ	ਮੱ	ਮੱ	ਧੁ	—	ਨ	—	ਧੁ	ਮੱ	ਗੁ	ਰੁਸ	ਰੁ	ਰੁ		
ऽ	ਕਾ	ਹੇ	ਭ	ਇਆ	ऽ	ਸੰ	ऽ	ਨਿਆ	ऽ	ਸੀ	ऽऽ	ਭਰਮੇ...			

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੫. ਰਾਗ ਗੂਜਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਲ ਲਯ)

ਦੂਧੁ ਤ ਬਛਰੈ ਥਨਹੁ ਬਿਟਾਰਿਓ ॥ ਫੂਲੁ ਭਵਰਿ ਜਲੁ ਮੀਨ ਬਿਗਾਰਿਓ ॥੧॥
ਮਾਈ ਗੋਬਿੰਦ ਪੂਜਾ ਕਹਾ ਲੈ ਚਰਾਵਉ ॥ ਅਵਰੁ ਨ ਫੂਲੁ ਅਨੂਪ ਨ ਪਾਵਉ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਮੈਲਾਗਰ ਬੇਰੇ ਹੈ ਭੁਇਅੰਗਾ ॥ ਬਿਖੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਬਸਹਿ ਇਕ ਸੰਗਾ ॥੨॥
ਧੂਪ ਦੀਪ ਨਈ ਬੇਦਹਿ ਬਾਸਾ ॥ ਕੈਸੇ ਪੂਜ ਕਰਹਿ ਤੇਰੀ ਦਾਸਾ ॥੩॥
ਤਨੁ ਮਨੁ ਅਰਪਉ ਪੂਜ ਚਰਾਵਉ ॥ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ ਨਿਰੰਜਨੁ ਪਾਵਉ ॥੪॥
ਪੂਜਾ ਅਰਚਾ ਆਹਿ ਨ ਤੋਰੀ ॥ ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਕਵਨ ਗਤਿ ਮੋਰੀ ॥੫॥

(ਗੂਜਰੀ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੫੨੫)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
														ਰੁ	ਗੁ
														ਮਾ	ਈ
								ਨ਼							
—	ਰੁਗੁ	ਰੁ	ਰੁ	ਸ	—	ਸ	—	ਧ਼	ਧ਼	ਨ਼	ਨ਼	ਸ	ਸ	ਰੁ	ਗੁ
ऽ	ਗੋऽ	ਬਿੰ	ਦ	ਪੂ	ऽ	ਜਾ	ऽ	ਕ	ਹਾ	ਲੈ	ਚ	ਰਾ	ਵਉ,	ਮਾ	ਈ
								ਨ਼							
—	ਰੁਗੁ	ਰੁ	ਰੁ	ਸ	—	ਸ	—	ਧ਼	ਧ਼	ਨ਼	ਨ਼	ਸ	—	ਸ	—
ऽ	ਗੋऽ	ਬਿੰ	ਦ	ਪੂ	ऽ	ਜਾ	ऽ	ਕ	ਹਾ	ਲੈ	ਚ	ਰਾ	ऽ	ਵਉ	ऽ
—	ਰੁ਼	ਗੁ	ਗੁ	ਮ́	—	ਧੁ	ਧੁ	ਨ	ਧੁ	ਮ́	ਗੁ	ਰੁ	ਸ		
ऽ	ਅਵ	ਰ	ਨ	ਫੂ	ऽ	ਲ	ਅ	ਨੂ	ऽ	ਪ	ਨ	ਪਾ	ਵਉ—ਮਾਈ...		

ਅੰਤਰਾ

	ਧੁ			ਨ								ਰੁੰ			
	ਮ́	ਧੁ	ਧੁ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	—	ਧੁ	ਨ	ਸੰ	ਗੁੰ	ਰੁੰ	ਸੰ	—
	ਦੂ	ਧ	ਤ	ਬ	ਛ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ਥ	ਨਹੁ	ਬਿ	ਟਾ	ऽ	ਰਿਓ	ऽ
	ਰੁੰ														
—	ਗੁੰ	ਰੁੰ	ਸੰ	ਨ	ਧੁ	ਮ́	ਧੁ	ਮ́	ਗੁ	ਰੁ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ		
ऽ	ਫੂ	ਲ	ਭ	ਵ	ਰ	ਜ	ਲ	ਮੀ	ऽ	ਨ	ਬਿ	ਗਾ	ਰਿਓ—ਮਾਈ ..		

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੬. ਰਾਗ ਗੂਜਰੀ, ਰੂਪਕ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਆਰਾਧਿ ਸ੍ਰੀਧਰ ਸਫਲ ਮੂਰਤਿ ਕਰਣ ਕਾਰਣ ਜੋਗੁ ॥
ਗੁਣ ਰਮਣ ਸ੍ਰਵਣ ਅਪਾਰ ਮਹਿਮਾ ਫਿਰਿ ਨ ਹੋਤ ਬਿਓਗੁ ॥੧॥
ਮਨ ਚਰਣਾਰਬਿੰਦ ਉਪਾਸ ॥
ਕਲਿ ਕਲੇਸ ਮਿਟੰਤ ਸਿਮਰਣਿ ਕਾਟਿ ਜਮਦੂਤ ਫਾਸ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸਤ੍ਰੂ ਦਹਨ ਹਰਿਨਾਮੁ ਕਹਨ ਅਵਰ ਕਛੁ ਨ ਉਪਾਉ ॥
ਕਰਿ ਅਨੁਗ੍ਰਹੁ ਪ੍ਰਭੂ ਮੇਰੇ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਸੁਆਉ ॥੨॥

(ਗੂਜਰੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੫੦੨)

ਅਸਥਾਈ

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
			ਧੁ	ਮ'	ਧੁਨ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਧ	ਮ'	ਗੁ	ਮੱ	ਮ'
			ਮ	ਨ	ਚS	ਰ	ਣਾ	S	ਰ	ਬਿੰ	S	ਦ	ਉ
ਧੁ	—	ਧੁ	ਧੁ	ਮ'	ਧੁਨ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਧੁ	ਮੱ	ਗੁ	ਮ'	ਮ'
ਪਾ	S	ਸ	ਮ	ਨ	ਚS	ਰ	ਣਾ	S	ਰ	ਬਿੰ	S	ਦ	ਉ
ਧੁ	—	—	ਮੱ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	ਰੁ	ਰੁ	ਰੁ	ਸ	—	ਸ	ਸ
ਪਾ	S	S	S	S	ਸ	S	ਕ	ਲ	ਕ	ਲੇ	S	ਸ	ਮਿ
ਨ਼	ਧੁ਼	ਨ਼	ਸ	ਸ	ਸ	ਸ	ਗੁਰੁ	—	ਰੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ'	ਮ'
ਟੰ	S	ਤ	ਸਿ	ਮ	ਰ	ਣ	ਕਾS	S	ਟ	ਜ	ਮ	ਦੂ	ਤ
ਧੁ	—	ਧੁ											
ਫਾ	S	ਸ—ਮਨ...											

ਅੰਤਰਾ

ਮੱ													
ਧੁ	ਮੱ	ਮ'	ਧੁ	—	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ
ਆ	ਰਾ	ਧ	ਸ੍ਰੀ	S	ਧ	ਰ	ਸ	ਫ	ਲ	ਮੂ	S	ਰ	ਤ
												ਨ	
ਨ	ਧੁ	ਧੁ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਰੁਂ	ਗੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ
ਕ	ਰ	ਣ	ਕਾ	S	ਰ	ਣ	ਜੋ	S	S	ਗ	S	ਗੁ	ਣ
ਰੁਂ							ਨ						
ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧੁ	ਮੱ	ਮ'	ਧੁ	—	ਧੁ	—
ਰ	ਮ	ਣ	ਸ੍ਰ	ਵ	ਣ	ਅ	ਪਾ	S	ਰ	ਮਹਿ	S	ਮਾ	S

ਮੱ	ਧੁ	ਮੱ	ਗੁ	ਰੁ	ਗੁ	ਮੱ	ਧੁ	—	ਧੁ
ਵਿ	ਰ	ਨ	ਹੋ	ऽ	ਤ	ਬਿ	ਓ	ऽ	ਗ —ਮਨ ਚਰ...

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੭. ਰਾਗ ਗੂਜਰੀ, ਸੂਲਫ਼ਾਕ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਜੋ ਲਛਮੀ ਸਿਮਰੈ ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ ॥
ਸਰਪ ਜੋਨਿ ਵਲਿ ਵਲਿ ਅਉਤਰੈ ॥੧॥
ਅਰੀ ਬਾਈ ਗੋਬਿੰਦ ਨਾਮੁ ਮਤਿ ਬੀਸਰੈ ॥
ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਜੋ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸਿਮਰੈ ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ ॥
ਬੇਸਵਾ ਜੋਨਿ ਵਲਿ ਵਲਿ ਅਉਤਰੈ ॥੨॥
ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਜੋ ਲੜਿਕੇ ਸਿਮਰੈ ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ॥
ਸੂਕਰ ਜੋਨਿ ਵਲਿ ਵਲਿ ਅਉਤਰੈ ॥੩॥
ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਜੋ ਮੰਦਰ ਸਿਮਰੈ ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ ॥
ਪ੍ਰੇਤ ਜੋਨਿ ਵਲਿ ਵਲਿ ਅਉਤਰੈ ॥੪॥
ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਨਾਰਾਇਣ ਸਿਮਰੈ ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ ॥
ਬਦਤਿ ਤਿਲੋਚਨੁ ਤੇ ਨਰ ਮੁਕਤਾ ਪੀਤੰਬਰੁ ਵਾ ਕੇ ਰਿਦੈ ਬਸੈ ॥੫॥

(ਗੂਜਰੀ ਭਗਤ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੫੨੬)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੩		੦	
ਮੱ	ਧੁ	ਰੁਂ	ਨ	ਧੁ	ਮੱ	ਧੁ	ਧੁ	—	—
ਅ	ਰੀ	ਬਾ	ਈ	ਗੋ	ऽ	ਬਿੰ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮੱ	ਗੁ	ਰੁ	ਗੁ	ਰੁ	ਰੁ	ਸ	—	—	—
ਨਾ	ਮ	ਮ	ਤ	ਬੀ	ਸ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਧੁ ਮੱ	—	ਧੁ	ਧੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	—	—
ਅੰ	ऽ	ਤ	ਕਾ	ऽ	ਲ	ਜੋ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ ਧੁ	ਧੁ	ਨ	—	ਸਂ ਰੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	—	—	—
ਲ	ਛ	ਮੀ	ऽ	ਸਿ	ਮ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ऽ,
ਗੁਂ	—	ਗੁਂ	—	ਰੁਂ	—	ਗੁਂ	—	—	—
ਐ	ऽ	ਸੀ	ऽ	ਚਿੰ	ऽ	ਤਾ	ऽ	ऽ	ऽ

ਰੁ	—	ਰੁੰ	ਗੁੰ	ਰੁੰ	ਰੁੰ	ਸਂ	—	—	—
ਮਹਿ	ऽ	ਜੇ	ऽ	ਮ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ
ਸ	ਰ	ਪ	ਜੋ	ऽ	ऽ	ਨ	ऽ	ਵ	ਲ
ਮੰ	ਧੁ	ਮੰ	ਗੁ	ਰੁ	ਰੁ	ਸ	—	—	—
ਵ	ਲ	ਅਉ	ऽ	ਤ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ —ਅਰੀ ਬਾਈ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੯. ਰਾਗ ਗੂਜਰੀ, ਇਕਤਾਲਾ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਤੂ ਚਉ ਸਜਣ ਮੈਡਿਆ ਡੇਈ ਸਿਸੁ ਉਤਾਰਿ ॥
ਨੈਣ ਮਹਿੰਜੇ ਤਰਸਦੇ ਕਦਿ ਪਸੀ ਦੀਦਾਰੁ ॥੧॥

(ਵਾਰ ਡਖਣੇ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੦੯੭)

ਅਸਥਾਈ

X		0		2		0		3		4	
				ਸ	ਨ	ਸ	ਗੁ	ਰੁ	ਗੁ	ਮੰ	ਧੁ
				ਤੂ	ਚਉ	ਸ	ਜ	ਣ	ਮੈ	ऽ	ਡਿ
ਮੱਧੁਨਸਂ	—	ਨ	ਧੁ	ਨ	ਮੰ	—	ਧੁ	ਮੰਧੁ	ਨਸਂ	ਨ	ਧੁ
ਆऽऽऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਡੇ	ऽ	ਈ	ਸਿऽ	ऽऽ	ਸ	ਉ
ਮੰ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ								
ਤਾ	ऽ	ऽ	ਰ								

ਅੰਤਰਾ

			ਧੁ ਮੰ	ਮੰ	ਧੁ	ਮੱਧੁਸਂ	—	—	ਸਂ	—	—
			ਨੈ	ਣ	ਮ	ਹਿੰऽऽ	ऽ	ऽ	ਜੇ	ऽ	ऽ
ਨ ਸਂ	—	—	ਨ	ਧੁ	ਨ	ਰੁੰ ਗੁੰ	—	—	ਰੁੰ	—	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਤ	ਰ	ਸ	ਦੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਸਂ	—	ਗੁੰ	ਗੁੰ	ਰੁੰ	—	ਸਂ	—	ਨ	ਸਂ	ਧੁਨ	ਸਂਨ
ऽ	ऽ	ਕ	ਦ	ਪ	ऽ	ਸੀ	ऽ	ਦੀ	ऽ	ਦਾऽ	ऽऽ
ਧੁਨ	ਧੁਮੰ	ਗੁਮੰ	ਗੁਰੁ								
ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽਰ								

ਤੂ ਚਉ... ਇਹ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਸ਼ਬਦ-ਰੀਤ ਹੈ।

੯. ਰਾਗ ਗੂਜਰੀ, ਇਕਤਾਲਾ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਚਾਰਿ ਪਾਵ ਦੁਇ ਸਿੰਗ ਗੁੰਗ ਮੁਖ ਤਬ ਕੈਸੇ ਗੁਨ ਗਈ ਹੈ ॥
ਊਠਤ ਬੈਠਤ ਠੇਗਾ ਪਰਿਹੈ ਤਬ ਕਤ ਮੂਡ ਲੁਕਈ ਹੈ ॥੧॥
ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਬੈਲ ਬਿਰਾਨੇ ਹੁਈ ਹੈ ॥
ਫਾਟੇ ਨਾਕਨ ਟੂਟੇ ਕਾਧਨ ਕੋਦਉ ਕੋ ਭੁਸੁ ਖਈ ਹੈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸਾਰੋ ਦਿਨੁ ਡੋਲਤ ਬਨ ਮਹੀਆ ਅਜਹੁ ਨ ਪੇਟ ਅਘਈ ਹੈ ॥
ਜਨ ਭਗਤਨ ਕੋ ਕਹੋ ਨ ਮਾਨੋ ਕੀਓ ਅਪਨੋ ਪਈ ਹੈ ॥੨॥
ਦੁਖ ਸੁਖ ਕਰਤ ਮਹਾ ਭ੍ਰਮਿ ਬੂਡੋ ਅਨਿਕ ਜੋਨਿ ਭਰਮਈ ਹੈ ॥
ਰਤਨ ਜਨਮੁ ਖੋਇਓ ਪ੍ਰਭੁ ਬਿਸਰਿਓ ਇਹੁ ਅਉਸਰੁ ਕਤ ਪਈ ਹੈ ॥੩॥
ਭ੍ਰਮਤ ਫਿਰਤ ਤੇਲਕ ਕੇ ਕਪਿ ਜਿਉ ਗਤਿ ਬਿਨੁ ਰੈਨਿ ਬਿਹਈ ਹੈ ॥
ਕਹਤ ਕਬੀਰ ਰਾਮਨਾਮ ਬਿਨੁ ਮੂੰਡ ਧੁਨੇ ਪਛੁਤਈ ਹੈ ॥੪॥
(ਗੂਜਰੀ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੫੨੪)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
ਨ਼		ਨ਼						ਰੁ			
ਧ਼	ਧ਼	ਸ	—	—	ਸ	ਸ	ਰੁ	ਗੁ	—	—	ਗੁ
ਹ	ਰਿ	ਬਿ	ऽ	ऽ	ਨ	ਬੈ	ऽ	ਲ	ऽ	ऽ	ਬਿ
ਗੁ		ਗੁ				ਗੁ					
ਰੁ	—	ਰੁ	—	ਗੁ	—	ਰੁ	ਰੁ	ਸ	—	—	—
ਰਾ	ऽ	ਨੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ਹੁ	ਈ	ਹੈ	ऽ	ऽ	ऽ
ਗੁ	—	ਮੱ	—	—	—	ਧੁ	—	ਧੁ	ਧੁ	—	—
ਫਾ	ऽ	ਟੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਕ	ਨ	ऽ	ऽ
ਨ	—	ਨ	—	ਧੁ	ਮੱ	ਧੁ	—	ਧ਼	ਧੁ	—	—
ਟੂ	ऽ	ਟੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ਧ	ਨ	ऽ	ऽ
ਸਂ	—	ਸਂ	—	—	—	ਨ	ਧੁ	ਮੱ	ਧੁ	ਮੱ	ਗੁ
ਕੋ	ऽ	ਦਉ	ऽ	ऽ	ऽ	ਕੋ	ऽ	ऽ	ऽ	ਭੁ	ਸ
ਗੁ	ਰੁ	ਸ	—	—	—	ਸਰੁ	ਗਮੱ	ਧੁਨ	ਧਮੱ	ਗੁਰੁ	ਸ
ਖ	ਈ	ਹੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ਆऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਧ̱	ਮ'	ਮ'	—	—	ਮ'	ਧ̱	—	ਧ̱	—	ਮ'	ਧ̱
ਚਾ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ	ਪਾ	ऽ	ऽ	ਵ	ऽ	ਦੁ	ਇ
ਸ	—	ਸਂ	—	—	—	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ
ਸਿ	ऽ	ਗ	ऽ	ऽ	ऽ	ਗੁੰ	ऽ	ਗ	ऽ	ਮੁ	ਖ
ਨ ਧ̱	—	ਧ̱	—	—	ਧ̱	ਸਂ	—	—	—	ਸਂ	ਸਂ
ਤ	ऽ	ਬ	ऽ	ऽ	ਕੈ	ਸੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ਗੁ	ਨ
ਸਂ	ਰ̱ਂ	ਗ̱ਂ	—	—	—	ਰ̱ਂ	—	ਸਂ	—	—	—
ਗ	ਈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਹੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਰਂ ਗ̱ਂ	—	ਗ̱ਂ	—	—	ਗ̱ਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	—
ਉ	ऽ	ਠ	ऽ	ऽ	ਤ	ਬੈ	ऽ	ਠ	ਤ	ऽ	ऽ
ਧ̱	ਮ'	ਗ̱	ਮ'	—	—	ਧ̱	ਧ̱	ਧ̱	—	—	—
ਠੇ	ऽ	ਗਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਪ	ਰ	ਹੈ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ	ਨ	ਰ̱ਂ	ਨ	—	ਧ̱	ਮ'	ਧ̱	ਮ'	ਗ̱	ਰ̱	ਗ̱
ਤ	ਬ	ਕ	ऽ	ऽ	ਤ	ਮੂੰ	ऽ	ਡ	ऽ	ऽ	ਲੁ
ਰ̱	ਰ	ਸ	—	—	—	ਸਰ̱	ਗਮ'	ਧ̱ਨ	ਧ̱ਮ'	ਗ̱ਰ̱	ਸ
ਕ	ਈ	ਹੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ਆऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੦. ਰਾਗ ਗੂਜਰੀ, ਝਪਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਦਰਸਨ ਦੇਖਤ ਹੀ ਸੁਧਿ ਕੀ ਨ ਸੁਧਿ ਰਹੀ,
ਬੁਧਿ ਕੀ ਨ ਬੁਧਿ ਰਹੀ ਮਤਿ ਮੈ ਨ ਮਤਿ ਹੈ ॥
ਸੁਰਤਿ ਮੈ ਨ ਸੁਰਤਿ ਅਉ ਧਿਆਨ ਮੈ ਨ ਧਿਆਨ ਰਹਯੋ,
ਗਿਆਨ ਮੈ ਨ ਗਿਆਨ ਰਹਿਓ ਗਤਿ ਮੈ ਨ ਗਤਿ ਹੈ ॥
ਧੀਰਜ ਕੋ ਧੀਰਜੁ ਗਰਬ ਕੋ ਗਰਬੁ ਗਇਓ,
ਰਤਿ ਮੈ ਰਤਿ ਰਹੀ ਪਤਿ ਰਤਿ ਪਤਿ ਹੈ ॥
ਅਦਭੁਤ ਪਰਮਦਭੁਤ ਬਿਸਮੈ ਬਿਸਮ,
ਅਸਚਰਜੈ ਅਸਚਰਜ ਅਤਿ ਅਤਿ ਹੈ ॥੧॥੯॥

(ਕਬਿੱਤ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ)

ਅਸਥਾਈ

×		੨			੦		੩		
ਮ́					ਮ́		ਮ́		
ਧ਼̱	ਨ	ਧ̱	—	ਮ́	ਗ̱	ਗ̱	ਰ̱	—	ਸ
ਦ	ਰ	ਸ	ऽ	ਨ	ਦੇ	ਖ	ਠ	ऽ	ਹੀ
		ਗ̱			ਗ̱				
ਸ	ਸ	ਰ̱	—	ਗ̱	ਰ̱	ਰ̱	ਸ	—	ਸ
ਸੁ	ਧ	ਕੀ	ऽ	ਨ	ਸੁ	ਧ	ਰ	ऽ	ਹੀ
ਨ਼	ਧ਼̱	ਨ਼	ਸ	ਸ	ਰ̱	ਗ̱	ਮ́	ਧ̱	ਧ̱
ਬੁ	ਧ	ਕੀ	ऽ	ਨ	ਬੁ	ਧ	ਰ	ऽ	ਹੀ
ਧ̱									
ਮ́	ਧ̱	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ̱	ਮ́ਧ̱	ਮ́ਗ̱	ਰ̱ਸ
ਮ	ਤ	ਮੈ	ऽ	ਨ	ਮ	ਤ	ਹੈऽ	ऽऽ	ऽऽ

ਅੰਤਰਾ

ਮ́	ਗ̱	ਮ́	ਧ̱	ਧ̱	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	—
ਸੁਰ	ਤ	ਮੈ	ऽ	ਨ	ਸੁਰ	ਤ	ਅਉ	ऽ	ऽ
ਨ					ਗ̱ਂ				
ਧ̱	ਧ̱	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਰ̱ਂ	ਰ̱ਂ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਧਿਆ	ਨ	ਮੈ	ऽ	ਨ	ਧਿਆ	ਨ	ਰਹ	ऽ	ਯੋ,
ਨ									
ਧ̱	ਧ̱	ਗ̱ਂ	—	ਗ̱ਂ	ਰ̱ਂ	ਗ̱ਂ	ਰ̱ਂ	—	ਸਂ
ਗਿਆ	ਨ	ਮੈ	ऽ	ਨ	ਗਿਆ	ਨ	ਰ	ऽ	ਹਿਓ
ਨ	ਧ̱	ਮ́	ਧ̱	ਧ̱	ਮ́	ਗ̱	ਰ̱	—	ਸ
ਗ	ਤ	ਮੈ	ऽ	ਨ	ਗ	ਤ	ਹੈ	ऽ	ऽ

ਨੋਟ —ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ, ਜਾਂ ਅਗੋਂ ਇਕਤਾਲੇ ਦੀ ਕਿਸੇ ਟਿਯੂਮ ਤੇ ਗਾਉਣ ਨਾਲ ਵਧੇਰੇ ਰਸ ਆਵੇਗਾ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੧. ਰਾਗ ਗੂਜਰੀ, ਆਡਾ ਚੌਤਾਲਾ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਪ੍ਰੇਮ ਪਟੋਲਾ ਤੈ ਸਹਿ ਦਿਤਾ ਢਕਣ ਕੂ ਪਤਿ ਮੇਰੀ ॥
ਦਾਨਾ ਬੀਨਾ ਸਾਈ ਮੈਡਾ ਨਾਨਕ ਸਾਰ ਨ ਜਾਣਾ ਤੇਰੀ ॥੧॥

(ਗੂਜਰੀ ਵਾਰ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੫੨੦)

ਅਸਥਾਈ

੩		੦		੪		੦		×		੨		੦	
ਸ	ਨ਼	ਸ	ਗੁ	ਰੁ	ਗੁ	ਮੱ	ਧੁ	ਨ	ਧੁ	—	—	ਮੱ	ਗੁਰੁ
ਦਾ	ਨਾ	ਬੀ	ऽ	ਨਾ	ਸਾਂ	ऽ	ਈ	ਮੈਂ	ਡਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽऽ
ਸ	ਨ਼	ਸ	ਗੁ	ਰੁ	ਗੁ	ਮੱ	ਧੁ	ਨ	ਧੁ	—	—	ਮੱ	ਧੁ
ਦਾ	ਨਾ	ਬੀ	ऽ	ਨਾ	ਸਾਂ	ऽ	ਈ	ਮੈਂ	ਡਾ	ऽ	ऽ	ਨਾ	ऽ
		ਨ											
ਨ	ਸਂ	ਧੁ	ਨ	ਸਂ	ਗੁਂ	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—	ਧੁਨ	ਧੁਮੱ	ਗੁਮੱ	ਗੁਰੁ
ਨ	ਕ	ਸਾ	ऽ	ਰ	ਨ	ਜਾ	ऽ	ਣਾ	ऽ	ਤੇऽ	ऽऽ	ਰੀऽ	ऽऽ

ਅੰਤਰਾ

	ਧੁ			ਨ				ਨ					
*	ਮੱ	ਧੁ	-ਧੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਧੁ	ਨ	ਸਂ	ਗੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ
*	ਪ੍ਰੇ	ਮ	ऽਪ	ਟੋ	ऽ	ਲਾ	ऽ	ਤੈ	ऽ	ਸਹਿ	ऽ	ਦਿ	ਤਾ
	ਧੁ			ਨ				ਨ					
—	ਮੱ	ਧੁ	-ਧੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਧੁ	ਨ	ਸਂ	ਗੁਂ	ਰੁਂ	—
ऽ	ਪ੍ਰੇ	ਮ	ऽਪ	ਟੋ	ऽ	ਲਾ	ऽ	ਤੈ	ऽ	ਸਹਿ	ऽ	ਦਿ	ऽ
		ਰੁਂ											
ਸਂ	—	ਗੁਂ	—	ਰੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	—	ਨ	ਸਂ	ਧੁਨ	ਧਮੱ	ਗੁਮੱ	ਗੁਰੁ
ਤਾ	ऽ	ਢ	ऽ	ਕ	ਣ	ਕੂ	ऽ	ਪ	ਤ	ਮੇऽ	ऽऽ	ਰੀऽ	ऽऽ

ਦਾਨਾ ਬੀ...

ਨੋਟ—ਆਡਾ ਚੌਤਾਲਾ ਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਠਾਅ, ਦੁਗੁਨ ਆਦਿ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਤਿਹਾਈ ਲਾ ਕੇ ਗੁਰ (ਸਮ) ਤੇ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੨. ਰਾਗ ਗੂਜਰੀ, ਬ੍ਰਹਮਤਾਲ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਸਾਜਨ ਤੇਰੇ ਚਰਨ ਕੀ ਹੋਇ ਰਹਾ ਸਦ ਧੂਰਿ ॥
ਨਾਨਕ ਸਰਣਿ ਤੁਹਾਰੀਆ ਪੇਖਉ ਸਦਾ ਹਜੂਰਿ ॥੧॥

(ਗੂਜਰੀ ਵਾਰ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੫੧੮)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੩		੦		੪		੫	
ਗ								ਨ਼				ਗੁ	
ਰੁ	—	ਸ	ਸ	ਨ਼	—	ਸ	ਰੁ	ਧੁ਼	ਧੁ਼	ਨ਼	ਸ	ਰੁ	—
ਸਾ	ऽ	ਜ	ਨ	ਤੇ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ਚ	ਰ	ऽ	ਨ	ਕੀ	ऽ

੬		੦		੭		੮		੯		੧੦		੦	
		ਧ̱	ਧ̱			ਧ̱		ਮ´	ਗ̱		ਗ̱		
ਸ	—	ਮ´	ਮ´	ਧ̱	ਨ	ਮ´	ਧ̱	ਗ̱	ਰ̱	ਗ̱	ਰ̱	—	ਸ
ऽ	ऽ	ਹੌ	ऽ	ਇ	ਰ	ਹਾ	ऽ	ਸ	ऽ	ਦ	ਧੂ	ऽ	ਰ

ਅੰਤਰਾ

ਧ̱				ਨ									
ਮ´	—	ਧ਼	ਧ̱	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	—	ਸਂ	ਰ̱ਂ	ਨ	—
ਨਾ	ऽ	ਨ	ਕ	ਸ	ਰ	ਣ	ਤੁ	ਹਾ	ऽ	ऽ	ਗੀ	ਆ	ऽ
						ਧ̱			ਧ̱		ਗ̱		
ਧ̱	—	ਗ̱ਂ	—	ਰ̱ਂ	ਸਂ	ਮ´	ਧ̱	ਨ	ਮ´	ਗ̱	ਰ̱	—	ਸ
ऽ	ऽ	ਪੇ	ऽ	ਖਉ	ऽ	ਸ	ਦਾ	ऽ	ऽ	ਹ	ਜੂ	ऽ	ਰ

ਨੋਟ—ਇਸ ਦੀ ਠਾਅ, ਦੁਗੁਨ, ਤਿਗੁਨ ਆਦਿ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ।

(ਗੂਜਰੀ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤਿ)

ਰਾਗ ਟੋਡੀ

ਵਾਦੀ—ਧੁ	ਠਾਟ—ਟੋਡੀ	ਸਮਾਂ—ਦਿਨ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਹਿਰ, ਅੱਠ-ਨੌਂ ਵਜੇ।
ਸੰਵਾਦੀ—ਗੁ	ਜਾਤੀ—ਸੰਪੂਰਣ	ਵਿਸ਼ੇਸ਼—'ਰੇ ਗਾ ਧਾ' ਸੁਰ ਅਤੀ ਕੋਮਲ ਲਗਦੇ ਹਨ।

ਆਰੋਹ—ਸ, ਰੁ ਗੁ, ਮੱ ਪ, ਧੁ; ਨ ਸਂ।

ਅਵਰੋਹ—ਸਂ, ਨ ਧੁ, ਪ, ਮੱ ਗੁ, ਰੁ, ਸ।

ਨ਼ ਸ
ਪਕੜ—ਧੁ—ਨ਼ ਸ, ਨ਼ ਰੁ ਗੁ, ਮੱ ਰੁ ਗੁ, ਰੁ ਗੁ ਰੁ, ਸ।

ਟੋਡੀ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਰਾਗ ਹੈ। ਪਰ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਟੋਡੀ ਨੂੰ ਇਕ ਆਧੁਨਿਕ ਰਾਗ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਕਾਰਾਂ ਨੇ ਟੋਡੀ ਨੂੰ ਮਾਲਵ ਕੌਸ਼ਿਕ ਮੇਲ 'ਭੈਰਵੀ ਠਾਟ' ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਦੱਖਣ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥ ਕਰਤਾ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਟੋਡੀ ਨੂੰ 'ਵਰਾਲੀ' ਜਾਂ 'ਵਰਾਟੀ' ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਉਸੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਚਲ ਕੇ 'ਵਰਾਟੀ ਟੋਡੀ' ਤੇ ਫਿਰ 'ਟੋਡੀ' ਨਾਮ ਦੇ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੰਗੀਤ 'ਪਾਰਿਜਾਤ' ਅਤੇ 'ਨਾਦ ਵਿਨੋਦ' ਵਿਚ ਟੋਡੀ ਨੂੰ 'ਵਰਾਟੀ ਟੋਡੀ' ਕਰਕੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇੰਜ ਟੋਡੀ ਦਾ ਇਹ ਸਰੂਪ 'ਵਰਾਟੀ' ਦੇ ਮੇਲ ਨਾਲ ਬਣਿਆ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ 'ਤੁਰੁਕਸ਼ ਟੋਡੀ' ਜਾਂ ਗ੍ਰੀਕ 'ਯੂਨਾਨ ਦੇਸ਼' ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਇਕ 'ਡੋਰਿਕ ਮੇਲ' ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਪਣਾ ਲਿਆ, ਉਸੇ ਨੂੰ ਬਾਦ ਵਿਚ ਟੋਡੀ ਕਹਿਣ ਲਗ ਪਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵਿਜੇ ਨਗਰ ਦੇ 'ਗੋਪਾਲ ਨਾਯਕ' ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟੋਡੀ ਦਾ ਇਕ ਨਵਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ 'ਮੀਆਂ ਤਾਨਸੈਨ' ਨੇ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਉਸੇ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰੀ ਟੋਡੀ ਜਾਂ ਮੀਏਂ ਕੀ ਟੋਡੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਟੋਡੀ 'ਭੈਰਵੀ ਠਾਟ' ਦੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਤੇ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਉੱਤਰ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਪੱਧਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਟੋਡੀ ਦਸ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਠਾਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਜਨਕ ਠਾਟ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਂਜ ਅੱਜ-ਕਲ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਟੋਡੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ :

੧. ਭੈਰਵੀ ਠਾਟ ਦੇ ਰਾਗ—ਬਿਲਾਸਖਾਨੀ ਟੋਡੀ, ਭੁਪਾਲ ਟੋਡੀ, ਲੱਛਮੀ ਟੋਡੀ ਅਤੇ ਗੰਧਾਰੀ ਆਦਿ।

੨. ਟੋਡੀ ਠਾਟ ਦੇ ਰਾਗ—ਸੁਧ ਟੋਡੀ, ਗੁਜਰੀ, ਹੁਸੈਨੀ, ਬਹਾਦਰੀ, ਫਿਰੋਜਖਾਨੀ ਆਦਿ।

੩. ਆਸਾਵਰੀ ਠਾਟ ਦੇ ਰਾਗ—ਦੇਸੀ ਟੋਡੀ, ਲਾਚਾਰੀ ਟੋਡੀ, ਅੰਜਨੀ ਟੋਡੀ, ਖਟ ਟੋਡੀ।
ਕਈ ਵਿਦਵਾਨ ਜੋਨਪੁਰੀ, ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਆਦਿ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਟੋਡੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ।

ਉੱਤੇ ਲਿਖੀ ਖੋਜ ਦਾ ਸਾਰ ਅੰਸ਼ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੁੱਧ ਮੱਧਮ ਵਾਲਾ ਸਰੂਪ ਹੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਟੋਡੀ ਰਾਗ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਸੋਲ੍ਹਵੀਂ ਸਦੀ ਤਕ ਉੱਤਰੀ ਤੇ ਦੱਖਣੀ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਟੋਡੀ ਵਿਚ ਤੀਵਰ 'ਨੀਖਾਦ-ਮੱਧਮ' ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਹਾਂ, ਤੀਵਰ 'ਮੱਧਮ' ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਟੋਡੀ ਵਿਚ ਦੋ ਨਿਕਟਵਰਤੀ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਨਾਲ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ —੧. ਤੁਰੁਕਸ਼ ਟੋਡੀ, ੨. ਵਰਾਟੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਤੀਵਰ ਮੱਧਮ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇੰਜ ਸੋਲ੍ਹਵੀਂ ਸਦੀ ਤੋਂ ਬਾਦ ਹੀ ਟੋਡੀ ਦਾ ਇਹ ਸੁਰ-ਰੂਪ ਸਹਿਜੇ-ਸਹਿਜੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ।

ਟੋਡੀ ਰਾਗ ਟੋਡੀ ਠਾਟ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਸੰਪੂਰਣ, ਵਾਦੀ ਧੈਵਤ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਗੰਧਾਰ ਹੈ। ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿਨ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਹਿਰ (ਅੱਠ-ਨੌ ਵਜੇ) ਹੈ।

ਟੋਡੀ ਜਾਂ ਤੋੜੀ ਦੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ੧੪ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ, ਜੋ ਉੱਤੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤਿੰਨ ਵਖੋ-ਵਖ ਠਾਟਾਂ ਵਿਚ ਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ-ਕਲ ਜੋ ਰਾਗ ਟੋਡੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤਾ ਗਾਉਂਦੇ-ਬਜਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਉਸੇ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਟੋਡੀ, ਦਰਬਾਰੀ ਟੋਡੀ ਜਾਂ ਮੀਏਂ ਕੀ ਟੋਡੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਾਕੀ ਜੋ ਟੋਡੀ ਦੇ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ, ਉਹ ਸਭ ਵਖੋ-ਵਖ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਟੋਡੀ ਭਾਵੇਂ ਉਤ੍ਰਾਂਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਗ ਹੈ, ਪਰ ਤਾਂ ਵੀ ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਸਪਤਕਾਂ ਵਿਚ ਗਾਇਆ-

ਨ੍ਹ—— ਗੁ ਗੁ

ਬਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਚਲਣ "ਨ੍ਹਸ, ਰੁਗੁ, ਰੁਗੁਰੁ, ਸ ਧੁ—ਗੁ, ਰੁਗੁ, ਰੁ, ਸ" ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ 'ਰੁ ਗੁ ਧੁ' ਖਾਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਕਈ ਵੇਰ 'ਪੰਚਮ'

ਪ ਮੰ ਨ

ਸੁਰ ਛੱਡ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅੰਤਰੇ ਦਾ ਉਠਾਵ "ਮੱ ਗੁ, ਮੰ ਧੁ, ਨ, ਸਂ, ਜਾਂ ਧੁ ਪ ਮੰ, ਧੁ, ਸਂ" ਇੰਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਮੀਂਡ; ਗਮਕ ਤੇ ਕਣ ਆਦਿ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਗਾਇਕ ਅਤੀ ਸੁੰਦਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਮਨੋਹਰ, ਗੰਭੀਰ ਤੇ ਭਗਤੀ-ਰਸ ਰਾਗ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਖਯਾਲ, ਧ੍ਰੁਪਦ, ਤਰਾਨਾ ਆਦਿ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਗਾਏ-ਬਜਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

ਨ੍ਹ ਨ੍ਹ ਨ੍ਹ—— ਪ੍ਹ ਨ੍ਹ ਧੁ੍ਹ.

੧. ਸ—ਨ੍ਹਧੁ੍ਹ, ਧੁ੍ਹ, ਨ੍ਹਸ—ਧੁ੍ਹਨ੍ਹ, ਧੁ੍ਹ—ਸ—ਨ੍ਹਸਨ੍ਹਧੁ੍ਹ—ਪ੍ਹ, ਮੱ੍ਹਧੁ੍ਹ – ਮੱ੍ਹਧੁ੍ਹਨ੍ਹ, ਰੁਨ੍ਹਧੁ੍ਹ— ਧੁ੍ਹ ਮੱ੍ਹਧੁ੍ਹਸ—ਨ੍ਹਸਰੁ

ਨ੍ਹ ਧੁ੍ਹ.

ਧੁ੍ਹ—ਪ੍ਹ—ਧੁ੍ਹਮੰ੍ਹ, ਮੱ੍ਹਧੁ੍ਹਨ੍ਹ, ਸ—।

ਧੁ੍ਹ. ਨ੍ਹ—— ਨ੍ਹ ਰੁ

੨. ਸ—ਰੁਗੁ, ਰੁਗੁਰੁਸਨ੍ਹਧੁ੍ਹ—ਮੱ੍ਹਧੁ੍ਹਨ੍ਹਧੁ੍ਹਪ੍ਹ—ਮੱ੍ਹਧੁ੍ਹਨ੍ਹ, ਰੁਨ੍ਹਧੁ੍ਹ, ਧੁ੍ਹ—ਸ, ਧੁ੍ਹਨ੍ਹਸਰੁਗੁ, ਗੁ, ਰੁਗੁਰੁ, ਸ—

ਨ ਗੁ ਨ਼ ਗੁ ਗੁ
ਧੁ਼—ਗੁ, ਰੁਗੁ, ਸਰੁਗੁ, ਮੰਗੁ, ਰੁਗੁਰੁਸਧੁ਼—ਮੱਧੁ਼ਨ਼, ਸ—ਧੁ਼ਨ਼ਸਰੁ, ਨ਼ਧੁ਼ਨ਼ਸਰੁਗੁ, ਮੰਰੁਗੁ, ਰੁ, ਰੁ,ਸ— ।

ਗੁ ਗੁ ਗੁ ਗੁ ਨ਼ ਨ਼ ਗੁ
ਸਨ਼, ਰੁਸ, ਗੁ—ਰੁਗੁਮੰ, ਰੁਗੁ, ਸਰੁਗੁ ਰੁਗੁਮੱਰੁਗੁ ਰੁ, ਰੁ, ਸ—ਧੁ਼ਨ਼ਸ, ਧੁ਼ਨ਼ਸ, ਧੁ਼ਨ਼ਸਰੁਗੁ, ਮੰਰੁਗੁ,

ਗੁ ਮੰ ਨ਼
ਰੁਗੁਰੁਸ—ਸਰੁਗੁਮੰਪ—ਮੰਪ, ਪਮੰਧੁ—ਧੁਮੱਗੁ, ਮੰਗੁ, ਰੁਗੁਮੰ, ਮੰਗੁ, ਪਮੰਧੁ, ਮੰਗੁ ਰੁਗੁਰੁਨ਼ਧੁ਼—ਧੁ਼—ਸ,

ਮੱ ਗੁ ਗੁ ਗੁ
ਸਗੁ, ਰੁਮੰ, ਗੁਧੁ, ਮੱਧੁ, ਗੁਮੱਧੁ—ਧੁ਼—ਧੁ—ਨਧੁ, ਮੰਧੁਮੰਗੁ, ਰੁਗੁ. ਰੁ, ਰੁ, ਸ—ਸਰੁਗੁ, ਰੁਗੁਮੰ,

ਗੁ ਗੁ
ਗੁਮੰਧੁ, ਮੰਧੁਨਧੁ, ਪ—ਮੰਪਧੁਗੁ, ਰੁਗੁਮੱਧੁ—ਮੰਗੁ, ਰੁਗੁਰੁ, ਰੁਸ— ।

ਨ ਮੰ ਮੰ
੪. ਸਰੁਗੁੰਮੰਧੁ—ਮੰਧੁਨ, ਰੁੰਨਧੁ—ਧੁ—ਪ, ਮੰਪਧੁ, ਧੁ, ਧੁਮੱਗੁ—ਧੁ, ਮੱਗੁ, ਰੁਗੁਮੱਧੁਨਧੁ, ਪ—ਮੱਧੁਨ,
ਨ ਪ ਰ਼ ਗੁ ਗੁ ਪ ਨ ਨ
ਨਧੁ—ਰੁੰਨਧੁਪ, ਧੁਪਮੰਗੁ, ਮੰਗੁਰੁ ਗੁਰੁ, ਰੁ, ਰੁ, ਸ—ਨ਼ਰੁਗੁਮੰਪ—ਮੰਧੁ, ਧੁਨ, ਨਸੰ—ਧੁ, ਧੁ,
ਮੱਧੁਸੰ—ਨਸੰਰੁੰਧੁ—ਮੱਧੁਨਧੁ, ਪ—ਮੰਧੁਨ, ਸੰ—ਰੁੰਨਧੁ, ਨਧੁਪ, ਧੁਪਮੰ, ਪਮੱਗੁ, ਮੱਗੁਰੁ, ਗੁਰੁਸ—
ਮੰ ਨ ਧੁ ਗੁ
ਨ਼ਰੁਗੁਮੱਧੁ—ਗੁਮੰਧਨ, ਸੰ—(ਸੰ) ਧੁ, ਨਰੁੰਨਧੁ, ਪ—ਮੱਧੁਨਸੰ—ਨਸੰ ਧੁ—ਮੱਧੁਮੰਗੁ, ਰੁਗੁਰੁ,
ਗੁ
ਰੁ, ਸ— ।

ਧੁ ਨ ਨ ਗੁੰ
੫. ਮੱਧੁ, ਮੱਧੁਸੰ—ਧੁ, ਧੁ, ਸੰ—ਸੰਰੁੰਗੁੰ—ਰੁੰਗੁੰ—ਰੁੰਗੁੰਰੁੰਸੰਨਧੁ—ਨਧੁ, ਪ—ਮੱਧੁ, ਧੁਨ, ਨਸੰ—ਨਸੰ
ਗੁੰ
ਰੁੰਧੁ—ਗੁੰ—ਰੁੰਗੁੰ, ਮੰ ਰੁੰਗੁੰ, ਰੁੰਗੁੰਰੁੰਸੰ—ਨਸੰਰੁੰਨਧੁ—ਮੱਧੁਮੱਗੁ, ਰੁਗੁਰੁਸ—ਸਰੁਗੁ, ਰੁਗੁਮੱ, ਗੁਮੱਧੁ,
ਗੁ
ਮੱਧੁਨ, ਧੁਨਸੰ—ਸੰਰੁੰਗੁੰ, ਰੁੰਗੁੰਰੁੰਸੰਨਧੁ, ਪ, (ਪ) ਗੁ, ਰੁਗੁਮੱਧੁ, ਮੱਗੁਰੁ, ਰੁ, ਸ— । ਨ਼ਰੁਗੁਰੁਸ, ਨ਼ਰੁ ਗੁਮੰਗੁਰੁਸ, ਨ਼ਰੁਗੁਮੱਪਮੱਗੁਰੁਸ, ਨ਼ਰੁਗੁਮੰਧੁਮੱਗੁਰੁਸ, ਨ਼ਰੁਗੁਮੱਧੁਨਧੁਪਮੱਗੁਰੁਸ, ਨ਼ਰੁਗੁਮੰਧੁਨਸੰਨਧੁਪਮੰਗੁ ਰੁਸ, ਨ਼ਰੁਗੁਮੰਧੁਨਸੰਰੁੰਨਧੁਪਮੰਗੁਰੁਸ, ਨ਼ਰੁਗੁਮੱਧੁਨਸੰਰੁੰਗੁੰਰੁੰਸੰਨਧੁਪਮੱਗੁਰੁਸ— ।

ਟੋਡੀ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਨੰ: ੨)

ਅਸਥਾਈ

	੦	੩	×	੨
੧.	* ਮਾ ਈ ਚ	ਰ ਨ ਗੁ ਰ	ਨ਼ਰੁ ਗੁਮੱ ਧੁਨ ਸੰਨ	ਧੁਪ ਮੱਗੁ ਰੁਗੁ ਰੁਸ
੨.	* · · ·	ਨ਼ਰੁ ਗੁਮੱ ਧੁਨ ਸੰਰੁੰ	ਗੁੰਰੁੰ ਸੰਨ ਧੁਪ ਨਨ	ਧੁਪ ਮੱਗੁ ਰੁਗੁ ਰੁਸ
੩.	ਗੁਗੁ ਰੁਸ, ਮੱਮੱ ਗੁਰੁ,	ਧੁਧੁ ਮੱਗੁ, ਨਨ ਧੁਪ,	ਰੁੰਰੁੰ ਸੰਨ, ਗੁੰਗੁੰ ਰੁੰਸੰ	ਨਧੁ ਪਮੱ ਰੁਗੁ ਰੁਸ
੪.	* · · ·	· · · ·	ਰੁਗੁ ਮੱਪ ਧੁਨ ਸੰਨ	ਧੁਪ ਮੱਗੁ, ਰੁਗੁ ਮੱਪ
	ਧੁਨ ਸੰਰੁੰ ਗੁੰਰੁੰ ਸੰਨ	ਧੁਪ ਮੱਗੁ, ਰੁਗੁ ਮੱਪ	ਧੁਨ ਸੰਰੁੰ ਗੁੰਮੱ ਗੁੰਰੁੰ	ਸੰਨ ਧੁਪ ਮੱਗੁ ਰੁਸ
੫.	* · · ·	· · · ·	ਸਰੁ ਸਸ, ਰੁਗੁ ਰੁਰੁ,	ਗੁਮੱ ਗੁਗੁ, ਮੱਧੁ ਮੱਮੱ,
	ਧੁਨ ਧੁਧੁ, ਨਸੰ ਨਨ,	ਸੰਰੁੰ ਸੰਸੰ, ਰੁੰਗੁੰ ਰੁੰਰੁੰ	ਸੰਸੰ ਨਨ ਧੁਧੁ ਪਪ	ਮੱਮੱ ਗੁਗੁ ਰੁਰੁ ਸਸ
੬.	* · · ·	· · · ·	ਸਰੁ ਗੁਗੁ ਰੁਸ, ਰੁਗੁ	ਮੱਮੱ ਗੁਰੁ, ਗੁਮੱ ਧੁਧੁ
	ਮੱਗੁ, ਮੱਧੁ ਨਨ ਧੁਮੱ,	ਧੁਨ ਸੰਸੰ, ਨਧੁ, ਨਸੰ	ਰੁੰਰੁੰ ਸੰਨ, ਸੰਰੁੰ ਗੁੰਗੁੰ	ਰੁੰਸੰ ਨਧੁ ਪਮੱ ਗੁਰੁ
੭.	ਸ, ਮਾ ਈ ·	· · ਗੁਗੁ ਰੁਸ,	ਪਪ ਮੱਗੁ ਰੁਸ, ਨਨ	ਧੁਪ ਮੱਗੁ ਰੁਸ, ਗੁੰਰੁੰ
	ਸੰਨ ਧੁਪ ਮੱਗੁ ਰੁਸ	ਗੁਗੁ ਰੁ,ਪ ਪਮੱ, ਨਨ	ਧੁ,ਸੰ ਸੰਨ, ਰੁੰਸੰ ਗੁੰਰੁੰ	ਸੰਨ ਧੁਪ ਮੱਗੁ ਰੁਸ
੮.	* · · ·	· · · ·	ਨ਼ਸ ਸ,ਨ਼ ਸਸ ਨ਼ਧੁ,	ਰੁਗੁ ਗੁ,ਰੁ ਗੁਗੁ ਰੁਸ,
	ਗੁਮੱ ਮੱ,ਗੁ ਮੱਮੱ ਗੁਰੁ,	ਮੱਧੁ ਧੁ,ਮੱ ਧੁਧੁ ਮੱਗੁ,	ਧੁਨ ਨ,ਧੁ ਨਨ ਧੁਮੱ,	ਨਸੰ ਸੰ,ਨ ਸੰਸੰ ਨਧੁ,
	ਰੁੰਗੁੰ ਗੁੰ,ਰੁੰ ਗੁੰਗੁੰ ਰੁੰਸੰ,	ਰੁੰਰੁੰ ਸੰਨ, ਸੰਸੰ ਨਧੁ	ਨਨ ਧੁਮੱ, ਧੁਧੁ ਮੱਗੁ,	ਮੱਮੱ ਗੁਰੁ, ਗੁਗੁ ਰੁਸ

ਅੰਤਰਾ

੧.	* ਨਾ ਮੁ ਰ	ਤ ਨ ਪਾ ऽ	ਸੰਨ ਧੁਪ ਮੱਗੁ ਰੁਸ,	ਨ਼ਰੁ ਗੁਮੱ ਧੁਨ ਸੰਰੁੰ
੨.	ਸੰ, · · ਗੁੰਰੁੰ	ਸੰਨ ਧੁਪ ਮੱਗੁ ਰੁਸ,	ਨ਼ਰੁ ਗੁਮੱ, ਰੁਗੁ ਮੱਧੁ,	ਗੁਮੱ ਧੁਨ, ਮੱਧੁ ਨਸੰ
੩.	ਸੰਰੁੰ ਗੁੰਗੁੰ ਰੁੰਸੰ ਨਧੁ	ਪਮੱ ਗੁਮੱ ਧੁਨ ਸੰਰੁੰ	ਸੰਨ ਧੁਪ ਮੱਗੁ ਰੁਸ,	ਨ਼ਸ ਗੁਮੱ ਧੁਨ ਸੰਰੁੰ
੪.	ਸੰ ਨਾ ਮ ਰ	· · · ·	· · · ·	ਗੁੰਗੁੰ ਰੁੰਸੰ, ਰੁੰਰੁੰ ਨਧੁ,
	ਨਨ ਧੁਮੱ ਧੁਧੁ ਮੱਗੁ,	ਮੱਮੱ ਗੁਰੁ, ਗੁਗੁ ਰੁਸ	ਨ਼ਰੁ ਗੁ,ਰੁ ਗੁਮੱ, ਗੁਮੱ	ਧੁ,ਮੱ ਧੁਨ, ਧੁਨ ਸੰ
੫.	* · · ·	ਰੁੰਗੁੰ ਗੁੰ,ਰੁੰ ਗੁੰਗੁੰ ਰੁੰਸੰ,	ਨਰੁੰ ਰੁੰ,ਨ ਰੁੰਰੁੰ ਨਧੁ,	ਮੱਧੁ ਧੁ,ਮੱ ਧੁਧੁ ਮੱਗੁ,
	ਰੁਗੁ ਗੁ,ਰੁ ਗੁਗੁ ਰੁਸ,	ਨ਼ਰੁ ਗੁਰੁ, ਰੁਗੁ ਮੱਗੁ,	ਗੁਮੱ ਧੁਮੱ, ਮੱਧੁ ਨਧੁ,	ਧੁਨ ਸੰਨ, ਨਸੰ ਰੁੰਸੰ
੬.	ਗੁੰਗੁੰ ਰੁੰਗੁੰ ਰੁੰਸੰ, ਰੁੰਰੁੰ	ਨਰੁੰ ਨਧੁ, ਨਨ ਧੁਨ	ਧੁਮੱ ਧੁਧੁ ਮੱਧੁ ਮੱਗੁ	ਮੱਮੱ ਗੁਮੱ ਗੁਰੁ, ਗੁਗੁ
	ਰੁਗੁ ਰੁਸ, ਸਗੁ ਰੁਮੱ	ਗੁਧੁ ਮੱਨ ਧੁਸੰ ਨਰੁੰ	ਸੰਗੁੰ ਰੁੰਮੱ ਗੁੰਰੁੰ ਸੰਨ	ਧੁਪ ਮੱਗੁ ਰੁਸ ਨ਼ਸ

੭.	ਧੁਨ ਸਂ,ਧੁ ਨਸਂ ਧੁਨ	ਸਂਨ ਧੁਪ ਮ́ਗੁ ਰੁਸ,	ਮ́ਗੁ ਰੁਗੁ, ਧੁਮ́ ਗੁਮ́,	ਨਧੁ ਮ́ਧੁ, ਪਨ ਧੁਨ,
	ਰੁਂਸਂ ਨਸਂ, ਗੁਂਰੁਂ ਸਂਰੁਂ	ਮੱਮ́ ਗੁਂਰੁਂ ਸਂਨ ਧੁਪ	ਮੱਗੁ ਮ́ਧ ਸਂ, ਮ́ਗੁ	ਮ́ਧੁ ਸਂ, ਮਗੁ ਮ́ਧੁ
੮.	ਸਂ, ਨਾ ਮ ਰ .	. . . .	ਗੁਂਗੁਂ ਰੁਂਗੁਂ ਗੁਂਰੁਂ ਸਂਸਂ,	ਰੁਂਰੁਂ ਸਂ,ਰੁਂ ਰੁਂਸਂ ਨਨ,
	ਧੁਧੁ ਪ,ਧੁ ਧੁਪ ਮ́ਮ́,	ਪਪ ਮ́,ਪ ਪਮ́ ਗੁਗੁ,	ਮ́ਮ́ ਗੁ,ਮ́ ਮ́ਗੁ ਰੁਰੁ,	ਗੁਗੁ ਰੁਗੁ ਗੁਰੁ ਸਸ,
	ਨ਼ਰੁ ਨ਼ਨ਼, ਰੁਗੁ ਰੁਰੁ,	ਗੁਮ́ ਗੁਗੁ, ਮ́ਪ ਮ́ਮ́,	ਪਧੁ ਪਪ, ਧੁਨ ਧੁਧੁ,	ਨਸਂ ਨਨ, ਸਂਰੁਂ ਸਂਸਂ

੧. ਰਾਗ ਟੋਡੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਮਾਈ ਮੇਰੇ ਮਨ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ॥
ਏਹੀ ਕਰਮ ਧਰਮ ਜਪ ਏਹੀ ਰਾਮਨਾਮ ਨਿਰਮਲ ਹੈ ਰੀਤਿ ॥ਰਹਾਉ॥
ਪ੍ਰਾਨ ਅਧਾਰ ਜੀਵਨ ਧਨ ਮੋਰੈ ਦੇਖਨ ਕਉ ਦਰਸਨ ਪ੍ਰਭ ਨੀਤਿ ॥
ਬਾਟ ਘਾਟ ਤੋਸਾ ਸੰਗਿ ਮੋਰੈ ਮਨ ਅਪੁਨੇ ਕਉ ਮੈ ਹਰਿ ਸਖਾ ਕੀਤ ॥੧॥
ਸੰਤ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਭਏ ਮਨ ਨਿਰਮਲ ਕਰ ਕਿਰਪਾ ਅਪੁਨੇ ਕਰਿ ਲੀਤ ॥
ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਨਾਨਕ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਭਗਤਨ ਕੇ ਮੀਤ ॥੨॥

(ਟੋਡੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੭੧੬)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
								ਰੁ		ਰੁ	ਰੁ				
ਰੁ	ਗੁ	ਰੁ	ਰੁ	ਸ	ਨ਼	ਸ	ਰੁ	ਗੁ	—	ਗੁ	ਗੁ	—	—	ਗੁ	—
ਮਾ	ਈ	ਮੇ	ਰੇ	ਮ	ਨ	ਕੀ	ऽ	ਪ੍ਰੀ	ऽ	ਤ	ਪ੍ਰੀ	ऽ	ऽ	ਤ	ऽ
								ਰੁ				ਗੁ			
ਰੁ	ਗੁ	ਰੁ	ਰੁ	ਸ	ਨ਼	ਸ	ਰੁ	ਗੁ	—	—	—	ਰੁ	—	ਸ	—
ਮਾ	ਈ	ਮੇ	ਰੇ	ਮ	ਨ	ਕੀ	ऽ	ਪ੍ਰੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਤ	ऽ
						ਮੱ									
—	ਧੁ	—	ਧੁ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਮ́	ਪ	ਧੁ	ਨ	ਧੁ	ਪ	ਮ́	ਗੁ	—
ऽ	ਏ	ऽ	ਹੀ	ਕ	ਰ	ਮ	ਧ	ਰ	ਮ	ਜ	ਪ	ਏ	ऽ	ਹੀ	ऽ
													ਧੁ		
—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਨ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	ਮ́	ਪ	ਧੁ	—	ਗੁ	—	ਗੁ
ऽ	ਰਾ	ਮ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਨਿ	ਰ	ਮ	ਲ	ਹੈ	ऽ	ऽ	ਗੀ	ऽ	ਤ

ਅੰਤਰਾ

	ਪ	ਪ	ਪ	ਮੰ	—	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	ਸ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
	ਪ੍ਰਾ	ਨ	ਅ	ਧਾ	ऽ	ਰ	ਜੀ	ਵ	ਨ	ਧ	ਨ	ਮੋ	ऽ	ਰੇ	ऽ
	ਨ														
—	ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਨ	—	ਸਂ	ਰੁਂ	ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਰੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
ऽ	ਦੇ	ਖ	ਨ	ਕਉ	ऽ	ਦ	ਰ	ਸ	ਨ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਨੀ	ऽ	ਤ	ऽ
—	ਗਂ	ਸਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	—	ਪ	ਮੰ	ਪ	ਧੁ	ਪ	—	ਪ	—
ऽ	ਬਾ	ਟ	ਘਾ	ऽ	ਟ	ਤੋ	ऽ	ਸਾ	ऽ	ਸੰ	ਗ	ਮੋ	ऽ	ਰੇ	ऽ
	ਮੰ												ਧੁ		
—	ਗੁ	ਗੁ	ਧੁ	ਧੁ	—	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	ਮੰ	ਪ	ਧੁ	—	ਗੁ	—	ਗੁ
ऽ	ਮਨ	ਅ	ਪ	ਨੇ	ऽ	ਕਉ	ਮੈ	ਹ	ਰਿ	ਸ	ਖਾ	ऽ	ਕੀ	ऽ	ਤ

ਮਾਈ ਮੇਰੇ .. —ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੨. ਰਾਗ ਟੋਡੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਮਾਈ ਚਰਨ ਗੁਰ ਮੀਠੇ ॥
ਵਡੈ ਭਾਗਿ ਦੇਵੈ ਪਰਮੇਸਰੁ ਕੋਟਿ ਫਲਾ ਦਰਸਨ ਗੁਰ ਡੀਠੇ ॥ਰਹਾਉ॥
ਗੁਨ ਗਾਵਤ ਅਚੁਤ ਅਬਿਨਾਸੀ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਬਿਨਸੇ ਮਦ ਢੀਠੇ ॥
ਅਸਥਿਰ ਭਏ ਸਾਚ ਰੰਗਿ ਰਾਤੇ ਜਨਮ ਮਰਨ ਬਾਹੁਰਿ ਨਹੀ ਪੀਠੇ ॥੧॥
ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਭਜਨ ਰੰਗ ਰਸ ਜੇਤੇ ਸੰਤ ਦਇਆਲ ਜਾਨੇ ਸਭਿ ਝੂਠੇ ॥
ਨਾਮ ਰਤਨੁ ਪਾਇਓ ਜਨ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਬਿਹੂਨ ਚਲੇ ਸਭਿ ਮੂਠੇ ॥੨॥

(ਟੋਡੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੭੧੭)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
				ਨ਼		ਨ਼		ਰੁ							
—	ਰੁਗੁ	ਰੁ	ਸ	ਧੁ	ਧੁ	ਸ	ਰੁ	ਗੁ	—	—	—	ਰੁ	—	ਸ	—
ऽ	ਮਾऽ	ਈ	ਚ	ਰ	ਨ	ਗੁ	ਰ	ਮੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਠੇ	ऽ
				ਪ				ਮੰ							
—	ਗੁ	ਮੰ	ਮੰ	ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	—	ਗੁ	—	ਰੁ	ਗੁ	ਰੁ	—	ਸ	ਸ
ऽ	ਵ	ਡੈ	ਭਾ	ऽ	ਗ	ਦੇ	ऽ	ਵੈ	ऽ	ਪ	ਰ	ਮੇ	ऽ	ਸ	ਰ
	ਧੁ			ਨ								ਮੰ			
—	ਮੰ	ਧੁ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਪ	ਧੁ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	—
ऽ	ਕੋ	ਟ	ਫ	ਲਾ	ऽ	ਦ	ਰ	ਸ	ਨ	ਗੁ	ਰ	ਡੀ	ऽ	ਠੇ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

	ਮ´														
	ਧੁ	ਮ´	ਮ´	ਧੁ	ਧੁ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—
	ਛੁ	ਨ	ਗਾ	ਵ	ਤ	ऽ	ਅ	ਚੁ	ਤ	ਅ	ਬਿ	ਨਾ	ऽ	ਸੀ	ऽ
	ਗੁਂ											ਮ´			
—	ਰੁਂ	ਗੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧੁਨ	ਸਂਨ	ਧੁ	ਪ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	—
ऽ	ਕਾ	ਮ	ਕ੍ਰੋ	ऽ	ਧ	ਬਿ	ਨ	ਸੇऽ	ऽऽ	ਮ	ਢ	ਢੀ	ऽ	ਠੇ	ऽ

ऽ ਮਾਈ ਚਰਨ... —ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੩. ਰਾਗ ਟੋਡੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਮਾਈ ਮੇਰੇ ਮਨ ਕੋ ਸੁਖ ॥
ਕੋਟਿ ਅਨੰਦ ਰਾਜ ਸੁਖੁ ਭੁਗਵੈ ਹਰਿ ਸਿਮਰਤ ਬਿਨਸੈ ਸਭ ਦੁਖੁ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਕੋਟਿ ਜਨਮ ਕੇ ਕਿਲ ਬਿਖ ਨਾਸਹਿ ਸਿਮਰਤ ਪਾਵਨ ਤਨ ਮਨ ਸੁਖ ॥
ਦੇਖਿ ਸਰੂਪ ਪੂਰਨੁ ਭਈ ਆਸਾ ਦਰਸਨ ਭੇਟਤ ਉਤਰੀ ਭੁਖ ॥੧॥
ਚਾਰਿ ਪਦਾਰਥ ਅਸਟ ਮਹਾ ਸਿਧਿ ਕਾਮਧੇਨੁ ਪਾਰਜਾਤ ਹਰਿ ਹਰਿ ਰੁਖੁ ॥
ਨਾਨਕ ਸਰਨਿ ਗਹੀ ਸੁਖ ਸਾਗਰ ਜਨਮ ਮਰਨ ਫਿਰਿ ਗਰਭ ਨ ਧੁਖੁ ॥੨॥
(ਟੋਡੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੭੧੭)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
												ਧੁ	ਮ´	ਧੁਨ	ਸਂਨ
												ਮਾ	ऽ	ਈऽ	ऽऽ
								ਮ´							
ਧੁ	ਪ	ਮ´	ਪ	ਮ´	ਗੁ	ਮ´	—	ਧੁ	ਧੁ	—	—	ਮ´	ਗੁ	ਰੁ	ਸ
ऽ	ਮੇ	ऽ	ਰੇ	ਮ	ਨ	ਕੋ	ऽ	ਸੁ	ਖ	ऽ	ऽ;	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
—	ਸ	ਰੁ	ਰੁ	ਸ	—	ਸ	ਰੁ	ਗੁ	ਮ´	ਧੁ	ਮ´	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	—
ऽ	ਕੋ	ਟਿ	ਅ	ਨੰ	ऽ	ਦ	ਰਾ	ऽ	ਜ	ਸੁ	ਖ	ਭੁ	ਗ	ਵੈ	ऽ
ਧੁ				ਨ											
ਮ´	ਮ´	ਧੁ	ਧੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧੁਨ	ਸਂਨ	ਧੁਪ	ਮ´ਪ	ਗੁਮ´	ਪਮ´	ਗੁਮ´	ਗੁਰੁ
ਹ	ਰਿ	ਸਿ	ਮ	ਰ	ਤ	ਬਿ	ਨ	ਸੈऽ	ऽऽ	ਸऽ	ਭऽ	ਦੁ,	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ
ਸ	ਪ	ਮ´	ਪ												
ਖ,	ਮੇ	ऽ	ਰੇ	—ਮਨ...											

ਅੰਤਰਾ

	ਧੁ														
	ਮੰ	ਮੰ	ਮੰ	ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਮੰਧੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂਰੇਂ	ਗੁਂ	ਰੇਂ	ਸਂ
	ਕੋਂ	ਟਿ	ਜ	ਨ	ਮ	ਕੇ	SS	ਕਿ	ਲ	ਬਿ	ਖ	ਨਾS	S	ਸਹਿ	S
	ਰੇਂ														
—	ਗੁਂ	ਰੇਂ	ਰੇਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਧੁਨ	ਸਂਨ	ਧੁਪ	ਮੰਪ	ਗੁਮੰ	ਪਮੰ	ਗੁਮੰ	ਗੁਰੁ
S	ਸਿਮ	ਰ	ਤ	ਪਾ	S	ਵ	ਨ	ਤS	ਨS	ਮS	ਨS	ਸੁS	SS	SS	SS
ਸ	ਪ	ਮੰ	ਪ												
ਖ	ਮੇ	S	ਰੇ...												

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੪. ਰਾਗ ਟੋਡੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਕਹਉ ਕਹਾ ਅਪਨੀ **ਅਧਮਾਈ** ॥
ਉਰਝਿਓ ਕਨਕ ਕਾਮਨੀ ਕੇ ਰਸ ਨਹ ਕੀਰਤਿ ਪ੍ਰਭ ਗਾਈ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਜਗ ਝੂਠੇ ਕਉ ਸਾਚੁ ਜਾਨਿ ਕੈ ਤਾ ਸਿਉ ਰੁਚ ਉਪਜਾਈ ॥
ਦੀਨ ਬੰਧੁ ਸਿਮਰਿਓ ਨਹੀ ਕਬਹੂ ਹੋਤ ਜੁ ਸੰਗਿ ਸਹਾਈ ॥੧॥
ਮਗਨ ਰਹਿਓ ਮਾਇਆ ਮੈ ਨਿਸਦਿਨਿ ਛੁਟੀ ਨ ਮਨ ਕੀ ਕਾਈ ॥
ਕਹਿ ਨਾਨਕ ਅਬ ਨਾਹਿ ਅਨਤ ਗਤਿ ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਕੀ ਸਰਨਾਈ ॥੨॥
(ਟੋਡੀ ਮ: ੯, ਪੰਨਾ ੭੧੮)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
ਰੁ															
ਨ਼	ਨ਼	ਰੁ	ਗੁਰੁ	ਗੁ	—	ਮੰ	ਮੰ	ਧੁ	—	ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਨ	ਧੁ	ਪ
ਕ	ਹਉ	S	ਕS	ਰਾ	S	ਅ	ਪ	ਨੀ	S	ਅ	ਧ	ਮਾ	S	ਈ	S
ਪ		ਮੰ				ਮੰ									
ਮੰ	ਧੁ	ਗੁ	—	ਗੁ	ਗੁ	ਰੁ	ਰੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮੰ	—	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	ਸ
ਉ	ਰ	ਝਿਓ	S	ਕ	ਨ	ਕ	ਕਾ	S	ਮ	ਨੀ	S	ਕੇ	S	ਰ	ਸ
								ਗੁ	ਗੁ			ਗੁ			
ਨ਼	ਧੁ	ਨ਼	—	ਸ	ਸ	ਸ	ਸ	ਰੁ	ਰੁ	ਗੁ	—	ਰੁ	—	ਸ	—
ਨਹ	S	ਕੀ	S	ਰ	ਤ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਗਾ	S	S	S	ਈ	S	S	S

ਅੰਤਰਾ

				ਪ				ਧੁ				ਨ			
ਪ	ਪ	ਮੰ	ਧੁ	ਮੰ	—	ਗੁ	—	ਮੰ	—	ਧੁ	ਧੁ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—
ਜ	ਗ	ਝੂ	ऽ	ਠੇ	ऽ	ਕਉ	ऽ	ਸਾ	ऽ	ਚ	ਜਾ	ऽ	ਨ	ਕੈ	ऽ
ਨ		ਨ		ਸੰ				ਗੁੰ						ਨ	
ਧੁ	—	ਧੁ	—	ਨ	ਨ	ਸੰ	ਸੰ	ਰੁੰ	ਗੁੰ	ਰੁੰ	ਸੰ	ਨਸੰ	ਰੁੰਸੰ	ਧੁ	—
ਤਾ	ऽ	ਸਿਓ	ऽ	ਰੁ	ਚ	ਉ	ਪ	ਜਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽऽ	ऽऽ	ਈ	ऽ
ਨ															
ਧੁ	ਨ	ਧੁਮੰ	ਪ	ਮੰ	ਗੁ	ਮੰ	ਮੰ	ਧੁ	—	ਨ	ਨ	ਸੰ	ਨ	ਧੁ	ਪ
ਦੀ	ऽ	ਨऽ	ਬੰ	ऽ	ਧ	ਸਿ	ਮ	ਰਿਓ	ऽ	ਨ	ਹੀ	ਕ	ਬ	ਹੂ	ऽ
				ਰੁੰ								ਮੰ			
ਮੰ	ਧੁ	ਨ	ਸੰ	ਗੁੰ	ਰੁੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਧੁਨ	ਸੰਨ	ਧੁ	ਪ	ਰੁ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ
ਹੋ	ऽ	ਤ	ਜੁ	ਸੰ	ऽ	ਗ	ਸ	ਹਾऽ	ऽऽ	ऽ	ऽ	ਈ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੫. ਰਾਗ ਟੋਡੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਰੂੜੋ ਮਨੁ ਹਰਿ ਰੰਗੋ ਲੋੜੈ ॥
ਗਾਲੀਂ ਹਰਿ ਨੀਹੁ ਨ ਹੋਇ ॥ਰਹਾਉ॥
ਹਉ ਢੂਢੇਦੀ ਦਰਸਨ ਕਾਰਣਿ ਬੀਥੀ ਬੀਥੀ ਪੇਖਾਂ ॥
ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਭਰਮੁ ਗਵਾਇਆ ਹੇ ॥੧॥
ਇਹ ਬੁਧਿ ਪਾਈ ਮੈ ਸਾਧੂ ਕੰਨਹੁ ਲੇਖੁ ਲਿਖਿਓ ਧੁਰਿ ਮਾਥੈ ॥
ਇਹ ਬਿਧਿ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਨੈਣ ਅਲੋਇ ॥੨॥

(ਟੋਡੀ ਮ: ੫; ਪੰਨਾ ੭੧੫)

ਅਸਥਾਈ

X				੨				੦				੩			
													ਮੰ	ਗੁ	ਮੰ
													ਰੂ	ऽ	ੜੋ
											ਮੰ				
ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	—	ਮੰ	ਧੁ	ਮੰ	—	ਗੁ	ਰੁ	ਗੁ	ਰੁ	—	ਸ
ਮ	ਨ	ਹ	ਰਿ	ਰੰ	ऽ	ਗੋ	ऽ	ਲੋ	ऽ	ੜੈ	ऽ	ऽ	ਗਾ	ऽ	ਲੀਂ
		ਨ													
ਸ	ਸ	ਸ	—	ਧੁ	—	—	ਪ	ਪ	ਮੰ	ਗੁ	ਰੁ	ਗੁ			
ਹ	ਰਿ	ਨੀ	ऽ	ਹੁ	ऽ	ऽ	ਨ	ਹੋ	ऽ	ਇ	ऽ	ऽ			

ਅੰਤਰਾ

ਧੁ				ਨ				ਗੁਂ						ਨ	
ਮੰ	—	ਧੁ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਰੁਂ	ਗੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਧੁ	ਧੁ
ਹਉ	ऽ	ਢੂ	ऽ	ਢੇ	ऽ	ਦੀ	ऽ	ਦ	ਰ	ਸ	ਨ	ਕਾ	ऽ	ਰ	ਣ
ਗੁਂ	—	ਰੁਂ	—	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਰੁਂ	ਨ	ਧੁ	ਨ	ਧੁ	ਪ	ਮੰ	ਧੁ	—
ਥੀ	ऽ	ਥੀ	ऽ	ਥੀ	ऽ	ਥੀ	ऽ	ਪੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ਖਾ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮੰ															
ਗੁ	ਗੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	ਪ	ਮੰ	ਧੁ	ਮੰ	—	ਗੁ	ਰੁ	ਗੁ			
ਗੁ	ਰ	ਮਿ	ਲ	ਭ	ਰ	ਮ	ਗ	ਵਾ	ऽ	ਇਆ	ਹੈ	ऽ	—ਰੂੜੇ...		

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੬. ਰਾਗ ਟੋਡੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਹਾਂ ਹਾਂ ਲਪਟਿਓ ਰੇ ਮੂੜ੍ਹੇ ਕਛੂ ਨ ਥੋਰੀ ॥ ਤੇਰੋ ਨਹੀ ਸੁ ਜਾਨੀ ਮੋਰੀ ॥ਰਹਾਉ॥
ਆਪਨ ਰਾਮੁ ਨ ਚੀਨੋ ਖਿਨੂਆ ॥ ਜੋ ਪਰਾਈ ਸੁ ਆਪਨੀ ਮਨੂਆ ॥੧॥
ਮਾਨੁ ਸੰਗੀ ਸੋ ਮਨਿ ਨ ਬਸਾਇਓ ॥ ਛੋਡਿ ਜਾਹਿ ਵਾਹੂ ਚਿਤ ਲਾਇਓ ॥੨॥
ਸੋ ਸੰਚਿਓ ਜਿਤੁ ਭੂਖ ਤਿਸਾਇਓ ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਤੋਸਾ ਨਹੀ ਪਾਇਓ ॥੩॥
ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧਿ ਮੋਹ ਕੂਪਿ ਪਰਿਆ ॥ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਨਾਨਕ ਕੋ ਤਰਿਆ ॥੪॥

(ਟੋਡੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੭੧੫)

ਅਸਥਾਈ

X				੨				੦				੩			
						ਮੰ									
						ਗੁ	ਮੰ	ਧੁ	ਨ	ਧੁ	ਪ	ਮੰ	ਗੁ	ਮੰ	ਮੰ
						ਹਾਂ	ਹਾਂ	ਲ	ਪ	ਟਿਓ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ਮੂ	ੜੇ
		ਮੰ				ਮੰ									
ਧੁ	ਧੁ	ਗੁ	ਰੁ	ਗੁ	ਰੁ	ਗੁ	ਮੰ	ਧੁ	ਨ	ਧੁ	ਪ	ਮੰ	ਗੁ	ਮੰ	ਮੰ
ਕ	ਛੂ	ऽ	ਨ	ਥੋ	ਰੀ,	ਹਾਂ	ਹਾਂ	ਲ	ਪ	ਟਿਓ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ਮੂ	ੜੇ
		ਮੰ						ਗੁ							
ਧੁ	ਧੁ	ਗੁ	ਰੁ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	—	ਰੁ	—	ਗੁ	—	ਮੰ	ਮੰ	ਧੁ	ਧੁ
ਕ	ਛੂ	ऽ	ਨ	ਥੋ	ऽ	ਰੀ	ऽ	ਤੇ	ऽ	ਰੋ	ऽ	ਨ	ਹੀ	ऽ	ਸੁ
ਨ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਪ	ਪ										
ਜਾ	ऽ	ਨੀ	ऽ	ਮੋ	ਰੀ	ਹਾਂ ਹਾਂ...									

ਅੰਤਰਾ

								ਮ'				ਧੁ			
								ਗੁ	—	ਗੁ	ਗੁ	ਮ'	ਮ'	ਧੁ	ਧੁ
								ਆ	ऽ	ਪ	ਨ	ਰਾ	ਮ	ਨ	ਹੀ
ਨ								ਨ							
ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਨ	ਰੁਂ	ਸਂ	—	ਧੁ	—	ਗੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ
ਚੀ	ऽ	ਨੇ	ऽ	ਖਿ	ਨੂ	ਆ	ऽ	ਜੋ	ऽ	ऽ	ਪ	ਰਾ	ऽ	ਈ	ਸੁ
						ਨ									
ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਨਸਂ	ਰੁਂਸਂ	ਧੁ	—	ਪ	—	ਮ'	ਮ'	ਧੁ	ਨ	ਧੁ	ਪ
ਅ	ਪ	ਨੀ	ऽ	ਮऽ	ਨੂऽ	ਆ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਸੰ	ਗੀ	ऽ	ਸੋ	ऽ
ਮ'				ਮ'											
ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਰੁ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	ਰੁ	—	ਗੁ	ਗੁ	ਮ'	—	ਧੁ	—
ਮ	ਨ	ਨ	ਬ	ਸਾ	ऽ	ਇਓ	ऽ	ਛੋ	ऽ	ਡ	ਜਾ	ਹਿ	ऽ	ਵਾ	ऽ
ਧੁਨ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਪ	ਪ										
ਹੂऽ	ऽ	ਚਿ	ਤ	ਲਾ	ਇਓ—ਰਾਂ ਹਾਂ ਲਪਟਿਓ...										

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੭. ਰਾਗ ਟੋਡੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਬੇੜਾ ਬੰਧਿ ਨ ਸਕਿਓ ਬੰਧਨ ਕੀ ਵੇਲਾ ॥
ਭਰਿ ਸਰਵਰੁ ਜਬ ਊਛਲੈ ਤਬ ਤਰਣੁ ਦੁਹੇਲਾ ॥੧॥
ਹਥੁ ਨ ਲਾਇ ਕਸੁੰਭੜੈ ਜਲਿ ਜਾਸੀ ਢੋਲਾ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਇਕ ਆਪੀਨੈ ਪਤਲੀ ਸਹ ਕੇਰੇ ਬੋਲਾ ॥
ਦੁਧਾ ਥਣੀ ਨ ਆਵਈ ਫਿਰਿ ਹੋਇ ਨ ਮੇਲਾ ॥੨॥
ਕਹੈ ਫਰੀਦੁ ਸਹੇਲੀਹੋ ਸਹੁ ਅਲਾਇਸੀ ॥
ਹੰਸੁ ਚਲਸੀ ਡੁੰਮਣਾ ਅਹਿ ਤਨੁ ਢੇਰੀ ਥੀਸੀ ॥੩॥

(ਰਾਗੁ ਸੂਹੀ, ਬਾਣੀ ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੭੯੪)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
—	ਧੁਨ	ਸਂ	ਰੁਂ	ਨ	ਧੁ	ਧੁਨ	ਸਂਨ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	—	—	—	—	—
ऽ	ਹऽ	ਥ	ਨ	ਲਾ	ऽ	ਈऽ	ਕऽ	ਸੁੰ	ਭ	ੜੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
				ਮ'				ਗੁ							
—	ਮ'	ਧੁ	ਧੁ	ਗੁ	—	ਰੁ	ਗੁ	ਰੁ	—	ਸ	—	ਰੁ	ਗੁ	ਮ'	ਧੁ
ऽ	ਜ	ऽ	ਲ	ਜਾ	ऽ	ਸੀ	ऽ	ਢੋ	ऽ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

	ਮੱ							ᒥ							
	ਗੁ	—	ਗੁ	ਮੱ	—	ਧੁ	ਧੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	—	—	—	—
	ਬੇ	ऽ	ਝਾ	ਬੰ	ऽ	ਧ	ਨ	ਸ	ਕਿ	ਓ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
	ਨ							ਰੁਂ							
—	ਸਂ	—	—	ਧੁ	ਧੁ	ਨ	ਸਂ	ਗੁਂ	—	—	—	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—
ऽ	ਬੰ	ऽ	ऽ	ਧ	ਨ	ਕੀ	ऽ	ਵੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਲਾ	ऽ
—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂਰੁਂ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	ਮੱ	ਪ	—	—	—	—	—
ऽ	ਭ	ਰ	ਸਰ	ਵ	ਰ	ਜ	ਬ	ਊ	ਛ	ਲੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
—	ਮੱ	ਧੁ	ਮੱ	ਗੁ	ਗੁ	ਰੁ	ਗ	ਰੁ	—	ਸ	—	ਰੁ	ਗੁ	ਮੱ	ਧੁ
ऽ	ਤ	ऽ	ਬ	ਤ	ਰ	ਣ	ਦੁ	ਹੇ	ऽ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੯. ਰਾਗ ਟੋਡੀ, ਰੂਪਕ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਕਬ ਲਾਗੈ ਮਸਤਕ ਚੇਰਨਨ ਰਜ, ਦਰਸ ਦਇਆਲ ਦ੍ਰਿਗਨ ਕਬ ਦੇਖੌਂ ॥
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਚਨ ਸੁਨਉ ਕਬ ਸ੍ਰਵਨਨ, ਕਬ ਰਸਨਾ ਬੇਨਤੀ ਬਿਸੇਖੌਂ ॥
ਕਬ ਕਰ ਕਰਉ ਡੰਜਉਤ ਬੰਦਨਾ, ਪਗਨੁ ਪਰਿਕ੍ਰਮਾਦਿ ਪੁਨ ਰੇਖੌਂ ॥
ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤ ਪਰਤੱਛ ਪ੍ਰਾਨਪਤਿ, ਗਯਾਨ ਧਯਾਨ ਜੀਵਨ ਪਦ ਲੇਖੌਂ ॥੪੦੧॥

(ਕਬਿੱਤ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ)

ਅਸਥਾਈ

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
					ਸ								
					ਰੁ	ਸ	ਰੁ	ਗੁ	—	ਮੱ	ਮੱ	ਪ	ਪ
					ਕ	ਬ	ਲਾ	ਗੈ	ऽ	ਮ	ऽਸ	ਤ	ਕ
ਨ	ਧੁ	—	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	ਪ	ਮੱ	—	ਗੁ	—	—	—	—
ਚ	ਰ	ऽ	ਨ	ਨ	ਚ	ਰ	ਨ	ऽ	ਨ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ	ਧੁ	—	ਮੱ	—	ਗੁ	—	ਰੁ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	ਸ	—	—
ਚ	ਰ	ऽ	ਨ	ऽ	ਠ	ऽ	ਚਰ	ਨ	ਨ	ਰ	ਜ	ऽ	ऽ
			ਮੱ										
ਨ	ਧੁ	—	ਗੁ	—	ਰੁ	ਸ	ਧੁ	ਪ	ਨ	ਨ	ਧੁ	ਪ	ਮੱ
ਦ	ਰ	ऽ	ऽ	ऽ	ਸ	ਦ	ਇਆ	ਲ	ਦ੍ਰਿ	ਗ	ਨ	ਕ	ਬ
					ਸ								
ਗੁ	ਰੁ	—	ਸ	—	ਰੁ	ਸ							
ਦੇ	ਖੌਂ	ऽ	ऽ	ऽ	—ਕ	ਬ...							

ਅੰਤਰਾ

ਪ													
ਧੁ	ਪ	ਮੰ	ਧੁ	ਧੁ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਅੰ	ਮ੍ਰਿ	ਤ	ਬ	ਚ	ਨ	ਸੁ	ਨਉ	ਕ	ਬ	ਸ੍ਰ	ਵ	ਨ	ਨ
ਨ							ਨ						
ਧੁ	ਧੁ	—	ਗੁਂ	—	ਰੁਂ	ਸਂ	ਧੁ	—	—	—	—	ਪ	ਨ
ਕ	ਬ	ऽ	ऽ	ऽ	ਰ	ਸ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਬੇ	ਨ
												ਸ	
ਨ	—	ਧੁ	ਪ	—	ਮੰ	—	ਗੁ	ਰੁ	—	ਸ	—	ਰੁ	ਸ
ਡੀ	ऽ	ਬਿ	ਸੇ	ऽ	ਖੈਂ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਕ	ਬ ਲਾਗੀ...

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰ ਤੇ ਲਾਓ।

੯. ਰਾਗ ਟੋਡੀ, ਰੂਪਕ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਮਾਗਉ ਦਾਨ ਠਾਕੁਰ ਨਾਮ ॥
ਅਵਰੁ ਕਛੂ ਮੇਰੈ ਸੰਗਿ ਨ ਚਾਲੈ ਮਿਲੈ ਕ੍ਰਿਪਾ ਗੁਣ ਗਾਮ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਰਾਜੁ ਮਾਲੁ ਅਨੇਕ ਭੋਗ ਰਸ ਸਗਲ ਤਰਵਰ ਕੀ ਛਾਮ ॥
ਧਾਇ ਧਾਇ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਕਉ ਧਾਵੈ ਸਗਲ ਨਿਰਾਰਥ ਕਾਮ ॥੧॥
ਬਿਨੁ ਗੋਵਿੰਦ ਅਵਰੁ ਜੇ ਚਾਹਉ ਸਗਲ ਬਾਤ ਹੈ ਖਾਮ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸੰਤ ਰੇਨ ਮਾਗਉ ਮੇਰੋ ਮਨੁ ਪਾਵੈ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥੨॥

(ਟੋਡੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੭੧੩)

ਅਸਥਾਈ

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
			ਪ										
			ਮੰ	—	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਨ	ਧੁਪ	ਮੱਗੁ	ਮੰ	ਮੰ
			ਮਾ	ऽ	ਗਉ	ऽ	ਦਾ	ऽ	ਨ	ਠਾऽ	ऽऽ	ਕੁ	ਰ
			ਪ										
ਧੁ	—	ਧੁ	ਮੰ	—	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਨ	ਧੁਪ	ਮੱਗੁ	ਮੰ	ਮੰ
ਨਾ	ऽ	ਮ,	ਮਾ	ऽ	ਗਉ	ऽ	ਦਾ	ऽ	ਨ	ਠਾऽ	ऽऽ	ਕੁ	ਰ
ਧੁ	—	—	ਪ	—	—	—	ਪ	ਨ	ਧੁ	ਪ	—	ਪ	ਪ
ਨਾ	ऽ	ऽ	ਮ	ऽ	ऽ	ऽ	ਅਵ	ਰ	ਕ	ਛੂ	ऽ	ਮੇ	ਰੇ
ਮੱ	ਧੁ	ਮੰ	ਗ	ਰੁ	ਸ	—	ਰੁ	ਗੁ	ਮੰ	ਧੁ	—	ਨ	ਸਂ
ਸੰ	ਗ	ਨ	ਚਾ	ऽ	ਲੈ	ऽ	ਮਿ	ਲੈ	ਕਿਰ	ਪਾ	ऽ	ਗੁ	ਣ
ਨ	ਧੁ	ਧੁ											
ਗਾ	ऽ	ਮ—ਮਾਗਉ...											

ਅੰਤਰਾ

ਪ	ਮੰ	ਮੰ	ਧੁ	—	ਮੰ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਰਾ	ऽ	ਜ	ਮਾ	ऽ	ਲ	ਅ	ਨੇ	ऽ	ਕ	ਭੇ	ਗ	ਰ	ਸ
ਨ ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਰੁਂ	—	—	ਸਂ	—	—	—
ਸਗ	ਲ	ਤਰ	ਵ	ਰ	ਕੀ	ऽ	ਛਾ	ऽ	ऽ	ਸ	ऽ	ऽ	ऽ
ਰੁਂ	ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਰੁਂ	ਗੁਂ	ਰੁਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਰੁਂਸਂ	ਨ ਧੁ	—	ਧੁ	—
ਧਾ	ऽ	ਇ	ਧਾ	ਇ	ਬਹੁ	ऽ	ਬਿ	ਧਿ	ਕਉ	ਧਾ	ऽ	ਵੈ	ऽ
ਪ	ਮੰ	ਮੰ	ਧੁ	—	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ ਮੰ	—	ਪ	ਧੁ
ਸਗ	ਲ	ਨਿ	ਰਾ	ऽ	ਰ	ਥ	ਕਾ	ऽ	ਮ,	ਮਾ	ऽ	ਗਉ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੧੦. ਰਾਗ ਟੋਡੀ, ਇਕਤਾਲਾ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਕਉਨੁ ਕੋ ਕਲੰਕ ਰਹਿਓ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਲੇਤ ਹੀ ॥
ਪਤਿਤ ਪਵਿਤ ਭਏ ਰਾਮੁ ਕਹਤ ਹੀ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਰਾਮ ਸੰਗਿ ਨਾਮਦੇਵ ਜਨ ਕਉ ਪ੍ਰਤਗਿਆ ਆਈ ॥
ਏਕਾਦਸੀ ਬ੍ਰਤੁ ਰਹੈ ਕਾਹੇ ਕਉ ਤੀਰਥ ਜਾਈ ॥ ੧ ॥
ਭਨਤਿ ਨਾਮਦੇਉ ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਸੁਮਤਿ ਭਏ ॥
ਗੁਰਮਤਿ ਰਾਮੁ ਕਹਿ ਕੋ ਕੋ ਨ ਬੈਕੁੰਠਿ ਗਏ ॥ ੨ ॥

(ਟੋਡੀ ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੭੧੮)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
ਨ ਧੁ	—	ਧੁ	ਨ	ਸ	ਸ	ਗੁ ਰੁ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	ਸ	—
ਕਉ	ऽ	ਨ	ਕ	ऽ	ਕ	ਲੰ	ऽ	ਕ	ਰ	ਹਿਓ	ऽ
ਰੁ ਨ	—	ਨ	ਗੁ ਰੁ	—	ਰੁ	ਗੁ	—	ਰੁਨ	ਸ	ਨ ਧੁ	—
ਰਾ	ऽ	ਮ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਲੇ	ऽ	ਤऽ	ਹੀ	ऽ	ऽ
ਧੁ	ਗੁ	ਰੁ	ਗੁ ਰੁ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	—	ਪ	ਮੰ	—	ਧੁ
ਪ	ਤਿ	ऽ	ਤ	ऽ	ਪ	ਵਿ	ऽ	ਤ	ਭ	ऽ	ਏ

ਧੁਮੰ	—	ਗੁ	ਗੁਮੰ	ਧੁਨ	ਧੁ	ਮੰ	ਗੁ	ਰੁ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ
ਰਾS	S	S	ਮS	SS	ਕ	ਹ	ਤ	S	ਹੀ	S	S

ਅੰਤਰਾ

ਮੰ	ਗੁ	ਗੁ	ਮੰ	ਧੁ	ਧੁ	ਨ ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਰਾ	S	ਮ	ਸੰ	S	ਗ	ਨਾ	S	ਮ	ਦੇ	S	ਵ
ਨ ਧੁ	ਧੁ	—	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਗੁਂ ਰੁਂ	ਗੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਜ	ਨ	S	ਕਉ	S	ਪ੍ਰ	ਤ	S	ਗਿਆ	ਆ	S	ਈ
ਰੁਂ ਗੁਂ	ਰੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	—	—	ਨ	ਸਂ	ਰੁਂਸਂ	ਨ ਧੁ	ਧੁ	—
ਏ	ਕਾ	ਦ	ਸੀ	S	S	ਬ੍ਰ	S	ਤS	ਰ	ਹੈ	S
ਧੁ	ਨ	ਧੁ	ਮੰ	ਧੁ	ਨ	ਧੁ ਮੰ	ਗੁ	ਰੁ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ
ਕਾ	S	ਹੇ	ਕਉ	S	ਡੀ	ਰ	ਥ	S	ਜਾ	S	ਈ—ਕਉਨ...

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੧੧. ਰਾਗ ਟੋਡੀ, ਇਕਤਾਲਾ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਰੂਪ ਹੀਨ ਕੁਲ ਹੀਨ ਗੁਨ ਹੀਨ ਗਿਆਨ ਹੀਨ,
ਸੋਭਾ ਹੀਨ ਭਾਗ ਹੀਨ ਤਪ ਹੀਨ ਬਾਵਰੀ ॥
ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਦਰਸ ਹੀਨ ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਹੀਨ,
ਬੁਧਿ ਬਲ ਹੀਨ ਸੂਧੇ ਹਸਤ ਨ ਪਾਵਰੀ ॥
ਪ੍ਰੀਤ ਹੀਨ ਰੀਤ ਹੀਨ ਭਾਇ ਭੈ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੀਨ,
ਚਿਤ ਹੀਨ ਬਿਤ ਹੀਨ ਸਹਜ ਸੁਭਾਵਰੀ ॥
ਅੰਗ ਅੰਗ ਹੀਨ ਦੀਨਾਧੀਨ ਪਰਚੀਨ ਲਗ,
ਚਰਨਿ ਸਰਨਿ ਕੈਸੇ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹ੍ਵੈ ਰਾਵਰੀ ॥ ੨੨੦ ॥

(ਕਬਿੱਤ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ)

ਅਸਥਾਈ

X		0		2		0		3		4	
ਰੁ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	—	ਸ	ਨ਼	ਸ	—	ਰੁ	ਗੁ	ਗੁ
ਰੂ	S	ਪ	ਹੀ	S	ਨ	ਕੁ	ਲ	S	ਹੀ	S	ਨ

ਮੰ	ਧੁ	—	ਨ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	—	ਮੱ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ
ਗੁ	ਨ	਽	ਹੀ	਽	ਨ	ਗਿਆ	਽	ਨ	ਹੀ	਽	ਨ
ਗੁ	ਮੱ	—	ਧੁ	—	ਮੱਧੁ	ਸਂ	—	ਰੁਂ	ਸਂ	—	ਨੇ
ਸੋ	ਭਾ	਽	ਹੀ	਽	ਨ਽	ਭਾ	਽	ਗ	ਹੀ	਽	ਨ
ਨ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	—	ਪ	ਮੱ	ਧੁ	ਮੰ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ
ਤ	ਪ	਽	ਹੀ	਽	ਨ	ਬਾ	਽	ਵ	ਗੀ	਽	਽

ਅੰਤਰਾ

ਮੰ	ਗੁ	ਮੱ	ਧੁ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	—	ਸ
ਦ੍ਰਿ	਽	਽ਸ	ਟ	਽	ਦ	ਰ	ਸ	਽	ਹੀ	਽	ਨ
ਗੁਂ									ਨ		
ਰੁਂ	ਰੁਂ	ਗੁਂ	ਰੁਂ	—	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਰੁਂਸਂ	ਧੁ	—	ਧੁ
ਸ	ਬ	਽	ਦ	਽	ਸੁ	ਰ	ਤ	਽਽	ਹੀ	਽	ਨ
ਧੁ						ਗੁਂ					
ਗੁਂ	—	—	ਗੁਂਰੁਂ	—	—	ਰੁਂ	ਗੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਬੁ	਽	਽	ਧਿ਽	਽	਽	ਬ	ਲ	਽	ਹੀ	਽	ਨ
ਨ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	ਮੰ	ਧੁ	ਮੱ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ
ਸੂ	ਧੇ	਽	ਹਸ	ਤ	ਨ	ਪਾ	਽	ਵ	ਗੀ	਽	਽—ਰੂਪ ਹੀਨ...

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੨. ਰਾਗ ਟੋਡੀ, ਇਕਤਾਲਾ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਕੋਈ ਬੋਲੈ ਨਿਰਵਾ ਕੋਈ ਬੋਲੈ ਦੂਰਿ ॥
ਜਲ ਕੀ ਮਾਛੁਲੀ ਚਰੈ ਖਜੂਰਿ ॥ ੧ ॥
ਕਾਂਇ ਰੇ ਬਕਬਾਦੁ ਲਾਇਓ ॥
ਜਿਨਿ ਹਰਿ ਪਾਇਓ ਤਿਨਹਿ ਛਪਾਇਓ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਪੰਡਿਤੁ ਹੋਇ ਕੈ ਬੇਦੁ ਬਖਾਨੈ ॥
ਮੂਰਖੁ ਨਾਮਦੇਉ ਰਾਮਹਿ ਜਾਨੈ ॥ ੨ ॥

(ਟੋਡੀ, ਭ: ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੭੧੮)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
ਗੁ						ਨ਼			ਨ਼		
ਰੁ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	ਸ	ਸ	ਧ਼	—	ਧ਼	ਸ	—	ਸ
ਕਾਂ	ऽ	ਇ	ਰੇ	ਬ	ਕ	ਬਾ	ऽ	ਦ	ਲਾ	ऽ	ਇਓ
ਗੁ	ਮ´	ਪ	ਨ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	ਪ	ਮ´	ਗੁ	ਰੁ	ਰੁਸ
ਜਿਨ	ਹ	ਰਿ	ਪਾ	ऽ	ਇਓ	ਤਿ	ਨਹਿ	ਛ	ਪਾ	ऽ	ਇਓ

ਅੰਤਰਾ

ਧੁ											
ਮ´	—	ਮ´	ਧੁ	—	ਮੰਧੁ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	—
ਕੋ	ऽ	ਈ	ਬੋ	ऽ	ਲੈਂऽ	ਨਿ	ਰ	ऽ	ਵਾ	ऽ	ऽ
ਨ			ਨ								
ਧੁ	—	ਧੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਰੁਂ	ਗੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	—	—
ਕੋ	ऽ	ਈ	ਬੋ	ऽ	ਲੈ	ਦੂ	ऽ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ
ਨ						ਸਂ					
ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—	ਰੁਂ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	—	—
ਜ	ਲ	ऽ	ਕੀ	ऽ	ऽ	ਮਾ	ऽ	ਛੁ	ਲੀ	ऽ	ऽ
						ਮ´					
ਪ	ਮ´	—	ਪ	—	ਧੁ	ਗੁ	—	ਰੁ	ਸ	—	—
ਚ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ਖ	ਜੂ	ऽ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ—ਕਾਂਇ ਰੇ...

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੩. ਰਾਗ ਟੋਡੀ, ਆੜਾ ਚੌਤਾਲਾ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਅਸਥਾਈ

×		੨		੦		੩		੦		੪		੦	
													ਨ
												ਸਧੁ	-,ਮੰਧੁ
												ਕਾਂऽ	ऽਇऽ
							ਮ´ ਗੁ						
ਸਂ	—	ਨਧੁ	ਧੁਪਧੁਮ´	ਪ	ਮੰਗੁ	—	ਰੁ ਰੁ	ਗੁ	ਰੁਸ	ਸਨ਼	ਰੁਰੁ	ਸ	ਸ
ਰੇ	ऽ	ਬऽ	ਕऽऽऽ	ऽ	ਬਾऽ	ऽ	ਦऽ	ऽ	ਲਾऽ	ऽऽ	ਇਓ;	ਜਿ	ਨ

ਸ ਧੁ	ਧੁ ਮੱ			ਧੁ	ਮੱ	ਮੱ ਪ ਨ
ਧੁ ਮੱਧੁ	ਮੱ ਗੁ —	ਗੁਮੱਧੁਨ ਧੁਪ	ਮੱਗੁ ਪ	ਪ -ਮੱ	ਮੱ ਗੁ	ਗੁ ਮੱ ਧੁ, ਮੱਧੁ
ਹ ਰS	ਪਾS S	ਇਓSS SS	SS ਤਿ	ਨਹਿ Sਛ	ਪਾ ਇਓ;	ਕਾS Sਇਸ

ਅੰਤਰਾ

		ਨ	ਗੁਂ		ਨ	ਧੁ
ਗੁਗੁ ਮੱਮੱ	ਧੁਧੁ ਨਸਂ	-ਸਂ ਧੁ	ਨ ਸਂ ਰੁਂ	-ਗੁਂ ਰੁਂਸਂ	ਧੁ -ਨ	ਧੁਪ ਮੱਗੁ
ਕੋਈ Sਬੋ	Sਲੈ ਨਿਰ	Sਵਾ S	ः ਕੋਈ	Sਬੋ Sਲੈ	ਦੂ SS	ਰS SS
ਮੱ			ਨ	ਨ	ਧੁ ਧੁ	ਮੱ ਪ ਨ
ਰੁ ਗੁਰੁ	ਸ ਸਂ	ਰੁਂ ਸਂ	ਧੁਗੁਂ ਰੁਂਨ, ਧੁ	ਧੁਨਸਂ, ਧੁ ਸਂ	ਨ ਮੱ ਮੱਗੁ	ਗੁ ਮੱ ਧੁ, ਮੱਧੁ
ਜ ਲS	ਕੀ ਮਾ	ਛੁ ਰੀ	ਚS ਰS S	SS ,ਖ ਜੂ	SS ਰS;	ਕਾS Sਇਸ

ਨੋਟ –'ਆਡਾ ਚੌਤਾਲਾ' ਦੀ ਇਸ ਰੀਤ ਨੂੰ ਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਅਗੋਂ ਇਸੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਇਕਤਾਲਾ ਦੀ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ ਵਿਚ ਗਾਉਣ ਨਾਲ ਵਧੇਰੇ ਰਸ ਆਵੇਗਾ।

੧੪. ਰਾਗ ਟੋਡੀ, ਆੜਾ ਚੌਤਾਲਾ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਹਥੁ ਨ ਲਾਇ ਕਸੁੰਭੜੇ ਜਲ ਜਾਸੀ ਢੋਲਾ ॥

ਅਸਥਾਈ

×	੨	੦	੩	੦	੪	੦
					ਗੁ	
	*ਨ ਸਂਸਂ	ਨਧੁ ਮੱਧੁਨਸਂ	ਨਧੁ ਮੱਗੁ	ਰੁਸ —	ਰੁਗੁ ਮੱ-	ਧੁ- ਮੱਧੁ
	*ਹ ਥਨ	ਲਾS ਇSSS	Sਕ ਸੁੰਭ	ੜੇS S	ਜਲ ਜਾS	ਸੀS ਢੋS
ਮੱਧੁਨਸਂ, —	*ਨ ਸਂਸਂ					
ਲਾSSS S	*ਹ ਥਨ	ਲਾ...				

ਅੰਤਰਾ

	ਧੁ		ਨ	ਨ		
	*ਮੱ -ਮੱ	ਧੁ ਮੱਧੁ	ਸਂਸਂ ਸਂ	— ਧੁ-	ਸਂਸਂ ਸਂਰੁਂਗੁਂ	— ਰੁਂ-
	*ਬੇ Sੜਾ	ਬੰ ਧਨ	ਸਕਿ ਓ	S ਬੰS	ਧਨ ਕੀSS	S ਵੇS
		ਨ	ਨ			
ਸਂ —	*ਨ ਸਂਸਂ	ਧੁਧੁ ਨਸਂ	ਧੁਧੁ ਪ	— —	ਮੱਧੁ ਨਸਂ	ਰੁਂਗੁਂ ਰੁਂ-
ਲਾ S	*ਭ ਰਸ	ਵਰ ਜਬ	ਉਛੁ ਲੈ	S S	ਤਬ ਤਰ	ਣਦੁ ਹੋS
ਸਂ —	*ਨ ਸਂਸਂ					
ਲਾ S	*ਹ ਥਨ ਲਾਇ...					

ਨੋਟ – ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਭਾਵੇਂ ਇਸੇ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ਜਾਂ ਪਿਛੇ ਲਿਖੀ ਰੀਤ (ਟਿਊਨ) ਨੰ: ੭ ਤੇ ਲਾਓ। ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪਾਠ ਉਥੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

੧੫. ਰਾਗ ਟੋਡੀ, ਪੜਤਾਲ, ਚਾਰਤਾਲ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਮਾਈ ਮੇਰੇ ਮਨ ਕੀ ਪਿਆਸ ॥
ਇਕੁ ਖਿਨੁ ਰਹਿ ਨ ਸਕਉ ਬਿਨੁ ਪ੍ਰੀਤਮ
ਦਰਸਨ ਕਉ ਧਾਰੀ ਮਨਿ ਆਸ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸਿਮਰਉ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨ ਕਰਤੇ ਮਨ ਤਨ ਤੇ ਸਭਿ ਕਿਲਵਿਖ ਨਾਸ ॥
ਪੂਰਨ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਸੁਖਦਾਤੇ ਅਬਿਨਾਸੀ ਬਿਮਲ ਜਾ ਕੋ ਜਾਸ ॥੧॥
ਸੰਤ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਮੇਰੇ ਪੂਰ ਮਨੋਰਥ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਭੇਟੇ ਗੁਣ ਤਾਸ ॥
ਸਾਂਤਿ ਸਹਜ ਸੂਖ ਮਨਿ ਉਪਜਿਓ ਕੋਟਿ ਸੂਰ ਨਾਨਕ ਪਰਗਾਸ ॥ ੨ ॥

(ਟੋਡੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੭੧੬)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
							ਸ		ਨ਼		
							ਰੁ	ਸ	ਧ਼	ਨ਼	ਸ
							ਮਾ	ਈ	ਮੇ	ऽ	ਰੇ
ਰੁ			ਗੁ								
ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਰੁ	—	ਸ	—	ਸ	ਨ਼	ਸ	ਰੁ	ਸ
ਮ	ਨ	ਕੀ	ਪਿਆ	ऽ	ਸ	ऽ	ਇ	ਕ	ਖਿ	ऽ	ਨ
ਨ਼						ਰੁ		ਗੁ			
ਧ਼	—	ਧ਼	ਨ਼	ਸ	ਰੁਸ	ਗੁ	ਗੁ	ਰੁ	—	ਸ	ਸ
ਰਹਿ	ऽ	ਨ	ਸ	ਕਉ	ऽऽ	ਬਿ	ਨ	ਪ੍ਰੀ	ऽ	ਤ	ਮ
										ਪ	
ਸ	ਸ	ਪ	ਪ	ਮੱ	—	ਗੁ	ਮੱ	ਮੱ	ਪ	ਧੁ	—
ਦ	ਰ	ਸ	ਨ	ਦੇ	ऽ	ऽ	ਖ	ਨ	ਕਉ	ਧਾ	ऽ
			ਗੁ								
ਧੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਰੁ	—	ਸ	—					
ਰੀ	ਮ	ਨ	ਆ	ऽ	ਸ	ऽ	ਮਾਈ...				

ਅੰਤਰਾ–ਤਾਲ ਰੂਪਕ (ਚਾਰਤਾਲ ਦੀ ਦੁਗੁਨ ਲਯ)

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
ਧੁ			ਧੁ				ਨ						
ਮੱ	ਧੁ	ਗੁ	ਮੱ	—	ਧੁ	ਧੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—
ਸਿ	ਮ	ਰਉ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਨਿ	ਰੰ	ਜ	ਨ	ਕ	ਰ	ਤੇ	ऽ

ਰੁੰ ਗੁੰ	ਰੁੰ	ਰੁੰ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਰੁੰ	ਨ ਧੁ	—	ਪ	—
ਮਨ	ਤ	ਨ	ਤੇ	ऽ	ਸ	ਭ	ਕਿਲ	ਵਿ	ਖ	ਨਾ	ऽ	ਸ	ऽ;
ਮਂ	ਧੁ	ਮਂ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	—	ਪ	ਪ	ਪ	ਮਂ	—	ਧੁ	ਧੁ
ਕਿਲ	ਵਿ	ਖ	ਨਾ	ऽ	ਸ	ऽ	ਪੂ	ਰ	ਨ	ਪਾ	ऽ	ਰ	ਬ੍ਰ

ਤਿੰਨਤਾਲ (ਰੂਪਕ ਦੀ ਦੁਗੁਨ । ਭਾਵ, ਚਾਰ: ਦੀ ਚੌਗੁਨ ਲਯ)

×				੨				੦				੩			
ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਪ	—	ਪ	ਪ	ਮਂ	—	ਧੁ	ਧੁ
ਹ	ਮ	ਸੁ	ਖ	ਦਾ	ऽ	ਤੇ	ऽ	ਪੂ	ऽ	ਰ	ਨ	ਪਾ	ऽ	ਰ	ਬ੍ਰ
ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਨ ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—
ਹ	ਮ	ਸੁ	ਖ	ਦਾ	ऽ	ਤੇ	ऽ	ਅ	ਬਿ	ਨਾ	ਸੀ	ਬਿ	ਮ	ਲ	ऽ
ਰੁੰ ਗੁੰ	—	ਗੁੰ	—	ਰੁੰ	—	ਸਂ	—	ਨ	ਧੁ	ਨ ਰੁੰ	ਨ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	—
ਜਾ	ऽ	ਕੋ	ऽ	ਜਾ	ऽ	ਸ	ऽ,	ਅ	ਬਿ	ਨਾ	ਸੀ	ਬਿ	ਮ	ਲ	ऽ
ਮਂ ਗੁ	—	ਰੁ	ਗੁ	ਰੁ	—	ਸ	—	ਰੁ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	ਨ਼	ਧ਼	ਨ਼	ਸ
ਜਾ	ऽ	ਕੋ	ऽ	ਜਾ	ऽ	ਸ	ऽ,	ਮਾ	ऽ	ਈ	ऽ	ਮੇ	ऽ	ਰੇ	ऽ

ਰੁ
ਗੁ ਗੁ
ਮ ਨ ਕੀ ਪਿਆਸ, ਮੁੜ ਅਸਥਾਈ ਗਾਓ ।

ਇਕਤਾਲਾ (ਚਾਰਤਾਲ ਦੀ ਚੌਗੁਨ ਲਯ ਵਿਚ)

×		੦		੨		੦		੩		੪	
ਪ	—	ਪ	ਮਂ	ਗੁ	ਮਂ	ਪ	—	ਨ	ਧੁ	—	ਧੁ
ਸਂ	ऽ	ਤ	ਪ	ऽ	ਰ	ਸਾ	ऽ	ਦ	ਮੇ	ऽ	ਰੇ
ਮਂ	ਗੁ	—	ਰੁ	—	ਗੁ	ਰੁ	—	—	ਸ	—	ਸ
ਪੂ	ऽ	ऽ	ਰ	ऽ	ਮ	ਨੋਂ	ऽ	ऽ	ਰ	ऽ	ਥ,
ਗੁ	—	ਗੁ	ਮਂ	ਧੁ	ਧੁ	ਸਂ	—	—	ਸਂ	—	—
ਕ	ऽ	ਰ	ਕਿ	ऽ	ਰ	ਪਾ	ऽ	ऽ	ਭੇ	ऽ	ऽ
ਨ ਧੁ	—	—	ਨ	—	ਸਂ	ਨ ਧੁ	—	—	ਪ	—	—
ਟੇ	ऽ	ऽ	ਗੁ	ऽ	ਟ	ਛਾ	ऽ	ऽ	ਸ	ऽ	ऽ

ਸੂਲਫ਼ਾਕ (ਇਕਤਾਲੇ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਲਯ ਵਿਚ)

×		੦		੨		੩		੦	
ਧੁ				ਨ					
ਮ́	—	ਧੁ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	—	—
ਸਾਂ	ऽ	ਤ	ਸ	ਹ	ऽ	ਜ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ									
ਧੁ	ਨ	ਸਂ	ਗੁਂ	ਰੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	—	—	—
ਸੁ	ਖ	ਮ	ਨ	ਉ	ਪ	ਜਿਓ	ऽ	ऽ	ऽ
				ਨ					
ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਧੁ	—	ਪ	—	—	ਪ
ਕੋਂ	ऽ	ਟਿ	ਸੂ	ऽ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ	ਨਾ
ਮ́	ਮ́	ਧੁ	ਧੁ	ਮ́	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	—	—
ਨ	ਕ	ਪ	ਰ	ਗਾ	ऽ	ਸ	ऽ	ऽ	ऽ
ਸ	—	ਸ	ਨ਼	ਧੁ਼	ਨ਼	ਸ	ਸ	ਨ਼	ਸ
ਮਾ	ऽ	ਈ	ਮੇ	ऽ	ਰੇ	ਮਾ	ਈ	ਮੇ	ਰੇ

ਮਨ ਕੀ ਪਿਆਸ—ਅਸਥਾਈ ਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਮੁਕਾਅ ਕਰੋ ।

(ਪੜਤਾਲ ਦੀ ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

(ਟੋਡੀ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤਿ)